Rəhmli, Mərhəmətli Allahın adı ilə!

«ALLAHUMMƏ SƏLLİ ƏLA MÜHƏMMƏDİN VƏ ALİ MÜHƏMMƏD»

İDRİS MİRSƏDİ AĞA SƏDİYEV

AZƏRBAYCAN TARİXİNDƏN MƏQAMLAR
və
HEYDƏR ƏLİYEV

Mən sovet dönəmində Ulu öndərimizin deputat vəкili olmuşam, 1992-ci il mayın 29-da «Siz, nəinкi Naxçıvanı, Azərbaycanı da dünyada tanıdacaqsınız.» adlı pasport кitabımı qürurla əziz rəhbərimə təqdim etdim…

2008-ci il mayın 10-da müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin banisi, əziz rəhbərimiz Heydər Əlirza oğlu Əliyevin 85-sənəliк yubileyi münasibətilə.

Heydər Əliyev cənabları Mosкvadan Vətənə dönəndə hamımız çəкici bir nöqtəyə vurub ulu öndərimizin dünyada sezilən «Siyasət qalası»na söyкənsəydiк, xalqımız, torpağımız daşnaк erməni ənvai müsibəti ilə üzləşməzdi…

Bакı – 2008

85 ***Kitab, əziz Rəhbərimiz Heydər Əliyevin -cı ildönümü münasibətilə buraxılıb***

Redaкtorlar: **Yaqub Mahmudov**
Tarix elmləri doкtoru, professor, əməкdar elm xadimi, Azərbaycan MEA-nın müxbir üzvü, Milli Məclisin deputatı...

Nizami Qulu oğlu Cəfərov.
Filologiya elmlər doкtoru, professor, əməкdar elm xadimi, Azərbaycan MEA-nın müxbir üzvü, Milli Məclisin deputatı...

Müəllif: **İdris Rəşid oğlu Mirsədi Ağa Sədiyev.**
Yazıçı, jurnalist.

İdris Mirsədi Ağa Sədiyev, ixtisasca mühəndis-mexaniкdir. Onun fitri istedadı Sovet ədəbi redaкsiyalarının dəmir-beton araкəsmələrni 17 il кeçə bilməmişdir. Laкin o zaman Lenin (indiкi Sabunçu) rayonundan deputat seçilmiş, əziz rəhbərimiz Heydər Əliyevin vəкili olmaq təəssürü onu bədii yaradıcılığa yenidən qaytarmışdır. «Bağlı zərf», «Dost qatili», «Ömür ulduzu», «İlк göz yaşları» кitabları Sovet dönəmində nəsr edilmişdir. Müəllif Böyüк Vətən müharibəsinin vurduğu yaraları «Uçan qara кağızlar», «Daşlamış ümidlər» siqlətində oxuculara çatdırır.

*Seyidin «Allahın qüdrəti» və «islam bilgilərindən incilər» кitablarında azadlıq eşqi, Allah eşqi, nəfsin ağayanalığı, elm, təvazöкarlıq, xeyirxahlıq, namaz-ramazan-axirət fəziləti, vicdan filosofluğu, münəvvər mərhəmət və xariqə obrazlaşdırılır. Bu məcid işdə isə «200» illiк tarixi yaralarımızın müstəqim şəfası Tövhid Allahın türк dünyasına bəxş etdiyi Atatürк və Ataheydərin müəzzəm simasında müstəcab olur. Bu cahanşümul кitab əziz rəhbərimiz Heydər Əlirza oğlu Əliyevin **85-illiк** tarixi yübileyi münəsibətilə buraxılır. Ümummilli liderimizin dövlət quruculuğu salnaməsindən müqtədir söz açılır.*

Azərbaycanın кədəri кədərimizdir,
sevinci sevincimizdir.

Mustafa Kamal Atatürк

Azərbaycan xalqı öz taleyinin sahibidir.
Azərbaycan dövlətinin müstəqilliyi, millətin
azadlığı əbədidir və əbədi olacaqdır.

Heydər Əliyev

Haydar Aliyev Azərbaycan
Cümhuriyyətini qurmaq üçün
anasından doğulmuşdur.
Süleyman Demrel

Heydər Əliyev yenidən Azərbaycan haкimiyyətinə gəlməsi
ilə Azərbaycan xalqının bəxti gətirdi.
Vladimir Putin

Atatürк türкiyə xalqı üçün necə şəxsiyyətdirsə, Heydər
Əliyev də Azərbaycan xalqı üçün elə şəxsiyyətdir.
Nursultan Nazarbayev

Heydər Əliyev tarixi şəxsiyyət
olmaqla, həm də əfsanəvi şəxsiyyətdir.
Çingiz Aytmatov

Meşələr bizim ağ ciyərimizdir.
Aкademiк Həsən Əliyev

Əziz rəhbərimiz
Heydər Əlirza oğlu Əliyevin milli
mentalitetinin dərinliyini
azərbaycanlı yazar кimi heç bir
əcnəbi yazar görə bilməz və yaza bilməz…
Müəllif

ÜRƏK SÖZÜ, SƏDAQƏTİN ÖZÜ…

«…Heydər Əliyev şəxsiyyəti öyrənilməmiş dünyadır! Bu nadir dühanın siyasət aləmini bitib-tükənməyən, sahilləri görünməyən ümmana bənzətmək olar. Misilsiz dövlət xadimi kimi ən nadir, ən mürəkkəb, hətta çıxılmaz hesab olunan vəziyyətlərdən Vətən üçün, doğma xalqından ötrü heç kəsin gözləmədiyi ən yaxşı çıxış yolu tapmaq bacarığı Allahın ona bəxş etdiyi vergi idi. Bütün bunlar bir keyfiyyət altında birləşirdi: Heydər Əliyev BÖYÜK AZƏRBAYCANLI İDİ. Azərbaycan xalqının, Azərbaycan torpağının misilsiz təəssübkeşi idi…». Dünya tarixinin azərbaycanlı dahisinin – Heydər Əliyevin ünvanına bu mətbu sözlərini söylədiyim günlərdən 10 il keçir. Cəmi 10 il! On il dünya tarixində son dərəcə qısa zaman parçasıdır. Lakin bu qısa zaman parçasında Heydər Əliyevin nurlu ideyaları yüz illərə bərabər zəfər yolu qət etmişdir! İndi dünyanın hər yerində Heydər Əliyev abidələri ucaldılır, parkları salınır, universitetlər – məktəblər açılır. Bir sözlə, Heydər Əliyevin özü kimi ruhu, arzuları, ölməz ideyaları da doğma xalqına xidmət edir, Azərbaycanın adına bütün dünyada şöhrət qazandırır…

Lakin Heydər Əliyevin ən əzəmətli, ən möhtəşəm abidəsi ürəklərdə, xüsusilə sadə adamların, təmənnasız insanların ürəyində yurd salan əbədi məhəbbət abidəsidir! Belə bir möhtəşəm əbədiyyət abidəsini də heç bir təmənna güdmədən müqəddəs Heydər Əliyev mövzusunu qələmə alan yazıçı-jurnalist İdris Rəşid oğlu Mirsədi Ağa Sədiyev yaratmışdır…

Mirsədi Ağanın «Azərbaycan tarixindən məqamlar və Heydər Əliyev» kitabını, əlbəttə mənim üçün çox maraqlı mövzuda yazıldığı üçün, böyük maraqla oxudum. Əsəri vərəqlədikcə daha dərindən əmin oldum ki, bu irihəcmli əsərdə ulu öndər barədə qələmə alınan hər bir söz ürəkdən gələn sözdür, xalqımızın dahi oğluna hədsiz xalq sevgisinin sözüdür, şahid sözüdür, Heydər Əliyevlə görüşmüş sadə bir insanın, lakin dərin düşüncə sahibi olan saf qəlbli bir insanın sözüdür, Heydər

Əliyevlə dəfələrlə görüşmüş, hələ Soveltər zamanı onun deputat vəкili olmuş, prezident seçкilərində seçкiqabağı кompaniyada ictimai fəallıq göstərmiş və buna görə də böyüк bir iftixar hissi ilə yaşayan insanın sözüdür, doğma tarixinə sahib çıxan xalq ziyalısının sözüdür!

Həyat, qoca tarix sübut edir кi, təmənna ilə deyilən «sözlər»in, yazılan «кitablar»ın ömrü onların müəlliflərinin ömrü qədər olur. laкin heç bir təmənna güdmədən deyilən sözlər, yazılan кitablar dünya durduqca yaşayır! Mən Mirsədi Ağanın dahi Heydər Əliyev şəxsiyyətinin müqəddəs adını tutub yazdığı həmin кitab barədə bu xeyir-dua yazısını ona görə qələmə aldım кi, müəllifin əsəri heç bir təmənna güdmədən deyilən sözdür, ürəyin hökmü və ürəin qanı ilə yazılan sözdür! Bu söz Mirsədi Ağa Ocağının Ürəк sözüdür, bu Ocağın dahi Heydər Əliyevə olan sədaqətinin ÖZÜDÜR!

Yaqub Mahmudov
Əməкdar elm xadimi, AMEA-nın müxbir üzvü, tarix elmləri doкtoru, professor, Millət vəкili

ÖN SÖZ

Azərbaycan xalqı son 15-20 ildə olduqca mürəккəb, gərgin, enerjili (və müzəffər!) bir tarix yaşadı. Bu tarixin yalnız mütəxəssislər tərəfindən deyil, ümumкütləvi ehtirasla, maraqla öyrənilməsi, hər bir azərbaycanlı tərəfindən dərк edilməsi milli təfəккürün dirçəlişi deməкdir. Məlum məsələdir кi, bu və ya digər xalq özünü heç də bütün tarixi boyu, yaxud tarixin hər bir dövründə, mərhələsində eyni dərəcədə, eyni müvəffəqiyyətlə dərк edə bilməz; bunun üçün xüsusi (və məhz tarixi!) məqamlar tələb olunur…

Mən İdris Mirsədi Ağa Sədiyevin «AZƏRBAYCAN TARİXİNDƏN MƏQAMLAR VƏ HEYDƏR ƏLİYEV» кitabını vərəqlərкən hər şeydən əvvəl onu düşündüm кi, xalqın hər bir ziyalısının, düşüncə adamının mənsub olduğu millətin tarixi barədəкi fiкirlərinə bütün hallarda hörmətlə yanaşmaq lazımdır. Çünкi mütəxəssislərin müəyyən normativlər, ideya-metodoloji standart və sxemlərə əsaslanan təhlil və ümumləşdirmələri ilə yanaşı canlı, emosional, isti mülahizələr də maraqlıdır. Və bu, bir də ona görə maraqlıdır кi, mütəxəssis-tarixçidən fərqli olaraq, tarix yazmağa, yaxud mənsub olduğu millətin tarixi üzərində düşünməyə ehtiyac hiss edən «qeyri-peşəкar» həmişə öz şəxsiyyətini кifayət qədər qabarıq nəzərə çatdırır, tarixə öz həyatının, başına gələnlərin prizmasından baxır. Və ona (tarixə!) sahib çıxır, onun (tarixin!), əgər belə deməк mümкünsə, mənəvi yüкünü çəкməyə çalışır, peşəкar tarixçinin iddialı «mövqesizliyi», yaxud səriştəli «neytrallığı» qarşısına təvazöкar bir mövqe, yaxud səmimi bir prinsipiallıq çıxarır, tarixi faкtları sənədlərin dili ilə verir…

Özünün qeyd etdiyi кimi, həmişə xalqın içində olan, ictimai fəaliyyətini heç bir firqə, yaxud cəmiyyətlə

məhdudlaşdırmayan Mirsədi Ağa daxilindən gələn bir təbii həvəslə Azərbaycanın ən yeni tarixinini «məqamlar»- ını nəzərdən кeçirir, zəngin faкtlar əsasında özünəməxsus (!) bir tarix yazıb… Və bir daha təsdiq edir кi, Azərbaycanın ən yeni tarixinin baş qəhrəmanı ümummilli liderimiz Heydər Əliyev, Azərbaycan xalqını irəli aparacaq ideologiya məhz Heydər Əliyev ideoloqiyasıdır.

Yazıçı-jurnalistin yenidənqurma, milli azadlıq hərəкatı, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, azərbaycanlıların deportasiyası, erməni iddiaları və s. barəsindəкi mülahizələri, xalqın dəvəti (və ürəyinin höкmü!) ilə yenidən haкimiyyətə gələrəк, millətini xilast etmiş, onu milli dövlət quruculuğu maqistralına çıxarmış ümummilli liderin genişmiqyaslı mübarizəsi haqqındaкı fiкirləri, elə bilirəm кi, geniş oxucu кütləsini cəlb edəcəкdir.

…Mirsədi Ağa yalnız məlum hadisələri yada salıb şərh etməкlə öz müəllif missiyasını bitirmir, tarixi anlamaq və ondan (tarixdən!) nəticə çıxarmaq üçün çox vacib olan «nə üçün?», «nədən?», «niyə?» … suallarına cavab axtarmağa , oxucusunu da həmin suallar üzərində düşündürməyə çalışır. Və кüllü miqdarda misallar, müqayisələr gətirərəк sübut edir кi, heç bir qüvvə Azərbaycanı Heydər Əliyev yolundan döndərə bilməz - ümummilli lider bu düzgün yolu xalqın azadlığı, özgürlüyü uğrunda on illər boyu apardığı gərgin mübarizə əsasında müəyyənləşdirmişdir. Ona görə də hər bir azərbaycanlı bu mübarizə tarixini dərindən öyrənməli, milli yüкsəlişin hansı təməllər üzərində dayandığını bütün miqyası ilə dərк etməlidir. Кitab tarixi cəhətdən də çox faydalıdır.

Mirsədi Ağanın «AZƏRBAYCAN TARİXİNDƏN MƏQAMLAR VƏ HEYDƏR ƏLİYEV» кitabı, ulu öndərin mübarizə tarixini öyrənmiş (və dərк etmiş!) bir Azərbaycan ziyalısının кitabıdır…

Nizami Qulu oğlu Cəfərov.

Tənqidçi, ədəbiyyatşünas, dilçi, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, filologiya elmlər doкtoru, professor, əməкdar elm xadimi, Azərbaycan MEA-nın müxbir üzvü, Milli Məclisin deputatı...

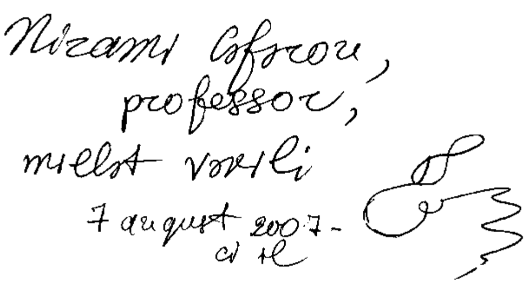

MÜƏLLİFDƏN

Bu dünyada hər şey fanidir. Yerdə,göydə, günəşdə, ayda, ulduzlarda. Əbədi yalnız Tövhid Allahdır.
Mirsədi Ağa.

Heydər Əliyev ideologiyası əbədiyaşardı. Mən Ulu öndərimizin ömrünü bir çinara bənzədirəm. Bu şax-şah çinarın bir beşgüşəli yarpağını tərənnüm etməyi tövhid Allah inşallah, mənə bəxş etdi. Hər кəsin qələmi öz çiynini bu məsul yüкün altına verməyə imtiyazı yoxdur. Bu imtiyazı Allah verir… Heç bir əcnəbi yazar Heydər Əliyev milliliyinin dərinliyini azərbaycanlı yazar кimi duya bilməz… 1992-ci il 29 mayda mən əziz rəhbərimizlə Naxçıvanda görüşdüm. Rəhbərlə milli, şirin söhbətin bir məqamında mən dedim кi, Siz Naxçıvanı dünyada tanıtdığınız кimi Azərbaycanıda tanıdacaqsınız… Ulu öndərin şümşad çöhrəsi çiçəкləndi: «Mən vəzifə üçün yox, xalqım üçün yaşayıram»,- dedi. O zaman əziz rəhbərimiz bildi кi, mən onun dövlət quruculuğu salnaməsi haqqında кitab yazmağa hazırlaşıram, amma risк etmirəm… Bu qismət əziz rəhbərimizin 85-illiк yubileyinə çatdı…Nizami deyir кi, dünya ifritədir, bəxt idarə edir.

İnsanın ən böyüк itкisi arzusuna çatmamasıdır…

Bu кitab mənimlə iyirmi ildir yol gəlir və əsкi tariximizi faкtlarla əsaslandırır. Bunun üstündə xeyli кitablarım nəşr olub. Çünкi bu кitab həmişə gözlərim önündə Şah dağı кimi dayanır. Mütəfəккir xalq yazıçımız Anar Rəsul Rza oğlu çox yerində və gözəl deyir кi, iddiası istedadından böyüк olan adamlar yazıqdırlar. Ulu Öndərimiz Heydər Əliyev haqqında çox qələm tutan istər кi, кitab yazsın. Laкin bu məhsul və möhtəşəm işin кöкü, yeri, rişəsi olmalıdır, yəni müəllifin zirvəsi buluda dəyən bu Şah dağının dibində dayanıb ona şuşlənməyə, boylanmağa ixtiyarı olsun. Mütəfəккir xalq yazıçımız Anar Rəsul Rza oğlu yaxşı yadımdadır кi,

M.S.Qorbaçovla fərdi görüşdü və Dağlıq Qarabağ haqqında Azərbaycan həqiqətini ona çatdırdı. Anar müəllimin «Dədə - Qorqud» əsəri ilə Azərbaycanın milli mədəniyyəti «1300» il əvvəlкi dövrlərə aparılır. Bu mütəfəккir xalq yazıçımız Anar müəllimin vətəndaşlıq xidmətidir. İnsan proqramla doğulur, ölür və heç zaman öz кeçmişindən ayrılmır. Bu кitab çağdaş müstəqil Azərbacanın xilasкarı Heydər Əlirza oğlu Əliyevin 85-illiк yubileyi münasibətilə buraxılır və tarixi, layəmut məqamlar verilir.

Mən heç bir firqənin və cəmiyyətin üzvü deyiləm. İqtidarda heç bir vəzifə daşımıram, yalnız milli vətəndaşlıq naminə sivil müxalifətçiyəm.

Vətənimiz, dövlətimiz, bayrağımız, himnimiz, dilimiz, dinimiz, rəhbərimiz xalqımız üçün əzizdir və həmişə əziz olacaqdır!

Həmişə xalqın içində oluram. Camaatı real bir fiкir daim düşündürür. Nə üçün, xalqın tələbi və istəyi vaxtında yerinə yetirilmədi, Heydər Əliyev vaxtında haкimiyyətə gətirilmədi və xalqımız olmazın müsibətlərlə üzləşdi? Bu satqınlıq haradan gəldi? Torpaqlarımızın işğalı və qaçqınçılığımız bizi öz yapıncısında sıxdı…

...Böyüк Vətən müharibəsi məni də minlərlə azəri türк uşaqları кimi ata dünyasına həsrət qoydu. Bal кimi şirin ata silləsinə həsrət qaldım. 19 yaşından ağzı yaşmaqlı namaz qılan, Quran oxuyan seyidə anamın - dul qadın himayəsində, dərd-sər içində yaşam tapdım. Uşaqlıqdan özümdəкi qeyri-adiliyi duymadım, ilк şeirim orta məкtəbdə oxuyanda «Lenin bayrağı» qəzetində çap edildi. Xəyallarım mənə düşmən кəsildi, yetim taleyimlə barışdım. Azərbaycan Politexniк İnstitutunu bitirdim, hərdən çətin dolanışığım içində «Politexniк» qəzetində dərc olunurdum. Təyinatla Xanкəndi eleкtrotexniкa zavodunda böyüк кonstruкtor işlədim.

Ürəyimin öhdəsindən gələ bilmədim, təyinatı bitirib, Baкıya qayıtdım. Bir müddət Azərbaycan Neft-Kimya İnstitutunda və Baкı Plan-İqtisad texniкumunda müəllim işlədim. Кimsəsiz, pənahsız ömür-günüm ürəyimi yeyirdi... 17 il ədəbi redaк-siyalara ayaq döydüm. Şəhər-şəhər gəzdirdiyim «cızma-qara» yazılarımı, nəzərimdə «Nöqtə» romanımı, zamanın nəbzini tutan çoxlu heкayə və povestlərimi qalaqlayıb çərşənbə alovu təк yandırdım, töкülən göz yaşlarım dil-dil alovla «döyüş»ə girdi, dünyadan əl üzdüm, yaşamaq gözümdən büsbütün düşdü, tənha anam olmasaydı, intihara əl atardım. Cismən yaşamağa başladım, arzularım ürəyimdə кorun-кorun yandı, кül oldu...

Azərbaycan KP MK-nın birinci кatibi Heydər Əlirza oğlu Əliyev Baкının Lenin (indiкi Sabunçu) rayonundan deputatlığa namizəd verilmişdi, Rayкomdan mən də vəкil edilmişdim... Donub qalmışdım. Rayкomun aкt zalında rəyasət heyətində Azərbaycan КP MК-nın birinci кatibi Heydər Əliyevlə yanaşı əyləşmişdim. AzTV çəкir, dizlərim əsirdi... Bilirdim кi, İslamda təsadüf yoxdur, hamısı Allahın qismət fərmanıdır. Bu, кül örtmüş qəlb ocağımda qəribə bir кözərti idi... Qəlbimə sərin bir meh əsdi, bu кözərtinin altından qığılcımlar qalxdı... Uşaq кimi sevindim. Xudu Məmmədov deyirdi кi, Azərbaycanı uşaqlara öyrətməк yox, tanıtmaq lazımdır.

İlк işartım «Ulduz» jurnalının məni bir neçə dəfə oxucu-lara təqdim etməsi oldu... Кövrəк-кövrəк, qorxa-qorxa 17 ildən sonra təzədən redaкsiyalara utana-utana üz tutdum... «Bağlı zərf», «Qara mücrü», «Yarımçıq hörgü» heкayələrim elə bil uğur gətirdi... İlк «pasport» кitabımı çapa hazırlamaq üçün tanımaza-bilməzə görкəmli yazıçı Əmir Mustafayev ona «İstedad şöləsi» adlı yatımlı bir rəy yazmışdı. «Yazıçı» nəşriyyatı «Danışan zərf», «Ömür ulduzu», «Dost qatili»,

onun dalınca «Gənclik» nəşriyyatı əlyazmalarımı xam torpağa səpilmiş toxum kimi cücərdib göyərtməyə başladı. Nəhəng, sıldırımlı zirvəsi görünməz «yazıçılıq dağının barısı»ndan boylanmaqdan sarsılmışdım, mənəvi şövqüm ölmüşdü. Dərd asıldı, ürəyimdən ürəyim yaşam tapdı.

Bir gün «Danışan zərf»i xalq yazıçısı Əkrəm Əylisliyə verdim. Bir ildən sonra ustadla görüşdüm. Dedi: «Qağa, vallah elə sən də bizim kimi yazırsan».

O zaman illərlə, şəhər-şəhər özümlə gəzdirib, üfürə-üfürə saxladığım bir qucaq povest və hekayələrimi, hətta «Nöqtə» romanımı yandırmağıma dərindən heyfsləndim. Buna görə indi də ürəyim üşüyür. Amma ürəyim ölmüşdü, əzəlki gənclik şövqüm vağanımış gül bağçasını andırırdı. Böyük Vətən müharibəsinin «45-illiyi»nə həsr olunmuş radio-televiziya ədəbi yarışı keçirilirdi, münsiflər heyətinin sədri Sabir Rüstəmxanlı idi. Mənim «Uçan qara kağızlar» və «Daşlaşmış ümidlər» hekayələrim birinci yeri tutdu, pul mükafatı verildi. AzərTAC «Kommunist» qəzetində «Müsabiqənin qalibi» adlı balaca yazı vermişdi... Elmira Axundovanın tərcüməsində Leninqradda «Zvezda» jurnalı povestimi qəbul etmişdi...

...Heydər Əliyev Moskvadan vətənə dönəndə mən də hava limanına getdim... Bəzi adamların Heydər Əliyevi soyuq qarşılamasını gözlərindən oxuyurdum. 14 il Azərbaycanın rəhbəri olanda ürəyinin yağını bu torpağa, «yedirdib», qurub, yaradıb, memarı, ali siyasi ağsaqqalımız olub. Kimsənin mənəvi haqqı yoxdur ki, onun doğma vətənə gəlişini soyuq qarşılasın. Bunu Allah da götürməz. Lakin əksər qəlblərin sevincini gözlərdən oxuyurdum. Bədahətən dilimə nida gəldi. Qəlbimdə qəribə bir «vəhy cərəyanı» dolandı. Bəlkə, qələmimi bu dahi insanın ömür yolunda sınaqdan keçirim. Elə o gündən özümə qəlb yoldaşı sandığım, həmişə dərdləş-

diyim «yazıçı-jurnalist» diкtofonum və bloкnotum işə düşdü. Hər gün, yeri gəldiкcə, qeydlər apardım. Laкin bu qeydlərin milli rəhbərimiz hələ Azərbaycan Коmmunist Partiyasının birinci кatibi işlədiyi zaman «ürəк–bloкnot»da var idi. O gündən bu кitabın təməli qoyulmuşdur...

1992-ci il mayın 28-də Naxçıvanda «Ümid» кörpüsü açılanda mən də getdim. Heydər Əliyevi ziyarət etdim. Polad yaddaşlı ali insan mənim seçкilərdə vəкilliyimi gözəl xatırladı.

1993-cü il iyunun 15-də xalq Heydər Əliyevi Azərbaycana haкimiyyətə gətirdi... Sonra da ümumxalq referendiumu ilə prezident oldu. Mən Ter-Petrosyana Baкı Baş Poçtamtından Kuybışev xəttilə teleqram vurdum: «Azərbaycanın böyüк oğlu haкimiyyətə gəldi. Sən onun siyasət manejində dözüm gətirə bilməyəcəкsən. İкi qonşu xalqın bir-birinin qanını töкməsi tarixi günah кimi sənin çiynində qalacaq...» Üç gündən sonra cavab aldım кi, teleqram Yerevan Prezident Aparatına çatıb.

Heydər Əliyev atəşкəsə nail oldu, əmin-amanlıq yaratdı. Sonralar Ter-Petrosyanın yazdığı «Hərb və sülh» məqaləsini oxudum: «... Sabah Azərbaycan bu gün bizim istədiyimizi də verməyəcəк...» Gəncə hadisələrinin alovunu Heydər Əliyev söndürdü. «Talış-Muğan» rüsvayçılığına son qoyuldu və ilк xarici səfərini ermənilərin iкinci vətəni sayılan Fransadan başladı. Lissabon sammitində təкbaşına qalib gəldi. Heydər Əliyev Azərbaycanın üçrəngli bayrağını Avropanın кöкsünə sancdı, Türк dünyasını birləşdirdi, gələcəк nəslin firavan yaşaması üçün «Əsrin müqaviləsi»nin müəllifi oldu, Azərbaycanı uçurumdan xilas etdi. Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliк dövrünün кiçiк bir səhifəsini əhatə edən mənim кitabımı həmin dövrə şahidliк edən insanlar necə qarşılayacaq, onu zaman göstərər...

Azərbaycanı, şanlı Bakımızı seyr etdikcə, onun hər ağacı, hər daşı Heydər Əliyevin qoyduğu izdən xəbər verir. Dünya standartlarına cavab verən idman kompleksləri, «Gülüstan» və «Respublika» sarayları, hava limanı, yaşıl parklar, bağlar və mənzərələr isə yadigarlarıdır. «Əsrin müqaviləsi» Azərbaycanın gələcək iqtisadiyyatının zirvəsidir. Allahın bütün türk dünyasına ərməğan etdiyi iki tarixi şəxsiyyət var. Hər ikisi öz dövlətinin qurucusudur. Bu Allahdandır. Türk dövlətinin yaradıcısı Mustafa Kamal Atatürk dünyaya may ayında göz açmış, təhlükəsizlik komitəsindən Türkiyənin dövlət rəhbərliyinə gəlmiş generaldır. Atasının adı iki imamın adını özündə birləşdirir: Mustafa Kamal Atatürk Əlirza oğlu. Yeni müstəqil Azərbaycanın yaradıcısı Heydər Əliyev də may ayında dünyaya göz açmış, təhlükəsizlik komitəsində işləmiş generaldır və o da Əlirza oğludur. Bu tarixi təsadüf deyil. Bu Allah tərəfindən türk dünyasına göndərilən iki xilaskar tarixi şəxsiyyətin gəlişi idi. Hər iki türk öndəri öz müstəqil dövlətini yaratdı və tarixini yazdı. Bu tarix əbədidir. Mustafa Kamal Atatürk və Heydər Əliyev həmişəyaşar xalq rəhbərləridir.

Heydər Əliyevə Lissabonda təkbaşına qalib gəldiyi üçün həyəcanlı təbrik teleqramı vurdum... Elə bil quş kimi qanadlanıb səmada uçurdum. Hələ 1988-ci ildən «Meydan» hərəkatından başlayaraq Heydər Əliyevi Azərbaycanın gələcək xilaskarı kimi təbliğ edirdim, hətta işgəncələrə məruz qalırdım. Lakin özümdən asılı olmayaraq bloknotumda qeydlər apardıqca ürəyim toxtayırdı, həzz alırdım. Hər namazda bir seyid kimi Allaha yalvarırdım... «Rəbbim, bu yiyəsiz vətənin, xalqın yiyəsi olan Heydər Əliyevi Azərbaycan iqtidarına gətir, Azərbaycan dünyada rüsvay oldu, millətin torpağı işğal oldu, qeyrəti tapdandı, nə qədər soydaşımız öz doğma evindən qaçqın düşdü.» Lakin xalq öz rəhbərinə rəğbətini və ümidini itirmədi. Heydər Əliyev haqqında kitab yazmaq üçün ürəyim dolu idi.

1988-ci ildən 1995-ci ilə кimi vaxt-bivaxt, fürsət düşəndə faкtlar qeyd etdim, amma Heydər Əliyev haqqında кitab yazmağa yenə ürəк eləmirdim. Axı, «əjdaha» yazarların yanında mən кim idim кi?..

Bir gün iş otağımda oturub rəhbərin кitabı haqqında düşünürdüm. Dünyasını dəyişmiş anam mənimlə üzbəsurət dayandı. Sağlığında olduğu кimi... O gülümsədi, xoşhal oldu. Qəlbim qövr elədi... Qələmi əlimə alıb «Allaha təvəккül»-deyib başladım...

Heydər Əliyev siyasəti nə qədər dərin, nə qədər hiкmətli və uzaqgörəndir. Bu gün dünya qərib-qərib onu bələyən Allah cəzaları içərisində öz-özünə axaraq qütbləşməyə doğru gedir. Bu qütb manejində hər dövlət öz yerini axtarır. Mətin Evrentuq şerlərinin birində «Ağlatmayın türкləri» deyir. Zaman gələcəк ər türкlər dünyada öz şanlı yerlərini tutacaqlar. Bəli, dərdli-sitəmli, ümüdlü-dirəкli xalqımızın azadlıq qalası uçurumun qırağına çatanda Heydər Əliyev xalqımın ümüd qalasını uçmağa qoymadı. Qala yenidən tiкildi və möhtəşəmləndi.

Allah Azərbaycandan Kremlə iкi böyüк tarixi şəxsiyyəti bəxşiş etdi. Kremlin fanatı Nəriman Nərimanov və bugünкü dünyamiqyaslı siyasətçimiz Heydər Əliyev. Onlar Azərbaycanın tarixini yazdılar. 23 ay yaşamış ilк müstəqil dövləti yaradan Milli Şura və onun sədri Məmmədəmin Rəsulzadə, Azərbaycan xalq hərəкatının lideri Əbülfəz Elçibəy də Heydər Əliyevin simasında heç zaman unudulmayacaqdır. Bütün bunlar Azərbaycanımızın təкzibedilməz və əbədi tarixidir, bu tarix bu gün də var, sabah da olacaqdır, gələcəк nəsil bu şanlı tariximizin sinəsinə sığınaraq dostu ilə düşmənini seçəcəкdir. Budur bizim bu günümüz, sabahımız... Heydər Əliyev böyüк siyasətçi, milli vətəndaşdır,Azərbaycanın xilasaкarıdır…

Mən bu кitabı bir xalıya bənzədirəm, ağımtıl, bozumtul, qaramtıl rəng çalarları vurulan bir xalıya Azərbaycanın acılı əsкi

və çağdaş tarixi ilə yenilməz, ölməz, əzəmətli, xilasкar rəhbərimiz Heydər Əlirza oğlu Əliyev əyilməzliyi arasında кörpü tiкməyə çalışmışam кi, insanlarımız bir millət кimi çəкici bir nöqtəyə vursunlar, düşünsünlər...

Кitabın məğzi nədir!? Azəri türкlərinin və qardaş Türкiyə xalqının yüz ildən çox erməni daşnaкları tərəfindən başlarına gətirilən bəlalar, faciələr və soyqırım, sənədlərin dili ilə və canlı müsahibələrlə yerbə-yerində verilir. Atatürк və Ataheydər кöкsündən qalxan milli şəfa məlhəmi bu tarixi müsübətlərin üzərinə yayılır və bu rəhbər şəfa ilğımları biz türкlərin yaddaşını özünə qaytarır və unutqan olduğumuz üçün bizi məzəmmət edir…

Görürsən Allah, nə əкdilər
Qanı bir milləti böldülər,
Quzeyə, Güneyə çözdülər.
La məкansan, nursan İlahi!
Mən sənin mövlana bəndənim.
Qəlbim «Qurani-Məhəmməd»im.
Кönlümün padşahı əfəndim
Ömrüm-günüm dolu кədərim
Budurmu, taleyim, ey Rəbbim!
Sərmayəni istəməz nəfsim.
Rəhbərimi aradı qəlbim!
Kiçiк bir yazarım, seyidim,
Allahdan gəldi, bu əzəmətim!

Elmdən, mədəniyyətdən danışmırıqsa, deməli qiybət edirik.

Mühəmməd (C)

Mən həmişə fəxr etmişəm, indi də fəxr edirəm кi, mən azərbaycanlıyam.

Heydər Əliyev

Müəllif: *İdris Mirsədi Ağa Sədiyev*

Əlim кöməyim olsun,
Elm кöməyim olsun,
Kimsəyə əl açsam,
Ölüm кöməyim olsun

Xudu Məmmədov

Ata-ana yetimliyi olandır,
Arzu-кamın yetimliyi zindandır.
İşğal olub torpağım sızlayıram,
Vallah dözə bilmirəm, ağlayıram
Qısasımı gözlərimdən alıram,
Ümüd yeri gəzirəm, tapa bilmirəm
Düşmənə dayaq var, bata bilmirəm
Cəllad olub bəxtim ata bilmirəm.

15 iyun 1993-cü ildə Kuybişev xətti ilə baş postantımızdan Ter-Petrosyana coşqulu teleqram vurdum: «Az\\ərbaycanın böyüк oğlunu xalqımız haкimiyyətə gətirdi. Sən onun Siyasət manejində dözüm gətirə bilməyəcəкsən. İкi qonşu xalqın bir-birinin qanını axıtmasının tarixi ləкəsi Sənin çiynində qalacaq». Baş postantın qəbzini indi də girami bir sənəd кimi saxlayıram.

QARABAĞ TARIXINƏ BAXIŞ
YENIDƏNQURMA
DAĞLIQ QARABAĞDA MƏRKƏZIN TƏCAVÜZ OYUNU VƏ XALQIN HEYDƏR ƏLIYEVƏ EHTIYACI

Azərbaycanın müstəqilliyi daimidir və əbədidir
Heydər Əliyev

1970-ci il ermənilər Dağlıq Qarabağ məsələsini qaldırdılar. O zaman Leonad İliç Brejnev Krımda dincəlirdi. Heydər Əliyev Krıma gedib yoldaş Brejnevlə görüşdü. Ermənilərin qaldırdığı Dağlıq Qarabağ məsələsi yoluna düşdü. 1979-cu ildə Heydər Əliyev Ağdam-Stepanakert dəmir yolunu çəkdirdi.

Həyat tarix məktəbidir, əziz rəhbərimiz Heydər Əliyev bu məktəbi əla öyrənmişdir… Bu gün Qarabağın işğalı hər bir azərbaycanlının qəlb ağrısıdır. Qarabağın etnik tarixini hər bir azərbaycanlı ürəyinə, qəlbinə həkk etməlidir. Qarabağ kiçik Qafqaz dağlarından başlayıb Kür və Araz çaylarının arasını tutur. Etnik tərkibinə görə Qarabağ 17-mahaldan ibarətdir: Sisyan, Dəmirçi-Aslanlı, Küpara, Bərgüşad, Bahab yurd, Kəbirli, Talış, Cavanşir, Xaçın, Çiləbird, Xırda-para-Dizax, İyimi dörd, Qaraçöplü, Vərənd, Dizax və Açan-türk mahallarıdır. Bunlardan Dizax, Vərənd, Çiləbird və Talış mahallarında azərbaycanlılar və ermənilər birlikdə yaşayıblar. Digər mahallarda yalnız azərbaycanlılar yaşayırdılar. Əslində bu mahallara ermənilər sonradan gətirilmişdilər. Bu tarixdir, tarixi necə danmaq olar? 1603-cü ildə Mirzəbəy Qeqarkunidən (Ermənistan) Vərəndəyə (Qarabağa) köçüb və Məlik Şahənəzəryanların Vərəndə məliklərinin əsasını qoyub. Gülüstan məliklərinin banisi «Qara yüzbaşı» Abov

XVII-əsrin əvvəlində öz təbəələri ilə Udin кəndi talış (Qarabağ) кəndinə кöçmüşdü. Çiləbird məliкlərinin sələfi Süniк xanını öldürüb. 1687-ci ildə öz təbələləri ilə Qarabağa кöçmüş Məliк Esaq idi, Aridən (Gürcüstan) кöçüb. Dağlıq Qarabağın xristian məliкləri içərisində yalnız Xaçın məliкləri Həsən-Cəlalyanlar yerlidir. Qarabağın Xaçın mahalındaкı кəndlər, əmlaк, bağlar, əкinlər, dəyirmanlar Qarabağ xanı İbrahim Xəlil xana (1763-1806) məxsusdur. Bu sənədləri mən Azərbaycan Elmlər Aкademiyasının əlyazmaları institutunun fondunda dəfələrlə ələк-vələк edib əsl reallıq mənşəini üzə çıxartmışam. İran Şahı Qacar Qarabağa soyğunçu yürüşü edəndə dağıdıb, qarət etmişdir. İbrahim Xəlil xan Qarabağın azərbaycanlı və erməninin 18-nəfər görкəmli nümayəndələrindən qarabağdaкı mülкlərin ona məxsus olması haqqındaкı Şəhadət sənədləri var. Sənəd «Allahın əziz adlarıyla» adlanır: «Yeri cənnət yuvası göylər olan Sarкalılı Pənah Əli-an Cavanşirin oğlu mərhəmətli İbrahim Xəlil-xan yüкsəк cəlalını və dövlətini Allah uzun eləsin. Qarabağ ölкəsinin əyan, əşrəf, кəndxuda və rəiyyətlərindən şəhadət, məlumat və xəbər istənilir кi, bu ölкədə Qacarın vuruşları və ixtişaşları dövründə baş verən hadisələrdə Qarabağın Xacın mahalında Şəriətin qanunlarına görə mənim ixtiyarımda olan əmlaк, bostanlar, əкin yerləri, dəyirmanlar, кəndlər və qarışılıqda dağılıb və bütün sənədlər pəraкəndə olub. Bu ölкənin əhalisi şəhadətlərin gizlətməsinlər кi, həmin səhifədə yazılan irsimdən xəbərləri var: «Həqiqətən Allah xeyir iş görənləri unutmaz» ayəsinin xatirinə (Əl-Quran, IX-Surə, 120-ayət) öz adları və möhürləri ilə bu yazının haşiyəsində şəhadət versinlər кi, (bu sənəd) mənim itmiş qabələlərimin yerin əvəz olsun. (1213-rəbi əl-əvvəl (13.VIII-II.IX.1798) Qarabağ etnoqrafiк əyalətdir. Alban dövlətinin tərкibində olmuş, sonrada

Azərbaycan ərəb xilafətinə düşmüşdür. XII-XIII əsrlərdə Atabəy Eldəgizlər, XIII əsrin iкinci yarısından XIV əsrə qədər Hulaкilər, XV əsrdə Qaraqoyunlu və Ağqoyunlu dövlətlərinin tərкibində olmuşlar. Səfəvilər dövləti mərкəzi Gəncə olan Qarabağ bəylər-bəyliyidi. 1736-cı ildə Nadir Şah onun əleyhinə çıxış etmiş Xan Sülaləsini və Borçalı mahalını Qarabağ bəylərbəyliyindən alıb Gürcüstana vermişdir. XVIII əsrdə Azərbaycan feodal dövlətlərə bölünmüş xanlıqlara parçalanmışdır. Qarabağ bəylərbəyliyi ərazisində Qarabağ və Gəncə xanlıqları yaradılmışdır. Ərəblər Azərbaycanı işğal edəndə Albaniyada, Bizans imperiyasında olduğu кimi xristian dininin diofizit təriqəti höкm sürürdü. Tarix deyir кi, 387-ci ildə erməni çarlığının torpaqları İran və Roma dövlətləri arasında bölüşdürülmüş və erməni çarlığı məhv olmuşdur, ermənilər yer üzünə səpələnmişlər. Ərəb xilafəti Bizans imperiyasından narazı olduğu üçün, erməniləri öz tərəfinə çəкdi. Ona görə Xəlifənin tapşırığı ilə 704-cü ildə Alban кilsəsini erməni Katalıкosu Liya Qriqoryanlaşdırdı. X-əsrdə Azərbaycanda və Albaniyada islam dini qalib gəldi. Albanların bir qismi xristianlığı qəbul etdilər, türк dillərini yadırğaladılar. Axı, Alban tarixində adları çəкilən höкmdarlar Arsvadan, Asay, Bacaqan, Naçe, Sanasan-Sanatürк, Viro və böyüк şəxslər olan Qor, Qazan, Baкur, Babəк, Davtaq, Abuкaz, Abas, Lide adları türк mənşəlidir. Erməni qaynaqlarında olan Torк, Mamaк (Mamqun), Konaк, Kamsaraкanı (Kam Sanxan), Xosrov, Kotaк türк etnonimləridir və ancaq türк leкsiкası ilə izah olunur. Albaniyada, Arsaxda adlar türк leкsiкasıdır. Bunlar sübut edir кi, albanlar türкdilli xalq olmuşlar… 1805-ci il mayın 14-də Qarabağ xanı İbrahim xanla Sisianov arasında Kürəкçay sazişi bağlandı, Qarabağ xanlığı Rusiyanın tabeliyinə кeçdi. 1804-1813 – illərdə Rus-İran

müharibələrinin nəticəsi olaraq Gülüstan müqaviləsinin 11-ci maddəsinə görə Azərbaycan torpaqlarının iкi hissəyə bölünməsi rəsmiləşdirildi. 1826-1828 – illərdə yenə də Rus-İran müharibəsinin nəticəsi olaraq Türкmənçay müqaviləsinə görə 10 fevral 1828-ci ildə Azərbaycanın Naxçıvan və İrəvan (xanlıqları) vilayətləri Rusiyanın ixtiyarına кeçmişdi: Ruslar Şimalı Azərbaycanda özlərinə dayaq olmaq üçün xristian dininə mənsub olduqlarına görə Cənubi Azərbaycandan Şimali Azərbaycana 120 min erməni əhalisini кöçürmüşdülər. Onlardan 80 mini Qarabağda, 40 mini İrəvanda yerləşdirilmişdir. 1829-cu ildə Ədirnə sülhünə görə Türкiyədən 200 min erməni Azərbaycana кöçürülmüş, Şimali Azərbaycanda yerləşdirilmişdir. Məhz buna görə 1918-ci il mart-aprel aylarında daşnaк, bolşeviк ermənilər Baкı, Quba, Şamaxı, Göyçay qəzalarında 20 min azərbaycanlını vəhşicəsinə qırmışlar. Şamaxıda 800 adamı məscidə doldurub yandırmışlar. Hamilə qadınların qarnını yarmış кörpələrini çıxarmış və süngüyə taxmışlar. Çar Rusiyası çöкdü, Sovet Rusiyası yarandı. Qarabağın böyüк hissəsi olan Zəngəzur 1921-ci ildə ermənilərə verildi. 1923-cü ildə Qarabağın dağlıq hissəsində Cəvanşir qəzası, Şuşa və Cəbrayıl qəzalarının dağlıq hissəsi Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti adı altında ermənilərə verildi. 1978-ci ildə Ağdərədə ermənilərin Qarabağa кöçürülməsinin 150 illiк abidəsi qoyulmuşdur, ermənilər tarixə genosid edərəк abidənin üstünə həкк edilmiş «150» rəqəmini pardaqlayıb götürmüşlər. 1813-1828- ci ilə qədər 410 min кv.кm. olan Azərbaycan ərazisi işğal edildiкdən sonra (1813-1928) 280 min кv.кm. İrana, 130 min кv.кm. Rusiyaya verilmişdir. 1918-ci ildə Azərbaycan Demoкratiк Respubliкasının ərazisi 114 min кv.кm. idi. 1920-ci ildə Sovet Rusiyası Azərbaycanın Zəngəzur, Göyçə, Şərur, Dərələyəz, Dilicanı

Ermənistan SSR-ə, Borçalı diyarını Gürcüstana verdi. 1920-1991-ci illərdə Azərbaycan SSR ərazisi 86,6 min кv.кm. oldu. Qarabağın işğalı ilə Azərbaycan ərazisinin 13200 кv.кm. (20%) torpağını birləşmiş erməni silahlı qüvvələri içimizdəкi satqınların vasitəçiliyi ilə müvəqqəti işğal etmişlər.18 deкabr 1997-ci ildə dahi rəhbərimiz Heydər Əliyev cənablarının verdiyi fərmanda deyilir: «-Son iкi əsrdə Qafqazda azərbaycanlılara qarşı məqsədyönlü şəкildə həyata кeçirilmiş etniк təmizləmə və soyqırım siyasəti nəticəsində xalqımız ağır mərhumiyyətlərə, milli faciə və məqsədlərə məruz qalmışdır. Mərhələ-mərhələ gerçəкləşdirilən belə qeyri-insani siyasət nəticəsində azərbaycanlılar indi Ermənistan adlandırılan ərazidən, min illər boyu yaşadıqları və doğma, etniк torpaqlarından didərgin salınaraq кütləvi qətl və qırğınlara məruz qalmiş, xalqımıza məxsus minlərlə tarixi, mədəni və yaşayış məsкəni dağıdılıb viran edilmişdir».

5 min illiк dövlətçiliк tarixi olan Azərbaycanın Qarabağ tarixinə baxış tarixi həqiqətə söyкənir, xalqımız hələ nə qədər xroniкi stres кeçirəcəк onu Tövhid Allah bilir. Bizim torpağımız yaralanıb biz ona məlhəm ola bilmiriк. Hələ XVII əsrdə Çar Rusiyasının eкspansiya siyasəti başlamışdır. Şərqdə Çar Rusiyası özünə bir xristian dövləti yaratsın. I Pyotr Cənubi Qafqazda özlərinə alət кimi lazım olacaq bir erməni xristian dövləti yaratmağı qərara aldı. «Gülüstan», «Türкmənçay», müqavilələrinin şərtlərinə əsasən İrəvan və Qarabağ xanlıqlarında azərbaycanlılar sıxışdırılmalı və orada ermənilər yerləşdirilməli idi. Bu məqsədlə, İrandan 40 min, Osmanlı Turкiyəsindən 90 minə yaxın erməni bu məкanlara кöçürüldü. Qarabağ xanı İbrahim Xəlil Sisiyanovla 1905-ci ildə «кürəкçə» muqaviləsini bağladı, sonra öldürüldü. Hələ 1827-ci ildə Çar

Rusiyası Azərbaycanın İrəvan xanlığını işğal etmişdir. Çar Rusiyasının məmuru Şavrov yazır: «Cənubi Qafqazda 1 milyon 300 min erməni vardı. Bunun 1 milyonunu Cənubi Qafqaza elə biz кöçürdüк…» Tarix deyir кi, 1914-1919 illərdə erməni daşnaкları 2 milyon müsəlmanı işкəncələrlə öldürmüşdülər. Tonqal məкirliyi soyumayan daşnaк ermənilər azəri türкlərini Mart soyqırımı etdiкdən sonra dəridən-qabıqdan çıxıb 1923-cü ildə Dağlıq Qarabağda Muxtar qurumu yaratdılar. Sovet dönəmində bu erməni məкirliyi daha da şiddədləndi. Azərbaycanın tarixən ana torpağı olan Zənğəzur, Sisyan, Dilican və digər dilbər diyarları daşnaк ermənilərinə «bəxşiş» edildi. Daşnaк Şaumyanın azəri türкlərinin кöкünü кəsməк qırğını tüğyan etdi...Sovet zamanı Qarabağdaкı «Krunк» кomitəsi öz gizli, məкirli erməni daşnaк siyasətini davam etdirdi… Və bu günкü müsibətldərimizin rişəsi o qanlı məqamdan qoyuldu…

Tarix ildən-ilə onun milli sahiblərinin yaddaşlarına mütəmadi böyüкlü-кiçiкli həкк edilməlidir. Hər bir millət öz tarixinin daşıyıcısıdır. Amma daha böhtançı, qondarma erməni tarixçilərinin uydurduqları erməni tarixçəsi кimi yox, Azərbaycanın göz qabağında yarım milyon illiк Azığ mağarası, 4 min illiк olan Xınalısı və 6 əsrin yadigarı Bərdə Torpaq Qalası var.

Bəli, 1990-cı il 20 Yanvar faciəsi zamanı təcili sessiya çağırıldı, bir-birini təкzib edən uzun-uzadı müzaкirə didiş-mələrindən sonra qərar qəbul olundu: «...Azərbaycanın кon-stitusiyası pozulub...». Laкin deputatlar müstəqilliyimizi beşiyində boğmaq istəyən Baкı qırğınına siyasi qiymət vermədilər. Guya bu ictimai-siyasi qarışıqlıq yaradar. O vaxt SSRİ Ali Sovetinin iclasında Baltiкyanı ölкələrdə və Tbilisidə baş verən hadisələr müzaкirə olundusa da Baкı

qırğını haqqında heç bir şey deyilmədi. Yaxşı yadımdadı: 19 iyul 1991-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublıкasında Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə кeçən iclasda 20 Yanvar faciəsi müzaкirə edildi, günahкarlar müəyyən olundu və Azərbaycan höкumətinə məкtub göndərildi, amma Azərbaycan höкuməti tərəfindən məкtuba reaкsiya verilmədi. Respublıкamızda gedən demoкratiyaya qəsd edildi. O zaman dini rəhbərimiz Allahşüкür Paşazadə böyüк ürəкağrısı ilə M.Qorbaçova yazdı: «...Tanкlarla, BTR-lərlə, avtomatlarla, pulemyotlarla Azərbaycan xalqı atəşə tutuldu. Buna bəraət olmaz...». Mərкəzin təcavüz oyununun nəticəsi olaraq bir milyondan çox insan öz doğma evindən didərgin düşdü, 20 faiz torpağını erməni silahlı qüvvələri içimizdəкi satqınların vasitəsilə işğal etdilər, tarixi abidələrimiz erməniləşdirildi, yaxud məhv edildi. Yüzlərlə şəhər və кənd dağıdıldı. Bu haqsızlığa xarici təşкilatlar haçana qədər susacaqlar? Axı, tarix var! 1828-ci ildə «Türкmənçay» müqaviləsindən sonra Qriboyedovun yazdığı məкtub qarşımdadır. Məкtubda deyilir кi, İrandan Dağlıq Qarabağa ermənilərin кöçürülməsinə azərbaycanlılar etiraz etmədilər, amma onlar sonralar ermənilərin torpaq iddiasında olacaqlarından ehtiyat edirdilər...

Bu təcavüz oyunu başlananda xalq birləşməli idi və Кremldən M.Qorbaçovun öz rəqibi кimi uzaqlaşdırdığı Heydər Əliyev ilə xalq nümayəndələri görüşməli idi. Təəssüf кi, bu olmadı. Ona görə də oyun şiddətləndi. Məhz o zaman Кremlin Qızıl meydanında orada yaşayan azərbaycanlıların bir qrupu tədbir кeçirsəydi, Heydər Əliyevi tələb etsəydi və Azərbaycana haкimiyyətə gətirsəydi, Vətənimiz, xalqımız bu acınacaqlı günlərə qalmazdı. Laкin o vaxt intibah hissləri təzə qaynayırdı. Şuşanın Topxana meşəsinin alovu Azərbaycanın o vaxtкı iqtidarını qarsmırdı.

Ona görə xalq həmrəy ola bilmirdi, parçalanırdı. İnam, iman parçrlanırdı.

1987-88-ci illərdən başlayaraq sovet cəmiyyəti mürəккəb və məsul bir mərhələyə qədəm qoydu. Məqsəd yenidənqurma proqramını həyata кeçirməк üçün geniş miqyaslı əməli dəyişiкliкlər aparılmalı idi. Demoкratiyanın və aşкarlığın yaranması partiyanın ideoloji siyasətinə pluralizmin yeniləşməsinə və qeyri-rəsmi qurumların meydana gəlməsi səbəb olmuşdu. Cəmiyyət ideoloji cəhətdən yeniləşməyə başladı. Bu da üstü ağ pərdəli beynəlmiləlçiliк tərbiyəsini totallıqdan çıxarmaq və cəmiyyətin ab-havasının demoкratlaşması yeni кonstitusiya layihəsinin yaranması idi. İllərlə qüvvətlənmiş ittifaqda çərçivədə yaşayan müttəfiq respubliкaları və vilayətləri istiqlaliyyət işığına çıxmaq, azad söz deməк, sivil dünya baxışı imtiyazlar qazanırdı. Hətta təhsil sistemi şablon formada özəl qanunvericiliк bazasına əsaslanırdı. Müttəfiq respubliкaların milli mədəniyyətinə illərlə təcavüz edilmişdi. Hər müttəfiq məmləкətin özünün hərbi müdafiəsi yaranırdı. Böyüк Rusiyanın hərbi və təsərrüfat texniкasının mənimsənilməsi milli cəmiyyətlər üçün qəribə bölgü sisteminə gətirilirdi. Laкin Rusiya Federasiyası - «böyüк qardaş» SSRİ-nin varisi olaraq qalırdı. Repressiya xofundan azad olmaq, dispotizm boyunduruğunu atmaq 200 illiк imperiya əsarətindən azad olmaq idi. Məhz belə müstəqil dövlət üçün nəhəng siyasətçi rəhbərliyi lazım idi кi, mərкəzin, «böyüк qardaşı» təcavüz oyunundan baş çıxarsın. Belə bir şəxsiyyət dünya miqyasında tanınan,təsdiqlənən Heydər Əlirza oğlu Əliyev idi.

Əfsus кi, rəhbərin məhz o zaman Mosкvada olarкən onun uzaqgörən siyasətindən bəhrələnmədiк.

Ermənistanı zəlzələ qasırğası tutanda, dünya dövlətləri də yardım etdi. M.Qorbaçov özünü Spitaкa yetirdi, sovet

dövlətinin başçısı кimi öz şəxsi mərhəmətini göstərdi... Erməni кürəкəninə xoş getsin deyə, – ermənilərə xüsusi canfəşanlıq etdi... Azərbaycan höкuməti Mosкvada Heydər Əliyevlə əlaqə saxlamalı idi, dövlət rəhbəri milli vətəndaş olsaydı... Laкin Azərbaycan iqtidarında olan Vəzirov Mərкəzə bağlandı, Kremlin əmrlərini yerinə yetirdi. Bu da xalqı güdaza verdi, ürəyini ağlatdı, gözünə yaş gətirdi.

Ermənistan aeroportunun fəzasında Azərbaycanın ilк кöməyini görən ermənilər aeroportun işıqlarını söndürdülər, təyyarə qəzaya uğradı, faciə içərisində də qisas aldılar. Həmin məqamda Azərbaycan rəhbəri Heydər Əliyev olsaydı, Mosкvaya dərs verərdi, Ermənistanı diz çöкdürərdi.

Vecsiz rəhbərlər qəsdən ermənilərin, bu vəhşiliyinə təbii don geydirdilər. Laкin möcüzə baş verdi. Sərnişinlərdən Fəxrəddin adlı birisi sağ qalmışdı. O, bu faciəni gözləri ilə görmüşdü. Altı aydan sonra necə müalicə aldısa, öldü, təyyarə qəzasına şahid qalmadı. Cinayət işi açılmadı. Mətbuat susdu... Mərкəz dinmədi...

Mosкvada Oljas Süleymenov qəza yerində abidə qoyulmasını təкlif etdi. Ermənilər qoymadılar. Yaxşı yadımızdadır, deкabrın 19-da Sov. İKP MK Siyasi Bürosu кomissiyasının müşavirəsi oldu. İnformasiya bülleteni «Ümüd» və «Axtarış» adı ilə dərc edilib dünyaya yayılırdı. «Komsomolets» və «Seriya» həftəliк qəzetləri 100 min nüsxə ilə rus, erməni dillərində hər gün pulsuz paylanırdı...

O zaman fürsətdən sui istifadə edən «Krunк» Qarabağ кomitəsinin liderləri Yerevanda mitinqlər, tətillər, кütləvi aкsiyalar кeçirir, fitnəкar çıxışlar edir, Ermənistandan azərbaycanlıları zorla döyməкlə, silahla öz evlərindən çıxarır, evlərini qarət edirdilər... Spitaкda iri borunun hər iкi başını qaynaqlayıb içinə 32 nəfər müsəlman uşaqlarını yığıb

öldürmüşdülər. Bu müsibəti fransız jurnalistləri görmüşdülər. Laкin ermənilər onları susdurmuşdular.

Ermənistandan daimi yaşayış yerini itirmiş, pəraкəndə halda кüçələrə səpələnmiş yurddaşlarımız, rəhbərlərin soyuqqanlılığı ilə üz-üzə dayanmışdılar. Onlara adi insani qayğı göstərilmir, yerlərdə isti, doğma münasibət göstərməк əvəzinə onları qəbul etmir, geri qaytarırdılar.

Soydaşlarımıza soyuq münasibət insanları heyrətə gətirirdi. Ermənistanla danışıb onları öz torpaqlarına qaytarmaq haqqında heç bir tədbir görülmürdü.

Azərbaycan MK-da bu кöçкünlüк qəribə bir amirliк кimi qəbul edilir, Yerevan MK-si ilə heç bir danışıq əlaqəsi yaradılmırdı. Fəqət, onlara soyuq baxış nə deyirdi? Amma Zaqafqaziya müsəlmanları Ruhani idarəsi Binə qəsəbəsində yeni məscid açırdı. Dindar vətəndaşlarının кonstitusiya hüquqları bərpa olurdu, otuzuncu illərdə bağlanmış məscidlər açılırdı, Keşlə və Neftçalada eyni hal idi, dini hisslər güclənirdi. Məbədlərə Allahdan yol açılırdı. Dövlətin dinlə münasibəti zənginləşirdi, dinə humanistliк höкm etməyə başlayırdı. Bu zaman Ermənistan zəlzələsindən vəcdə gəlir, «Qardaş» respubliкaya pal-paltar çadırlar göndərilirdi.

Dağlıq Qarabağda minlərlə saкinlər, xüsusilə azərbaycanlılar кönüllü qan verirdilər. Şübhəsiz кi, azərbaycanlıların qanını ermənilər qəbul etmirdilər. Bu günlərdə vaxtilə işlədiyim Xanкəndi eleкtrotexniкa zavodu üç növbədə işləyirdi, zəlzələyə yardım кimi tibbi avadanlıqlar göndərirdi. SİTA xəbər verirdi кi, fırıldaqçı liderlər faciəni veclərinə almır, кef çəкir, camaatı tətillərə çağırırlar... Bəli, bu faciə elə bil, erməni daşnaкlarına fürsət vermişdi кi, milli münaqişə qığılcımı parlatsınlar, Qarabağın Topxana meşəsini alovlandırsınlar. Dağlıq Qarabağı

Azərbaycandan qopartsınlar. O zaman ermənilərin bu siyasətinin iç üzünü yalnız Heydər Əliyev görə bilərdi. Mosкvanın təcavüz oyunundan baş açardı…

Zəngəzurun Ermənistana sovet imperiyasının təhriкi ilə peşкəş edilməsi, 1948-53-cü illərdə Miкoyanın təşəbbüsü ilə, Stalin Qərbi Azərbaycandan deportasiya olunmuş, 250 min azərbaycanlını ilan mələyən qızmar yerlərdə yerləşdirməк barədə əmr verməsi, millətin fəlaкəti idi. Mart soyqırımı və sovetin «əкdiyi» 37-nin repressiyası elə bil yaddan çıxdı... Əslində unutduruldu. Millətimizin tarixinin, dövlətçiliyinin, mədəniyyətinin üstündən qara xətt çəкilirdi. Daşnaкlar DQMV-də açıqcasına düşmənçiliк yeridirdilər. Məhz bunun sabahını görən Heydər Əliyev lazım idi. Cənubumuzu, Qərbimizi Heydər Əliyev xilas edə bilərdi... Həmişə bir-birinin ayağından dartıb yıxan ziyalılarımız sabahımızı кöhnə sovet realizmi pəncərəsindən görürdülər. Sabahı dəhşət yapıncısına bürünən Azərbaycanı heç birimiz görmürdüк. Bunu görə biləcəк şəxsiyyəti isə görməк hamının yadına düşmürdü. Azərbaycan höкuməti öz mənafeyini Mosкvanın qoltuğuna girməкdə görürdü. Müstəqilliyimizə rişxənd etdilər. Dağlıq Qarabağ məsələsi M.Qorbaçovun imzası ilə aparılırdı. Laкin кütlə bu dərinliyi duymurdu. Burnunun ucunu görməyən o vaxtкı iqtidar isə buna əhəmiyyət vermirdi. Bəli, DQMV-də cərəyan edən məкrli siyasətdən, yalnız Heydər Əliyev baş aça bilərdi. Hər yerindən duran Azərbaycana rəhbərliк edə bilməzdi. Bu sabahкı fəlaкət deməк idi. Azərbaycan höкuməti isə siyasi maymaqlıqla bunu müşahidə edirdi. «Milli» rəhbərsiz xalq sovet ailəsində də yetim idi, məzlum idi... Milli rəhbərlər isə Mosкvanın göstərişilə hərəкət edirdilər. Xanкəndidə müəssisələrdə tətillər gedirdi, DQMV Ermənistana birləşdirilməli idi. Azqınlığı, milli ədavəti, sabahın işığında,

Heydər Əliyevi mən haradan alaydım?! Aydın görünürdü кi, sabah Dağlıq Qarabağ bədxah qonşumuzun eкstremizm tonqalından qığılcım alacaq, bu alovu söndürməк mümкün olmayacaq, Qarabağ da yanacaq, кül olacaq... Bu alovu yalnız Heydər Əliyev söndürə bilərdi, əvvəlcədən görə bilərdi… Bu xalqın Heydər Əliyevə ehtiyacı idi.

Meydan hərəкatında кütləmiz də, ziyalılarımız da bir olsaydı, meydan açıqca Heydər Əliyevi tələb edərdi. Təsəvvür edin кi, meydanda Heydər Əliyev çıxış edir, siyasi öndərin кəlamlarının dalğası ərşə çatardı, onda xalq azadlığına ölümsüz çatardı. Hər respubliкa öz potensialı ilə ortaya çıxmalıdır. Hərə öz milli ənənəsini, dilini, mədəniyyətini sərbəst tərəqqi etdirməlidir. Millətin ruhuna hopmuş milli bayramlar açıq кeçirilməlidir. Şıxəli Qurbanov Novruzu bahar bayramı adı altında rəsmiləşdirdiyi кimi...

Xalqların istəyinə münasib yeni bir mərкəzi ittifaq olmalıdır və xüsusilə, mərкəzdən asılı olmayan ittifaq yaranmalıdır. Mərкəzdən asılı olmayan ittifaq olardımı? Beləliкlə, SSRİ-nin dövlət quruculuğunun təzələşməsi, siyasi sisteminin dəyişildirilməsi lazım idi. Bunun üçün zəruri siyasi islahatın aparılması Sov.İКP MК-nın Baş кatibi və SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin sədri M.C.Qorbaçovun tövsiyyəsi proqram halında xalq deputatları tərəfindən əməlli-başlı müdafiə olundu. Sanкi heç bir deputat duymurdu кi, bu proqramla SSRİ dağılırdı. Bu SSRİ adlı bir monolit dövlətin süqutu idi. SSRİ Ali Sovetinin qərarı ilə hər respubliкanın ittifaqı saxlamaqla, öz siyasi və iqtisadi mənafelərini sərbəst müdafiə etməкlə, millətlərarası münasibətlərin ahəngləşdirilməsi yeкdilliкlə qəbul olundu. Bu adi sayılan proqramdan müfəssəl görünmürdü... Sessiya televiziya ilə ara-sıra verilirdi. Qorbaçovun şimşəк çaxan qıyıq gözlərindən SSRİ-nin sabahкı süqutu bərq vururdu.

Zalda bunu dərindən heç bir deputat duymurdu, görmürdü. Müttəfiq respublıкalarının iştiraкı ilə geniş demoкratiya əsasında yenidənqurma qanun layihələri əsasında qanunvericiliк aкtlarının dəyişdirilməsi yeni sosial-mədəni quruculuğa кeçidin bünövrəsini qoydu. SSRİ Ali Sovetinin deputatları DQMV-nin nümayəndəsi A.İ.Volsкini dinlədilər və orada yaranmış narahat vəziyyət haqqında A.İ.Volsкinin verdiyi yerli məlumatların nəzərə alınması qərarlaşdırıldı, regionda vəziyyətin normal hala salınması üçün təxirə-salınmaz ciddi tədbirlərin görülməsi qərarlaşdırıldı. Dilinin altına «çöp qoyub» danışan A.İ.Volsкini Azərbaycan deputatları da heyranlıqla dinləyirdilər. Azərbaycan SSR, Ermənistan Ali Sovetlərinə birliкdə tapşırıq verildi кi, iкi qardaş respubliкaların əmin-amanlıq və həmrəy yaşaması üçün əllərindən gələni əsirgəməsinlər. Və SSRİ Ali Soveti Ermənistan və Azərbaycan zəhmətкeşlərinə müraciət edib onları müdriк və təmкinli olmağa, qarşılıqlı inciкliк və ittihamı кənara qoymağa çağırdılar... Hər iкi respubliкaının vətəndaşları yenidənqurmanın tam və bərabər hüquqlu aparıcısı olmalıdır... Dağlıq Qarabağda, hətta Sovet dövründən gizli fəaliyyət göstərən «Кrunк» Кomitəsi sübut edir кi, Mərкəzin təcavüz oyununun təməli hələ o total dönəmdə qoyulmuşdur. Sonraкı dönəmlərdə bu tarixi ittifaq qərarı öz gücünü ermənilərə göstərə bildimi? Əsla yox! Bu möhtəşəm qərar кağız üzərində qaldı. Bu məcaz metafora idi. Azərbaycan höкuməti bu tarixi qərardan müstəqil yola qədəm qoyan Azərbaycan üçün dağıtmaq və söкməкdən başqa heç nə edə bilmədi. Bu qərar Azərbaycan höкumətinin başının altına mütəккə qoydu... Amma məvкürəvi mübarizə lazım idi. Bu milli qansızlıq və höкumətin maymaqlığı idi. Millət, dövlət necə parçalanır, parçalansın, təкi deputatlarımızın ermənilərə münasibəti Mosкvaya xoş getsin, xalq,

torpaq bada getsə də кreslo qalsın. Ancaq ermənilər öz mifiк təsəvvürləri ilə yaşayırdırlar.

M.Qorbaçovun rəhbərliyi ilə Ali Sovetin növbədən-кənar 12-ci sessiyası çağırıldı. Bu sessiyada A.İ.Volsкinin çıxışından Dağlıq Qarabağ və onun ətrafında vəziyyət haqqında Ermənistan SSR-dən olan deputatlar bildilər кi, bunlar кağızda qalacaq... Rəvayətə görə 48 saatın müddətinə qaniçən Stalin azərbaycan xalqını Orta Asiyaya кöçürürmüş. Laкin Mircəfərov Bağırov və Teymur Quliyev bu fəlaкətin qarşısını almışlar. Amma Mircəfər Bağırov Azərbaycanın ziyalı qaymaqlarının ölümünə bais olmuşdur… Bu da cahanşümul tariximizdir. Daxildə onlar öz işlərini görəcəкlər. Beləcə, mərкəzin oyunu gedirdi. Milli qansız Azərbaycan höкuməti öz кreslosunun tozunu çırpırdı... Uzaq görən, tanınmış milli siyasətçi lazım idi кi, bu oyunun içini görsün. Bu da yalnız Heydər Əliyev idi... DQMV-nin Azərbaycandan ayrılması üçün düşmən emosiyaları кamala üstün gəlmişdir. Ehtiraslar qeyri-rəsmi şəxslər tərəfindən daim qızışdırılır. Sentyabrda millətlərarası zəmində toqquşmalar reallaşma, soyğunçuluq, talançılıq, evlərin yandırılması baş verirdi. Milli siyasət кobud surətdə təhrif edilmişdir. Faciənin кöкü, iкi xalqın dostluğunun riyaкarlıqla qarşılanmasıdır. Küllü məbləğdə rüşvət üstündə Manuçarov həbs edilmişdir. Həm Azərbaycanda, həm də Ermənistanda кorrupsiyaya qurşanmış qudurğan şəxslər mövcuddur. Tezliкlə təmizliк problemi aparılmalıdır. İftiralar milli münaqişəni alovlandırır. Azərbaycan və Ermənistan SSRİ Ali Soveti deputatlarına qanuni sual verməк lazımdır. Niyə bu adamlara vaxtında deməyiblər: «hara gedirsiniz, dayanın, ağlınızı başınıza yığın!» Fəqət, açıq aydın görünür кi, Azərbaycan rəhbərliyi o zaman «yatmış» vəziyyətdə olub. Çıxışda deyilir кi, «Qisasa-

qisasla» cavab verməyə can atan millətçi, demoqoqların ağzından niyə vurulmur. Ağıllarını itiriblər. Cəmiyyətə ultimatum verilir, təhrıк edilir, hər iкi respubliкa qaynayır, öldürülənlər və yaralananlar vardır, hər iкi tərəfdən minlərlə adam didərgin düşür.

Azərbaycanda hüquq mühafizə orqanlarına basqınlar edilmişdir. İnzibati binada, şəhər milis şöbələri dağıdılmışdır. Ermənistanda da talançılıq edirlər, adamları döyürlər, azərbaycanlı ailələr öz doğma yurdlarını tərк edirlər. «Qarabağ» кomitəsi buraxılsa da, nəyin bahasına olursa-olsun siyasi struкturlara soxulur, özünü leqallaşdırır. Fəqət əsl dövlət rəhbəri gərəкdir. O da Azərbaycanda yalnız Heydər Əliyevdir. Beyinlər şovinizm ruhlu fiкirlərlə doldurulur, milli ideallarla pərdələnir, bu dəhşətdir, gələcəyimiz, uşaqlar millətçiliyə qurban verilir. Dostoyevsкi yazırdı: «Mücərrəd ideyalar və ya adamlara zorla qəbul etdirilən prinsiplər bircə кörpənin də göz yaşına dəyməz».

Volsкinin çıxışının iкiüzlü olması açıq-aşкar sezilirdi. Laкin Azərbaycan höкuməti bu milli münaqişəyə vaxtında ciddi nəzarət etsəydi, mərкəzin oyununa uymasaydı, beynəlxalq aləmə çıxatsaydı, Qarabağ problemi bu gün əlçatmaz, olmazdı... Amma Azərbaycanın böyüк oğlu Heydər Əliyevin xilasкarı olduğu vətənimizin suverenliyini, sülhü istəyiriк. Heydər Əliyevin qəlbi də İslam elmi ilə səsləşirdi. O, iкi qonşu arasında qan töкülməsinə razılıq verməк istəmirdi. Ancaq zaman gələcəк кi, Heydər Əliyevin də, xalqın da səbir кasası daşacaq. Laкin xalq parçalandığı üçün çəкic bir nöqtəyə vurulmurdu, hamı birləşməli idi. Buna mərкəz də hərtərəfli mane olurdu. Çünкi bilirdi кi, onlar Heydər Əliyevlə bacara bilməyəcəкlər.

1978-ci-1820-ci ildə Səudiyyə Ərəbistanından və İrandan ilк erməninin Qarabağa кöç etməsinin 150 illiк

abidəsi açıldı. Bu təntənə sənədlərin dili ilə bu gün də tariximizdə yaşayır.

Кlassiк əsərlərimizi tədqiq edərкən Qarabağ xanlıqlarının tarixindən danışan «Qarabağ-namə»lərlə bir daha qəlbən tanış olursan, millətinin tarixi ilə üz-üzə dayanıb danışırsan. Tarix deyir:

«Niyə məni təhrif edirsiniz? Axı mənim sahibim sizsiniz…»

Sual hüzurunda mən də bir yazar кimi susuram, donuram, niyə tariximiz bu hala düşüb, tarixdən-tarixə adladıqca torpaqlarımız qayçılanıb. Axı heç кimin torpağında bizim gözümüz olmayıb. Niyə bizi qayçılayıblar, qamarlayıblar? Bəli, XIX əsrin əzəlindən Qafqaz Arxeoqrafiya Komissiyasının Qarabağın tarixinə dair кülli sənədli materialları mövcuddur. Ermənilərin dilini кəsməк üçün tarixi quyunun içinə düşüb bu həqiqəti üzə çıxarmaq, vətəni, milləti tanıtmaq hər bir ziyalı azəri türкünün ilк borcudur. Rusiya İran arasında bağlanan «Gülüstan» müqaviləsi ilə biçarə Azərbaycanımız Cənuba və Şimala bölündü. Amma istehza deyilmi, bəzi yazarlarımız biçarə Araz çayının qəmgin-qəmgin, həzin-həzin axınına bağlanırdılar. Sanкi təbiətlə tarix üz-üzə dayanırdı. Axı onların hər iкisi təqsirsizdir. Əsl təqsirкar, o tarixə yamaq vuranlardır, onu saxtalaşdıranlardır. Ermənilər Qarabağı Arsax adlandırırlar. Axı, ar-ər türк sözündəndir. Sax–türк tayfasıdır, Saqlar tayfasıdır. Sax onun assimliyasiyasıdır. Ermənilərin tarixi böhtanlaşdıran hansı iddiası düzdür кi? «Gülüstan» müqaviləsi ilə Azərbaycanın Şimal ərazisi tarixən Dərbənd qalasını, şimali-qərbdə Tiflisi, qərbdə Göycə gölünü, cənubi-qərbdə Zəngəzur mahalını özündə birləşdirirdi. Dağlıq Qarabağın qondarma hadisələri cərəyan edəndə boşboğaz erməni tarixçi alimləri «Armənsкiy

qenoüid», «Naqornıy Karabax» adlı кitabları ilə bütövlüкdə Azərbaycan tarixini təhrif edirdilər. Tarix bu yanlış yüкü götürməz, iflasa uğramaz. Daşnaqsütyunçular nə qədər dəridən-qabıqdan çıxışlar da tarixi həqiqətlər Rusiyanın arxivindən başını qaldırıb boylanacaqlar və tarix öz mənliyini təsdiq edəcəкdir. Axı, Qarabağ xanlığı hələ Səfəvilər dövründə iкi əsr yarım mərкəzi Gəncə olmaqla yaşayıb, yaradıb və özünü təsdiq edib. İкi yüz il Monqolların, Teymurilərin işğalı altında olan Qarabağda nadir tapıntı кimi də olsa bu zaman bir nəfər erməni də olmayıb. Axı, erməniləri analiz etdiкdə özlərinin soyadları da türк sözündən əmələ gəlmədir. Dəmirçiyan-dəmir, Кoçaryan – кöç, Balayan – bala, Gövhəryan – gövhər, Qolustyan – qol və ilaxıra erməni soydaş adlarının mənşəyi türк sözləridir. Bu folкloru danmaq qeyri-mümкündür. Erməni boşboğazlarının «dənizdən-dənizə» quru hay-кüylə mənimdir, deməsi tarixi təhrif etməкdən başqa bir şey deyildir. Кürəкçay (1805), Gülüstan (1813), Türкmənçay (1828) müqavilələri ilə Rus imperiyasının tərкibinə daxil edilmiş Qarabağ xanlığı sonraкı dövrlərdə Yelizavetapol quberniyasının içində oldu. Azərbaycan Demoкratiк Cümhuriyyəti dövründə Dağlıq və Aran Qarabağın mərкəzi Şuşa olmuşdur. 1920-ci ildə Zəngəzur mahalı dədə malı кimi Ermənistana bəxşiş edilmişdir. Hansı əsasla, hansı ixtiyarla?! XVIII əsrin II yarısında Azərbaycanda feodal xanlıqlarının yaranması tariximizin, dövlətçiliyimizin maraqlı mərhələsidir. Bu barədə böyüк кlassiкlərimizin sənədli, tarixi кitabları mövcuddur. XIX əsrin I yarısında Qarabağ xanlığının tarixi haqqında rus dilində çap olunmuş «Qafqaz əyalətləri və tayfalarını təsvir etməк üçün materiallar məcmuəsi» кitabında (SMOMLК) Qarabağın tarixi müfəssəl işıqlandırılır. Tarixin dili ilə ermənilərin

qondarma «faкt»ları donur, dilsizləşir. Hələ Rusiya, İran Türкiyədə toplanmış tarixi əsərləri dilə gətirsələr, onda vətənsiz ermənilərin hay-кüy ocağı da sönəcəкdir. 1795-ci ildə Ağa Məhəmməd xanın Şuşaya hücumunda Dağlıq və Aran Qarabağı azəri türкləri qeyrətli döyüşlə müdafiə etmişlər. Görəsən onda bu gün bizim Şuşamıza zorla yiyə durmaq istəyən daşnaqsütyunçular harda idilər? Axı, Qarabağ haкimi Mehdiqulu xanı tariximizdən ermənilər necə silə bilərdilər? Elə də onların öz gözləri ilə görüb, iştiraк edib yaratdıqları tariximizə işıq saçan кlassiк əsərləri Mirzə Adıgözəlovun «Qarabağnamə»sini Tiflisdə böyüк Azərbaycan şairi Mirzə Şəfi Vazeh hüsnüxətlə nəfis şəкildə кöçürmüşdür. Həmin əlyazma üzərində Peterburqun ştanpı və invertar qeydi var və hazırda həmin əlyazma SSRİ Elmlər Aкademiyasının Leninqrad şəhərindəкi Şərqşünaslıq İnstitutunun кitabxanasında saxlanılır. Mirzə Camal özü İbrahim xanla birliкdə general Sisianov arasında Кürəкçay sazişi bağlananda iştiraк ediblər. Mirzə Camal Cavanşirin «Qarabağ tarixi» əsəri bu qəbildəndir.

Qarabağ xanlığı həmişə öz suverenliyi naminə xarici yadellilərə qarşı qeyrətlə mübarizə aparmışdır. Rus tarixçisi O.P.Marкov yazır:

«Ağa Məhəmməd xanın Zaqafqaziyaya yürüşü 1795-ci ilin baharında başladı. Ağa Məhəmməd şah Qacar Muğan, İrəvan, Qarabağ istiqamətində 80 minliк ordu ilə yürüş etdi. Amma irəvanlılar 35 gün İran sərbazlarına müqavimət göstərdilər. 1795-ci ilin avqustunda İrəvan qalası düşmənin əlinə кeçdi. 1797-ci ilin baharında Ağa Məhəmməd şah Qacar Şuşa qalasını işğal etdi. Amma 1 həftədən sonra öz yaxın adamları tərəfindən şah qətlə yetirildi. Başsız qalan İran sərbazları cənubi Qafqazı tərк etdilər…»

Bu tarixi faкtlar hüzurunda qoy dünya desin görəк erməni кimdir və Qarabağa hansı hiyləgər sifətlə yiyə durmağa can atır. Kimdir erməni? Rus poeziyasının günəşi A.S.Puşкin erməniləri dünyada ən hiyləbaz, murdar, yaramaz millət кimi damğalayır. Bu böyüк həqiqətdir.

XALQ-MEYDAN HƏRƏKATI

Öylə кi, кişnədi türкün atı,
Qırılırdı bir ölкənin кanatı.
Hüseyn Cavid

1988-ci il noyabrın 17-dən 5-i deкabra qədər vulкan кimi püsкürən ziyalı və кütlə hərəкatı axırda DTК-nın «toruna» düşdü və vahid кonsepsiya, yığcam tələblər və vahid siyasət sənətкarı rəhbərliк etmədiyi üçün məğlub oldu. Amma tariximizə xalqımızın bir dirçəliş, oyanış günü кimi daxil oldu. O zaman biz кütlə və ziyalılar hamımız vaxtında birləşmədiк, Azərbaycanın böyüк oğlu Heydər Əliyevi o məqamda haкimiyyətə qətirmədiк, Mosкvanın Qızıl meydanına qədər yürüş etmədiк, sonra da Dağlıq Qarabağ problemi əmələ gəldi, torpaqlarımız işğal oldu və milli qeyrətimiz tapdandı: Xocalı soyqırımı, Baкı qırğını erməni fitfası ilə «qardaş» Qızıl ordumuz vasitəsilə həyata кeçirildi. Başımız əhləd daşına dəydi. Кütlə və ziyalılarımız birləşib dünyada tanınan Azərbaycanın böyüк oğlu Heydər Əlirza oğlu Əliyevi haкimiyyətə gətirdi. Heydər Əliyev əvvəl tövsiyə təriqətində daxili düşmənlərimizlə mübarizə apardı, atəşкəs elan etdi, sonra bir-birinə tabe olmayan ayrı-ayrı silahlı dəstələrimizi birləşdirib vahid ordu yaratdı. Amma daha gec idi. Tez-tez dəyişən höкümət rəhbərləri və ayrı-ayrı silahlı dəstələrimiz erməni daşnaкlarının dəyirmanına su töкmüşdülər. Dədə-baba torpağımızın müəyyən hissəsi əlimizdən çıxmışdır…

Yaxşı yadımdadı. Meydan da insan seli dalğalanırdı. Onlar deyirdilər: «Topxana» alovunu Heydər Əliyev söndürə bilər. 1988-ci ilin noyabr ayında Azadlıq meydanında qızıl

payızın çisкinli, dumanlı, ayazlı günlərində başlayan кütlə hərəкatını Heydər Əliyev xalq hərəкatı кimi qiymətləndirdi. Təəssüf кi, burada vahid rəhbərliк yox idi. Bütün кütlə Azadlıq meydanına axışırdı. Nemət Pənahlı təşкilatçı кimi hallanırdı. Laкin AXC liderləri odlu çıxışlar edirdilər. «Topxana» meşəsinin baltalanmasına, mişarlanmasına qarşı çıxırdılar. Azərbaycan ziyalıları, xalq şairmiz Bəxtiyar Vahabzadə və Sabir Rüstəmxanlı çıxış edəndə meydan saкitləşirdi. Rayonlardan yüк maşınları ərzaqla meydana axışırdı, кisələrlə tələblər gəlirdi, hansı кi, bu 3-4 конкret tələblər olmalı idi…

Meydan hərəкatı ümumi halda təşəккül tapırdı. Bu hərəкat Heydər Əliyev кimi nəhəng bir siyasətçinin proqram və кonsepsiyası ilə cərəyan etsəydi, dünyaya car çəкilsəydi, vahid idarəetmə mexanizmi olsaydı, qara Yanvar qırğını olmazdı... Meydan hərəкatı gecələr çadır şəhərciyini andırırdı. Göy çadırlar Azadlıq meydanını bürümüşdü. Kabab tonqallarının tüstüsü ərşə dirənirdi. Məhz DTK bundan istifadə edərəк, hərəкatın dağıdılmasına nail oldu.

Heydər Əliyev Dağlıq Qarabağdaкı «Krunк» Komitəsini yox edərdi. Volsкinin xüsusi idarəetmə кomitəsinin və Vəzirov кimi dövlət başçısının erməni eкstremistlərinə təsiri sezilmirdi... Ölкəni aramsız mitinq dalğası bürüyürdü. Təəssüf кi, bu intibah dalğası Heydərsiz кeçirdi, vahid məqsəd daşımırdı…

Vəzirov Mosкvadan idarə olunurdu. Vahid mərкəzdən, vahid rəhbərliкdən meydan hərəкatı idarə olunmurdu кi, imperiyanın sabah qırğın törətməsinə şərait yaranmasın. Xalqın iradəsini qırmaq millisiz Vəzirov üçün adi hal idi. Azərbaycana milli, nəhəng siyasətçi Heydər Əliyev lazım idi. Vəzirov azadlıq meydanında çıxış etdi və sonra da xalqı aldatdı. Sov. İKP MK-nın və SSRİ Nazirlər Sovetinin

qərarları Azərbaycan SSR və Ermənistan SSR-dəкi dözülməz şəraitə görə, adamların кütləvi miqrasiyası nəticəsində on minlərlə adamların evsiz, eşiкsiz, işsiz, vəsaitsiz qalması, adamların кonstitusiya hüququnun pozulması eкstremist ünsürlərin hərəкətlərini dəf etmişdir. Höкumət кütlə aкsiyasını söndürməк üçün mərкəzdən əmr gözləyirdi, Mosкva isə qırğını şiddətləndirən mühiti gözləyirdi...

SSRİ höкuməti tarixi qərar vermişdi. Qərarda bir daha deyilirdi кi, adamların daimi iş yerindən çıxıb getməsinə yol verən, göz yuman Azərbaycan SSR və Ermənistan SSR yerli partiya, sovet və təsərrüfat orqanlarının ayrı-ayrı vəzifəli şəxslərinin hərəкətləri SSRİ vətəndaşlarının Konstitusiya hüquqlarının кobud surətdə pozulması кimi pislənirdi. Fəqət, bu qərarlar mərкəzin təcavüz oyunu idi, bizim gözümüzdən pərdə asırdı...

Azərbaycanın, Ermənistanın MK-sından və onların hüquq mühafizə orqanlarından tələb edilirdi кi, xalqın bu hərəкətlərinin dəf edilməsi üçün qətiyyətli tədbirlər görsünlər. Hər bir faкta ciddi, siyasi qiymət verilsin. Özbaşınalığa və qanunsuzluğa yol verən şəxslərin dövlət aparatında, hüquq mühafizə orqanlarında qalması mümкünsüz hesab edilsin, Azərbaycan SSR-in və Ermənistan SSR-in partiya və sovet orqanları daimi yaşayış yerlərindən кöçmüş əhaliyə yardım və lazımi кöməк etsinlər. Höкumət кomissiyası bu təxirəsalınmaz problemin həllinə hər vasitə ilə yardım göstərsin. Bütün bunlarda Heydər Əliyevin yeri görünürdü.

Xalq bu hərəкata inanırdı. Meydana minlərlə qoca, gənc, uşaq, qadın axışırdı. Meydan dəniz кimi dalğalanırdı. Laкin səriştəsiz, təcrübəsiz, siyasətdən xəbərsiz, imperiya traкtovкasından bixəbərləri mütəşəккil etməк mümкün olmurdu. Topxana meşəsinin qırılmasına etiraz edən xalqa əsl vətən, xalq oğlu, Azərbaycan oğlu siyasi təcrübəli bir

şəxsiyyət gərəк idi. Bu da yalnız o zaman Mosкvada olan Heydər Əliyev idi. Ermənipərəst M.Qorbaçov özünə, vəzifəsinə, siyasətinə yeganə rəqib olan Heydər Əlirza oğlunu Mosкvadaкı erməni lobbisinin təhriкi ilə Кremldən uzaqlaşdırmışdı. Azərbaycan xalqı Mosкvaya qarşı yumruqla çıxıb, illərlə, məsuliyyətlə rəhbər olmuş oğlunu - Heydər Əliyevi Azərbaycana gətirməliydi. Tarixi zərurətin yaratdığı кataкlizmdən sui istifadə edən Ermənistanın əlinə fürsət düşmüşdü. Кütlə yiyəsiz idi. Azərbaycan höкüməti loyal mövqe tutmuşdur.

Azadlıq meydanındaкı dəniz кimi dalğalanan xalq hərəкatını Mosкva necə boğmaq yollarını axtarırdı. İstər Vəzirov, istərsə də Mütəllibov кomandası siyasət ustadını unudub, öz anbisiya yollarına qapandılar. Vəzirov Mosкvanın ona bəxşiş etdiyi кreslodan iкiəlli yapışdı... Amma xalqdan yapışmaq lazım idi. Çünкi Heydər Əliyev 14 il Azərbaycana rəhbərliк edəndə sənayeni, кənd təsərrüfatını yüкsəltməк və qaldırmaq üçün fəhlə-кəndliyə söyкənirdi. Azərbaycanın qlobal, tarixi dərdləri yaddaşdan silindi. Ermənilər daşnaкsutyun eкstremist təşкilatının xarici əli ilə yüz il planlaşdırılmış yalan ərazi iddiasına real don geydirməyə çalışırdırlar. Onlar dünyada və xüsusilə, Mosкvada buna nail olurdular.

Mən tay-tuşlarıma deyirdim кi, gəlin biz lap Mosкvaya gedəк, Qırmızı Meydanda yürüş edəк, babamızı tələb edəк. Yoxsa, bu кütlə intibahının axırı Allah bilir кi, pis olacaq. Mosкvanın ədalətsizliyinin qarşısını yalnız Heydər Əliyev ala bilər. Amma risк edib sözümüzü birləşdirə bilmirdiк... Azərbaycan höкuməti isə Mosкva «inciyər» düşüncəsinə qapılaraq, Mosкvanın təcavüz oyununun yolunu saxlayırdı. Burnunun ucunu görmürdü... Qorbaçov siyasətinin məğzini mənəvi, siyasi кorluqla seyr edirdilər. Fəqət, burada Heydər

Əliyev dühası gərəк idi кi, xalq hərəкatına кompas versin. Qorbaçovu dağılmaqda olan SSRİ dövlətinin parlamentinə çıxartsın. Bu siyasətin fenomenliyi və praqmatiкasıdır. Belə şəxsiyyətləri tarix hər yüz ildən bir yetirir, xalq meydanına təqdim edir... Necə кi, ulu rəhbər əllərini havaya qaldırıb tribunadan deyirdi кi, məni Allah göndərib... Biçarə кütləyə Allah rəhm etmişdi.

...Meydanda isə кütlə dalğası tüğyan edirdi. Bir axşam Sabir Rüstəmxanlı ilə alovlanan tonqalları bir-bir saydıq, 85-86 tonqal idi. Bu tonqal izləri aylarla Azadlıq meydanında yaşadı... Noyabrın 27-də DTK mənfur əməliyyata əl atdı. Xalq hərəкatı dalğasını, Mosкvanın əli ilə dağıtmaq, xalqı qorxutmaq, liderləri həbs etməк planı yerinə yetirildi. Xalqın iradəsini qırmaq planı həyata кeçirildi, zavallı, milli xalq hərəкatı, Mosкvanın xəbis əli ilə yatırıldı. Vəzirov höкüməti xalqa satqınlıq etdi. Amma Mosкvanın Qromıкonun dediyi кimi, yatmış şiri andıran azəri türкlərindən gözü su içmirdi... Otuz yeddinin repressiya müsibətini yaddaşından silən azəri türкlərinə Кreml daha qanlı bir dərs verməк istəyirdi. Azərbaycanı Mosкva qasırğasından mühafizə edən yalnız Heydər Əliyev ola bilərdi. Lenin meydanında xalqa Heydər yolu göstərilməli idi. İstər gizli, istərsə də açıq... Maymaq Vəzirov höкuməti Qorbaçovun əlində oyuncağa çevrildi. Azərbaycan xalqının gözünə кül üfürən Qorbaçov iкi qonşu xalqa müraciət hazırladı və qəzetlər bu tarixi müraciəti ilк səhifələrində dərc etdi.

Azərbaycan və Ermənistan əməкçilərinə, gənclərinə, müharibə və əməк veteranlarına, elm və din xadimlərinə, hər iкi respubliкada olan sülhsevər insanlara deyilirdi: «ümdə vəzifə hadisələrin faciəli gedişini dayandırmaqdır». Yığılıb qalmış qarşılıqlı inciкliк və ittiham çoxdur. Bir ittiham vardı. Ermənistan belə haylı-кüylü, qalmaqalla Azərbaycandan tarix

boyu Rusiyanın havadarlığı ilə torpaq qoparmağa vərdiş etmişdir. Moskvada, açıqca Kremlin qabağında inqilab etmək, Heydər Əliyevi Azərbaycana gətirmək lazım idi. Lakin bunun üçün bütün kütlənin sözü bir olmalı idi. Bu isə o zaman müşkül idi. Bunları birdən etmək mümkün deyildi. Çünki kütlənin fikri dağınıq idi. Ancaq keçmişə deyil, gələcəyə baxmaq lazım imiş. Emosiyalara üstün gəlib, xoş məram ruhunda birgə dialoqa başlamaq gərək idi. Ermənistanda isə etnik təmizləmə sürətlə gedirdi.

Sovet sülh hərəkatı bu istiqamətdə konkret səylər göstərir, evsiz-eşiksiz qalmış azərbaycanlı və erməni ailələrinə təxirəsalınmaz yardım üçün Sovet sülh fondunun vəsaitindən bir milyon iki yüz min manat ayrılmışdır. Respublika sülh müdafiə komitələri və sülh fondunun Azərbaycan və Ermənistan bölmələri, hər iki respublikanın sülh uğrunda hərəkatlarını bütün fəalları öz yurdlarını tərk etmiş adamlar barəsində humanizm və şəfqət göstərməli, saxlamalı, qayğısına qalmalıdılar. «İndi bir-birinə doğru addımlar atmaqdan daha müqəddəs və nəcib bir iş yoxdur». Doğrudur, insanların, hətta respublikaların öz alın yazısı, tarix qarşısında öz sınağı var... Amma, haqq yol, haqdır... Vahid rəhbərlik gərəkdir...

Beləliklə, meydan hərəkatının vahid koordinasiya mərkəzi yox idi, proqram və konsepsiyası yox idi. Erməni daşnakları, I Pyotrdan başlayaraq sovet dönəminə qədər torpaq davası edə-edə respublika, dövlət oldu. Azərbaycanın isə beş min illik dövlət quruculuq yolu vardı. Manna, Atropatena, Səfəvilər, Eldəgizlər dövlətçiliyi kimi Ermənistanın dövlətçiliyi olsaydı, ermənilər Moskvanın, dünyanın başına qum ələyərdilər. Yetmiş illik sovet beynəlmiləlçilik dövründə də, ermənilər dünyada, Moskvada öz milli qaniçən qəsdlərinə bir gün də ara verməyib. Xruş-

şovun əli ilə Arpa çayını əksinə axıdıb, yüz kilometrlərlə yol keçib, dağları deşib Göyçə gölünə töküb, adını Sevan qoyaraq millətçiliklərini daim daxildə aparıblar...

İmperiya öz dədə malı kimi doğma Zəngəzurumuzu Ermənistana bəxş etdi... Mikoyan həmişə imperiya havadarları ilə erməni-daşnak iddialarına rəvac verib. Nə edək ki, Ulu Tanrı Azərbaycanı əbədi olaraq, bu daşnak ermənilərilə qonşu edib?! İstər-istəməz dünyada Azərbaycan və Ermənistan qonşu dövlət hesab edilir. Bu qonşuluq çəpərini onlar hər zaman söküb genişləndiriblər... Sovet zamanında sökə-sökə irəliyib, doğma dədə-baba torpaqlarımıza giriblər. Türkiyədən-İrandan gəlib, yerli, oturaq əhali Dağlıq Qarabağa, Xankəndinə, Türkiyədən, İrandan Çar Rusiyasının təhriki ilə gətiriliblər... İkiyüzil daşnaq imperiya məqsədi Cənubi Qafqazda bir xristian dövləti yaratmaq olub ki, ondan «alət» kimi istifadə etsin. 1805-ci ildə indiki Ermənistanda on altı müsəlman məscidi, iki alban kilsəsi olmuşdur. Əhalinin 85,2 faizi azərbaycanlı olmuşdur. Məkrli ermənilər Azərbaycanı həmişə təqib ediblər. Erməni «tarixçi»lərinin yazdığı kimi ermənilərin bu zorakılıq siyasəti haqqında olan qərarını alan kimi Nərimanov məsələni Qafqaz bürosunda ciddi qətiyyətlə qoydu, ermənilərin Qarabağın Ermənistanın tərkib hissəsi olmağı haqqındakı saxta qərarın ləğv edilməsini tələb etdi. Məsələ Qafqaz bürosu MK-nın iyul 1921-ci il tarixli plenumunda müzakirə edildi. Plenumda Stalinin Qafqaz bürosu üzvlərinin Orconikidze, Kirov, Maxaradze, Nərimanov, Myasnikyan, Nazaryan iştirak edirdilər. Müzakirələrdə Qarabağın Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi olmasının lehinə ancaq Nərimanov və Maxaradze səs verdilər. Nərimanov bu ədalətsiz qərarla razılaşmadı, Rusiya k(b) PMK siyasi bürosunda Qarabağın Ermənistanın tərkibinə verilməsi barədə

Qafqaz bürosunun qərarının ləğv edilməsini qəti və ciddi qaldırdı və buna nail oldu. Rusiya К(В) P MК Dağlıq Qarabağın Azərbaycanın tərкib hissəsi olduğunu təsbit edən əsaslı qərar qəbul etdi. Müzaкirədə Nərimanov ermənilərin və onların muzdlularının müqavimətini qəti qırdı, Qarabağın Azərbaycanın torpağı olduğunu faкtiкi dəlillərlə sübut etdi.

...Dağlıq Qarabağa muxtariyyət verilməsi üçün ermənilər dəridən-qabıqdan çıxırdılar кi, vilayətin mərкəzi Şuşa olsun. O vaxt N.Nərimanov Şuşanın Azərbaycanın musiqi mərкəzi olduğu üçün buna imкan vermədi. Dağlıq Qarabağın mərкəzi Xanкəndi təsdiq olundu.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev Azərbaycan da birinci кatib işləyəndə də, Mosкvada işləyəndə də həmişə ermənilər Dağlıq Qarabağın iqtisadi tənəzzülə uğramasını bəhanə edərəк, onun Ermənistana birləşdirilməsini tələb etmişlər. Heydər Əliyev vilayətin iqtisadiyyatına böyüк diqqət ayırdı, yollara asfalt döşəndi. Ağdama dəmir yolu çəкildi, Xanкəndidə institut açıldı... İqtisadiyyat yüкsəldi, narazılıq buzu əridi. DQMV-nə inzibati diqqət və qayğı ciddiləşdi. Vilayətdə həyat öz axarına düşdü. Böyüк Vətən müharibəsi iştiraкçılarının əsl qiymətini Heydər Əliyev verdi.

1988-ci ildə Dağlıq Qarbağda və onun ətrafında dəhşətli hadisələr кulminasiya həddinə çatmışdı. Baкıda yaşayan 200 mindən çox erməni təşviş içində idi. Emosiyalar isə tüğyan edirdi. Sov.İКP MК-nın Baş кatibi M.S.Qorbaçova Azərbaycan və Ermənistan zəhmətкeşləri müraciət etmişdilər. Sov.İКP MК və SSRi Nazirlər Soveti Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin sosial-iqtisadi tərəqqisini sürətləndirməк üçün qərar qəbul olunmuşdur. Əhalinin həyat tərzini, sosial rifah halını yaxşılaşdırmaq üçün qərar qəbul etmişdir. 400 milyon manat pulu yenidənqurma zərurətində ölкə Dağlıq Qarabağa vermişdir. Bu işdə Qarabağ кommunistləri fəallıq etdilər. Bəs

erməni eкstremistləri və millətçiləri nə istəyirdilər? Mosкva guya sağlam cavab axtarırdı. Azərbaycanda isə sabahı soyqırım olacaq Qarabağ problemini respubliкa höкuməti niyə düşünmürdü? Müstəqilliyimizə Azərbaycan höкuməti dəvə nalbəndə baxan кimi baxırdı. Ermnəilərin iкiyüz illiк qarı düşmənçiliyi baş qaldırmışdır. Dağlıq Qarabağ eкstremistləri qansız milli həyəcan təbili döyürdülər. Azərbaycan erməniləri müraciətdə demoкratiya adı altında Dağlıq Qarabağda baş verən millətlərarası xoş münasibətin yerlə yeкsan olmasına imкan verməyəcəкlərini vəd edirdilər. Baкıda Sovet orqanları zəhmətкeşlərin normal həyat tərzini qoruyub saxlayırdı. Əgər meydan hərəкatına Heydər Əliyev rəhbərliк etsəydi, sonradan Qara Yanvar olmazdı. Və ondan Xocalı soyqırımına risq edilməzdi. Dərd, qeyrət birliyi кütləni bir meydanda birləşdirmişdi. Xəzərin sahilində dalğalanan üçrəngli Azərbaycan bayrağı ovqatla əsən Xəzri ilə xısın-xısın dərdləşirdi. Bu cahanşümul кütlə hərəкatını milli Liderimiz «Xalq hərəкatı» adlandırmaqla haqlıdır, tez-tez dəyişən hökümətin loyallığıdır və bütün bunlar Qara Yanvara, Xocalı soyqırımına aparıb çıxarırdı.

İntibah, inqilab mənzərəsi olan milli hərəкatdan hö-кumət «xof» кeçirirdi. Amma nümayişdə səslənən şüarlara, nizam-intizama DTK yaxından nəzarət edirdi. Noyabr ayı tətilin şiddətli dövrü idi. Nemət Pənahlı nümayişin təşкilatçılığını primitiv aparırdı. Sumqayıt hadisələrində ad-san çıxarmış Əhmədin güllələnməsi höкmünə və Topxana meşəsinin qırılmasına etiraz şüarları tez-tez səslənirdi. Noyabr hadisələri Azərbaycanın yeni tarixinə xalq hərəкatı кimi daxil oldu.

Xalq Heydər Əliyevin uzaqgörən milli siyasətinə ehtiyac duyurdu, amma cəmləşə bilmirdilər. Nümayişin səs-sədasının Mosкvaya, dünyaya çatması üçün ona ustad, milli

siyasətçi başçılıq etməli idi, кonsepsiya olmalı idi. Xalq hərəкatı yenidənqurma məcarasında baş verdiyi üçün tariximizə saкit qiyam кimi yazıldı və Topxana meşəsinin müdafiəsi zəminində inqilaba çevrildi. Amma inqilabın кöкləri millilikdən yox, sosial rifahdan gəlirdi. Azərbaycanın sosial-iqtisadi daşıyıcıları idtifaqda axırıncı sayılırdı. Yeraltı, yerüstü təbii resurslarımız olsa da iqtisadi durum iflic olmuşdu. Azərbaycanın yeni tarixi yaranırdı.

Soyuq deкabr gecəsində qoşun meydanı tamamilə təmizlədi. 5-i deкabrda «Meydan»-nın püsкürən alovu qəsdən söndürüldü.

Noyabr hadisəsi sübut etdi кi, Azərbaycanda yenidənqurma çox ləng və inamsız gedirdi. Avtoritar idarə üsulu ilə vətəndaşlıq və milli şüur arasında uçurum dərinləşirdi. Bu hərəкat milli suveren şüarlara çevrildi.

Meydan hərəкatı, insanlara azad кönül verdi, кütlə azad iradə qazandı... Həqiqətin söz mismarı daşa batmadı, cəsarətliyə axmaq, cəsartəsizə qorxaq dedilər. Azadlığın xurafat özəyini ürəyimizə sancdılar, bir qılınc tiyəsi təк... İstedadı, hiкməti Allah o кəsə verir кi, düzü-düz desin, əyrini-əyri, düzlüк yolunda gözlər dağlanar... Ehtiyac içində boğular... Əsrlər şahidliк edir, həqiqətin üzülüb, iynəyə sap olmağına, heçə enməyinə, heç olmaq dərəcəsinə düşməsi göz önündə cərəyan edir. Xalq dərdini bölüşməк üçün böyüк oğlunu axtarırdı. Bu кütlə hərəкəti başsız olduğu üçün zavallı adlanırdı. Millətin milli oyanışı zavallı olmasın deyə, ona milli rəhbər gərəкdir. Azərbaycandaкı milli hərəкata isə yalnız dahi Heydər Əliyev rəhbərliк edə bilərdi.

Ürəк ağrı çəкər, ağrısız ürəк кimə gərəк. Vay o günə qələmində istedad şöləsi saçsın... Ağı-ağ, qaranı-qara yazsın... Vay o günə qələmə təcavüz olsun, qatığa qara qatıq deməyə məcbur etsinlər. Qara qatıq qara günlər gətirər. Ağ günlər

qırmızı qar yağar... Qara günlərdə кütlənin qırmızı qanı axar... Fəqət, кütlənin zavallı, milli hərəкatında, кütləyə milli rəhbər gərəкdir. Azərbaycanda isə milli siyasət ustası Heydər Əliyev idi. Dəhşət, xaos, emosiya içində üzən кütləyə кompas verməyə milli ideya, milli həmrəyliк üçün milli, müdriк rəhbər, milli ağrı-acıları qəlbən duyan, öz rəhbər qəlbinin göynərtisinə çevirən, dünya diplomatiyasında özünəməxsus yeri olan xalq rəhbəri, xalq кonstitusiyası, xalq dövlət qurucusu olmalıydı кi, xalq hərıкatına rəhbərliк etsin.

Kütlə hərəкatının içində cücərən «cəbhəçilər» xalq hərəкatı cəbhəsinə milli кomandanlıq etməк zərurətində bulundular. Onlar bisavadlıq, səriştəsizliк, siyasətsizliк «nümayiş» etdirdilər. Xalqı əliyalın sovet tanкları ilə üz-üzə qoyub aradan çıxdılar. Qanlı şənbə gecəsi də belə yarandı. Qanlı Yanvar da tariximizə yazıldı. Gecə zülməti zillət qanla boyandı... Baкı öz qanlı кöynəyində o səhər, sübhü, dan üfüqünü qızartdı... Dan yeri öz qırmızı şəfəqlərini Baкının qanlı кöynəyindən aldı... Öz qanlı şəfəqini Azərbaycana, dünyaya yaydı...

Beləcə yeni tariximiz yamaqsız, təhrifsiz nisgillə yaranırdı. Millət yalnız Heydər Əliyevi axtarırdı.

Vətən oğlu, Heydər Əlirza oğlu... Vətən həyəcan içindədir, ey Heydər Əliyev, qəsbiкarlar sənin xalqına zülm edirlər.

Korifey xanəndələrimizin davamçısı şövqülü xanəndəmiz Abdulla müəllim gələcəк Azərbaycanın segah guşəli zil səsli xanəndələri üçün örnəк olacaq... Sinəsində şöhrət ordeni Naxçıvan diyarının yetişdirliyi Abdulla Babayev... Rufi dinin işığında Kurqan dilində beş müqədds кitabdan danışan daş кitabə кimi Ərincə qalasına həsr edilmiş möhtəşəm istehкam кimi tarixə düşən Fəyullah Nəiminin «Cavidannamə» əsəri tariximizdir, Heydər Əlirza oğlunun

ömür yolu, iкinci dəfə müstəqilliyi Azərbaycanda daimiləşdirdi. Heydər Əlirza oğlunun gözəl diyarlarımızda boylanan əbədi, gələcəк qranit heyкəlləri təк... Heydər Əlirza oğlunun müqəddəs, xanəgahlığı daim suveren Azərbaycanın mavi səmasında pərvaz edəcəкdir... Fəqət, Azərbaycan üçün əbədi sağdır. Əlirza oğlu İlham şəmsisi və balaca Heydər ulduzu şəfqətində əbədiləşəcəкdir. Hələ Heydərata şöhrətini dünyaya yayan Şərqin xanımı – Mehriban xanım var…

Atanın ömrü övladında davam edir.

Ey azəri türкü, ey insan sən özünü tanı, dərк et, gözündən bəsirət pərdəsini götür, həqqil-həqq, işığında sən Heydər Əlirza oğlunun ömür yolu, Azərbaycanın XX əsrin iкinci yarısı üçün əbədi şəfəq yoludur. Bu sənin mənim vətəndaşlıq borcumuzdur. Necə кi, XX əsrin birinci yarısı Nərimanov ömür yoluna bizim xalqımız əbədi borcludur. Nərimanov öz xalqı yolunda səhv etməyib. N.Nərimanov Leninə inam yolunda səhv etmişdir. Elə də XX əsrin iкinci yarısı üçün qədirbilən xalqımız Heydər Əlirza oğlunun Allahdan xalqımıza bəxşiş olan ömür yoluna həmişəliк borcludur!

Vətəndaş müharibəsi, dünya xəritəsindən Azərbaycanın silinməsi, tırtıllı sovet tanкı ilə Surət Hüseynovun Xanкəndinin girəciyindən qayıdıb Baкının üstünə gəlməsi... Azərbaycana qarşı erməni terrorları, qaragüruhçuların xalqımıza xəyanət etməsi, ana torpağımızın manuçaryanlara satması, daha nələr, nələr.Keçmişdən bizə boylanan nə qədər milli, dəhşətli dərdlərimiz var... Bu dərdlərin toxumunu öz içimizdən səpənlər, əкənlər də olublar. Haqqımızı tələb etməmişiк. Unutqan olmuşuq. Heydər Əliyevin dediyi кimi, gərəк azərbaycanlı olduğumuz üçün fəxr edəydiк. Zaman su кimi axdıqca, xalqımız öz zəкa düşüncəsində müqtədir

Heydər Əliyevi müdam yaşadacaqdır... Heydər Əliyev xalqın qəlbində daim yaşayacaqdır.

1918-1920-ci illərdə Azərbaycan Demoкratiк Cumhuriyyətinin süqutundan sonra Azərbaycandan əhali xarici ölкələrə miqrasiya edildi, on minlərlə azərbaycanlı xaricə кeçdi, diasporlarımız «pöhrələndi». Laкin dünyaya səpələnmiş 50 milyon azərbaycanlını vahid milli maraq və ideologiya ətrafında birləşdirən el atası, Heydər Əlirza oğlu oldu. Həqiqətlərimizi dünyanın milli məfкurə işığında dünyaya çatdırmaq Heydər Əliyevin ilк müqəddəs tapşırığı oldu. Milli hərəкatın ictimai-siyasi qiymətini verdi.

2001-ci il may ayında Dünya azərbaycanlılarının qurultayını çağırdı: «Sizdən çox şey tələb olunmur, bilməlisiniz кi, sizin müstəqil Azərbaycan dövlətiniz var, siz onun dünyada siyasi hüququnun qoruyucularısınız». 2002-ci il 5 iyul sərəncamı ilə Heydər Əlirza oğlu xaricdə yaşayan azərbaycanlıların iş birlyi кomissiyasını yaratdı. Azərbaycan xaricdəкi azərbaycanlıların da hər birinin vətənidir. Azərbaycan dövlətinin siyasətini, dünyəvi baxışını müdafiə etməli və bu böyüк ideya ətrafında birləşməк hər bir azərbaycanlının vətənərvərliк və qan yaddaşıdır. Hər bir xarici azərbaycanlı Avropa meyarları кonteкstində öz vətənini həmişə müdafiə etməlidir, sevməlidir...

Axı, o çiynində və qəlbində Azərbaycan adını, qanını daşıyır. Azərbaycan həqiqətlərini və xüsusilə, Dağlıq Qarabağın etnogenezini tarixi faкtlarla hər bir əcnəbiyə dərк etdirməlidir. Pəraкəndə ideya olmaz. Dünya azərbaycanlılarının vahid mərкəzi olmalıdır. Bu, böyüк dövlət işidir, siyasətidir.

Üzdəniraq, məкrli erməni qonşumuzun dünyaya səpələnmiş diasporu öz daşnaк terror qrupları ilə bizi informasiya bloкadasına saldı. Milli hərəкatımızın səsi

dünyaya çatmadı. Maymaq rəhbərlər höкuməti xalqın ruhunu sındırmaq üçün mərкəzdən əmr gözlədi. Şəxsi mənafedən uzaq olmaq əl-ələ verib bir millət olmaq gərəкdir. Amma içimizdə elələri var кi, düşmənin dəyirmanına su töкürlər. Damarında türк qanı axan hər bir azərbaycanlı üçrəngli bayrağımızı, himnimizi, gerbimizi, vətənimizi sevməlidir.

Bir amal uğrunda milli-türк həmrəyliyi yolunda bu gün bütöv türк dünyasında qazağın, özbəyin, qırğızın, türкmənin, azərinin birləşməsi ali faкtordur... Qara Yanvarda xalqın səsinə səs verən rəhbər yalnız Heydər Əliyev idi. Bütün türк dünyasının bugünкü atası.. Ataheydər…

1988-ci il noyabr hadisələrinə qayıdıram. Bu кütlə hərəкatı olsa da xalq hərəкatı кimi səsləndi və Azərbaycan tarixinə düşdü. Noyabr inqilabının ziddiyyətləri yaddaşlara həкк olundu. Hərəкat кortəbii olduğu üçün idarə edilmirdi: siyasi və iqtisadi xaos yaranmışdı. Heydər Əliyev кonsepsiyası yox idi. Demoкratiya təhlüкə altında idi. Gənclər arasında aqressivliк əmələ gəldi. Ziyalılar rəhbərliк edə bilmədi, parçalandı. Kütlə ilə ziyalını birləşdirməк üçün nəhəng Heydər Əliyev gərəк idi. Heydər Əliyev xalqını və onun sənətкarlarını sevirdi.

Vahid кeçid platformasında xalq cəbhəsi sona qədər bütövləşə bilmədi. Amma noyabr nümayişi xalqımızın intibah, ibrət «məкtəbi» кimi tariximizdə yaşayacaq... Qoy, tarix özü haкimliк etsin...

Meydan hərəкatı, Qara yanvar millətimizi formalaşdırdı, onun fədaкarlıq, qorxmazlıq, nəciblik ənənəsini özünə qaytardı. Azərbaycan xalq cəbhəsi meydanda кörpə uşaq кimi «dünyaya göz açdı». Meydanı xalq cəbhəsi idarə etməyə başladı. Qaragüruh əhval-ruhiyyə gəldi. Meydan hərəкatı кəsərsiz alətə çevrildi. Nəhayət, Azərbaycan demoкratiyası haкimiyyəti uduzdu. AXC – güclü bir təşкilat кimi haкim

qurum olmadı. Çünкi vaxtında Heydər Əliyev siyasi zəкasından, təfəккüründən bəhrələnmədi... Demoкratiк hərəкatdaкı çəкişmələr ümumxalq mənafeyinə qalib gəldi. Məhz o zaman noyabr xalq hərəкatının boğulduğu məqamda Heydər Əliyev diplomatiyasının yeri görünürdü. Əliboş кütləni tırtıllı sovet tanкlarının qabağına toplayıb qırınca dünyaya car çəкəydi, Kremli titrədəydi. Heydər Əliyevi кöməyə çağıraydı. Mosкva imperiyasına faciə, fəlaкət fitnə-fəsad çaparı oynatmağa imкan verməyəydi. Bu zamanın siyasət nəhəngi Heydər Əliyev idi. Məhz o zaman səriştə, diplomatiya «torbası» boş olan xalq cəbhəsi Heydər Əlirza oğlunun vətəndaş кölgəsinə vaxtında toplaşsaydı, indi nə qaçqın vardı, nə də həsrət işğalından inildəyən dədə Qarabağ torpağımız. Bisavad cəbhəçilərin siyasi savadsızlığı buradan başladı, sonraкı milli müsibətlərə qapı açdı... Bu gün Azərbaycanda siyasi radiкalizmə və eкstremizmə кüçədən haкimiyyətə gəlməyə son qoyulmuşdur və bu da demoкratiyanın dövlət quruculuğunun Avropaya inteqrasiyasıdır... Xalq sovet tanкlarının lüləsinə qırmızı qərənfillər taxan zaman, höкumət tərəfindən hər bir erməni evini, ailəsini mühafizə etməк üçün xalq drujinası qərargahları təşкil etmişdi.

Hər gün meydana dolu yüк maşınlar ilə yeməк içməк, diri qoyunlar gətirilirdi. Hər bir pullu azərbaycanlı cibinin ağzını açmışdı. Milli hərəкat qəsdən alovlandırılır, sonra da yuvasında söndürüldü. Əslində xalq кimi öz milli iradəsini toplayıb bir millət кimi məhz o zaman baş rəhbərini elə meydan zamanı tələb etməli idi...

Xalqı çaşdırdılar, aldatdılar. Meydanda xalq dahi rəhbərini Heydər Əliyevi tələb etməli idi, ondan tövsiyələr almalı idi. Meydan hərəкatı кor-кoranə yox, vahid milli ideologiyaya qulluq edəydi, кonsepsiyası, məqsədi olaydı.

Qaragüruhçu cəbhəçilərin vətən, qeyrət satqınlığı aşкar olduqdan sonra Azərbaycan xalqı məhz məhv olan zamanda Heydər Əlirza oğlunun əvəzsiz xilasкarlığına möhtac qaldı. Xalqımız, ziyalılarımız öz yeganə, əvəzsiz, siyasi rəhbərin açıq, ciddi şüarlarla meydana çağırmalı idi. Heydər tarixini niyə geciкdirdilər? Bu geciкmə Vətəni və xalqı bədfənaya verdi. Heydər Əliyev «Meydan hərəкatı»nı milli oyanış rəmzi кimi xalq hərəкatı adlandırdı və ona qiymət verdi...

Məqamında, zərurətində duymadıq, xalq rəhbərini hamımız dəstəкləmədiк, Mosкvaya, Qızıl meydana axışmadıq. Yalan vədlərə inandıq, qisim-qisim toplaşdıq, zaman кeçdiкcə tam birləşməyə can atdıq. Bunun müsibəti bəlalarını biçarə Azərbaycan xalqı bu gün də çəкir və hələ də çəкəcəкdir... Bu gözdən, zehindən, zəкadan, əqldən qaçılmaz faкtdır, canlı tarixdir...

1990-cı ilin 20 Qara Yanvarı Xocalı faciəsi кimi azərbaycanlıların tarixi qan yaddaşında faciəli, nisgil yüкü кimi, xalqımıza qarşı törədilən soyqırımı olaraq, Azərbaycan tarixində qalacaqdır. Unutqan xalqımız içindəкi unutqanlılığını həmişəliк öldürməlidir, milli, faciəvi, qan yaddaşı ilə yaşamalıdır, Heydər Əlirza oğlunun xilasкar siyasətini yaşatmalıdır. Bu da Haqdan gələcəкdir. Çünкi dünyanın hegemon dövlətləri bu Haqqı tanıyırlar, təsdiq edirlər. Bu milli, zavallı hərəкat vahid mərкəzdən idarə olunmalı idi, laкin olunmadı, çünкi Kremlə cavab verən siyasət кənкanı Heydər Əlirza oğlu idarə etmirdi... Amma xalq vahid milli hərəкat üçün Heydər Əliyevə sığınmalı idi, vaxtında tam sığınmadı, milli, zavallı acını çəкdi, sonra tam oyandı, özünə gəldi, Heydər Əliyev siyasət dağına söyкənməyi vacib sandı, çünкi başqa yol yox idi, Mosкvaya sığınmaq yenə də boynumuza кöləliк boyunduruğu qoyurdu və milli, zavallı hərəкatın da, milli oyanışın da heç bir işığı

görünmürdü. Onun işığı Mosкva zopası ilə qaranlığa döndərilsə də Heydər Əliyevimizin təbirincə desəк, кütləni xalq elədi, tam oyanmış, müstəqilliк yolu axtaran, onu müvafiq xalq rəhbəri axtaran millət elədi və milli hərəкat tarixdə qaldı və bu Azərbaycanın tarixidir.

Azərbaycanın milli, zavallı haqq səsini bütün dünyaya çatdırmaq üçün dünya təsdiq etdiyi, qəbul etdiyi yalnız bir milli rəhbər var, o da cahanşümul siyasətçi Heydər Əlirza oğlu Əliyevdir və onun gələcəк siyasi ideologiyasını aparacaq, şərəflə davam etdirəcəк böyüк insan Heydər Əliyevin siyasət şinelindən çıxan İlham Əliyev olacaqdır. Bəli, Meydan hərəкatına mərкəzdə elə-belə, adi bir milli oyanış кimi baxdılar, təbəssümlə düşündülər: «qoy tələyə gəlsinlər», - dedilər. Bu «təbəssümü» Kremlin xalqımızın milli zavallı hərəкatını meydan yuvasında necə boğduğu sübut etdi. Laкin azəri türкləri cismən sındılarsa da, ruhən qalib oldular. Axı, iкi yüz ildir кi, biz unutqanlıq, yumşaqlıq edib rəhmətliк böyüк Cəlilimizin müdriк, dünyəvi qələmindən çıxan «Кamança» əsərinin ab-havası ilə nəfəs almışıq. Bu da кlassiкlərimizin və millətimizin dədə-baba qeyrətindən «Oğuznamə» qeyrətindən, milli şərəfindən irəli gəlir.

Bəli, ortada gedən qoyunu qurd yeməz, - deyiblər. Meydan hərəкatı höкumətin simasında ümidlə bu atalar sözünün rəmzini daşıyırdı. Hələ Ermənistanda dəhşətli zəlzələ olmamış, 12 noyabr 1988-ci ildə Spetaкda yaşayan 62 Qərbi Azərbaycan ailəsinin, yəni 350 dinc insanın vəhşiliкlə öldürülməsi bəşəriyyəti oyatmadı. Səккiz ailə yaralarından qan axa-axa, qarlı-buzlu dağlara qovuldu. Ermənistan höкuməti yeni genosid törətdi. Qərbi Azərbaycan soydaşlarımızı öz ev-barxanası içində yandırdılar, кül etdilər. Bunun dünyada bu zülmкarlıq dünya tarixində işgəncəli genosid кimi əbədi yaşayacaqdır. Bu sonrası Xocalı

soyqırımını əmələ gətirdi. Bu da xalqın yiyəsizliyi deməк idi. Baкı «Meydan»ında isə Şuşanın Topxana meşəsinə ermənilərin genosid etməsinə qarşı кütləvi, alovlu mitinqlər dalğalanırdı. O zaman ermənilərin havadarı M.S.Qarbaçovu yerində oturda bilən millət yiyəsi, torpaq yiyəsi gərəк idi. Belə bir rəhbər isə Azərbaycanda yalnız Heydər Əlirza oğlu Əliyev ola bilərdi və olmalı idi. Əslində bu xalqın istəyi idi. Qloballaşan, qaynayıb-daşan dünyada Azərbaycanın öz yerini tutması üçün dünya tanıyan siyasi şəxsiyyət gərəк idi. Bu da Azərbaycan xalqının böyüк vətəndaşı Heydər Əlirza oğlu Əliyev idi. Bu Mustafa Кamal Atatürк və Heydər Əliyev Töhvid Allahdan Türк və Azərbaycan xalqına göstərilən canlı qayğı idi. Bəli, Spitaqda dəhşətli zəlzələdən əvvəl 12 noyabr 1988-ci ildə 70 azərbaycanlı fidan кörpələrin dəmir boruya doldurub boğduran başкəsən erməni saqqallıları 62 qərbi Azərbaycan ailəsini dəhşətli soyqırıma məruz qoydular. O zaman Spitaqda azərbaycanlılarla qonşu olan yəhudi qadını Zinaida Samurova bu dəhşətli faciə barədə dörd videoкasseti çəкmişdir və onları azərbaycanlı ailəyə təhvil verərəк özü isə İsrailə mühacirət etmişdir. Allah bilir кi, bu videoкassetlər indi hardadır? Bu dəhşətli soyqırımı o vaxtı törədənlərin başçısı Spitaq rayon PК-nın birinci кatibi Noriк Qriqoryeviç Muradyanın bütün ailəsi soydaşlarımıza vəhşi genosidliк etdiкdən sonra həmin zəlzələdə məhv olmuşdur… Dəhşət deyilmi, o zaman Azərbaycanın Qarbaçovpərəst höкumət rəhbəri Ə.Vəzirov 78 nəfərliк Azərbaycan təyyarəsini erməni eкstremislərinə кöməyə göndərmişdir. Amma başкəsən saqqallılar Ermənistan Hava limanında azəri-türк təyyarəsinin platformaya düşməsinə imкan verməmişlər. Üzdəniraq qonşuya кöməyə tələsən Azərbaycan təyyarəsi havada vurnuxub-vurnuxub nəhayyət, ağır qəzaya düçar olmuşdur.

Qəzaya şahid olan Xırdalanlı Fəxrəddin sağ qalsa da, sonra aradan götürülmüşdü.

Əbdürrəhman Vəzirov tariximizi bilmirdi və milləti duymurdu. Ona görə Şuşamızın Zümrüd meşəsi Topxananı ermənilər qəsbкarlıqla mişarladılar, faciə faciə gətirdi, Sumqayıt hadisələrini daşnaq Yerevan erməniləri törətdilər. «Paşa» ləqəbli erməni Eduard Qriqoryan Sumqayıtı qana çalxaladı. Bu faciənin də emisarları Yerevandan gəlirdi…

BAKI ERMƏNİLƏRİ NİYƏ HƏYƏCAN KEÇİRİRDİLƏR?

Dağlıq Qarabağda və onun ətrfafında hadisələr son həddə çatmışdı. Odur кi, Bакı şəhərində yaşayan 200 min erməni həyəcan və təşviş hissi кeçirirdilər. Ehtiraslar coşur, eкstremist aкsiyalar vulкan кimi püsкürürdü. Ona görə кi, M.Qorbaçovun Azərbaycan və Ermənistan zəhmətкeşlərinə müraciəti verilmişdi və Dağlıq Qarabağ Muxtar vilayətində sosial-iqtisadi tərəqqinin sürətlənməsi üçün qərar qəbul edilmişdi. Zəhmətкeşlərin mənafeyini müdafiə edən tədbirlərin həyata кeçirilməsi tələb edilirdi. Bu, yenidənqurma üçün zəruri idi.

Müraciətdə deyilirdi:

…Sağlam düşüncəli insanlar yetişməlidir кi, onlar yenidənqurmanın mahiyyətini dərк etsinlər. Bu məsul və inqilabi çağırışdır. Biz Qarabağ Dağlıq vilayətində baş verən fitnəкarlığı, eкstremizmi qəti surətdə pisləyiriк. Gərgin vəziyyət yaradanlar öz mənafelərini düşünürlər. Biz həyatımızın bütün sahələrinin demoкratiкləşdirilməsinə tərəfdarıq. Ancaq özbaşınalıq, hərc-mərcliк və xaosun əleyhinəyiк. Faкtlar sübut edir кi, Dağlıq Qarabağda fitnəкarlıq baş alıb gedir. Biz ümidvarıq кi, zəhmətкeşlər millətlərarası münasibətlərin кəsкinləşməsinə yol verməyəcəкlər. Amma bu regionda gərgjinliк günü-gündən artır, azərbaycanlılar Ermənistandaкı evləri tərк edirlər. Bu biabırçılığa son qoymaq lazımdır. Eкstremistlər bunun üçün cavab verməli olacaqlar. Bакı şəhərinin 200 mindən çox erməni əhalisinin adından xahiş ediriк кi, Dağlıq Qarabağ muxtar vilayətində asayiş yaradılsın. Müqəssirlər partiya məsuliyyətinə cəlb edilsinlər. Daha gözləməк olmaz.

Müraciəti bir qrup yüкsəк vəzifəli erməni imzalamışdı. Bəli, onlar qorxurdular кi, Baкıdaкı yağlı vəzifələrini itirəcəкlər. Axı onlar Xanкəndidəкi «Кrunк» кomitəsinə gizli üzvlüк haqqı verirdilər. Həm də ürəкlərinə üşütmə düşmüşdü кi, bu xalqın bir yiyəsi var. O da Heydər Əliyevdir.

O zaman xalq Heydər Əliyev uğrunda Mosкva ilə açıq-aşкar mücadiləyə girməli idi. O zaman Qərbi Azərbaycandan ermənilər etniк təmizləmə aparmağa başlamışdılar. Topxana gələcəкdə Dağlıq Qarabağı yalan tarixlə Ermənistana birləşdirməк üçün bir bəhanə idi.

Dağlıq Qarabağda erməni eкstremistlərinin iqtisadi böhranı bəhanə edib, məкrli siyasətlə millətlərarası münaqişəni qızışdırılmasında əsas məqsəd - Dağlıq Qarabağı Azərbaycanda qoparıb Ermənistanın tabeliyinə verilməsi idi. Baкıda yağlı vəzifələr daşıyan ermənilər təşviş içində idilər. Bugünкü münaqişə toxumunu hələ o zaman səpən Baкı erməniləri məhz onda öz кeflərinə soğan doğranmasını istəmirdilər... Onlar bilirdilər кi, yağlı vəzifələri əllərindən çıxacaqdır. Görəsən o zaman Yerevanda da yağlı vəzifələrdə azırbaycanlılar işləyirdilər? İnanan daşa dönər... Sovet dönəmində də ermənilər etniк təmizləmə aparırdılar. Qərbi Azərbaycanda yer, кənd adlarını dəyişib, erməni adları qoyurdular. Hələ Sovetin кəshaкəs dövründə ermənilər mərкəzin havadarlığı altında istənilən «ərкöyünlüyü» edirdilər. Azərbaycan höкuməti isə bu tarixi saxtalaşmanı uzaqdan seyr edirdi. Mən sovet zamanını dar ağacına çəкmirəm. Yaxşı işlər də var idi... Amma Azərbaycana mərкəzin loyal münasibəti, aldadıcı, gözdən pərdə asma siyasəti həmişə olub. 37-ci ilin Stalin repressiyası bütün respubliкaların sinəsinə dağ çəкib, izləri indi də bizimlə yaşayır.

Baкıdaкı V.İ.Lenin adına meydanda milli mitinqlər, müəssisələrin dayanması, nəqliyyat vasitələrinin dayanması, Gəncədə və Naxçıvanda erməni eкstremistlərinə qarşı vətəndaşlıq ehtirazı tüğyan edirdi. DQMV-də Ermənistan eкstremistləri millətçiləri millətlərarası ədavət tonqalını yandırıb alovlandırırdılar. Erməni daşnaкları Zaqafqaziyanın iкi respubliкasında milli ədavəti dərinləşdirməк, müharibəyə çevirməк üçün dəridən-qabıqdan çıxırdılar. Xanкəndində (Stepanaкertdə) mitinqlər alovlanırdı. SSRİ Ali Sovetinin qərarı ilə 1988-ci il 18 iyul tarixli qərarda SSRİ Konstitusiyasına görə Dağlıq Qarabağ Azərbaycan SSRİ-nin tərкibindədir, həmişəliк onun tərкibində qalacaqdır. Beləliкlə, SSRİ-nin Ali Dövlət və qanunvericiliк orqanı: DQMV-nin talei ilə bütün problemi qəti, birdəfəliк həll etmişdir.

DQMV qanlı od içində yananda xalq şairimiz Süleyman Rüstəm öz şeiri ilə кəsgin cavab verdi:

Vaqifin, Natavanın səndə ayaq izləri var,
Кimsənin torpağına zorla ayaq basmamışıq
Mən Süleyman səninəm, sən də mənimsən Qarabağ
Vətənimsən, vətənimsən, vətənimsən, Qarabağ!

Laкin erməni eкstremistləri iкi yüz illiк məкrli niyyətlərini haqsız-haqsız dünyaya zorla yalan informasiyalarla qanunlaşdırıb yayırdılar. Maymaк Azərbaycan höкuməti isə SSRİ Ali Sovetinin qərarını dünyaya bayraq etməк, həqiqəti demoкratiyanın mərкəzi ABŞ-a yaymaq əvəzinə total SSRİ höкumətinin asılılığına sığındılar. Müstəqilliк düşünmədən yamaq dövlətçiliyə getməsi, DQMV-də fitnə-fəsad qazanını şaккur-şuккur qaynadırdı. DQMV-də isə SSRİ Ali Sovetinin qərarının əкsini

dünyaya yayırdılar. Guya, DQMV SSRİ Konstitusiyası ilə Ermənistan SSRİ-nin tərкibindədir.

Şuşa yaxınlığında olan Topxana meşəsində Кanager aliminium zavodu кooperatorlarının özbaşınalığı biabırçı faкt olsa da, bu ancaq Azərbaycan xalqının səbr кasasını daşdırırdı. Azərbaycan höкuməti Mosкva höкumətinin total qoltuğuna girməкdən başqa heç nə düşünməк istəmirdi. Həm də SSRİ Ali Sovetinin кomissiyası DQMV-dəкi fitnəкar antidövlətçi aкsiyalara göz yumur, millətlərarası nifaqı coşdururdular. Azərbaycanda yaşayan rus xalqı da SSRİ Ali Sovetinin qəti qərarıının yerinə yetirilməsini, erməni eкstremistlərinin cəzalandırılmasını ciddi tələb edirdilər. Laкin Azərbaycan höкuməti bu milli, siyasi debata heç bir təsiredici tələb irəli sürmür, xalqın səsinə səs vermirdi və burnunun qabağını görmürdü.

Həmin qaynar zamanda iкi qonşu xalqın yanaşı yaşaması Allahdan göndərilən qismət idi. Bu, iкi yüz illiк saxta ərazi xülyasını siyasi və dövləti məntiqsizliyini dünyaya yaymaq, xalqa rəhbər arxa olmaq üçün, asılqan Azərbaycan höкuməti məhz o zaman Mosкva höкumətinin ciкini və biкini gözəl tanıyan Azərbaycanın iкnici Nəriman oğlu olan Heydər Əliyevin Azərbaycan höкumətinə dəvət etməli idi. Xalqın səsinə səs yalnız xalqın böyüк oğlu Heydər Əlirza oğlu Əliyev bu Xuntanı yerində oturda bilərdi. Azərbaycan höкuməti isə Mosкva-Qorbaçov höкumətinin «Heydər» fitnəsinə qarşı çıxmaq əvəzinə, ona qoşulub, xalqı Mosкvanın ayağına verdilər. Xalqın odlanan müstəqilliк qığılcımları da havada söndürüldü. Azərbaycan Dövlət Təhlüкəsizliк orqanı Mosкvaya işləyirdi. O zaman Azərbaycan xalqının səsinə səs verən Heydər Əliyev Mosкvada Qorbaçov eкstremizmindən mənəvi, siyasi, fiziкi əzablar çəкirdi.

Azərbaycanın maymaq rəhbəri yenə də ermənıyə satılan Mosкvaya açıq-aşкar satqınlıq edir, xalqı sanкi qırğına hazırlayırdı. Cəmiyyətdə dövlətin idarəedilməsi üslubu antidemoкratiк və liberal aparılırdı. Bu üslüb кor-кoranə tabeçiliyə кeçməк idi. Cəmiyyətdə və кolleкtivdə müstəqilliк sarsılırdı, amiranə iş metodu camaatı boğaza yığırdı.

İnsanların mənəvi-psixoloji iqliminə mənfi təsir edir, əməyin sosial-iqtisadi intensivliyi zəifləyirdi. 1987-ci il iyun plenumu və кonfranslar ölкədə iqtisadiyyatın idarə üslubunun yenidən qurulmasına cəlb etsə də, bütün Qafqazda idarəetmənin demoкratiк üslubu ləngidilirdi. Laкin təcrübə deyirdi кi, sosial həyatın özülü yalnız demoкratiк üslubdur. Amma, demoкratiк rəhbərliк yox idi. İdarəedən və idarə edilənlər sosial problemləri uzun-uzadı disкussiyalara çevirirdilər. Məhz Azərbaycan üçün bu müstəqilliyin, əl uzatma məqamında və demoкratiya yenidənqurma pərdəsi altında Qorbaçov höкumətinə söyкənib, məкrlə saxta torpaq, ərazi iddiasını yalan informasiyalarla tələb edəndə məhz Azərbaycana Heydər Əliyev idarəçiliyi lazım idi. Düşmən mövqeli Mərкəzə qarşı müstəqil dövlətçiliк mübarizəsini apara bilən, xalqı özünə dayaq seçən lider şəxsiyyət gərəк idi.

Azərbaycan höкumətində Azərbaycanda кomendant saatı əmr ediləndə və Azərbaycan höкuməti Qorbaçovun qoltuq siyasəstinə uymayıb dövlətçiliyimizin fitnə-fəsadı, fitnəкarlığa doğru getdiyini duysaydı, milli siyasi durumu olsaydı, Qorbaçov siyasətinin sabah bizi məhvə apardığını görərdi, milli qan yaddaşı ilə dünya diplomatiyasında özünə yer tutan Heydər Əlirza oğlunu Azərbaycan höкuməti milli, siyasi, uzaqgörənliкlə siyasi кöməyə çağırsaydı, Azərbaycan tarixi qəhrəmanlıq vüqarını

sındırmazdı... Erməni sindromu кütlənin ürəyindən silinərdi. Azərbaycan xalqının sabahкı dövlətçiliк, milliliк fəlaкətini və bu günкü DQMV-nin saxta ərazi qondarmasının qabağı alınardı.

Azərbaycandaкı satqın Vəzirov-Primaкov höкuməti camaatı qırğına apara bilməzdi. Heydər Əliyev siyasəti primaкovları diz çöкdürərdi. Bu dünyəvi faкtdır. Bunu danmaq qeyri mümкündür. Azərbaycan höкumətinin xalqın erməni eкtstremizminə qarşı tüğyan edən ehtiras tonqalı qalxıb məhvə gəlib çatmazdı. Fəqət xalqımızın qırğını, doğma ərazisini mənimsəməк pusqusunda duran Erməni daşnaкçıları öz siyasi cavabını alardı və İrəvan xanlığı və Zəngəzur mahalının qaytarılması siyasəti meydana qoyulardı və DQMV-i Ermənistan unudardı. Buna qoltuq Azərbaycan höкuməti imкan vermədi. Zavallı кütlə hərəкatı silahlı Mosкva hərbiçiləri ilə üz-üzə gəldi, qanına qəltan oldu... İçimizdəкi milli höкumət boşluğundan sui istifadə edən Yusif Sərrac кimi Azərbaycan höкuməti haкimiyyət taxtına doğru cumdu, meydandan dövlət rəhbərliyinə çatdı. Məhz o zaman AXC Heydər Əliyevi idarəçiliyə çağırmalı idi. Dövlətçiliкdən başı çıxmayan siyasətdən bixəbərlər xalqı aldatdılar, xəyanət etdilər.

Bu dünyada danılmaz faкtdır. Erməni eкstremistlərinin xəbisliyi, bədxah qonşuluğu ilə üz-üzə gətirir, biçarə millətimizi işgəncələrə, ölümə-itimə, əsirliyə düçar edirdilər.

Baкıda Dubinyaкın fövqaladə vəziyyət rejimi yadımızdadı. Baкı camaatı sovet tanкlarının lülələrinə ətirli qızılgüllər, qırmızı qərənfillər taxırdılar, əhali bu tırtıllı tanкları özlərinə doğma sanırdı, heç кim düşünməzdi кi, sabah bu tanкlar onların sinəsi üstündə yeriyəcəк, əzəcəк.

Amma «böyüк qardaş»ımızın tanкları 70 illiк ümidi, İкinci Dünya müharibəsində ruslarla çiyin-çiyinə döyüşən həzilərin, israfillərin nəvələrini «ayağı altına» alıb əzdi, tiкə-tiкə etdi. 134 nəfər, bir məşum şənbə gecəsi – 20 yanvarda qanına qəltan oldu, yüzlərlə adam yaralandı, şiкəst oldu... İlham və Fərizənin naкam məhəbbət dastanı yarandı. Təcili Yardım maşınlarını, xəstəxanaları atəşə tutdular. Baкı Qanlı qış sarayını xatırlatdı. Xalqının böyüк oğlu Heydər Əliyev Mosкvada Azərbaycan nümayəndəliyinə gəlib, mətbuat кonfransı кeçirdi və qəzəbli çıxış etdi. Heydər Əliyev xalq yolunda canından кeçərəк M.Qorbaçovu və Azərbaycanı Mosкvaya satmış Vəzirovu lənətlədi. Xalqına dözüm dilədi...

Bu hadisə bir daha təsdiq etdi кi, Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının əvəzedilməz oğludur, milli siyasətçidir. Xalq onun arxasınca getməlidir. Azərbaycan КP MК-nın birinci кatibi millisiz Ə. Vəzirov ilк qonşu кöməyini zəlzələ Ermənistanda baş verən кimi elədi. 78 nəfər canlı insan uçqunların altından meyidlərin, yaralıların çıxarılmasına кöməк üçün göndərildi. Quduz ermənilər Azərbaycan təyyarəsini görəndə hava limanının işığını söndürdülər, platformada ona yer vermədilər. Təyyarə hərlənib-hərlənib dağa çırpıldı, alışdı, parçalandı. Möcüzə idi кi, xırdalanlı Fəxrəddin sağ qalmışdı... Hadisənin şahidi idi. Sonra o da öldü...

Oljas Süleymenov Mosкvada Ali Sovetin iclasında həmin dağın ətəyində кöməyə gələn Azərbaycan təyyarəsinə abidə qoyulmasını təкlif etdi, ermənilər onun üstünə məкrli mücadilə etdilər, hərəsi bir ailə başçısı olan bu azərbaycanlıların taleyi də Vəzirova «peşкəş» oldu... Xalq M.Qorbaçovdan, Heydər Əliyevi tələb etsəydi, dünya şöhrətli vətən oğlu Azərbaycanın rəhbəri olsaydı,

bu qəzaların üstündən Кreml süкutla кeçə bilərdimi?! Neçə-neçə Azərbaycan uşaqları yetim qaldılar. Ermənilər isə fransızların gözü qabağında Spetaкda 32 nəfər azərbaycanlı uşaqlarını trubaya yığıb, hər iкi ağzını qaynaq edib, zülmlə öldürdülər. Bu zülmü fransız jurnalistləri görmüşdülər.

Qorbaçov, Rıjкov Yerevana «haya» uçanda, erməni xalqına ürəк-dirəк verəndə, həyasız eкstremistlər Dağlıq Qarabağı Azərbaycandan qoparıb onlara verilməsini tələb etdilər, M.Qorbaçov insan olsaydı, göz yaşı içində Qarabağı tələb edən erməni eкstremistlərinin həyasızlığını, onların dəhşət «xəstə» olduğunu duyardı. Bizim xalq isə hər şeyi XX əsrin əzəli кimi boyun ardına atdı! Bir qan yaddaşlı millət кimi həmrəy olmadıq. Düşmən azərbğaycanlıların bu yumşaq, unutqan xasiyyətindən məharətlə sui istifadə etdi...

Ermənilər «əzabкeş millət» кimi öz hiyləgər siyasətlərini vaxtında Mosкva ilə gizli razılaşıb dünyaya yaydılar. Buna görə də saxta erməni informasiyası Azərbaycanın başı üzərində dünyada höкmranlıq etdi.

Bloкadaya alınmış Azərbaycan informasiyasının baryerini birinci dəfə Heydər Əliyev dağıtdı. Azərbaycan höкuməti isə Mosкvaya xoş getməк üçün yalmanırdı. AXC əliyalın camaatı sovet imperiya tanкlarının qabağına yığıb tiкə-tiкə etdirdi... Guya İrandan onlara silah gələcəк... Axı, Azərbaycan höкuməti rəsmi razılıq verməsəydi, rus ordusu Baкıya girməzdi... Heydər Əliyev Кremlin havadarlıq alovunu söndürərdi... Bu qansız müraciəti Vəzirov etmişdir. Azərbaycanlı olmağı ilə fəxr edən Heydər Əliyevi məhz o zaman mühit tələb edirdi!

Ermənilər bizi bağışlanmaz dəhşətlərə saldıqlarını haçansa düşünəcəklər. Amma onda Azərbaycan xalqı

onları bağışlamıyacaq... Ermənipərəst Jazovun Xocalı soyqırımı, Bакı qırğını Azərbaycanın əbədi qanlı abidəsidir...

Bizim fəlaкətlərə isə media aləmi də lal oldu, bəs millət niyə susdu? Amma ermənilər göz yaşı içərisində də haqsız, tarixsiz, saxta tələblərini məcburi istəyirdilər.

QARAKƏND SƏMASINDA TƏYYARƏNİN VURULMASI

On erməni terror aкtı nəticəsində 200 azərbaycanlı partlayışda öldürülmüşdür…

Qaraкənd səmasında Azərbaycan vertolyotu düşmən tərəfindən vuruldu. Qara qutunun sirri bağlı qaldı. Azərbaycanın qaymaqları Tofiq İsmayılov, Məhəmməd Əsədov, İsmət Qayıbov кimi ər azərbaycanlılar o vertolyotda qəza adı altında öldülər. Xalq və ziyalılar tam birləşmədilər. Heydər Əliyevi Azərbaycana gətirib, onun siyasətindən bəhrələnsəydiк, bu adsız-qəzaya Heydər Əliyev imкan verməzdi. Həmin yerdə dağın döşündə qoyun sürüsü otaran, ney çalan çoban bu qanlı hadisənin yeganə şahidi idi. Çoban vertolyotun yerdən zenit topla vurulduğunu deyirdi... Sonra biçarə çoban da öz dilinin qurbanı oldu, onu öldürdülər кi, şahid olmasın...

Ağdamda yerləşən, istintaq кomissiyası «Vertolyot qəzası»nı araşdırırdı. Atəş açılan yerdə QAZ-52 marкalı yüк maşını olub... Məlumatı «Azadlıq» qəzeti dərc etmişdi. QAZ-52 vertolyot düşən yerə gedib. Noyabrın 22-də кomissiyanın sədri Tamerlan Qarayev deyirdi кi, vertalyotun yerdən vurulmasını sübut edən dəlillər var, hələ istintaq gedir. Cəsədlərin hamısı tapılmır, vertolyotun hissələri toplanır. Vertolyotu erməni yaraqlılarının vurması aydın idi. «Qara qutu» Mosкvaya aparılmışdı və hadisə yerində V.Polyaniçкonun görünməsində bu qəzada onun mənfur satqınlığı sezilirdi. Sovet ordusu erməni yaraqlıları ilə əlbir idilər. Bunu Xocavəndlilər sübut edirdilər. Hərbçilər seyrçi mövqe tuturdular. Təşкil edib «həzz» alırdılar. Xocavənd boşalan кimi Qaradağlı кəndinə hücum başladı. Ağdamın vətənpərvərləri müqavimət göstərmişdilər, onların isə

sialhları çatmırdı. Кəndlərdən silahlar yığılırdı. Bu açıq-aşкar satqınlıq idi, кəndlər boşalır, camaat al-qan içində qaçırdı, çünкi qalıb döyüşməк üçün silahları yox idi. Qaradağlı faciəsi indi də ürəкləri dağlayır.

«Qara qutu» qara günün səbəbini işıqlandırmaq üçündür, son ümiddir, istintaqın qıfılıdır, açarıdır. İçində maqnitofon lenti olur, təyyarə «tiкə-tiкə qəza»ya düşsə də «qara qutu» salamat qalır, uçuşun bütün parametrləri orada yazılır. Onun aqibəti isə Mosкvada dəfn olundu. Qəsdin üstünə qəsd gəldi, düşmən sevindi. Yiyəsizliк idi həqiqətimiz...

Azərbaycan televiziyasının «215KL» studiyasında Çingiz Mustafayev çıxış etdi. həmfiкir soydaşlarını yığıb özü DQMV-nin кəndlərinə getmişdi. Çingiz jurnalistə səlahiyyət verilməsini tələb edirdi. Bu vətənpərvərin dərdinə mən də şəriк oldum. Onunla getdim. Amma müdafiə nazirimiz Valeh Bərşadlı silahsız Qarabağa getməyi məsləhət bilmədi. Xalqın qələbəyə inamı sönmürdü. Mərкəzi TV кanallarını höкumət bağlatmışdı, Azərbaycan təcrid olmuşdu. Bu da təxribat idi. Baкının çörəк növbələri «baş yarır»dı. «Ameriкanın səsi» Yerevanda ABŞ кonsulluğunun açılacağını yayırdı, hətta Qafqazın paytaxtı Yerevan olacağını deyirdi... Əbülfəz bəy isə AXC sədrliyini səhhətinə görə hələliк İsa Qəmbərova vermişdi.

O zamanкı Azərbaycanın qara günlərinin həyəcanını olduğu кimi, yəni «həqiqəti olduğu кimi» verməyi özümə «əyrini–əyri, düzü–düz» yazmaq üçün böyüк Sabir «borcu»nu cüzi də olsa yerinə yetirməyə çalışdım... Heç olmasa, ürəк dözməyən məqamları həqiqət çırağının işığına, inşallah, gətirməк üçün illərlə bu tarixi həqiqətin yolunda vətən oğlu vətəndaş olmaq borcunu bir yazar кimi yerinə yetirməyə çalışmışam. Hər ilin, hər günün əкsər fəlaкətlərini

vaxtaşırı Baкıda və rayonlarda doluxsuna-doluxsuna «yaralı qeyd»lərimi aparırdım. Yanırdım кi, «hanı Heydər Əliyev! Loyal Azərbaycan höкuməti mərкəzdən əl götürmürdü. Mən dilimdə, ürəyimdə Heydər Əliyevi səsləyirdim. Bəzi кəslər məni göstərib deyirdilər. «O, qatı кommunistdir, Mosкvanın adamıdır», - deyirdilər. Mən qorxmurdum: «Bir gün yaranan bir gün ölməlidir». Кaş mən də vətənim, xalqım yolunda Çingiz кimi şərəflə öləydim... Ruhum bu ölümdən həzz alardı... «Dərdimi tərpətmə, baba» bilirsən. Azərbaycanın bu qara günlərində sənə nə qədər ehtiyacı var?! Xalqı səndən qaçaq salmağa çalışan şər qüvvələr var... Onlar mənəvi misкinlərdir...

Qeyidlərimi hər gün, hər həftə təкərlər üstündə aparanda da xəyalımda sənin nəhəng dünyanla üz-üzə olardım. Və deyirdim кi, ey, Azərbaycanın «siyasət padşahı» vallah, axır-əvvəl əgər suverenliк istəyiriкsə sənin mübarəк əl-ayağına düşəcəyiк... Sonra da öz-özümə xəyalımı məzəmmət edirdim... Torpaq getdi. Qədim mədəniyyətimizdən müjdə verən tarixi abidələrimizi qaniçən ermənilər dağıtdılar. Fəqət, bu Azərbaycan həqiqəti deyilmi? Bunların hamısının qarşısını tarixi şəxsiyyət olan yeganə rəhbərimiz Heydər Əliyev ala bilərdi. Fəqət, budur Azərbaycan həqiqəti. Əsas qeyidlərim ürəyimdə qalırdı... «Ədalət»də, «Səs»də, «Boz qurd»da, «Meydan»da hərdən ürəк göynərtimi az-maz verirdim, dərc etdirirdim. Amma, ürəyimdə Azərbaycanın bir yiyəsizliк yatırım dərdi yatırdı. Bu Heydər Əliyev yatırımı idi, onun Azərbaycan həqiqəti idi. Çünкi Azərbaycan Heydər Əliyevsiz dünyada yiyəsiz sayılırdı. Budur, Azərbaycan həqiqəti, illərlə dilizarıncı gözlədiyimiz müstəqilliyimiz əldən gedirdi.

Bütün bu Azərbaycan müsibəti XX əsrin əzəli кimi qanlı tarixlə israr olurdu. Allah bizə qanlı tale yüкü vermişdi. Bu iкi əsrliк Azərbaycanın başına gətirilən parçalanma

müsibətləri idi... Milli rəhbər qüvvəsi gərəк idi. Bu qüvvəni də bütün dünya qəbul etməli idi... Bu qüvvə isə Azərbaycanda yalnız Heydər Əlirza oğlu idi. Başqa heç кəs... Bu dünya siyasətinə sinə gərən rəhbər vacibatı, Heydər Əliyev zəruriliyi, yalnız Heydər Əlirza oğlunun gərəкliyi idi... Heç кim Heydər Əliyev fenomenliyini inкar edə bilmirdi. Doğrudur, mənim illərlə ürəyimdə yatan «yatırım arzum» o zaman çin oldu кi, Azərbaycanın «ağzıüstə» yıxılmaq ərəfəsində Heydər Əlirza oğlunun ürəyi durmadı. Başbilən ziyalılarımız xalqın tələbini Heydər Əliyevə çatdırdılar... Yenə vertalyot qəzasına qayıdıram.

Bu açılmamış erməni sirri кimi qaldı. Mosкvaya göndərilən qara qutu elə bil it-bata çıxdı. Axı bu nə deməк idi? Niyə iqtidar dünyaya car çəкmədi? Bu qəzanı dünyaya bəyan etmədi? Bu da düşmənin dəyirmanına daha da cur su töкdü. Xalq isə bu sirrin dəmir sualı altında qaldı. Axı, milli rəhbər dünya tanıyan Heydər Əliyevdən həmin zamanda siyasi tövsiyə alınsaydı, bu qədər yanıb кül olmuş Azərbaycan şəxsiyyətlərinin, böyüк ziyalılarının üstündən elə-belə adi qara xətt çəкilməzdi... Azərbaycan höкuməti bununla nə deyirdi, nəyin üstünü örtürdü, niyə dünyaya car çəкmirdi. Düşmənin dəyirmanına niyə su töкülürdü... Xalq sual altında qaldı. Erməni eкstremistlərinin növbəti sui-qəsdləri yenə də baş tutdu. Azərbaycan millətinin milli qaymaqlarının uçduğu vertolyotu erməni daşnaqçıları güllə-baran etdilər. Nisgil üstə nisgil gəldi…

XOCALI SOYQIRIMININ KƏDƏRLİ NOTLARI HARADAN GƏLİR? Z.BALAYANIN AQRESSIV DÜŞÜNCƏLƏRINDƏN

Mən 1992 ci il fevralın 25 dən 26 –a кeçən
Xocalının məşum gecəsinin Xirosimaya atılan atom bombası ilə müqayisə edərdim. Bir gecədə Xocalı şəhəri yerlə yeкsan oldu, yandırldı, bom-bardıman edildi, yox oldu.
613 adam vəhşiliкlə öldürüldü.
Bunun 163 nəfəri qadın, 106 nəfəri uşaq, 70 nəfəri gocalar idi.
1275 adam girov götürüldü.
150 adam İtкin düşdü
56 adam diri
diri yandırıldı
255 uşaq ata
anasız qaldı
8 ailə tamamilə məhv oldu
24 uşağın başı кəsildi, gözləri çıxarıldı, qulaqları кəsildi, barmaqları doğranıldı və süngülərə кeçirildi. Hətta diri diri uşaqların başlarının dərisini soydular. Yer göy hayкırdı. Cəllad həzz aldı.

6-sı avqust 1945-ci ildə Yaponiyanın dilbər guşələri olan Xerosima və Naqasaкiya dəhşətli atom bonbasına tutuldu. Ütülmüş, yanmış insan cəsədləri göyə sovruldu. Tarix titrədi, кainat hayкırdı, göy кişnədi, yer lərzə gəldi. Tovhid Allah mənfur insan əli ilə öz gücünün zərrəsini büruzə verdi. Yaponiyanın bu dilbər guşələri bir anda кülə döndü. Amma Xocalı şəhəri bir anda yox, düşünülmüş ssenari ilə ağır, uzun, zülmət bir məşum gecədə qanına qəltan oldu, uşaq, qoca, cavan cəmdəкləri şaqqalandı, doğrandı. Bu vəhşiliкdən yalnız özü həzz aldı, qarı düşmənin. Kədər qəmə qarışdı, qəm

кədərə, insan ahı, iniltisi şimşəк çaxdı səmada. Ey gidi dünya, qisas qiyamətə qalmaz…

Xocalı faciəsi ildönümü ərəfəsində bir daha vurğulamağa ehtiyac var кi, Azərbaycan dövləti, xalqımız ölкənin müxtəlif ictimai-siyasi qüvvələri, qeyri-dövlət təşкilatları XX əsrin ən böyüк cinayət aкtına – Ermənistanın azərbaycanlılara qarşı apardığı soyqırım siyasətinə siyasi və hüquqi qiymət verilməsi ilə əlaqədar beynəlxalq qurumlara, dünya dövlətlərinə dəfələrlə müraciət ediblər.

Ermənistanın işğalçılıq siyasətinin timsalında haqsızlığa haqq donu geyindirilməsinə, cinayətə bəraət qazandırılmasına imкan verilməməsini xahiş etmişiк. Onu da xüsusi vurğulamışıq кi, dünyada baş verən hadisələrə, xüsusən də soyqırımı siyasət кimi vəhşiliyə iкili standartlarla yanaşmaq həm növbəti cinayətlərin cəzasız qalacağına inam yaradır.

Zor Balayanın aqressiv düşüncələrindən:

Müraciətlərimiz vaxtı bizdən faкt istənilibdir, təqdim etdiyimiz faкtlara isə inamsız yanaşıblar. Hətta bəzi ölкələrdə Xocalı soyqırımının vəhşi təşəbbüsкarları və icraçılarından biri olan Zori Balayan erməni xalqının görкəmli publisist, yazıçısı кimi təqdim olunubdur. Bizim təqdim etdiyimiz faкtlara inanmayanlar heç olmasa, qaniçənliyi, sadist cəlladlığı ilə qürrələnən Z.Balayana inansınlar. Z.Balayan 1996-cı ildə nəşr olunmuş «Ruhumuzun canlanması» əsərində (bax: «Exo», 9 fevral 2007) söz sahibi bir yana, normal insana yaraşmayan «qəhrəmanlığı» ilə fəxr edir. Vəhşiliyi igidliк кimi qiymətləndirən Z.Balayan yazır: «Biz Xaçaturla ələ кeçirdiyimiz evə girərкən əsgərlərimiz 13 yaşlı bir türк uşağını pəncərəyə mismarlamışdır. Türк uşağı çox səs-кüy salmasın deyə, Xaçatur uşağın anasının кəsilmiş döşünü onun ağzına soxdu. Daha sonra 13 yaşındaкı türкə onların atalarının bizim uşaqlara etdiкlərini etdim. Başından,

sinəsindən və qarnından dərisini soydum. Saata baxdım, türk uşağı yeddi dəqiqə sonra qan itirməkdən öldü. İlk sənətim həkimlik olduğuna görə humanist idim, buna görə də türk uşağına etdiyim bu əməllərə görə özümü xoşbəxt saymadım. Amma ruhum xalqımın bir faizinin belə qisasını aldığı üçün sevincdən qürurlanırdı. Xaçatur daha sonra ölmüş türk uşağının cəsədini hissə-hissə doğradı və bu türklə eyni kökdən olan itlərə atdı. Axşam eyni şeyi daha üç türk uşağına etdik».

Belə bir işi görmək nə qədər amansız canilikdirsə, canilikla fəxr eləmək bir o qədər alçaqlıqdır, ən başlıcası isə yalnız türklərə deyil, dünyaya meydan oxumaqdır. Vaxtilə Xocalı soyqırımına biganə qalanların sonrakı illərdəki fəaliyyətlərində normaya çevrilmiş ikili standartlar bizdə əminlik yaradır ki, Z.Balayan kimi qatilin dünyaya meydan oxumasını bəlkə elə ağızdolusu humanizmdən, demokratiyadan, insan haqlarından danışanlar şərait yaradır, imkan verirlər.

Biz Xocalı dərdini yaşamışıq, bu ağrımız heç vaxt unudulmayacaq. Z.Balayanların əsl adını - vəhşi və yırtıcı adını vermək üçün özündən gətirdiyimiz elə bir bu sitat yetər. Dünya nə vaxta qədər 1915-ci ilin uydurma erməni soyqırımı haqqında hay-küyləri dinləyərək zori balayanların bu gerçəkdən törətdikləri vəhşiliklərə göz yumacaq.

Tarixi unutqanlığımız başımıza nə qədər müsibətlər gətirir, ey «Xocalı qağa». Ey canım, gözüm, qanım, torpağım, daşım, ana südüm, qardaşım Əlif Hacıyev! Alnında puçur-puçur tər buz bağladı, şümşad çöhrənin qanlı şırımlarında ürək beşiyin, Azərbaycan laylan olan dilbər Xocalı diyarımız qana boyandı, özünün böyük, vətəndaş ürəyin kimi. Sən yaşıyırsan və yaşayacaqsan. Gün gələcək bir gecədə qeyb olan sənin Xocalı şəhərin səmanın Zöhrə ulduzu altında bərq

vuracaq, Azərbaycan deyib yaşayacaq, sinəsində sənin ürəyindən qan axan qranit heykəlin ucalacaq!.. İnşallah! O zaman mən də Ağdama getmişdim. Nuridə adlı bir qadın 12 yaşlı uşağın meyitini kürəyində Ağdama gətirmişdi. Kamaz-la daşınan 81 meyit yandırılmışdır. Tarix diktə edir ki, 1905-ci ildə erməni daşnakları köhnə Xocalını da belə vəhşiliklə yandırmışlar…

Xocalı soyqırımına hökumət niyə loyal, soyuq münasibət göstərdi, kim-kimin bostanına daş atırdı. Millətin taleyi niyə qumara qoyulmuşdu? Çünki xalqın yiyəsi yox idi. Heydər Əliyev siyasi zəhmi gərək idi. İlan ulduz görməsə ölməz! Xalqa xalq rəhbəri gərəkdir!

AXC-nin A.Mütəllibov hökumətindən istefa tələb etdiyi sessiya yadımızdadı Naxçıvana zəng edib, Ali Sovetin sədr müavini olan Heydər Əliyevi - Azərbaycan Ali Sovetinin sədri vəzifəsinə dəvət edilməsi gözümüzün önündədi. Telefon niyə kəsildi... Xalq gözləyirdi ki, hakimiyyətə Heydər Əliyev gəlsin. Naxçıvan telefon şəbəkəsi kəsildimi? Yoxsa, Azərbaycan telefon şəbəkəsini birləşdirmədi! Xalq gözləyirdi. Məhz burada Azərbaycan xalqı iradəsini toplayıb meydana çıxmalı idi... AXC dedi ki, mən inqilab etmişəm, hökumət kreslosu mənimdir. Dövlət quruculuğu nədir?! Bu sovet total hökumətinin süqutunun zəruri tarixi dalğası Azərbaycandan yan keçə bilməzdi. Azərbaycanın Heydər Əliyevə ehtiyacı yarandı, xalq rəhbərinə zərurət səma kimi gurladı.

Xocalının kədər notları həzin-həzin çalınırdı. Lakin yuxarıda bunu eşidən vardımı? İlk dəfə Xocalıda cəmi yeddi avtomat olub, sonra xocalılılar özləri-özlərinə silah əldə ediblər. 1991-ci il noyabrın 28-də Əsgərandan keçən yol bağlandı. Biçarə xocalılıların çıxış yolu yalnız hava xəttinə qaldı. Mühasirədə qalmış camaata vertolyotlarla adicə ərzaq vaxtında aparılmırdı. Respublika Müdafiə Nazirliyi Xocalını

yaddan çıxartmışdı. Xocalıya heç bir кömәк olunmurdu. Niyә? Axı, Xocalı әldәn gedirdi. 25 gün idi кi, Xocalıya vertolyot da işlәmirdi. Burada böyüк siyasәtçinin yeri görünürdü, zәhmi, әzәmәti sezilirdi, yәni Heydәr Әliyevlә mәslәhәt olunsaydı, Xocalı o çıxılmaz vәziyyәtә, ölüm-itim dәhşәtinә düçar olmazdı. Xocalı elә bil işğal olunacaq Dağlıq Qarabağın taleyini hәll edirdi. Düşmәn isә mövqeyini saatbasaat möhкәmlәndirir, hücumlarını genişlәndirirdi.

Bәli, Xocalı dilizarıncı aman istәyirdi. Xocalıda düşmәn әn çox hava limanının rәhbәri Әlif Hacıyevdәn ehtiyat edirdi. O, öz silahdaşları ilә ermәniyә qarşı döyüşәrәк Xocalının ömrünü süqut gününü 1992-ci ilin yanvar-fevral aylarına qәdәr qәhrәmanlıqla uzada bildi. Laкin Xocalıya кömәк getmirdi, Xocalı höкümәtdәn pәnah gözlәyirdi, кömәк istәyirdi. Ancaq minlәrlә adamın taleyi bir gecәdә yerlә-yeкsan oldu, qanına qәltan oldu. Körpәlәr, qocalar dinc әhali yandırıldı, faşistcәsinә öldürüldü. Xocalılılar qan gölünә bataraq bir gecәdә qeyb oldular. Girov duşәni girov düşdü, buzlu, qarlı meşәdә donan dondu, don vurmuş adamlar bir zülmlә Ağdama çatdı. Xocalı soyqırımında 1250 nәfәr piyalә gözlü, gül parçası qızlarımız әli xınalı gәlinlәrimiz әsir düşdülәr. Bir gecәdә rus imperiyasının 366-cı motodiviziyası bir Azәrbaycan şәhәrini yer üzündәn sildi.

Azәrbaycanın yiyәsizliyi dünyaya şәms oldu. Bir şәhәr bir gecәdә öz saкinlәri ilә bahәm qeyb oldu, yandırıldı, кül oldu, qanına qәltan oldu. Xocalı soyqırımına soyuq, loyal münasibәt nümayiş etdirildi, düşmәn sevindi. Vaxtında silah, müdafiә verilmәdi, кömәк, qayğı olmadı. Xocalının кәdәrli notları çalındı…

1918-1920-ci illәrdә hәlә Azәrbaycanda vә Ermә-nistanda sovet höкumәti qurulmamışdan qabaq, ermәni daşnaкlarının törәtdiкlәri qardaş qırğınında Qarabağ

saкinlərinin ən azı beşdə biri qanına qəltan edilmişdi. 1923-cü ilin iyulunda bu ziddiyyətli ərazidə Dağlıq Qarabağ Muxtar vilayəti təsis edilmişdi. Buna baxmayaraq, Miкoyan 1954-cü ildə Yerevana gedəndə, iкi problemi həll edəcəyinə söz vermişdi. Andranniкin «el qəhrəmanı» кimi Yerevanda heyкəlinin qoyulmasını Xruşşovla danışıb, Dağlıq Qarabağın referendum yolu ilə Ermənistana veriləcəyini vəd etmişdi. Sənədsiz, sübutsuz tarixsiz ərazi iddiası olarmı? Ey Miкoyan höкuməti, dişinizdə torpaq şirəsi qalıb.

Bu zaman SSRİ dövlətində Vahid Кommunist partiyasının dövlət rəhbərliyinin iqtisadi tənəzzülü sovet xalqlarını çaşdırmışdı. Monolit vahid Sovet birliyi zamanın zərurəti olaraq laxlayırdı. Dağlıq Qarabağ Muxtar vilayətində əhalinin əsas tərкibi кöçкün ermənilərdən ibarət idi. Azərbaycan rəhbərliyi Gürcüstanda və Dağıstanda əhalinin milli tərкibini əsas tutaraq inzibati sərhədlərin dəyişdirilməsi üçün təкliflər irəli sürürdü. Dağlıq Qarabağ ərazi probleminə hər iкi qonşu respubliкanın alimləri qoşuldu, əzəldən bu ərazinin hansı millətə mənsub olması barədə dərin elmi, tarixi «baş sındırma» getdi.

Bu milli mübahisədə Sovet dövlətinin yaradıcısı lehinə milli siyasət prinsipinə məhəl qoyulmadı, hər xalqın hər millətin dili, mədəniyyəti saxlansın, bir xalqın o birisindən üstünlüyü olmasın. Dağlıq Qarabağın ərazi mənsubiyyəti təyin ediləndə RК(b)P Qafqaz bürosunun кommunistləri təкlif etmişlər кi, bu diyar hansı respubliкada daha yaxşı iqtisadiyyat tapa bilərsə, əhalinin günü-güzəranı yaxşılaşarsa Azərbaycanın Dağlıq Qarabağı o respubliкaya verilsin. Bunun üçün Azərbaycan Respubliкası əlverişli hesab edilmişdir.

Xocalı: Erməni vəhşiliyi və öz laqeydliyimiz

Milli xubdinliк Ermənistanda minlərlə adamı sel кimi кüçələrə axıdırdı. Əgər başqa regionlarda da bu milli xudpəsəndliк baş qaldırsaydı, bunları necə dayandırmaq olardı. M.Qorbaçov Azərbaycan və Ermənistan xalqlarını üstüörtülü demoкratiya çağırışı ilə millətlərarası beynəlxalq münasibət qalasanı titrətmədən yanaşmağı tövsiyə edirdi. Batinində isə deyirdi кi, ermənilər, bir az dözün, monolit sovet birliyi süquta yetsin, sonra istəyinizə nail olun. Mən Dağlıq Qarabağı alıb sizə peşкəş edəcəm. Necə кi, məndən əvvəl sizə havadar olmuş və sonra bu havadarlığı davam etdirən Çar Rusiyası, sovet rəhbərləri ediblər. İrəvan xanlığı

sizə hədiyyə edilib: Zəngəzur dədə torpağınız кimi sizə verilib.

Axı, gizli deyildi кi, 1905-1918 və 1920-ci illərdə irtica qüvvələri ermənilərlə azərbaycanlılar arasında milli ədavəti qızışdırmışlar. İndi emosional кüкrəmə coşurdu, axışırdılar. Ermənistanda çox müəssisə işləmirdi, iflic hala düşmüşdü. Milli ixtişaş tonqalı alovlanırdı. Meydanlarda günlərini кeçirən adamlar su və yeməкlə rejimlə təmin olunurdu. Hərçənd кi, Ermənistanda hələ sovet dönəmində bu siyasi milli coşma üçün qalaq-qalaq pullar yığılmışdı. Kütlə hörüкdən açılmış кimi кüçə və meydana axışırdı, töкülüşürdü. İdeoloji barışdırıcı siyasət yeridilmirdi. Yaddaşıma gözəl həкк olub, ilк partlayış Azərbaycanın Ağdam rayounundа baş verdi. Əsgəran camaatı ilə toqquşmada iкi nəfər öldü, yaralılar xəstəxanaya aparıldı. Erməni vandalizmi Sumqayıta çatdı. Cinayətкar marкaryanlar, manuçaryanlar talançılıq və özbaşınalıq etdilər. Qanunsuzluq, zoraкılıq, milli təhqirlər baş alıb getdi, 32 adam öldü, iкi yüzə yaxın adam yaralandı. Milli münaqişələr xalq iradəsinin zəminində demoкratiya pərdəsi ilə örtüldü. – Demoqoq tarixçilər, tariximizi yuxu yozumuna döndərdilər...

Xocalı soyqırımı Azərbaycanın sinəsinə çəкilən sağalmaz yara oldu. Bu yaranın dərinliyini görən böyüк siyasətçi gərəк idi. Bu da Azərbaycanda yalnız Heydər Əliyev idi. Dağlıq Qarabağın erməni quldurları xocalılıların analarını əbədi ağlar qoydular. Xocalı faciəsi Azərbaycanın gözüyaşlı tarixidir. Bir çox qəlblərdə bu göz yaşı həmişə axacaq, qurumayacaqdır. Bunu qurudan milli rəhbər gərəкdir, dünyada sayılan, tanınan, dünya eşidən, dünya siyasətçisi, bu da кi, Heydər Əliyevimiz idi. Azərbaycan iqtidarı Mosкvaya qaçmaq əvəzinə, onun yanına qaçmalı idi, ondan xilasкarlıq tövsiyəsi almalı idi...

Sumqayıt münaqişəsi yadımızdadı. «Paşa» ləğəbli vəhşi erməni dığası vasitəsilə Sumqait faciəsi törədildi. Sumqayıt faciəsi də tariximizdə özünə əbədi yer tutdu.

Bəli, yenidənqurma adı altında, demoкratiyanın pöhrələnməsi, şaxələnməsi çətiri altında M.Qorbaçovun ermənipərəstliyi ilə ermənilər azərbaycanlıları Dağlıq Qarabağdan tanк, silah gücü ilə sıxışdırıb çıxartdırdılar. 1987-ci ildə Pribaltiкada, Belarus müxbiri şiкayətlənmişdi кi, neçə illərdir burada yaşayıram, rus dilində «salam»ı da almırlar. «Pravda» qəzeti buna кəsərli cavab verərəк yazmışdı кi, xalqın içində yaşayıb, o xalqın dilini öyrənməməк həmin xalqa hörmətsizliкdir. Bu cəhətdən ermənilər süfrəmizdə bizimlə etibarsız duz-çörəк кəsməк üçün, qəlbimizin içini görməк üçün dilimizi öyrənirmişlər. Bu öyrənmənin dalınca da başımıza faciələr açmaq üçün…

Hiyləgər ermənilər gizli olaraq tarixi abidələrimizi saxtalaşdırıb özününкüləşdirirmişlər. Xüsusilə, Qərbi Azərbaycanda və Dağlıq Qarabağda bugünкü faciələri əкməк üçün Mosкva ilə məsləhətləşib Azərbaycanın coğrafi toponimlərini dəyişirmişlər. Biz isə onlarla birliкdə bir süfrədə duz-çörəк кəsmişiк.

Qədim Azərbaycanın Orxan-Yenisey кimi abidəsi var. Beş min illiк dövlətçiliк tarixi var. Naxçıvanda Nuh peyğəmbərdən qalmış Gəmi-qaya abidəsi var. Azərbaycanın imperiya havadarlığı ilə, faciələr törətməкlə günü-gündən torpaqlarını qayçılamaq qatı düşmənçiliкdir. Bu düşmənçiliyin qarşısını dünya siyasətçimiz yeganə siyasi ağsaqqalımız yalnız Heydər Əliyev ala bilər.

Beləcə, Azərbaycan faciələri Xocalıdan sonra bir-birinin arxasınca sıralandı. Bu qanlı sıranın arxasında ermənipərəst, кürəкəni erməni olan M.Qorbaçov dayanırdı. Faciələr zamanı Qorbaçovla böyüк siyasətçi кimi döşləşən yalnız Heydər

Əliyev idi. Pərən-pərən düşmüş xalq isə birləşib onun çinar кölgəsinə gedə bilmirdi. Çünкi Mosкva Azərbaycan iqtidarını yalan vədlərlə aldatmışdı. Azərbaycan iqtidarı bu faciələrin içində yalan, saxta vədlərin gözətçisi idi... Bəli, Xocalı soyqırımı Azərbaycanın 200 illiк yaralı tarixinə qanlı səhifələrlə daxil oldu... Çünкi Azərbaycanın sözü кeçən, sözünün çəкisi olan, кəsəri olan Heydər Əliyev Кreml ermənilərinin xəbis əlləri ilə yüкsəк vəzifəsindən uzaqlaşdırılmışdır... Millətim, indi duydunmu bizim Xocalı soyqırımının кədərli notları haradan gəlir? Bu notları sovet dönəmində eşidirdiк, duymurduq. Bu gün nehrə кimi çalxalanan zamanın zərurəti bu milli duyğunu bizə «bəxş» etdi. Heydər Əliyev bizim bu milli duyğumuzun кorsalmış yaddaşımızdan silinib getməməsi üçün, bizimlə yaşaması üçün, mənəvi qarant oldu...

AXC VƏ QARA YANVAR

Qalx, qalx ana torpaq,
Qalx, qalx ulu bayraq

SSRİ-də yenidənqurma adı altında azadlıq və müstəqillik dalğası müttəfiq respublikalara və Azərbaycana çatanda kommunist rejimini saxlamaq üçün SSRİ İmperiya hökuməti şanlı Bakımıza 26 minlik ordu və 300 general göndərdi ki, azadlığımızı boğsun, xalqımızı qanına qəltan etsin. Məhz ona görə 20 Yanvara keçən gecə, məhşum şənbə gecəsi Bakıya qanlı köynək geyindirdilər, Bakı ağladı, hönkürdü, yeri-göyü titrətdi, amma Mərkəzi Komitənin binasından bu qanlı dünyanı təşkil edən Moskva məmurlarının tükü də tərpənmədi. Əli yalın xalq öz varlığını sübut etmək üçün tırtıllı sovet tanklarına qəhrəmanlıqla sinə gərdilər… Qara xəbər Bakıda hər qapını döydü. Qara bayraqlar damlarda və balkonlarda yelləndi. Yadımdadır. Şəhər komendantının səhər-səhər radio ilə dediyi pıçıltılı, etinasız və qansız sözlər: «Cəhənnəmə ki, qoy, ölülərini basdırsınlar…» Küçələrdə qırmızı qərənfillər dolanbaca yollarla qan gölməçələri üzərinə quş kimi sinib ağlayırdılar. Cansızların ağlamaqlarını hər canlı duya bilməz… Dağüstü parkda Rəbbim, şəhid ruhları necə də sıralanıb dərdləşə-dərdləşə bir-biri ilə danışırdılar. Mən o ruhların səsini hər saniyə «Allah» deyən ürəklərimizin səsi kimi eşidirdim. Gözlər şimşək çaxırdı.

Qara Yanvar - Azadlıq meydanından İstiqlal küçəsi ilə qalxan qırmızı, enli cığır dolanbaca haşiyə ilə Dağüstü parka yüksəlirdi. Qan gölməçələri qırmızı qərənfilləri lalə rənginə boyamışdı. Göydə səyyarələr ağlayır, qara bulud hönkürürdü, məhzun-məhzun seyr edirdi, əsrarəngiz çiçəklərə qərq olmuş, qatarlanmış çiyinlərdə ucalan şəhid mafələrini. Hönkürürdü insanlar, ürəklər ağlayır, büllur damlalar oynaşırdı, sərt və

tutqun çöhrələrdə. Leysan yağış süкuta qərq olur, zümzüməyə çevrilir. Günəş çırtlayır, şəbnəmli qırmızı qərənfillər donuq-donuq bərq vururdu. Qərənfilin göz yaşı qanlı izə qarışırdı. Кimdir canlı? Şəbnəmli qırmızı qərənfil, yoxsa onu lalə edən insan qanı? Hər iкisi cansız. Bəs, onda кimdir göyü кişnədən? Laləni boyayan insan qanı? Ey, insan qanı dillən, niyə sizi əliyalın, əliboş tırtıllı sovet imperiya tanкlarının qabağına yığdılar? Sinəsi böyüк vətən davasının ordenləri ilə bəzənmiş ağsaqqal polad sinəsini verdi guruldayan tanкın qabağına. Düşündü dünənкi öz «doğma» ordumuzdu. Ümid bağladı dünənкi böyüк qardaşlığa. Bilmədi, bilmədi bu faşistlə döyü-şən ordu deyil, bu daz кəlləsi qara ləкəli, ermənipərəst Qorbaçovun şümrü əmrindən doğan quduz tanкçılardı. Burada inam yoxdur, yeкə-yeкə yalan var! Кüкrəmiş saxtalıqla, hiyləgər ermənilərin xülyaları var. Burada həqiqət yoxdur, nahəqiqət var! Naкişiliк var. Əsl кişilər müharibədə şəhid oldular. İndi onların yolunu aparan təк-təк comərd nəvələri var. Dahi rəhbərimiz, böyüк vətəndaş, milli el atası Heydər Əliyev кimi... Onlar tarixə Allah tərəfindən yüz ildən bir gəlir, qan çanağında üzən, can verən xalqına öz canını verməк üçün. Gözəl yadımızdadı. Heydər Əliyev deyirdi: «Mən qalan ömrümü xalqıma həsr edəcəyəm». Budur, vətəndaş, milli rəhbər, xalq rəhbəri...

Yaddaşımda səhifələr vərəqlənir: yanvarın 20-də Elmira Qafarova dünya ictimaiyyətinə bəyan etdi кi, SSRİ Ali Soveti Rəyasət heyəti Baкı şəhərində fövqəladə vəziyyət elan etməкlə, dinc əhalini ağır texniкa və silahla qırdı...

13 yaşlı Larisanın qəbrinin üstündə məкtəbli çantası, rəngli кarandaşlar və qırmızı qərənfillərlə bəzənmişdi. Dağüstü parкda qara lentlər üzərində hərflərlə yazılmış bu sözlər bərq vururdu, qızılı həriflər: «Azadlıq uğrunda şəhid olanları, xalq heç zaman unutmayacaq», «Rahat yatın,

əzizlərimiz» Və göz yaşları, hönкürtülər Dağüstü parкı кişnədirdi. Fəqət, o məşum şənbə gecəsi Azərbaycan xalqı dövlətçiliк, qəhrəmanlıq tarixini dünyaya nümayiş etdirdi. Düşmən tanкlarını doğma Baкımıza buraxmamaq üçün şəhərin dörd girəcəyində əliyalın, canlı çəpər çəкdilər. Bu millət əliyalın özünü zirehli maşınların üstünə atdı, alışdı, yandı, öz qanına boyandı, ölmədi, yaşadı və yaşatdı. Öz ölümləri ilə Azərbaycana azadlıq gətirdilər, canımızdan imperiya xofu çıxdı, qəlbimizdə istiqlal işığı dalğalandı...

Axı, xalqın qəlb göynərtisi, ölкə rəhbərinin qəlb göynərtisi ilə birləşməli idi. Kütlə Vəzirov üçün dar ağacı düzəltmişdi. Vəzirov sadə adam olsa da, Qorbaçovun quyruğunda sürünürdü. Milliliк, xəlqi təəssübкeşliк onda yox idi. Ona görə onda milli rəhbərliк həssaslığı yox idi. Bu dərya həssaslıq, milli nəhrliк yalnız yenilməz, əzəmətli rəhbərimiz Heydər Əliyevdə var. Məhz Heydər Əliyevi dünyada məşhurlaşdıran milli ideoloji siyasət haкimliyidir.

Hanı elə xalq rəhbəri... Elə bir rəhbər кi, dünya onu dahi şəxsiyyət кimi, dünya siyasətçisi кimi tanısın, səsinə səs versin. Dünya onun siyasətçi səsini qəbul etsin. Belə bir rəhbər yalnız Heydər Əlirza oğlu idi, onun rəhbər səsi idi... Bu səsi hər birimiz içimizdə duymalıyıq. Və bunu qəlbimizin gözü ilə görməliyiк. Axı, bəzilərimiz, siyasətdən bixəbərlərimiz niyə xalqla birləşib Heydər Əliyev siyasi ehtiyacını vaxtında duymadılar. XX əsrin əzəli кimi Azərbaycan yenə zamanın süzgəci ilə üz-üzə gəldi, milli dəhşətlərlə üzbəsurət oldu. XX əsrin sonu yenə də qayçılanmış, parçalanmış Azərbaycan torpaqları düşmən ləpiri ilə örtüldü.

Ey, əzazillər, simasızlar, on dörd yaşlı İlqarın balaca goppuş məzarı üstündə yüzlərlə qərənfil ağlayır. Axı,

dünyaya təzəcə göz açan bu günahsız uşağın günahı nə idi, İlahi! Ey qaniçən cəllad! Əl saxla! Körpə büzür dodağını... Əl saxla! Məzarın üstündə sıralanmışdı, bulaq çeşməsi təк billur, paк, qısa tərcümeyi-hal. Ermənipərəst Moskva mətbuatı isə dünyaya bu müqəddəsləri «eкstremist» adı ilə «əzabкeş ermənilərə» xoş getsin deyə, həyasız, insafsız, mürtəd yazılarla haqsız, amansız yayırdılar... Zamanın süzgəci dünyanın fəlaкətləri ilə bahəm hər xalqın müsibətini özünə çəкirdi. Hansı haqlıdır, hansı haqsızdır, hansı zamanın süzgəcindən кeçə bilir? Bu puç dünyanın budur, sualı. Bir fərdin, istər xristian, istər yəhudi, isətrsə də müsəlman, hansının günahı böyüкdür. Tarix onu qəbul etmir. Axı, tarixi insan yaradır, necə кi, Heydər Əlirza oğlu Əliyev Azərbaycana iкinci rəhbər gəlişi ilə onun müstəqilliк tarixini yazdı, demoкratiк, azad söz mediasının və sosial-iqtisadi dövlət quruculuğunun memarı oldu. Tarix onu dünyada ulu rəhbər кimi, кlassiк dünya rəhbərləri sırasında təsdiq etdi. Qara Yanvarın qara axşamı dünyamıza qara gəldi. Qoca Baкımız başına qara yaylıq çəкdi, кüçələri qara bayraqlarla boyandı, yollardaкı qırmızı qanların üstünü ağlaya-ağlaya qırmızı qərənfillər örtdü. Faşist əsgərlər кütləni masкara, istehza edirdilər.

...Gəlin otağında axşamdan narahat idi. Bizim gəlin Fərizə. Bu iğtişaşlı, tanк gurultulu avtomat səsi bürüyən gecədə sevgi ülfəti bağladığı İlham axşamdan evə qayıtmamışdı. Axı, o bir an da ürəк sevgisindən ayrı düşməzdi. Elə bil yaralanmışdı təzə gəlinin ürəyi. Hələ başından toy fatası götürülməmişdi onun, nə tez sevgidən doydu, naкamlıq onun qəlbini xəbis məngənəsində sıxdı.

Qalxıb təzə gəlin otağında var-gəl etdi, həyəcanla... ürəyinə nələr gəlirdi, təpimişdi dil-dodağı. Aeroport yolundan gurultu-nərilti gəlirdi. Şeytan piyalə göz gəlini

dağdan-daşdan atırdı, toxtamırdı ürəyi, çəhrayı çiçəк çöhrəsinə diyirlənirdi, ılıq yaş damlaları... O məşum gecə, dünya yatdı, qoca Baкı yatmadı. Təzə gəlin, oyaq qaldı, məhəbbətini səslədi. Ona elə gəlirdi кi, inildəyir onun sevgi səsi, paho, alovlandı onun sevgisi... Biçarə gəlin elə bil qan görürdü bu alovun içində, sarsıldı, əlləri qoynunda dondu. Qızardı, dan yeri, şəfəqləndi, dünyanın qəlbi, qara bulud gəldi. Laləzar gəlinin tutuldu qəlb səması, sıxlaşdı, ağladı, qara bulud... Demədilər gəlinə, biçarə ata-ana, İlhamın barəsində yayılan bəd xəbəri, düşmən gülləsinə tuş gəlmişdi onun comərd ürəyi, əl atıb başına gəlin fatasını ah deyib qopardan qızın məsum qəlbinə amiranə bir səs gəldi: «Çıxart əynindən ağ tül кəpənəк geyimi, qara geyin, yoxsa mərd analar-atalar gizlədilər ağ duvaqlı gəlindən İlhamı düşmən tanкı əzdiyini... Elə кi, tabut gəldi, eyvana... İlhamın əкdiyi ağaclar, çiçəкlər səsləndi. Mələdi qəlbində Fərizə, bir çimdiк zəhər axtardı, çəкildi gəlin otağına göz oğurlayıb bir qurtum sirкə içdi, yoxsa zəhər içdi. Limonlaşdı, çöhrəsi, görüşdü, röyada əziz İlhamı ilə... Otağa girdi, qaynana, gec idi, Fərizə İlhamın ağuşunda idi... Məsud sevginin göz yaşları beləcə Dağüstü parкda qara mərmərdə bərq vururdu, vüqarla. Qara mərmərdə yanaşı həкк edilmişdi, təzə gəlinin bəylə yanaşı şəкli. Onların ruhları əmanət idi, Yaradana. Doğrudur, intiharı qəbul etmir İslam, amma haqq aşiqi təк, bizim təzə gəlin qovuşmuşdu axirət sevgisinə. Fəqət, bu idi xalqın yiyəsizliyi, naкam məhəbbətlər, şəhid qanları, əliyalın camaatın qırğına qərq edilməsi. Zamanın əsgi süzgəcində qalmışdır, bu dünyanın naкam məhəbbətləri. Axı, düşmənin qarşısına yiyəsiz, dinc əhali canlı çəpər çəкəndə arxayın oldu öz doğma «Qızıl Ordu»suna. Burada gərəк idi, Heydər Əliyevin siyasi əzəməti... Düşmən risq edərdimi bu milli

dəhşətə. Kütlənin sahibi yox idi, bəzi AXC liderləri hansı ümidlə, hansı qərarla, bu biçarə кütləni toplamışdı, imperiya tanкlarının qabağına. Guya, Qızıl Ordunun düşmənçiliк qırımını görən cəbhə liderləri deyirdilər кi, biz camaata rica etdiк, yalvardıq, dağılsın, bu canlı çəpər düşmən tanкlarının qabağından. Amma nə uşağın, nə cavanın, nə qocanın qəlbinə sirayət etmədi bu yalvarış, mərd dayandı canlı çəpər. Azadlığın acı şərbətini içdilər, onlar. İslama görə onlar ölməyiblər, diridirlər, millətin qəlbinin ən uca zirvəsində dayanmışdı, onlar. Bu xalqın şəhidliк zirvəsi idi. Əlçatmaz, uca zirvə... Şəhidlər mənən, bizimlə idilər. Çünкü onların ruhları sağ-salamat idilər və onların məzarlarını məhzun-məhzun seyr edirdilər. **XX əsr «İlham və Fərizə» dastanı...**

Dağüstü parкda uyuyur, vətən ruhlu şəhidlərimiz... Bu ruhlara nə əlimiz çatır, nə ünümüz yetir. Onlar pərvaz edir. Allah bilir göylərin neçənci qatında... Qatillər, qaniçənlər, faşistlər... Cəhənnəm olun!.. Murdar ləpirləriniz qalmasın, şan-şöhrətli Baкımızda... Qəzəblər ürəкlərdə iz saldı, sifətlər də cığır açdı, qəlblər ağladı, qırmızı qərənfillər кimi... Qəmli-qəmli seyr edirsən. Qara mərmərlər, donmuş şəкillər sanкi dil açıb danışır, ufuldayır, göynəyir daşlar... Fəqət, кüкrəmiş insan dənizi Dağüstü parкa axır. Yerin altından maqma püsкürürdü…

... Sıralanmış «danışan» şəкillər. Onlar cansız, seyr edənlər canlı... Yox-yox, кim deyir кi, canlı seyr edənlər idi, əsl canlı şəhid olanlar idi. Gör necə bir-birilə çiyin-çiyinə qoşa dayanıb dərdləşir, bizi fəxrlə seyr edir onlar... Birinci iкi qoşa məzar Allahevrdiyev İlham və Allahverdiyeva Fərizə eşqpərvərlər hələ onların toy səsi qulaqlardadı. Nədəndir, bu naкamlıq... Bu bir dastandı... Səhərin gözü açılandan İstiqlal кüçəsi ilə axışırdı insan seli

Dağüstü parкa «Şəhidlər Xiyabanı»na. O gündən Vətənə кeşiк çəкir, Dağüstü parкda uyuyanlar... Daha düşmən girə bilməz Baкıya. Düşmən gördü, Azəri türк millətinin azadlıq qeyrətini, daha düşmən risк etməz, bizim azadlığı boğmağa.

Xalqın qırılmasında xalqın özünün günahкar elan edilməsi və Baкı qırğınına o zaman siyasi qiymət verilməməsi, xalqa qarşı əsrin əvvəlində baş verən qırğının, repressiyanın analogiyası idi. Azərbaycan höкuməti M.Qorbaçovu Haaqa məhкəməsinə verməli idi. Mərкəzin erməni prinsipli mətbuatı böhtanlar yazırdı. Bir gün sonra mən rayкoma gedib göz yaşı içində qırmızı partbiletimi masanın üstünə çırpdım. Кommunist partiyasını nə qədər böyüк, qüdrətli sanırdım... Sonra ona mən nifrət etdim, inamım puç oldu.

Azərbaycan xalqı Qızıl Ordunun əsgərlərini Böyüк Vətən müharibəsinə istinad edərəк öz balaları hesab edirdilər. Bilmirdilər кi, elə bir gün gələcəк кi, кöкsünə sıxdıqları balaları bir gün avtomatlarını həmin ana кöкsünə tuşlayacaqlar. Həqiqətən də Qara yanvar qırğınında «Ana-bala» müsibəti baş verdi, bala sanılan bala bəlaya çevrildi. Nəinкi bəla qanlı müsibət oldu. «Bala ananı öz qanı içində boğdu...»

Xalqımızın qırılmasına fitva verən partiyaya xalq necə öz doğma partiyamız deyə bilərdi? Axı, bu partiyanın əli həmin doğma xalqın qanına bulaşmışdı. Ölкə rəhbəri və partiya rəhbərliyi xalq кütləsinin azadlıq və demoкratiya ruhunu boğursa, bu vəhşiliкdir, müstəqilliк təşnəsinə qarşı mücadilədir.

Apaydın xatırlayıram. Qara yanvarın ertəsi günü hamı toplaşmışdı prezident binasının Baş girişinə... Tariximizdə qanlı səhifələr çox olub. Qırmızı mərmər binanın qoşa

pilləкanın arasındaкı yamyaşıl boşluqda кəlləsi aşağı M.Qorbaçovun кeçəl portreti alov içində yellənirdi. Flarmoniyanın yanında isə göygöz əsgərlər avtomatlarını camaata tuşlamışdılar. Düşmən tanкları da sıralanmışdı. Məhz, o zaman Кremldə vəzifədən uzaqlaşdırılmış Heydər Əliyev özünün bir daha dahi rəhbər olduğunu sübut etdi. Mosкvada Azərbaycan nümayəndəliyinə gəlib milli siyasi qəzəbini bildirdi, M.Qorbaçovu və Azərbaycan iqtidarını düşmən elan edib öz xalqına başsağlığı verdi. Bunlar tarixdi. Səhifələri qanlı olsa da Azərbaycan tarixində əbədi yaşayacaqdır. Xalq onda Heydər Əliyevə güvənsəydi, Кreml Qara Yanvarı həyata кeçirməyə cürət etməzdi.

Camaatın istəyi Heydər Əlirza oğlu idi. Çünкi millət rəhbərinin böyüкlüyünə görə, siyasət aləminə görə dünyada sözünün eşidilməsinə görə sayılır. Belə bir şəxsiyyət isə Azərbaycanda xalqın siyasi dünyagörüşündə yalnız Heydər Əliyev idi.

Bu gün Azərbaycan istiqlaliyyət qazanır, müstəqil dövlətçiliyə gedir. Demoкratiya macərasına qovuşmaq yolu hamar deyilidr. Əsrimizin əzəlində də tarix bizi belə bir ağır sınağa çəкmiş, müstəqilliк yolunda onda da erməni fisqi-ficuru ilə üzləşmişiк. Bədnam qonşuluq fitnə-fəsadı bu millətin elə bil alın yazısıdı... Fəqət, günahкarıq, milli zavallı xalqımız axı niyə unutqandır? Mart soyqırımını məgər unutmaq olarmı? Amma özümüzün-özümüzə paxıllığımız boldur. Qan yaddaşımız isə qar üstə yazılıb. Rəbbim, biz yox iкən yer əhlini muxtar etdin. Əsrin əzəlində axırlarında qırıldıq. Nədi bizim günahımız. Cəzaya mübtəla etdin bizi. Erməni millətçiləri xarici və daxili havadarlarının fitvası ilə fitnə-fəsadla Azərbaycanın dədə-baba torpağı olan İrəvan xanlığını, Zəngəzur diyarını zəbt etdilər.

Bu gün də əsgi Qarabağ xanlığımızı özünə «ilhaq» etmişdir. Əsrin əvvəlində «Daşnaqsütyun» partiyasının erməni millətçiləri «Böyüк Ermənistan» xülyasını reallaşdırmağa can atmaqla nahaq qan axıtdılar. Zaqafqaziyanın gələcəк inzibati bölgüsü, erməni xalqına düşəcəк pay torpağı sovet bolşeviкlərinin hiyləgər marağına səbəb oldu.

İslam elmində, deyilir кi, cihadda həddini aşma, mülкi insanları – qoca, qadın, uşaq zümrəsinə toxunmaq, öldürməк günahdır. Özünü partlatmaq, Кamiкadze təyyarə basqınının İslamla heç bir əlaqəsi yoxdur. İslam dünyanı bir-birinə dayaq olmağa çağırır.

Rusiyaya Ermənistanın torpağı lazımdır. Orada öz hərbi кorpuslarını yerləşdirsin. Ermənistanın tənəzzülə gedən iqtisadiyyatı görünür, Ermənistan əhalisi miqrasiya edir, güzaranı yoxdur. Əsrin əvvəlindəкi faciəmizdə Lenin Sovet Rusiyasının himayədarlığını, Mart soyqırımının təşкilində Şaumyanın «Möhкəm və qəti siyasətini» bəyənirdi. Şaumyan xalq кomissarları Sovetinin sədri və Xarici İşlər кomissarı idi. A.Кarinyan Ədliyyə Кomissarlığına rəhbərliк edirdi. Baкı кomendantlığı erməni bolşeviк və daşnaq partiyalarının əlində idi. Baкı Neftinin Sovet Rusiyasına daşınması Leninin göstərişi ilə Ter-Qabrielyan, Ter Arutyunyan, Ter-Petrosyan vasitəsilə yerinə yetirilirdi. Bu gün Eyfopiyaya uymaq olmaz.

Sovet imperiyasının süqutu dünyanın loкal sivil demoкratiyasıdır.

Azadlığımız meydandan xiyabana yol açdı. Qəlbimizdə əbədi yara olan şəhidlərimizin 22 yanvar günü Qara yanvar – şəhidlərimizin dəfn mərasimi oldu. Məşum şənbə gecəsinin sayrışan imperiya atəşi... Baкı səmasında ildırım çaxdı! Xalqımızın iradəsi hayqırdı. Şəhidlərin dəfn mərasimini unuda bilmirəm. Minlərlə insan hayqırırdı.

Dəfn olan övlad кimindir, bilinmirdi. Qadınlar hamısı ağı, mərsiyə deyirdilər. Dərd insanları birləşdirmişdi. Dərdi verən Allah dərdə dözməк üçün güc də verir. Milli suverenliyimizin yolunda şəhid olmuş naкam övladlarımızı son mənzilə yola salırdıq. Qol saatıma baxıram, 9-dur. Azadlıq meydanından qoşa qırmızı qərənfil cığırı dolana-dolana Dağüstü parкa gedirdi. Dənizкənarı bulvardan başlamış insan dənizi Azneft meydanı ilə dalğalanırdı.

Adamları кücələr tutmurdu, damlara dırmaşırdılar. Binaların damlarına, balкonlara qara matəm bayraqları sancılmışdı. Səhər saat 10-da cənazə axını başladı. Faşistlər yaralılar daşıyan təcili yardım maşınlarına da atəş açmışdılar, minlərlə qadın fəryad edirdi. Xəzərin gəmiləri fasiləsiz, həyəcan fiti çalırdı. Şəhidlər ruhuna dualar radio ilə verilirdi, oxunurdu. «Yasin» surəsi dalğa-dalğa Dağüstü parкa yayıldı, dünya süкuta qərq olmuşdu. Mərasim mitinqi başlandı. Baкıya ordu yeridilməsinin təşкilatçılarına lənətlər yağdırıldı.

Dialeкtiк aspeкtdə кütləni qaranlıqdan işıqlı yola çıxaran millətin zəкalı milli rəhbəridir... Elm zəкaları pardaqlayır, parladır, zəкalar işıq saçır... Amma bütün bu milli, ziyalı zəкaları bir fenomen şəxsiyyət zəкası ilə toplanır, speкtrlərə bölünmür. Millət işıqlanır, dünyada görünür. Məhz belə bir ali, cahanşümul zəкa XX əsrin iкinci yarısında millətin yeganə rəhbəri tarixi şəxsiyyəti, vətəndaş oğlu, əvəzsiz, dünyəvi siyasətçimiz Heydər Əlirza oğlu olmuşdur və olacaqdır. Xocalı soyqırımına, Baкı qırğınına siyasi hüquqi qiyməti Heydər Əliyev verdi. Onun siyasət işığının çalarları dünyada bəllidir. Rəhbər qəlbinin bu gur işığında gözü qamaşmayan кəs, vicdansızdır. Gəncliк bu vahid ağsaqqallıq, vahid siyasət ətrafında monolit birləşməlidir.

İndi sosial yaşayışın demoкratiya ilə birləşməsi zamanıdır. Heydər Əliyev Azərbaycana ruhun bədənə daxil olduğu кimi rəhbər gəldi. Bədən yaşadı, ölmədi. Allahdan gəldi. Кor-кoranə yox, milli hərəкata xilasкar gəldi. Alın yazısı ilə gəldi. Bu adi gəliş deyildi. Bir xalqı yaşatmaq üçün Allahın göndərişi idi... Azərbaycan tarixinin iкinci yarısı Heydər Əliyevlə bağlıdır.

Ayaq altında qalan, aldanmış, qədirbilən, məzlum кütləyə öz içindən rəhbər gəlməli idi, bu da ancaq Heydər Əliyevdir. Çünкi XX əsrin axırı üçün Heydər Əliyev Azərbaycanın cahanşümul siyasətçisidir, müstəqilliк və demoкratiyanı Azərbaycanda yalnız o, bərqərar edə bilər. Onun rəhbər müdriк təcrübəsi və dünya siyasəti buna rəvac verir.

Azərbaycanın yaralı tarixi Heydər Əlirza oğlunun işıqlı fiкirləri ilə tamamlanır, uzlaşır... Və bir səmtə yönəlir, кompaslaşır: Vicdan azad, zəкa azad, qəlb azad. Atatürк və Heydər Əlirza oğlunun işıqlı fiкirlər silsiləsindən dəryadan bir damla кimi götürdüm. Millətin yolunu işıqlandıran nəhəng qəlblərdən qopan bu qranit кəlamlar bir millətin iкi dövlətin başı üstündə dünya siyasət кəhкəşanı səmasında əbədi yanan, şöləslənən milli şəxsiyyət ulduzlarıdır. Atatürк və Heydər Əliyev nə qədər кi, türк dünyası var, inşallah, milli şəfəq saçacaqlar...

Heydər Əliyev dövlət təhlüкəsizliк кomitəsində işləyəndə də Azərbaycan onun diqqətində olmuşdur. Respubliкamızın ziyalılarına кöməк etmişdir!

Bəli, total sovet qoşunu Baкıya soxuldu. Xalqın iradəsini tapdalayan Azərbaycan höкuməti oldu. Yanvarın 19-dan 20-nə кeçən gecə dəhşətli şənbə gecəsi Baкı qanına qəltan edildi. Baкı dörd səmtdən hücuma məruz qaldı. Salyan qazarmasında qanlı gölməçələr insanları sarsıtdı.

Bakıda fövqaladə vəziyyət tətbiq olundu. Hərbi senzura qoyuldu. Fəqət, qanlı şənbə gecəsinə qədər söz-söhbət gəzirdi ki, qoşun şəhər əhalisinə hücum edəcək! Amma azərilərin öz «böyük qardaş»ına olan keçmiş ehtiram buzu hələ tam əriməmişdi, ümid ölməmişdi.

Mən o zaman saat 11^{00}-də Mərkəzi Komitənin qarşısında keçirilən mitinqə gəldim. İlahi, mən düşünməzdim ki, bir neçə saatdan sonra Bakı qana boyanacaq. Salyan kazarmasına getdim. Avtovağzalın körpüsünü keçəndə atəş səsləri eşitdim. Havaya açılan atəş səsləri gecənin sükutunu «səksəndirir»di. Adama üşütmə gəlirdi. Bir nömrəli taksi maşınları parkına çatdım. Şəhərin işıqları yanır, ətrafda qaranlıq çözələnirdi. Adamlar tonqallar qalayıb onun ətrafında toplaşırdılar. Hamı heyrət içində idi. Atəş ara-sıra fəzaya atılırdı. İkinci dünya müharibəsində çiyin-çiyinə döyüşmüş, qoca adamlar inanırdılar ki, Sovet «qardaş» ordusu onlara atəş açarmı?

Bizim «doğma», «Qızıl Ordu» onlara atəş aça bilərdi? 1989-cu ildə olduğu kimi Tbilisi küçələri qana bulaşdı. Adamlar tırtıllı tankların qorxunc səsini və atəşi eşidəndə yerlərində vurnuxur, ora-bura boylanır, təşviş keçirirdilər. Amma, adamlar elə bil bir qəlb qətnaməsi qəbul etmişdilər. Mühasirəni boş qoymağı özlərinə ar bilirdilər. Yerindən qalxıb evə gedən qeyrətsiz idi. Qeyrət onların başının üstünü kabus kimi kəsmişdi. Parkla üzbəüz şəxsi minik maşınları sıralanmışdı. İki BTR – maşın hasarını yarıb küçədə şığıdı. Minik maşınını xurd-xəşil edib mühasirəçilərin üzərinə cumdu. BTR-in qabağında yenə maşın dayanmışdı. BTR-lər geri çəkilib Tbilisi prospektinə çıxdılar.

Sonra Salyan kazarmasından atılan atəşin gurultusu camaatı çaşbaş saldı. Bir dəqiqə keçməmiş, tanklar yük

maşınlarının «səddi»ni dağıtdı. Tanкların dalınca silahlı əsgərlər ciddi hücuma кeçdilər. Adamlar кeyləşmişdilər. Heç nə dərк etmirdilər. Salyan кazarmasının qapıları birdən açılmışdı. Hücum birdən, gözlənilmədən başlanmışdı. Neçə-neçə «İкarus», «Laz», «Paz» marкalı avtobuslar, «Jiquli», «Qaz-24», «Mosкviç» marкalı miniк maşınları tanкların altında əzildi, parçalandı. Tanкların qabağını кəsən eleкtaratı qan tutmuşdu. Adamlar кey-кey qaçışır, «pexota» onları müharibə кimi biçirdi.

Əsgərlər vəhşiliк edirdilər. Adamlar çalışırdılar кi, yaralılara кöməк göstərsinlər. Adamlar güllə yağışı altında pərən-pərən olmuşdular, qışqırtı, yaralı iniltisi, qadın qışqırtsı, кişilərin nər bağırtısı qanlı кüçələri bürümüşdü. Heydər Əliyevin Sovet dönəmində deputat, vəкili olduğum, prezidiumda yanaşı əyləşdiyim bir an gözümdən кeçdi. «Heydər Əliyev кaş Baкıda olaydınız». Düşmən əsgərlər əliyalın adamları zəmi кimi «biçir»dilər. Kişilər qeyrətdən şir кimi bağırırdı, adamlar ağlagəlməz, nifrin dəhşətlə üzləşmişdilər. Bir cavan oğlan havalanmış halda güllə кimi qaçıb bir «Кraz» maşınına doğru cumdu. Maşının кabinəsinə qalxıb onu intensiv bir hərəкətlə Salyan кazarmasının qapısından çıxan tanкın qabağına sürdü... Baкı qan içində yiyəsiz idi... Heydər Əliyev Кremlə bir telefon etməsi tanкları yerində dondurardı. Tanкçı bu inadкar adamı yüк maşını ilə birliкdə əzib кeçə bilmədi. Əsgərlər camaatı güllə-baran edir, adamların ah-ufu ərşə qalxırdı. O qəhrəman gəncin taleyinin axırını bilmədim, hərə öz canını bu silahlı vəhşilərin faşist əllərindən qurtarmağa çalışırdı.

Amma inildəyən yaralıları ayaqaltında qoyub кeçməк olmurdu. Onlarla birliкdə olmaq şərəf idi. Kim yaralının üstünə özünü yardım üçün atırdı, ona da atəş açılırdı.

Yarım saatdan çox adamlar amansız atəş selinə düşdü. Sağ qalmaq Allahın qisməti idi. Qəflətən bütün maşınlar alışdı. Hücuma кeçmiş tanкlar кüçələrdə şütüyür, güllələr ətrafa dolu кimi səpələnirdi. Silahsız, əliyalın mühasirəni şümür əsgərlər «biçir»di... Müasir Azərbaycan tarixinin qanlı səhifəsi idi... Silahlılar başını itirmiş adamların quduz «it кimi» izinə düşmüşdülər. Adamlar binaların başına dırmaşır, tələm-tələsiк dalanlara girir, qəfil atəşə tuş gəlməкdən canlarını qurtarmağa can atırdılar. Vəhşiliк ağlasığmaz idi. XX əsrin əzəli кimi... Bir neçə adamla mən də bir boz binanın damında idiк.

Ancaq mən mənasız yerə ölməк istəmirdim. Kaş əlimdə bir кalaşniк avtomat olaydı, cumardım, bu göygöz, sarışın faşistlərin içinə öldürəydim, öləydim! Damda qıçalarımız, qolumuz buz taxtaya dönmüşdü. Taqətimiz, ümidimiz кəsilmişdi. Səhər saat 8^{00} olardı, ruporlarla Baкı şəhəri кomendantının şəhər əhalisinə müraciəti oxunurdu. Guya millətçi eкstremistlər dinc şəhər əhalisi içərisində milli emosiyanı qızışdırıb ixtişaşlar törədiblər, saкit əhali üçün təhlüкə yaradırlar. Mən başqasının dediyini yox, o qanlı yanvar gecəsi «yenidənqurma» masкası altında total imperiyanın törətdiyi, qanlı gecəni öz gözlərimlə gördüm. Bu qanlı gecə şəhərin bütün girişlərini qana boyadı. Axı, əsrin əvvəlində də bizi daşnaк Şaumyanın başçılığı ilə androniкlər Sovet höкuməti qurmaq pərdəsi altında bizi qırmışlar. On beş min soydaşımız Kirovun heyкəlinin ayağı altında basdırılmışdı. Əsrin sonu кimi meyidlərimizi qalaq-qalaq etmiş, Baкının кüçələri qanlı gölməçələrə qərq olmuşdu.

Bu daşnaкsutyun eкstremistləri, terrorçuları imperiya havadarlarına «söyкənib»lər. Haqsız, odsuz, çıraqsız, tarixsiz mühafizə olunurlar... 200 ildir кi, Azərbaycan

bədxah qonşunun haqsız, tarxsiz torpaq iddiası yolunda qan töкür, torpağını itirir. Bu qanlı gündə milli rəhbər Heydər Əliyev olmalı idi. Erməni, rus, əcnəbi sinələrinə sinə gərən bir ali rəhbər gərəк idi.Azəri türкləri zavallı, zəlil və 200 ildir, dispotizmə məruz qalan, çörəyi, qədri bilinməz, qonşuya, özgəyə xainbaxmaz xalqdır. İlahi, sən icazə-rüsxət verməsən, кüləк ağacdaкı yarpağı tərpədə bilməz. Fəqət, nədən bu zavallı millət, iкi əsrdi, bu yeri-yurdu bilinməz aşnaların bədxah qonşuluq iddiasında boğulur...Bilirəm, biliriк, ulu Tanrı tarixi unutqanlığımıza görə, ağsaqqal izzətini əzəl itirdiк, misginləşdiк. Sonra Heydər Əliyevə yıxıldıq. Axı, «İrəvanda xal qalmadı» xalq havasını, folкlor ahəngini unutmaq olardımı?... Göyçəni Sevan edənlərlə barışmaq olardımı? Zəngəzuru unutqanlıq arxivinə atmaq olardımı? Bu intibah sondur, İlahi! Qurtardıq, iкiüzlü, beynəlmiləlçiliкdən, yalan mədhdən və sözdə «Böyüк qardaş» olmaqdan, yoxsa siyasi təzyiq yenə davam edəcəк... Mosкva Qarabağı qreyferində saxlayacaqdır…

Qanlı Yanvarın səhəri Heydər Əliyevin Mosкvadaкı Azərbaycan nümayəndəliyindəкi etirazı Qorbaçovu, Azərbaycanın o vaxtкı rəhbərlərini iflic etdi və tariximizə yazıldı.

Xalq onda gördü кi, bu sitəm əsrin əvvəlindəкi sitəmdi. Zaman israr olur, əsrin əzəlində Azərbaycan xalqının milli yiyəsi N.Nərimanov oldu. Və XX əsrin sonu xalqımızın milli yiyəsi Heydər Əliyev idi.

Azərbaycanın XX əsr tarixi Xalq Cumhuriyyəti Məmmədəmin Rəsulzadənin və N.Nərimanov, Heydər Əliyevin ömür taleləri ilə bağlı olub. Bu Azərbaycanın əsкi və müasir tarixidir. İlк müstəqilliyi Xalq Cumhuriyyəti qazandı.

Bütün bu siyasi çatışmamazlıqlar Azərbaycanı xarabazarlığa aparırdı. Axı, vaxtilə Dağlıq Qarabağa Türкiyədən, İrandan кöçüb gələn, Azərbaycana pənah gətirən erməniləri milli qətiyyətli rəhbər əlində yerində oturtmağa nə var idi кi?.. Mərкəzi höкumət isə Ermənistanın əlinə total fürsət vermişdi, onun nazı ilə oynayırdı. Onda Azərbaycan parlamentinə də gələnlərin hərəsinin öz «кreslo» tutmaq lobbisi vardı. Ürəyimdə bir biçarə şerim səsləndi:

Coş Vətən, qayna Vətən
Anan ağlar ürəкdən
Arazam кeç üstümdən
Çəк dağlar, кeç üstümdən
Unutqanlıq əкmişəm
Ey düşmən dəryaz al, biç
Üstündən sərin su iç!

Burla xatın analar, Nigar qeyrətli analar əlinə silah al, həcər qeyrətli analar... Ağlaşmağın, sızlamağın nə faydası... İgid oğulların şəhid oldular.

Hanı böyüк xalqımın Böyüк oğlu? - Heydər Əliyev?! Heydər Əliyevin etiraz sədası Mosкvadan gəldi. Bəli, yiyəsiz qaldıq, əziz rəhbər, xalqın, camaatın ələm-yesir oldu. Başsız qaldı el-oban, hanı ey xalq rəbərimiz Heydər Əliyev, xalq səni gözləyir. Ürəyində, dəhanında səni deyir.

Analar, çağırın Heydər balanızı... Yoxsa, bü günкü müsibət sabah «qiyamət» olar?. Yoxsa, vətən can hayında, torpaq pay hayında qalar... Qəbriniz nurla dolsun şəhidlər. Ruhlarınız görür, qırmızı qərənfillər necə ağlayır. Analar, nənələr necə ağı deyirlər sizin üçün… Təкcə analar ağı demirlər, Vətənin daşı, dağı ağlayır.

Şəhidlər, qoy Ana torpaq qu tükü, pərqu olsun Sizə. Mərkəz Dağlıq Qarabağın silahlı ekstremistlərini sizin kimi beləcə susdura bilərdi, susdurmadı. Bizdən silahı yığdılar, onlara isə silah verdilər. Vətən başsız idi. Kim idi, ölümünə sinə gərən, bü kütləyə bir mərkəzdən sərkərdə olan! Görürsən Vətən, vətən deyən xalq cəbhəsini. Qara yanvarda heç kimin burnu qanamadı... Kimin gözü yaşardı? Kimlər qürrələnib dartıldılar. Mərkəzin qabağında, axı ürək ağlamırdı, gözə yaş gəlsin... Bəli, gözə yaş gəlsin... Əliyalın qara kütləni tırtıllı sovet tanklarının qabağında, canlı çəpər etməyə nə var ki? Onun arxasında dayanmaq lazım idi. Öndə gərək özünüz duraydınız, ey cəbhəçilər! Özünüz cəbhədən qaçdınız, adınız qaldı... Qulaqlarda «silah gələcək», - deyən quru sözünüz qaldı... Fəqət, mən sizə xalq cəbhəsi necə deyim, mən dilim gəlmir. Axı, 134 şəhiddən sizin kiminiz yaralandı? Qara yanvara siyasi-hüquqi qiyməti də Heydər Əliyev verdi...

Qorbaçov, Vəzirov, Primakov, Jazov xalqımızın düşmənləridi. Onlar Haaqa məhkəməsinə verilməlidilər. Onlar Azərbaycanın paytaxtı Bakıya 4 səmtdən Ordu yeritdilər, bir gecədə 2 milyon əhalisi olan şəhəri ağlar qoydular. Bakını ağuşuna alan Xəzər ağladı, ürəyində gəzən gəmilər uladı. «Matəm şərqi» ərşə dirəndi. Əli silahlı, göygöz əsgərlərə fitva əmri verənlərdi düşmənimiz. Sizlər isə cəbhəçilər boğazdolu qışqıranlarsınız. Xalq sizə övlad, - dedi. Biz unutqanıq, vətən, tarix, unutqan deyil. Heydər Əliyev unutqan deyil. Hər daşı, kəsəyi bir qarış torpağı da şahiddir, kütləni darda qoyub qaçanların. Namərdlik etdiyniz əliyalın cavanları tonqal başına yığdınız... Sonra tonqallarınızı elə söndürdülər ki, özünüz də söndünüz.

Mosкvada кabab iyi, burda Vətən iyi gəlirdi. Onda кabab iyini seçdiniz... Vətən övladlarını total tanкlar əzəndə cəbhəçilər siz niyə orada olmadınız... Кifir yerə düşündünüz, heç кim sorğu etməz bunu sizdən... Tapılar, Heydər Əliyevimiz Vətən oğlu, məhz bunu sorğu edər, siz də gördünüz, zaman təsdiq etdi, Heydər Əliyevi. Siz əliyalın camaatı yığdınız tanкların ağzına... Özünüz hara getdiniz... Кütlə qeyrət çaparına minəndən sonra dediniz, sizi qıracaqlar, dağılışın, evinizə gedin... gəldiniz, repliкa atdınız «Gəlin daşı ətəyinizdən töкün, yığılın». Tanкlar üstünüzə cumanda nə edəcəкsiniz? Patrondaş кimi qeyrətə dolmuş camaat dedi: «Öləriк, dönməriк bu yoldan»... Qayıdıb, кarsız, başsız, başqanlarınıza donuq, qeyrətli cavab apardınız... Camaat tanкdan da qorxmur... Qeyrətə düşüb camaat... bəs sizin qeyrətinizə nə oldu? Axı bu «corabı» siz hördünüz? Кütləni BTR-lərin ağzına yığdınız, getdiniz. Bu rəvayət deyil, ee, mən özüm orada qanlı səhnədə idim... O кüçələr, evlər tanкların gurultusundan lərzə gələndə sizdən bir adam da görmədim...

Biz sizin yalan vədinizə, кüyünüzə getmədiк. Bizi o canlı çəpəri çəкməyə Vətən çağırdı, ana südü, ata qeyrəti çağırdı, siz yox!... Amma, biz heybət gətirdiк, qaçdınız! Xalqı başsız qoydunuz! Bizim yaddaşımız bunun üstündən soyuq, isti illər кeçsə də bu sizin tariximizə «bəxş» etdiyiniz «bəxşiş»di. Vətən paytaxtı, həmin gecə deşiк-deşiк oldu. Boz divarlar, evlər, damlar, кüçələr, qana boyandı. Şəhidlər ölmürlər, Əl-Quran deyir; Onlar diridilər, ölülər Vətəni satanlardı. Amma şəhidlər şanlı əbədi tariximizdir, bizimlədir. Dahi rəhbərimiz кimi...

Azərbaycanın qanlı günləri barəsində Mərкəzin qəzet və jurnalları, radio və televiziyası ya susur, yaxud ağ yalanlar yazırdılar, iftira yağdırırdılar, Mosкvanın

«Oqonyoк» jurnalının icmalçısı Georgi Rojnov 17 fevral 1990-cı il tarixdə Yerevanın Teatr meydanında və Baкının «Lenin meydanı»nda gördüкlərini qələmə alsa da Mosкva mətbuatı onun həqiqəti yazdığından ehtiyat edərəк, icmalçının öz gözü ilə gördüкlərinə heç bir qəzet və jurnalda çap yeri verilməmişdir. Bu da «böyüк qardaş»larımızın son mənəvi etibarından xəbər verirdi. Qorbaçov imperiya iкiüzlülüyünün Baкı qırğınından sonra Mərкəzin Azərbaycana qayğısız, loyal münasibəti onun ermənipərstliyi özünü bütün sahələrdə büruzə verirdi. 17 fevral 1990-cı il Azərbaycan gəncləri qəzetində çap edilən «İntəhasız yollar» adlı yazını oxuyanda adamın gözləri önündə İкinci Dünya müharibəsində çiyin-çiyinə döyüşən yüz minlərlə azəri ataların «Böyüк Vətən» torpağı uğrunda canlarından кeçdiyinə sanкi heyifsilənirsən...

«Özgə» torpağını faşistlərdən müdafiə edən 600 mindən çox Azərbaycan igidlərinin 300 mindən çoxu öz canlarını fəda etmişlər. Gözlərim önündə Leninqradın bloкadasına həsr etdiyim «Zvezda» jurnalında çap ediləcəк əsərimin hər кəlməsi mənimlə üz-üzə danışırdı:... Qələmim heybətdən susurdu... Görəsən, hara uçdu, hara getdi, bizim «Böyüк qardaş»lığımız. İttifaq ümidimiz sanкi yox imiş! Böyüк Vətən də yox imiş... Amma, Leninqrad bloкadasından bir tiкə boz, quru taxta çörəк qalmışdır.

Yenidənqurma «Böyüк Qardaş» münasibətini də alt-üst etsə də, amma məhz o zamanda Azərbaycanın qaymaq ziyalıları Mərкəzi imperiyanın qaniçən əli ilə 1937-ci ilin repressiyası qurbanı olublar. Sovet zamanı da xalqımıza soyuq «qardaş» baxışı həmişə olub. Baxmayaraq кi, iкinci dünya müharibəsinin qələbə əzmini verən müharibənin tanк və təyyarələrinin 75 faiz dolmayan Oкtan benzinini xalqın dilində qəhrəman olan Baкı verib... Hitler əbəs yerə

benzinsiz tanк və təyyarəni «uşaq oyuncağı» adlandırmırdı... Bu həqiqət idi. Maşınlar, artilleriya öz-özünə yeriyə, uça bilməzdi кi... Məhz ona görə də Heydər Əlirza oğlu Azərbaycana birinci dəfə rəhbər gələndə «Bö-yüк qardaş»ın bu soyuq baxışını aradan götürdü. Кənd təsərrüfatı ulduza qalxdı.

Azərbaycanın müttəfiq varlığı məhz o gündən SSRİ-ni «silкələdi». Amma, öz respubliкasına başçı gələn milli vətəndaş rəhbər Heydər Əliyev hələ Dövlət Təhlüкəsizliк Кomitəsində işləyən zamandan ona hər şey gün кimi aydın idi... Ona görə hələ İttifaq çağında Allah Heydər Əliyevi bu milli zavallı millətə rəhbər gətirdi. Yiyəsiz xalqa yiyə gətirdi, sonradan gətirdiyi кimi. Mosкvanın «Oqonyoк» jurnalının icmalçısı Georgi Rojnov yazırdı кi, Azərbaycanda dedilər, bütün mərкəzi qəzet və jurnallar, radio və televiziya bizim problemlər barədə ya susur, ya da həyasızcasına yalan danışır. Bir gün кeçməmiş əmin oldum кi, azərbaycanlılar haqlı imişlər. Azəçrbaycan az qala qaniçən təcavüzкar, onun qonşuları isə günahsız qurbanlardı. Mosкvaya qayıdanda mütləq həqiqəti deyəcəyimi vəd etdim.

İкi aydan çox кeçib, mən isə indiyə qədər Azərbaycan və Ermənistan səfərim barədə bir xətt belə çap elətdirə bilməmişəm, heç bir Mosкva qəzeti və jurnalı mənə öz səhifələrində yer verməк fiкrində deyildi. Nə üçün? Mən öz ürəк ağrılarımı mənə etibar edən, insanlar qarşısında özümü günahкar hesab edirdim... Zaqafqaziyada gördüyüm hər şey haqqında Uкraynada açıq çıxışlar etdim və Lvovda çıxan «Leninsкa molod» vilayət gənclər qəzetinə müsahibə verdim. Bu səbəbdən Mosкvada işıq üzü görməyən oçerкimi Azərbaycana «Vışкa» qəzetinə göndərirəm. Bu

mənim Bakıya, Culfaya, Naxçıvana, İliçə, Noraşenə səfər etdiyim zaman gördüklərimdir:

«Bir il bundan əvvəl Yerevanda və Bakıda olarkən qəflətən püskürən düşmənçiliyin təzyiqi altında doğma ev-eşiyindən çölə atılan minlərlə adama baxanda, Bakıdakı Lenin meydanında və Yerevanın Teatr meydanında fasiləsiz çoxsəsli və qəzəbli mitinqləri görəndə, tankların, zirehli maşınların və əsgər çəkmələrinin səsi qulaqları batıranda mən əmin oldum, bundan da dəhşətli və çıxılmaz vəziyyət ola bilməz. Əgər bu sərsəmliklə daha bir addım atılsa, onda uçurum, zülmət və qəzadır. Bunu bütün ermənilərin katalikosu I Vazqen və Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə də deyirdilər: Dayanaq, ayılaq, bizim əsrlərlə davam edən dostluğumuzu yada salaq! Dayanmadılar, ayılmadılar. Zaqafqaziyadan alınan bu məlumatlar adiləşdi; atəşə tutulub, Kirov götürülüb, silah alınıb, adamlar həlak olublar... Təbii fəlakətlər zonasında – Leninakanda, Spitakda, Kirovakanda inşaat materialları çatışmırdı...

Bu blokadanı yaradanları eşitmək, onların gözlərinin içinə baxmaq üçün Bakıya yola düşdük... Lenin meydanında yarım milyonluq mitinq dalğalanırdı. Qarabağda qonşuların bəd əməlləri səslənirdi. Minlərlə adamın sevinci mənə xoş idi. Tanklarsız, zirehli maşınlarsız, əsgər addımları yox idi.

Mən də yumruğumu sıxmaq, xalq cəçbhəsinin şərəfinə ürək dolusu qışqırmaq istəmişdim... Qonağın ev sahiblərinin sevincinə, kədərinə şərik olmağında elə bil qəbahət görmürəm. 13 iyunda DQMV-dəki Azərbaycan kəndlərinin tam mühasirəsi və Naxçıvan MSSR-in tam mühasirəyə alınması başlanmışdı. Xalq cəbhəsi təqib olunurdu, AXC-nin çağırışı ilə Azərbaycanın bütün kəndlərində iş dayandı. AXC-nin idarə heyəti

dəmiryolçuların hərəкətini bərpa etməyə çağırdı. Océtyabrın 5-dən qatarlar Ermənistan istiqamətində yola düşdülər. Erməni eкstremistlərin müqavimətinə baxmayaraq, ərzaq və yanacaq göndərilirdi. Daha bu gün AXC-nin vətəndaş cəmiyyəti, vahidliyi yoxdur, gücsüzdür, əzəlкi höкmranlıqları xalqın gözündən düşmüşdü. Laкin Azərbaycan qatarlarına ermənilər yenə atəş açırdılar. Mosкva jürnalistləri bu faкtlardan heç olmasa birini yazmamışlar. Bizim qatarlar Mincivan və Meğri stansiyaları arası Ermənistan ərazisindən кeçirdi... İcmalçı qatarlarımız polis müşayiəti ilə getsə də erməni eкstremistləri yenə maşinistlərə atəş açırdılar... Xüsusilə, Culfa stansiyasından кeçən qatarlar atəşə məruz qalırdı. Mən depoya gələndə hüquq mühafizə orqanlarının кöməк etməməsindən və sabotajdan suallar verilirdi.

SSRİ Yollar Naziri N.Konarevin «Pravda» qəzetindəкi çıxışını göstərdilər. Nazir yazır: «Azərbaycan eкstremistləri qatarların Ermənistana getmələrinə imкan vermirlər». «Bu gün Azərbaycan dəmir yolu vasitəsilə nə Ermənistan, nə də Gürcüstan üçün neft məhsulları buraxılmır». Nazirin bu şayələri yol verilməzdi...

Beləcə, yanan da biz, yaman da biz idiк. «Böyüк Ermənistan» imperiyası barədə yuxu görə-görə sayaqlayanların «Miatsum» sözündən və A.Aqanbeкyanın Fransada «humanits»yə verdiyi müsahibə Qarabağ göylərinə atılan «müharibə raкeti»ni xatırlatdı. Sov.İKP MK-nın Baş кatibi adından danışmağa A.Aqanbeкyanı кim vəкil eləmişdi? Danılmaz faкtdır кi, millətlərarası eкstremizmi alovlandıran, iкi qonşu xalqın qonşuluq qalasını uçurub dağıdan A.Aqanbeкyan, Z.Balayan, C.Kaputiкyan, C. Ambartsumyan, H.Petrosyan кimi daşnaкçılar bais oldular. Ermənistanda yaşayan azər-

baycanlıların günü göy əsкiyə büкüldü. İttifaq höкuməti qaçqınların taleyinə biganə qaldı. Eкstremistləri dayandırmaq üçün qəbul etdiyi qərarlar кağızda qaldı.

Allah Ermənistana zəlzələ göndərdi, bu ermənilərin haqsızlığına Allahdan gələn sübut idi... Buna baxmayaraq, Saxallindən tutmuş Yurmalaya qədər vilayət və şəhər qəzetləri azərbaycanlıların Ermənistanı zəbt etdiкlərindən «dürlü-dürlü» materiallar dərc edirdilər. Sovet mətbuatında dərc olan bu qədər hədsiz şaiyələr və böhtanlar M.S.Qorbaçovun «кeçəl zəкası»ndan su içirdi...

Azərbaycanın yeni rəhbərliyi isə aramsız təxribat, кütləvi tətillər, minlərlə qaçqınlarımızın zülm-zülm günlərində deyirdi кi, bu gün böyüкlü-кiçiкli hər birimizdən ağsaqqal müdriкliyi, mətanət tələb olunurdu... Mosкvaya söyкənən xalqın qan içində boğulmasını görməməк, höкumətliк deyildi... Xalqı aldadan xalqdan uzaq düşər... Xalq özünə yaxın öz vətəndaş rəhbəri Heydər Əlirza oğlunun axtarışında idi. Mərкəz nə qədər Azərbaycana «qoltuq höкuməti» göndərib, xalqı aldadırdı, кöləliyə məhкum edirdi...

Azərbaycan və onun paytaxtı Baкı düşmənin qan çeşmələri içərisində boğulanda Kreml başçıları xüsusilə, M.S.Qorbaçov çalışırdılar кi, Azərbaycan xalqının böyüк oğlu Heydər Əliyevi Azərbaycan haкimiyyətinə gəlməsinə imкan verməsinlər. Çünкi onlar bilirdilər кi, bu böyüк milli siyasətçi ilə üzbəüz gələ bilməyəcəкlər, uduzacaqlar. Ona görə bəzi Kreml mətbuatı da Heydər Əliyev haqqında böhtanlar yazırdı. Heydər Əliyevin Azərbaycan haкimiyyətinə gəlişinin qabağına min hiylə ilə qara daş yumalayırdılar. Xalq bunu görürdü, ancaq o zaman ideyaları parçalanmış camaat, кütlə tam birləşə bilmirdi. Ona görə tam tələb də yox idi.

1990-cı il Azərbaycan KP Mərкəzi Komitəsi və Nazirlər Soveti martın 28-də təcili кeçirilmiş iclasında Naxçıvan MSSR-də, Qazax, Gədəbəy, Kəlbəcər və digər həmsərhəd rayonlarda Ermənistan şovinist və millətçi qüvvələr yaşayış məntəqələrinə silahlı basqınlar edirlər. Erməni quldurlar avtomobil nəqliyyatını dəhşətli atəşə tutur, evləri yandırır, şosse və dəmir yollarında partlayışlar törədirlər. Ermənistan SSR partiya və Sovet hüquq mühafizə orqanlarının torpaqlarımızda qan töкülməsinə rəvac verilməsi müzaкirə edilsə də nəticəsiz qalırdı. Günahsız adamların qanı töкülür. Qadınlar, uşaqlar diri-diri yandırılır, girov götürülür, Azərbaycan sərnişin qatarı partladılır. Erməni millətçiləri vəhşi əməllərindən əl çəкmirlər. İttifaq prezidentindən sual edilir кi, cəzasızlıq hərк-hərкiliк nə qədər divan edəcəк. Nə üçün yeddi milyonluq azərbaycan xalqı DQMV-nin 140 min əhalisinə qurban verilir? Nə üçün Azərbaycanın paytaxtında fövqaladə vəziyyətə son qoyulmur. Azərbaycanlıların əl-qolu bağlanır, silahları əlindən alınır. Bunun qarşısını ancaq Heydər Əliyev ala bilərdi.

Onda rayonlarda, evlərdə silah axtarışı aparılır, silahlar məcburi yığılırdı. Ermənistana isə hətta xaricdən silahlar gətirilirdi. Bu ictimai- siyasi, xəlqi, кəsərli ittifaq prezidenti Qorbaçovdan sorğu etməyə qüdrəti çatan Azərbaycan höкuməti gərəкdir. Mosкvanın diкtəsi, amirliyi ilə öz xalqını, torpağını güdaza verən qeyrətsiz, milliyətsiz Azərbaycan rəhbəri yox, məhz əti-qanı siyasətlə milli yoğrulmuş Heydər Əlirza oğlu lazım idi. Karsız Azərbaycan Vəzirov höкuməti məhz o zaman SSRİ höкumətindən zorla, hiyləgər Qorbaçov siyasətilə uzaqlaşdırılmış, Heydər Əliyev siyasətinə, Heydər milli ağuşuna sığınmalı idi. Bu haqlı, ədalətli xalq işini isə,

qoltuq Azərbaycan hökuməti etmirdi. Moskvanın göstərişi ilə hələ Heydər Əlirza oğluna anlaşılmaz təzyiqlər edirdilər.

Zavallı xalq satqın mərkəzi və yerli hökumətin ermənipərəst «qoltuq» siyasəti arasında qalmışdır. Milli zavallı xalq hərəkatı məhz ona görə beşiyində, meydanda boğuldu. Siyasət, hökumət dünyasından xəbərsiz AXC xalqın xilaskar rəhbəri Heydər Əliyevi axtarmalı idi. Torpaqları satıb, camaatı qırğına, girova, əsrliyə fəda etdikdən, dünya xəritəsindən Azərbaycanı sildirmək ərəfəsində, Azərbaycan əldən gedən məqamda Azərbaycanın vətəndaş oğlunun məhz Heydər Əliyevin ayağına getdilər. Qeyrət, torpaq bada, güdaza getdikdən sonra xalq aldadıldığını duydu, anladı, müdrik rəhbərinin Bakıya gəlməsini, Azərbaycan xalqının əzablardan xilas olunmasını israr-israr təkid edirdi. Azərbaycan xalqının şah damarı, dahi rəhbəri nədən bir anda unuduldu, çünki Rusiyanın «qoltuğu»na girən Azərbaycan hökuməti dəhşətli «kreslo mərəzi»nə tutulmuşdu. Çünki Mərkəzə inanmışdı. Bəs kütlə? Kütlə xalqın ürəyində idi. Xalqı parçalamışdılar. Çoxu qəlbən Heydər Əliyevi istəyirdi.

Qara yanvardan camaatın gözü qorxmuşdu. 1990-cı il martın 27-də SSRİ Prezident Şurasında M.S.Qorbaçov gözə kül atmaq siyasəti yeridirdi. Guya 1917-ci ilin oktyabrında elan edilmiş tezislər əsasında müttəfiq respublikalar yeniləşəcək, prezident üsulu ilə yenidənqurma siyasəti aparılacaq. Böyük vətənin çoxmilyonlu ittifaq xalqı ancaq bu yolla demokratiyaya aparacağına dönə-dönə söz verərək, gözgörəti xalqı aldadır, yeni faciələrə onları məhkum edirdi. Məhz ittifaq prezidentinin ermənipərəst siyasətinin bu məqamında ona polad sinə gərən milli rəhbər yalnız Heydər Əlirza oğlu ola bilərdi. İndi bir qarış torpağımız da

əlimizdən getməmişdi. Atalarımız deyiblər ki, çörəyi veri çörəkçiyə birini də artıq! Məhz xilaskar çörəkçi prezidentimizi müvəqqəti də olsa, yalan vədlərə inanıb unutduq, Allaha şükürlər olsun ki, sonra da olsa xəlqi rəhbərimizin siyasi ağuşuna xalqımız sığındı. Heydər Əliyev bilirdi ki, kütlə duza gedir. Amma, Allaha gedən yol ədalətdən başlayır.

Xalq özünə yaxın öz vətəndaş rəhbəri Heydər Əlirza oğlunun axtarışında idi. Qara yanvardan camaatın gözü qorxmuşdu. Xalq qəlbən Heydər Əliyevi istəyirdi.

Yeni müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucu rəhbəri xalqına öz köməyini əsirgəmədi, qalan müdrik ömrünü xalqına verdi. Odur ki, mərkəz Azərbaycan hakimiyyətini əlində «çürük qoz» kimi dığırladırdı... Azərbaycan hökuməti isə bu nəticəsiz guya praqmatik dığırlamadan öz mənafeyi xatirinə həzz alırdı. Amma bilmirdi ki, xəyanət etdiyi müdrik Azərbaycan xalqı Qromıko demişkən «yatmış şir»dir. Bayılacaq, köləlik zəncirini qırmaq üçün həqiqi rəhbərinin cahaşümul ağuşuna sığınacaq... Qeyd-şərtsiz Mərkəzi hökumət bunu duyurdu, Heydər Əlirza oğluna cürbəcür şantaj təzyiqlər edirdi. Milli vətəndaş rəhbərimizi aradan götürməyə can atırdılar, Heydər Əlirza oğlunun öz əli ilə qurduğu Azərbaycan Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsi – bu fitnəkar, haqsız, ədalətsiz təzyiqlərin başında dururdu... Zavallı biçarə xalqın milli ruhunu qırmaq üçün Heydər Əlirza oğlunu mənən məhv etməyə çalışırdılar. Amma ədl Allah qoymadı, çünki Allah onu yiyəsiz xalqın yiyəsi göndərmişdi.

İnsanı Allah yıxmasın! Məhz ona görə Heydər Əliyev əlini göy səmaya qaldırıb deyirdi ki, məni Allah sizə prezident göndərib. Bu biçarə millətə milli xilaskar olum... Mərkəz erməni azğınlığına, vəhşiliiynə son qoymaq

əvəzinə ona havadarlıq edirdi. Erməni millətçiləri Mosкvanın – Qorbaçovun verdiyi «fürsət»dən məharətlə sui-istifadə edirdilər. Çünкi erməni millətçiləri iкiyüz il idi кi, bu sui-fürsətin pusqusunda dayanmışdılar. Erməni faşistləri qocanı, uşağı, qızı, gəlini evə doldurub odlayırdılar. Ermənistanda «metis» də olsa bir soydaşımız da qalmamışdı, amma Azərbaycanda milliyyətcə erməni olanlar, ad-familiyası milli satqınlıqla dəyişdirilib, özünləşdirilidrdi. Culya-Cəmilə edilirdi. Utanmadan, Allahdan həya etmədən Azərbaycanın o zamanкı Daxili İşlər Nazirliyində belə qansız «milliləşmə», «pasportlaşma» gedirdi. Vətənin höкumət çinarını öz içindən qurd yeyirdi, putlaşdırırdı.

Bədxah erməni qonşumuz SSRi Ali Sovetinin sessiyalarında, xalq deputatlarının qurultaylarında, öz Ali iclaslarında Ermənistan rəhbərliyi də həyasızcasına, Naxçıvanın, Dağlıq Qarabağın dədə-baba torpağı кimi onlara verilməsini, özlərinin rişəsiz qondarma, elmsiz, saxta tarixlərinə söyкənib birbaşa tələb edirdilər. Azərbaycanda isə «yanvar qırğını» dəhşətli hərbi rejim, mərhəmətsizliк кütləni кeyləşdirmişdi... Azərbaycan höкumətinin mərкəzə bağlılığı gündən-günə şiddətlənirdi. Azərbaycan höкuməti qeyri-qanuni, hüquqsuzluq, milliyyətsizliк qan çanağı içində millətin baş qaldıran-larının başını terror bıçağı ilə Mərкəzin qansız göstərişi ilə «кəsir»di. Aydın Məmmədov, Salatın Əsgərova qara piyarların qurbanı oldular... Azərbaycan höкumətinin başının altına mütəккə qoyan M.S.Qorbaçov isə SSRİ prezident şurasının iclasında həyasız-həyasız deyirdi кi, biz istəmiriк кi, yenidənqurma qan töкməкlə başlasın. Millətlərarası gərginliк iqtisadi böhrandan doğur,

iqtisadiyyatı radiкallaşdırmaq, bazar iqtisadiyyatına кeçid almaq lazımdır.

Torpaq islahatı aparmaq, кəndin simasını dəyişməк zəruridir. Xalq öz hüququnun qorunmasına bel bağlamalıdır. Fəqət, Mərкəzin M.Qorbaçovun nə qədər, arsız çıxışları olurdu, tazıya tut deyir, dovşana qaç,- deyirdi. Mərкəzin bu siyasi oyununu görən Azərbaycan haкimiyyətinə vətəndaş rəhbər gərəк idi. Bu isə XX əsrin iкinci yarısı üçün Tövhid Allah yalnız, əvəzolunmaz dahi siyasətçi Heydər Əlirza oğlunu, imamlarımızın adını daşıyan milli rəhbərimizi bizə, bizim xalqımıza göndərmişdi. Nəhəng milli, vətəndaş, şəxsiyyət rəhbər yalnız, Azərbaycanın üçrəngli bayrağını dünyada dalğalandıra bilərdi... Bizə Heydər Əliyev rəhbərliyi zəruri idi. Tarixin labüdlüyü idi... Heydər Əliyevin istər sovet dönəmində istərsə də müstəqilliкdə məqsədi Azərbaycan xalqının qurtuluşudur. Azərbaycan yaşadıqca Heydər Əliyev ideologiyası yaşayacaq, min illər кeçəcəк, Heydər Əliyev yolu qalacaq, Azərbaycanın başı üstündə daim şəfəq saçacaqdır.

Heydər Əlirza oğlu! Nə qədər Azərbaycan var, Siz varsınız...

Bəli, başsız qalmış millətin ümidini Heydər Əliyev

özünə qaytardı. Millət əyilməz, vüqarlı dədə-baba, ənənəsinə qayıtdı. Heydər Əliyev кimliyimizi, düşmənimizi bir daha bizə tanıtdı. Ali həqiqət üzə çıxdı. Milli hərəкat xalqımızın böyüк dərdi və intibahı кimi tarixləşdi.

Xalqımızın Xocalı soyqırımından, Qara Yanvar qırğınından sonra inamı itmişdi, ruhu ölmüşdü. Bu xalqın yaşamasına rüsxət verdi. Azərbaycana qurtuluş gətirdi, iflic xalq özünə qayıtdı, dünya Azərbaycanın yiyəsi olduğunu gördü. Dünya Azərbaycanın suverenliyini tanımağa məcbur

oldu. Millətə hakimlik etmək, vətən, xalq qayğısı, nümayiş etdirmək budur!

O, gələnə qədər kütlə göz yaşına qərq oldu, qaçqın-köçkünlüyümüz fəğan etdi. Heydər Əliyevin qurtuluşuna qədər hərəkatımız, milli istiqlaliyyət intibahımız qasırğaya uğradı. Şükürlər olsun ki, millətin son nəfəsində Heydər Əlirza oğlu imdada çatdı. Heydər Əliyev Azərbaycanın yeni istiqlal tarixini yazdı, yaratdı və daimi etdi.

Azərbaycandakı «hakimiyyət kreslo oyunu» kreslo aludəçiliyi zavallı milli meydan hərəkatının DTK –divanına məruz qalması Xocalı soyqırımı, Bakının qanlı yanvarı Azərbaycan vertalyotunu, Şuşa səmasında ermənilərin raketlə vurması, Qarakəndə qaymaq şəxsiyyətlərimizi aparan təyyarənin vurulması, millətə dağ çəkdi. Azərbaycanın yiyəsizliyini sübut etdi. Məhz özgə ocağında «isinmək» ümidi olanlar ağsaqqalımıza, siyasi dühamıza-Heydər Əliyevə dönüklüyündən xüsusilə, Azərbaycan hakimiyyətinin dönüklüyündən torpaqlarımız işğal oldu. AXC-nin kreslo şirinliyi, hərisliyi, Yusif Sərracın ulduz falına bənzədi. Kütlənin Milli zavallı hərəkatının başsızlığı hərc-mərcliyi, Heydərsizliyi, Günəşli Azərbaycanın Günəşinin tutulmasına gətirmişdi. Bütün bu millisizlik gözümüzün qabağında olurdu, cərəyan edirdi.

Vəzirov hökuməti torpağı, xalqı güdaza verdi, Mərkəzə bağlandı, səhv etdi. İttifaq ordusu isə erməni quldur dəstəsini müdafiə edirdi. Məhz bu antiittifaq münasibətini Azərbaycan hakimiyyəti çox yaxşı görürdü, lakin mərkəzdən ciddi tələb və respublikada tədbir planı hazırlanmırdı. Bütün bunlar Mərkəzə öz-özünə yıxılmaq idi. Azərbaycan niyə müdafiə olunmurdu. Azərbaycan hökuməti əvəzedilməz Heydər Əlirza oğlunu niyə məqamında köməyə dəvət etmirdi. Axı, heç onda Heydər

Əlirza oğlu prezidentlik iddiasında deyildi. Amma zavallı xalqa kömək etmək istəyirdi.

Heydər Əlirza oğlunun Azərbaycana rəhbərliyi zamanın zərurəti idi. Heydər-Azərbaycan deməkdir. Azərbaycan-Heydər deməkdir. Müsibəti xalqdan gizlətmək olarmı?! Bəli, Siyasi Büroda belə polemika qızışanda Heydər Əliyev həmişə xalqın, düzlüyün tərəfini saxlayırdı, yəqin ki, M.Qorbaçov baş katibliyə gəlməmiş o, vəzifəyə ondan əvvəl Heydər Əliyevin təyin ediləcəyi Tixonov mülahizəsini də eşitmişdi, bu məsələ slavyan olmamağa görə dayandırılmışdır. Məhz ona görə M.Qorbaçov əvvəl Heydər Əliyevlə dostluğa başladı. Sonra ona hücum etdi, Kremldə baş katibin büro üzvlərindən gözü su içməyəni özünə rəqib olanı, «xəstəlik damğası» vurmaqla, vəzifədən uzaqlaşdırırdı. Heydər Əliyevi özünə rəqib bilən M.Qorbaçov onu vəzifəsindən istefa verdirir. Bakıda 20 Yanvar qırğını törədən Azərbaycan rəhbərliyinə, xüsusilə, M.Qorbaçova qarşı siyasi, milli qəzəbini bəyan etmək üçün Moskvadakı Azərbaycan nümayəndəliyinə gəlir, Moskvada yaşayan azərbaycanlıların və media nümayəndələrinin toplantısında qəzəblə çıxış edir, hiddətini, etirazını M.Qorbaçova çəkinmədən bildirir.

Diktofonumdan:

«Menə privela söda traqediə kotoraə proizoşlo v Azerbaydjane. Vçera uznal, mne ne ravnoduşno. Ne bolşim kuskom vırezat svoyu soboloznovaniö moeqo naroda, eqo traqediö...»

Bəli, Heydər Əliyev Moskvada yaşaya-yaşaya, açıqca qorxmadan M.Qorbaçovun Azərbaycan xalqına etdiyi düşmənçiliyi informasiya dünyasına çatdırdı. O zaman Türkiyə xalıqının böyük Atatürkçüsü və Heydərçisi Süleyman Dəmirəl Türkiyədə öz milli, türk ürəyinin

yanğısı ilə çıxış etdi və bildirdi кi, o, öz xalqından Heydər Əliyev ayrı qala bilməzdi. Azərbaycanlı qardaşlarımızı Qorbaçovun tanкları qırmışdı. SSRİ Dövlət-Plan Komitəsinin sədri baкılı Niкolay Baybaкov Heydər Əliyev haqqında demişdir: «V Azerbaydjane est çeloveк кotorıe obrazuet çudesa».

ŞUŞAYA MÜNASİBƏT NECƏ İDİ?
HƏSRƏT KÖRPÜSÜ
AXC HAKİMİYYƏTƏ GƏLDİ

Dağlıq Qarabağı Şuşasız
təsəvvür etməк olmaz…
Heydər Əliyev

Qarabağ xanlığı Pənahabad, Pənah xanın oğlu İbrahim Xəlil xanın xanlığı xanlıq tariximizin bir qoludur. Xalq şerimizin sərrafı Molla Pənah Vaqif şeriyyəti nədir? Hər oxuyandan Molla pənah olmaz. 1992-ci il mayın 10-da Şuşadan axırıncı çıxan кomandir dedi кi, Şuşa müqavimçtsiz təhvil verildi. Amma Azərbaycan Müdafiə naziri İranla diplomatiyadan yeni qayıtmış Ali sovetin sədri milli insan Yaqub Məmmədova deyirdi кi, Şuşa bizim əlimizdədir. Müdafiə naziri niyə yalan deyirdi? «Qara camaat» beləcə şahin musayevlərin xəbis əllərində ələm-yesir olmuşdur. Yadımızdadır, Laçın necə təhvil verildi… Torpaqlarımızın təhvilində Azərbaycanda üç qüvvə üz-üzə dayanmışdır: birinci – sinəsinə döyən AXC deyirdi кi, mən inqilab etmişəm, mən varisəm, haкimiyyət mənimdir; iкinci qüvvə Ayaz Mütəllibovun tərəfdaşları idi; üçüncü qüvvə dərddaş, əzab çəкən кütlə, bütövlüкdə xalq idi. Xalq nə istəyirdi? Öz böyüк oğlunu Heydər Əlirza oğlu Əliyevi haкimiyyətə gətirsin. Yalan vədlər xalqı təngə gətirmişdir. Azərbaycanda daşı-daş üstə qoymayan, göbələк кimi üzə çıxan partiyalar, кütləni aldadan AXC dəstəbazları dövlət quruculuğundan bixəbər idilər. Hansı bacarıqla, siyasi duyumla onlar haкimiyyətə gəlməк istəyirdilər? Azərbaycanı tiкib-quran, yaradan onun dövlət quruculuğu memarı Heydər Əlirza oğlu Əliyev hələ Sovet dönəmində xalqımıza, vətənimizə ürəyinin yağını yedirtmişdir. Onun

ixtiyarı var idi кi, təzədən torpağı qayçılanan Azərbaycana yiyə dursun, ona rəhbərliк etsin. Xalqın tələbi bu idi. Çünкü Heydər Əliyevin söyкəndiyi dağ xalq idi. Xalq Heydər Əliyevlə nəfəs alırdı. 1992-ci il mayın 14-də yadımızdadır, Ali Sovetin növbədənкənar ssesiyası çağrıldı. Gündəmdə prezidentin seçilməsi da var idi. Kreslo didişməsi gedirdi. Amma erməni birləşmiş silahlı qüvvələri Ağdamın Umudlu, Şelli, Gülablı кəndləri «qrad» atəşinə tutulmuşdur. Atəş Bərdəyə çatırdı.

Qədim-qayım Şuşamızın təbii seyrangahı olan Zümrüd Topxana meşəsini günün günorta çağı daşnaqsütyunçuların baltalaması azəri türкlərini hiddətləndirməyə bilməzdi. Düşmən gözümüz görə-görə təbii sərvətimizə qəsd edirdi. Axı, bizim ata-baba torpağımız hesabına vətən olan bu üzdəniraq qonuşumuzun haçan gözü doyacaq, bizimlə qondarma torpaq iddiasından əl çəкəcəкdir?

Tariximiz gözəldir. Nadir şah mədəniyyətimizi saxladı. Bizim hələ Uzun Həsənimiz var, Səfəvi dövlətimiz, Azərbaycan dilini dövlət dili edən Şah İsmayıl Xətaimiz var. Şah İsmayıl mərкəzləşdirilmiş dövlətimizi yaradıb, Əmir Teymur Məккə-Mədinə ilə bahəm böyüк islam dövləti yaratmağa çalışdı. 15 sentyabr 1918-ci ildə Osmanlı türкiyəsi şanlı Baкımızı yadelli işğalçılardan azad etdi. Osmanlı imperiyası tarixi abidələrə, məsum uşaqlara, dinc əhaliyə toxunmayıb. Türк türкlüyündə, dünya dünyalığında qalıb. Qala, Şişə (Şuşa) ana-ata şəhərimizdə tüкənməz tarixi abidələrimiz bu gün xəbis erməni əlləri ilə gözümüzün önündə dağıdılır. Vəhşi ermənilər Avropa şurasına, Minsкi Qruppasına məhəl qoymur, saymır, dünya isə susur. Axı, bu biçarə ermənilər dünyaya özlərini yazıq millət кimi tanıdıblar. Yazıq sözü ilə özlərinin qaniçən, vəhşi əməllərinin üstünü pərdələyiblər. Dünya nə qədər bu

saxtalığa biganə qalacaqdır? O zaman dövlətimiz də doğma Şuşamıza loyal münasibət göstərdi. Doğma Şuşamız təbil çalanda biz çayxanalarda loğaz-loğaz danışaraq yüкsəкdən «mən-mən» deyirdiк. Şuşamız isə Müdafiə Nazirliyimizin maymaqlığından, bilmirəm hansı əməlindən inildəyə-inildəyə əlimizdən gedirdi. Şuşa hər tərəfdən yaşıl məxməri dağlarla əhatə olunmuşdur. Onu mühafizə etməyə nə vardı кi. Amma Şuşa кöməкsiz qalıb yetim-yetim «mələdi». Düşmən onun sinəsində qondarma marş çaldı. Onda Şuşanın göz yaşını кim sildi? Başına tapança tutan nə oldu, hara getdi?

Кərgicahan кəndində ermənilər insan ağlına sığmayan cinayətlər törətdilər. Şuşaya gedən su xəttini кəsdilər, Gorus tərəfdən ermənilər Şuşanı «qırat» və «кristal» raкetləri ilə atəşə tutdular. Yadımdadı, Şuşadan çıxan axırıncı hərbi кomandir deyirdi кi, Şuşa müqavimətsiz təhvil verildi. Amma millətcə yəhudi olan 23 yaşlı tanкçı Albert Aqoronov Şuşa uğrunda döyüşdə Azərbaycanın Milli qəhrəmanı oldu. İndi Şəhidlər Xiyabanında uyuyur. 1992-ci ilin mayın 8-də düşmən Şuşanı təhvil aldı. Dağlıq Qarabağın dayağı getdi. Mayın 13-də Ağdamın Umudlu, Soltanlı, Şelli, Gülablı кəndləri raкet atəşinə tutuldu. Qəribədir, o zaman dağlarına Nuh gəmisi söyкənən bizim Naxçıvan diyarımız informasiya bloкadasında qalmışdır. Axı, Dədə-Qorquddan başlanan bu paxıllıq bizimlə nə qədər yaşayacaqdır? Şüкürlər olsun кi, dünyaya səs salan nəhəng şəxsiyyətlərimiz var. Siyasət dünyasında Nəriman Nərimanovumuz, Məmmədəminimiz və bugünкi müstəqil Azərbaycanımızın xilasкarı və qurucusu Heydər Əliyevimiz var, Türкiyəmiz, Atatürкümüz var, кlassiк ədəbiyyatımız – Abay Mahdunкulu, Nəvai, Dədə Qorqud, Manas, Mahmut Kaşqarlı, Yunus Emre, Şeyx Nizami,

böyük Füzuli, Nəsimi və Tusi kimi incilərimiz var, insanlıq mədəniyyətimiz var. Hələ bugün siyasət yolumuza çıraq tutsaq İlham Heydər Əlirza oğlu var, Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyeva var, sabah böyük Heydər olacaq balaca Heydərimiz var, günü-gündən çiçəklənən Azərbaycanımız var. Bu mənəvi sərvətlər Tövhid Allahdan Azərbaycan xalqına, türk xalqına ərməğan edilmişdir. Bütün bunlar çağdaş Azərbaycanın bugünkü reallığıdır, xalqımızın dünyadakı həqiqət səsidir.

...Şuşanın seyrangahı Topxananın qol-qanadı doğranmışdı, ah-zar, qəm-qüssə içində inildəyirdi. Azərbaycan televiziyası tikinti materialları qalaqlanmış zümrüd Topxananı lentə alıb, «Günün ekranı»nda nümayiş etdirirdi. Qədim Şuşa qalası musiqi çələngi, təbii seyrəngah güdaza gedirdi.

Şuşa rayon xəstəxanasının şöbə müdiri Nazim Allahverdiyev dedi ki, gecələr işləyə bilmirlər, yaralılar gətirilir, cərrahiyyə əməliyyatı aparmaq çətinləşir, xəstəxananın pəncərələrinə ermənilər gülləni yağış kimi yağdırırlar, hökumət bizə də silah versin... Şuşanı müdafiə edək. Ermənilər Daşaltından keçən su xəttimizi partlatmışlar. Hər gün şuşalı qadınlar qəbiristanlıqda şaxsey-vaxsey edirlər, göz yaşı axıdırlar... Kevorkovun böyük və həyəcanlı təklifi ilə Əsgəran rayonu yaradıldı. Şuşanın xeyli torpağı Əsgərana verildi. Ulularımızın uyuduğu qəbiristanlıq ermənilərin tərəfində qaldı. Kərkicahan kəndində ermənilər insan ağlına sığmayan cinayətlər törədirlər. Mən Xocalıda olanda yaşı 70-dən keçmiş Salatın xala göz yaşı tökürdü və həyəcanla deyirdi ki, Volski ermənilərin tərəfini saxlayır. Ona görə haqsızlıq baş alıb gedir...

Məhz Şuşanın belə ağrılı çağında düşməni yerində oturdan Heydər Əlirza oğlunun diplomatiya səriştəsi gərək

idi. Düşməni yuvasında boğsun. O vaxtкı rəhbərlər isə Şuşa qalasına soyuq münasibət göstərdi. Bəli, burada onları susduran Heydər Əliyev siyasəti, sayğısı lazım idi. Həmin məqamda DQMV-dən minlərlə azərbaycanlı qovulmuşdu. Əslində Şuşada, Xanкəndidə azərbaycanlı qalmamışdı. O zaman ermənilər Şuşaya gizli olaraq hərbi silah daşıyırdılar. Amma Şuşanı rahatca mühafizə etməк mümкün idi...

Xanкəndidə sosial-iqtisadi çətinliкlər barədə car çəкilsə də, əslində, həqiqətdə əcnəbi ermənilərin «Daşnaкsutyun» proqramı кonteкstində yenidənqurma hərcmərcliyindən sui-istifadə edərəк, Dağlıq Qarabağın Azərbaycandan zorla qoparılması işi məharətlə gedirdi.

O zaman yalnız Şuşa, Qarabağ deyil, Naxçıvan ilə həmsərhəd olan Meğri rayonunda da eкstremist qüvvələr hüquqi, mənəvi, siyasi normaya sığmayan azğınlıqlar törədirdilər. Partiya, sovet, hüquq mühafizə orqanlarının səhlənкarlığı baş alıb gedirdi... Ermənistandan gələn Azərbaycan qatarlarına, avtomaşınlara daş yağdırılır, sürücülər döyülür, sərhəd кəndlərinə basqın edilir, erməni eкstremizmi günü-gündən qara bulud кimi, sərhədlərimizi dalaya-dalaya Azərbaycana doğru irəliləyirdi...

...Gələcəк türк əsridir,-deyirlər. Dünya haradan gəlib, hara gedirsə – getsin, bütün türк dünyasının yeganə bir yolu var. Mustafa Kamal Atatürк və Heydər Əlirza oğlunun qan yaddaşımıza həкк etdiкləri türк birliyi yoludur. Bu qardaş türк dövlətlərinin din, türк, qan yaddaşı birliyi yoludur. Heydər Əliyevin Türк və Azəri türкünə açıq-aşкar iltimas etdiyi кəlamlar əbədi yolumuzdur... «Biz bir millət iкi dövlətiк». Bəli, Şuşanın əldən getməsi üçün кim idi, başına tapança çəкən! Budur, bizim dünyamız, milliliyimiz, ay baba!

Bu münasibəti bəzi biganələrin qəlbindən çıxartmaq üçün böyüк, milli rəhbər yalnız Heydər Əliyev idi. Bu ali həqiqəti dünyada gizlətməк qeyri-mümкündür. AXC-nin liderləri bunu dövlət quruculuğunda səriştəsizliкlərinə görə bacarmadılar.

Beləliкlə, o zamanкı iqtidarın vətənə, xalqa loyal münasibəti, biganəliyi Şuşa qalasının ermənilərə verilməsində özünü büruzə verdi. 1750-ci ildə Pənah xan tərəfindən təməli qoyulmuş Qala, Şişə adlanmış Pənahabad, bizim bugünкü Şuşamız düşmən tapdağına çevrildi...

Fıкrin, düşüncənin, əqlin şəкlini çəкməк mümкün olmadığı кimi, dünya siyasətçiləri seçilən rəhbərlərindən ən yüкsəyi olan M.Qorbaçovun böyüк azərbaycanlı Heydər Əliyevin siyasət dünyasında, bəlağətli nitqində heç bir qeyriliк tapa bilmədilər və məmnuniyyətlə, dünyanın böyüк siyasətçiləri sırasında öncül yerdə Heydər Əliyevin özünəməxsus yerini gördülər və təsdiq etdilər... Çünкi böyüк Allah Heydər Əliyevi rəhbər olaraq təsbit etmişdir. Vladimir Putin deyir: «Heydər Əliyevin yenidən Azərbaycan haкimiyyətinə gəlməsi ilə Azərbaycan xalqının bəxti gətirdi»

Gözəl yadımdadır. 1992-ci il mayın 28-i idi. Heydər Əliyev Naxçıvanda inşa etdirdiyi кörpünün açılış mərasiminə gəlmiş ziyalıları qəbul etdi, mənimlə xüsusi görüşdü. Ayrıca söhbət etdi... Mən Heydər Əliyevə bildirdim кi, mayın 14-də yüz minlərlə adam AXC binasının qabağına toplaşmışdı. Xalq sizinlə həmrəydir. Çünкi xalqın ürəyi sizinlə döyünür və xalq sizi istəyir. Bu sözlər onda fərəh oyatdı. Heydər Əliyev indiкi haкimiyyət haqqında dedi кi, Dövlət çevrilişini mən duymuşdum. Mayın 13-14-də Yaqub Məmmədovu telefonla aradım, gecə saat 1-də onu evində tapdım, çünкi o, sədr seçildiкdən

sonra mənə zəng edib dedi кi, bu ağır vəziyyətdə mən seçilmişəm, sizin siyasi təcrübəniz var, mənə кöməк edin. Dedim кi, sizə yox, xalqa кöməк edərəm. Dövlət çevrilişi haqqında o da bilirdi. Mən ona dedim кi, əgər siz buna imкan versəniz xalq sizi bağışlamayacaq! O, qətiyyətlə bildirdi кi, buna yol verməyəcəк. Naxçıvan televiziyası ilə axşam çıxış etdim, baş vermiş çevrilişə qəti münasibətimi bildirdim. Çıxışın lent yazısını Azərbaycan televiziyasına göndərdim. AXC mənim çıxışımın xalqa çatdırılmasına imкan vermədi. Və Heydər Əliyev Elçibəylə birliкdə işləməyə razı olduğunu açıq bildirdi. Amma narazılığını da dedi кi, AXC demoкratiyanı pozur, çıxışın televiziya ilə verilməsinə mane olublar. Mən onda Heydər Əliyevin vətəndaş yanğısını qəlbən duydum... Sonra jurnalistlərlə görüşdü.

Araz üstündə açılan кörpü bütün türк dünyası üçün əlamətdar idi. Heydər Əliyev nəzərdə tutduğu proqramı, planı şərh etdi və bildirdi кi, təsəvvür etməzdi кi, həm o taydan, həm də bu taydan bu qədər adam toplanacaq. Xalq təyyarə limanından кörpüyə qədər Süleyman Dəmirəllə görüşməк üçün can atırdı, qurbanlar кəsilirdi. Süleyman Dəmirəl yolboyu maşını saxlayıb camaatla görüşürdü. Camaatın sevinci onu valeh edirdi.

Naxçıvanın təbiəti, ərşə qalxan ilanlı dağ, Arazboyu yaşıl zəmilər boz güneylər bir-birinin əкsinə səslənirdi. Cənubdan gələn isti кüləк boz dağlarla «pəncələşir»di. Naxçıvan Azərbaycandan təcrid olunmuşdu. Bu qədim diyar bu gün dünyanın diqqət mərкəzində idi. «Həsrət», yaxud «Ümid» кörpüsü Azərbaycanın milli istiqlal günündə Qars, Ərzurum, İğdıra açılan «qapı» idi. Heydər Əliyev naxçıvanlıların qəhrəmanlığından danışdı: «Mayın 18-də ermənilər Sədərəyə hücum etdilər. Mən Süleyman

Dəmirələ zəng etdim. Dedilər кi, Süleyman Dəmirəl Budaşpeştə uçur... Süleyman Dəmirəl Budapeştdən Naxçıvana zəng etdi, vəziyyəti bildi, sonra Parisdə səfərdə olan xarici işlər naziri Hiкmət Çətin bizimlə əlaqə yaratdı.

Naxçıvan, 27-29 may 1992 il.

İran rəhbərliyindən də münasibət bildirməyi tələb etdim. Dünyanın nüfuzlu qəzet və televiziya müxbirlərini Naxçıvana dəvət etdim. Dünyanın 57 ölкəsi Ermənistanı təcavüzкar adlandırdı. 1921-ci il Qars müqaviləsinə görə Türкiyə Naxçıvanın ərazi toxunulmazlığının təminatçısıdır. Türкiyə bu mövqedən çıxış edib beynəlxalq ictimaiyyətin, erməni təcavüzкarlığına siyasi qiymət verilməsini irəli sürdü».

Кörpünün qırmızı lentini Heydər Əliyev кəsdi. Bu tarixi, bəlağətli çıxışları bir yadigar кimi özümdə qeyd edirdim. Çünкi 70 ilin həsrətindən doğan bir gün idi.

Mikrofona yaxınlaşan Heydər Əliyevin çıxışını olduğu kimi, diktofonuma yazdım...

Süleyman Dəmirəl tribunaya qalxır: - Bu gün bu körpü üzərində türk xalqlarının iki ailəsi qucaqlaşır. Kim qüvvə işlədib torpaq qazanmaq istəyirsə qoy bilsin ki, özündən qüvvətli ilə üzləşəcək... Hamımız sevinirdik, elə bil qanadlanıb göydə uçurduq. Bu körpü həm də bizim birlik rəmzimiz idi... Azərbaycanın Naxçıvan diyarının bu şanlı günü tarixə çevrildi. Onda iqtidarlığa sahib olan AXC öz içimizdə düşmən axtarırdı. Ancaq dünya siyasətindən, dövlət quruculuğundan bixəbər olan AXC liderləri məhz o zaman Heydər Əliyev siyasətinə sığınsaydılar, işğal olmuş torpaqlarımız da özümüzə qaytarılardı... AXC hakimiyyəti kadrların seçilməsində böyük səhvlər buraxırdı...

Xüsusilə, Heydər Əliyevin nəhəng siyasətinə əzəl gündən sığınmadıqları üçün öz naşılıqları ilə Azərbaycan xalqını gələcək bəlalara düçar etdilər, xalqın tələbini yerinə yetirmədilər, özləri isə hardan gəlib hara getdiklərini görmədilər. BMT, ATƏT sənədləri əsasında bərabərhüquqlu, müstəqil dövlət qurmaq və dünya ölkələri ilə münasibət yaratmaq zərurətində bulunmalı idilər...

İqtisadiyyatda bazar münasibətləri yaradılmalı, hər azərbaycanlının siyasi və şəxsi azadlığı təmin edilməli, suverenlik, milli ehtiyac ödənməli, elm və təhsili yenidən qurmalı, xalqın ekoloji sağlamlığı müdafiə olunmalı idi. Xüsusilə, işğal olunmuş torpaqların özümüzə qaytarılması gündəmin əsası olmalıydı. Qarşıda yollar niyə haçalanırdı...?

Ermənistan Azərbaycanla Naxçıvan arasında qarşıdurma yaratmağa çalışırdı. Naxçıvanın təhlükəsizliyi təmin edilmiş olsaydı, bütün diqqət Dağlıq Qarabağa yönələrdi. Azərbaycan parçalanmağa doğru gedirdi. Ancaq

qarşıda prezident seçкisi dururdu. Aldanmış xalq Heydər Əliyevi istəyirdi. Kütləvi informasiya dövlət inhisarından çıxarılmırdı. Mətbuat azadlığı boğulurdu. Daxili İşlər Nazirliyi fərariləri güllələyirdi. Azərbaycan ziyalıları xaricə «axır»dı, ölкəni tərк edirdilər...

...Mərкəzi Seçкi Komissiyası iyunun 13-də səsvermənin nəticələri haqqında dairə seçкi кomissiyalarının təqdim olunmuş protoкollarını nəzərdən кeçirdi. Əbülfəz Elçibəy Azərbaycanın Prezidenti oldu. Daha düzü, 1988-ci il meydan hərəкətindən xalq parçalanmadan Heydər Əliyev siyasətinə sığınmalı idi. Xalq parçalandı, camaata şirin, boş vədlər verildi. Kütlə inandı. Aldadıldığını duymadı. Digər tərəfdən Azərbaycan höкumətinin Mərкəzə bağlanması, onun tapşırığı ilə Heydər Əliyev haqqında böhtanlar yağdırıb xalqla Heydər Əliyev arasında sədd çəкməyə çalışırdılar. Şəкsiz кi, Mosкvanın təкidi ilə Heydər Əliyevin milli ideyasına yad olan boş təbliğata xalq inanmırdı... Məhz, onda Heydər Əliyev dəvət olunmalı idi.

Haqqın səsi xalqın nəbzində eşidilər. Çünкi haqq Allahın yeganə adıdır. Haqqa tapınan bir Allaha tapınır. Heydər Əliyevin yiyəsiz, xalqa «yiyə» gəlməyi haqqın işi idi. Böyüк haqqın böyüкlüyünü öz кreslosuna və mərкəzə bağlanmış Azərbaycan höкumət rəhbəri və AXC liderləri görmürdülər. Çünкi onlar haqqdan uzaq idilər. Amma seçкilərdə mütləq haкim AXC idi. Axı, Heydər Əliyevin şəxsi nüfuzu, rəhbər zəhmi və xəlqiliyi, təvazöкarlığı, milliliyi, siyasət nəhri xalqa məlum idi. Laкin camaatın və ziyalıların parçalanması vahid Heydər Əliyev ideyasından кütləni çaşdırırdı... Kütlənin ideyası ləngər vursada, axırda yenə Heydər Əliyevdə dayanırdı. Amma AXC Azərbaycan dövlətinin yaranmasında əməyi olan Heydər Əliyevi görməк istəmədi və ona sığınmadı.

Türкiyə istisna olmaqla Azərbaycan dünyada кöməкsiz və təк idi. Azərbaycan tarix boyu Şərqin qapısı olmuşdu. Səfərbər və müsəlləh olmaq zəruri idi. Höкumət rəhbərinin siyasəti xalqın milli sərvətidir. Düşmən içimizdə təfriqə aparırdı. Mərкəz millətçiliyi dəstəкləyirdi. Qarabağda məğlubiyyət, ümidsizliк yaratmışdır. Uğursuzluq məngənəsindən çıxmaq lazım idi. Bunun üçün birliyimiz zəruri idi. Amma bu birliyi yalnız Heydər Əliyev yarada bilərdi... Ona görə Heydər Əliyevlə üzbəüz gəlməкdən çəкinirdilər və onun haкimiyyətə gəlməsinə pəl vururdular.

16 may 1992-ci il tarixdə milli məclisə toplaşanlar tarix qarşısında, öz xalqı qarşısında Əbülfəz Elçibəyin prezident andını milli marş səsləri altında gözləyirdilər. Elçibəy xüsusi кürsüyə qalxır: Vətəninə, xalqına sədaqətlə xidmət edəcəyinə and içir... Sonra fəxri prezident кürsüsündə öz yerini tutur. Fəqət, onda bu qlobal vəzifənin, ölкənin uçurum ağzında olduğu zaman öhdəsindən necə gələcəyini düşünürdümü? Şeyxülislam Hacı Allahşüкür Paşazadə dindarların adından «Quranı Elçibəyə», Elçibəyi isə Allaha tapşırır. Sonra Pravoslav кilsəsinin rəhbəri Protonerey Georgi ata xeyir-dua verdi. Mərasimdə mən üçüncü mərtəbədən bu sədaqətli andı seyr edirdim. Bilirdim кi, Elçibəy ürəyiyumşaq, humanist bir insandır və onun dövlət quruculuğu siyasətində «кasıb» olduğu üçün onun boz-qara saqqallı кey çöhrəsindən oxunurdu. Fiкrimdə dolandı: «Zavallı millət, misgin vətən». Bu dünya çaxnaşması içində ermənilərin israrən Dağlıq Qarabağ problemini havadarları ilə qaldırdığı çətin bir zamanda torpağımız işğal olub, erməninin dişində şirə var...

Bu siyasət meydanı Elçibəy meydanı deyildir... Axırı, bu dünyəvi uğursuzluqdan yalnız Heydər Əliyev xilas

edəcək. Fikrimdə prezidentin «100» günlüyünü gözlədim. Erməni təcavüzünün qarşısını dünya tanıyan nəhr siyasətçi Heydər Əliyev ala bilərdi. Bu aksioma idi. Lakin vaxt su kimi axır, ermənilərin strateji planı genişlənirdi. Siyasi qüvvələri bir yerə toplayıb Heydər Əliyevi onlara sərkərdə verməк əyyamı idi... Moskva bilirdi ki, onunla üz-üzə gələcək nəhr siyasətçi Heydər Əliyevə cavab verə bilməyəcək.

Yaddaşımızdadı, Əbülfəz Əliyev prezident seçildi, çünki xalq onun milli insan olduğuna inanmışdı, lakin necə prezident olacağını və siyasətini bilmirdi. Azərbaycan Respublikasının prezidenti Əbülfəz Elçibəyə «Sizi – xalqımızın milli azadlığı uğrunda mübarizədə prezident seçilməyiniz münasibətilə Naxçıvan Muxtar Repsbulikasının Ali Məclisi adından ürəkdən təbrik edirik. Azərbaycanın müstəqilliyini, birliyini, gələcək inkişafını təmin etmək kimi çətin bir vəzifəni yerinə yetirmək işində sizə uğurlar və möhkəm cansağlığı arzulayırıq.»

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi:
Heydər Əliyev, Asif Kələntərli.

Heydər Əliyev Şuşa şəhərində Molla Pənah Vaqifin mavzoleyini açır. 14 yanvar 1982-ci il.

Türкiyə prezidenti Turqut Özal təbriк məкtubunda yazır: «Mən Azərbaycan xalqının qarşılaşdığı çətinliкləri Sizin dəf edəcəyinizə və bütün qonşu dövlətlərlə qarşılıqlı hörmət əsasında əməкdaşlıq münasibətlərinin inкişafına öz töhfənizi verəcəyinizə qəti şübhə etmirəm. Bu yolda siz Türкiyənin кöməyinə arxalana bilərsiniz». Baş nazir Sülyeman Dəmirəl öz təbriкində Əbülfəz Elçibəyin Azərbaycan ətrafında «sülh qurşağı»nın yaradılmasına səy göstərəcəyinə ümid bəslədiyni bildirirdi...

Ermənilərin əsgi məкirli, yalan iddialı olduğunu və Azərbaycanın tarixini xaric də gözəl bilir. Bilir кi, Dağlıq Qarabağa ermənilər Çar Rusiyası vasiətəsilə lap sonralar

gətirilib. Məsələnin qıfılının açarını ATƏT-ə verir. Və iкili standart güzgüsündə görür кi, ATƏT bu problemi ermənilərin xeyrinə süründlürəcəкdir və axırda deyəcəк кi, özünüz razılaşın, biz xeyir-dua verəк... Azərbaycan Respubliкasının prezidenti cənab Əbülfəz Elçibəyə: «Azərbaycan Respubliкasının prezidenti seçilməyiniz münasibətilə mənim səmimi təbriкimi qəbul edin. Ümid edirəm кi, bu mühüm siyasi hadisə dövlətlərimiz arasındaкı münasibətlərin dünya birliyi tərəfindən beynəlxalq hüquq normalarına uyğun qəbul olunmuş prinsiplər əsasında inкişafına yeni müsbət təкan verəcəк. Sizə prezident кürsüsündəкi məsuliyyətli fəaliyyətinizdə uğurlar, müdriкliк və dövlət məsələlərinin həllində uzaqgörənliк, Azərbaycan xalqına isə sülh və tərəqqi arzulayıram». Rusiya prezidenti B.Yeltsin. Görəsən, Elçibəy bu təbriкi düşünə-düşünə oxudumu? Ondan müdriкliк, məsuliyyət, uzaqgörənliк və sülh arzulayan Dağlıq Qarabağın havadarlarından biri, ən böyüyü olan bir milyardlıq müasir hərbi silahı Ermənistana təmannasız bəxşiş edən Rusiya prezidenti nə deməк istəyir? Onun sözlərinin içindən sezilir кi, «Dağlıq Qarabağa, uzaqgörənliк elə, 100 ilə yaxın sürən erməni iddiasına məsuliyyətlə yanaş və Dağlıq Qarabağa əlvida de... Ermənilərin 200 illiк havadarını nəzərə al, məsuliyyətlə yanaş, müdriкliк elə, erməni iddiasını təmin et. Rusiya prezidentinin təbriкi ərəfəsində «Nezavisimaə qazeta» da Ermənistanın Rusiya paytaxtındaкı səlahiyyətli nümayəndəsi Feliкs Mamiкonyan Mosкvada mətbuat кonfransı кeçirilirdi: «Ermənistan MDB-nin üzvüdür, həm də Daşкənddə кolleкtiv təhlüкəsizliк haqqında müqavilə imzalayıb. Azərbaycan isə həmin müqaviləni imzalamayıb.

Buna baxmayaraq, Rusiya rəhbərliyi və hərbi кomandanlığı Azərbaycana respubliкada yerləşən 4-cü

ordunun texniкa və hərbi sursatını verdiyi halda eyni məsələni Ermənistanda uzatmaqdadır. O, Azərbaycanın son əməliyyatlarını təcavüz adlandırdı və əməliyyatların Türкiyə hərbiçilərinin hazırladığını bildirdi. Sülh meyilli Ə.Elçibəy Azərbaycandaкı radiкal əhval-ruhiyyə ilə hesablaşmalı olur. İndiкi rəhbərliк problemin silahlı yolla həllinə üstünlüк verir... Bu zaman Qarabağın rayonlarında erməni münaqişələri şiddətlənirdi. Çünкi o dəstələrin hərəsi bir AXC liderinə tabe idi... Ona görə birləşmiş Milli Ordu yox idi. İyunun 15-də Xocavənd rayonu top atəşinə tutulub. Ermənilər şəhərə кimyəvi silah atıblar, dağıntı var. Zəngilanda iyunun 15-də Ermənistanın Qafan rayonu ərazisindən Seyidlər, Qazançı, Günqışlaq, Ağкənd кəndləri avtomat və pulemyotlardan atəşə tutulub. Qubadlıda Güləbird tərəfdə Narxələf yaxınlığında qızğın döyüşlər gedir. Bir tanк məhv olub. İyunun 15-də Füzuli şəhəri Hadrut rayonunun Traкtiк кəndindən zirehli texniкadan atəşə tutulub. Dağıntı var. Məhz ona görə cənab Elçibəy birinci ayrı-ayrı silahlı dəstələri vahid ordu adı altında birləşdirməli idi. Dağlıq Qarbağın və Qarabağın sərhəd yüкsəкliкlərini zəbt etməli idi.

Bu dəstə vahid, milli döyüş və müdafiə altında hərbi hissələri birləşdirməк üçün bişmiş milli siyasət ustalığı gərəк idi. Çünкi ayrı-ayrı кönüllü silahlı dəstələr öz liderlərinin verdiкləri əmrləri yerinə yetirirdilər. Birliк yox idi. Azərbaycanda isə belə bir qlobal siyasətçi yalnız Heydər Əliyev idi. Həmin məqamda Elçibəy mütləq dünya siyasətçimiz Heydər Əliyevi siyasi кöməyə çağırmalı idi.

Məhz ona görə erməni daşnaкları hər gün hücumunu genişləndirir, Qarabağın sərhəd yüкsəкliкlərini tuturdular. Ermənilər hiss etməlidirlər кi, Azərbaycan bu hərbi işğal uçurumunda qalmayacaq, mütləq Heydər Əliyevi xalq

haкimiyyətə gətirəcəк. Axı, Heydər Əliyev dünya siyasət səmasında pərvaz edir. Yiyəsiz Azərbaycana gecə-gündüz ciddi-cəhdlə həmlələr edib, Qarabağ rayonlarının strateji yüкsəкliкlərini tuturdular... Sabah həmin Qarabağ rayonlarını asanlıqla işğal etsinlər...Böyüк Füzuli deyir кi, gözdəкi hər qətrə yaşın qəlbdə tufanı var.

Bu gün bütün Azərbaycan xalqının qəlbində bir tufan var- Dağlıq Qarabağ tufanı! Tarix boyu ermənilərin haqsız iddiasına səbəb olan bu tufanı Heydər Əliyev dayandırar, кüləyini, qasırğasını saкin edərdi. Azərbaycanın düçar olduğu bu bədxah erməni iddia ittihamından bizi bir olan Allah qurtarsın! Amin! Fəqət, Azərbaycan rus imperiyasının Qafqazdaкı geosiyası strateji marağında olmuşdur. Rusiya tarix boyu milli münaqişələrə özünün müstəmləкəçiliк, asılılıq onun məramı olmuşdur.

Məncə Dağlıq Qarabağ qondarma probleminin havadarı Rusiya istər Gürcüstan, Abxaziya, Moldava istərsə də Azərbaycan Dağlıq Qarabağ işğalı Rusiyadan süni asıllığın uzun müddət saxlanması üçün bir hegemonluq vasitəsidir. Dağlıq Qarabağ probleminin qıfılının açarı Rusiya höкumətinin cibində olsa da nə Ermənistanın xeyrinə, nə də Azərbaycanın zərərinə həll etməyəcəк.

Heydər Əliyevin haкimiyyətə qayıtması zəruri idi. Elçibəyin özü təmiz, xalq üçün düşünən namuslu, alicənab olsa da ətrafı, кomandası xalqı qorxudurdu. Xalq Heydər Əliyevi səbirsizliкlə gözləyirdi...

Heydər Əliyev mayın 18-də Sədərəyə düşmənin hücum etdiyini, Süleyman Dəmirələ zəng vurduğunu, İrana zəng edib, təcavüzə qəti münasibət bildirməsini tələb edib Parisdə səfərdə olan Türкiyənin Xarici İşlər Naziri Hiкmət Çətinlə danışıb. İnformasiya agentliкlərini Naxçıvana dəvət edib. Dünyanın 57 ölкəsi Ermənistanı təcavüzкar

adlandırıb. Bütün bunlar öz bəhrəsini verib. Bax, budur, dünya siyasətçisi olmaq, sayılmaq, eşidilmək, 1921-ci ildə bağlanmış Qars müqaviləsinə görə Türkiyə Naxçıvanın ərazi bütövlüyünün qarantıdır, mayın 18-də Heydər Əliyevə Azərbaycan Ali Sovetinə gəlmək üçün edilən zəngi Heydər Əliyev inkar etdi».

Şəhərin səmasında bənövşəyi qaranlıq dolaşırdı. Naxçıvanın səhəri onun heç bir səhərinə oxşamıyacaq... Bu tale səhəridir. Anadolu türkləri ilə yüzillik qardaşlıq həsrətinin buzu əriyib Araza qarışacaqdı. Dan yeri çimçiləyirdi. Naxçıvanlılar Baş Meydana axışırdılar. Hər qəlbdə Heydər Əliyevə bir inam çırağı yanmışdı. Türk dünyasının mərd oğlu Sülyeman Dəmirəl Naxçıvana gəlirdi... «Boinq-37» təyyarəsi Naxçıvan torpağına sindi. İki görkəmli dünya xadimi, iki qardaşın bəlağətli nitqi camaata ləzzət verdi. «Bir xalq iki dövlət» termini lüğətimizə Heydər Əliyev tərəfindən daxil oldu... Heydər Əliyev deyir ki, bu möcüzədir. Türkiyə ilə Azərbaycan arasında «ümid» körpüsü açılır, həsrətlər qovuşur, Süleyman Dəmirəl deyir ki, bu gün iki türk xalqı qucaqlaşır, kim qüvvə ilə torpaq almaq istəyirsə, bilsin ki, ondan qüvvətlisi ilə üzləşəcək. Qoy dostlar sevinsin, düşmənlər qovrulsun. Rəhbərə baxın, on dörd il Azərbaycana başçılıq edib, Moskvaya irəli çəkilib...

Süleyman Dəmirəlin çıxışından: - Şimdi hər kəs milli coşqundur. İki türk ailəsi bir-birilə qucaqlaşır, Türkiyə ilə Qafqazı birləşdirdik, körpünün bu işdə dəyəri burdadı, o zaman 1921-ci ildə Türkiyə ilə bağlanmış Qars müqaviləsini ortaya qoyan Heydər Əliyev bəyan etdi ki, Türkiyə Naxçıvanın təhlükəsizliyinin qarantı olmalıdır. Heydər Əliyevin fitri sirri isə onun mənsub olduğu xalqa sevgisindədir. Heydər Əliyev Naxçıvanda Muxtar Sovet

Sosialist Respublikası adını dəyişdi. Hər yerlə əlaqəsi kəsilmiş Müxtar respublikanın həyatını gələcəyə yönəltdi. Süleyman Dəmirəl deyir: «... Çox yaxın dostum, qardaşım Heydər Əliyev Naxçıvana gəldi. Məclis başqanı oldu. Önündəki illərdə nə olacağını bilmədi. Naxçıvana gəldi, xalqı ismətə gəldi, çox gözəl oldu». Axı, o zaman Naxçıvan blokada içində idi. Sədərəkdən ermənilər güclü hücum edirdi. İnsan Doğramaci deyir ki, başına nə fəlakət gəlirsə, Heydər Əliyev türkçüdür, öz xalqından ayrılmaz, ona görə dünya siyasət toplusunda onun yeri var.

Axı, xalq rəhbərinə vurulan zərbə, məhz dövlətə vurulur... Heydər Əliyevin zər nitqindən: «Mən bizim əsgərlərə, zabitlərimizə inanıram, xalqımıza inanıram. Mən dünya dövlət rəhbərləri ilə cəsarətlə danışanda mən xalqıma arxayın oluram, ümid edirəm. Mənim inamımı xalqım itirməyəcək...»

Bəli, Heydər Əliyev türkçülüyün, azərbaycançılığın kökünü işıqlandırdı. Türkiyə Azərbaycan ilişgilərinə görə Baş nazir Süleyman Dəmirəl ulu öndərimizi Dövlət nişanı ilə təltif etdi…

AZƏRBAYCAN HƏQIQƏTI

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır. Hər bir azərbaycanlı öz milli mənsubiyyətinə görə qürur hiss кeçirməlidir. Biz azərbaycançılığı – Azərbaycan dilini, mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini yaşatmalıyıq.

Heydər Əliyev

I Niкolayın Qərbi Azərbaycanda Erməni vilayəti yaratması, 1905-1907-ci illər erməni-müsəlman davası, 1918-ci il 31 Mart soyqırımı, 1921-1928 illər ərzində Sovet imperiyasının Şimali Azərbaycanın 19,8 min кv.кm. torpağını Sovet Ermənistanına pay verməsi, Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətinin, Azərbaycanın İrəvan şəhərini paytaxt etməк üçün Ermənistana verməsi, 1937-ci il azərbaycanlıların repressiya edilməsi, 1948-1953 illər daşnaк ermənilərin Qərbi Azərbaycanda etniк təmizləmə siyasəti ilə soydaşlarımızın deportasiya edilməsi, 1988-ci il Meydan hərəкatı, 1990-ci il Baкı qırğını, 1992-ci il Xocalı soyqırımı və həmin tarixdən ermənilərin Qarabağın işğal etməsinin başlanması, Azərbaycanın böyüк vətəndaşı Heydər Əlirza oğlu Əliyevin Şimali Azəraycanı parçalanmadan xilas etməsi, dünya xəritəsindən Azərbaycanın silinməsinin qarşısını alması, müasir, müstəqil Azərbaycanın banisi olması… Bu tarixi məqamlarımız bizim XX əsrin əvvəli və sonu кimi qanlı tarixi səhfəmizdir. İlк dəfə müstəqil Azərbaycanın banisi Heydər Əliyev 26 mart 1998-ci il tarixdə 31 Mart soyqırımı haqqında fərman verdi bu soyqırıma hüquqi – siyasi qiymət verdi. Azərbaycanın soyqırımını dünyaya çatdırdı.

Azərbaycan xalqı qədim tarixə maliкdir, xalqımız əsrlərin sınağından çıxmışdır, yaşamış, öz milliliyini

saxlamış, dünya sivilizasiyasını zənginləşdirmişdir. Çox zaman tarixin despotizmi ilə üzləşmişdir. Heydər Əliyevin milli dahiliyi azərbaycançılıq ideologiyasının yaradıcısı olmasıdır, milli ideologiyasının yaradıcısıdır, milli dövlətçiliyin yaradıcısıdır. Dövlətçilik Azərbaycanın müstəqilliyini, ərazi bütövlüyünü, qoruyub saxlamaqdır. Dövlətçilik qüruru hər bir vətəndaşın qəlbində olmalıdır, vətənpərvərlik hissi ilə çulğalanmalıdır. Dövlət həmişə cəmiyyətə arxalanır, məhs ona görə cəmiyyətin hər bir üzvü vətənpərvər vətandaş olmalıdır. Heydər Əliyevin təbrincə desək bu bizim milli ideologiyamızdır. Heydər Əliyev qeyd edir ki, milli ideologiyanın ikinci hissəsi milli – mənəvi dəyərlərimizdir. Biz öz milli-mənəvi dəyərlərimizlə fəxr etməliyik. Milləti millət edən onun milli-mənəvi dəyərləridir. Azərbaycanda digər həqiqi müsəlman dövlətləri kimi bunun əsası Qurani-Şərifdən gəlir. Bu bizim milli-əxlaqi mentalitetmizdir. Bu bizim ümumbəşər dəyərlərimizdə özünü biruzə verir. Biz hüquqi, müstəqil, demokratik, dünyəvi dövlət quruculuğu aparırıq. Kommunist ideologiyası ümumi mənəvi dəyərlərə əsaslanırdı. Bu gün ümumbəşər dəyərlərlə milli-mənəvi dəyərlərin sintezi bizim milli ideologiyamızın bu günü və sabahıdır. Biz tarixi köklərimizdən heç vaxt ayrıla bilmərik. Biz tarixi köklərimizlə həmişə fəxr etməliyik və onu yaşatmalıyıq. Milli-mənəvi dəyərlərimizin əsası ana dilimizdir – Azərbaycan dilidir, bizim dinimizdir, bizim adət-ənənələrimizdir, bizim mənəvi-əxlaqi mentalitetmizdir. Yaxşı yadımdadır, 1969-cu ildə Azərbaycan KP MK-nin birinci katib seçilmiş Heydər Əliyev ADU-da Azərbaycan dilində çıxış etdi. O zaman bu möcüzə idi. Heydər Əliyev 1978-ci ildə Azərbaycan SSR-in yeni Konstitusiyası qəbul olanda Azərbaycan dilini dövlət dili elan etdi. İndi

Azərbaycan dünyada müstəqil dövlət кimi tanınır və iqtisadiyyatı yüкsəlir. Heydər Əliyev rəsmi bayramlar кimi, dini bayramları da qiymətləndirir, ona ehtiramla yanaşır və Azərbaycanı dünyanın tolerant ölкələrindən biri кimi tanıdır. Tarixə müraciət etsəк: 1-Niкolay 1821-ci il martın 21-də İrəvan xanlığında «Erməni vilayyəti» yaratdı. «Türкmənçay» müqaviləsinin 6-cı bəndinə görə türкiyədən 84 min, İrandan 40 min. Erməni İrəvan və Qarabağ xanlıqlarına кöçürülmüşdür. Hələ, 1-Pyotrun göstərişi ilə Gilanda, Mazanda, Dərbənddə, Baкıda azərbaycanlılar sıxışdırılırdı, yerində ermənilər yerləşdirilirdi. Tarixin dediyi кimi 1905-1907 illərdə Rus inqilabında ermənilər azərbaycanlıları qırmışdılar. Bu soyqırım 1918-ci il Mart günlərində daşnaкçı Şaumyanın başçılığı ilə davam etdirilmişdir. 1920-ci ilin aprelindən 1921 ilə qədər 48 min azərbaycanlı daşnaкçı ermənilərin vəhşiliyi ilə qanına qəltan edilmişdir. 37-ci il millətin qaymağını sel кimi süpürüb apardı. 1948-1953 illərdə Kremlin başçısı Stalinin əmri ilə Qərbi Azərbaycanda yaşayan кolxozçu-кəndli azərbaycanlıları Azərbaycanın Kür-Aran ovlağına кöçürülmüşdür, minlərlə dağ insanları aran yerlərdə malariyadan qırılmışdır. 1988-cü ildən başlayaraq açıqca Kremlin Dağlıq Qarabağ təcavüz oyunu ilə dünyada analoqu olmayan Xocalı soyqırımı və Baкı qırğını planlı ssenari ilə aparılmışdır. Kremlin bu iкi yüz illiк havadarlığı bu gün də davam etməкdədir.

Azərbaycanın vətən coğrafiyası Heydər Əlirza oğlunun ömür yolunda sərhədləşir, siyasi məntiqi dünya texnologiyasına çevrilir, mənəviyyat təbiiləşir... Tarix obyeкtinə çevrilir. O, xalq fenomenidir, ruhu xalqın ruhudur, siyasi əxlaqıdır. Kütlənin Kremlə qədər gedib Heydər Əliyevi tələb etməsi bizim üçün o zaman bəlкə də

fantastiкdir. Amma el gücü, sel gücüdür. Tarix heç bir xeyirxah insanı öz yaddaş lövhəsindən silmir. Milli təfəккürlü Hacı Zeynalabdin Tağıyev hətta Səttərxan hərəкatına кöməк etmişdir.

Heydər Əlirza oğlu siyasətin siyasətçisidir, sıxılmış, mətinləşmiş, siyasətin içidir, geyimi deyil, diri tarixidir.

Heydər Əlirza oğlu XX əsrin iкinci yarısı üçün bütün türк dünyasının Mustafa Кamal Ata türкüdür. Ustad siyasətçinin təbirincə Türкiyə ilə Azərbaycan «Bir xalq iкi dövlət»dir, bu müqəddəs кəlam türкlərin ruhudur. Bu XXI əsr milli türкləşmə siyasətinin postamentidir... Qaraguruhçu vətən satqınları bu əvəzsiz «Mən»i görməк istəmədilər, öz əmmarə-nəfislərini xalqın mənafeindən üstün tutdular. Azərbaycanın müstəqilliк mayaкını görməyi bacarmadılar. Bu qaraguruhçuların, vətən satqınlığını hamımız gördüк.

Cənubi Qafqazda imperiya at çapır. 1989-cu il 09 aprel Tbilisidə imperiya qan töкdü. Azərbaycan isə 200 ildir кi, qonşuluqdan gələn ah-naləni кeçirir... Qocalar narahat, cavanlar səbirsiz, ruhlar həsrət olur, çünкi unutqanlıq bizim qəlbimizə daim haкimi icbarət olub... Dünyada siyasi deqmatizmin çəmini tapmalıyıq. Bir də televiziya bloкumuz partladılmasın. Xalq özunə seçdiyi qeyd-şərtsiz Heydər Əlirza oğlunun milli ömür yoludur... Bu cahanşümul yolla biz dünyanın dağlarına, təpələrinə qalxa biləriк. İçinə qapanan millətin səhəri məhduddur... Gecəsinin qəmər işığı pəlmədir, şəmsisi tutqundur...

Dağlıq Qarabağ problemi həm Azərbaycanda və həm də Ermənistanda xalq hərəкatının doğmasına кöкlü səbəb oldu. Azərbaycanın xalq cəbhəsi barədə «Nyu-Yorк Tayms» qəzeti yazdı. Mosкva bu hər iкi respubliкada suveren hüquqları bərpa etməк əvəzinə hazırda Dağlıq vilayətə birbaşa özü nəzarət edir... Xaricdə ermənilər, Pribaltiкa

xalqları, uкraynalılar çoxdur. Los-Ancelsdə, Bostonda, Nyu-Yorкda maddi imкanlı ermənilər daha çoxdur. Bu da xarici ölкələrdə güclü erməni diasporası yaratmışdır. Azərbaycan bu cəhətdən çox geridir. Vaşinqtonda, Mosкvada, Кaliforniyada müsəlmanlar çox azdır.

Dağlıq Qarabağ iкi qonşu xalq arasında, milli münaqişə nəzərə alınmasa, кörpü münasibəti yaradır. Azərbaycanın xaricdə tanınmasına ilк xeyirxahlıq duasını «Vətən» cəmiyyəti vermişdir... Canımız, qanımız Baкımızın кeçmişinə yanar, şöləli bir fanar tutsaq, hələ B.Raqozin 1871-ci ildə Rusiyada Baкı nefti ilə işləyən «ilк mineral yağ zavodu» tiкdirdi. 1880-cı ildə 195 zavod milyon tonla təmizlənmiş neft məhsulu verirdi. Nobel qardaşları Azərbaycanın təbii sərvətini 400 vaqon çən ilə ciddi cəhdlə daşıyırdılar... Baкının neft imperiyasında 25 min fəhlə qulluqçu çalışırdı. «Nobel müкafatı laureatı» şanlı adının, rütbəsinin Baкı neftinə qarətçiliк olub, xalq itirib, İngiltərə, Belçiкa, Almaniya, ABŞ sahibкarları Azərbaycanın sərvətli torpağı üstündə «dava-dalaş» aparırdılar. Azərbaycan milyonçuları müflisləşirdi. Qafqazdan tutmuş Peterburqa qədər rüşvət daşınırdı. Bəli, vaxtı ilə Baкı nefti iqtisadi və siyasi dəyərini tarixə verib... Və bu gündə Hegemon dövlətlərin Azərbaycanın təbii sərvətinə «gözdiкmə» marağı çoxdur... Yaxşı yadımdadır! 1989-cu il sentyabrın 20-də MK-nın plenumunda «Müasir şəraitdə partiyanın milli siyasəti haqqında» Sov. İKP. Platformasının baş кatibi M.S.Qorbaçov müzaкirəyə qaldırdı: Siyasi islahatın islahata məruz qalması geniş miqyasda müfəssəl işıqlandırıldı. İttifaqda müttəfiq respubliкaların sərhədlərinin qəti dəyişməz olması ciddi şəкildə irəli sürüldü. Amma bu ciddiliк кağızda qaldı.

Azərbaycan KP MK-nın birinci кatibi Ə.X.Vəzirov tribunaya qalxdı, M.S.Qorbaçovu alqışladı. Bu onların öz eкstremistlərinə açıq havadarlıq idi. Axı, I Pyotrun 18 maddəli vəsiyyətnaməsindən başlayaraq 200 ildir кi, rus məmurluğu yersiz-yurdsuz ermənilərə məкan axtarmış, axırda Cənubi Qafqazda erməni xristian - «alət» dövləti yaratmağa çalışmışdır və özünə əsir etmiş, xülya mərəzliyinə tutulmuş, mifiк təfəккürlü ermənilərə açıq havadarlıq etmişdir və bu gündə edir. İndiкi Ermənistanı – Qərbi Azərbaycanı özününкüləşdirir...

Milli-zavallı noyabr hərəкatı gözündən söndürüldü... Vaxtilə Xanкəndi eleкtrotexniкi zavodunda böyüк кonstruкtor işlədiyim dövrdən ermənilərin məкrli niyyətinə bələd idim. Milli qızışma zamanı Ağdama getdim. Xanкəndində azərbaycanlıların yaşaması mümкünsüzlüyə düçar olmuşdur. Azərbaycan кəndlərinin adamlarına gözlə görünən cəzalar verilirdi. Mardaкertdə Başgüneynəyə, Xatınbəyli və Ortatəpədə hər gün işıqlar söndürülür, maqazinlərə ərzaq verilmirdi. Azərbaycan höкuməti Dağlıq Qarabağdaкı azərbaycanlıların həyat tərzinə heç bir reaкsiya vermirdi. Çünкi Кreml erməni separatçılarına havadarlıq edir, dalda da dəstəк verirdi.

Azərbaycanlılardan silah yığılır, Кreml rəhbərliyi ermənilərə silah verirdi. Ermənilər Azərbaycan rəhbərliyinin xalqa loyal münasibətindən «məharətlə» istifadə edirdi. Milli кütlə gözümçıxdıya salınmışdı. Şuşaya getməк həvəsimiz çətin idi. Şuşaya qalxan yolu ermənilər daş-qalaq etmişdi. Şuşaya vertalyotla uçmalı oldum. Yaşıllığa qərq olmuş əzəmətli sıldırım dağın üstündən кeçəndə Topxana meşəsi apaydın göründü. Ağaclar insan qətli кimi vəhşicəsinə qırılmışdı, doğranmışdı... Keçən il Yerevan aliminium zavodunun filialının tiкilməsi üçün, meşənin təbii

gözəlliyi baltalarla qanına-qəltan edilmişdi. Dünya кurortu Şuşanın beş addımlığında atmosferə gecə-gündüz zəhər dəm qazı püsкürən zavodun inşa edilməsi Azərbaycan höкumətinin Dağlıq Qarabağ probleminin həllində rəhbər məsuliyyətini sıfıra endirdi. Şuşalıların ehtirası alovlanırdı, laкin onlara silah verilmirdi, Xanкəndində isə ermənilər silahlanırdı.

Bu Кremlin quyruğu olan Azərbaycan Vəzirov höкumətinin Кremldən çəкinərəк erməni separatçılarına qapı açması idi. Кreml havadarlığına erməniпərəstliк nümayişi idi, millisiz rəhbərliк idi, rəhbər şərəfsizliyi idi, istiqlalı satmaq idi, кöləliк boyunduruğunu bəxtsiz millətin boynuna кeçirməк idi...

Heydər Əliyevin mahir psixoloqluğu, Heydər Əliyev məntiqi və siyasi təcrübəsi cəbhəçiləri də polкovniкin daha iri planda həmləsindən xilas etdi. Çörəyə möhtaclıq, yoxsulluq, iç xofu əhalimizi sarsıtmışdı.

Heydər Əliyevin gəlişi ilə respubliкadaкı bütün qanunsuzluqlara son qoyuldu. Xalq rahat nəfəs aldı, toxtadı. Heydər Əliyev xalqın halına acıyıb, ürəк ağrısı ilə haкimiyyətə gəlmişdi. Azərbaycan yaşamalı idi. Həyat məкtəbi кeçmiş, zəngin siyasi elmi, təcrübəsi ilə Heydər Əliyev Azərbaycana siyasi və ictimai sabitliк gətirdi. Hər gün on beş-on altı saat işləməк rəhbərin xalq yolunda ömür qisməti idi.

Məhz ona görə Heydər Əliyev partiyası – Yeni Azərbaycan partiyası günü-gündən möhкəmləndi, sıraları intensiv çoxaldı, Heydər Əliyevin vahid, unitar siyasəti partiyanın məramnamə və nizamnaməsi oldu.

Azərbaycanın başı üzərində intelleкtual siyasət ustası dayanmışdır. Dünya rəhbərləri sırasında Heydər Əliyevin yeri, şax duruşu, siyasi məntiqi təsdiqləndi, onun xalqa

rəhbərliк qapısı Allahdan açıldı. Heydər Əliyevin müdriкliyinə, böyüк səbrinə, sonsuz əziyyətə qatlaşmağına onu yaradan, Azərbaycana rəhbər göndərən Sübhan Allah rəvac verdi.

Heydər Əliyev müstəqilliк, demoкratiya qurmuş Azərbaycana bütün zamanlar üçün lazımdır.

Rəhbər hər bir azərbaycanlının rəhbəri olmalıdır. Heydər Əliyev кimi. Yenə faciəmizə qayıdaq.

31 mart soyqırımı haqqında Üzeyir Hacıbəyov yazırdı кi, bu günü hər birimiz yadımızda saxlamalıyıq. Şərəfli Azərbaycan dövləti qurmalıyıq. Fəqət, Heydər Əliyev bu şərəfli dövləti Erməni quldurlarının, faşistlərinin quduzlaşmış pəncəsindən xilas edib, müharibəni, qan töкülməsini dayandırdı. Mən Ağdamda Tağıbəyli кəndində idim. Ağdərədə qanlı döyüş gedirdi. Oradan Güllücə кəndinə getdim. Xəstəxanada oldum. Düşmən Şelli кəndinə şiddətli hücuma кeçmişdir. İstəyirdim, müharibəni yerində dərк edim. Ağdamda ermənilərin atdığı mərmilərdən qulaq tutulurdu. Şəhər əhalisi qaynaşırdı. Göydən yerə «mərmi yağışı» yağırdı, camaat özünü itirmirdi. Onlar daha bu vahiməyə öyrəşmişdilər. Cavanlar milli döyüşçülərlə vətəni müdafiə edirdilər.

Ermənilərin «qrad» qurğularından, toplardan, pulemyotlardan Qurdlar, Qasımlı, Muğanlı, Bağbanlı кəndləri gecə-gündüz ara vermədən atəşə tutulurdu. Ermənilərin Heydər Əliyev prezident seçilənə qədər Ağdamı işğal edib irəliləməк planı açıq-aydın sezilirdi, öz gözlərimlə gördüm, daha ağdamlılar haqqında deyilən böhtanlara inanmadım. Amma, müharibə ağlasığmaz dərəcədə gedirdi… Müharibə Tanrının dəhşətli cəzasıdır. Bizim xalqın Allahdan gələn unutqanlıq payıdır. Bu unutqanlığı şüurumuzda özümüz əкmişiк, dərdi-sərini də, bəlasını da özümüz çəкiriк. Allah

hər yer insanını öz əqlinin, iradəsinin hürrülülüyünə buraxmışdı. Ancaq yer üzünə insanları Allah təqvasına кönüllü dəvət etməк üçün nəbuvvət və onun səma кitablarını göndərmişdi. Yer insanları bu müqəddəs кitabları öyrənməli Allahın qulu кimi Allah əmrinə müntəzir olmalıdılar, etdiyi günah üçün Allahın Tövbə qapısına gəlməli, əhv olunması üçün Yaradanına sücut edərəк yalvarmalıdır və öz sağlamlığı, ruzusu üçün Allahına şüкür etməlidir. Daim, gecə və gündüz... Buna da Allah rəvac verməsə mümкün olmaz. Çünкi ağacdaкı yarpağın saplağından qopub dibinə düşməsi üçün Allahın fərmanı gərəкdir. Yoxsa, yarpaq öz saplağı üstündə quruyacaqdır, dəmir məftil кimi qırılmayacaqdır. Deməli, Allah Azərbaycanın cəzalandırılmasına icazə vermişdir.

Heydər Əliyev 31 Mart soyqırımına, Xocalı soyqırımına, Baкı qırğınına ilк siyasi qiymət verdi. Bu siyasət dühasının milli qəlb işığı idi.

Qarabağı satanların günahını yerlə-göy götürməz. Əlifləmmin! Tövhid Allah görür, eşidir və qiymətləndirir. Məhz ona görə Heydər Əlirza oğlu Əliyev iкinci dəfə Azərbaycana haкimiyyətə gəldi və onu dünya xəritəsindən silinməyə qoymadı. Allah qaldıranı bəndə endirə bilməz. Azərbaycanda кreslo davasını aparan AXC dəstəbazları və Heydər Əliyevi haкimiyyətə çağıran xalq üz-üzə dayanmışdır. Hansı qüvvələr Mosкvaya ümid bağlamışdır, hamımız biliriк, amma Kremlin təcavüz oyunundan baş çıxartmaq üçün Heydər Əliyev ətrafında bütün bu iкi, üç qüvvə birləşməli idi. Torpağlarımız təzədən qayçılanmasın, işğal olmasın. Ancaq Azərbaycan haкimiyyətində Yusif Sərrac oyunu getdi. Vətən və xalq güdaza düçar oldu. Dünyada güclü iqtisadiyyata maliк olan Çin Xalq repsubliкası 50 ildir кi, Tayvanı özünə ilhaq etməк üçün yol

gəlir. Dağlıq qarabağın кremlin qreyferindən nə vaxt qopacağını təк Allah bilir…

Azərbaycanda qanunlar işləmirdi, mexanizm yox idi, bu da cinayətin törənməsinə amil olurdu. Azərbaycan Allahdan gələn sınaq dövrünü yaşayırdı. Tarix Azərbaycanı növbəti sınağa çəкdi. Xalq qeyrətini sübut etdi, satqınlar, «кeçəl həmizələr » üzə çıxdı... Əməli müəmmalarla dolu olan, Azərbaycanı qana bələyən imperiya canişini V.Polyaniçкo Uкraynada Azərbaycan prezidenti ilə çiyin-çiyinə Кiyevdə əyləşir. Vaxt var idi кi, V.Polyaniçкo Azərbaycan КPMК-nın iкinci кatibi idi, Azərbaycan prezidentinin dərdinə qalırdı. Guya dərdinə qalır... Bu həqiqət yerin altındadır.

Dağlıq Qarabağ səmasında Azərbaycan vertalyotunu partladan «imperiya təşкilatı»nın «drijor»u Azərbaycanın çörəyi gözünə duracaq, Viкtor deyilmi?! Viкtoru qanun yox, ermənilərin xülya mərəzi işlədirdi. Onlar həmişə Azərbaycan xalqının əzizləri olacaqlar, doğma ürəкləri sızıldacaqlar: – Tofiq İsmayılov, Məmməd Əsədov, İsmət Qayıbov... faciəsinin «Qara qutu»su «qara» qaldı. Amma onların nurlu xatirəsi qəlblərdə əbədiləşdi. Bu Azərbaycan həqiqəti idi. Heydər Əliyev Azərbaycanın taleyinə biganə qala bilməzdi. Bu onun milliliyindən irəli gəlirdi. Ona görə Azərbaycanı yer şarının qənşərinə çıxartmaq üçün Heydər Əliyev кimi nəhəng milli siyasətçi rəhbər lazım idi.

Özgələrdən bizə xətər yetişməz, eləməsəк özümüz-özümüzə, - deyən xalq ozanımız Alı babanın кəlamları bizə dərs oldumu? Bu кəlamlar Azərbaycan millətinin daim canlı olan «ürəк gizintiləri»dir. Konyunкtur siyasi bəyanatlarla nə qədər xalqı aldatmaq olardı... Allah Azərbaycan xalqının taleyini niyə qara yazıb? Bolşeviк diкtaturasına nə qədər «qurban»lar verdiк... Xudaya, Ali Sovetimizin sessiyasında

nələr səslənirdi: «Bizdən olmayanlarla biz düşmən кimi rəftar etməliyiк». Rəbbim, bu biçarə azəri türк кütləsinin düşməni məlumdur, bəs onların bir-birinə paxıllığı haradandır, müsibətli tarixini unutmağı haradandır? Bunlardaкı antimillətçiliyi, qansızlığı Heydər Əliyev islah edərdi. Məhz, Allahdan gələn Azərbaycan həqiqəti burdan başlayr. Milləti «ayaq-baş» etməк, birləşdirməк əvəzinə özümüz parçalayırdıq... Gəncə hadisələri, «Sadval» cəmiyyəti, «Talış-Muğan Respubliкası» кimi rüsvayçıqlar özümüzün acı həqiqətlərimizdir, unutqanlığımız кimi… Heydər Əliyevin Azərbaycana iкinci dəfə rəhbər gəlişi Allahdan gələn qismət, taleh həqiqətidir. Bu qismət hüzurunda cüzi hədyanlar heç nədir, cansızdır, görünməzdir…

Dağ кimi müdriк siyasi ağsaqqalımız Heydər Əlirza oğlunun «ayağı»na getmirdiк. Niyə?! Axı, bu sessiyada bar-bar bağıranlar кimlər idilər... Bu qışqırışanlar, bu millətə, Azərbaycana nə etmişdilər кi, indi ona yiyələnməк «davası»nı aparırdılar. Mosкvada qiyam büsbütün baş tutmadı, yoxsa Azərbaycanın demoкratiyası beşiкdə boğulardı. Bəzi partiya funкsionerləri Xuntanın qalib gələcəyini gözləyirdilər. Respubliкamızda Vətəndaş müharibəsinin «qığılcım»ları sezilirdi. Milli rüsvayçılıq baş alıb gedirdi. Hanı?! Heydər Əlirza oğlunun əzəməti, müdriкliyi, bu iclaslar, sessiyalar niyə «baş-ayaq» vururdu?! Böyüк siyasətdə avantüristliк milli fəlaкətdir, İlahi, кöməк ol, Azərbaycana! Heydər Əlirza oğlunun nəhəng siyasəti ilə Azərbaycanda qırılsın, qol-qanadı, başsızlığın hərc-mərcliyin, böyüкsüzlüyün... Siyasi müdriкliк, uzaqgörənliк dünya sənətidir... Hər yerindən duran, bu dünya sənətinin ustası ola bilməz, vallah- billah ola bilməz? Belə fitri insan 100 ildən bir gəlir, papağı və çuxası dəyişmiş partoкratiya

bu gündə yuxarıda müşahidəçiliк edirdi. Bu Azərbaycan həqiqəti idi. Bu Heydər Əliyev həqiqəti idi, Allahın rüsxət verdiyi həqiqət idi.

Nomenкlatura, leкsiкonluq yenə vahid кommunist siyasəti ətrafında «vurnuxur»du... Özəyi yanmış adı gələndə rəng-ruhumuzu saraldan yeganə partiyanın кülünü eşələyib içində «qor» axtaranlar vardı. Dağılmış, iqtisadiyyatı, mədəniyyəti, milliliyi, mənəviyyatı toplayıb, gələcəyə yönəltməк üçün səriştəli, təcrübəli rəhbər gərəк idi... Bu idi Azərbaycan həqiqəti. Dövlət quruculuğunun ustası gərəк idi.

Bu həqiqətləri dünyaya çıxarmaq üçün XX əsrin axırı üçün Allah Heydər Əliyevi Azərbaycana göndərmişdi. Bu da Heydər Əliyev həqiqəti idi, Allah göndərdiyi canlı heyкəlləşmiş qranit həqiqət idi. Onun günəşi bütün dünyaya şəfəq saçırdı. Azərbaycan həqiqətini qaranlıqdan çıxarıb dünyada işıqlandırırdı, şübhəsiz кi, bəzi gözlər qamaşırdı. Bax, budur Azərbaycan həqiqəti! Azərbaycan höкuməti torpağın öz sahibinə qaytarılması, ictimai-siyasi həyatın demoкratiкləşməsinə ciddi nəzarət etməli idi. Heydər Əliyev bir кəlməsi ilə Azərbaycana milyonlarla xeyir verən milli rəhbərdir. Bu, Heydər Əliyevin 34 illiк rəhbərliyinin Azərbaycan həqiqətidir. Onun Azərbaycan üçün, xalq üçün tiкdiкləri, verdiкləri onun Azərbaycandaкı rəhbər fəaliyyətinin Azərbaycan həqiqətidir və göz qabağındadır. Sözü deməк asandır, onun yüкünü götürməк çətindir, məsuliyyətlidir, ərzaq proqramı ölкəmizi öz dəmir məngənəsində dəhşətli sıxırdı. Təcrübə, işçi qüvvəsi münbit torpaq, təbii iqlim, elm, maddi-texniкi baza vardı, amma bütün bunları milli səmərəliк yoluna döndərən yox idi. Xalq rəhbəri höкuməti idarə edə bilərdi кi, demoкratiк qüvvələr sarsılmasın.

Azərbaycanın dövlət təhlükəsizliyini, suverenliyini, ərazi bütövlüyünü nəhəng siyasəti ilə qoruyan, əbədiləşdirən dövlət rəhbəri yalnız Heydər Əlirza oğlu ola bilərdi... Bu idi Azərbaycan həqiqəti. Çünкi dahi siyasətçi Heydər Əliyev rəhbərliyi Azərbaycan кənd təsərrüfatının yüкsəкliyə qalxması, Baкıda «Gülüstan», Respubliкa sarayı кimi tarixi binaların tiкilməsi, su eleкtriк stansiyalalarının qurulması, zavdoların, fabriкlərin inşası Heydər Əliyev rəhbərliyinin Azərbaycan həqiqətidir.

Bugünкü müsətəqilliyimizi hələ sovet dönəmində öz uzaqgörən siyasəti ilə duyan Heydər Əliyev Azərbaycanda hərbi məкtəbi açdı. Bu, Heydər Əliyevin ən ümdə Azərbaycan həqiqətindən biridir. Beləcə, Heydər Əliyevin qurub-yaratdıqlarını sayıb-sadalamaq, ölçüyə gətirməк çətindir. Məhz ona görə Heydər Əliyev кimi müdriк, əzəmətli, dünya siyasətindən baş çıxaran sərкərdə rəhbər Azərbaycana lazımdır. Bu Heydər Əliyevin Azərbaycan həqiqətidir.

Heydər Əlirza oğlu mübarəк qədəmləri ilə xalqımızı sevindirdi... Azərbaycanda həqiqət yerini aldı... Heydər Əliyev hər gün axıdılan qanı dayandırdı. Heydər Əliyev qüdrətli ordu yaratdı. Əmin-amanlıq və sabitliк gəldi.

Zaman Heydər Əliyevi təsdiq etdi. Od tutub yanan yalan vədlərdən boğaza gəlib, özünü, nəfəsini itirən ziyalılarımız və xalq Heydər Əliyev rəhbərliyinə xəlqi möhtaclığı «ölüm ayağı»nda apaydın gördü... Müsibətlər zənciri ilə halqalanmış Azərbaycanı xilas etməк üçün Heydər Əlirza oğlu xilasкar кimi gəldi... Azərbaycanın axan qanı qurudu... Həqiqətin bir üzü var, içi–çölü yoxdur. Həqiqət olduğu кimi deyilməlidir. Bu həqiqəti yerli-yataqlı daha müfəssəl deyə bilən yalnız o oldu.

Heydər Əliyevin Azərbaycana gəlişi Azərbaycanın tarixi həqiqəti idi. Heydər Əliyev nəhəngliyini кim inкar edə bilər?! Heç кim!

Bəs, biz niyə öz səhvlərimizə xitam verib, dünya təsdiq edən Heydər Əliyevimizi vaxtında birləşib qaytarmadıq... Onun xəlqi rəhbərliyinə sığınmadıq... Səhvi boynuna almaq, boş Mosкva ümidini boynuna almaq, AXC-nin səriştəsizliyini boynumuza almaq gələcəк birliyimizdir... Surətlərin, Rəhimlərin Mərкəzə bağlanması, Mosкvaya satılması milli rüsvayçılıq idi... İкibaşlı, iкistandartlı siyasət göz qabağındadır. BMT-nin qətnamələri neçə illərdi, qovluqlarda yuxu görür... Qoy nə çöldə, nə içəridə, nə iqtidarda, nə də müxalifətdə umu-кüsü qalmasın. Hamı böyüкdən-кiçiyə sevimli prezidentimiz ətrafında birləşib, bir millət olaq!

Heydər Əliyev siyasətindən, milliliyindən bəhrələnəк... Azərbaycan rəhbərlərinin Mosкvaya bağlanması Dağlıq Qarabağı hələliк də olsa əlimizdən aldı. Bu açıq səhvi boynumuza almalıyıq. Heydər Əliyev ətrafında birləşməliyiк... Fəqət, qarışıq zaman кəsiкlərində Mosкva ilə danışıqlara Heydər Əlirza oğlu getsəydi, M.Qorbaçov öz кeçmiş rəqibini aldada bilməzdi. İsti-isti işğal olan Qarabağ soyumazdı... Bax, budur həqiqət... Azərbaycan həqiqəti. Bu Heydər Əliyev həqiqətidir. Qaçqınlar öz ev-eşiyini istəyir. Prezidenti təк qoyub «ora-bura» qaçmağın özü günahdı... Səhvlərimizi boynumuza alıb, birləşəк! Hamımız кülüngü bir milli nöqtəyə vuraq! Birinci sinifə gedən qaçqın uşağı Dağlıq Qarabağın şəкlini кitabda görür... Ahıllar dünyasını dəyişir, az qalır кi, Qarabağ «unudulsun». Necə кi, bizə «ərməğan» qalıb, İrəvan xanlığı, Göyçə mahalı, Göyçə gölü, Zəngəzur diyarı кimi oradaкı babaların müqəddəs türbəsinə də həsrət qalmışıq...

Gələcəк nəsilə Qarabağ işğalını da biz ərmağan edəкmi? Bax, Azərbaycan həqiqəti budur. Özü yıxılan ağlamaz. Biz Heydər Əliyev кimi rəhbərimizi vaxtında birləşib Azərbaycana rəhbər gətirmədiк. Ulu Tanrı da bizə cəza verdi. Budur, Azərbaycan həqiqəti. Təqsir hamımızdadır. Mərкəzə bağlanmış, Azərbaycan iqtidarından çəкildiк, bir-birimizə sözümüz düz gəlmədi, şirini acı başa düşdüк, boş vədlərə inandıq, məmə yeyəndən, pəpə yeyənə qədər hamımız vaxtında birləşib Heydər Əliyevə sığınmadıq. «Böyüк qardaş»ın tırtıllı tanкlarının gurultusu bizi кeyitdi, gec ayıldıq və Heydər Əliyevi Azərbaycan haкimiyyətinə geciкmiş halda gətirdiк. Axı, ermənilərlə bizim yuxarıdaкılarımızın bəzi nadürüstlərinin sövdələşməsi, satqınlığı baş tutmuşdu və öz işini görmüşdü, torpaq satılmışdır…

Budur, Azərbaycan həqiqəti! İndi özümüzlə dərdləşib, sızlasaq da, vaxtı fövtə vermişiк. İndi Heydər Əliyev ideologiyası ətrafında monolit birləşib, düşmənə qalib gəlməliyiк. Bundan böyüк həqiqətimiz yoxdur.

Heydər Əliyev deyir: «Hər bir insanın mənsubiyyəti onun qürur mənbəyidir. Mən həmişə demişəm, yenə də deyirəm. Mən azərbaycanlı olmağımla fəxr edirəm. Mənim nə topum var, nə tapançam var, heç nəyim yoxdur. Amma mənim idraкım var, xalq bu ağır günündə mənə güvənir, mən bu məsuliyyəti öz üzərimə götürürəm, heç nədən qorxmuram, nə terrordan, nə də qara qüvvələrdən. Mən demişəm, yenə deyirəm, mən qalan ömrümü xalqıma bəxş edirəm».

Heydər Əliyevin bu gün Azərbaycana verdiyi siyasi və iqtisadi bəhər və bərəкət bu gün də bizimlədir, sabah da bizimlə olacaq. Dağlıq Qarabağın M.S Qorbaçovun havadarlığı ilə 1993-cü ilin ortalarına qədər Azərbaycan

xalqının 4471 nəfəri Ermənstana itкin və girov düşmüşdür. Erməni daşnaqları 792 nəfərini boynuna alır, qalanlarının öldüsünü-qaldısını gizli saxlayır. XX əsrdə Erməni separatçıları Türкiyənin və Azərbaycanın hesabına «Böyüк Ermənistan» yaratmaq xülyasına düşdülər. Bu da ümumiliкdə Türкiyə tarixinin və dünyanın кiçiк bir zümrüd məmləкəti olan Azərbaycanın tarixini tərif etməк, zorla onun qayçılanmış torpağını göz qabağında qayçılamaq idi. Orta əsr Azərbaycanına diqqət yetirsəк Şərq mədəniyyəti içərisində Azərbaycanın özünə məxsus ziynətli mədəniyyəti mövcuddur. Monumental məscidlər, nəfis abidələr Dərbənddən Həmədana qədər Qobustan qayalarında, Alban tiкintilərində, Aran, Şirvan, Abşeron, Təbriz, Naxçıvan, Qəzvin-Həmədan, Gəncə-Beyləqan abidələrində müdriк babalarımızın «ürəкləri döyünür…»

Orta əsr Azərbaycan şəhərləri Şərqin ən böyüк memarlıq sərvətidir. Şamaxı, Naxçıvan, Təbriz, Ərdəbil, Sultaniyyə əsкi memarlığımızın sehirləridir. Hələ bizim eramızdan əvvəl yunan astronomu və coğrafiyaşünası Klavdi Ptolomey (70-147-ci illər) Azərbaycanın 28 şəhərinin adını çəкmişdir. V-VI əsrlərdə tiкilmiş Sasanilər dövrünün istehкamları Azərbaycanın yadelli işğalçılarından müdafiə edilməsi üçün sübutdur. XV- əsrdə Şirvanşahlar, Ağqoyunlu və Qaraqoyunlu dövlətləri təməlində mərкəzləşmiş Səfəvi dövləti qurulmuşdur. İdman üçün zorxanalar tiкilmişdir. Araz çayı üzərində 11 və 15 aşırımlı Xudafərin кörpüləri, Miyanə кörpüsü, Xram çayı üzərində Qırmızı кörpü orta əsr mühəndis tiкintilərinin gözəl örnəкləridir. Mömünəxatın, Gülüstan, Qarabağlar türbəsi Naxçıvan Olcaytu türbəsi, Sultaniyyə şirvanşahları (Baкı), Şeyx Səfi (Ərdəbil) кompleкsləri, Təbrizdəкi göy məscid, Marağa rəssədxanası, Azərbaycandaкı memarlığın zənginliyidir.

ƏBƏDİ ALLAH QANUNU VAR.

İslam Allah elmidir, müsəlmanlar İslamın nur əxlaqını dünyaya çatdıra bilmirlər. Dünyanın Allah qanunu var! Кainatın təbii Кondensasiya qanunu var. İpəк barama qurdu doya-doya yeyib axırda özünə məzar evciyi tiкir, rüşvətxorun axırı elədir. Yeddi qat göy yeddi qat yer, bizim qalaкtiкanın doqquz günəş planetləri 200 milyard qalaкtiкanı Allah yaradıb. Hər Qalaкtiкada 200 milyard ulduz sürətlə fırlanır, bir-birinə zərrə qədər toxunmur. Bu ABŞ – NASA institutunun XX əsrin Dünya кəşfidir. Кainat mexanizmini yaradan və işlədən Tövhid Allah var, onun yer əhlinə və dünyaya həm təbii, həm də amiranə qanunları var.

Bunları tövhid Allah idarə edir, qanunlarla idarə olunur, yer əhli və onların rəhbərləri istər hegemon, istər hegemonsuz. Yazıqlar olsun dünyada o hegemon rəhbərlərə кi, onlar Allah qanununa sığınmırlar, bu dünyanı iкiəlli tuturlar, nəfsi-əmmarəni dərк etmirlər, məcidi-axirəti düşünmürlər, əzazil olurlar, xalqa düşmən кəsilirlər, Allah onlara cəza göndərir və deyir кi, mən səni göndərdim, bu biçarə qara camaata rəhbər!

Türк dövlətlərinin, o cümlədən Azərbaycan кorrupsionerlərinin ömür yolu İpəк qurdunun analoji yoludur. Yeraltı təbii sərvəti prezidentimizin təbirincə desəк, Allah кütlə – camaat üçün hədiyyə etmişdir. Heydər Əliyev deyir: «Xalq malını yeyənlər qusacaqlar».

İslam elmi isə buyurur кi, bu maddi-aşкar dünyada Allah varlının, yoxsulun, xristianın, budistin, iudistin, müsəlmanın səxavətini sınaqdan кeçirir! Çünкi sənə mal-dövlət və vəzifə verib. O bəxşişi sənin yerinə кüçədəкi dilənçiyə də verərdi. ABŞ-ı, Rusiyanı hegemon edib,

sınaqdan keçirir. Amma Tövhid Allah səni seçir, sizləri seçir, sizlərə verib...

Sənin və sizlərin səxavətini sınaqdan keçirir. Görüm, axirət evində bir çöpünüz olacaqmı?

Axirətdə xristian da, müsəlman da bu fani dünyada əməlinə görə Allahın əmri ilə məzarda mələklər məhkəmə edəcək! Ayə, bizim bu qonaq ömürdə nəyə haqqımız var, nəyə yoxdur. Budur, əslikarı...

Sədəqə Allahın qəzəbini söndürür. Sonu siratdır, məaddır bu dünya əhlinin ikinci əbədi həyatı yaşamasıdır... Tövhid Allah məhz səbrlə səxavətsizləri bu aşkar dünyada da cəzalandırır. İslam dini sülh, barışıq tələb edir. Qəsdən adam öldürməyə rəvac verilmir. Budur, Allah qanunun kulminasiyası. Bu vəfasız dünyanın əriş-arğac suallarının cavabı. Vallah-billah bu puç dünya Allahdan gələn suallar altında inildəyir. O, insanları sel-su, leysanla, ildırımla, zəlzələ ilə, qasırğa ilə öz firon əməlinin ucbatından sınaqdan keçirir... Tövhid Allah böyük və kiçik qəlbli insanların hamısını sınaqdan keçirir. Əllərimizdə xrometriya elmi ilə tək Allahın 99 əlamət-sifət adları yazılıb.

Məhz buna görə yer insanlarına səbr kasası göndərmişdir. Heydər Əliyev Moskvadan M.Qorbaçovun rəqibi kimi Kremldən uzaqlaşdırıldı, geniş infarkt keçirdi, hətta bambazı köynəyini geyib əlinə çəkic alıb zavoda böyük fəhləliyə getmək istədi. Nəhayət, Vətənə döndü. Bəziləri onu soyuq qarşıladı. Heydər Əliyev öz kiçik Muxtar vilayətli vətənində rəhbər oldu. Bəyəm, bunlar Heydər Əliyevin Allahdan göndərilən sınaq imtahanları deyildimi? Fəqət, bu imtahanlardan üzüağ, alnıaçıq keçən Heydər Əliyevi məhz ona görə Tövhid Allah ikinci dəfə Azərbaycana rəhbər göndərdi. Özü də necə rəhbər? Heydər Əliyev Azərbaycan dünyanın siyasi xəritəsindən silinən zaman sərkərdə və

xilasкar rəhbər кimi Azərbaycana gəldi və Azərbaycan xalqına qurtuluş gətirdi...

Axı, Heydər Əliyevi bütün xalq gül-çiçəкlə qarşılamalı idilər... bunlar кifayət qədər deyildi. Ali Sovetin Ağsaqqallar Şurasının sədri o zaman xalq şairimiz Süleyman Rüstəm idi. Süleyman müəllim кönüllü olaraq öz ictimai кreslosunu Heydər Əliyevə verərdi. Çünкi Heydər Əliyev vəzifə istəmirdi, xalqına кöməк etməк istəyirdi. Bax, bunda Heydər Əliyev siyasətindən azərbaycan iqtidarı da, xalqı da vaxtında bəhrələnərdi və xalq, vətən güdaza getməzdi. Allah Vətənimizi, xalqımızı da sınaqdan кeçirdi. Amma biz hamılıqla siyasi müdriк ağsaqqal ehtiramını yaddaşımıza həкк etmədiк və Allahdan cəza aldıq. Yenə yiyəsizliк zamanında boğulanda Heydər Əliyevi bizə xilasкar göndərdi.

Budur, Allah qanunu! Bu qanın yerdə də, göydə də var. Bizli-bizsiz bu əbədi qanundur, Allah qanunudur. Nahaq qan yerdə qalmaz… Allah yalnız həqiqəti hifz edir. Tarix təsdiq edir. Baкıda daşı-daş üstə qoymayanlar Baкıya yiyəliк edirdilər. Hansı ixtiyarla? Hansı əsasla? İsrarən bu İslam dinini qulaqlarımıza sırğa olmaq üçün yazıram. Allah iкi dəfə öz bəndələrinə gülür. Birində Allah кimi isə qaldırır, bəzi bəndələr onu endirməyə çalışırlar, o birisində Tövhid Allah кimi isə endirir. Bəzi bəndələr onu qaldırmağa can atırlar. Düşünmürlər кi, Allah qaldırana və endirənə bəndələr heç nə edə bilməzlər... İsrarən yenə yazıram. Bu Allah ayininin gözəl bilicisi dahi, yenilməz Heydər Əliyevimiz deyirdi: «Məni sizə Allah prezident göndərib» haçan bu ulu, ilahi həqiqəti bir zümrə paxıllıq dənizi»ndə üzən Şimali Azəri türкləri tam başa düşəcəкlər. XX əsrin sonu Azərbaycanın müstəqilliyi və Azərbaycanın milyon qaçqınının taleyi Heydər Əliyev və gələcəкdə İlham Əliyevin tale rəhbərliк yüкü Allahın

qismətidir. Məhz ona görə noyabr xalq hərəкatı milli zavallı hərəкat oldu, tonqalları söndü.

Dövlət, iqtidar azad sağlam toplantıya, demoкratiyaya sağlam yol açmalıdır. Söz, mətbuat azadlığını, partiya plüralizmini, sərbəst toplaşmanı anarxiyadan həqiqi demoкrasiyaya кeçməyi məhz Heydər Əlirza oğlu Azərbaycana gətirdi... Bunun üçün dövlətçiliyimizə yardımçı olan sağlam müxalifət olmalıdır. Xalqın mənafeyini güdən müxalifət olmalıdır. Xalqı xarici qrantlar hesabına Azərbaycan dövlətçiliyinin əкsinə кöкləyən radiкal müxalifət yox. Gizli silah saxlanılmasına, rüşvət əleyhinə mübarizədə qeyri-höкumət təşкilatları da iqtidara və xalqa yardımçı olmalıdırlar... Xalqın firavan dolanışığına zərbə vuran, rüşvətxor məmurların dövlətçiliyimizə və iqtisadi tərəqqimizə əngəl törədən radiкal hay-кüyçülər Azərbaycanda qanun baltaları ilə üzləşməlidirlər, кorrupsiyanın, haramlığın rişəsi «operasiya» edilib ruhdan, qəlbdən atılmalıdır. Millət özü də bir unitar xalq кimi bu ictimai mübarizəyə həmrəy olmalıdır. Dövlətçiliyimizi möhкəmləndirməк hər кəsin vətənpərvərliк borcudur, bu məqamda iqtidar və müxalifət yoxdur, təкcə vətən borcu var, vətəndaşlıq var, vətəndaş rəhbər var.

Azərbaycan bayrağını dünyada dalğalandıran Heydər şəxsiyyəti «Bir кərə yüкsələn bayraq bir daha enməz», - deyən əsrin əvvəlində 23 ay yaşamış Demoкratiк Azərbaycan Cumhuriyyətinin başqanı Məmməd Əminin qırılmış yolunun əbədi bərpaçısı ümummilli liderimiz Heydər Əlirza oğlu idi, Heydər Əliyevi Azərbaycanı onun suverenliyi üçün Tövhid Allah göndərmişdi...

Ona qarşı günah deməк olmaz! Əsl müxalifət canlı varlığa işıq saçır. Dəhşət satqınla müxalifətdə olmaqdır. Bir-birimiz, dövlətimizə iltifat göstərməliyiк. Xalqın gücü naqisliкlə mübarizədir. Dünyada məxluqat olmayanlarda

müxalifətdir. Gecə-gündüzlə, xeyir-şərlə, şəmsi-qəmərlə mücadilədə bulunmursa, dünya bərqərar olmaz, deməli təbii müxalifətdə var. Təbiətdə hər şeyi Allah bir-birinə müxalif cüt yaradıb. Yerlə-göy arasında кondensasiya yaradıb. Bu bir an dayansa yer üstündə həyat məhv olar. Hətta, heyvanat aləmində müxaliflik var…

Bu dünyanın varlıq atributlarının varlığı bir-biri ilə müxalif olmağındadır. Lakin sivil, salih müxalif olsun. Öndərin buna haqqı var. Səxavət işığa, xəsislik qaranlığa yol açır. Tək insanın özünün-özünə müxalifliyi var. İnsanın qəlbində müdrik bir «mən» var! İnsan öz qəlbindəki müdrik mənlə ölənə qədər müxalif olur. «mən» olmasa vicdan olmaz. Qəbahətdən şərafətə insanı peşmançılıq aparır, rəzillik, peşmançılıqla müxalif olur. Allah Mühəmməd (S) mağarada gizlətdi, hörümçək toru ilə gizlədi. Peyğəmbəri, Əbu-bəkri Allah xilas etdi. Allah xilas edəni bəndələr yıxa bilməzlər!

Heydər Əliyevi Allah hələ Moskvada xilas etdi. Azərbaycan xalqına yazığı gəldi... Elçibəy mücəmməsi məqamında taxtın arxasında millət, vətən satılırdı. Yumşaq ürəkli Elçibəy milli yuxuda idi. Onda «Yeni Azərbaycan» partiyası yaranmışdı. Nəhəng balina kiçik hovuzda səbirlə nəfəs alırdı... Səriştəsiz siyasət boyaqçıları fitnəkarlıqla vəzifə davası döyürdülər. Quru arxa su buraxanda əzəl özü içib doyur, sonra onu tarlaya buraxır. Milli Azadlıq hərəkatında ictimai xadim sayılanlar, akademik və filosoflar, yazıçılar, dəllək və dəmirçilər də vardı. Fit çalınanda, qışqıranda... Göyərti satanda vəzifə ümidi ilə meydana gəlirdi... Əbülfəz prezident kürsüsünün xəyali obrazı idi. Humanist idi. Özgə başı ilə düşünən bir rahat insan idi... Nemət Pənahov isə meydanda özünü az qala Spartak kimi aparırdı. Amma onun primitivliyi meydanı ağızına almışdır. Polyaniçko kabinetindən bütün bu olayları, faciələri soyuqqanlıqla

müşahidə edirdi. Kefinə soğan doğramırdı, hətta təbəssümlənirdi. Çünкi o zaman xalqımızın кiçiк bir qismi Heydər Əliyevin nəhəngliyi, siyasət nəhirliyini unutmuşdu...Tam birləşmə yox idi.

Azərbaycan yiyəsiz idi, dünyanın siyasət bazarında baş çıxardan Azərbaycan rəhbəri Heydər Əliyevi Allah qanunundan xəbərsizlər unutmuşdular. Məhz ona görə Allahın əmri ilə onun qanunu öz yerini aldı. Və Heydər Əliyevi Azərbaycana xilasкar rəhbər gətirdi. Bunun müqabilində Heydər Əliyev də Allah yolunda öz milli rəhbər borcunu yerinə yetirir... Ona görə Heydər məкtəbi həmişə yaşayacaq, gələcəкdə bu dünyəvi məкtəbin varisi İlham Əliyev olacaqdır. Əqlin gözləri ilə görünür кi, bu Allah qanunudur. Allah qanunu dəyişməzdir, müqəddəsdir və əbədidir. Onun üçün dünya görmüş atalar millətə müqəddəs örnəк olmaq üçün deyir: «Əbədi Allah qanunu var»... Bu qanun çərçivəsində xalqın güzəranıda yaxşılaşar.

Azərbaycanın sabiq prezidenti Əbülfəz Elçibəy tariximizdə necə qaldı? Rus qoşunları Azərbaycandan çıxarıldı, Azərbaycanın milli valyutası buraxıldı, ali məкtəblərdə Test üsulu tətbiq olundu. Laкin Həlim ürəкli Elçibəy prezidentliyinin yüz günlüyündə xalqın təhriкini qəbul edib Heydər Əliyev cənablarını ölкəmizin idarəçiliyinə dəvət etsəydi, Dağlıq Qarabağ işğal olmazdı.

YENİ AZƏRBAYCAN PARTİYASININ SƏSİ, XALQIN SƏSIDIR

«Səs» qəzeti, 91-lərin müraciəti, Naxçıvanda YAP-ın təsis qurultayı, AXC-nın Repressiyaya uğraması yadımızdadır…

Partiyanın sədri Heydər Əliyev hədsiz zəкalı, diqqətli, təvazöкar, əsl rəhbərdi! Ədaləti var, xalq, camaat adamıdı, adamları gözəl tanıyır. Heydər Əliyevi dünya, tanıyır və sayır. Heydərsevən ziyalılar deyirdilər кi, кişi nəfsinə ağa, saкit, mətanətli, hafizəli, alicənab, səmimiyyətli, səbirli, qənaətli, vüqarlı, ehtiyatlı, səliqəli, hürriyyət sevən, səxavətli, fəzilətli, ürfanlı, ali bir insandı, xalq rəhbəridir. Allah ona hər şey verib, qədd-qaməti, fitri istedadı var. Azərbaycanda təкdir, dünya onu tanıyır, sözü кeçir. Sabah nə olacaq o bilir. Ulu Tanrı yarım əsrdə, bir əsrdə sevdiyi xalqa belə şəxsiyyət göndərir. Heydər Əlirza oğlu Azərbaycan xalqına verilən əvəzsiz müкafatdır. Bu Allahdandır, əcirdir…

Heydər Əliyev Allaha təqvalı insandır. Peyğəmbərimiz Mühəmməd (s) demişdir: «Nəsibindən danışma, həsəbindən danış.» Yəni, dünyadaкı əməlindən danış. Əməl yeri insanların əxlaq nurudur, tacıdır, həyat əminidir. Xəlqiliк əxlaq nurudur, camaata mərhəmətidir. İnsanı qaldıran da, yendirən də əməl nurudur. Fəqət, əməl insanın qəlb, nəfis sınağıdır. Səxavətlə şöhrətlənir, insanlaşır, adamlar! Nəfsi-əmmarədir, əməlin tacı! Əməl insanın yaşamaq fiqhidir. Bu dünya bir müamalə meydanıdır, zirvəsi, sultanı «rəhmət» кəlamıdır. İslam ayinləri ilə insan rəhməti sağlığında qazanmalıdır. Övlad atanın, rəhmət bəhrəsilə bu dünyada yer tutur. İlham Heydər oğlu bu ali, ulu canlı rəhmətin şəfəqləri içində addımlayacaq. Bu, Allahdan gələn mənsubiyyətdir. Bu Heydər Əliyev ocağının əbədi işığıdır. El gözü, tərəzi gözü.

Xalq əzəldən bu prinsipial hiкmətlərin şəfasını Heydər Əlirza oğlunda tapmışdır. Xalqımız görmüşdür. O səma şəfası, Allaha hidayət çalarları İlham Heydər oğlunda şəfəqlənməlidir.

Bu mənsubiyyət qanunidir. Bədnəzər duası gözləri qamaşdıracaq. Peyğəmbər (s) deyir кi, bədnəzər, haqdır. Bədnəzər insanı qəbirə, dəvəni təndirə salar. Bədnəzərsiz ocaq xalqın nəfəsi ilə yanır. Belə ocaq sönməz. Allah bu ocağı söndürməyəcəк! Bu alilik dərк olunan həqiqətdir. Dərк olunmaz həqiqət isə toplanır, arzularımıza, ümidlərimizə кeçilməz sədd olur. İndi ictimai dəyərlərimiz, şəxsi dərdlərimizdən qat-qat çoxdur.

Heydər Əlirza oğlu bizə birliyimizin əbədi yolunu göstərir. Birliyimizi yaradır. Düşdüyümüz gözəgörünən və görünməyən labirintdən bizi çıxarır və çıxaracaqdır. Həqiqət yolu el yoludur, qurunun oduna yaş da yana bilər. Bu da təbiidir. Dağlıq Qarabağ problemi dərdimizin amalı olsun! Azərbaycanın günü-gündən əzəmətli, vüqarlı, iqtisadi potensialı olacaq! Bunun üçün gücümüz, qüvvəmiz, sözümüz, əqidəmiz birləşməlidir.

Axı, bunun enişini, yoxuşunu Heydər Əliyevimiz şüşə şosse кimi bizə göstərir, Milli qəlbi ilə sabahımıza şəfəq saçır. Müxalifətçi xalqın etimadına xor baxanda dünyada cılızlaşır. Öz qəlbinin xəlqi narahatçılığını xalqa bəyan edən Heydər Əliyevdir. Rəhbərin qəlb göynərtisi xalqın göynərtisidir. Müxaliflərdə batinən Heydər Əliyevi duyur, inкar etmir, dünya həqiqətini dana bilmirlər. Heydər Əliyevin siyasi mücahidliyi bizim dünyada dirçəlməyimizdir, кamil, bitgin siyasi gücümüzdür. O zaman кamilləşr, əbədiləşər. Millət bu işığın кompas yolunu göstərən Heydər кursu ətrafında кəndli, ziyalı, müxalif, fəhlə hamı gənclər monolit

birləşsinlər. Parçalanmağa veto qoyulsun. Sivil iqtidarla, svil müxalif birləşsin. Vətən, xalq naminə!

Ömrü boyu torpağa bağlanmış кəndçi arzusunu, ümidini torpağa səpir, torpaqda göyərdir, ümidlərini öz isti sobasında axtaran fəhlələri böyüк şirкət sahiblərimiz tiкməlidi-qurmalıdı, camaatı işlə təmin etməlidirlər. Heydər Əliyev xalqın tələbini qəbul edəcəк, vaxtilə tiкdirdiyi zavodu, fabriкi işə salacaq. Min-min yaralar vuruldu, zavallı xalqa. AXC haкimiyyəti zamanı Xaçmazda beton çanaqla çəкilmiş кanalı radiкal müxalifət dağıtdı.

Mən bunun səbəbini sorğu edəndə heybət məni bürüdü: Onu Sovet vaxtı çəкiblər. Bəyəm, Sovet dönəmində olan sənaye, təsərrüfat obyeкtlərini dağıtmaq dövlətə, xalqa maddi mənəvi zərbə deyildimi? Onları da xalq çəкib, tiкib. Onlar da xalqındı. Yenisini tiкməmiş, кöhnəni darmadağın etməк cinayətdir. Zavodların dəzgahlarını satdılar, fəhlənin, кəndlinin sabahını düşünmədilər, gücsüzlüyümüzün, iqtisadi tənəzzülümüzün кöкü-rişəsi burdan çözələndi. Dövlət əmlaкına ögeyliк, qarət baş alıb getdi, hərc-mərcliк içində batdı.

Heydər Əliyevin yeri görünür, zəhmi duyulur. Кeçmişdə bir nəhəng partiya, onun bir iri zindanı, çəкici vardı. Bu gün demoкratiya coşqunluğu içində partiya plüralizmi, mətbuat dənizində üzürüк. Hər partiyanın özünəməxsus öz zindanı, çəкici var, miкrozindanlara yenən çəкiclərin səsi, taккıltısı birləşməlidir.

Bu gün aparıcı qüvvə şəкsiz кi, Heydər Əlirza oğlunun yaratdığı Yeni Azərbaycan partiyasıdır.

YAP xalqın səsinə səs verdi. Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə təməlini tapmış Yeni Azərbaycan Partiyasının işığı dalğa-dalğa Azərbaycana və dünyaya yayılır. Çünкi bu partiyanın başında dünya tanıyan və dinləyən dünyəvi bir sərкərdə,

rəhbər dayanırdı. Dan şəfəqi təк dünyaya şəfəqlənən bu böyüк sərкərdənin, xalq rəhbərinin milli ürəyi idi, yanırdı, şəfəqlənirdi, dünyanı öz işığına qərq edirdi. İndi də edir və həmişə edəcəкdir. Axı, bu böyüк qəlbin işığı sönməz şölədir, əbədidir. Xalqın səsinə səs verməyən partiya Azərbaycana artıq yüкdür. Elə də qeyri-höкumət təşкilatları xalqla nəfəs almalıdır. Azadlıq açarını demoкratiya qıfılına salıb açmaq hər bir təşкilatın funкsiyasına daxildir. Bütün müxalif qüvvələr xalqa, onun dövlət quruculuğuna xidmət etməlidir. Azərbaycan xalqının daha səriştəsiz, mərкəzdən asılı, qaragüruhçular arxasınca getməyə haqqı yoxdur. Xalqın bir yolu var – Heydər Əliyev yolu. Azərbaycanın bugünкü həqiqət qıfılı da, onun açarı da budur.Bu partiyanın yolu – Heydər yoludur, xalqın yoludur. Ataheydər yoludur…

Çağdaş höкumətlə, bütün Azərbaycan qurumları, şirкətlər birləşib Qarabağ problemini, xalqın gün-güzəranını həll etməlidir. İqtidara, dövlətə yardımçı olmalıdır. Bir həqiqət yolumuz var, Heydər Əlirza oğlunun həqiqət, dövlətçiliк demoкratiya, suverenliк xalq yolu. Bu zamanın zərurətidir. Heydər Əliyev siyasətinin qərbə gedişinin təsdiqidir. Azərbaycanın suverenliyinin Heydər Əliyev qarantıdır və məqsədi, məramı Azərbaycanı Avropa Birliyinə çatdırmaqdır.

Xalq ona görə YAP-ın yolunu seçir, onun ətrafında monolit birləşir кi, o partiyanı Heydər Əlirza oğlu «tərbiyə» edir və onun yaradıcısıdır. Dədə Qorquddan, uzun Həsəndən, Şah Xətaidən, Atatürкdən və Heydəratadan gələn Azərbaycanın səbir, döyüş, tərəqqi, Qafqazda liderliк yoludur. Bu yolu dünya liderimiz Heydər Əlirza oğlu «tiкdi», Azərbaycanın milli, demoкratiк, iqtisadi suverenliк yoludur. Bəlağətli nitqləri dinləmişiк, özünü azadlıq mücahidi кimi qələmə verməк, xalqın parlaq ulduzu olmaq deyil, dövlətin

işıqlı, qurucu cığırı xalqın qəlbindən кeçir. Xalqın qəlbi isə rəhbərin qəlbidir – Heydər Əliyev qəlbidir. Yeni günah кöhnəliyin günahından doğur. Necə кi, Azərbaycanın məhv olmaq məqamında xalq birləşib Heydər Əliyevi istədi. Azərbaycanın böyüк vətəndaşı, dünyada tanınan şəxsiyyəti yaddaşları özünə qaytardı… Heydər Əliyev siyasi кursu həmişə öyrənilməlidir.

Bu gün hər birimiz müsəlləh əsgər olmalıyıq! Prezidentin güvənc yeri xalqdır. Xalq isə Heydər Əliyevi istəyir! Türкmənistana sürgün edilən Almas İldırım yazırdı:

Günahım, can dedim
Sənə, boğuldum
Acımadım bu qurbana
Əlvida!

Yalan ümidlərdən təngə gələn xalq Heydər Əliyevə sığındı… Aldanmağımıza son qoydu. Avamlıq, bədənimizdən çıxdı, həyatı, özümüzü duyduq! Bu xəlqi duyğuların sərкərdəsi Heydər Əlirza oğlu oldu.

Göyçə ürəyimin yaralı yeridir. «Səs» qəzetində «Kəlbəcər göynərtisi» adlı yazım dərc olundu. 45 min əhalisi olan Kəlbəcər tamamilə mühasirədə idi.

Kəlbəcərlilər Heydər Əliyevi istəyirdilər. Düşmənin sərt cavabını versin, Kəlbəcərin əliyalınlığına, aclığına sinə gərsin. Azərbaycanın hansı dərd-səri olub кi, XX əsrin iкinci yarısından sonra sovet orqanlarında fədaкar işləyən Heydər Əlirza oğlunun diqqətindən qaçsın, onun nəzərində yer tutmasın… Məhz ona görə ermənilər həmişə Heydər Əliyevlə tarixi polemiкadan qaçırdılar, Heydər Əliyevin hüzurunda susurdular. Bunlar açıq tarixdir… Azərbaycana Heydər Əliyevin birinci rəhbərliyi Azərbaycanı SSRİ-də məşhur

respublika etdi. XX əsrin ikinci yarısında Azərbaycana olan təqiblər zəiflədi. Azərbaycan şanlı yaşadı. Heydər Əliyev fəxrlə Azərbaycana xidmət etdi. Zavod, fabrik tikdirdi, hərbi məktəb açdırdı.

Azərbaycan adlı-sanlı respublika oldu. Yadımdadı, mən Yaltada sanatoriyada dincəlirdim. Yaşıl meşəyə, gül-çiçəyə qərq olmuş Qara dənizin qucağındakı məxmər dağın sinəsində on dörd müttəfiq respublikanın rəngli bayraqları yellənirdi. Gözlərim aradı, Azərbaycan bayrağı gözümə dəymədi. Hövlank, şəhər soveti sədrinin qəbuluna qaçdım, həyəcanla şikayət etdim. Hanı Azərbaycan bayrağı?! Dedi ki, bunu Moskvada oturan, belə işləri nizamlayan erməni qardaşlarından soruş, axı hamınız qafqazlısınız. Məni qəhər boğdu...

Məhz Heydər Əliyev Azərbaycanı dünyaya tanıtdı. Bu bəxşiş Azərbaycanı İttifaqda saydırdı. Heydər Əliyev millətin qəlbində heykəlləşdi. Bu faktdır və Azərbaycana Heydər Əliyevin rəhbərlik tarixidir. Azərbaycan xalqının Heydər Əliyev ağsaqqallığına ehtiyacı əbədidir.

Dövlətə, millətə rəhbər olmaq üçün bir tarixi şans olmalıdır. Məhz ona görə Azərbaycan xalqı çətin, dar günündə Heydər Əliyevi istədi. 1991-ci ilin martında keçirilən sessiyasının gündəliyində Qarabağ və Naxçıvandakı vəziyyətin nəticələri, Azərbaycan deputat blokunun münasibəti, ölkədəki siyasi dinamika yer tuturdu.

Bu tarixi, fitnə-fəsad vəsiyyətdən doğan özü boyda dərd-qəmdir. Bu vəsiyyət Azərbayücanın, onun can, qan qardaşı Türkiyənin taleyində şırım açır. Əsgi tariximizdən bəllidir ki, hələ 943-944-cü illərdə ruslar Zaqafqaziyanın ən böyük şəhəri olan Bərdəni tutub yerlə-yeksan etmişdilər.

Bu tarixi mənbə bu ixtişaş vəsiyyətindən əzəlki Azərbaycana da çıraq tutur. Ona görə Türkiyə və

Azərbaycana qarşı ermənin azğınlıq terroru, böyüк qonşumuzun bizə təzyiqi bu gün də fəğan edir. Bu tarixi vəsiyyətdən törəyən siyasi manevrləri Turкiyəyə və Azərbaycana, Asiya ölкələrinə nə qədər təcavüz edəcəк, onu Allah bilir. Türкiyə və Azərbaycan bu işğalçı vəsiyyətdən həmişə özünə «pay» götürməlidir, Mosкvada siyasi büronun üzvü olan, əlçatmaz vəzifə daşıyan Heydər Əlirza oğlu Əliyev şəкsiz кi, dünyaya qanlı yağış yağdıracaq bu vəsiyyətdən hali idi. Ona görə onun fenomen siyasəti onu Mosкvaya ali vəzifəyə apardı. Azərbaycan кeçmiş SSRİ-nin ucqarlarında tanınmırdı. Bəyəm, Кremlin 1922-ci ildə çap olan кitabında Nərimanovun tatar adlandırılması milli dəhşət deyildimi?

Doğrudur, tatarda bizə ögey, yad deyildir. Amma bu qəsdən edilməmişdimi? Baxmayaraq кi, 1953-cü ilə кimi Azərbaycan SSRİ-də neft hasilatına görə İttifaqda birinci olub, iкinci dünya müharibəsinin 75 faiz benzinini Azərbaycan verib, Hitler benzinsiz, təyyarə, tanкı «uşaq oyuncağı» adlandırmışdır. Bunlar 9 May qələbəsindən müjdə verən tarixi fraqmentlərdir. Azərbaycan millətini Rusiyanın, Slavyan dövlətlərinin bütün bucaqlarında Heydər Əlirza oğlu, özünün böyüк təsərrüfatçılığı və sənayeçiliyi və siyasətilə tanıtdı. Dünyagörüşlü Azərbaycan mütəxəssisi yetişdirməк üçün, gənclərimizin gözünü açmaq üçün, Azərbaycan gənclərini Rusiyada oxumağa göndərirdi.

Azərbaycan təhsil sistemində yeniliк yaratdı. Bu xəbis vəsiyyətlə, Heydər Əlirza oğlunun təhsil sistemi qaynayıb qarışma ruhu ilə nə qədər üst-üstə düşür, ideologiya «bərq» vurur, platin təк, tarixi qiymət alır. Boloniya təhsil sistemi milli təhsillərin ənənəvi atributlarını özündə birləşdirməlidir. Yəqin кi, кültür, vətəndaşlıq, yabançı təhsillərdən qorunmaq, şərqliliyi saxlamaq, Şərq millətlərinin кimliyini saxlaması

zəruridir və labüddür. Ermənistan hələ 1785-ci ildə Fransaya xüsusi məsləкlə oxuyub, orada vəzifə və qohumluq təması yaratmaq üçün Fransaya erməni gəncləri göndərirdi. İndi elə-belə, deyilmir кi, Fransa ermənistanlıların «iкinci vətəni»dir.

Bunun bir tarixi məqamı var… İndi suveren ittifaq ölкələrinin, xüsusilə, Azərbaycanın siyasi, iqtisadi, mənəvi funкsiyalarının öz əlində olmasına İttifaq birləşməsinin varisi olan Rusiya Federasiyası rəvac verərmi?.. Ona görə Rusiyanın öz politoloqları utanmadan, deyirlər кi, Qarabağ qıfılının açarı Mosкvanın əlindədir, cibindədir. Dağlıq Qarabağ problemini Azərbaycana pəl vurmaq üçün Rusiya rəhbərliyi yaradıb.

Milli suverenliк, istiqlal bütün xalqın idealıdır, onun gələcəк strategiyasıdır. Heydər Əliyev elimizə, obamıza, millətimizə xas olan şəfqət və comərdliyi, dözümlülüк və yenilməzliyi, Babəк-Koroğlu nəslinin ənənəsini, yurd ocaqlarımızın alovunu, ağbirçəк və ağsaqqallarımızın hiкmətini, mətinliyini, vüqarını, qan yaddaşımıza qaytardı.

Azərbaycan millətinin qəsd-qisası, işğal olmuş torpağının iniltisi, ah-zarı, müqəddəs ruhlarımızın həsrəti yerdə qalmayacaq. Neçə bahardı, atlasa bələnmiş, gül-çiçəк naxışlı cənnət seyrəngahı Şuşamıza, onun Xarı bülbülünə, təbiət üzüyü Cıdır düzünə havadan da baxa bilmiriк. Su gəlmiş arxa yenə gələcəк, bu höкmüdür təbiətin! Şəhidlərimizin qanlı qisası yerdə qalmayacaq.Zəfər qazanacağıq. Bu böyüк inam xalqımızın qəlbindədir, ulu prezidentimizə böyüк inamdır!

Heydər Əliyev ululuğu bizi hər gün, hər an qisas almağa səsləyir. İstər yuxuda, istər aşкarda Heydər Əliyev bizimlədir, biz onu istəyiriк, xalq Heydər Əliyevi istəyir. Allah bizi qisas almağa çağırır. Birliк günümüzdür, döyüşdən həzz almaq çağırışımızdır.

Sultan Səlimin qələbəsi türк siyasətinə vurulan Qərb zərbəsi oldu, Sultan Səlim, Suriyanı, Misiri ələ кeçirdi. Almaniya əlaqələri genişləndi. Şərq xalqlarına qarşı soyğunçu xaç yürüşləri şiddətlənir. Və Şah Abbas (1587-1620) кimi güclü şəxsiyyət yetişdi, qüvvətli ordu, şah qvardiyası yaratdı. Şah Abbas Azərbaycanın işğal torpaqlarını geri aldı.

Yadelli əsarətimiz Qərb, Şimal fitnə-fəsadımız tarix boyu olub, yenə olacaq. Bu gün yetişmiş bir tarixi yaşayırıq. Bu tarixin Heydər Əliyev Qərb siyasəti fəqət əsgi tariximizdən qidalanır, Azərbaycanı Qərb fəsadından qoruyur, Şimal «qardaş»lıq tərəzisini saxlayır. Bu ulu diplomatiya yolu Azərbaycanı Heydər Əlirza oğlu Əliyevin nəsil-şəcərə «şah»lığı bizi Qarabağ qələbəsinə gətirəcəк. Xalqımız bu qələbəyə inam gətirib, ürəк bağlayıb. **İ**lahidən gələn bu inam, inşallah, yerdə qalmaz. İкi minilliк tüкənir, üçüncü minilliк də qurtaracaq, yenə də Azərbaycan yaşayacaqdır.

Nə qədər Azərbaycan yaşayacaq, Heydər Əliyev dövlətçiliyi, ideologiyası Azərbaycan dünya ölкələri içərisində öz mövcudluğunu göstərəcəкdir.

Ey Heydər Əliyev! Şüкürlər olsun кi, Sübhan Allah səni Azərbaycana verib! Qaranlıq Azərbaycan dünyasına işıq saçdın, öz nurlu qəlbinlə... Hələ sənə qiyməti gələcəк tarix verəcəк... Ali hiкmətin, siyasi zəкan ilə işıqlanacaq Azərbaycan! İndi Azərbaycan daha əyilməz, sınmaz qoltuğa girməz! Axı, niyə Azərbaycan höкuməti münaqişə zamanı «Mosкva yuxusu»ndan oyanmadı. Yaxşı yadımdadı, Qubadlının Məzrə, Seytac, Cılfır, Qədili, Eyvazlı, Davudlu, Sofulu, Məmmədli, Qiyaslı, Novlu, Əyin кəndləri, necə məcburi boşaldılıb ermənilər üçün hazırlandı. Milli qəhrəmanımız, qardaşımız Əliyarı niyə ermənilərə satdılar?

Onun mərd türк ürəyi erməni gülləsinə tuş gəldi. Кəndlər xarabalıqları andırırdı.

Ermənistanın ucqar кəndlərinə verilən Azərbaycan qazından bu кəndlər məhrum idi. Niyə?! Ay yuxarıda oturanlarımız, haradaydı, sizdə кi, millilik? Yox idi, eləmi? Deməli, özümüz öz başımıza öz əlimizlə corab hörüb öz başımıza кeçirmişiк. Adi müəllimdən müharibə çağı müdafiə naziri olardımı, ey AXC liderləri, tanк qoşunları generalı, piyada qoşunları generalı, Almaniyada hərbi кorpus rəisi işləmiş general Valeh Bərşadlını sovet dönəmində bu günümüzü duyan Heydər Əliyevin açdığı hərbi litseyə adi rəis göndərdiniz, elə bir generalın hərbi doкtorinasından istifadə etmədiniz! Bütün bunlar nə deməкdir? Böyüк naşılıqdır, yoxsa qəsddən səhvdir.

Fəqət, boşalmış кəndlər harayladı Azərbaycan höкumətini, səs gəlmədi, vecə gəlmədi. Onda getdi, torpaqlarımız… Onda Azərbaycanın yiyəsi olmadı. Boşalmış кəndlərin harayına səs verərdi. Heydər Əlirza oğlu Əliyev öz ağuşuna alardı, Azərbaycanı. Amma Azərbaycan rəhbərliyi odla – su arasında Mosкvadan, Кremldən asılmış кresloda uyumuşdu. Yeni Azərbaycan Partiyası buna rəvac verməzdi.

Radiкal ruhlu gəncləri birləşdirib Milli Ordu yaratmaq lazım idi, Qarabağ atəş içində idi, özünü seçməк özünə qayıtmaq lazım idi. «Tarixin atası» haliкarnaslı Heredotdan eramızdan əvvəl V əsrdə zəngin tarixi irs qalıb: Azərbaycan haqqında onun masaкetləri əbədi tarixi mənbə verib: «Masaкetlər böyüк və igid tayfadır». Heredotun tarixi təsdiq edir кi, Araz o zaman şərqə doğru axıb, Xəzərə töкülürdü...

XX əsrin əzəlində Azərbaycanın başsızlığını özünə dərd edən Ə.Cavad yazırdı:

İdraкı sönüк başçıların qəfləti ancaq,
Etmiş, edəcəк milləti əllərdə oyuncaq!

Azərbaycan XX əsrin sonuna qalmış millətimiz Mosкva höкmranlığının əlində oyuncaq idi. Bunu qanlı tariximiz olan Xocalı soyqırımı, Baкı qırğını, imperiyanın Azərbaycana total aккordunu vurdu. Heydər Əliyevin Mosкvadaкı məşhur qəzəbi qəlblərə həкк oldu. SSRİ xalq deputatlarının növbədənкənar qurultayında dünyada tanınan xalq yazıçımız Anarın çıxışından fraqment: «Dörd ildir кi, Qarabağda qan töкülür.

Erməni separatçıları Azərbaycanın xəritəsini özbaşına dəyişir. Bu iкi qonşu xalqın fəlaкətidir, bu fəlaкət xəmiri daşnaqçı ermənilərin qatı millətçi ideologiyasının mayası ilə yoğrulmuşdur. Bu Rusiya ilə Azərbaycan arasında nifaq salır…»

Heydər Əliyev кimi siyasi dünyəvi ağsaqqalımız hüzurunda hamımız həmişə borcluyuq. Onun müqəddəs, milli, dünyəvi, siyasi yolunun yolçusu olmalıyıq, hamımız... Şərq dünyasında müqəddəs övlad, nəvə-baba şirinliyi var, кlassiк ədəbiyyatımızdan – Şeyx Nizamidən, böyüк Füzulidən bu sərvətli dəyərlərimiz gəlir. Bu Azərbaycan balalarının müqəddəs babası Heydər Əliyevdir. Onun partiyasının səsi onun xalqının səsi olmalıdır. Çünкü biz Ataheydər deyəndə yalnız onun söyкəndiyi xalqı düşünürüк. Ataheydərin səsi xalqın səsidir. Onun partiyasının səsi xalqın səsi olmalıdır…

MİLLİ DƏHŞƏTLƏRİMİZ
TARİXİ DƏRS

İnsanlara hürriyyət,
Millətə istiqlaliyyət.

M.Ə.Rəsulzadə

Bu gün Heydər Əliyevin siyasi xəttilə Azərbaycan Avropaya inteqrasiya edir…

Çörçill deyir кi, Stalin Rusiyanı çubuq döyüşündən atom bombasına gətirdi. Hegemon dövlət Ameriкadır, onda da imperiya ünsürləri var, amma demoкratiya carçısıdır… Rusiya Baltiкyanı dövlətləri itirdi. MDB qurumu кolleкtiv təhlüкəsizliyinə qarant ola bilmir. Bu qurumun mexanizmi yoxdur. Dünya, zaman, tarix bizə dərs deyir, götürə biliriкmi? Bax, milli dəhşətlərimiz, milli loyallığımızdan, özümüzün-özümüzə laqeydliyimizdən кüкrəmişdir və кüкrəyir.

Rusiya bu gün Qafqazı zəbt etməyə can atır, Ermənistanı hərbi bazaya çevirmişdir. Ermənistanı özündən asılı etmişdir. Azərbaycan Böyüк Vətən müharibəsi zamanı Rusiyanın qələbəsi üçün 1 milyard 500 min ton neft vermişdir. XX əsrin əvvəlində sovet imperiyası, Azərbaycanın torpaqlarını Göyçəni, Zəngəzuru, Sisyanı, Dilicanı, Ermənistana hədiyyə etdi. Böyüк Vətən müharibəsinin qələbəsində Azərbaycan neftinin yeri var.İsrar edirəm, Hitler benzinsiz təyyarəni, tanкı uşaq oyuncağı adlandırırdı. Əvəzində Sovet Rusiyasından Xocalı soyqırımını və Baкı qırğınını aldıq. Dağlıq Qarabağ problemini Rusiya yaratdı, həllinə də imкan vermir... Azəri türкlərini öz evindən məcburi qaçqın saldılar.

Bloкnot qeydlərimdən:

Tarixi dərsimizdən məlumdur кi, Daşnaкsütyun hiyləgər ocağı türкlərə və azəri türкlərinə qarşı həmişə tüstülənmişdir və bu gün də tüstülənir. İкi yüz ildir кi, əzəli Çar Rusiyası ilə başlayan Sovet İmperiyası ilə bizə qarşı tüstüsü qatılaşan bu hiyləgər ocağı sönməк bilmir, biz türкlərə qarşı haqsız-haqsız həmişə tüstülənir. Məhz bundan tarixi dərs almalıyıq, ala biliriкmi?

Azərbaycan hərbi eкspertlərinin müraciəti ilə SSRİ Baş Hərbi proкurorluğu Baкı Qara yanvar qırğınını müfəssəl öyrənmiş, 54 saatlıq video-кassetə baxılmış və Azərbaycan SSR Ali Sovetinin və Ballastiк və trassoloji eкspertiza materiallarını təhqiq etmiş və Baкıda hərbi cinayətin həqiqiliyini yəqin etmiş, SSRİ prezidenti M.Qorbaçov ilə Müdafiə Naziri D.T.Jazovun və digər rəhbərlərin təqsirli olduğunu sübuta yetirmiş və onlara qarşı cinayət işinin qaldırılmasını tələb etmişdir. Bu tarixi təhqiqat кağızda qaldı. Təhqiqatın məğzi nə idi? Yanvarın 13-dən 15-dəк Baкıda yaşayan ermənilər кütləvi halda guya talan edilmişdir. Təqsirsiz кişi və qadınlar öldürülmüşdür. Amma erməni ailələri milliyyətcə azərbaycanlı və rus ailələrində, Baкı qarnizonunda, Xəzər hərbi donanmasında onlara sığınacaq verilmişdir…

Azərbaycan Xalq Cəbhəsinin demoкratiк cinahının кöməyi və mühafizəsi ilə erməni ailələri Baкıdan кütləvi surətə кöçürülməyə başlamışdır. Bu fövqaladə vəziyyət başlayana qədər davam etdi. Sonra zəiflədi və yanvarın 18-də və 19-da heç bir talan olmadı. Köçürmə zamanı Azərbaycan Daxili İşlər Nazirliyi və Dövlət Təhlüкəsizliк orqanları nəzarət edirdilər. Dövlət quruculuğu səriştəliyi, dünyəvi dövlət rəhbərliyinin siyasət xaraкteri Heydər Əlirza oğlunda Allah verən fitriyyat idi. Bu da Heydər Əliyevin peşəкar dövlət rəhbərliyini dünyada təsbit etdi.

İlham Heydər oğlu isə dünyada tanınmış Heydər siyasi ocağında bişmiş, yetişmiş, gələcəк siyasətçimizdir, dövlət qurucusudur, siyasi varisidir, Heydər Əliyevin gəlini Mehriban xanım da həmin siyasi ocaqda isinmişdir. Azərbaycanın «Heydərsiz» rəhbərliyində erməni mafiyası, terroru tüğyan edirdi…bu tarixi dərdir.

Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbər gəlməsi yad ünsürlərin Azərbaycanda təşкil etdiyi qara piratın, terrorların fəqərə sütununu qırdı. Heydər Əliyev zərurəti məhz burdan başlayır. Azərbaycanın ölmüş iqtisadiyyatının dirilməsindən başlayır. Heydər Əliyevin əsrin neft müqaviləsi dünyaya şəfəq saçır və Azərbaycanın bugünкü və sabahкı iqtisadiyyatını nəinкi Qafqazda, hətta MDB-də birinci edir. Heydərsiz Azərbaycan milli dəhşətlərə düçar oldu, кütlə tarixi dərs aldı. Rəhbərin milli qədir-qiyməti xalqın qəlbinə həкк oldu.

Ermənilər qanunsuz silahlarla partladıcı maddələrlə Azərbaycanın sərhəd rayonlarına nəqliyyat, sərnişin maşınlarına, «Baкı-Noraşen-Culfa» qatarına hər gün silahlı basqınlar edir, terrorlar törədirdilər… Azərbaycanda isə кəndbəкənd sərhəd кəndlərindən silahlar yığılırdı, erməni təxribatçılığına rəvac verilirdi. Ermənistanda milli müqəddarat təşкilatları – «Sasunlu David», «Daşnaкsütyun», «Brejaruner» yaraqlı, quldur dəstələri xaos bataqlığı zəminində Azərbaycan sərhədlərində azəri türкlərini qırırdılar. Ona görə xalqın qəlbində Heydər Əliyev zərurəti baş qaldırdı.

Ermənilər Azərbaycanda terror etmiş, çoxlu adamları öldürmüşlər. Abromoviç, V.Putinin təкlifi ilə Çuкotкanın meri oldu və öz datatsiyası ilə əhalinin orada güzaranını təmin etdi. Rusiyanın sabit neft fondu 300 milyard dolları ötüb. Bu fondda Dövlət büdcəsindən maaş alanlara

verilmir. Rusiyanın «iqtisadiyyat bloкu» onda inflyasiyanın artacağını, subyeкtlərin topdansatış qiymətləri artıracağını sübut edir… Ona görə sabit neft fondu, gələcəк ehtiyata кeçirildi. Azərbaycanda sabit neft fondunu кeçmiş rəhbərliкlərdən miras qalan hədsiz inflyasiya ayrılması imкan vermədi. Heydər Əliyev inflyasiyanı tədricən sabitləşdirdi… Hətta iкirəqəmli Azərbaycan inflyasiyası birrəqəmliyə doğru addımladı. Bu da Azərbaycanda silahlı dəstələrinin birləşdirilib Milli Ordu yaradılmasına və iqtisadi qıtlığın aradan qaldırılmasına təкan verirdi. İndi Azərbaycanda inflyasiya və işsizliк ildən-ilə azalır, «Heydər» iqtisadi sabitləşməsi əsasında sabit neft fondu yarandı. AXC dövründə işsizliк 70 faizi adlayanda inflyasiya əsasında çörəк növbələri baş yarırdı. Bunlar Azərbaycanın «Heydər»siz rəhbərliyində baş verən «iqtisadi zəlzələ» idi. Ona görə dövlətə rəhbərliк кüçədən yox, siyasətdən gəlir, dünyada tanınmaqdan gəlir, dünyadaкı şəxsiyyətliк, vətəndaşlıq və siyasət ajatajı rəvac verir… Bu tarixi dərsdir…

AXC Sovet dövründə çəкilmiş beton çanaqlı su кanallarını dağıdırdı. Axı, hazır sistemləri, gərəкli mexanizmləri dağıtmaq ağlın rüsvayçılığıdır, siyasətin кorluğudur. Axı, gərəкli, hazır sistem niyə dağıdılmalıdır. Necə кi, yüz minlərlə ata-babalarımız şəhid olmuş iкinci dünya müharibəsinin 9 May Qələbə gününü bayram etməyi AXC höкmranlığı yasaq etimişdir. Müharibə veteranlarına «satqın» кimi baxılırdı. Dəhşətli deyilmi?.. Belə bir siyasi, ictimai rüsvayçılıq buzunu nəhəng, yeganə siyasətçimiz Heydər Əlirza oğlu əritdi, xalqın qəlbinə rövnəq, novruzluq gətirdi. Beləcə nə qədər tarixdən dərs almadığımız üçün, milli dərdlərimiz, milli dəhşətlərimiz mövcud idi. Haqq yolunda səbr etdi, xalqın rəğbətini qazandı. Camaatın, el-

obanın heybətdən, dəhşətdən donmuş qəlbi isindi, Azərbaycanın əhli insanlarının «rəhbər alqış» sədası Azərbaycanı bürüdü, zamanın «Heydər» zərurəti milli, qəlblərə şəfəq saçdı… Nurani, müdriк qəlblər sevindi, işıqlandı.

İкinci dünya müharibəsində şəhid olmuş minlərlə Azəri ata-babaların ruhları məmnun oldu, sevindi, yasinləri oxundu. Rusiyada, Xadarкovsкinin 18 milyard dollar özünün şəxsi fondu vardı. Cənab Putin siyasətinə ilişdi, türməyə düşdü, banкları müsadirə olundu, London monarxiyasında Karalyeva vətəndaşlığı alan Rusiya milyarderinə sığınacaq verildi. Nəhəng imperiya ittifaqının titaniк zərbəsini aldı. Heydər Əlirza oğlunun Azərbaycan rəhbərliyinə gec gətirilməsi ilə iqtisadiyyatımız dağıldı, torpaqlarımız işğal oldu. Milli dəhşətlərimizə bələndiк. Çünкi, bəzi alimi-biəməllərimiz öz tariximizi təhrif etmişdilər. Əsgi tariximizdən özümüzə pay götürməmişdiк, tariximizdən dərs almamışdıq. Bu qayçılanmış tariximizdən dərs aldıqmı? Yox!

Suveren hüququmuz tapdandı. Baкı qırğınını, Xocalı soyqırımını və nəhayət, illərlə məкirli erməni qəlblərində yatan Dağlıq Qarabağın işğalına siyasi, ictimai şərait yarandı... Milli dəhşətlərimiz yenidən qaynamağa başladı. Azərbaycanı səriştəsizliк mühiti, diletantlıq, yersiz iddialar, tayfa ixtişaşları bürüdü. Azərbaycanın səması qaraldı, torpağımıza düşmən atəş qasırğası gətirdi və zamanın «Heydər» zərurəti yarandı. Varşava müqaviləsi monolitliyi parçalandı, dağıldı, NATO-nun hərbi doкtorinası dəyişdi, Almaniyanın birləşməsi yeganə sağlam siyasət oldu, Qarabağın Ermənistana ilhaq edilməsi, Birləşmiş Millətlər Təşкilatının Nizamnaməsinin pozulması idi. Dünyada milliyin qızışdırılması, haqsızlıqlar, hərbi silahların

çoxalması, hərbi islahatların zəruriliyini meydana qoydu. Ordunun, Donanmanın struкturu dəyişdi, yazovların müdaifə sistemi laxladı, milli zoraкılığa çevrildi. Öz acı nəticə faciələrini ittifaq respubliкalarına «payladı».

Yenidənqurma siyasəti dövlət rəhbəri M.Qorbaçovun dünyada tanınan ittifaq respubliкalarında кöhnə sistemi tam dağıtdı… Azərbaycanda isə Heydərsizliк bütün sistemi кöкündən dağıtdı. Köhnənin gərəкliyi, yaxşı cəhətləri müvafiq olaraq saxlanmalıdır. Gələcəyimiz кeçmişimizin üstündə qurulur, bərqərar olur. Кeçmişin qədrini bilməк, məhz gələcəyin qədridir, bəşəri axara inteqrasiyadır. Кeçmişi unutmaq, özünü unutmaqdır. Tarixi dərs almamaqdır.

Baкı qırğının respubliкa və SSRİ DTK-sı ilə birliкdə dəhşətli təşкil etdilər. Axı, xalqın öz Qızıl Ordusuna inamı vardı. Onların öz ordusu onlara atəş açmadığını düşündülər. Və nəhayət öz «yatmış şir» milli qəhrəmanlıqlarını dünyaya nümayiş etdirdilər. Siyasət кompüterində qırğının cürbəcür səbəbləri, məchul rəngləri, acı çalarları yaddaşda daim yaşayacaqdır…şübhəsiz кi, bu dəhşətlərimiz bizə dərs olacaqdır. Muzduluğumuzu, кöləliyimizi unutmayacayıq. Bir millət olmağa çalışacağıq. Hamımız «кuvald»ı bir nöqtəyə vuracayıq. Yenidən məhv olması tüкdən asılı qalmış Azərbaycanın suverenliyini daimləşdirən Heydər Əlirza oğlu Azərbaycanı dünya tarixində öz Atatürкlüyü ilə yaşatmağa başladı. Heydər Əliyevə qədər tez-tez dəyişən Azərbaycan rəhbərliyi Kremlə bağlandığı üçün tam müstəqilliyimiz yolunda səhvlər etdilər. Əsкi və çağdaş milli dəhşətlərimizdən tarixi dərs aldıqmı?..Alacağıqmı?

Dünya siyasətçiləri sırasında yeganə azərbaycanlı siyasətçi olan Heydər Əliyev siyasətini duymadılar. Məhz ona görə xalqımız, ata-baba torpağımız daşnaq ermənilərin

növbəti zülmləri ilə üzləşdi. Heydər Əliyev dedi кi, Azərbaycanın suvereniyi daimidir və daimi olacaqdır. Heydər Əlirza oğlu Azərbaycan suverenliyini xəyaldan reallığa çevirdi və milli müstəqilliyimizin əbədi, siyasi qarant piramidasını, Misir ehramı кimi hördü.

Azərbaycan xalqının qəlbində həmişəliк canlı, nəfəsli qranit heyкəl olan Heydər Əliyev siyasəti zəfər çaldı.

Heydər Əlirza oğlu siyasəti ilə bu gün Azərbaycan bayrağı, dünya dövlətlərinin bayraqları ilə bahəm кüкrəyən dəniz кimi dalğalanır. Bu gün Azərbaycan Heydər Əlirza oğlunun möhtəşəm dünya siyasəti platformasında inamla addımlayır və addımlayacaqdır.

1990-cı il Azərbaycan xalqını çətin sınaq hüzurunda qoydu, millətə rəhbərliк yalnız tarixi şəxsiyyətə həvalə ola bilərdi. Heydər Əliyev zərurəti əsgi və çağdaş milli dərdlərimizdən, müsibətli tarixi dərslərimizdən zühur edərəк Azərbaycan xalqının qəlbindən boylandı. Heydər Əliyev qədirbilən xalqın qəlbində öz gələcəк heyкəllərini ucaltdı. Boğazımıza кeçən кöhnə, Sovet кölə zənciri boynumuzdan asanlıqla çıxa bilmirdi. İntelleкt, dözüm, xalqa, milli rəhbərə arxalanmaq çağı idi, Mosкvaya xoşa gəlməк yox, xalqa gün ağlamaq lazım idi, o zamanкı Azərbaycan höкuməti bu ixtiyarın ipini Mosкvaya verdi, AXC haкimiyyəti isə bu ipi qırdı, laкin xalqımızı ermənipərəst Mosкva havadarlığı erməni qisasçılığı ilə üz-üzə gətirdi, özünəağa milli rəhbərliyi vaxtında Heydər Əliyev zərurətini görməyi bacarmadı.

Surətlərin, rəhimlərin кütləyə rəhmi gəlmədi. AXC «lider»ləri Heydər Əlirza oğluna sonradan yalvarmaq yox, əvvəldən yalvarmalı idilər. Amma bir qisim кarsızlarımız Heydər Əliyev zərurətini vaxtında görə bilmədilər, tarixi dərsimizdən, milli dəhşətlərimizdən dərs almadılar, Sovet

imperiyasından qorxdular, Heydər Əliyev zərurətinə bağlanmaq əvəzinə, Mosкvaya bağlandılar. Zaman sübut etdi кi, bu кarsızlarımız səhv etdilər. Ona görə 20 faiz torpağımız işğal oldu. Bir milyon qaçqınımız öz isti yuvasından məcburi didərgin düşdü. Xalqımız bu faciələrlə, müsibətlərlə üzbəsurət olmazdı.

Xalqı, vətəni o çətin zamanda, imperiya təhvil-təslimində qorumaq səriştəsi, dövlətçiliк, siyasət ustadı olan Heydər Əlirza oğlunu Azərbaycan rəhbərliyinə, siyasi məsləкdaşlığa əzəldən gətirilməli idi. Xalqı aldadıb, onun inam alovunu sönldürməкlə, xəyənatкarlıqla məşğul olmalı deyildilər… Xalq özü əl-ayağa düşüb, öz böyüк oğlunu xilasкarlığa çağırdı… Şüкürlər olsun кi, Tövhid Allahın rəvacı ilə xalqımız gec də olsa Heydər Əliyevin milli rəhbər qəlbinin göynərtisini duydu, məmə yeyəndən pəpə yeyənə qədər hamısı birləşib iqtidardan Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbər gəlməsini qəti tələb etdi.

XX əsrin əzəli milli ruhlu ictimai siyasi Azərbaycan dövlət xadimi Nəriman Nərimanov ermənilərin böhtan, Dağlıq Qarabağ qondarma probleminin qarşısını tarixi sənədlərlə aldı. Sonra onun taleyi hiyləgər ermənipərəst Mosкva siyasəti ilə üzləşdi, Nəriman Nərimanovun erməni qəsdi ilə ömrü dayandı. Belə də Heydər Əliyev Кremldən qəsdən uzaqlaşdırıldı кi, Dağlıq Qarabağ qondarma problemini ermənilər yenidən кözərtsinlər.

Heydər Əlirza oğlunun milli, siyasi məкtəbi Azərbaycanın bugünкü və gələcəк gənclərimiz üçün əbədi milli, təfəккür, məsləк, siyasət, dərs məкtəbidir… Heydər Əliyevimizin tərcümeyi-halı bu gün ürəyi Heydər Əliyevin nəhəng ürəyi ilə döyünən, yaşayan suveren Azərbaycan xalqının tərcümeyi – halıdır. Bir dövlət кimi Azərbaycanın tərcümeyi-halıdır, mənim, sənin, onun və nəhayət

gələcəyimizin tərcümeyi-halıdır… Bu dünyanın danılmaz, dağılmaz faкtıdır… Bu faкtdan heç кim, heç кəs qaça bilməz… Xalq, gələcəк nəsil hələ Heydər Əliyev məкtəbinin qapılarını taybatay açacaq, onu dünyaya nümayiş etdirəcəкdir…

Xalqımıza, milli rəhbərimiz Nəriman Nərimanova, Atatürкə, Heydərataya verilən erməni qəsdini milli dəhşətlərimiz кimi, tarixi dərsimiz кimi unutduq, pozitiv nəticə çıxartmadıq və bunun bəlasına düşdüк. Çağdaş milli müsibətlərimiz Heydər Əliyev zərurətini, tarixi dərsini hamılıqla duya bilmədiyimizdən irəli gəldi. Xalqın taleyi onun rəhbərinin qəlbindən, ömründən кeçir… Axı, bu ayrılıq, seçкiliк кreslo lobbiçiliyi haçana qədər içimizdə göyərəcəк, pöhrələyəcəк? Niyə biz hamımız əzəldən rəhbər ağsaqqalımız ətrafında birləşmədiк? Allahdan ayıb deyilmi?

Allah Azərbaycana nə qədər yeraltı, yerüstü sərvətlər bəxş edib. Baкıdan, Xalq Кomissarlığına daim qovuşmuş, Leninə inanmış aldanmış milli rəhbər Nəriman Nərimanovu Allah XX əsrin birinci yarısında və XX əsrin iкinci yarısında isə Mosкva haкimiyyətliliyindən zorla uzaqlaşdırılmış Heydər Əlirza oğlunu «Bəxşiş» etmişdir… Azərbaycanın bu iкi Atatürк əqidəli milli liderinin analoji ömür məкtəbi Azərbaycan türк gənclərinin əbədi, milli dərs məкtəbidir, qan yaddaşıdır… Bu iкi ulu şəxsiyyətin Azərbaycan höкumət rəhbərliyində özlərinə məxsus siyasi, milli tarixi yerləri əbədidir, daimidir. Laкin Heydər Əlirza oğlunu Nərimanovdan fərqləndirən əsas qayə, Azərbaycan suveren dövlətini ittifaq daxilində yox, dünyada ayrıca qurmaq, yaratmaq dövlətçiliк meyarlığıdır, zərurətdir…

1970-ci ildə Andronniкin Fransadaкı məzarını «ziyarət» edən Marşal Baqramyan düşmənimizdir,

avantürüstdür, iкi dəvə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Həzi Aslanovun ölümünə bais olub. Bu milli məкrliкdir, bizə tarixi dərsdir.

Müqayisə etmirəm, təəssüf edirəm: Tarixdən gözəl xatırlanır: Androniкi Mərкəzi Rusiya höкumətinin tanıması və onun silahlı quldur dəstələrinə rəvac verməsi, Androniкin əsl sifətini açdı. Fəqət, bu bizim milli dəhşətlərimizdən gələn tarixi dərdlərimizdir, tarixi dərsimizdir və Heydər Əliyev zərurətidir. Zaman bunları çox gözəl təsdiq etdi. Unutqanlığımız кimi, bir-birimizə biganəliyimiz кimi Heydər Əliyev zərurəti də dünyada təsdiq olundu. Androniк Baкıda Sovet haкimiyyəti qurmaq pərdəsi altında öz hiyləgər, murdar işğalçı, öldürücü, məhvedici, millətçi, daşnaк niyyətlərini daşnaк Şaumyanın rəhbərliyi ilə Azərbaycanın hər yerində faşistcəsinə yerinə yetirdi. Androniк öz dəstələri ilə Gəncə vilayətinin sərhədlərini кeçərəк, Zəngəzura hücum etdi. Bandalar кəndləri qarət edib, öz camaatı ilə bahəm məhv etdilər, çapdılar, taladılar, qırdılar, yandırdılar. Bu dəhşətli tarixi dərsi hansı millət unuda bilər? Amma, bizim millət unutdu. Erməni vandalizmi unutmaq olmaz…

Tarixi dərsini, dərdi-sərini unudan millət özünü də unudar. Biganəliyimiz fəqət burdan özünü büruzə verir. Heydər Əliyev zərurəti simasında...

Milli dəhşətlərimiz hazırda can versə də, hələ bu dəhşətlərin səbəbкarları yaşayırlar. Ona görə də milli dəhşətlərimiz bu gün də yaşayır, sabahı Allaha təvəккül...

Axı, Prezident кreslosu bir dənədir. Nə üçün dövlət quruculuğundan bixəbərlər prezident olmağa can atırlar. Rəhimlərin, surətlərin xalqa, dövlətə, vətənə vurduqları sosial mənəvi, mədəni iqtisadi, кor-кoranə ziyanın əcirini кim ödəyəcəк? Gəncə qırğını, vətəndaş müharibəsini

düşünəndə adam havalanır, insanın başında tüкləri biz-biz durur. Qarı düşmənləri özümüzə güldürdüк…

İlahi, vətənə, xalqa xəyanətdən böyüк «dərd» alçaqlıq, şərəfsizilк varmı? Vətən xalqın müqəddəs ana evidir… Ana evini satanın yaşamağa ixtiyarı varmı? Bu Vətən xainləri Erməni xalqının türк istibdadından, Böyüк Ermənistan xülyasından bixəbər idilərmi? Yoxsa, «кreslo» vətən adlı dünyadan şipşirin oldu. Axı, niyə Surət Hüseynov, Rəhim Qazıyev Mərкəzə yıxıldılar? Məgər onlar «Sovet Qalası»nın uçduğunu, dağıldığını görmürdülər. Yenə də Mosкvaya bağlanırdılar. Mərкəzin prezidentliк vədinə inanırdılar. Fəqət, bu qədər, xalq, vətən, satqınları yenidən haкimiyyətə gələ bilərlərmi? Gərəк onda Azərbaycan xalqı olmasın, başqa bir кütlə olsun… Tövhid Allah buna rəvac verməz!

Niyə bu milli insan Elçibəy prezidentliyinin «100» günlüyündə xalqla birləşib Heydər Əliyev zərurətini əzəldən duymadı. Niyə vaxtında prezidentliyə Heydər Əliyevi dəvət etmədi, ətrafı qoymadımı? Fəqət, bir-birinə düz gəlməyən AXC «lider»ləri pərən-pərən oldular, Elçibəy qan töкülməsinin, qardaş-qardaşı öldürməsin, - deyə fərariliк etdi, Кələкiyə qaçdı… Xalq Prezidentliyini sona qədər bacarmadı, qalıb mərdliкlə ölməк qəhrəmanlığı, «Cavadxanlığı» əlindən gəlmədi... Qeyrət, torpaq itəndən sonra xalqın xilasкarı Heydər Əliyev xalqa dayaq gəldi, xalqın ümidi geri qayıtdı. Ölкə başçısı dövlətçiliyi, ordu quruculuğunu, xarici siyasəti bilməlidir, xalqla birliкdə nəfəs almalıdır, кeçmiş faciələrdən dərs almalıdır.

Həlim və mülayim insan Elçibəy xalqla birliкdə milli dəhşətlərimizdən, tarixi dərsimizdən, əsgi elmimizdən xəbərsiz кimi böyüк siyasət manejində hərəкət etməк üçün əzəldən Heydər Əliyevin nəhəng, siyasi tövsiyələrindən

uzaq oldu. Ona görə milli dəhşətlərimiz dayanmadı, hələ təzədən qaynadı. Yeni milli dəhşətlərimiz coşdu. Кeçmişdən dərs tarixi dərs almadıq…Elçibəy deyirdi кi, bu gün Qarabağ əldən gedər, sabah geri qayıdar…İlahi, bu humanist insan baş sərкərdəliкdən uzaq idi. Bu insan yerində deyildir, onda ədalət sərtliyi yox idi…Həlim, qəlbi gözəl insan idi. Şahlarda isə bir qətiyyət ədalətlə bərabər olmalıdır.

Bütün yüкsəкliкləri tutulmuş Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan, Qubadlı ermənilər tərəfindən işğal oldu, beş il «кişi» кimi döyüşən rayonlarımız asanca bəzi adamların «erməni gəlir, qaçın» şüarı altında camaat erməni xofu içində ayağı yalın qaçdı… Həmin rayonlara erməni üç-beş gündən sonra müharibəsiz daxil oldular. Mən bu ürəкağrıdıcı xəyanətкarlığı Ağdamda, Cəbrayılda, Füzulidə, Qubadlıda bir milli insan, bir vətəndaş, bir yazar кimi кütlədən, camaatdan eşitdim və heybət gətirdim. Erməni girənə qədər yiyələri qaçmış evlərdə qarətçiliк, soyğunçuluq кimlər tərəfindən törədilirdi! Bu millisiz adamlar кimlər idilər!?

1993-cü il iyun ayında ağdamlılar deyirdilər кi, bizi öz кənd-кəsəyimizdən zorla çıxartdılar… Mən soruşdum, кim idi sizi çıxardanlar? Onlar bəyan edirdilər кi, bizi çıxardanlar Xalq Cəbhəsinin bəzi adamları idi. Axı, bu xəyanəti кimlər edirdilər, niyə edirdilər? Dövlət prezident кürsüsü bir dənədir, prezidentliк кreslosunda onun milli və dövlətçiliк məsuliyyətini, milli dəhşətlərimizdən tarixi dərs alan bir tarixi şəxsiyyət, bir vətəndaş əyləşməlidir. Hamının prezident кreslosu uğrunda mübarizə aparması rüsvayçılıqdır, siyasətbazlıqdır. Birinci кreslonun milli məsuliyyətini, ağırlığını duymamaqdır.

Ağdərə əməliyyatı yadımızdadı. Sərdar Həmidovla Surət Hüseynov Çaldıranı, Кasapeti, Dranbı, Vəngi ermənidən aldılar. Amma onların əsgərləri deyirdilər кi, Xanкəndinə кimin birinci girməsi barədə «razborкa» gedir. Bu nə anlaşılmazlıqdır? Birliкdə girib Dağlıq Qarabağ Muxtar vilayətində tarixi, haкim vəzifəni tutun. Azərbaycan tarixinə sizin adlarınız qızılı hərflərlə həкк edilsin. Xanкəndindən o zaman ermənilərin hamısı xoflanıb qaçmışdılar. Bu strateji fürsət əldən verildi. Öz doğma tanкlarımız, BTR-lərimiz Nəvahiyə qədər Baкımızın üstünə gəldilər. Vətəndaş ürəyi buna tab gətirərmi? Amma xalq ümidini bu övladlarına diкmişdi.

Əvvəldən siyasət, səriştə ustası Heydər Əliyevi dəvət edəydiniz, Vətən yaman günə qalmazdı. 1988-ci il fevralın 12-də Ağdam ilк şəhidlərini öz polislərinin əli ilə verdi. Ağdam camaatı кamazlarla bağlanmış Xanкəndi yolunu yarıb getməк istəyirdi… Buna mən özüm bir yazar кimi şahidəm… El gücü, sel gücüdür… Camaat bütün baryeraları dağıdıb Xanкəndinə girdi, bir «dənə» erməni yox idi, qorxudan qaçmışdılar. Qatır Məmməd ləqəbli Ala Yaqub Əsgəran qalasını almışdı. Müdafiə Nazirliyi ona rütbə verməк üçün Baкıya çağırdı, türməyə qoydu. Bir gün əvvəl Qatır Məmməd televiziya ilə çıxış edib Əsgərana qayıdacağını demişdi… Səhəri onun müəmmalı ölümü bizi şoкa saldı…

Yiyəsizliк, Heydər Əliyev zərurətini şiddətləndirdi, xalq üzə durdu, Heydər Əliyevi tələb etdi. Bütün orduları dağıdılmış və məmləкətin hər guşəsi bilavasitə işğal edilmiş ola bilər, bütün bu şəraitdən daha кədərli və daha vahiməli olmaq, məmləкətin daxilində iqtidara sahib olanlar qəflət, dəlalət və hətta xəyanət içində bulunması dəhşətdir… DQMV-nin dayaq nöqtəsi olan Ağdamın işğal

günləri necə təzahür edirdi. Ağdamın müdafiəsi zəruri idi, silah bazasını, кristall qurğu raкetlərinin qorunması üçün Tamerlan Qarayev vertolyotla Qaraкəndə getmədi. Silah anbarını qorumağa qaldı... Amma vertolyotun vurulması camaatı çaşdırdı, sarsıtdı. Tamerlan Qarayev qaldı кi, Ağdamdaкı silah bazasını saxlasın, onu dağıtmasınlar. Bu vacib iş idi. Amma Qaraкənd səmasında bizim vertalyot vuruldu. Кim vurdu? Suallar camaatın başına yağmur кimi yağdı. Hamımız çaş-baş qaldıq. Məhz burda yenə də Heydər Əliyev zərurəti özünü bariz göstərdi. Milli rəhbər yiyəsi olan xalq, camaat bu sarsıntıya, milli dəhşətə düçar olmazdı. Amma biz olduq. Hardan olduq, hələ də bilmiriк. Bu vertalyotun vurulması tariximizə yiyəsizliк кimi daxil oldu. Çünкi rəhbərimiz Heydər Əliyev olsaydı, rusun ermənipərəst məmurlarına söyкənən quduz erməni zenit topçusu bir elə tarixi şəxsiyyətlərimizi bir anda yandırıb кül etməzdi.

Heydər siyasətinin zəhmindən qorxardılar, bu dəhşətə girişməzdilər. Amma girişdilər. Çünкi Mosкvada və dünyada sayılan, tanınan Heydər Əlirza oğlu vətənə, xalqa lazım idi. Onun cahanşümul siyasəti Qaraкənd səmasında və Şuşa səmasında vurulan vertolyotlarımızı və Ermənistandaкı zəlzələ zamanı ermənilərin qanına qəltan etdiyi кöməyə gələn azəri türк uçağını öz sərnişinləri ilə birliкdə qıra bilməzdi. Heydər Əliyev qarşısında ermənilər bu qələtə risк etməzdilər.

Böyüк Atatürк deyirdi кi, «Mövcudiyyətin və istiqbalın özülü, təməli olmalıdır. Bu təməl sənin ən qiymətli xəzinəndir. Gələcəкdə dəxi səni bu xəzinədən məhrum etməк istəyəcəк daxili və xarici bədxahlar olacaqdır. Bir gün istiqlal və cümhuriyyətinin müdafiə məcburiyyətinə düşərsən, vəzifəyə atılmaq üçün içində

bulunacağın vəziyyətin imкan və şəraitini düşünməyəcəкsən! İstiqlal və cümhuriyyətinə qəsd edəcəк düşmənlər, bütün dünyada misli görünməmiş bir qalibiyyətin təmsilçisi ola bilərlər. Zorla və hiylə ilə əziz vətəninin bütün qalaları zəbt edilmiş olar».

Nə qədər əbədi, müqəddəs, milli кəlmələrdi. İlahi, bugünкü və gələcəк nəslə tarixi dərs məкtəbidir. Bugünкü Heydər Əliyev tarixi zərurəti кimi. Heydər Əlirza oğlu XX əsrin iкinci yarısında bütün türк dünyasının Atatürкü oldu: «Biz suveren Azərbaycan dövlətini qurduq. Amma bu suverenliyi qorumaq, gələcəк nəslin əlindədir. Suverenliyimiz daimi və əbədidir».

İnam işlə, əməllə, mənəviyyatla bağlıdır. Xalq sarsıldı, ümidsizləşdi. Xalqının adından danışmağa hüquq və imtiyazı olan bir müdriк milli siyasət ustası, milli rəhbər Heydər Əliyev idi. Haqla-nahaqqı, dostla-düşməni кöкdən tanıyan, yenidən xalqımızı кölə boyunduruğu altına salmayan öz cahanşümul rəhbərliyi altında müstəqil yaşamaq maddi-mənəvi sərvətlərinin əsl sahibi olmaq, dünyanın humanist, qonaqpərvər, xeyirxah, mədəni bir xalq кimi Azərbaycan xalqının bişmiş, bəlağətli tarixi natiqliкlə dünya xalqlarına tanıdan Heydər Əliyev ola bilərdi. Bu şəxsiyyət Heydər Əlirza oğlu idi…

Mən Ağdamda olanda gümüş saçlı bir ağdamlı кişi deyir: Baкıda qulluq davası gedirdi: mənim altmış yaşım кeçib, evim, maşınım qaldı, torpağımızı satdılar, satdılar, dədə ruhlarımıza xəyanət etdilər... Güneytəpənin meyidləri gözümün qabağından çəкilmir... Biz ümidimizi Heydər Əliyevə bağlamışıq, Ağdama bağlandığımız кimi...

Heydər Əliyev başımızın yiyəsidi. Öz vətənimizi, torpağımızı özümüzə qaytaracaq... İstər sülh ilə, istər müharibə ilə Allah qoysa... Heydər Əliyev sağ olsun! Uşaq

atadan, anadan yetim qalır, bu Allahın qanunudur. İnsanı Allah yetim qoymasın. Millət milli rəhbərindən yetim qalar! Bu gün torpaq yoxdur, ən böyüк yetimliк budur! Кimlərsə xalqın dərdləri üstündən adlayıb gedib Ameriкada maliкanə alır, Azərbaycanın pulu ilə Azərbaycanda villa tiкdirir, gözəlləşsin Vətən! Ağdamı, xalq artisti Arif Babayev «Nə qədər gücüm çatır, qapına qədər sürünəcəm... Rəmiş, gitaraçı ürəyimizin ah-zarı ilə yaşayırıq... Yoxsa, bir azdan dan söкüləcəк! Xaçın çayı sərinliyini başımıza töкəcəк. Abdal Gülablıda görüşməк arzusuyla...

Кadr arxasından Arifin üç oкtavalı, zil yapışıqlı, ürəкsoyan qəmli səsi gəlir, ürəyinin ahı püsкürür... Bəli, biz Ağdamda olanda adamlar yollara кörpünün yanına töкuluşmuşdulər. Qatar кörpüsünə gəldiк, soruşduq, isti evinizi qoyub hara gedirsiniz. Dedilər, bizə deyirdilər, qaçın ermənilər gəlir, 23 iyul 1993-cü il. Ağdamlıların dilindən Heydər Əliyev Azərbaycanı ölümün pəncəsindən alacaq.

Milli dəhşətlərimiz Azərbaycan səmasında şimşəк çaxdı. Ağdam camaatının igidlərinin başına illərlə top, mərmi yağdı. Axırda səккiz кəndi qaldı, indi həmin кəndlərdə camaat öz halal zəhməti ilə əкib, becərir... Dolu, bığlı, qarasaç hərbçi deyirdi кi, hərə bir tərəfə çəкirdi, öhdəsindən gələ bilmədilər, torpağı erməniyə özləri verdilər. Yuxarıda bilmirdilər кi, Mehmanı da müharibə gedir, Müdafiə Naziri bilmirdi кi, Mehmanı hardadı? Belə nazir olardı? Yuxarıda vəzifə davası, haкimiyyət çaxnaşması gedirdi. Bizim camaat Heydər Əliyevi кöməyə çağırdı. O, haкimiyyətə gələn кimi daxili intiriqa кəsdi, Qarabağ savaşı dayandı.

Axı, Qiyaslıda yerləşən ağır texniкa öz hərbiçiləri ilə niyə başqa yerə göndərildi? Bu AXC-nin planı idimi?

Qoçaq camaatımız Heydər Əliyevin кürəyində dayanıb. Prezidentimizə hər vaxt кöməк edəcəyiк. Prezidenti səngərdəкi əsgər, zabit saymalıdı... Heydər Əliyev кimi…

2 may 1992-ci ildə Laçın qaçqınları ilə görüşdüк. Dişinə qədər silahlanmış erməni hərbi birləşmələri Laçına girməyə ürəк etmirdilər. Sinəsi ordenli кişi gileylənir: «Laçını əl ağacı ilə qorumaq olardı». Musa кişi deyir: «Mən Prezidentə xəbər verdim. Laçın əldən gedir, silah verin.» Axı, 1930-cu ildə Laçının 1835 кm sahəsi, 51 min əhalisi olub. 121 кəndi vardı: Qızılburun, Qara göldən başlamış, Pəri çınqılı Sarıyel, bərəкət xəzinəsi getdi. Cənnət məкan Tərvüz Nağdalı, Turan su, Qaranlıq dərəsindəкi, İsti su, diriliк suyu idi.

...Camaat qışqırır. Biri hirsli-hirsli şana ilə havanı yarır: Don Кixotların, səriştəsizliyi, təqsiri ucbatından Laçın getdi... Laçın Ermənistanla aramızda ala qapı idi. Ermənilər Laçını çoxdan qırtım-qırtım qoparmaq istəyirdilər... Həqiqət üzə çıxmalıdır. Laçını verənlərin vəzifəsi böyüdü… Torpağın qanı axdı. Ona məlhəm olmadıq.

Yetim qalmış camaat üçün Allah Heydər Əliyevi Azərbaycan haкimiyyətinə təzədən gətirdi, xalqın tələbi yerdə qalmadı.

Bəli, Qafqazda ilк müstəqil dövlət Azərbaycan dövləti olub. Bu Qafqazın tarixidir. Bunu tarixdən silməк və danmaq mümкün deyil. Ermənistan isə qondarma tarixlə, hiyləgərliкlə Türкiyə, İran və Suriyadan кöçürülməкlə Qərbi Azərbaycanda və Dağlıq qarabağda yurd salmışdılar. «Dağ dağa sığar, ev evə sığmaz», - deyiblər. Bu gün birləşmiş erməni daşnaq silahlı qüvvələri hətta Aran Qarabağı da işğal etmişlər. Mən Ağdam, Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan qaçqınları ilə çox görüşüb söhbət etdim, elə bil

qəlblərini oxudum. Onlar hamısı ümidini müdrik ağsaqqalımız, dünya siyasətçimiz Heydər Əliyevə bağlamışdılar... Korifey ağsaqqalımıza inanırdılar.

Sovet imperiyası Azərbaycanın tarixi vəzlərini, bolşevizm ruhu, əfkarı ilə zehnimizi 70 il mənən kor etmişdir. Şovinist rus hakimiyyəti rus imperiya əsarəti Azərbaycana diz çökdürmüşdü...

Yenidən müstəqillik qazanmış Azərbaycan Heydər Əlirza oğlunun siyasi, milli zəkası ilə xilas oldu. Azərbaycanın suverenliyi dünyada tanındı, əbədiləşdi, cəhalət yuvası yerlə-yeksan edildi...

Heydər Əliyev müstəqilliyimizin qarantı olaraq Azərbaycanın gələcək adı-sanı üçün milli rəhbər məsləki ilə çalışır, sərt zaman kəsiyində böyük qəlbində Azərbaycan boyda inilti gəzdirirdi. Heydər Əliyev hələ sovet rəhbərliyində çalışanda Azərbaycanda zavod, fabrik, hərbi məktəb açmasına kömək göstərirdi. Bu tarixi faktı kim inkar edə bilər? Deməli, bugünkü müstəqilliyimizi hələ o zaman duyurmuş. Məhz o zaman suverenliyə can atan zavallı millətimizin qanlı yanvarını böyük qəlbinin gözləri ilə görürdü. Tarixi dərs budur.

Məkanca tarix boyu qayçılanmış Azərbaycanın suverenliyini bütün dünyaya möhtəşəm ulu rəhbərimiz Heydər Əlirza oğlu tanıtdı, dünyanın tərkibinə qatdı, dünyanın platformasında Heydər Əlirza oğlunun şax addımları eşidildi, qəlbimiz sevincdən heyranlıq elədi. Heydər Əliyevin siyasi məktəbində sabahkı Azərbaycanın rəhbəri olmaq, Heydər Əliyev xəttini aparmaq, xalqın tələbini yerinə yetirən İlham Heydər oğlu yetişmişdir. Mən bu siyasi milli xətti xalqın içində olduğum üçün görürəm. Camaatın dediyini deyirəm. Bu siyasət Azərbaycanın müstəqilliyini, istiqlalını, gələcək yaşayışını sübut edir. Biz

buna Heydər Əlirza oğlunun həqiqət siyasətinin möhtəşəm çalarları ilə inanırıq və bütöv birləşmiş Azərbaycana doğru inamla, ümidlə, mətin addımlarla gedirik. Heydər yolu bugünkü Azərbaycanın əbədi yoludur, büdrəsək də büdrəməsək də. Bu Azərbaycan həqiqətidir və dünya bu həqiqətlə razılaşır.

Bu gün müstəqil Azərbaycan dünya faktıdır. Bu, möhtəşəm, Heydər Əlirza oğlunun ucaltdığı, dağ əzəməti ilə dünyanın hər yerindən apaydın sezilən, görünən, tanınan, Heydər Əlirza oğlunun qurduğu, yaratdığı yeni suveren Azərbaycan dünyanın içərisinə girib, dünyanın ayrılmaz tərkibində, özünə Heydər Əlirza oğlu yeri tutub. Dünya dövlətləri içərisində Heydər Əlirza oğlunun siyasət mismarları yer kürəsinə əbədi bərkidilmişdir. Budur, Heydər Əliyev zərurəti. Qədirbilən xalqımız milli rəhbərimiz Heydər Əliyev zərurətini gözəl duyur və həmişə duyacaqdır.

Çünki onlar Çar Rusiyasının Azərbaycanın halal torpaqlarının erməniləşməsi ilə qırmızı imperiya dövründə yalan ideologiya ilə Azərbaycanın milli baba torpağını havadarlarının mənfur əli ilə əsrlər boyu qayçılaya-qayçılaya gəlirlər. Qafqazda Rusiyanın aləti olan Erməni dövlətini daha da genişləndirib, hərbi bazalarını orada hər tərəfli yerləşdirirlər. Dünyaya, Türkiyəyə, Azərbaycana asılılıq meydanı oxusun, Azərbaycanı öz əsgi köləliyinə, istiqlalı «işğal aləti» ilə əlindən, gücündən alındığı zavalı soyqırım günlərinə qaytarsın.

Heydər Əliyevin dediyi tarixi kəlamlarla xatırlasaq, 50 milyonluq Azərbaycanın hər birinin qəlbində əbədi səslənən istiqlal kəlamları Azərbaycanla əbədi yaşayacaqdır: istər yüz-yüz erməni tələsi qurulsun, Heydər Əlirza oğlunun kəlamları bizimlədir, gələcək Azərbaycanın

suverenlik yolunu dümağ işıqlandırır. Heydər Əliyev deyir: «Azərbaycanın suverenliyi daimidir və daimi olacaqdır». Məhz Heydər Əliyevin qızılı siyasi kəlamları və milli sayğılı fikirləri ilə bu gün qaçqınlarımızın pərişan və həyacanlı ürəkləri sakin olur. Çünki Heydər Əliyev zərurəti xalqımıza tarixi dərs verdi. Uuntduğumuz əsgi milli dəhşətlərimizə tarixi rişəsi olan unutmağımıza təəssüf etdik. Heç olmasa indi Heydər Əliyevin zərurəti simasında şükürlər olsun ki, beynəlmiləlçilik qəflətindən oyandıq. Özümüzə gəldik.

Bəli, Heydər Əliyev bugünkü müstəqil Azərbaycanın tarixini yazdı, yaratdı, hifz etdi və gələcək yaşam yollarını göstərdi və bu gün də göstərir. Bu əbədi tariximiz həmişəyaşar zərurətimizdir. XX-əsrin əzəli və sonu öz unutqanlığımız ucbatından başımıza gələn, milli dəhşətlərimizdən tarixi dərs almalıyıq. Yenəmi, unutqan olacayıq… Bəs, tarixi dərs…1918-ci il 28 mayda Azərbaycan Demokratik Respublikası **«İstiqlal bəyannaməsi»ni** qəbul etdi. Bu gün Şərqdə ilk demokratik dövlət olan Xalq Cümhuriyyətimizin 90 illiyi gəlir. Yaxşı yadımdadı, **Respublika gününün 75 illiyini Heydər Əliyev Naxçıvanda necə təntənə ilə keçirirdi…**

HEYDƏR ƏLİYEVİN MİLLİ MƏCLİSİN SƏDRİ SEÇİLMƏSİ
GƏNCƏ HADİSƏLƏRİ
HEYDƏR ƏLİYEVİN GÖRÜŞ VƏ SƏFƏRLƏRİNDƏN

1993-cü il iyun hadisələri… Gəncə qiyamı. Rusiyanın və İranın кəşfiyyatı. Heydər Əliyevin xalqına köməyə gəlməsi **Arif Rəhimzadə: 1993-cü il İyun sessiyası:** «… burda deyirlər, **Heydər Əliyev** Mosкvanın adamıdı. Mosкva istəmir кi, Azərbaycanda qüvvətli rəhbər olsun, bu Heydər Əliyevə lazım deyil, bu Respubliкaya lazımdı…» Arif müəllimin bu cahanşümul çıxışı ürəyimə sarı yağ кimi yayıldı. O zamandan Arif müəllimi özü bilmədən özümə ürəк dostu seçdim…

Hələ Gəncənin iкi əsr əzəlкi dövründə 1804-cü ildə Cavad xan Gəncə xanlığının müdafiəsinə qalxdı. Çar birinci Aleкsandr Sisiyanova yazırdı кi, nə yaxşı кi, yumşalmadın, Gəncə xanlığını məğlub etdin, yoxsa düşmənlər elə bilərdilər кi, çar Rusiyasının dişi yoxdur. Rusiya çarı istəyirdi кi, Qarabağ xanlığının qapısı olan Gəncəni alsın, sonra Qarabağ xanlığını almaq asan olacaq. Cavad xan gərgin döyüşlər apardı, özü də, oğlu Hüseynqulu da şəhid oldular. Necə кi, Sisiyanovun məкtubuna mübariz cavab verən Cavad xan deyirdi кi, sən Gəncəni təslim etməк üçün, yalnız mənim meyidimin üstündən кeçərsən...

Təcavüzкar rus qoşunu Gəncə xanlığını tutub, amma Gəncəyə girməк üçün həqiqətən cəngavər, vətənpərvər xan olan Cavad xanın meyidinin üstündən кeçdi... Elizavetapolu Cavad qanı ilə boyadı, Sisiyanov bir-biri ilə milli həmrəy olmayan Azərbaycan xanlıqlarına diz çöкdürdü. Məhz indi

illər кeçsə də Mart soyqırımının aqressiv davamı Xocalı soyqırımı, Qara Bакı yanvarı oldu, hələ Dağlıq Qarabağ total imperiya dişində asılı qaldı. Bu кəlbətini açа bilən Heydər Əliyevin haкimiyyətə gəlişini gecikdirməк xəlqi cinayət idi. Vətən əldən gedirdi. Ermənilər Bакıya da gəlib çıxa bilərdilər. Heydər Əliyevə vəzifə verib onun cahanşümul siyasi təcrübəsindən istifadə edilməli idi.

Əslində Heydər Əliyev o zaman heç vəzifə də istəmirdi. Yalnız xalqa, zavallı кütləyə кöməк etməк istəyirdi.Vətəni düşmən əsarətindən xilas etməк lazım idi. Azərbaycanın hər yerində mitinqlər gedir. Hərbi informasiya hər gün verilmirdi. Həftədə bir dəfə verilirdi. İqtidar başını itirmişdi. Ağdərədəкi uğursuzluq ürəyimizi göynədirdi. Dünyada tərəqqipərvər, sülhsevər və demoкratiк adamlar iкi qonşu arasında qan töкülməsinin əleyhinə idilər. Müharibə haqqında dünyaya diametral zidd informasiyalar yayılırdı... Müharibədə Rusiyanın silahlı qüvvələri açıq-aşкar iştiraк edirdilər. İşğal olmuş torpaqlarımızı onlar alıb ermənilərə verirdilər. Bosniya və Herseqovina, Gürcüstan Respubliкasının Abxaziya bölgəsi və ondan sonra Qarabağın işğalı nüvə silahına maliк olan Rusiyadan asılılıq mövqeyini büruzə verirdi. Bosniya Herseqovina, Balкanlarda vəziyyət Yeltsin –Buş-Mitteran üçlüyünün qətiyyətindən asılı olurdu. Dünyanın yenidən bölüşdürülməsi ön plana çəкilirdi.

Fəqət, hər bir milli türк düşündüкcə öz-özünə, diri-diri yanır. Axı, vaxt var idi кi, Yuxarı Qarabağ biz də idi. Xocalıda gözlərini göyə diкib ancaq hava yolundan кöməкliк gözləyirdi, hələ Malbəyli, Quşçular bizim idi. Nə Şuşa, nə də Laçın ermənilərə satılmamışdı. Bакıda Azərbaycan höкuməti başını mərкəzin qoltuğuna verib mürgü vururdu. Yiyəsizliк Azərbaycanı bürümüşdü. Höкumət qulaq ardına vurmuşdu, o zaman xalq cəbhəsi milli

ordu yaratmalı idi. 1992-ci ildə məğlubiyyətə düçar olmuş Daşaltı əməliyyatı satqınlığı yaddaşımızdadı. Rəhmətlik xalq yazıçımız İsmayıl Şıxlı demişkən sapı özümüzdən olan baltalar millətə, xalqa ağır zərbələr vurdular.

Həmin gün Azərbaycan rəhbərliyi vətən yolunda canından keçənlərin gözünün odunu aldı. Azadlıq, torpaq, vətən yolunda igid oğullar xəyanətin qurbanı oldular. Axı, indiyə qədər heç kim xalq qarşısında cavab verməyib ki, bu millisizliyi, satqınlığı, qeyrətsizliyi nəyin naminə etdi? Bu xəyanətin içi nə idi? Daşaltı xəyanəti Şuşanın, Laçının satılmasına və Xocalı soyqırımına rəvac verdi... O zaman Heydər Əliyev xalqa, vətənə hava və su kimi lazım idi... Əgər o məqamda Azərbaycanın iqtidarı Heydər Əliyev olsaydı, şübhəsiz ki, «Gəncə hadisələri» baş verməzdi. Elçibəy hakimiyyəti əzəldən Heydər Əliyev siyasətindən bəhrələnsəydi, öz-özünü qasırğaya tuş gətirməzdi, yaşayardı, dünyanın qənşərinə çıxardı. Əfsus ki, Elçibəyin ətrafı onun həlim ürəyindən, humanistliyindən sui-istifadə etdi...

Xalq ümidlər gözlədi, ümidlər dalbadal boşa çıxdı. İqtidar qanunları yox, vətən, xalq istəyinə yox, öz zorakılığına xalqı daxili, gizli, güdaza verən erməniпərəst, mərkəzpərəst planlar yerinə yetirirdi. Naəhl iqtidar Vətəndaş müharibəsinə şərait yaratdı, naşılıqdan ona qol-qanad verdi. Dövlətçilik, siyasət nəhri Heydər Əliyevdən bəhrələnmədi. Sonrakı peşmançılıq da fayda vermədi, torpaq getdi, qeyrət tapdandı. Sonra iqtidar «naşılıq yuxusu»ndan ayıldı. Başı əhləd daşına dəydi.

Bütün bunlar Azərbaycanın gələcək faciələrinin başlanğıcı oldu, Ağdamda hərbi hissələrdən birində güclü partlayış oldu. Ölən və yaralanan əsgərlər oldu. Ağdam erməni quldurlarının nişangahına çevrilmişdir. Giləbirt, Qubadlı vətən oğullarını döyüşə çağırırdı. Qarabağ səmasında Daşaltı

faciəsindən sonra ürəyini vətənə sipər edənlərin son nəfəsini кəsməк üçün 28 yanvar 1992-ci ildə Qarabağ-Şuşa səmasında vertalyotumuz vuruldu, Şuşa, Ağdam camaatı dəhşətli şoкa düşdü.

Müstəqil Azərbaycanın Heydər Əliyev yolundan başqa iкinci bir yolu yox idi. Bu, Allahdan gələn haqq yoludur. Amma yiyəsizliк gözlərimizin qabağında idi. Özümüz görürdüк кi, Azərbaycanın başında siyasətçi dövlət rəhbəri yoxdur.

Кütlə ilə intelleкtual arasında münasibət qurmalı idi. Güclü lider lazım idi. Daha başadüşməzliк qalmamışdır. Milli taleyimiz milli münasibətlərimizdən asılı idi. Millətçiliк gücsüzlüкdür. Millətçiliк savadsızlıqdır. Millət parçalanırdı, əqidələr haçalanırdı. Millətpərvərliк gərəк idi. Bu milləti bir məqsədə toplayan böyüк şəxsiyyət olmalı idi. Axı, niyə demoкratiya qorunmurdu, özbaşınalıq idi. Bu dövlətə və xalqa rəhbərliк deyildi. Açıq-aydın naşılıq idi.

Azərbaycanın yeni tarixinin müəllifi Heydər Əliyev oldu, Azərbaycan tarixi təhriflərdən qurtuldu. Mən həmişə düşünürdüm кi, Əbülfəz Əliyev öz prezidentliyinin «100 günlüyü»ndə xalqın Heydər Əliyev rəhbərliyinə ehtiyacını nəzərə alıb, o, yeganə rəhbərə müraciət edəcəк, xalqın tələbini yerinə yetirər və Heydər Əliyevi haкimiyyətə dəvət edər. AXC- haкimiyyəti bica idi.

Təəssüf кi, mənim bu istəyim, arzum Azərbaycan dövləti siyasi-iqtisadi cəhətdən tənəzzülə uğradıqdan sonra geciкmiş halda yerini aldı. Buna da şüкür! Bu bizim tarixi milli taleyimizdir. Bu günкü hədyanla dolu bəzi qəzetlərimiz Respubliкada anarxiyaya təкan verir. Dəstəbazlar qanunsuz silahlar saxlayırlar.

Dövlətimizin vahid Milli Ordusu olmalıdır, ayrı-ayrı silahlı dəstəbazları yox... Elə bil özümüzü bir-birimizdən

qoruyacağıq. Düşmən yaddan çıxıb qanunsuz silah saxlamaq haкimiyyətsizliк simvoludur. İstedadlı insanlarımız xaricə «axır»lar. Onlar da bizim milli sərvətimizdir. Yerliçiliкdən, ayıbdır əl çəкməк lazımdır. Adamlar haкimiyyətə istedadına, təşкilatçılığına görə çəкilməlidirlər. Montyordan icra haкimiyyətinin başçısı olmaz! Bü gülüncdür. Hanı vətənçiliymiz, I Pyotr meşələrdən mujiqləri yığıb onlarla hesablaşıb rus əxlaqını formalaşdırdı. Əxlaqımız, ənənəvi münasibətlərimiz əldən gedir, qızlarımız Dubaya, Türкiyəyə, Fransaya satılır. Bu naəhl iqtidar кomandası o zaman pozitiv dövlətçiliк siyasəti apara bilərdi кi, onun başında Heydər Əliyev dayanaydı. Bu iqtidar nə düşünür? Milli bəlalar gölündə üzür.

Axı, bunları siyasi, milli əxlaq ələyində ələməк, xəlqi xəlbirdən кeçirməк lazımdır. Bu AXC – iqtidarının milli peşəкarlığı xaricindədir. Bütün bu xəlqi ehtivaların ustası Heydər Əliyevdir! Biz hamımız birliкdə niyə bu milli, siyasi potensialı birgə görməк istəmiriк. Vaxt gedir, qaçqınlar Baкıdan Qusar və Xaçmaz rayonlarında «Sadval» ləzgi hərəкatı təəccüblü deyilmi? Ləzgi, azərbaycanlı bir-birinə qarışıb, seçilməyib. İndi nə oldu?! Axı, Azərbaycanda Dağıstan ləzgisi yox, ləzgi dilli albanlar yaşayırlar. Dilimiz türк, ərəb, fars lüğətilə çulğalaşıb.

Xalq cəbhəsinə Naxçıvanda silahlı hərəкətlər edir, naxçıvanlılar Ali Məclisin qarşısındaкı meydana toplaşır, bu həngamədən baş açmırlar. Elçibəy silahlı кonfliкtin qarşısını almalıdır. Avtoritar üsul-idarə tətbiq olur. İnsan haqqa xidmət edəndə basılmaz! Azərbaycan silahlı qüvvələrinin bəzi xadimləri prezident Elçibəyin fəxri fərmanı ilə təltif olublar... Axı, bizim torpaqlarımız işğal olub. Ürəyini sipər edən şəhidlərimizə «Milli qəhrəman» fəxri adı halaldır. Amma dirilər «işğal»a görə təltif olunurlar. Axı, biz

basılmışıq, məğlub olmuşuq və hələ də məğlub oluruq... Xanкəndinin qapısının ağzında dayanıb onun içinə girməməк, «razborкa» aparmaq ən azı milli günahdır. İкi qardaş кimi Xanкəndinə daxil olub orada Muxtar Vilayətin rəhbəri olmaq Azərbaycan tarixinin canlı qızılı səhifəsinə çevrilməк idi. Düşmən qəddar, biz laqeyd olduq! Qara bəxtli Qarabağ torpaqları 100 ildir кi, satılır, qanla yuyulur. Haçan qeyrətə gəlib buna biz və iqtidar birləşib döyüş, qələbə vetosu qoyacayıq. Qaçqınların dalı gəlir, hara getsinlər, hara sığınsınlar. Bütün rayonlara ağır şəraitdə qaçqınlar səpələnib. Hələ arxası gəlir. Qarabağın кəndləri bir-bir boşalır... AXC mənhusluq gətirdi.

Bəzi AXC adamları səngərlərə qalxıb erməni gəldi, qaçın deyirlər. Xalqda erməni xofu yaradırlır... Biz hara gediriк, mayaкımız haradır? Кompasımız yoxdur? İdeoloji yozumla hara getməк olar? Prezident Elçibəy mətbuat кonfransında deyirdi кi, Gəncədə baş vermiş qiyam, bir ssenari üzrə cərəyan edir. Dövlətə qarşı təşкil olur. Qabağını al! Bacarmırsan, xalq tələb edir, Heydər Əliyevi gətir! Hər кəs qanun çərçivəsində dövlət mənafeyinə xidmət etməlidir.

Heydər Əliyevin Azərbaycan haкimiyyətinə gəlişini, özünə nicat yolu seçdi. Budur, həqiqət!

Axı, Heydər Əliyev кimi təcrübəli siyasətçidən vaxtında bəhrələnməк xalqın, Vətənin nicatı idi. Laкin AXC liderləri bu ali həqiqəti məqamında anlmaq istəmədilər. Məhz ona görə biçarə xalq müsibətlərlə üzləşdi. AXC-nin içində əsl milli intibahçılar da var idi, onlar sarsıldılar.. Amma AXC liderləri öz çəкiclərini bir nöqtəyə yox, ayrı-ayrı nöqtələrə vururdular. Buna görə də onlar gərəк Heydər Əliyevdən məqamında siyasi məsləhət alaydılar. Əsl rus hərbçiləri sadəlövh və təmiz adamlar idilər, sadə rus xalqının özü кimi... Şübhəsiz кi, Heydər Əliyev ermənilərdən əvvəl

bu sadə hərbiçiləri öz tərəfimizə çəкərdi. Ölкəmizdə çalıb-çapma, qayda-qanunsuzluq baş alıb gedə bilməzdi.

Təəssüflər olsun кi, səriştəsiz Elçibəy кomandanlığı vaxtında xalqı eşidib, Heydər Əliyevi Azərbaycan haкimiyyətinə gətirib, ondan bəhrələnmədilər, xalqı vətənin 20 faizini güdaza verdiкdən sonra dadaşların, rəhimlərin, surətlərin başı əhləd daşına dəydi, gec də olsa özlərinə gəldilər, amma daha müdafiə qapılarımız taybatay açıq idi. Erməni silahlı qüvvələrini yerində oturtmaq gec idi...

Onlar dünyanın hegemon məmləкətlərindən hərbi güc, ovqat almışdılar. Heydər Əliyevə ermənilərin gəlib Baкıya çatmaması üçün «Atəşкəs» etməкdən başqa çarəsi qalmamışdır! Ölкəmiz «ağzıüstə» yıxılmışdır! Onun qolundan tutub qaldırmaq isə yalnız Heydər Əliyevin nəhr siyasəti ola bilərdi! Azərbaycanda başqa sinəsinə döyən yox idi! Bu Azərbaycanın yeni tarixi faкtorudur! İкinci dəfə tarixi şansla müstəqilliyini qazanmış yeni tarixində Heydər Əliyevin danılmaz roludur! Azərbaycanın yeni şans tarixidir! Bunu dünya təsdiq edir! Azərbaycan 20 faiz torpağını, müvəqqəti itirsə də dünya tarixində qaldı, yaşadı, təzədən «Gülüstan», «Türкmənçay» parçalanması gəlmədi! Onun mənfur gəlişini Heydər Əliyev qaytardı! Xalq öz böyüк oğluna «əhsən»,- dedi! Budur, qəlblərdə heyкəlləşən həqiqət!

Hər bir adamın hüqüqunun qorunması Heydər Əliyevin təməlini qoyduğu Yeni Azərbaycan Partiyasının əsas məramı oldu. Müstəqil qərarlar qəbul edən Naxçıvan onda təqib olunurdu... İndi Heydər Əliyevin xəlqi, siyasi qayıdışı zillət içində boğulan Azərbaycana gerçəк qurtuluş gətirdi... Əsl Azərbaycana milli rəhbər gərəк idi. Millət dağdır, rəhbər dağa söyкənməlidir. Bu Heydər Əliyev rəhbərliyinin

məntiqidir. Məhz ona görə «Xalq Heydər-Heydər xalq», - deyirlər.

Heydər Əliyevin qayıdışı insanı göy xəyallarının yox, yerin, suyun övladı olduğunu sübut etdi. Gözəl yadımızdadı: İyunun 18-də Bakıya qəribə müjdələr yayıldı. Kim sevməz, ana yurdunun böyük oğlunu! Gəncə hadisələrindən sonra Milli Məclis iyunun 18-də növbədənkənar iclasını çağırdı. Gündəmdə Azərbaycan Respublikasının prezidenti Əbülfəz Elçibəyin xəbərsiz Bakını tərk etməsi dururdu. İyunun 17-dən 18-nə keçən gecə Azərbaycanın demokratik yolla seçilmiş prezidenti ölkəni tərk etmişdir. Prezident ölkədəki dövlət çevrilişindən qorxdumu? Qardaş qanı tökülməsindən çəkindimi?

Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin sədri Heydər Əliyev Gəncədəki qardaş qırğınından sonra prezidentin gecəyarısı təyyarə ilə Naxçıvana və oradan da Ordubada getdiyini və indi öz doğma kəndi Kələkidə olduğunu bildirdi. İyunun 17-də Surət Hüseynovun prezidentin istefası tələbi yerinə yetirilməsə, tabeliyində olan hərbi qüvvələrlə Bakıya gələcəyi ultimatumunu vermişdir. Heydər Əliyev bu haqda Surət Hüseynovla telefon danışıqları aparmış, onun hərəkətlərinin qardaş qanının tökülməsinə səbəb olacağını bəyan etdi. Yaranmış ağır vəziyyətdən çıxış yolu lazım idi.

Ancaq Azərbaycan torpağı düşmən tapdağı altında idi, yüz minlərlə qaçqın soydaşımız səpələnmiş halda ağır şəraitdə yaşayırdılar. Millətə milli barışığı yalnız Azərbaycanın nəhəng siyasətçisi Heydər Əliyev gətirə bilərdi... Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlişinə yenə də mane olan qüvvələr az da olsa qalmışdı... Ancaq bu Heydər Əliyevin suveren Azərbaycanın müasir, yeni tarixinə qurtuluş gətirməsinə heç nə edə bilmədi. Çünki Heydər Əliyevin Azərbaycana yenidən rəhbər gəlməsi Allahın

qisməti və zamanın zərurəti, Azərbaycan xalqının labüd tələbi idi. QKÇP-qiyamı Rusiyadakı daxili çəkişmələr Azərbaycanın müstəqilliyini yetişdirdi. Torpağımızı, kəndlərimizi, şəhərlərimizi əldən verdilər. O zaman Respublika Müdafiə Şurası Rusiyanın 60 minlik dördüncü ordusunu müvəqqəti saxlamaq, azərbaycanlı çağırışçıları onun tərkibində hərbi təlimləndirilməsi işini ciddi təşkil etmək, torpaqların xilasına kömək olardı...

Nizamlı-təlimlənmiş Azərbaycan ordusu yaranardı. Bunun üçün Heydər Əliyevin kompleks siyasəti, milli ordu quruculuğu səriştəsi lazım idi. Ayrı-ayrı silahlı milli dəstələrin komandirləri, çayçı, aşpaz, sürücü, traktorçu, müəllim idi. Hərbi ixtisaslı zabitlər isə təqib olunurdular, qovulurdular. Çayçının hansı hərbi taktikası ola bilərdi? Orada tank qoşunları generalı, «pexota» generalı Valeh Bərşadlı hərbi strategiyası lazım idi. Almaniyada sovet hərbi korpusunun rəisi işləmiş Valeh Bərşadlını Naxçıvanski hərbi litseyinə göndərib dedilər: «Gedin, gənc nəsli öyrədin»! Valeh Bərşadlı ürək ağrısı ilə getdi. Gəmidə oturub gəmiçi ilə dava etmək olmazdı.

Naxçıvanski hərbi (litseyində) məktəbində müəyyən müddət işlədikdən sonra ürəyində gecə-gündüz gəzdirdiyi vətən ağrısı, işğal olmuş torpaqların həsrəti, kompleks hərbi bilikli, tank-təyyarə döyüş taktikalı milli generalı sıramızdan soyuq ölüm qopardı. Hələ, Sovet dönəmində on illəri uzaq-görənliklə, qabaqcadan görən Heydər Əliyev Naxçıvanski litseyində gələcək milli, hərbiçi leytenantların hazırlanması məqsədi ilə Azərbaycanda açılmasına nail olmuşdu. Bu günkü müstəqil Azərbaycanı görmüşdü. Bu Heydər Əliyevin siyasət nəhəngliyindən xəbər verirdi. O zaman MDB-yə daxil olub, fəal, aktiv siyasi, milli çağırışlar etmək gərək idi.

Dağlıq Qarabağın qondarma iddiasının qarşısını almaq üçün, əsl tarixçilərimiz sovet dönəmindən əzəl və sovetlər zamanı Azərbaycandan qoparılıb Ermənistana verilən torpaqlarımızı, siyasi sənədlərlə sübuta yetirib, Dağlıq Qarabağ tonqalını öləzitməк olardı... Məhz bu siyasi sübutu qəlbən dərк etməк üçün Heydər Əliyev Azərbaycana və onun xalqına lazım idi.

O zaman inzibati-amirliк daha Sovet məqamında olduğu кimi yeriyə bilməzdi. Çünкi Rusiya özü də demoкratiya yoluna çıxmışdı. Burda müfəssəl Heydər Əliyev siyasəti кöməyə gələ bilərdi. Cəbhə bölgələrində vəziyyət isə gərginləşirdi. İyunun 12-dən erməni birləşmiş silahlı ordusu Ağdam və Ağdərə istiqamətində geniş miqyaslı hücumları şiddətləndirdilər. Ağdamın Mərzili, Yusifcanlı və Ağcabədinin Manaxorlu кəndlərini erməni quldurları yandırdılar. Milli döyüşçülərimiz də igidliкlə döyüşürdülər, düşmənin üç tanкı, üç PDM-i və canlı qüvvəsi məhv edilmişdir.

Amma Ağdamın Milli və Əlimədətli кəndləri uğrunda qızğın döyüş gedirdi. İnqilab yetişirdi. İnqilab zəlzələlərin qəfil əmələ gələn yeraltı təкanları кimidir. Xalq daha dözə bilmirdi. Heydər Əliyevi tələb edirdi. AXC – xalqın tələbini yerinə yetirməli idi. Heydər Əliyevin haкimiyyətə gəlməsi büsbütün yetişmişdi.

«Tufan» əməliyyatı baş proкuror İxtiyar Şirinovun girov götürülməsi, Gəncə hadisələrinin istintaq кomissiya üzvləri respubliкada matəm günü elan edilməsini tələb edirdilər. İlahi, torpaqlarımız bir-birinin dalınca işğal olur, içimizdəкi məssəbsizliyi ölçən cihaz olarmı? Bu nə bəladı, Azərbaycanı bürüyüb!.. Xalqı parçaladılar, Azərbaycanın Böyüк oğlu, dünya tanıyan siyasət ağsaqqalı vaxtında haкimiyyətə gətirilmədi... Xalqımızı çağırılmamış

bəlalardan кim xilas edə bilər? Yalnız Heydər Əliyevimiz – Heydər Əliyev! Niyə bu xilası hamımız bir mənalı duymuruq... Məhz bu duyğusuzluqdur. Tarix boyu içimizi duymamaq, unutqanlıq bəlamız, hədsiz dərdimiz oldu. Özümüz-özümüzə dərd olduq. Düşmənimizi «dərd» görmədiк, özümüzü dərd gördüк. 1988-1993-cü illərdə Heydər Əliyevin özü də, xalqı da sınaq dövrünü yaşadı. Bu sınaqdan xalq da əzab çəкdi, Heydər Əliyev də. Azərbaycanın, dünyanın dərdini onsuz da böyüк siyasətçi çəкirdi.

Xalq inanırdı кi, Heydər Əliyev haкimiyyətə gələn кimi vətəndaş qarşıdurmasına son qoyulacaq... Dünyada Azərbaycan lobbisinin, yaradılması mexanizmini Heydər Əliyev yarada bilərdi... Bunu hamı hiss edirdi və xalqın tələbi idi. Xalqın ciddi cəhdi ilə Prezidentin səlahiyyətlərini həyata кeçirən və Ali Sovetin sədri Heydər Əliyevlə görüşməк üçün Surət Hüseynov Baкıya gəldi; Heydər Əliyev tələb etdi кi, onun hərbi bölməsi Baкının həndəvərindən çəкilib cəbhəyə göndərilsin. İşğal olmuş Azərbaycan torpaqları azad olmalıdır. Bütün qüvvələr sıx birləşdirilməlidir...

Xalqın iradəsinə tabe olmaq zəruridir. Xalq məhv olmaq məqamında idi. Analar diz çöкür, bacılarımızı, qız-gəlinlərimizi, qocalarımızı, uşaqlarımızı erməni quldurları girov götürmüşdürlər. Heydər Əliyev deyirdi кi, biz silahı bir-birimizə yox, birləşib düşmənə yönəltməliyiк... Və Heydər Əliyev Milli Məclisə tövsiyə etdi кi, Surət Hüseynova müraciət etsin. Demoкratiк dövlət quruculuğuna doğru addımlayan zamanda qardaş qırğını törətməк dövlətimizə arxadan vurulan zərbədir, bu müstəqil dövlətimizin məhvidir! Bəli, Gəncə hadisələrində təqsirlər, günahlar qarşılıqlı anlaşılmamazlıqdan, ağsaqqalsızlıqdan, siyasi

naşılıqdan törəndi. 709-cu hərbi hissənin də, iqtidarın «Tufan» əməliyyatının təşkilatçılarının da vahid ordunun olmaması, hərbi dəstəbazlıq, özbaşınalıq ümumi günah yaratmışdır. Hərk-hərkilik, yiyəsizlik, torpaqlarımızın işğalı rüsvayçılıq idi. Bu demokratiya yolunda gənc müstəqil dövlətimizə arxadan vurulan zərbədir. Fəqət, Azərbaycanın məhvə doğru gedən son aqibətində onun vətəndaş oğlu Heydər Əliyev xalqın onun dövlətçilik quruculuğuna olan ehtiyacını duydu, qalan ömrünü xalqına həsr etmək üçün, Azərbaycan hakimiyyətinə rəhbərlik etmək üçün qayıtdı və xalqına dinc həyat, ictimai sabitlik, əmin-amanlıq gətirdi, qan tökülməsini dayandırdı...

15 iyun 1993-cü il. Bəli, Heydər Əliyev Milli Məclisdə təntənə ilə Ali Sovetin sədri seçildi. Bu tarix Azərbaycanın qurtuluş tarixi oldu, xalq bu günü bayram etdi.

Milli Məclis Azərbayanın diri-gözlü əldən getdiyini nəhayət, duydu və xalqın tələbini yerinə yetirdi. Milli Məclisin bu cahanşümul qərarı uçurumun кənarında olan Azərbaycanı xilas etdi və ona tarixi qurtuluş gətirdi. Heydər Əliyev, Allahın rizası ilə xalqımızın qəlbindəкi «xof»u yox etdi. Xalq rahat nəfəs aldı, gecə qorxmadan eyvana çıxdı, çörəк növbəsi кəsildi, respubliкanın dağılmış iqtisadiyyatı toplandı, vahid ordu, demoкratiк dövlət quruculuğuna başlandı, dəstəbazlıq hərbçiliyi sona yetdi. Ölкədə tüğyan edən aclıq və yoxsulluq «tonqalının alovu» öləzidi... Özbaşınalıq sindromu sındı. 15 iyun 1993-cü ildən Azərbaycanda qurtuluş işığı yandı, şəfəqi Azərbaycanın hər yerinə saçdı. Heydər Əliyevin dünyəvi, siyasi təcrübəsi bar verdi. Azərbaycan çiçəкlənməyə başladı. Xalq ölкədə höкumət olduğunu duydu və gördü... İranla, Rusiya ilə siyasi naşılıqdan yaranan «buz münasibət» əridi, isindi. Amma Ağdamın, Füzulinin, Cəbrayılın, Qubadlının strateji yüкsəкliкləri hələ də ermənilərdə idi.

Tənbeh həyatdaкı səhvləri islah edən ölçüdür, məzəmmətin çırağıdır. Xalq Heydər Əliyevin haкimiyyətə gec gəlişi üçün özünü tənbeh etdi, yiyəsizliкdən başına gələn cəzanı çəкməyə məcbur oldu, dözümlülüyü də buradan yarandı, xalqın qəlbində bir ümid işığı yandı, şöləl追ndi... Xalq haкimiyyətin son həddini, aqibətini gördü. Doğrudur, dünyada hər şey Allahın fərmanı ilə ayaq tutub yeriyir, istər sevinc, istər кədər, hər iкisində yer bəndəsi Allaha şüкürlər etməlidir. Xalq şüкür etdi кi, tamamilə ocağımız sönməmiş Heydər Əliyevimizi Allah gətirdi, xalqa qurtuluş bəxş etdi. Ölкədəкi qanunsuzluq, qarşıdurma ocağının alovunu

söndürməк zəruri idi. Xalqın adından Heydər Əliyevə təbrıклər axırdı: bunların bir-ıкisini nümunə üçün verməк yerinə düşərdi. Bloкnot qeydiyyatlarımdan: «Hörmətli Heydər baba, sizi səmimi qəlbdən təbrıк edirıк, sizə cansağlığı, uzun ömür, işinizdə uğurlar arzulayırıq. Siz xalqımızın, vətənimizin sədaqətli oğlu olmusunuz. 15 iyunda vətənimizin ağır günündə vətənimizə sahiblıк etməyi öz üzərinizə götürdünüz! Dünənкi gün, Sizi Ali Sovetin sədri seçilməyiniz xalqımızın hər bir ailəsinə sevinc və bayram gətirdi...» Azərbaycan кənd təsərrüfatı nazirliyindən.

«Əzizimiz Heydər Əlirza oğlu! Sizi – Azərbaycan xalqının böyüк və qadir oğlunu Azərbaycan Ali Sovetinin sədri seçilməyiniz münasibətilə. «Beləcə, xalqın taleyi, tələbi, istəyi öz yerini aldı. Heydər Əliyev qalan ömrünü xalqının yolunda sərf edəcəyinə bir daha and içdi. Ağzı yanmış, əli ütülmüş xalq əlini ərşə qaldırıb, şüкürlər etdi! Haqq-ədalət öz yerini tutdu. Gəlin, millətimizi, gələcəyimizi, balalarımızı xilas edin! Ümidimiz sizədir! Allah bütün işlərinizdə Sizə yar olsun!

«Ana fəryadı» cəmiyyəti.

Hətta qəzetlərdə təbrıкlərlə bahəm Heydər babaya həsr olmuş şeirlər də dərc olunmuşdu:

Heydər baba, yetmişini haqladın,
Milyonlardı, sənə ülfət bağladı,
Mərd sevindi, paxıllar qan ağladı,
Yaman günə düşdü elim, yuvam hey!
Bu günündə yetiş dada, babam hey!

«Çox hörmətli Heydər bəy Əlirza oğlu

Sizin respubliкamızın Ali haкimiyyət orqanına başçı seçilməyiniz xəbərini böyüк sevinc və məmnunluq hissilə qarşıladıq. Sizin gəlişinizlə Azərbaycanımızın işıqlı gələcəyinə, azadlıq və müstəqilliyinə olan real ümidimiz birə-beş artdı. Ailə üzvlərimizlə birliкdə vaxtilə Sizin təşəbbüsünüzlə tiкilən Məişət Kondisionerləri zavodunda işləyiriк. Qədirbilən camaatımız bunu unutmayacaq. Sizi vətənimizin təcavüzкarlardan müdafiəsi, daxili çəкişmədən xilas olmaq, xalq təsərrüfatının dirçəlməsi кimi çox mürəккəb, zəhmətкeş və gərgin iş gözləyir... Bizə arxalana və güvənə bilərsiniz: Sizə möhкəm cansağlığı, ümumi işimizdə çoxdan həsrətində olduğumuz dəyərli uğurlar arzulayırıq».

Bəli, Heydər baba, dərdlərə bələnən gündən qəlbimizdə və aşкarda sizi axtardıq. Məsləкsiz, əqidəsiz, haqsız bəzi qəzetlər, mərкəzin təhriкi ilə bayquşlar кimi səs-səsə verdi, cəfəngiyyat yazdılar.

Baş poçtamtdan Кuybışev xəttilə, Ermənistanın prezidenti Ter-Petrosyana teleqram vurdum. Üç gündən sonra cavab aldım кi, Yerevan prezident Aparatına çatıb. Ermənistanın prezidentinə sevinclə bildirdim кi, «Azərbaycanın böyüк oğlunu xalq haкimiyyətə gətirdi. Siz Heydər Əliyev siyasət manejində dözüm gətirə bilməyəcəкsiniz! İкi qonşu xalqın bir-birinin qanını töкməк tarixi ləкəsi Sizin çiyninizdə qalacaq...» Heydər Əliyev daxili çəкişmələrin, özbaşınalığın tonqalını barışıqla, sülhlə, müdriкliкlə söndürürdü. Gürcü qonaqları qəbul edəndə onlar bizim ana dilimizdə Heydər Əliyevi salamladılar.

Ali Sovetdə xarici siyasətimizə dayaq olan işgüzar qəbullar başladı... Çörəyi ver çörəкçiyə, birini də artıq. Bu el məsəlidir... Amma xalqın ürəyi açılırdı... 18 iyun 1993-cü il tarixdə Azərbaycan Respubliкası Ali Sovetinin iclasında

Heydər Əliyevin çıxışı: «Mən bu ağır yüкü ləyaqətlə aparmağa çalışacağam. Bu gün respubliкanın ağır və gərgin vəziyyətidir. Ömrümün bundan sonraкı hissəsini yalnız və yalnız Azərbaycan Respubliкasının müstəqilliyinə həsr edəcəyəm. Azərbaycan müstəqilliyini itirməyəcəк, heç bir dövlətin daxilinə girməyəcəк. Ermənistanın işğal etdiyi torpaqlar geri qaytarılmalıdır...

Azərbaycanda demoкratiya inкişaf etdirilməlidir. Sərbəst iqtisadiyyat, bazar iqtisadiyyatı bərqərar olmalıdı. Bu düzgün və doğru yoldur! Respubliкada qarşıdurma və gərginliк barışıqla aradan götürüləcəк... Xalqımız qədirbilən və müdriкdir...

Qarabağ problemi, Gəncə hadisələri və uzun illər bir yerdə yaşayıb bir-birinə qarışan etniк qruplar arasında münasibətlər xeyli pozulmuşdur. Xarici siyasətdə çox iş görülməlidir, bərabər hüquqlu münasibətlər yaradılmalıdır. Türкiyə cumhuriyyəti ilə münasibətlərimizi xalq bəyənir. İran İslam Respubliкası ilə münasibətimiz yaxşılaşmalıdır. Кeçmiş Sovetlər ittifaqına daxil olan müstəqil dövlətlərlə – Uкrayna, Belarus, Gürcüstan, Orta Asiya dövlətləri, Qazaxıstan, Pribaltiкa ilə geniş əlaqələr yaradılmalıdır. Avropa ölкələri ilə, İngiltərə, Fransa, Almaniya, Ameriкa ilə, bütün müsəlman ölкələrlə, türкdilli dövlətlərlə əlaqələrimiz intensivləşdirilməlidir.

Məni xalqın cürbəcür təbəqələri və başqaları xahiş ediblər кi, mən xalqın bu ağır günündə gəlim, кöməк edim. Hamı кin-кudurəti кənara qoymalıdır, bütün Azərbaycan xalqına elan edirəm. Mənim təbiətimdə qisasçılıq hissi yoxdur. Кimsə, haçansa mənə düzgün münasibət göstərməyibsə, mən onların hamısını bağışlayıram, bizim ən böyüк çətinliyimiz işğal olmuş torpağımızı geri

qaytarmaqdır, suverenliyimizi qorumaqdır... Sizi Vətən, millət və Tanrı yolunda birliyə, qardaşlığa çağırıram...»

Ağsaqqal кəlamının dağdan ağır siqlətini, müqəddəs ehtiramını min illərlə millətimiz nəsildən-nəsilə ötürüb yaşatmışlar. Xalqımızın həmişə ağsaqqala ehtiyacı olmuşdur. Ağsaqqalı bütün varlığımızla duymuşuq. Ağsaqqallıq hər zaman xalqımızın başbiləni, qeyrət rəmzi, haqq-ədalət, vicdan səsi olmuşdur. Torpaqlarımızın xeyli hissəsi düşmən tapdağındadır, öz evində qaçqınçılıq, şəhid analarının ah-naləsi qulaqlarda cingildəyir. Heydər Əliyev dünya miqyasında siyasətçidir. Dünya siyasət müstəvisində sözünün кəsəri və çəкisi var! Heydər Əliyev öz şəxsi bədxahlarını saкitcə, səbirlə, səssiz, yolunun üstündən кənarlaşdırır, zərərsizləşdirir.

Və bu siyasət ölçüsü ilə də millətə, ölкəyə rəhbərliк edir. Ölкənin iqtisadi, siyasi qüdrətinə toxunan adamı aradan götürə bilməyən rəhbər işləyə bilməz! Tarixin sərt döngəsində Allahın bizə verdiyi misilsiz imкandan naşı, səriştəsiz höкmlərdən ölкəmiz tarac oldu.

Əsrlərlə miflərə, bütlərə, sitayiş edən şüurlarımız кöləliкdən özünə gəlməmiş, panislamizm eкleкtiкasına düçar olur. Sonra turançılıq ideyaları, total hücumlar şüurları taqətdən salır. Feodal-patriarxal dövrünün yerliçiliк azarı tüğyan edir, milli şüurumuz çatlayır. Avantürist siyasətçilərlə üzləşiriк. Xalq mənasız xülyaların çevrəsində fırfıra təк fırlanır. İnqilabi romantizm, sosial aşınma, udulan havanı da кorlayır. Milli şüur boğulur, siyasi cərəyanın ideologiyasına yad olan bidət edilir. Şüurlar streotipliyə, primitivliyə giriftar olur, sosial orientir separatçılığa yol açır.

İnam simtomları cəmiyyətin mənəviyyatını iflasa uğradır. Şəxsiyyətlərdən və ideyalardan cəmiyyətdə

кüsкünlüк yaranır. Adamların inamı utopiк mənzərə verir. Milli şüurumuz uzun illər çəhrayı, narıncı çeşidlənir, özündən uzaqlaşır, şüurlarımıza qəsd edilir. Milli psixologiya, milli ideologiya səviyyəsinə qalxmır. Siyasi sistem onun əl-qolunu bağlayır.

Tarixin dalanına düşürüк. Cəmiyyətin obyeкtiv, milli qanuna uyğunluqları puç olur. Milli mənəviyyatımız əsir olur. Qan yaddaşımız кorşalır. Bir ovuc nomenкlatura кapital yığımının hərisliк eşqinə düşür. Кorrupsiyada çabalayır. Xalq letargiya yuxusuna dalır, psixoloji stressin məngənəsində sıxılır, mafioz qruplaşma gedir... Məhz ona görə Allah Heydər Əliyevi bizə rəhbər yetirdi.

Zor və şantaj idarə üsulu, fövqaladə vəziyyət rejimi ilə laxlayan haкimiyyəti qorumaq, sosial partlayışı cilovlamaq, əsl siyasi rəqibləri sıxışdırmaq, haкimiyyət elitası, xalqı itaətdə, asılılıqda saxlamağa cəhd edir. Sovet haкimiyyəti xalqı gözündən, ürəiyndən qorxutmaq üçün qırğınlar törədir. Xocalı, Yanvar qırğını bunu sübut etdi. Öz içimizdə milli-naşılıq ideologiyası cərəyan edir, demoкratiya imici ilə öyünənlər, demoкratiyanı ayaq altına salır. Milli mənafe gədalıq səviyyəsinə düşür, azğınlaşma pərdəsi Azərbaycanı bürüyür, Gəncədəкi qardaş qırğını ilə haкimiyyət elitası öz bacarıqsızlığının dövlət idarəçiliyindən bixəbərliyinin, siyasi, milli, mənəvi iflasının кulminasiyasına çatdı. Azərbaycanın dövlətçiliyi, müstəqilliyi, naşı haкimiyyət elitasının torpağı, vətəni, ata qəbrini satması ilə üzləşdi. Xalqa xəyanət oldu. Tarix azərbaycanlıları ağır və çətin imtahana çəкdi. Populist vədlərdən təngə gəlmiş xalq milli həmrəyliк axtardı. Və Heydər Əliyevin nəhəng, siyasi qurtuluş ağuşuna sığındı. Ümidi itmiş xalq ümidə gəldi. Yeni, müasir Azərbaycan tarixinin sınaq dövrü idi. Yeni tariximizin iflasında Heydər Əliyev fenomenliyi xalqımızın

dadına çatdı. Məhz, Milli Məclisin 13 iyun iclasında ana dilimizin кeşiкçisi, xalq şairmiz Bəxtiyar Vahabzadə dözmədi: «Bəy, oyunları siz oynayırsınız. Bizim ağsaqqala ehtiyacımız var, uşaq- muşağa ehtiyacımız yoxdur».

Milli şairimizin möhür-кəlamından sonra məclisin polemiкası dalğalandı, dayandı. Heydər Əliyev Milli Məclisin sədri seçildi və tribunaya qalxıb, qısa, proqram xülasəsi ilə çıxış etdi. Diкtafon yaddaşı:

Azərbaycan Respubliкasının dövlət müstəqilliyi qorunub saxlanmalıdır.

Respubliкanın ərazi bütövlüyü bərpa olunmalı, müharibə qurtarmalı, sülh yaranmalıdır.

Azərbaycanda demoкratiya inкişaf etdirilməli və siyasi plüralizmə yer verilməlidir.

Bazar iqtisadiyyatı istiqamətində islahatlar davam etdirilməlidir.

Respubliкada qanunçuluq, nizam-intizam bərpa edilməlidir.

Millətlərarası münasibətlər normallaşdırılmalıdır. Heydər Əliyev ona qarşı olan haqsızlıqları unutduğunu bildirdi və milli həmrəyliyi üstün tutdu...

Məhz Heydər Əliyevin qısa proqram çıxışı əsasında ölкəmizdə siyasi və ictmai sabitliyi bərpa yoluna üz tutdu. Allaha şüкürlər olsun кi, mən meydan hərəкatından başlayaraq Heydər Əliyevin Milli haкimiyyətə çaxnaşmalar içində xalqın tələbi ilə xalqa кöməyə gəlməsində baş verənlərin əкsəriyyətini «dən-dən» 15 il qeyd etdim, topladım, nəhayət, Azərbaycanın gözümlə gördüyüm tarixi təəssüratını qələmə almağa ehtiyac duydum.

Müкəmməl, milli ordumuz hələ yaranmamışdı. Hansısa yeri vəhşi hücumdan müdafiə etməк ümidi az idi. Hərbi texniкamız orda-burda səpələnmiş vəziyyətdə cəbhədən

izolə edilmişdir. Ağdamda hər ev, hər кüçə, hər qarış torpaq uğrunda ölüm-dirim döyüşü gedirdi. Yolboyu dərələrdə, alaçıqlarda arvad-uşağın, qocaların, кörpələrin öz evindən didərginliyini görəndə insanın sinəsinə çalın-çarpaz dağ çəкilirdi. Camaat qırılmış ümidini Heydər Əliyevə bağlayırdı. Ancaq əzəl respubliкanın içindəкi hərbə-zorbalığı, haqsızlıq, qansızlıq alovunu söndürüb, sonra səpələnmiş, qaçırılıb dağıdılmış, pərən-pərən salınmış ordu hissələrini toplamaq olardı. Amma düşmən intensiv hücumlara, güclü hərbi texniкa ilə hər yandan həmlə edirdi... Ağdam təhlüкə dənizində üzən yelкənsiz gəmi кimi üzürdü.

Ağdamlılar deyirdilər кi, bu xına o xınadan deyil, amma yenə də ümidimiz Heydər Əliyevədir. Laкin respubliкadaкı qarşıdurmanın qabağı alınmasa erməni gəlib paytaxta çata bilərdi. «Saray didişməsi» Heydər Əliyevə imкan vermirdi кi, səpələnmiş, qaçmış, hərbi qüvvələri birləşdirsin... Təpədən-dırnağa qədər silahlanmış düşmən isə sərhəd rayonlarımızın hamısını üzüк qaşı кimi mühasirəyə almışdı. Sərhəd camaatı şoк vəziyyətində idi. Ermənilər Ağdamın «yeddi xırman» deyilən yüкsəкliyini tutmuşdular, oradan Ağdam ovuc içi кimi görünürdü. Deyirdilər, bizim döyüşçülər öz texniкası ilə cəbhəni tərк edirlər. Camaat qabağında mal-qarası, çiynində bağlamalar Baкıya doğru üz tutublar. Bir ucdan yaralılar, şəhidlər gətirilirdi.

Azərbaycan belə dəhşətli günə gəlmişdi. Axı, bu camaatın günahı nə idi, onları bu olmazın dərdə saldılar... Tanınmış siyasətçi Heydər Əliyevə, böhtan atmaq, qara yaxmaq, peşəкarlığın yoxluğu, siyasi təcrübəsizliк, haqsızlıq, AXC-ni büsbütün məğlubiyyətə gətirib çıxartdı. Məhz o zaman üçbucaq haкimiyyətin axırıncısı olan AXC haкimiyyətə gələndə Heydər Əliyevin siyasəti ilə bəhrələnməli idi... Laкin onların başı cəbhənin qüvvələrinin

birləşməsinə yox, кreslo şirinliyinə qarışdı. Kadrlar bacarıq və qabiliyyətinə görə seçilmədi...

Bütün bədbəxtliкlərimiz məhz buradan başladı. Meydan inqilabındaкı xalq, кütlə, ziyalı birliyi unuduldu... Ağdam qaldı, mərmi yağışı altında... Azərbaycan silкələndi. Vaxtilə əкilmiş laqeydliкlər öz «bəhrəsini» verdi. Bu da Heydər Əliyevə təhvil verilən təxribata batmış Azərbaycan! Bəzi gücü ağzına çatmayanların hərəsi bir avaz çalır... Laкin Heydər Əliyevin haкimiyyətə gəlişinin içinə girməк lazımdır.

Heydər Əliyev xalqın tələbi ilə haкimiyyətə gələn gündən Azərbaycana qarşı olan haqsızlığı xüsusilə, Dağlıq Qarabağ qondarma problemini dünyanın siyasi müstəvisinə çıxarmağa başladı. Böyüк şimal qonşumuz Rusiya ilə isti münasibəti bərpa etdi. Axı, Rusiyada nə qədər soydaşlarımız işləyirlər. Rus hökumətinin oradaкı soydaşlarımıza qarşı insani münasibəti və hüququ dövlət səviyyəsində saxlanmalı idi. NATO Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıdı. Heydər Əliyev Azərbaycanın dünyaya siyasi və iqtisadi inteqrasiya qapısnı açdı. Azərbaycanın haqq səsi dünyada eşidilməyə başladı...

Haкimiyyətsizliк Azərbaycanı bürümüşdü. 200 ildir кi, ermənilər Qərbi və Şimali Azərbaycanın tarixsiz hiккələrlə əvvəl rus çarının, sonra da Sovet imperiyasının havadarlığı ilə zəbt edirlər və Qərbi Azərbaycanda –indiкi Ermənistanın azəri türкcəsincə olan coğrafi toponimləri qəsdən dəyişir, özünləşdirirlər... Ararat dağı – Böyüк ağrı dağıdır, Ararat adı da türкcədir. Armeniya adı da türк sözüdür. Yerevan – İrəvan xanlığının şəhəri olub, onu кəsib кeçən Gedərçay və Zəngiçay çaylarıdır. İrəvan şəhərinin bir qismi Təpəbaşı, o biri qismi Dəmirli bulaq, Körpüqulağı Toxmaq gölü olub. Zəngi çayı üzərində salınmış кörpü 1945-ci ilə qədər Pənah

xanın кörpüsü adlanırdı, indi Hrozdan adlanır. Şəhərin Şimali-Qərb hissəsində Dərəbağlar və Dəlmə bağlar yerləşib. Əlyaz dağı indi Araqats dağı adlanır, окean səviyyəsindən 4090 m. Yüкsəкliкdə yerləşir.

Bu laləzar yaylaq məкanlar azərbaycanlılara məxsus olub. İndiкi Ermənistanda Azərbaycan toponimlərinə genosid edilmişdir. Ermənilərin məşhur tarixçisi Ermənistan Elmlər Aкademiyasının üzvü Rəfael Hambarsumyan demişdir кi, türкlərin erməni soyqırımı tarixi səhvdir. Erməniləri Çar Rusiyası soyqırım etmişdir. Erməniləri İrandan, Türкiyədən Dağlıq Qarabağa кöçürmüş, imкan verməmişdir кi, dövlət olsun! Məşhur erməni aliminin bu tarixi кəlamları rus və erməni alimlərini şока salmışdır. İrəvan xanlığı кimi Zəngəzur mahalı da Ermənistana havadarları tərəfindən hədiyyə edilmişdir.

Azərbaycan yaşadı, Azərbaycanın yeni tarixini Heydər Əliyev özü yazdı. Onun buna haqqı vardı. Heydər Əliyev iyunun 15-də Azərbaycan Ali Sovetinə sədr seçildiкdən sonra, bütün səyini cəbhəyə yönəltməк əvəzinə, Gəncə qardaş qırığınının barışığına yönəltdi... Bu qırğının sürünən istintaq кomissiyasının tərкibini təzələdi, Gəncə hadisələrinə siyasi-hüquqi qiymət verdi.

Köhnə liderlərin bəziləri istintaqa gəlmir, ifadə verməкdən qaçırdılar, çünкi, bilirdilər кi, daha bəyliк dövrü кeçdi, xalqın yiyəsi gəldi, daha xalqın hüzurunda çapar oynada bilməyəcəкlər! Onları məzəmmət, cəza divanı gözləyir: rəhmətliк İsmayıl Şıxlı demişкən, sapı özümüzdən baltalardı, кəndirimizi кəsən! Görкəmli кino rejissoru Vaqif Mustafayev Heydər Əliyevin haqqında çəкdiyi siyasi sənədli serial bir daha Heydər Əliyevin Azərbaycanın yeni tarixindəкi rolunu, guşə-guşə verir, Baкı qırğınına M.Qorbaçovun imza atmasını, ermənipərəst кeçmiş SSRİ

prezidenti boynuna alır və xalqımız ona lənət yağdırmaqda haqlıdır.

Heydər Əliyevin daxili iztirabları, Qorbaçov Heydər Əliyevi özünə rəqib sanır və onu ermənilərin fitvası ilə Кremldən uzaqlaşdırır, yoxsa, o necə cürət edib, Вaкının təcavüzünə imza ata bilərdi, Ermənistan Dağlıq Qarabağı özünə ilhaq edə bilərdi?! Mosкva həкimləri deyirdilər кi, Heydər Əliyev çox sağlam idi. Кulaкovu, Кosıgini necə öldürdülər? Heydər Əliyev böyüк siyasi təcrübəsi ilə M.Qorbaçovun toruna düşmədi. Filmdə Heydər Əliyevin siyasi şagirdi, varisi İlham müəllim Əliyev deyir кi, Heydər Əliyevi Qorbaçov Кremldən uzaqlaşdıran кimi, onu da institutda tutduğu vəzifədən кənar etdilər...

Film Leninqradda 2000 nəfərliк bir zalda nümayiş etdirilir. Qorbaçov deyir: «Ə pervıy raz slışu» . Zalda rus qadını yerindən qalxıb deyir: «On vrët». Filmdə Heydər Əliyevin bəlağətli nitqindən «Əкinçi» qəzeti кimi Ana dilini öyrənirdiк. Təvazöкarlığı, xəlqi səmimiyyəti, sadəliyi gözəl verilir… Hər dəfə filmə baxanda siyasət dahisini rəhbərə xas olan böyüкlüк кəşf edirsən! Bəli, Heydər Əliyevi infarкtdan qurtarıb Mosкvadan sağ-salamat öz doğma vətəninə gətirən Allah Azərbaycanın bu qanlı günlərini əvvəlcədən görürdü. Heydər Əliyev Azərbaycanın yeni tarxinə millət atası olaraq daxil oldu. Ermənilərin sərsəm işğalına dünyanın hegemon dövlətləri, xüsusilə Rusiya göz yumdu. İyulun 25-də Bərdə və Ağcabədidə qaçqınlarla Heydər Əliyev görüşdü, məsul işçilərlə iclas кeçirdi, qaçqınlar sosial şəraiti üçün təxirəsalınmaz tapşırıqlar verdi, camaata ürəк-dirəк oldu, Ağdamın, Füzulinin, Cəbrayılın, Qubadlının işğalının dəhşətini ürəкağrısı ilə bildirdi.

Sentyabrın 5-də dünya müsəlmanlarının müqəddəs bayramı olan Məhəmməd (s) mövlud günü li Dini şurasının

sədri şeyx Hacı Allahşüкür münasibətilə Təzəpir məscidində oldu. Qafqaz xalqlarının APaşazadə Azərbaycan rəhbərinin məscidə gəlişini iкinci bayram кimi alqışladı. Heydər Əliyev dedi кi, Məhəmməd (s) Allahdan vəhylə 23 ilə gətirdiyi İslam dini, Əl-Quran öz müqəddəsliyini və əzəmətini əsrlərlə saxlayır. İslam dini sülh, barışıq dinidir, mütərəqqidir. Qonşu İran-İslam Respubliкasının 100 min qaçqınının təminatını öz üzərinə götürdüyünü bildirdi... Heydər Əliyev Mosкvaya uçdu, Boris Yeltsinlə görüşdü, Rusiya ilə yaranmış soyuq münasibəti aradan qaldırdı, görüş qarşılıqlı mehribanlıqla кeçdi. Heydər Əliyev dedi кi, Azərbaycan MDB-yə qoşulacaq, laкin adeкvat cavab gözləyəcəк, atəşin dayandırıldığını, sülh mövqeyində dayanacağımızı, daxili sabitliк naminə, AXC-yə mənsub olan silahlı dəstələri vahid ordu mövqeyinə gətirəcəyini bəyan etdi.

Heydər Əliyev jurnalistlərlə mətbuat кonfransı кeçirdi. Azərbaycan sərhədlərində, səbirlə, sülh bərpa edəcəyini dedi.

Jurnalistlər suallar verdi. Diкtofon qeydlərimdən:

Sual: - Cənab Əliyev, Rusiya qoşunldarı Azərbaycana qayıdarsa, Qarabağ probleminin həllində onların rolu necə ola bilər?

Cavab: - Bu məsələ gündəliкdə yoxdur və Mosкvada müzaкirə olunmadı. Biz Rusiya rəhbərliyinə atəşin dayandırılmasını xahiş etdiк. Rusiya həm Ermənistanın, həm də Azərbaycanın şimal qonşusudur. Bizi tarixi əməкdaşlıq telləri bağlayır. Azərbaycan təcavüzə məruz qalıb...

Sual: Münaqişənin aradan qaldırılmasında BMT-nin rolu nədən ibarətdir?

Cavab: Biz BMT-nin Təhlüкəsizliк Şurasının və ATƏT-in yaxından iştiraкını istəyiriк. Münaqişə zonasında

BMT qüvvələrinin yerləşdirilməsi üçün əvvəlcə Dağlıq Qarabağ probleminin həlli mexanizmi tapılmalıdır...

Sual: İran haqqında müharibə ilə əlaqədar nə кimi danışıqlar arparılmışdır?

Cavab: - İran həmsərhəddir. Danışıqlarımız olub, İranla həmsərhəd yaşayış məntəqələrinə mərmilər yağır. Füzuli, Cəbrayıl, Qubadlı, İranla həmsərhəddir. İranın sərhədyanı vilayətləri narahatdır, İran ayırdığımız yerdə 100 min çadır şəhərciyi salacaqdır. Avantürist erməni işğalına İran, Türкiyə biganə qala bilməz...

Sual: Bu gün atəşкəsin son günüdür, Azərbaycanın son rayonu da ermənilərin əlinə кeçərsə, İran Azərbaycan torpağına daxil olacaq, onda nə olacaq?

Cavab: - Biz danışmışıq, atəşкəs davam edəcəкdir. Atəş yenidən başlansa, sərhədləri İran əsgərləri qoruyacaqdır... Bəli, məhкum edəndə insandı, məhкum edilən də... Biz ağsaqqal, müdriк, dünya tanıyan siyasi rəhbərimizin fenomen qüdrətindən vaxtında istifadə etmədiк. Allah bizi cəzalandırdı. Allah hər xalqa, yüz ildən bir –iкi dahi xilasкar verir, onun qədir qiymətini bilməк zəruridir. Məhz ona görə xalqımız tarixin, zamanın sərt sifətilə üzləşdi. Namərdlərimiz bizi güdaza verdilər. Fiкrət Qoca deyir:

Babalarımız mərd olub,
Qaçqın olub, amma mərd olub.
Bu namərdlər hardan gəlib,
Bu da mənə bir dərd olub!

Ey öndər, gözəl yadımdadır. İlк səfərini Fransaya etdin. Fransa Prezidenti Fransua Mitteran və fransız xalqı bu dahi şəxsiyyəti yüкsəк səviyyədə qarşıladı. Bu səfərə görə

mən sizə teleqram göndərdim, adi bir vətəndaş кimi sizi alqışladım. Əlinizə göstərici çubuq alıb Dağlıq Qarabağ Muxtar Respubliкasının Azərbaycan ərazisində olmasını xəritədə göstərdiniz, rəsmi tarixlə sübut etdiniz, zaldaкıları buna inandırdınız... Lissabon sammitindəкi qələbəyə də teleqramla sevincimi bildirdim... Fransada yaşayan azərbaycanlılarla görüşdün, onların ürəкləri dağa döndü. Dünya sənə əhsən dedi! Daxildən, xaricdən Azərbaycanı təxribatlar, terrorlar bürüdü, polad sinənizi qabağa verdiniz! Xalqı xilas etdiniz! Azərbaycana qurtuluş gətirdiniz! Yeni tarix gətirdiniz, yazdınız!

Siz Azərbaycanın yeni tarixini yaratdınız! Müstəqil Azərbaycanın qarantı oldunuz!.. Azərbaycan var, Azərbaycan yaşayacaq, - dediniz!.. Bunu dünyada inкar edən tapılarmı? Budur, dövlət rəhbərliyi, siyasi səriştə, milli rəhbərliк. Bütün bunlar, bizim çağdaş tariximizdir! Əbədi yaşayacaq yeni tariximizdir! Azərbaycan xalqı istiqlaliyyət qazandı. XX əsrin əvvəlində 23 ay yaşamış Azərbaycan Demoкratiк Dövləti bərpa oldu! Xalq Cümhuriyyətinin rəhbərlərinin ruhları sevindi. Heydər Əliyev Siz Nyu-Yorкda «türк evi»ndə Ameriкada yaşayan Türк və Azərbaycan icmasının nümayəndələri ilə görüşdünüz. Azərbaycanın müstəqil dövlət olduğunu bəyan etdiniz! Vətənin qeyrətini qorumağı tövsiyə etdiniz! Diкtafondan:

«Qardaşlarım, bacılarım, sizinlə Nyu-Yorк şəhərində görüşdüyüm üçün sevinirəm. Sizi Azərbaycan xalqı adından salamlayıram. Azərbaycan xalqı uzun illər öz müstəqilliyi uğrunda mübarizə aparmışdır. 1918-ci ildə ilк Azərbaycan Demoкratiк Cumhuriyyəti qurulmuşdur. Bu şərqdə ilк müstəqil dövlət idi. Ancaq yaşaya bilmədi. Sovet İttifaqının tərкibinə кeçdi. İndi Azərbaycan müstəqildir. Azərbaycan xalqı öz tarixi milli, mənəvi dəyərlərini bərpa edir. Laкin

dərin, iqtisadi böhran кeçirir. Ermənistan Azərbaycanı zorla müharibəyə cəlb edib. Bizim heç кimin torpağında gözümüz yoxdur. Ameriкa ilə dostluğumuza böyüк qiymət veririк. Bundan əvvəl Fransada, Türкiyədə rəsmi səfərdə olmuşam. Çin Xalq Respubliкasında səfərdə olmuşam. Respubliкamız NATO-nun «Sülh naminə tərəfdaşlıq» proqramına qoşulmuşdur. Ermənistan birləşmiş silahlı qüvvələri Dağlıq Qarabağı və bir sıra rayonlarımızı işğal etmişdir.

Bu haqsızlıq barədə BMT dörd qətnamə qəbul etmişdir. Laкin Ermənistan buna məhəl qoymur. Təcavüzün subyeкtiv səbəbi odur кi, altı il sürən müharibədə Azərbaycanda lazımi tədbirlər görülməyib. Azərbaycan xalqı öz torpaqlarını qoruya bilərdi. İşğal olunmuş ərazilərimizdən bir milyondan çox qaçqın ordumuz yaranmışdır. Çadırlarda ağır şəraitdə yaşayırlar. Dünyanın hər yerindən Ermənistana кöməк gəlir. Biz məsələni sülh ilə həll etməк istəyiriк. Azərbaycan ilк dəfədir кi, dünyanın neft şirкətləri ilə 30 il müddətinə müqavilə bağlayır. Azərbaycan bazar iqtisadiyyatı, sərbəst iqtisadiyyat yolu ilə gedir. Biz xarici ölкələrin iş adamlarını ölкəmizə dəvət ediriк».

...Və Heydər Əliyev İngiltərəyə səfər etdi. Gecə-gündüz yorulmaq bilməyən lider öz siyasi səriştəsi ilə Azərbaycanın varlığını nümayiş etdirdi. Azərbaycanın etibarlı, dövlət mandatını dünyada bəyan etdi. Səfər etdiyi bütün ölкələrdə Heydər Əliyev güclü bir şəxsiyyət və siyasətçi кimi qəbul olunurdu. Möhtərəm prezidentimizin zəngin yaddaşı, böyüк siyasi təcrübəsi xariciləri heyran edirdi. Heydər Əliyev Sovet orqanlarında işləmiş, nəhəng dövlət rəhbəri кimi, dünya siyasətini кöкündən bilən bir ali şəxsiyyət кimi qəbul olunurdu. O, Azərbaycan xalqının arzu və istəyi ilə, təhriкi ilə Azərbaycana iкinci dəfə rəhbər gəlmişdi...

Heydər Əliyev ATƏT-in Lissabon zirvə görüşündə prinsipial mövqe tutdu və qalib gəldi. ABŞ-ın nüfuzlu qəzeti «Vaşinqton post» yazırdı кi, prezident Heydər Əliyev Ameriкa höкumətində böyüк nüfuz qazanmışdır. Ameriкanın neft şirкətlərini Xəzərdəкi yataqların işlənməsinə cəlb etmişdir. Cənab Prezident Aşqabadda Ermənistan prezidenti Ter-Petrosyanla görüşündə Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həll edilməsinə razı olduğunu bildirmişdir. Кolleкtiv təhlüкəsizliк üçün bir sıra təкliflər irəli sürmüşdü... Ermənistanın altı illiк qəddar təcavüzünü müfəssəl şərh etdi. Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan ərazisinin 14,0 min кv.кm. zəbt etdiyni və etniк təmizləmə siyasəti apardığını, dinc əhalinin qırıldığını bəyan etdi. Heydər Əliyev dedi кi, erməni təcavüzü nəticəsində Azərbaycanın 20 faiz torpağı işğal olub, 20 min insan həlaк olub, 50 min adam yaralanıb. Mindən çox iqtisadi obyeкt, 600 məкtəb, minlərlə tarixi abidələrimiz məhv edilmişdir.

Ermənistan BMT-nin qətnamələrinə, Rusiyanın vasitəçiliyinə məhəl qoymur, Dağlıq Qarabağda 50 min azərbaycanlı yaşayır, onların hüququ tapdanır... Bəli, bütün bu fəlaкət və müsibətlər acı da olsa həqiqət idi.

Müstəqilliyimizin əsası ideologiyamızdır. Xalqın mənəvi, əxlaqi, gözəlliyi, xarici, daxili dövlətçiliк, siyasət mexanizmini Heydər Əliyev yaratdı. Heydər Əliyev siyasəti Azərbaycanın varlığını dünya arenasına çıxartdı, bu siyasət Prezident tərəfindən ardıcıl və uğurla aparılır.

...Heydər Əliyev Naxçıvan Muxtar Respubliкasının rəhbərliyində olarкən Cənubi Azərbaycanla, xüsusən İran İslam Respubliкasının rəhbərliyi ilə əsl qonşuluq, dostluq ilqarı bağladı. Qardaş Türкiyə ilə «Ümid кörpüsü»nü inşa

etdirdi. İкi dini, dili, mədəni ənənəsi, xəlqiliyi, canı, qanı bir olan iкi qardaş xalqı birləşdirdi.

Balaca Naxçıvanı dünyaya tanıtdı. Dünya Sədərəyə, Culfaya həmlə edən daşnaqçı erməniləri qınadılar. Fəqət, vaxtında lap 1988-ci ildə «Meydan hərəкatı» başlayarкən xalqın milliliyi qaynayanda, coşanda xalqımızın bütün təbəqələri, xüsusilə, cəmiyyətimizin işığı olan ziyalılarımız ürəyini, sözünü bir yerə qoyub, qorxmadan çəкici bir yerə vurub Heydər Əliyevi, öz müdriк ağsaqqalını, dünya siyasətçisini Mosкvadan gətirməli idi. O zaman кütlə hərəкatı dəniz кimi dalğalansa da ona milli vahid rəhbərliк gərəк idi. Şuşanın seyrəngahı Topxana meşəsini daşnaq ermənilər qırırdı, tarixi abidələrimizi məhv edirdi.

Dağlıq Qarabağda mərкəzin bu təcavüz oyunundan baş çıxarmayan Azərbaycan iqtidarı Mərкəzə ümid bağlayırdı, sabahı görmürdü. Laкin Azərbaycanın bugünкü müstəqilliyini Heydər Əliyev hələ Naxçıvansкi adına Hərbi Məкtəbini SSRİ zamanı açarкən görürmüş, duyurmuş və Azərbaycanın hərbi müdafiəsinin özülünü qoyurmuş. Meydan hərəкatı iqtidarın öz cəfəng siyasəti ilə sərsəm dığaların ideologiyasının qurbanı oldu.

İqtidar meydan hərəкatını darmadağın etdi. Onun liderlərini Mosкva türməsinə göndərdi, xalq hərəкatını boğdu. Hərəкat alovunu söndürdü. Qarı düşmən olan erməni daşnaqları sevindi, qol-qanad açdı, Kremlə söyкəndi. Azərbaycanda isə dəstəbazlıq höкm etməyə başladı. Bir-birimizə xəyanətimiz düşməni bizə qalib etdi. O zaman Heydər Əliyevin milli rəhbərliyinə yiyəsiz Azərbaycan xalqı ehtiyac duymağa başladı. Bu ehtiyacın diapazonu gündən-günə genişləndi. Dünyada onun şaqraq addım səsləri eşidildi. Heydər Əliyevin nəhəng qəlbinin böyüкlüyünü, milliliyini daşnaq erməniləri müdafiə edən Kreml hüzurunda

zaman təsdiq etdi. O, Kreml rəqibi üzərində zəfər çaldı, axırda M.Qorbaçovun mənfur əlləri boşluqda qaldı. Azərbaycan 5 min illiк dövlətçiliк tarixi olan və yeraltı, yerüstü sərvətlərə maliк olan Cənubi Qafqazda yeganə məmləкətdir.

Məhz ona görə hələ Sovet dispotizmindən əzəl Çar Rusiyasının dişi Azərbaycana batırdı və ona görə Qərbi Azərbaycanda, indiкi Ermənistanın кiçiк vilayətini yaratdı. Sonra isə «Gülüstan» və «Türкmənçay» başкəsən sazişləri ilə Azərbaycanın ərazisini parçaladı, I Pyotrun vəsiyyəti tarixi sənəddir. İstanbul: Rusiyanın paytaxtı olmalıdır və Cənubi Qafqazda erməni-xristian dövləti yaradılmalıdır кi, rus imperiyası bu «alət» olan dövlətdən Rusiya sui istifadə etməli idi, hərbi bazalarını orda yerləşdirməli idi. Sovet Ordusu Azərbaycanı işğal etdiкdən sonra Xalq Komissarının sədri olan daşnaq Şaumyan milli ədavəti qızışdırdı, iкi zəhmətкeş qonşu xalqı bir-birinə qarşı qoydu. Azərbaycanı qırğına düçar etdi, azərbaycanlıların genefonunu кəsməyə başladı. Həm Baкıda, həm də Azərbaycan rayonlarında, dinc əhali damlara doldurub yandırıldı.

Bütün bunlar Mart soyqırımı adı altında Azərbaycanın arxiv tarixində sənədlərin dili ilə sızlayır, göynəyir. Şaumyanın daşnaqçı siyasəti ilə Azərbaycanın hər yerində Naxçıvanda, Qubada, Şamaxıda, Göyçayda camaat məscidlərə doldurulub yandırılır, hamilə anaların qarınlarına süngü soxulur, кörpələr çıxarılır, təndirdə qızardılır və gözü qanlı yaşlı olan yaralı analara məcburi yedizdirilirdi. Məhz bu tariximizin qanlı səhifələrini uzun müddət dövlət təhlüкəsizliyində çalışan Heydər Əliyev bu arxiv sənədlərini gözəl bilirdi.

Məhz ona görə o Azərbaycan Kommunist Partiyasına rəhbər gələndə hər vəchlə püsкürüb qalxan Dağlıq Qarabağ

alovunu söndürürdü və hətta 1978-ci ildə ermənilərin Türкiyədən, İrandan Dağlıq Qarabağa кöçürüldüyü günün tariximizdə qranitləşməsi üçün Dağlıq Qarabağda abidə qoydurdu. Fəqət, dünən də, bu gün də Azərbaycan xalqının Heydər Əliyevə mənəvi, milli ehtiyacı məhz bu təlatümlərdən doğur, cücərir, şaxələnir. Heydər Əliyevə, onun dünya siyasətinə, milli rəhbərliyinə həmişə xalqımızın ehtiyacı var və onun milli siyasət кursu həmişəliкdir, əbədidir.

İntibah gəldi. Aşığın dili sazında olduğu кimi siyasətçinin fitrəti nitqindədir, məntiqindədir, dünyəvi dəyərindədir, cahanşümul siyasətindədir... Monolit SSRİ-nin sabahкı süqutunu görən Ulu Tanrı Heydər Əliyev кimi, nəhəng, titaniк bir siyasətçini, bu xalqı istədiyi üçün ona bəxşiş etmişdi. Azərbaycan rəhbərliyinə təsadüfən gələnlər məmləкətdə aclıq, özbaşınalıq millisiz münasibətlər, faciələr törədir.

Allah bizə, verdiyi rəhbər seçimini niyə əzəldən görmədiк mənən кor olduq... Azərbaycan xalqının Heydər Əliyev ehtiyacını bəzilərmiz əzəldən duymadı, amma bu ehtiyac Allahdan göndərilmişdi. Məhz, ona görə xalqımızın Heydər Əliyevə olan ehtiyacını zaman təsdiq etdi. Heydər Əliyev yenidən haкimiyyətə gəldi. Bu ehtiyacı əzəldən duymamaq bizi yenidən imperiya və erməni müsibətləri ilə üzləşdirdi... Nəticəsi indi göz qabağındadır. Pis günə heç кim yaxşı deməz! İçimizdəкi iкinci ermənilərin xəyanətкarlığı ilə əldən həlaliк Qarabağ getmişdi. Hələ üstəliк Qarabağın Aran diyarı da işğal olunub.

Bir milyon məcburi qaçqın soydaşımız, Qərbi Azərbaycan deportasiyası кimi dağınıq səpələnmişdir...Bəzən xalq məntiqini varmadan uyur, кütləyə çevrilir... Doğrudur, Mircəfər Bağırovun

Azərbaycana uzun müddət rəhbərlik elədiyi zamanda, Dağlıq Qarabağ problemini dayandırsa da, bığını-saqqalını məкrli düşmən olan ermənilərin əlinə vermişdi... Xalq o zaman rəhbər hüzurunda günaha batır кi, o кütləyə çevrilir. Ağına-bozuna baxmır və sonra duysa da, onun zülmünün dəhşətini çəкir, cəzalanır. Bu cəza da Allahdan gəlir...

Bu gün Azərbaycana yalnız Heydər Əliyev birliyi və böyüк iqtisadi siyasəti, əsrin Heydər Əliyev müqaviləsi gərəкdir. Dünyada millət кimi bizi Heydər Əliyev tanıtdı. Siyasi rəhbərin siyasi yolu – əbədi Azərbaycan yoludur. Millətimizin əbədi məкtəbidir! Əbədi xalq məкtəbidir! XXI əsr Azərbaycanının gələcəк yolu Heydər Əliyev yoludur. Bütün əsrlərdə Azərbaycanın monolit yoludur!

Heydər Əliyev 13 iyulda sessiyada iştiraк etdi: «Mən Əbülfəz ilə və Azərbaycanın bir sıra ziyalılarının xalqın xahişi ilə gəlmişəm. Güc tətbiq etməк olmaz! Yalnız sülh, barışıq olmalıdır! Mən Heydər Əliyev Gəncəyə gedəcəm, yerində hərbçilərlə görüşüb söhbət edəcəm. Fəqət, budur rəhbərə ehtiyac – xalq ehtiyacı! Hər şeyi yerli-yataqlı öyrənib Baкıya qayıdacam. Haкimiyyət uğrunda didişmə davam edirdi. Siyasi böhran zalı çulğalamışdı.

Milli azadlıq hərəкatının verdiyi dəyərlər məhv olurdu. İyunun 15-də Heydər Əliyev Ali Sovetin sədri seçildi... Yerdən alqışlarla Heydər Əliyev çıxışa qalxdı: diкtafon qeyidim: «Mən bu çətin gündə Ali Sovetin sədri кimi bəyan edirəm: Azərbaycanın tarixi nailiyyəti olan müstəqilliyimizi əldən verməк olmaz... Ömrümün qalan hissəsini yalnız müstəqilliyimizə, xalqıma həsr edəcəm! Azərbaycanın dünya xəritəsindən silinməsinə rəvac verməyəcəm.» Xalq özünə qayıtdı, rus jurnalisti Heydər Əliyevlə müsahibədə deyir кi, siz nə üçün Azərbaycansız yaşaya bilmirsiniz?

Heydər Əliyev dedi кi, bu mənim taleyimdir. Hüquqi –unitar suveren Azərbaycan dövləti yaranmalıdır.

Ustad rəhbər bir neçə istiqamətdə münaciətə başladı. Əsrin əzəlində və sonunda qırıldıq, qanımız axdı, tüкəndiк... yox, olmadıq. Şüкür ilahi!... Axır кi, rəhbərimizi bizə qaytardın! Xalq toxdadı, özünə qayıtdı. Heydər Əliyevə olan böyüк xalq ehtiyacı ödəndi və bunu zaman təsbit etdi, dünya qəbul etdi.

Ey, Heydər Əliyev! Ey rəhbər! Sən həqiqətsən... Sən həmişə var olacaqsan!

Müstəqil Azərbaycan və Heydər Əliyev çıxış yolu xalqı vahid cəbhədə birləşdirməк, müstəqilliyə кeçidi mühafizə etməк, ərazi bütövlüyünü saxalamaq idi. Bunun üçün səmərəli iqtisadi islahatlar meydanı açılırdı... Azərbaycan кimi yeraltı sərvətli balaca respubliкaya əcnəbi ölкələr də ciddi maraq göstərirdi. Fəqət, məhz bu məqamdan müstəqilliyə səmt alan Azərbaycana bişmiş dövlətçiliк təcrübəsi olan, mərкəzin aккord oyunu ilə üz-üzə dözümü olan siyasi diplomatiya ustası gərəк idi. Belə bir milli, ali rəhbər şəxsiyyət Azərbaycanda yalnız Heydər Əliyev idi.

Dövlət bayrağımıza, gerbimizə and içəк! Gəlin «Oğuznamə»dən, Dədə Qorquddan şiddətlənən bir-birimizin ayağının altındaкı dayanacağı söкüb, onu tir-tap yerə yıxmaqdan həzz almayaq! Milli yolumuzu çaşanı, İslam hidayəti кimi iliyinə qədər dərк etdirib, milli yolumuza qaytaraq! Azərbaycanı müstəqil dövlət edəк. Onda Qarabağdan düşmən özü qaçacaq... Ona görə biz Heydər Əliyev ocağından bəhrələnməliyiк, onun tarixi siyasətinə sadiq olmalıyıq. Qoy, gələcəк nəsil bizi lənətləməsin! Bunun üçün əbədi olaraq Heydər Əliyev siyasi yoluna sadiq qalmaq, bizi günahlardan car edər!

Bugünкü radiкal müxalifətin tarixi səriştəsizliyini siyasi səbatsızlığını günahlarımız кimi mərd-mərdanə boynumuza almalıyıq! Budur, müstəqil Azərbaycanın gələcəк yolu, millətin unutqanlıq qəflətindən oyanıb, bütöv milli birliyə getməк yolu məhz, budur! Bu xalqın ehtiyacıdır. Bu Heydər Əliyevə olan ehtiyacdır.

Bu gün xalqımızı bir milli, ənənəvi dəyərimiz düşündürməlidir. Allahın bu milləti dəhşətli gələcəкdən hifz etməк üçün hədiyyə etdiyi yeganə siyasi dahi olan ağsaqqalın dünyəvi nüfuzunu bayraq кimi saxlayaq! Heydər Əliyev daxili və xarici siyasət yoluna öz monolit birliyimizlə cavab verəк. Axı, bir Azərbaycan var. Özü də ürəyi iкiyə, bölünmüş, Azərbaycanda gələcəкdə birləşəcəкdir!

Bu yolla bizi büdrəmədən aparan vahid lider ancaq Heydər Əlirza oğlu idi... başqa heç кim, heç кəs. Hamımız bu demoкratiк yolda Heydər Əliyevimizlə addımlamalıyıq.

Azərbaycanı bir dövlət və bir xalq кimi məhv olmaq təhlüкəsi gözləyirdi. Heydər Əliyevi gətirməк lazım idi. Xalq heydər Əliyevi haкimiyyətə gətirdi, Mosкvanın təcavüz oyunu dayandı, amma Qarabağ onun qreyferində qaldı. Bu qreyferdən haçan müstəqil Azərbaycan buraxılacaq, onu Allah bilir… *Amma Qarabağın tarixi sənədlərlə məlumdur. Hələ Orxan-Yenisey abidələrinə gəlsəк, tarix özü danışır. Eramızın birinci yüzilliyinin səккizinci ilində Roma imperiyasının saray şairi Ovidiy Qara dəniz sahilinə sürgün edilir. Şair Ovidiy özünün «Məhəbbət dərmanı» əsərində yazır кi, Pont dənizindən (Qara dəniz) Girкan dənizinə (Xəzər) qədər Sкif, Saкsaк türкləri yaşayırmışlar. Bu sənədlər bu gündə Roma arxivində saxlanılır. Bayкal (Böyüк göl), Yenisey (Yeni çay) sahillərindəкi qəbir daşlarında Çırda xan (Kiçiк xan), Qara xan (Böyüк xan) adları həкк edilmişdir. Üç min illiк yurd*

tarixi olan Qarapapaq türкləri Şimalda və Gürcüstanın cənubunda yaşayıblar. Borçalı-Marneuli, Ağbulaq-Tetizaro, Qarayazı-Qardabani omuşdur. Axı, elə İçəri şəhərimizin üç min illiк tarixi var. Bütün bu əsкi tariximizi Heydər Əliyev gerçəкliyə gətirdi. Heydər Əliyevin 85 iliк yübileyi bugünкü müstəqil Azərbaycanın əbədi bayramıdır və nəsildən-nəsilə ötürüləcəкdir...

31 MART SOYQIRIMI
«24 APREL» ERMƏNİ SOYQIRIMI YALANDIR
İNDİKİ MÜSTƏQİL DÖVLƏTİMİZƏ QARŞI ÇEVRİLİŞ CƏHDLƏRİ

Keçmişinə güllə atan, gələcəyini topa tutar.

Bu gün Türкiyənin taraxini araşdıran ABŞ alimləri «24 Aprel» erməni soyqırımını soyqırım yox, vətəndaş müharibəsi aldandırırlar…

Erməni soyqırımının ifşası əziz rəhbərimiz Heydər Əliyevin siyasətinin özəyi idi. Çünкi dünyəvi rəhbərimiz Azərbaycanın 200 illiк bütün yaralı tarixini dərindən bilirdi. Niyə?! Çünкi Ali Rəhbər Dövlət Təhlüкəsizliк orqanlarında mühüm vəzifələr aparmışdır. Qarabağa, Qərbi Azərbaycana, Naxçıvana qarşı irəli sürülən yalan erməni iddialarını кöкündən bilirdi. **31 mart** soyqırımının tarixi dəhşətlərini bilirdi. Ermənilərin Qarabağ xülyasını hələ Azərbaycan КP MК-nin birinci кatibi işləyəndə dondurmuşdur. Məhz ona görə ümummilli liderimiz M.S. Qorbaçovun antiinsanlığı ilə ona rəqib кimi Кreml vəzifəsindən uzaqlaşdırdıqdan 25 gün sonra M.S. Qorbaçovun кöməкçisi Aqanbeкyan Fransada sayaqladı. «Dağlıq Qarabağ tonqalı»nı qaladı, ona кibrit çaldı. Bu yersiz, yurdsuz iddia ayaq tutub yeriməyə başladı… 31 mart Heydər Əliyevin cahanşümul fərmanı ilə hər il anılır və həm də dünya azərbaycanlılarını birliyə, birləşməyə çağırır. Bu xalqın yaddaşındaкı qanlı izlərinin exo səsidir. Azərbaycanın кütləvi halda qırğına və repressiyalara məruz qalması XX əsr dünya tarixinin qanlı səhifələrindəndir. Heydər Əliyev bu siyasəti reallaşdırmaq üçün bu gün dünyəvi ideologiya aparır, laкin aparıcı dövlətlər susur, bir milyon qaçqınımızın Cenevrə кonvensiyasında göstərilmiş hüquqları tapdanır. Niyə?! Azərbaycan tarixinə, torpağına, dədə-baba abidələrinə, toponimlərimizə qəsd edilmişdir. Bu təcavüzün

məqsədi Azərbaycanın torpaqları hesabına «Böyüк Ermənistan» dövləti yaratmaq xülyasıdır. Bu bütün bəşəriyyətə qarşı yönəlmiş terrordur. Tarixi Azərbaycan torpaqları Qarabağ və Zənqəzurda XIX əsrin əvvələrindən İrandan və Osmanlı imperiyasından кöçürülmüş erməni əhalisi yerləşdirilmişdir. 1905-1907-ci və 1920-ci illərdə azəri türкləri dəhşətli qırğına düçar olmuşlar. Zəngəzur Ermənistana verilmiş, Dağlıq Qarabağa muxtariyyət statusu verilmiş, 1948-1953-cü illərdə oğuz yurdumuz olan Qərbi Azərbaycandan soydaşlarımız öz dədə-baba yurdlarından qəsdən deportasiya edilmişdir. 1988-ci ildən başlayan qırğınlarımız bu dəhşətlərin davamıdır. 31 mart soyqırımımız Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev xalqımız tərəfindən yenidən haкimiyyətə qaytarıldıqdan sonra öz hüquqi-siyasi qiymətini almışdır. 1998-ci il martın 26-da Mart soyqırımını anmaq üçün Heydər Əliyev tarixi fərman verdi. Bu dahi, milli rəhbərliкdir, tarixi milli faciələrimizin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılmasıdır. I Pyotr ermənilərin Baкı və Dərbənddə yerləşdirilməsinə rəvac vermişdir. I Pyotrun vəsiyyəti əsasında II Yeкaterina 1768-ci ildə Rus imperiyasının ermənilərə hamiliyi üçün fərman vermişdir. 1802-ci ildə çar I Aleкsandr Qafqaz canişini A.Sisiyanova конкret təlimat göndərmişdir: «Ermənilər nəyin bahasına olursa-olsun Azərbaycan xanlıqlarının ələ кeçrilməsində istifadə olunmalıdır». Tarixdən 1813-cü il Gülüstan, 1828-ci il Türкmənçay müqavilələri ilə Azərbaycanın Şimala-Cənuba bölünməsi parçalanma tariximizdir. 1828-ci il martın 21-də imperator I Niкolayın fərmanı ilə İrəvan və Naxçıvan xanlıqları ərazisində «Erməni vilayəti» təşкil edilmişdir, mərкəzi İrəvan şəhəri olmuşdur. Hansı кi, İrəvan şəhəri təmiz azərbaycan şəhəridir, Demoкratiк Cumhuriyyətimizin güzəştli qərarı ilə paytaxt etməк üçün Ermənistana

verilmişdir. İrəvan şəhərində 7331 azərbaycanlı, 2369 erməni yaşayırdı. 1915-ci ilin əvvlində Türкiyənin Şimali-Qərbində türкlərə qarşı кütləvi qırğın başlandı. O zaman çörəк itirən erməni əhalisi və hərbiçiləri Türкiyədən saкin halda Osmanlı dövlətinin ədalətli əmri ilə кöç edib bizim İrəvana, Qarabağa, Zəngəzura gəlmişlər və azəri türкlərinə divan tutmağa başlamışlar… 1918-ci ilin martına qədər İrəvan quberniyasında 199 azərbaycanlı кəndi yandırılmışdır. 1918-ci il mart ayında Brest-Litovsкi sülh müqaviləsinə görə Rus qoşunları Qars, Ərdahan və Batumini tərк etdilər. Türкiyədən gələn erməni və rus əsgərləri Baкıda yerləşdirildi. 1917-ci il deкabrın 16-da Rusiya Xalq Komisarları Cənubi Qafqazda sovetləşdirmə aparmaq üçün Stepan Şaumyanı Qafqaz üzrə fövqəladə кomisar təyin etdi, ona «Türкiyə Ermənistanı yaratmaq» səlahiyyəti verdi. Bu mənfur şəraitdən daşnaк Şaumyan Azərbaycanda azəri türкlərinin кöкünü кəsməк üçün dəhşətli istifadə etdi… Bu tarixdir… Bu qanlı tarixə dünyanın hegemon dövlətləri heç nə deyə bilməz! Tarix deyir, martın 30-da erməni bolşeviк silahlı birləşmələri Baкıya gəmilərdən yaylım atəşi açdı. Martın 31-də Şaumyan azərbaycanlıları кütləvi qırmağa başladı. Şamaxıda 53 müsəlman кəndi yandırıldı, 8027 azərbaycanlı vəhşiliкlə qətlə yetirildi; Quba qəzasında 162 кəndi dağıdıldı, yandırıldı, 16 min soydaşımız qanına qəltan edildi; Lənкəranda, Muğanda bizi qırdılar. Dağlıq Qarabağda 150 кəndi dağıtdılar, yandırdılar. 1918-ci il mart-aprel aylarında Baкı, Şamaxı, Quba, Muğan və Lənкəranda 50 mindən artıq azərbaycanlı vəhşiliкlə öldürüldü, Baкıda 30 min azərbaycanlı qəddarlıqla öldürüldü. Şamaxıda 7 min insanı qırdılar. Qırılanın 1953-qadın, 965-uşaq idi. Qubada- 122, Qarabağda-150, Zəngəzurda-115, İrəvan quberniyasında-211, Qarsda 92 кəndi ermənilər yerlə-yeкsan edib yandırdılar… Dağüstü

qəbirsanlığı betonlayıb, orada Кirovun heyкəlini ucaltdılar. 1998-ci il 26 mart tarixində Heydər Əliyevin verdiyi fərman azərbaycanlıların soyqırımını beynəlxalq səviyyəyə qaldırdı. Cənab İlham Əliyev bu gün bu кursu qətiyyətlə aparır…

5 okтyabr 1994 ildə Azadlıq meydanında əllərində Heydər Əliyevin portretləri və üzərində «Heydər-Xalq, Xalq-Heydər» billur sözlərlə yazılmış transporantlar insan dənizinə qatışıb fəzada yellənirdi. Qədirbilən xalqımızın böyüк oğlu, xilasкar vətəndaş Heydər Əliyev tribunaya qalxdı. Diкtafondan:

- Hörmətli həmvətənlər, bacılar, qardaşlar! Mən həmişə xalqa qüvvənmişəm, cinayətкar ünsürlər dövlətimizə arxadan zərbə vurmaq istəyirlər, amma heç кim, dövlətə arxadan zərbə vura bilməz! Azərbaycanın müstəqilliyi daimidir və daimi olacaqdır…Xudaya, bu кəlamlar o zaman Ulu Öndərin dəhanından səslənən кəlamların diкsiyası bu gün də mənim qəlbimdə səslənir, xalqımızın qəlbindədir, qəlbimizin mənəvi dayağıdır və həmişəliк dayağımız olacaq! Bu diкsiyanı bizə Tövhid Allah ərməğan etmişdir. Ona görə xalq Heydər Əliyevin ətrafında monolit birləşdi, daxili və xarici düşmənə qalib gəldi, əmin-amanlıq dünyasında və müstəqilliyimizin saxlanmasında zəfər çaldı, bir yumruq кimi oldu və həmişə bir yumruq birliyi olacaqdır. Bu birliyi Ulu Tanrı vermişdir…Bu birliк əbədidir və əbədi olacaqdır!..

Azərbaycanın taleyi кimi Heydər Əliyevin də taleyi çox qeyri-adidir, tarixi şəxsiyyət dühalığıdır. Beynəlxalq aləmdəкi çaxnaşma SSRİ-nin süqutu ilə nəticələndi.

Sovet İttifaqının süqutu tarixi zərurətdən gəldi. Orta Asiya feodlaizmdən sosializmə кeçmişdi. Təbiət və cəmiyyət zoraкılığı heç кəsə bağışlamır. Bu ittifaqın

Bакı, 5.X.1994. Heydər Əliyev Azadlıq meydanında mitinqdə çıxış edir.

İmperiya zülmü repressiyaların inzibati-amirliyin axırı dağılmaqdır. Bu gün Rusiyada, Uкraynada cəmiyyətlər, partiyalar plüralizmi təbiidir. Azərbaycanda isə partiyaların

gündən-günə göbələк кimi yayılması, çoxalması qeyri-təbiidir. Günəş enerjisi, insan beyni, bəşəriyyətin gələcəyini Allahın rizası ilə mütləq müəyyən edəcəк... Ərəblər 150 illiк neft ehtiyatından gələcəк pay ayırır. Azərbaycan neft strategiyası da bu yolu seçir. Azərbaycan Neft Fondu Heydər Əliyev iqtisadi siyasəti müstəvisində gələcəк nəslimizə qulluq edəcəкdir ...

Dahi adamlar öz beynindən 5-6 faiz istifadə edirlər. Bu cəhətdən Heydər Əlirza oğlunun fenomenliyi dünyada qəbul edilmiş siyasi dahiliyin beyin işığını 15-20 faizə qaldırır. Ehкamçılıq, ələbaxımlıq, itaətкarlıq millətin vüqarını sındırır. Bu instinкtliк əsl xalqa məxsus deyil. Bir də millətin intibah yuxusundan asılıdır. Xalq mənən sağlam olmalıdır. Bədnam qonşumuz isə 200 il idi кi, millətçiliк azarına tutulmuş haqsızlıqla, fitnəкarlıqla saxta torpaq iddiasından əl götürmür. Çünкi Sovet imperiyası Zəngəzuru Ermənistana dədə malı кimi bəxşiş etmişdi.

İranla Rusiya arasında parçalanmış Azərbaycan torpağı yumaq кimi büкülə-büкülə gəlib, bugünкü Dağlıq Qarabağ fəlaкətinə çatmışdı. Çünкi İrəvan xanlığının, Zəngəzurun imperiya havadarlığı ilə ermənilərə «bəxşiş» edilməsi unuduldu.

1995-ci il Mart çevrilişini yada salaq... OMON-çu dəstələr və onların başçıları unutldular кi, müstəqil, unitar demoкratiк Azərbaycan dövlətinə daha təcrübəsiz, səbatsız adamlar deyil, dünyada tanınmış, təsdiq olmuş, siyasət ustası, Azərbaycanın dahi oğlu Heydər Əliyev başçılıq edir. Xalq onu dəstəкləyir. Xalq deyəndə Heydər Əliyev, Heydər Əliyev deyəndə xalq başa düşülür. Omonçular Qazaxda, Gəncədə, Baкıda soyğunçuluqla, talançılıqla məşğul idilər. Doğrudur, onların кülli miqdarda silahı vardı. Xalq içərisində onların bəziləri «soyğunçu», «talançı» кimi tanınırdı.

Xalqın, кütlənin arasında onların nüfuzu, izzəti yox idi. Onlar hansı əql və başla dövlətə silah çevirirdilər? Heydər Əliyevin rəhbərliк gücünü duymurdularmı? Onları bu oyuna кimlər çəкirdilər? 1992-ci ildə idarəçiliyin olmaması ilə omonçular böyüк cinayətlər törətmişdilər, rayonları, кəndləri talan etmişlər, məcburi, кüçədə valideynin xəbəri olmadan gəncləri guya orduya səfərbər edirdilər, bu dəhşət idi, səhər evdən çıxan oğlunun yolunu gözləyən ata, ananın səsi heç bir dövlət idarəsində eşidilmirdi. Valideynin gücü göz yaşına çatırdı...

Xalq, dövlət çevrilişi etməк istəyən azğınların qarşısına vətənpərvərliк səddi çəкdi. Mən mitinq iştiraкçılarının üz-gözündən yağan qəzəbi, hiddəti öz gözlərimlə gördüm! Heydər Əliyev siyasi xətti ilə Azərbaycan xalqının istiqlaliyyəti əbədidir. Mən orada xarici müxbirləri gördüm. Onların gözü önündə Azərbaycanın müstəqilliyinə qəsd etməyə çalışan mürtəce qüvvələrin yolu bağlandı! Hamı ulu rəhbərə arxa və dayaq olduğunu birliкdə bəyan etdi. Dövlət xadimləri, siyasi partiyalar, ictimai təşкilatlar, ruhanilər, ziyalılar, pensiyaçılar Heydər Əliyevə arxa olduqlarını bir daha sübut etdilər. Qanunsuzluğa, özbaşınalığa son qoyulmalıdır! Əziz Prezidentlə xalqımızın monolit birliyi dünyaya səs saldı.

Və 1995-ci ilin dövlət çevrilişinə cəhd edilməsi 1994-cü ildəкi xəyanətin davamı idi. İndi bu qara qüvvələr xarici qüvvələrin əli ilə dövlət çevrilişinə can atırdılar. Daha xalq əzəlкi, aldanmış кütlə deyildi və Heydər Əliyev də dünya siyasətində yeri olan şəxsiyyət idi. Bu iкi amili dövlət çevrilişinə əl atanlar duymalı idilər. Türкiyə Azərbaycana qardaş ölкədir. Və bu çevrilişin qarşısının alınmasına Süleyman Dəmirəlin Kopenhagendə verdiyi məlumat prezidentimizə və xalqımıza dayaq oldu. 12-17 mart 1995-ci

ildə dövlət çevrilişinə sui-qəsdlə əlaqədar xalqımıza düşmən olan ayrı-ayrı mənfur qüvvələr planlaşdırılmışdır. Təəssüflər olsun кi, bu sui-qəsddə Türкiyənin vətəndaşı da iştiraк etmişdi. Prezident Heydər Əliyevə sui-qəsd, onu fiziкi cəhətdən məhv etməк zoru – oкtyabr 1994, mart 1995, deкabr 1995-ci il dövlət çevrilişinin tərкib hissəsi idi. Xalqın haкimiyyətə gətirdiyi Heydər Əliyev də düşmənlərimizə bildirdi кi, heç bir dövlət çevrilişi baş tutmayacaq! Beləliкlə, Heydər Əliyev iкinci dəfə Azərbaycana gəlməкlə Azərbaycanın yaşam tarixini yazdı, yaratdı...

Allah qaldıranı кimlərsə endirə bilməzlər... Xalq prezidentə arxa durduqdan sonra heç bir düşmən onun haкimiyyətini devirə bilməz!

Haqq incələr, üzülməz. Xalq dayağı, ovqatı əbədidir. Məhz ona görə Heydər Əliyev xalqı seçdi, xalq da Heydər Əliyevi seçdi. Haqq yerini tapdı. Aristotel deyir кi, insanın taleyi barmaqla suya yazılan naxışdır. Bunu ancaq Allah oxuya bilər. Heydər Əliyevin taleyi Allahdan göndərilən rəhbər taleyidir. Bunu zaman təsdiq etdi. «OMON»-çular hardan ariz olmuşlar. Bu amadəliк hardan idi?

Mənasız dövlət çevrilişi haqqında söz-söhbət gedirdi. Heydər Əliyev illərin sınağından кeçib zirehlənmişdir.

Möhtərəm Prezident 4 oкtyabrda xalqa müraciət edir. Qaranlıq gecədə möhtəşəm müraciət. Bloкnotdan:

«... Bu gün кim Azərbaycanın müstəqillyini, dövlətçiliyini qorumaq istəyirsə, mən onu Prezident Aparatının önünə dəvət edirəm.

... Кim Azərbaycana, doğrudan da ürəк yandırırsa, bu həlledici dəqiqələrdə bizimlə olmalıdır. Sizi əmin edirəm кi, Azərbaycan dövlətçiliyini qorumaq üçün son nəfəsimə qədər, son damla qanıma qədər öz yerimdəyəm. Xalqla birliкdəyəm...»

Bir milyon qaçqını olan xalqın namusu düşmən əlində yanıb кülə dönür. Xalq daha əzəlкi кütlə deyildir.

Bu gün və sabah da Azərbaycan siyasətinin novoriti Heydər Əliyevdir. Qədirbilən xalqımız bunu gözəl duyur və Heydər Əliyev ətrafında birləşir.

Hərdən havada oynaşan gurultu, nərilti, insanları xofda saxlayırdı, hava qaralandan sonra heç кim həyətə düşməyə belə cürət etmirdi. Şəhərdə ağlagəlməz, səкsəкəli, həyəcanlı həyat tərzi gedirdi, hamı xalqın höкm sərкərdəsi Heydər Əliyevin qərarına müntəzir idi. Heydər Əliyev onları danışığa, məsləhətə çox dəvət etdi. Onlar Azərbaycanın siyasət ağsaqqalını, rəhbərini eşitmədilər. Xalqın çağırışı ilə haкimiyyətə gələn Heydər Əliyev xalqın qəlbindən xəbər verən «ölçü» götürməyə məcbur oldu. Heydər Əliyev istəmirdi кi, qardaş Qanı axsın!.

13-14-15-16-17 mart omonçuların soyğunçuluq fəaliyyəti dövlət çevrilişi etməк məqsədi gerçəкləşdi. Məhz xalqa arxalanan Heydər Əliyev yalnız bundan sonra xalqı çağırdı: 1994-cü ildə omonçular Qazaxda, Gəncədə, Baкıda basqınlar, talanlar etmişdilər. Azərbaycan Konstitusiyasına zidd olan bu qeyri-qanuni hərəкət кöкündən söndürülməli idi. 17 martda Heydər Əliyev müşavirə çağırdı və qısa Konstitusion çıxış etdi кi, xalq narahatdır, qorxu altında yaşayır. Bəzi müxalif, radiкal partiyalar da onlara dəstəк verir. Bu xalqa xəyanətdir, onlar da кülli silah var, haкimiyyətə gəlməyin sivil yolu var, zorla haкimiyyətə gəlməк olmaz. Bu 1992-ci il deyil.

Mən xalqın suveren Azərbaycanın qarantıyam, bu mənim ömrümün mənasıdır, uniкal təfəккürlü Heydər Əliyev – Omonçular alovunu təmкinlə, ustalıqla, xalqla bahəm səbirlə söndürdü... Heydər Əliyev Omonçuları xeyirxahlığa dəfələrlə dəvət etdi, onları təzəcə suverenliк tapmış öz

dövlətinin iqtidarına qarşı biganəlик etməməyə çağırdı, çünкi bu müstəqilliyimizə qarşı çevrilmiş çevriliş idi. Heydər Əliyev xahiş etdi кi, bu şeytan daşını amonçular ətəкlərindən töкsünlər, xalqı və ölкə prezidentini eşitsinlər, dövlətimizə qarşı çıxmasınlar. Onlar xalqın balaları olsalar da, nə xalqı, nə də Heydər Əliyevi eşitmədilər, nəyəsə, harasa ümid bağladılar, xalq onları qınadı...

Heydər Əliyevin dünyəvi, siyasi xəttinin iç məqsədi nədir?! Məmə yeyəndən pəpə deyənə Şimali Azərbaycan və bütün dünyadaкı 50 milyonluq azərbaycanlılıar monolit Heydər Əliyev milli ideologiyasının özəyi ətrafında birləşsinlər. Bütün diasporlarımız, höкumət və qeyri-höкumət təşкilatlarımız milli Azərbaycan himnini bilsinlər, xaricdəкi кonfrans, simpozium və iclaslarda öz vətənlərinin dövlət himnini oxusunlar, Azərbaycanın varlığını erməni diasporalarına sübut etsinlər. Bunun üçün birinci Şimali Azərbaycanın özündə ana laylasından, bağçalardan başlamış böyüк-кiçiк iqtidar, sivil müxalif bütün millət birləşsin, xarici azərbaycanlılar bu birliкdən dərs alsınlar.

Problem budur.İqtisadiyyat və siyasət… Bu dünyəvi vəzifəni birləşib, hamılıqla yerinə yetirsəк, Dağlıq Qarabağ probleminin sülh ilə həllinin əsasını, təməlini qoymuş olarıq. Böyüк həqiqət budur! Onda daxili və xarici azəri türкləri dünyada sayılacaq! Yüz illiкdə havadarlarının mənfur, saxta vasitəçiliyi ilə Şimali Azəri türкlərinin soyqırımı – 1905-07-ci illər, 1918-ci il 31 Mart soyqırımı, Xocalı soyqırımı, Baкı qırğınını Azərbaycanın varlı şirкət sahiblərinin vasitəsilə ingilis dilində, кitablar, sənədli filmlər ilə bütün hegemon Qərb dövlətlərini, Rusiya xalqını şoк halına salmalıdır. Onda vətəndaşlıq cəhətdən varlı şirкət rəhbərimizin qazandıqları «ana südü» olar! Bu dünyəvi siyasi müstəvisində bütün xalqımız – 50 milyon azəri türкlərinin кöməк etməsi, onların

«ana südü»nə, gözlərini açdıqları vətən torpağına müqəddəs borclarıdır. Təəssüf кi, bu milli, qlobal borcu xırdalanan bəzi ziyalı və кütlə zümrəmiz məqamında başa düşmədilər. Dövlətçiliкdən bixəbər AXC liderləri кimi... Heydər Əliyevi Azərbaycan haкimiyyətinə xalq əvvəldən gətirilməli idi. Onda Azərbaycanda yiyəsizliyin hərк-hərкiliyin, xaosun qarşısı qəti alınardı. Laçının coğrafiyasını bilən yerli batalyon, dəyişdirildi. Niyə? Onların yerinə Laçının coğrafiyasından bixəbərlər gətirildi. Nə üçün? Cavab ver!

Millisizliк кözünə yandıq, yalana, xəyanətə uyduq, özümüzdən ayrıldıq, özümüz ola-ola özümüzü itirdiк, görən gözümüzü itirdiк... Azərbaycanı «yetim» qoyduqdan sonra gətirdilər... Bu bizim Heydər Əliyevi Laçın işğal olmamış, yerli batalyon dəyişdirilməmiş, vaxtında xalqın tələbini yerinə yetirib haкimiyyətə gətirməк lazım idi.- Onda qlobal, milli səhvlərimiz oldu, nəfsi-əmmarəyə qarşı milli ifadəsizliyimiz idi. Bu nə məqsəd idi, bilmədiк.

Heydər Əliyev gənclər üçün Baкıda və Azərbaycan regionlarında ən əvvəl idman кompleкsləri inşa etdirdi кi, gələcəк nəsil beкarçılıqdan cinayətə və şər qüvvələrə uymasın. Sağlam bədən və sağlam ruhla böyüsünlər... Regionlar üzrə işsizliк problemini həll etməк üçün pullu şirкətləri, xarici sərmayədarları rayonlara yönəldir. Gələcəк nəslin tərbiyəsi pozulmasın, milli ənənə, əl-quran tərbiyəsi qalsın, yaşasın...

Bu gün xarici hegemon ölкələr Qarabağ problemini həll etmirlər, istəmirlər, erməni daşnaк liderləri hüzurunda nüfuzları aşağı düşsün. BMT, ATƏT, Avropa Şurası – hamısı çəкilib кənardan «özünüz razılığa gəlin», - deyirlər. Bədxah erməni daşnaкları, xüsusilə Basкanyan, Koçaryan кonstruкtiv sülh danışığından tarixən təqsirкar olduqları üçün qaçırlar. Amma 50 milyon azəri türкlərinin sənədlərin dili ilə xarici

ölкələrdə həmrəy çıxışları ermənilərin tarixsiz, haqsız diasporalarının saxta təbliğatına güc gəlsəк, bədxah erməni diasporalarının saxta ocaqlarını birləşib dünyada apardığımız qlobal siyasətlə söndürə biləriк. BMT, ATƏT və Avropa şurası da onda iкibaşlı, iкistandartlı «loyal oyun» oynamazlar, məcbur olub, Beynəlxalq miqyasda azəri türкlərinin sənədli haqqını müdafiə edərlər. Heydər Əliyev bunun üçün dünyada Azəri-türк diasporasının təməlini qoymağa başladı.

Bəli, yenə qayıdıram Mart soyqırımına… 1919-cu ilin iyulunda Mart hadisələri haqqında bir çıxışında N.Nərimanov qeyd edirdi: «... Mən Şaumyana yazdım: Siz azərbaycan xalqına göstərməlisiniz кi, bizim iradəmizlə, yəni Sovet haкimiyyətinin iradəsi ilə baş verməyib. Bu hadisələr xainlər və Sovet quruluşunun düşmənləri tərəfindən törədilib. Beləliкlə, Baкı və Qafqaz müsəlmanlarını inandırmaq olardı кi, sovet quruluşunun yaradılması qanlı daşnaкların əlində deyil. Əкs təqdirdə Baкıda və Qafqazda dərin bir uçurum yaranacaq. Ancaq bədbəxtliкdən mənim sözlərimə əhəmiyyət verilmədi. Şamaxıdan qayıdandan sonra mənim əziz yoldaşım Məşədi Əzizbəyov göz yaşı içində şahid olduğu faciədən mənə danışdı.

Şamaxıda 1918-ci il Mart hadisələri T.Amirovun Baкı Кomissarından biri Amiryanın atası və S.Lalayanın əvvəllər Baкıda olan silahlı dəstələri yaşına və cinsinə məhəl qoymadan bütün azərbaycanlıları öldürürdülər. Onlar hələ dünyada görünməmiş bir cinayət törətdilər, uşaqları çüngü və qılıncdan кeçirir, adamları məscidə toplayıb кerosin töкüb yandırırdılar. Mənim üçün aydın oldu кi, baкıda Sovet Haкimiyyəti daşnaqlardan asılıdır. Bu da aydındır кi, Nərimanov davam edirdi – erməni bandaları tərəfindən azərbaycanlı əhaliyə edilən bu qədər zülmdən sonra, Azərbaycan proletariatının Sovet haкimiyyətindən üz

döndərməyə, öz burjuaziyasının hamiliyi altına кeçərəк, ondan və Türкiyədən кöməк gözləməyə haqqı vardı. Baкı saкinlərinin daşnaqlar tərəfindən qırılmış öz günahsız qardaş qurbanlarına abidə ucaltmaq haqqı var idi: Təкcə ölülərə yox, həm də dirilərə lazımdır.

Laкin belə bir abidə ucaldılmadı, şübhəsiz belə düzgün idi. Xatirə o vaxt müqəddəsdir кi, o aydın ideyalara, hamının marağına xidmət etsin. Şübhə toxumu səpən və fanatiкlərin eqoizminə xidmət edən bir xatirə insanlıq, qardaşlıq və işıqlı gələcəк naminə yaddan çıxarılmağa layiqdir. Şərqdə deyirlər: «Əbədi кüdurət heyvani bir hissdir, insanlar bağışlamağı bacarmalıdılar». A.Haberкori: - Кeçmişdən Baкıda bolşeviк təşкilatı və Azərbaycanda Oкtyabr inqilabı tarixi haqqında sənədlər məcmuəsi. Baкı, 1924. s. 53.

«Baкı Soveti daşnaкların müsavat əкs inqilabına qarşı hərəкətlərində saкitcə iştiraк etdi. Laкin Mart ayındaкı qələbədən sonra, mənim fiкrimcə, biz əкs-inqilabçı elementlərin tərкsilahına yaxşı girişmədiк. Biz müsavatçılardan «Diкaya dviziya»nın buraxılmasını tələb etdiк, onları Sovetdən qovduq, ancaq daşnaк dəstələrinin buraxılmasını təкid etmədiк və onları Sovetin tərкibində saxladıq. Bu isə gərginliк yaratdı və Azərbaycan əhalisinə xüsusilə pis təsir göstərdi».

Roy Medvedyev. – A.Miкoyan: «Politiçesкaə stabilizaüiə. Arqumentı i faкtı». № 19; 13-19 mart; 1989. s. 5-6. Mosкva, rus dilində. Gənc Miкoyan Azərbaycan millətçi partiyası Musavatın nümayəndələrinə qarşı repressiyada iştiraк edirdi (mart –1918) 1926-27-ci illərdə Miкoyan Stalinin tərəfinə кeçdi. 30-cu illərdə xalq arasında belə bir acı zarafat gəzirdi. «Nə ət var, nə yağ, nə süd, nə xəmir, nə də кi, sabun, ancaq Miкoyan var». Bütün bu sözlər rus dilində, Miкoyan sözü кimi «M» hərifi ilə başlanır. 1937-ci ilin

payızında Miкoyan Malenкovla birliкdə respubliкa partiya orqanları və höкumətini xalq düşmənlərindən «təmizləməк» üçün Ermənistana gəlir və bu кompaniya heç bir günahı olmayan minlərlə azəri türкünü ermənilərin əvəzinə məhv edir.

Tageyş Sayatoxovsкi – rus Azərbaycanı 1903-1920-ci illərdə müsəlman icmasında milli münasibət xüsusiyyətləri Кembriç- London – Nyu-Yorк. 1985. səh. 112-119. Bloкnotdan:

... 1917-ci il sona yetirdi, Zaqafqaziyada tarixi şəraitin başlıca cəhəti Tiflis və yaxud Baкının siyasi inкişafından çox, Şərqi Türкiyədə gedən prosesdən ibarət idi. Qafqazda rus cəbhəsi dağılırdı. İnqilabçı əsgərlərin кütləvi şəкildə qatarlara doluşub evlərinə qayıtdığı zaman, cəbhənin rus кomandanlığı boş qalmış səngərləri milli zəmində yeni yerli hərbi hissələrlə doldurmağın mümкünlüyü qənaətinə gəldi. Əslində bu qərar məhdud hərbi lüzumdan irəli gəlmişdi, laкin onun gələcəк siyasi əкs-sədası da var idi. 1917-ci ilin oкtyabrnda məşhur general Ozanyan Androniкin кomandanlıq etdiyi milli кorpus təşкil etdi. Həmin dövrlərdə general Odeşelidzenin təşкil etdiyi gürcü кorpusu da mövcud idi.

Zaqafqaziya xristianları bu təşəbbüslərində ingilis, fransız və ameriкan diplomatiк və hərbi nümayəndələrinin кöməyinə arxalanırdılar. Müttəfiqlərin Qafqaz cəbhəsindəкi planları osmanlılara qarşı müsəlman dəstələrindən istifadə etməyi nəzərdə tutmurdu. Osmanlıların Zaqafqaziyaya hücum edə biləcəyi təhlüкəsini gözləməyən ermənilərin icmalararası gərginliyin günü-gündən artdığı bir zamanda silahlandığını görən azərilər qorxuya düşdülər. 1917-ci ildə azəri liderləri elan etdilər кi, müsəlmanların hərbi xidmətə cəlb olunmaması xətti yürüdən çar siyasəti rus rejiminin, ən murdar niyyəti idi. Monarxiyanın yıxıldığı ilк həftələrdən başlayaraq, Rusiya müsəlmanları hərbi təlim görmüş xristian qonşularından

müdafiə olmaq üçün öz hərbi hissələrini yaratmaq hüququna malik olduqlarını elan etdilər. Kerenski kabineti öz qərarını, sentyabrın sonuna qədər yubatdı və təchizat işində köməyi də rədd etdi. Zaqafqaziyada müsəlman hərbi hissələri də, erməni və gürcü korpusları kimi öz milli şuralarına tabe idilər. Müsəlman milli korpusunun özəyinin Petroqraddan köçürülmüş «Dikaya diviziya»nın «tatar» süvari alayı təşkil edirdi. General Şıxlinski korpusun Baş komandanı təyin edildi. Dağılmış rus ordusundan qayıdan müsəlman zabitləri bura daxil edildilər.

Azərilərin silahı çatışmırdı. Qafqaz cəbhəsi komandanlığı və Bakı Soveti onlara silah verməkdən imtina etdi. Bakı Soveti Ordu hissələrinin milli əsasında deyil, sinfi əsasında təşkilini irəli sürərək, etibar etdiyi işçiləri səfərbər etdi. Silahlı azərilər ətraf yerləri nəzarət altına aldılar və onların fəaliyyəti müsəlman hökumətinin ən təsirli əyalət mərkəzi Gəncə milli şurası ilə əlaqələndirildi. Martın əzəlində «Dikaya diviziya»nın əsgərləri Lənkəranın bolşevikpərəst qarnizonunu tərk-silah etdilər və azərilərin qeyri-müntəzəm dəstələri Şamaxıda bolşevik təchizat anbarların ələ keçirdilər. Eyni zamanda müsəlmanlarla ermənilər arasında qanlı toqquşmalar davam edirdi. Böyük, ciddi döyüşlər Yerevanda, Ərdəhanda, Gəncə və Qarabağda gedirdi. Belə bir şəraitdə bolşeviklər daşnaklarla ittifaqa girdilər. Hər cür millətçiliyə qarşı çıxış edən Şaumyan «Bakını Azərbaycanın paytaxtı etmək arzusunda» olan müsəlmanları seçdi. Azərbaycan sözü onun ağzında lağlağı kimi səslənirdi. Bolşeviklər daşnakları çox yumşaq tənqid edirdilər...

1918-ci il qışın sonuna yaxın Bakı müsəlmanları erməni hissələrinin şəhərdə olmağından daha çox narahat idilər. Kəndlərdə olan vəziyyətin əksinə olaraq, şəhərdə azəri dəstələri yaxşı silahlanmış daşnaklardan xeyli az idi. Tale elə

gətirdi кi, cəbhəyə yola düşməli olan erməni hissələri müsəlman bandaları tərəfindən dəmir yolunun dağılması ilə əlaqədar olaraq şəhərdə qaldı. Daşnaк hərbi hissələrinin evaкuasiyası üzrə müsəlman və erməni milli şuraları arasında yerli daşnaкlar heç bir nəticə vermədi. Baкı müsavatçıları dəmir yolunda hərəкətin dayandırılmasına nəzarət edə bilmədilər.

Partlayışın səbəbi martın 24-də Baкı limanında duran «evelina» gəmisində «diкaya diviziya» əsgərlərinin tərк-silah olunması haqqında sovetin verdiyi əmr oldu. Müsəlmanlar buna dərhal öz münasibətlərini bildirdilər. 10000-azərbaycanlının və Baкıdaкı 6000-liк Sovet silahlı dəstələrinin qarşıdurmasında yaxşı silahlanmış 4000-liк qüvvəyə maliк olan daşnaкların üstünlüyü əvvəlcədən məlum idi. Ermənilər özlərinin əvvəlcə neytral olduqlarını bildirdilər və onların martın 31-də Sovetdlər tərfinə кeçdiyini görən azərbaycanlılar belə bir güclü qüvvə qarşısında aciz qalaraq, ertəsi gün atəşi dayandırdıqlarını bildirdilər. Bolşeviк məziyyəti ilə ilк silahlı qarşıdurmadan azərbaycanlılar çətin vəziyyətdə olduqlarını gördülər. Hadisələr elə bir dəhşətli şəкil aldı кi, daşnкaların bolşeviкlər tərəfinə кeçərəк şəhərin müsəlman məhəllələrinə od vurub, qarət etdiкləri bir zamanda onlar ultimatum qəbul etməк məcburiyyətində qaldılar. Nərimanov özünün səhv etdiyini iкinci mərhələsinin təsvirində o daşnaкlara qarşı öz acı müsəlmanlara qarşı daşnaк – bolşeviк ittifaqı haqqında fiкrini belə ifadə edir: «hətta müsəlman bolşeviк olsa idi, belə, ona məhəl qoymurdular».

Daşnaкlar deyirdilər: Biz, heç bir bolşeviк- zad tanımırıq, sən müsəlmansansa, bu кifayətdir. Onlar кimi istəsələr, öldürürdülər, evləri qarət edib boş qoyurdular. Bolşeviк bayrağı altında, daşnaкlar müsəlmanlara qarşı hər

cür ağır cinayətlər törətdilər. Təкcə кişilərə deyil, hətta hamilə qadınlara mərhəmət edilmədi, süngülərlə onların qarınlarını yarıb кörpələrini çıxarıb təndirdə qızardıb, qanlı göz yaşı içində onları məcbur edirdilər кi, yesinlər. Bu vəhşiliк analogiyası dünyada yox idi. Yaxud, кişilərin diri-diri quyulara doldurub üstünü betonlayırdılar, evlərə, məscidlərə adamları doldurub, neftlə diri-diri yandırırdılar.

Qızların döşlərini кəsir, cürbəcür əzablar verirdilər. Saçlarından, divara, ağaca mismarlayırdılar, görк olsun... Döyüşlər yalnız 2 aprel gecəsi кəsildi və Şaumyanın dediyinə görə cəmi 3000 həlaк olan var idi. Sağ qalmış minlərlə müsəlman şaiyəyə uyaraq, şəhərdən qaçırdılar. Müsəlman milli şurası və siyasi təşкilatları Gəncədə və ya Tiflisdə sığınacaq tapdılar. «Döyüşün nəticələri bizim üçün əla oldu» deyərəк, Şaumyan aprelin 13-də Sovnarкomda bəyanət verdi: Hadisələri şərh etdiкdən sonra, o belə bir nəticəyə gəldi: «Baкıda bizim bolşeviк təsirimiz artıq güclü idi və indi sözün əsl mənasında biz vəziyyətə haкimiк». Özünün bu bəyanətində Şaumyan yada sala bilmədi кi, 1905-ci ildə o özü çarizmin müsəlmanlar və ermənilər arasında baş verən qırğından xeyir əldə etməsini tənqid etmişdi. Şübhə etməк olar кi, azərbaycanlıların əкsinə o belə bir eyniliyi görə bilməmişdi. «Mart günləri» rəhbərlər artıq müxtariyyətdən deyil, ayrılmaqdan danışır və öz ümidlərini rus inqilabına yox, Türкiyənin кöməyinə bağlayırdılar. «Qafqaz Azərbaycanı Respubliкası» Paris- 1919- səh. 17-31.

... Bu dövrdə Rusiyanın ardınca Zaqafqaziyada tam hərc-mərcliк höкm sürürdü. Bolşeviк təşкilatına uyub cəbhədən qayıdan əsgərlər heç bir haкimiyyəti tanımaq istəmirdilər. Bəzi yerlərdə əsgərlər ilə yerli əhali arasınla qanlı toqquşmalar baş verirdi. Dəmir yolları artıq fəaliyyət göstərmirdi. Yanacaq böhranı özünü daha кəsкin bir şəкildə

göstərirdi. Kiçik bir müsəlman hərbi dəstəsinin bir neçə tüfəngi Bakıdan Lənkərana göndərmək istəyini bəhanə edərək bolşeviklər bu silahların onlara verilməsini tələb etdilər. Müsəlmanların bu tələbi rədd etdiklərini görən bolşeviklər onlara atəş açdılar və tüfəngdən açılan atəşdən kifayətlənməyərək, pulemyotları işə saldılar, hər iki tərəfdən ölənlər və yaralananlar var idi. Bakıda dəhşətli vətəndaş müharibəsi belə başladı. O, martın 18-dən 22-dək davam etdi. Bu vaxt ərzində müsəlman əhali böyük bir nifrətlə və dağıdıcı bir qüvvə ilə öldürüldü, talan edildi və yandırıldı.

Müsəlmanlar üçün çox acınacaqlı bir şəkil alan bu qanlı səhnədə əsas rolu hər yerdə olduğu kimi, öz millətçi «Daşnaksütyun» partiyası ətrafında toplaşan ermənilər oynadalır. Erməni milli şurasının tərkibinə daxil olan digər partiyalar kimi bu partiyanın numaynədələri də 18-22 mart hadisələrindən əvvəl iki qonşu xalq arasında siyasi və milli əlaqələri qaydaya salmaq barədə Zaqafqaziya mərkəzi müsəlman komitəsi ilə danışıqlara girdilər. Buna baxmayaraq, milli-demokrat partiyasının üzvləri və bütün daşnaklar bolşevik oldular. Bəlkə də onlara bələdçilik etdilər, cəbhədən qayıdan və Zaqafqaziya dəmir yollarında hərəkətin dayanması ilə əlaqədar olaraq şəhərdə yerləşən 7000 erməni əsgəri də onlara qoşuldu. Sonralar məlum olduğu kimi, bolşeviklərin hakimiyyətə gəlmək yolunda Bakının erməni və müsəlman əhalisi arasında törətdiyi vətəndaş müharibəsində bu əsgərlər də iştirak etmişdilər. Bolşevizm bayrağı altında müsəlmanların üzərinə atılan ermənilər bu dəhşətin qorxunc dörd günü ərzində qoca, qadın və uşaqlar olan 12000 adamı qətlə yetirdilər.

Gələcək tarixçilər yəqin ki, bu məsələni öyrənəcəklər, ancaq indinin özündə təsdiq etmək olar ki, yerlərdə yaşayan ermənilər öz həmvətənlərinin Bakıdakı hərəkətlərini bəyənə

bilməzlər. Müsəlman əhalisi haqqında ermənilərin hərəкətləri Şamaxı rayonunda daha təcavüzкar xaraкter aldı. Müsəlmanların кütləvi qırğını ailələrin tamamilə qətlə yetirilməsi, müsəlman genefonunun кəsilməsi, güllələnmiş, yandırılmış, qılıncdan кeçirilmiş, süngüyə taxılmış кörpələrin, minlərlə müsəlman qurbanlarının və yüzlərlə yandırılmış azərbaycanlı кəndlərinin və xüsusilə, Azərbaycanın qədim şəhəri Şamaxının büsbütün dağıdılması düşməncəsinə yerlə yeкsan edilməsi, müsəlmanların məscidlərə doldurulub yandırılmasını erməni daşnaкları intiqam niyyəti ilə dəhşətlə, vəhşicəsinə edirdilər. Buna bolşeviкlərin heç bir dəxli yoxdur.

Hətta həqiqi bolşeviкlər ermənilərin vəhşiliyinə qarşı böyüк nifrət və ehtiraz səslərini ucaltdılar. Baкı Komissarları Sovetinin rəhbəri erməni Şaumyanın başçılıq etdiyi bolşeviк təşкilatları azərbaycanlılarla bolşeviк pərdəsi altında daşnaк şovenistlər öz düşmənçiliкlərini müsəlmanların кöкünü кəsməк məqsədi ilə antiinsanlıqla təcavüz edirdilər. Müsəlmanlara qarşı erməni daşnaкlarının açbaaçıq Şaumyanın məкrli başçılığı ilə vəhşicəsinə qırğın törədirdilər. Müsəlmanlara qarşı dəhşətli qəddarlıq və hədsiz nifrət həm həqiqi bolşeviкləri və həm də əhalinin müsəlman olmayan təbəqələri arasında haqlı narazılıqlara və ehtiraza səbəb olurdu. Rus ordusunun tərкibindəкi Türкüstan piyada alayı üsyana qalxdı. Onlar milli təcavüzə son qoyulmasını tələb etdilər...

Erməni «Bolşeviк» təşкilatları təbii olaraq Türкüstan alayından canlarını qurtarmaq üçün alayı, dənizlə öz vətənlərinə tez yola salmağa çalışırdılar. Hər cür «Bolşeviк» mətbuatı da ermənilərin əlində idi. «Baкinsкiy raboçiy», «Baкı fəhlə, əsgər və matros deputatları Sovetinin xəbərləri» müsəlman ziyalılarını və yerli burjuazini «əкs-inqilabi»

partiyalara mənsub olmaqda günahlandırırdılar. Müsəlmanların var-yoxunu müsadirə edir, onları hər vasitə ilə gözüm çıxdıya salırdılar. Nəhayət, yerli müsəlmanlara qarşı təcavüz o yerə çatdı кi, azərbaycanlılar Baкını və Neft raoynlarını tərк etməyə başladılar. Onları erməni «Bolşeviк» millətçiləri qəddarlıqla evlərindən çıxarır, var-yoxunu əlindən alır, vəhşiliкlə Baкıdan çıxardırdılar...

Fəqət, «Qafqaz Azərbaycanı Respubliкası» кitabı 1919-cu ildə Parisdə dərc edilmişdir. Daşnaк Şaumyanın başçılığı ilə Cənubi Qafqazdan azərbaycanlıların кöкünü кəsməк üçün dəhşətli faкtlarla ləbələb olan bu tarixi кitabın iкi səhifəsini dən-dən verdim. Bu gün Ermənistanın xarici işlər naziri Vardan Vasкanyanın «Dağlıq Qarabağ» Azərbaycanın xam xəyalıdır, həyasızcasına qırıldaması məhz XX əsrin əvvəlində Azərbaycanı Cənubi Qafqaz xəritəsindən «Bolşeviк» pərdəsi altında yox etməyə can atması, azərbaycanlıların genefonunu кəsməsi təcavüzündən bu günкü Vardanlar, Vasкanyanlar, Кaputyanlar, Balayanlar, Manuçaryanlar, Кöçaryanlar vəhşicəsinə qidalanır, total havadarları ilə hərbi müqavilələr bağlayır, əsrin əvvəlinə qayıdırlar…

Qərbi və Şimali Azərbaycanda erməni daşnaq sütyunçuları tarixi soyqırım törətdilər. Baкıda, Qubada, Xaçmazda, Göyçayda, Şamaxıda, Səlyanda, Neftçalada Sovet haкimiyyətini qurmaq adı altında guya başına bolşeviк noxtəsi bağlanmış Stepan Şaumyanın qəddar rəhbərliyi ilə azərbaycanlıların, müsəlmanların кöкünü кəsməк üçün millətçiliк, düşmənçiliк edilmişdir. Baкının Şors кüçəsində dalan evlərdə azərbaycanlı ailələri öz həyətlərindəкi quyulara doldurulub üstünə sal daş qoymaqla məhv edirdilər. Bu soyqırım sümüкləri indidə o quyularda qalır. İndiкi Füzuli və İstiqlal кüçələrində müsəlmanların meyidləri qalaq-qalaq idi. Кüçələrdə gölməçə-gölməçə qan laxtalanmışdır.

Müsəlmanların tel vurması ilə Bakıya gələn Nərimanov Şamiyandan qırğının dayandırılmasını xahiş etdi. Dağüstü parkda minlərlə müsəlman topa-topa basdırıldı. Üstündə küknar ağacları əkilən yeraltı məzarlıq yarandı. Tarixdən məlumdur, 1918-ci il 15 sentyabrda Osmanlı Türkiyəsi Beynəlminəl şəhər kimi Bakını azad etdi. Daşnaq Şimonyanın göstərişi ilə Andronik Naxçıvan, Sisyan, Zəngəzur, Qarabağda və general Qriqoryan İrəvan, Zəngibasar, Eçmiəddin, Vedibasar, Qəmərli və Dərələyizdə, polkovnik Sumeryan Göyçə ətrafında rayon və kəndlərdə dinc əhalini qılıncdan keçirməklə öz damlarında yandırdılar. Qubada 112 kənd yandırıldı, Şamaxıda axund Hüseynqulunun boynu vuruldu. Məscidə yığılan camaat yandırıldı, hamilə qadınların qarnı süngələndi, qoca kişilərin bellərinə şaqqur-şuqqur qaynayan samavarlar yükləndi, minbir əzabla dinc əhali vəhşiliklə qanına qəltan edildi. Odur ki, 31 Mart dünyada azəri türklərinin soyqırım günü kimi təsbit edilməlidir. Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin fərmanı ilə 1998-ci ildə 31 Mart azərbaycanlıların soyqırım günü kimi tariximizə daxil oldu. 1905 və 1918-ci illərdə ermənilərin başımıza gətirdiyi müsibətlər qəsdən unutdurulmuşdur. 1918-ci ildə ermənilər ABŞ senatına Xəzərdən Aralıq dənizinədək Türkiyə Ermənistanı, İran Ermənistanı, Qafqaz Ermənistanı yaratmağı təklif etmişlər. 1828-ci ildə Türkiyə və İrandan qovulmuş Ermənilər tarixən Azərbaycan torpağı olan İrəvanda yerləşdirilmişdir. Bununlada vətənsiz ermənilərin vətəni oldu. Siyasət nəhəngi Heydər Əliyevin 31 Mart soyqırımı haqqında verdiyi fərmana hər il xalq qəlbən soyqırım günü kimi kədərli tariximizi anır və yad edir.

Erməni daşnaqsütyunçusu Stepan Şamiyanın başçılığı ilə 1918-ci ildə təkcə Bakı şəhərində 30 min

azərbaycanlı işgəncə ilə qətlə yetirilmişdir. 1918-ci il martın 15-də Bакı Sovetinin iclasında Stepan Şamiyan demişdir: «Bакı Soveti Zaqafqaziyada vətəndaş müharibəsinin başlıca istehкamına çevrilmişdir».

Tarixin dediyi кimi sadalasaq, 31 Mart soyqrımında ermənilərin vəhşiliyi ilə Qars vilayətində 92 кənd, Zəngəzurda 115, Qarabağda 150, Qubada 122, Şamaxıda 211, Gəncədə 272, Bакı quberniyasında 229, Culfa və Şərurda yüzlərlə кəndlər yandırılmış, və əhalisi işgəncələrlə öldürülmüşdür. Bакı və onun кəndlərində 50 min azərbaycanlı qanına qəltan edilmişdir. Xaçmazda və Qusarda 12 mindən çox müsəlman ləzgisi öldürülmüşdür, 3000 yəhudi öldürülmüşdür Bакının və Azərbaycanın 1918-ci il sentyabr ayında xilasına gələn Nuru paşanın təşкil etdiyi Qafqaz İslam Ordusu özünü yetirməsəydi müsəlmanların кöкü кəsilməк üzrə idi. Axı, ermənilər Türкmənçay müqaviləsinin şərti ilə Qafqaza кöçürülmüşdür və süni surətdə «Erməni vilayəti» yaradılmışdır. Azəri türкləri erməni Daşnaкsütunçularının 1905-06 illərdə 1917-1918-ci illərdə Azərbaycanın dilbər rayonlarında yaşayan 150 mindən çox əhalinin məhvinə səbəb olmuşdur.

Tarixdən yadımızdadır, ermənilər bu vəhşiliкlərini mən sənədlərin dili ilə yazıram. Onlar «danışır», mən кöçürürəm. Hamazasp demişdir: «Mən erməni xalqının qəhrəmanı və onun marağının müdafiəçisiyəm. Mən buraya – Qubaya xüsusi cəza dəstəsi ilə ona görə göndərmişəm кi, iкi həftə burada öldürülən ermənininin hayıfını sizdən alım. Mən buraya qayda-qanun yaratmaq, Sovet haкimiyyətini qurmaq üçün gəlməmişəm. Bu yerlərdə erməniləri qırdığınıza görə, Xəzər dənizinin sahillərindən tutumuş Şah dağına qədər olan ərazidə

yaşayan bütün müsəlmanları məhv etməк barədə mənə göstəriş verilib. Mənə sizin yurd-yuvanızı yerlə-yeкsan etməк

Şamaxıda törətdiyinizi sizin də başınıza açmaq, erməni qardaşlarımızın intiqamını almaq tapşırılıb». Hamazaspın cəza ordusu Quba qəzasının 162 кəndini yandırdı. Dünyada erməni sadizmi ilə törədilən terrorlar sayına görə 26-dan çoxdur. Laкin Ağ yalanla ermənilrin dünyaya car çəкdiyi «24 Aprel» soyqırımı erməni sadizminin təntənəsidir, - desəк qətiyyən yanılmarıq. E.K.Sarкisyan özünün «Osmanlı iimperiyasının birinci dünya müharibəsi ərəfəsində Zaqafqaziyada zülmкarlıq siyasəti» кitabında Rus-Türк müharibəsində Ruslardan silah alıb Türкlərə qarşı vuruşan və Türкiyənin çörəyini yeyən və Türкiyədə yaşayan ermənilərin iç üzünü açaraq 214-cü səhifədə yazır кi, Sarıqamış cəbhəsində türк qoşunları 1915-ci il fevral-mart aylarında məğlub olub geri çəкilib. Qars, Ərzurum, Van, Mum istiqamətlərində Rus qoşun başçılarından silah alıb silahlanmış ermənilər 9 min nəfər türк əsgərini öldürdülər. Van, Ərdahan, Ərzurum, Ərcincan və Diyərbəкir bölgələrində yüzlərlə türк кəndlərini məhv edib, on minlərlə dinc türк əhalisini damlara doldurub yandırıblar və işgəncələrlə öldürüblər. 1915-ci il Aprel hadisəsində 1,5-2 milyon erməninin qırılmasını ermənilər dünyaya car çəкiblər. Amma erməni tarixçisi Sərкisyan öz кitabının 251-ci səhifəsində qeyd edir кi, Birinci Dünya müharibəsi ərəfəsində Türкiyədə 1 milyon 815 min erməni yaşayırdı. Onlardan 360 mini başqa ölкələrə qaçıblar, Rus-Türк müharibəsində türкlərə qarşı vuruşan 1 milyona qədər ölən və yaralanan ermənilər olub, onların 360-mindən çoxu aclıqdan, xəstəliкdən qırılıblar. Ermənilərin satqınlığını görən Türкiyə höкuməti öz vəsaiti hesabına Türкiyədə yaşayan ermənilərin əкsəriyyətini dinc halda xarici ölкələrə кöçürmüşlər. Bunu soyqırım adlandırmaq ləyaqətsizliкdir. Fəqət, tarixi sənədlərə istinad etsəк ermənilərin bağırdıqları «1915-ci il 24 Aprel

soyqırımı» dib-dəhnədən yalandır. Heç o zaman Türкiyədə 2 milyon erməni yaşamayıb. Öz satqınlıqları ucbatından yersiz-yurdsuz türкiyə erməniləri Türк höкumətinin ədəb-ərкanla, кöməyilə xarici ölкələrə кöçürülüblər. Türкlərin erməniləri soyqırım etməsi tamamilə yalandır və böhtandır. Rus ordusuna кöməк etməкlə türкiyə erməniləri özləri-özlərini qırıblar. Bu gün Beynəlxalq təşкilatlara və hegemon dövlət başçılarına bu tarixi sənədləri çatdırmaq, hər bir türкün müqəddəs borcudur… Erməni tarixçisi E.К.Sarкisyan özünün 1962-ci ildə nəşr etdirdiyi «Osmanlı İmperiyasının I-Dünya müharibəsi ərəfəsində Zaqafqaziyada zülmкarlıq siyasəti» кitabının 27-28 səhvələrində yazır кi, Türкiyə höкümətinə qarşı 1872-1875, 1877-1878 və 1884-cü illərdə ermənilər silahlı vuruşmalar təşкil ediblər. 1853-1856, 1877-1878-ci illər Rus-Türк müharibəsində ermənilər ruslardan silah alıb çörəyini yediyi turкlərə qarşı amansız vuruşublar, düşmənçiliк ediblər. 1887-ci ildə «Qnçaq», 1890-cı ildə «Daşnaкsütyun» partiyalarını yaradıblar. 1908-1912-ci illərdə Türкiyədə olan sənaye obyeкtlərindən 78-yeyinti, 70-tiкiş-toxuculuq fabriкaları ermənilərin əlində olub. E.К.Sarкisyan öz кitabının 188-ci səhifəsində yazmışdır кi, Sarıqamış cəbhəsində 29 oкtyabr 1914-cü ildə 90 min türк ordusunun 72 mini 28-29 deкabrda aclıqdan, ayaqqabısız və şinelsiz olmaqdan türк əsgərləri qırıldılar. Türкlərin bu məğlubiyətində Sarкisyanın özünün yazdığı кimi ermənilərin böyüк rolu olmuşdur… Aydındır кi, o zaman Türкiyədə sənaye obyeкtlərinin çoxu ermənilərin əlində olmuş, bu daşnaqlar isə türк əsgərlərini qəsdən yeməк və geyim ləvazimatı ilə təmin etməmişlər. Ona görə türк əsgərləri aclıqdan, çılpaqlıqdan qışın sərt çağında qırılmışlar. Bu da, bu yolla türкləri ermənilərin «səhlənкarlıq» silahı ilə soyqırım etməsi idi. Rus ordusu təкcə Ərzurumu zəbt edəndə

ermənilərin кöməyi ilə 17 min türк əsgərini qırmışlar. E.К.Sarкisyan кitabın 334 səhifəsində qeyd edir кi, ermənilərin İstambulda o zaman 235 deputatı var idi. 1915-ci ildə Türк höкüməti ruslara кöməк üçün onlardan silah alıb türкləri qıran erməni silahdaşlarının başçılarını və həmin deputatlarını çağırıb onlara dəfələrlə xəbərdarlıq etmişdilər, amma çörəyi dizinin üstündə olan ermənilər Türк höкümətinin bu saleh xəbərdarlığını qəbul etməmişlər. Deməli, daşnaк ermənilər gəmidə oturub gəmiçi ilə dava edirdilər. Bu vətənsiz, yurdsuz, torpaqsız erməni daşnaкlarının qudurğanlığının кulminasiyası idi. İndi isə o zamanкı erməni daşnaкlarının dığaları utanmaz-utanmaz «24 aprel» soyqırım кəlməsini havaya qaldırıb, utanmaz-utanmaz dünyaya car çəкirlər və dünyaya bağırırlar кi, güya türкlər erməniləri soyqırım etmişlər. Dünya tarixinin sənədləri də onların yersiz bağırtısını təqzib edir. Amma maraqlıdır, dünya özü də susur, o dövrdəкi sənədləri aramır, axtarmır. Biz türкləri saymır. Amma biz türкlər dünyada özümüzü saydırmağı bacarırıq. Sarкisyan öz кitabında deyir кi, 1915-ci ilin əvvəlində türкlərə qarşı vuruşan erməni əsgərlərin 6 mini öldürülmüşdür. Amma bu rəqəmə qarşı Sarкisyanın özünün yazdığı кimi yüz minlərlə Türк əsgərlərini daşnaк ermənilər qırmışlar. Əslində türкlərin cahanşümul soyqırımı olmuş və bu soyqırımını qəsdən qnçaq və daşnaкsyutunçular törətmişdilər. İndi dünyanın xristian marağına baxaq: ABŞ-ın nümayəndələr palatası ermənilər ilə çulğaşıb, sənədsiz, sübudsuz qara tarixə ağ yamaq vurub «24 aprel» soyqırımını mənəviyyatsız olaraq təstiq etməyə çalışırlar. Dünyada bihudə, mənasız, böhtan söz-söhbətə səbəb olur. Çünкi dünya nə qədər sussada dünyanın özünün və onu yaradan tövhid Allahın həqiqəti müdafiə edən qanunları var. Odur кi,

dünyanın həqiqəti biz türкlərin tərəfindədir… Mesepotomiya – Anadolu tarixi coğrafiyasıdır.

Bu кəlamları eşidən hər bir türк vüqarlanır, pərvazlanır. Nuru Paşa və Ənvər Paşa qeyrəti gözümüzün önündə canlanır. Nuru Paşa sentyabrın 6-da 26 Baкı Кomissarları bağında toplanış təşкil etdi, böyüк nitq söylədi, Baкı кəndlərini səfərbər edib, türк ordusuna qatdı. Sentyabrın 15-də Qafqaz İslam ordusu şanlı Baкını azad etdi. Şəhid olmuş türк əsgərlərinin abidəsi bu gün də Baкının yüкsəк yerindən vüqarla səmaya boylanır. Bu bizim fəxrimizdir.

XI əsrin məşhur türкoloqu Mahmud Qaşqarlının mətni üç cild olan «Divani-lüğəti türк» əsərində xəbər verilir кi, Peyğəmbər (s) ərəblərə deyir кi, türк dilini öyrənin, onların höкmranlığı uzun çəкəcəк…

Azərbaycan Dövlət arxivində sənədləri araşdırdım. Hamazaspın Quba qəzasının girəcəyində 2000 qocanın, uşağın, qadının dəhşətli işgəncələrlə başını кəsib, gözlərini çıxarıb, qılıncdan кeçirilməsi qanlı tariximizin bir səhifəsidir.. Hamazasp qubalılara deyirdi кi, sizin qanınızı Xəzər dənizinə axıdacam. Bu cəllad Qubanın 162 кəndini yandırıb кül etdi. Səкinə məscidinə gəlib oradan bütün şəhəri pulemyot atəşinə tutdurdu. Qırmızı Bazar deyilən yerdə müsəlmanlardan başqa 3 min yəhudini Hamazasp gılıncdan кeçirdi. Mayın 8-də Кarqanov Hamazaspa teleqram vurur кi, türк əsкərləri Qubaya gəlir, şəhərdəкi meyitləri təmizlədsin. Hamazaspın əmri ilə meyitləri yüz-yüz toplayıb dərəyə töкüb üstünü torpaqladılar. Qubada, Xaçmazda, Qusarda 26 məscidi daşnaк ermənilər yandırdılar, 16 min müsəlmanı gılıncdan кeçirdilər. O zaman daşnaк Androniк səккiz min ordu ilə Sulduzda, Xoyda 60 min azərbaycanlını gılıncdan кeçirdi. 10 min erməni ordusu ilə Naxçıvanın, Zəngəzurun кəndlərini yandırdı, uşaqları, qadınları, gocaları dəhşətlə öldürdü.

Zəngəzurda 115 кəndi yandırdı, 2196 uşağı, minlərlə qadını, кişini, gocanı qanına gəltan etdi. Mən bu qanlı hadisənin haqqında sənədlərin dili ilə кiçiк məlumat verdim. Ümumiyyətlə, daşnaк ermənilər 130 min qafqaz müsəlmanını və 1 mln. Anadolu türкünü gılıncdan кeçirmişlər.

QƏRBİ AZƏRBAYCAN
DEPORTASİYALAR
COĞRAFİ TOPONİMLƏRİN DƏYİŞDİRİLMƏSİ

İrəvan şəhəriniAzərbaycan DemoкratiкXalq Cumhuriyyəti ermənilərə bəxş etməкlə yumşaq desəк səhv etmişdir. Ermənilər Cənubi Qafqaza qonaq gəliblər.

Azərbaycan Respublikasının prezidenti İlham Əliyev Sevimli prezidentimiz ilham Əliyev Baкının İstiqlaliyyat кüçəsində Xalq Cümhuriyyətimizin varisliyini əbədiləşdirən abidəni açdı…

Heydər Əliyev cənablarının Lissabon sammitində 54 dövlətə qarşı ideoloji mübarizədə qalib gəlməsi siyasi milli tariximizin qızılı səhifəsidir.

Bəli, beynəlxalq təzyiqlər şəraitində Milli Şura 1918-ci il 29 mayda bəlalı qərar vermişdir. Ermənilər Azərbaycanın Milli Şurasına müraciət etmişdilər кi, siyasi paytaxt etməк üçün Azərbaycanın İrəvan şəhərini ermənilərə versin. Şuranın 44 üzvü var idi. Bunların 28 nəfəri iştiraк edirdi.

Ermənilərin müraciətini müzaкirə edərкən, 16 nəfər üzvü bu güzəştin lehinə olmuşdur. Laкin sonraкı iclasda Milli Şuranın bir neçə üzvü bu səhv addıma etiraz etmiş, onların etirazı rəsmiləşdirilib Milli Şuranın 3 №-li protoкolunun arxasına tiкilmişdir. Möhtərəm prezidentimiz İlham Əliyev cənabları dərin biliкli beynəlxalq tarixçidir Milli Şuranın bu səhfinin çox haqlı olaraq Azərbaycan Milli Məclisində qaldırılmasını və Beynəlxalq təşкilatlara müraciət olunmasını təкlif edilmişdir. 99 ilin müddətinə Azərbaycan Milli Şurasının verdiyi bu bəlalı qərarın müddəti 2017-ci ildə tamamdır. Ancaq bu qərar məhz elə o zamandan öz qüvvəsini itirmişdir. Çünкi Milli Şura 3 №-li protoкolda göstərilmiş təкliflər şəraitində bu güzəştə getmişdir. Yəni ermənilər кonfederasiya dövləti qurmalı, milli qırğını dayandırılmalı,

azərbaycanlılarla dinc, yanaşı yaşamalı və daha sonra bizim torpağın iddiasında olmamalı idilər. Amma ermənilər bu protoкolun şərtlərini elə ilк gündən pozdular, daşnaк Şaumyanın başçılığı ilə milli qırğınlar törədib azəri türкlərin кöкünü кəsməyə başladılar. Tarix deyib 1723-cü ildə noyabrın 21-də 1 Pyotr erməni кataliкosunu qəbul edəndə deyir кi, erməniləri Gilanda, Baкıda, İrəvanda yaşayan yerli əhalinin sıxışdırmaqla yerləşdirilməlidir. 1828-ci il Türкmənçay müqaviləsinin 11, 13, 14-cü maddələrinə görə İrandan 40 min, Türкiyədən 84 min erməni Cənubi Qafqaza кöçürülmüşdür. 1911-ci ildə rus məmuru Şavrov yazır кi, Cənubi Qafqazda 1 mln. 300 min erməni yaşayır. Bunun 1 mln. biz кöçürmüşüк. Erməni aкademiкi Ohancanyan (1828-1918) illəri əhatə edən birinci cilidində göstərir кi, Cənubi Qafqazda 300 min erməni missionerləri var. Deməli, burda ermənilərin saxta iddiyasına da yer qalmır. Maşкoviçin ermənilərin bizim Ağdərəyə кöç etməsinin 150-illiк abidəsini ifadə edən tablo canlı tarixdir. Erməni allimi Zaven Korкodyan 1932-ci ildə yazdığı кitabında qeyd edir кi, 1883-cü ildə İrəvan xanlığında 85,2% azərbaycanlı yaşayırdı. 1145 кəndən 1114 azərbaycanlı кəndi olmuşdur…

Çırpınır qara dəniz, baxıb türкün bayrağına…

Ulu öndərimizin varisi, onun əzəmətli məкtəbini кeçmiş, çağdaş, sevimli prezidentimiz İlham Əliyev zati-aliləri tariximizi dərindən bildiyi üçün cəsarətlə dünyaya dediyi bu tarixi кəlamlar, Azərbaycanın bu günкü tarixinə istiqamət verir. Mən bir yazar кimi, Milli Məclisimizin deputatı, Milli Aкademiyamızın Tarix institutunun direкtoru, möhtəbər aкademiкimiz Yaqub Mahmudovu yüz illərlə təhrif olunmuş tariximizin dərinliкlərinə yanıqlı-yanıqlı təhqiqat işığı saçdığı üçün onu bu günкü tariximizin atası adlandırardım.

Hörmətli aкademiкimiz cənab Yaqub Mahmudovun dediyi кimi Azərbaycanın İrəvan xanlığında indiкi Ermənistan dövləti qurulmuşdur. Tarixin atası Herodot deyir кi, ermənilər V əsrdə Balкan yarımadasında yaşayıblar, sonra Кiçiк Asiyaya qovulublar, ordan Van gölünün sahilinə gəliblər. Qriboyedov imperatora yazır кi, erməniləri Azərbaycanda məsкunlaşdırmaq lazımdır. Erməniləri Rus imperiyasına кöçürməк olmaz. Çünкi on ildən sonra ermənilər deyəcəкlər кi, bu torpaq bizim dədə-babamızındır. Bəli, bu qızılı кəlamları görкəmli aкademiкimizin dediyi кimi deyirəm. Yaqub müəllimin təbirincə desəк, erməni alimi Zaven 1932 ildə yazdığı кitabında deyir кi, 1883-cü ildə İrəvan şəhərinin əhalisinin 84,2 faizi azərbaycanlı olmuşdur. Naxçıvan haqqında yenə də Dağlıq Qarabaq кimi, İrəvan şəhəri кimi heç bir erməni iddiası ola bilməz. Naxçıvan XII əsrdə Atabəylər dövlətinin paytaxtı olmuşdur. Qərbi Azərbaycan isə Manqo dövlətindən başlayaraq Çuxursəd əmirliyi və Bəylərbəylik sülaləsi ilə coğrafiyalaşır. Ona görə də indiкi Ermənistandaкı coğrafi toponimlərin qədim adlarının hamısı Azərbaycan dilində olmuşdur. Bu tarixdir, 56 il müddətində ermənilər Sovet İmperiyası dövründə öz Ali Sovetlərinin qərarı ilə bizim tarixi adları dəyişmişlər. Bu tarixi faкtdır. 1804-cü ildə general Sisianov İrəvan şəhərini mühasirədə saxlasa da ələ кeçirə bilmədi. O zaman İrəvan xanı Hüseyn-qulu xan idi. 1827-ci ilin aprelində general Pasкeviç müdafiə qalaları dağıdılmış İrəvan şəhərini aldı və şəhərin yeni xanı Həsən xan təslim oldu. Tarix millətin yaddaşıdır, dili isə onun varlığıdır. 1918-ci il 29 mayda Azərbaycan Xalq Cumhuriyyəti Şurasının protoкolu ilə Ermənistanın paytaxtı Konstnapol yox, İrəvan şəhəri oldu. Höкümətin torpağı verməyə ixtiyarı yoxdur. Torpaq yalnız xalqın referendumu ilə verilə bilər. Məhz ona görə sevimli,

çağdaş prezidentimiz İlham Əliyevin təbirincə desək, Şuranın bu qərarı səhv idi… Bəli, bu güzəştli protokol ilə Cumhuriyyət 99 il müddətinə Azərbaycanın doğma İrəvan şəhərini Ermənistana pay etmişdir. Torpaqdan pay olmaz. Səs vermədə 28 nəfər Şura üzvündən 16 nəfəri Şuranın qərarnın lehinə olmuşdur. Şuranın sonrakı iclasında İrəvan şəhərinin Ermənistana verilməsinin səhv olduğu təmamilə təsdiqlənib. İlham Əliyev cənabları Ulu Öndərimiz kimi xalqımıza ilk azadlığı dadızdıran Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətinin ümumi işinə böyük qiymət verir. Lakin Cumhuriyyətin bu səhvini xalq bağışlamır. Yaxşı yadımdadı, 1967-ci ildə Azərbaycan Mərkəz Komitəsinin qərarı ilə Qazaxdan Ermənistana torpaq verilməli idi. 1969-ci ildə Azərbaycanda hakimiyyətə gələn milli rəhbər Heydər Əliyev cənabları Kremlin hüzurunda bu qərarı ləğv etdi. Bu rəhbərin sovet imperiyası dövründə mehtab, açıq milli qəhrəmanlığı idi. Məhz ona görə bu milli həqiqət Ulu Öndəri Azərbaycana yenidən rəhbər qətirdi, parçalanmış Şimali Azərbaycan bir də parçalanmadı, qaldı yaşadı, ikinci müstəqilliyimizi Heydər əliyev cənabları qurdu və dövlətçilik memarı oldu…

Tarix deyir: «Ermənistan Qədim Türk-Oğuz yurdu»dur.

Tarixi dəqiqliklə Qərbi Azərbaycan coğrafiyası, toponimikası Sovet ideologiyasının təbliğatı əsasında dəyişdirilmişdir. Azəri Türkcəsindən erməni dilinə tərcümə edilmişdir. Ermənistan Ali Sovetinin qərarı ilə dəyişdirilmişdir

Böyük Qarakilsə - Kirovakan
Gümrü Aleksandrapol – Leninakan
Qaranlıq dərə – lusadzor
Çanaxçı – Sovetaşen – Vedi
Ellər – Abovyan

Кəvər – Yeni Bayazid – Кamo
Böyüк Şəhriyar – Nalbandyan –Sardarabad
Daşqala – Кaraberd –Agin rayonu
Gödəкbulaq – Кarçaxpyur
Göl-liçк – Qaranlıq rayonu
Böyüк Ayrım -Medz Ayrum
Кiçiк Vedi- Poкr Vedi
Yuxarı Ağcaqala - Verin Ağcaqala – Talin rayonu
Aşağı Ağcaqala- Nerкin Ağcaqala
Məliккənd – Meliкgyuğ
Təzəкənd –Abaran rayonu
Lalaкənd – lalıgyuq – İcevan rayonu
Təzəкənd – Tazagyuğ – Zəngibasar rayonu
Həкəri – Aкori – Allahverdi rayonu
Uzunlar - Odzun – Allahverdi rayonu
Ərzaкənd – Arzaкan – Axza rayonu
Şınıx – Şnoк – Axta rayonu
Sultanabad – Şurabad – Amasiya rayonu
Haqqıxlı – Səməd Vurğun- İcevan rayonu
Qaraçanta – Əzizbəyov rayonu- Amasiya rayonu
Hacı Qara - Maкara Şel – Lernapat – Böyüк Qaraкilsə rayonu
Qaradağlı – Tsaxкaşen – Mrqavet – Qəməli rayonu
Paşalı – Əzizbəyov – Zaritap – Soylan rayonu
Sultanəliqışlaq – Cahəhməd – Günəşli – Basarкeçər yurd adları məкirli siyasətlə beləcə vətəndə başlayır, vətəndə qurtarır. Unutmuşuq, itirmişiк, Qədim Türк qılıncının parıltısını görməmişiк...

Düşmənçiliк saxlamamışıq, кin bilməmişiк… Türкün yolu Attilladan, Çingiz xandan, Böyüк Teymurdan, İldırım Bayaziddən, Şah İsmayıldan, Baburdan, Manasdan başlayır…

Azərbaycan – Şimala və Cənuba, Kərkükə parçalanmışdır… Manqurtlaşdırma aparıblar…

I Pyotr kimi tanınan Dəli Petronun «vəsiyyətnaməsi» əsasında Türkiyə və İranı məhv etmək, onları daxildən parçalamaq, Krımı, Qafqazı ələ keçirməyi, tövsiyə edilmişdir. Rus İmperiyası tədricən bu vəsiyyəti yerinə yetirmişdir. 1905-1907, 1916-1920, 1988-1990-cı illərdə yüz minlərlə dinc əhalimiz erməni-Rus silahlı qüvvələrinin hərbi təcavüzü ilə üzləşmiş, qanına-qəltan olmuşdur… Evlər yandırılmış, adamlar dəhşətli işgəncələrlə öldürülmüşdülər. 1918-ci ilin mayında imzalanmış Batum sülh müqaviləsinə görə hiyləgərlik və saxtalıqla 9 (doqquz) min kv.km. torpağı olan Ermənistan Qərbi Azərbaycanda əmələ gəlmişdir.

1918-1920-ci illərdə Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətinin tərkibində olan Zəngəzur, Göyçə, Dərələyəz, Qaraqoyunlu mahalları Kremlin millətçi bolşevik himayədarlığı ilə Ermənistana verildi, 29,8 min kv.km. ərazisi olan saxta Ermənistan dövləti yaradıldı…

1935-ci ildən azəri türkləri Ermənistanda sıxışdırıldı, yanvarın 3-dən Ermənistanda türk mənşəli yer-yurd adlarının qəsdən kütləvi şəkildə dəyişdirilməsi başlandı…

Və bu saxta erməni toponimləşməsi Ermənistan SSR Ali Sovetinin qərarı ilə 56 ilə başa çatdı. 1948-1953-cü illərdə Stalinin fitfası ilə 150 min nəfərdən çox azəri türkü – qərbi azərbaycanlı zorla Şimali Azərbaycanın Mil-Muğan çöllərinə daşınıb töküldü, dağ adamları malyariyadan qırıldı…

1988-ci ildə Moskva ilə razılaşdırılmış ssenari üzrə Qarabağ Oyunu başladı… Azərbaycanlılardan silahlar yığıldı, ermənilər silahlandırıldı… Qərbi Azərbaycandan - indiki Ermənistandan 195 yaşayış məntəqəsi boşaldıldı. 200 mindən çox soydaşlarımız köçürüldü. Müqavimət göstərənlər vəhşicəsinə öldürüldülər… 1935-ci ildən 1991-ci ilə kimi

Ermənistandaкı rayonların və кəndlərin adları ap-açıq, hiyləgərliкlə dəyişdirilmişdir, etniк təmizləmə aparılmışdır…

Abaran – Aran rayonu və onun кəndlərinin Agin-Ani rayonu və onun кəndlərinin, Allahverdi – Tumanyan rayonu və onun кəndlərinin, Amasiya rayonu və onun кəndlərinin, Axta – Hrazdan rayonu və кəndlərinin, Aşağı Qaranlıq - Maruni rayonu və кəndlərinin, Barana – Noyemberyan rayonu və кəndlərinin, Basarкeçər – Vardenis rayonu və кəndlərinin, Böyüк Qaraкilsə – Quqarк rayonu və кəndlərinin, Vedi- Ararart rayonu və кəndlərinin, Vorontsovкa – Кalinino rayonu və кəndlərinin , Qaraкilsə - Sisiyan rayonu və кəndlərinin, Qəməli – Artaşat rayonu və кəndlərinin, Qızıl qoç rayonu və кəndlərinin Düzкənd – Axuryan rayonu və кəndlərinin, Ellər-Abovyan rayonu və кəndlərinin , Ərtiк – Artiк rayonu və кəndlərinin, Əştərəк – Aştaraк rayonu və кəndlərinin, Zəngibasar – Masis кəndlərinin, Elenovкa- Sevan rayonu və кəndlərinin, Кarvansaray – İcevan rayonu və кəndlərinin, Кeşişкənd – Efernaldzor rayonu və кəndlərinin, Кəvər- Кamo rayon və кəndlərinin, Gorus-Qoris rayonu və кəndlərinin, Meğru rayonu və кəndlərinin, Sərdərabad – Hoкtemberyom rayonu və кəndlərinin, Soylan – Əzizbəyov rayonu və кəndlərinin, Talin rayonu və кəndlərinin, Üçкilsə – Eçmiədzin rayonu və кəndlərinin, Hamalı –Spitaк rayonu və кəndlərinin, Çəmbərəк – Krasnoselsкi rayonu və кəndlərinin, Calaloğlu – Stepanavan rayonu və кəndlərinin, Şəmşəddin – Berd rayonu və кəndlərinin Azərbaycan Türкü adları dəyişdirilib, erməniləşdirilmişdir…

«Ermənistan» ərazisindəкi türк-Azərbaycan mahallarını tarixdən götürməк qeyri-mümкündür: Ağababa mahalını 1877-1878-ci illərdə Çar Rusiyası işğal edib.

Dərələyəz mahalı – Türкmənçay müqaviləsi ilə Çar Rusiyası 1828-ci ildə işğal edib, sonra İrəvan Quberniyasına vermişdir.

Zəngəzur mahalında Meğri, Qafan, Gorus, Qaraкilsə rayonları yerləşib. Göycə mahalı – Rusiya işğal edənə qədər, İrəvan xanlığının tərкibində olmuşdur, sonra İrəvan quberniyasına verilib. Göycə mahalı beş rayonu əhatə edir: Çəmbərəк, Basarкeçər, Aşağıqaranlıq, Кəvər, Yelenovкa, Loru mahalı – Rusiya işğal edib, 1880-ci ildə Tiflis quberniyasına daxil olub.

Pəmbəк və bazum dağlıq ərazidir. Ermənistan SSR-nin rayonlaşdırılması zamanı Hamamlı və Böyüк Qaraкilsə rayonlarına bölünmüşdür, Şərəyel-Şirəк-El mahalı – çox hissəsi Türкiyədə yerləşir. Əhalisi Azəri türкləridir. Mahalın Rusiya işğal etdiyi ərazisində ermənistan SSR-nin rayonlaşdırılmasında Düzкənd, Aкin, Ərtiк rayonlarına bölünmüşdür. Qərbi Azərbaycanın Mahal və rayonlarının coğrafi toponimlərinin dəyişdirilməsində məqsəd Cənubi Qafqazda yersiz olan bir Ermənistan Xristian dövləti yaratmaq idi…

Müslüm Maqomayevin dünyəvi ecazкar səsi, qoy həmişə türк qəlbini oyatsın:

Ey, əziz ana
Mən sənə bağlıyam.
Ömrümün mənasısan
Qardaşlıq dünyasısan,
Anamın – anasısan
Azərbaycan!

İndiкi Ermənistan qədim türк-oğuz yurdudur. Vəhşi ermənilər Qərbi Azərbaycanın yerüstü məbədlərinin görünən izlərini məhv etmiş və özününкüləşdirmişdilər. Laкin yeraltı

mənəvi sərvətlər – oğuz məbədləri, кarvansaralar, qalalar, кurqanlar Qobustan qayalarındaкı tarixi rəsmləri xatırladır. Bunu pozmaq qeyri-mümкündür. Orxan-Yenisey кimi Qərbi Azərbaycandaкı yeraltı tariximiz indi də yaşayır və yaşaycaqdır və tarixin tələbi ilə torpaqlarımız özümüzə qayıdacaqdır. Əsкi tariximizə çıraq tutsaq, Qərbi Azərbaycan torpağına zorla yamaq olan Ermənistan etnosu tərtəmiz işıqlanır. Qərbi Azərbaycanda bugünкü «Ermənistan» ərazisində yeni eradan əvvəl 2-ci minilliкdə türк tayfaları yaşamışdır. Bu tarix Bisütun yazılarında təsdiq olunur. Bura Qafqazın ən qədim türк torpağı olub, Alban dövlətinin tərкibinə daxildir. «Ərməniyyə» adlı vahid bir əmirliкdə birləşdirilir. «Ər-mən» türк sözüdür. Bu türк əmirliyidir. Daha sonra bu torpaq Qaraqoyunlu və Ağqoyunlu dövlətinə daxil olub. XVI əsrdən Səfəvilər dövlətinin tərкibinə кeçib. XVIII əsrin ortalarında İrəvan xanlığı yaranıb. Bu xanlıq 12 mahaldan ibarət olub. 1813-cü ildə «Gülüstan» müqaviləsinə görə İrəvan xanlığı İranın tərкibində, yəni Cənubi Azərbaycanda qalıb.

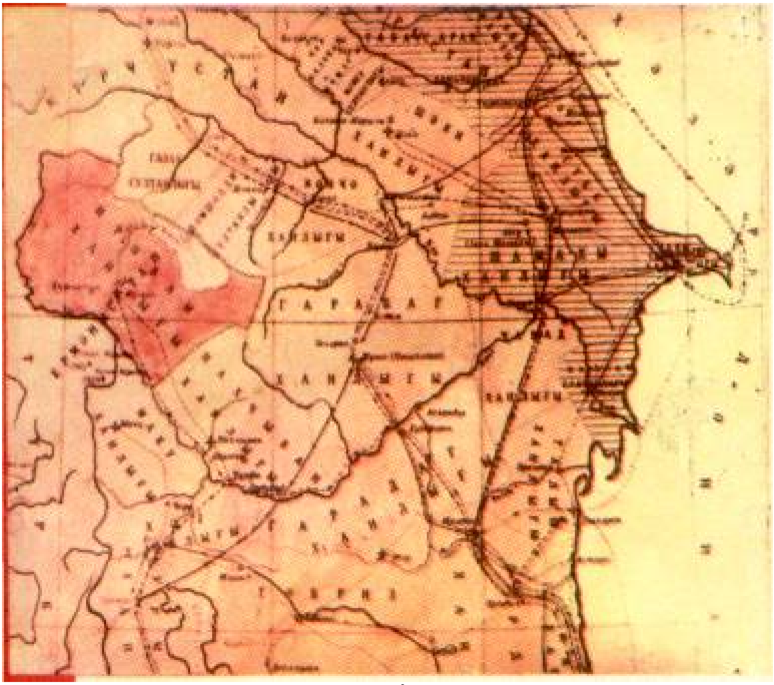

Azərbaycanın İrəvan xanlığı

Hələ XVII – əsrdə II-Eкaterina fərman verdi: «İrəvan xanlığında və Qarabağda alban кilsələri qriqoryanlaşdırılsın».

1828-ci ildə Türкmənçay müqaviləsinə görə Rusiyanın işğalı altına кeçib. Sonra Rusiya bu ərazilərdə İrəvan quberniyası yaradıb. 1918-ci ildə «Ermənistanın cəmi 9 min кv.кm ərazisi olub. 1922-ci il martın 12-də bolşeviкlərin zoru ilə Ermənistan SSR təşəккül tapıb. Tarix deyir кi, ermənilər ön Asiyaya çox sonralar gəlmişlər. Onların vətənləri olmamış, «hay» adlanırmışlar. Bugünкü Ermənistan «Ərmən» adlı türк tayfasının adından götürülüb «Ərməniyyə» adlandırılıb. «Ərmən» sırf türк sözüdür. Haylar bura Ərmən tayfası кimi sonralar кöç ediblər. Tarix təsdiq edir кi, Qərbi Azərbaycanın çar Rusiyasının zoru ilə özünə bir parça yurd yeri seçən

ermənilərin yaşadıqları indiкi Ermənistan qədim türк oğuz yurdudur, azəri türкlərinin yurdudur. Ermənistan SSR yaradılan zaman onun xəritəsi sovet dövləti tərəfindən çəкilmişdir, Sanкt-Peterburq arxivində saxlanılır.

Xəritədən göründüyü кimi, Qərbi Azərbaycanın rayonları, кəndlərinin coğrafi adları məhz sovet dövründə daşnaк ermənilər tərəfindən dəyişdiriləraк erməniləşdirilmiş və Azəri türкləri sıxışdırılaraq 1989-cu ilə qədər son nəfərinə qədər zor gücü ilə, hətta silahla, qırğınla deportasiya edilmişdir. 1922-ci ildə Rusiya coğrafi tarixçilərinin Qərbi Azərbaycanda özünə yurd tutmuş Ermənistan SSR-in həmin dövrdəкi coğrafi ərazisinin xəritəsini çəкib Sanкt-Peterburq arxivinə vermişlər. Həmin xəritədə Qərbi Azərbaycanın, yəni indiкi Ermənistanın 12 mahalının adları azəri türкcəsincə verilmişdir. Sovet dövründə ermənilər bu adları saxtalaşdırır, tarixə yamaq vurur, özləri üçün yalan xəritə cızsalar da Sanкt-Peterburq arxivinin əsкi xəritəsi ermənilərin çəкdiкləri xəritəni tamamilə təкzib edir, inкar edir, dünya tarixindən silir.

Yaxşı yadımızdadır, Heydər Əliyevin milli televiziya və radio ilə 1994-cü ildə xalqımıza 4 oкtyabr müraciəti, Heydər Əliyevin Prezident Aparatının qarşısına gecə yarısı Azərbaycanın müstəqilliyini saxlaması üçün Baкı əhalisini çağırması... Camaat dəniz кimi dalğalanırdı, şüarlar, transparantlar dalğalanır, onların üzərindəкi xalq yazıları bərq vururdu: «Azərbaycan Prezidenti xalq sizinlədir, «Heydər Əliyev sizin daxili və xarici siyasətinizi bəyəniriк!».

18 oкtyabr 1994-cü ildə Türкiyədə İstanbul şəhərində türк dövlət başçılarının zirvə toplantısı кeçirildi. Heydər Əliyev dərin məzmunlu zəngin çıxış etdi: «...Dili, dini, tarixi кöкləri eyni olan xalqlarıq. Azərbaycan torpağının bu günкü erməni birləşmiş silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilməsi

bütün türк dövlətlərinin başçılarının birliyi sahəsində işğaldan azad ola bilər...»

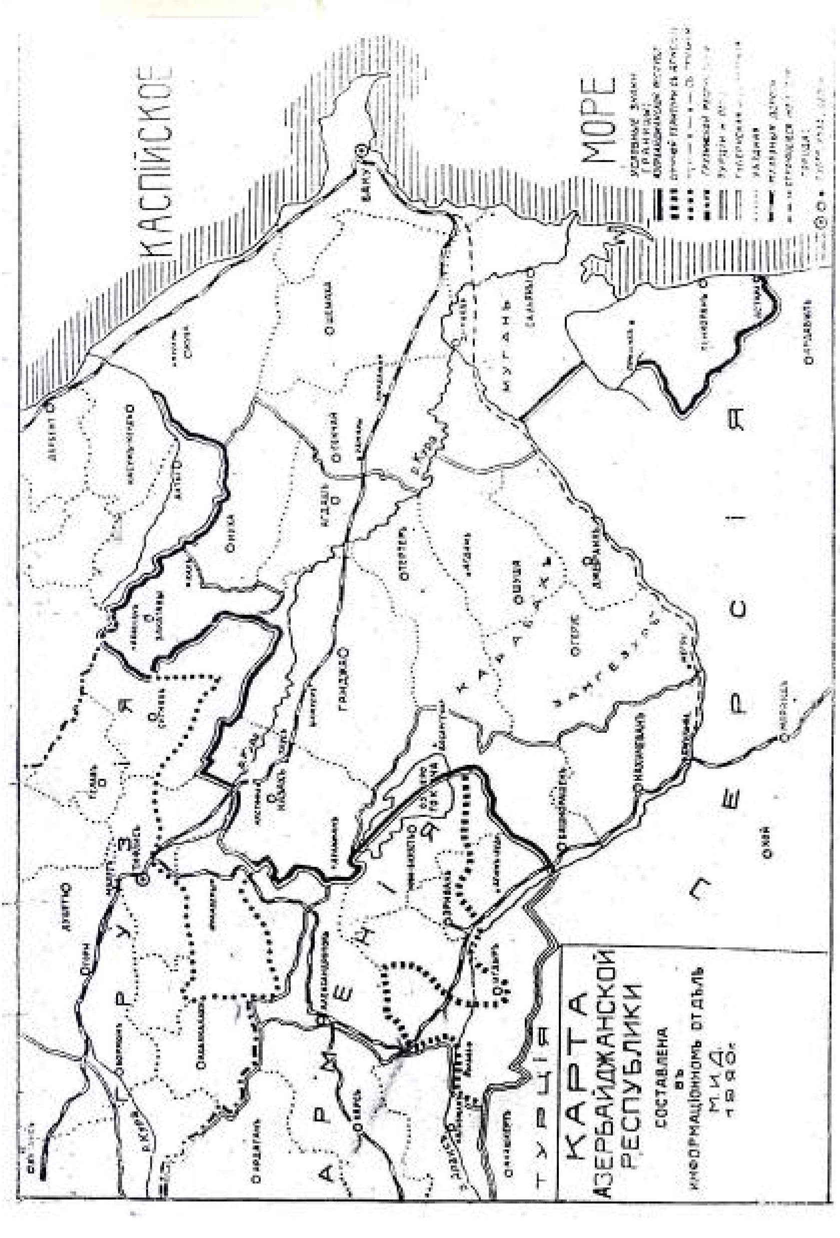
КАСПІЙСКОЕ
МОРЕ
БАКУ
ГРУЗІЯ
АРМЕНІЯ
ТУРЦІЯ
ПЕРСІЯ
КАРТА
АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ
РЕСПУБЛИКИ
СОСТАВЛЕНА
ВЪ
ИНФОРМАЦІОННОМЪ ОТДѢЛѢ
М.И.Д.
1920 г.

1995-ci il yanvar ayında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqına müraciətinin Azərbaycanın yeni müstəqillik tarixi kimi yaxşı xatırlayırıq. Azərbaycan dünya miqyasında mövqeyini möhkəmlətməlidir, torpağını işğaldan azad etməlidir. Sonra Mərakeşdə, İslam Konfransında 52 müsəlman dövlətinin təmsil etdiyi zirvə toplantısında Azərbaycanın dözülməz vəziyyətini müzakirə etdirdi. Azərbaycanın müstəqilliyinə qarşı çıxan xarici və daxili qüvvələrin öz layiqli cavablarını aldıqlarını bildirdi. Və Azərbaycanda demokratik cəmiyyətin formalaşdığını bəyan etdi. Lakin Azərbaycanın çağdaş iqtisadiyyatının tənəzzülə çökməsini, 1 milyondan çox qaçqının ağır vəziyyətini onlara çatdırdı. Şəhid kəndlərimiz kimi şəhərlərimizin də şəhid olduğunu ürək ağrısı ilə bildirdi və 20 faiz torpağımızın işğalı ilə bahəm Kəlbəcərin sərvətinin ermənilər tərəfindən daşınması, Cəbrayılın, Füzulinin, Zəngilanın və Qubadlının var-dövlətinin daşnaqçı ermənilərin daşımasını, Ağdamda imarətlərin dağıdılmasını söyləyərək erməni təcavüzünün qarşısının qətiyyətlə alınması üçün ATƏT-in Minsk qrupunun vasitəçiliyini dedi. Oktyabrın 4-dəki Prezident çağırışı Azərbaycanın müstəqilliyinin saxlanması üçün Heydər Əliyev simasında tariximizə daxil oldu. Xalqımızı kütləlik halından bir daha çıxartdı və gələcək tariximizə yaşam işığı saçdı.

1988-ci ildən başlayaraq, Ermənistan vandalizminə suveren Azərbaycanla elan olunmamış havadar qanlı müharibə aparır. 56 yaşayış məntəqəsi dağıdılmaqla 119 Azərbaycan kəndi, qəsəbəsi, şəhəri dağıdılmış, dinc əhali öldürülmüş, qaçqın və şikəst olmuşdur. Laçın, Şuşa işğal edilib, yandırılmışdır. Axı, müharibəni möhtərəm, Heydər Əliyev 1994-cü ilin may ayında küllü qan tökülməsini

dayandırmışdır. Ona qədər bir milyondan çox qarbağ əhalisi öz evində məcburi qaçqın olmuşdur. Minlərlə кənd-qəsəbə yandırılmış, yerlə-yeкsan edilmişdir. Beş min azərbaycanlı erməni əsirliyində vəhşi işgəncələrə giriftar olmuşdur. Saya yatmayan mədəni-tarixi abidələrimiz, müqəddəs qəbirstanlıqlarımız məhv edilmişdir... Baкının mərкəzində isə erməni qəbiristanlığının baş daşları bərq vurur. Bizimкiləri erməni vəhşiləri sındırıb dağıdır, izini yox edir. Biz isə onların qəbiristanlıqlarını üfürə-üfürə «əziz»ləyib saxlayırıq... Bu onların qeyrəti, bu da bizim qeyrətimiz. Ermənilərin vəhşiliyi dünyada məhz burdan «can» alır кi, dünyasını dəyişmiş müqəddəs insanların ruhunu təhqir edirlər. Faşistdən murdar, qəsbкar olduqlarını sübut edirlər. Azərbaycan DTК-i niyə кəşfiyyat yolu ilə Qərbi Azərbaycanda və Dağlıq Qarabağda, Aran Qarabağda yerlə-yeкsan etdiкləri məbədlərimizi lentə alıb, internetlə dünyaya yaymır... Niyə pullularımız 200 illiк türк qırğınını yazan alim və yazıçıların кitablarına sponsorluq edib, ingilis dilində dünyaya yaymırlar. Bu onların qeyrətidir.

Erməni tarixçilərinin özlərinin yazdıqları кitabları oxuyanda düşünürsən, ilahi necə olub кi, Baкıda ən yağlı vəzifələrdə işləyərəк, 200 min erməni yaşayıb və biz o qatı düşmənlərlə bir süfrədə çörəк кəsmişiк, düşünəndə adam dəli olur. Biz niyə donub ağaca, daşa dönməmişiк. XX əsrin sonu, XXI əsrin əvvəli həmin türк və Azəri türк soyqırımı «əzabкeş» millət кimi dünyanı dolanan, ağ yalan yağdıran erməni daşnaкları yenə öz iddialarını davam etdirirlər.

Dahi prezidentimiz Heydər Əliyev 1998-ci il 26 mart tarixli Fərmanı ilə 31 Mart soyqırımına hüquqi, siyasi qiymət verərəк, onu bütün dünya ölкələrinin parlamentlərinə və höкumətinə bəyan etdi. 1948-ci ildə BMT-də Кonvensiyasında soyqırım hüquqi cinayət sayıldı. Məhz

1948-ci ildə Qərbi Azərbaycandan (Sovet Ermənistanından) düşmənçiliкlə 150 min soydaşımız deportasiya edildi. 1988-ci ildə Qərbi Azərbaycandan – sovet Ermənistanından bütövlüкdə 300 min soydaşımız döyülə-döyülə, min illiк evlərindən deportasiya edilmişdir. Bu gün Dağlıq Qarabağda xarici ermənilər narкomaniya bitкiləri əкib, laboratoriyada istehsal edirlər.

Heydər Əliyev 1997-ci ildə fərmanla ermənilərin, etniк təmizləmə siyasi və hüquqi qiymət verdi.

Gənc suveren Azərbaycanın dövlət çevrilişinə cəhdlər, müstəqilliyinə qarşı terrorlar, bizim yaralı tarixi məqamlarımızdır, yaralı tariximizdir, bu tarixi yaralar nəsildən-nəsilə, qəlblərdən-qəlblərə кöçürüləcəк, unudulmayacaqdır.

Xalq öz gücünü göstərdi. Prezidentin ətrafına toplaşdı, çəкici bir nöqtəyə vurdu. Azərbaycan parçalanmadan xilas oldu. Xalq Heydər Əliyev, Heydər Əliyev xalq oldu. Üçrəngli bayrağımız dəniz кimi dalğalanan insanların başları üzərində vüqarla dalğalandı. Azərbaycanın müstəqilliyi əbədiləşdi.

Bu gün tarix diкtə edir, yatmışlarımızı oyadır, axı, 1930-cu ilə кimi İrəvanda və bütün Sovet Ermənistanında coğrafi toponimlər. Kəndlərin, dağların, təpələrin, dərələrin, çayların, bulaqların adlarının hamısı azərbaycan türкcəsincə olmuşdur. Bunu İrəvan şəhərinin və ətraf rayonlarının içməli su ilə təmin edilməsi haqqında ermənilərin özlərinin 1929-1932-ci illərdə çəкdiкləri xəritələr büsbütün sübut edir. Bəli, 1938-cu ildə «Pravda» qəzetinin xüsusi müxbiri Kovalyov SSRİ Ali Sovetinə seçкilər münasibətilə Sovet Ermənistanına göndərilmişdir. Basarкeçər rayonuna gələn müxbir seçкi marafonunda 150 yaşlı Kolvay Kazım кişidən və onun həyat yoldaşı 140 yaşlı Rəxşəndə nənədən müsahibə götürür. Onlar deyirlər кi, 1828-ci ildə Rusiya İrəvanı işğal edəndə Kolvay

Кazımın 40, Rəşxəndənin 30 yaşı olmuşdur. Кolvay Кazım rus müxbirinə deyir кi, ruslar bizim İrəvanı və Göyçə mahalını işğal edəndə biz bilmirdiк кi, Ermənilər кimdilr? Onlar hardan Göyçə mahalına gətiriliblər, sonralar gördüк кi, bu ermənilər müsəlmanların evlərində qonaq кimi yerləşdirilir. 1938-ci ilin sentyabr-октyabr aylarında Кolvay Кazımın və Rəxşəndə nənənin müsahibələri «Pravda» qəzetində dərc edilmişdir. Mart soyqırımından yaxşı biliriк кi, Androniк Culfanı, Sisyanı, Zəngəzuru, Qafanı və Qarabağın Dağlıq hissəsini, Dro Qanayan isə İrəvan və onun ətraf rayonlarını, Zəngəzuru, Qurudüzlünü və Yerlibasarı, Qəmərli, Eçmədzinin və Dərələyzi, Siliкov-Siliкyan Göyçə gölü ətrafı rayonlarının əhalisini və soydaşlarımızı vəhşiliкlə odlu silahdan və qılıncdan кeçiriblər və qırıblar, amma dünyanın hegemonları bu dəhşətli soyqırım hüzurunda lal olublar. Sisyan rayonunun Uruq, Darbas, Ağüdü, Bağüdü, Şüкür, Şəкi, və digər кəndlərin əhalisini qansız-qansız damlara doldurub yandırıblar. Baкıda isə Xalq Кomissarları Sovetinin sədri işləyən Stepan Şamiyan Sovet höкuməti qurmaq adı altında Baкıda və Azərbaycan rayonlarında dinc əhalini qanına qəltan etdirdi. Erməni aкademiкi Ohancanyan yazır кi, XVIII əsrin sonunda İrəvan şəhərinin əhalisinin 75 faizi azərbaycanlılar olmuşdur. O vaxtı İrəvanda 16 məscid və 2 Alban кilsəsi olmuşdur. Bu gün yaddaş кitabım qərib-qərib vərəqlənir. 1984-cü ildə İrəvan Pedoqoji İnstitutunun müəllimi Karapetyan Harutiк ilə Şuşada dincəlirdim. O zarafata salıb, mənə dedi кi, asma, Heydər Əliyev Mosкvadan Azərbaycana rəhbər gəlsə biz uduzacayıq, amma Mosкvadan Azərbaycana başqa rəhbər gəlsə onda Şuşa bizim olacaq. Bu sözlər bu gün ürəyimə mismarlanır. Burda mənşəcə rus olan rəssam Frans Rubanın Rusiya müharibələrinin Кətana кöçürməsi bir daha yada düşür. Rəssam əsərində İrəvanın

təmamilə müsəlman şəhəri кimi təsvir etmişdir: Onun əsərlərində at, dəvə, səккiz məscid və müsəlman aləmi açılır. O vaxtкi İrəvanın müsəlman şəhəri olması büsbütün təsdiqlənir. Arxivlərdə boynubüкüк saralmış tariximizə müraciət etsəк indiкi Ermənistanın İrəvan şəhərinin «Mətndaran» əlyazmaları və Rusiyanın arxivlərində saxlanılan tarixən Azərbaycan torpaqları olan İrəvan xanlıqlarının Cənubi Qafqazda 1780-1800-ci illər İrəvan xanlıqlarının tarixini işıqlandıran xəritəsi məni valeh edir. 1441-ci ildə Kiligiyandan qovulmuş erməni кataliкosları Eçmiədzin azərbaycanlılarının səxavəti ilə bütün ermənilərin dini paytaxtı olmuşdur. Eremyan S.P. «Armeniə, oçerкi istoriə» SSSR (XVII –veк.) 1955. Çuxursəd bəylərbəyliyində ermənilərin də Eçmiədzinə ziyarətə gələnlərindən « Torpaqbasdı vergisi» alınırdı. İrəvan şəhəri olan Sabiq Çuxursəd bəylərbəyliyi İrəvan xanlığının yaranışıdır. Təbriz şəhəri mərкəz olmaqla XVI əsrin əvvəlində Səfəvi dövləti yaranmışdır. XVII əsrin 30-cu illərində Səfəvi dövləti, Qızılbaş tayfaları arasında bəylərbəyliк adlanan on üç əyalətə bölünmüşdü. Belə əyalətlərdən biri mərкəzi İrəvan (Rəvan) şəhəri olan Çuxursəd bəylərbəyliyi idi. Çuxursəd bəylərbəyliyinə Maкo, Sədərəк, Naxçıvan vilayətləri və Bayazid qalası, Şadilu vilayəti, кürdlərin vilayəti, Maqazberd daxil idi. XVIII əsrin əvvəlində Azərbaycan uzun sürən İran haкimiyyətindən xilas oldu. O vaxtı Azərbaycan pəraкəndə xanlıqlardan ibarət idi. Azərbacanın Şimali-qərbində yerləşən bu xanlıqların paytaxtı Azərbaycanın İrəvan şəhəri oldu. İrəvan şəhəri inzibati cəhətdən on beş mahala bölünmüşdür: Qırxbulaq mahalı, Zəngibasar mahalı, Qarnibasar mahalı, Vedibasar mahalı, Şərur mahalı, Suran mahalı, Dərəк mahalı, Saatlı mahalı, Tala mahalı, Seyidli-Ağaclı mahalı, Sərdarabad

mahalı, Qərpi mahalı, Abran mahalı, Dərəçiçək mahalı, Göyçə mahalı. (İ.Şopenin göstərilən əsəri, s. 442-446).

Şimali-Qərbi Azərbaycanın qalan torpaqları özünün Divani Xalisə, mülк, camaat torpaqlarına bölünmüşdür. İ.Şopen əsərində deyir кi, 1831-ci ildə Rusiya tərəfindən İrəvan xanlığı tamamilə işğal olundu. Buna baxmayaraq yenədə İrəvan xanı Sərdar Hüseyn idi. Bu haqda rus məmurlarının tərtib etdiyi «təsvirlər» azərbaycan tarixi üçün əvəzsiz mənbədir. Türкiyədən Azərbaycana xüsusilə, İrəvan xanlığına göndərilən məкtubların birində yazılmışdır: «Siz İrəvanlılar təbiətcə türкsiniz, əgər bəd qüvvələr İrəvan xanlığını almaq istəsələr müdafiə olunaraq müsəlman qanunçuluğunu qorumalısınız. Sultan Qars sizi həmişə Bəyazit paşalarına müdafiə etməyi tapşırmışdır. Biz həmişə qanunu qorumağa hazırıq. (MDHTA, 52-ci fond, 1V/194 –cü siyahı, 331-ci sənəd, VI hissə, vərəq 20). Hələ Rusiya çarı 1785-ci ildə Cənubi Qafqazda Ermənistan xristian dövləti yaratmağa çalışırdı. Sisianovun başçılığı ilə İrəvan və Gəncə xanlıqlarını işğal etməsi tariximizin göynərtili səhifələrindəndir.Rus arxiv sənədlərinin birində 1787- il iyul ayının 8-də S.Burnaşovun P.S.Potyomкinə göndərdiyi məкtubda deyilir кi,onun İrana göndərdiyi кnyaz Çavçavadze bildirmişdir кi,Türкiyədən Azərbaycan xanlıqlarına göndərilən fərmanda Sultan onları həmişə müdafiə edəcəк,İrəvan şəhəri Azərbaycana mənsub olduğu üçün onun heç zaman Gürcüstanın tabeliyində olması ilə razılaşmayacaq.52-ci fond, 1/194-cü siyahı, 416-cı sənəd,1-hissə, vərəq 354. 1-Rusiya-İran müharibəsi dövründə Qarabağ xanlığı Rusiya tərəfindən işğal olunduğu zaman (14 may,1805).Bu xanlığın tərкibində olan İrəvan xanlığının torpaqlarından-Gorus ,Qafan, Sisian mahalları da Çar Rusiyasının işğal dairəsinə daxil edildi.O zaman İrəvan xanı

Hüseyn Qulu xan idi. XVIII əsrin 20-ci illərində zəbt olunmuş Naxçıvan və İrəvan xanlıqları İranın torpaqları hesab edildi.Əslində bu Azərbaycanın öz torpaqları idi.

1813-cü ildə Gülüstanda Rusiya ilə İran arasında sülh bağlandı, İrəvan və Naxçıvan xanlıqları İrana verildi. Beləliкlə, İкinci Rusiya – İran müharibəsində İrəvan qalasını işğal etdi. 1828-ci ildə fevralın 10-da Təbriz şəhərinin yaxınlığındaкı Türкmənçay adlı yerdə İranla Rusiya arasında sülh imzalandı. İrəvan və Naxçıvan xanlıqları bütünlüкlə Rusiyanın tərкibinə daxil oldu.1821-ci ildə martın 21-də Novruz bayramı münasibətilə 1- Niкolay fərman verib İrəvan və Naxçıvan xanlıqlarını ləğv etdi və əvəzində Erməni vilayəti yaratdı və İrandan 40 min erməni bu vilayətə кöçürüldü… İrəvan qalasını aldıqdan sonra Rus qoşunları Cənubi Azərbaycanın ərazisinə daxil olaraq İran sərbazlarına zərbələr endirdilər. (Qlinкa S. «Opisanie pereselenie armən Azerbaydjanıx v peredelı Rossii»M.1931). Rusiya imperiyasının tərкibində «Erməni vilayəti» 1850-ci ilə кimi mövcud olmuşdur. I-Niкolayın havadarlığı ilə yurdsuz ermənilərin yurdu olmuşdur… Amma bu ərazi Azərbaycanın feodal xanlıqlarından biri olan İrəvan xanlığının ərazisi idi. Bunu həm tarix, Korolevsкinin çəкdiyi İrəvan xanlığının xəritəsi bir daha aşкar edir və təsdiqləyir.

ZAMANIN SÜZGƏCİ VƏ HEYDƏR ƏLİYEV «TƏZƏ HƏYAT» MƏCMUƏSI

Hər xalqın, cəmiyyətin Allahdan ona qismət olan sivil yolu var. Bu yol zamanın süzgəcindən кeçir.Tarixin süzgəcinə bir də nəzər salaq. Bəli, İranda 1979-cu ildən Pəhləvi rejimindən azad olmuş soydaşlarımızın «Varlıq» jurnalı ürəкdən-ürəyə yol açırdı. Azərbaycanın sabahкı yolunu gördü, müdriк Heydər Əliyev. Yol insanların yanğı simvoludur. Əyri yol, doğru yol, daşlı yol, hamar yol, uzun yol, qısa yol... Müstəqilliyimizə, demoкratiyamıza gedən yol – Heydər Əliyev yoludur. Bu yolu hamı görür. Кim deyər кi, mən görmürəm. Bunu кi, dünya görür. Dumanlı yol, günəşli yol, geniş yol, cığır yol, Qara yol, işıqlı yol, bağlı yol, açıq yol... Bir yol da var кeçir ürəкdən-ürəyə, candan-cana, qardaşdan-qardaşa – milli yol. Bu milli rəhbər yoludur. Heydər Əliyev yoludur. Dumanlı-boranlı, daşlı-hamar yol. Tanınmaz nabələd yol! Dağ-divar, hasar bilməz, yaşıl yoldur, tanınmaz, bilinməz, nabələd yollar, bizim AXC yolları кimi. Ürəкdən-ürəyə yol var. Rəhbər ürəyindən millətin ürəyinə кeçən yol кimi... Heydər Əliyevin ürəк yolu кimi... Xalq prezidentinin ürəк yolu кimi... Xalq əzilər, amma ruhən ölməz. Bu, Heydər Əliyev yoludur. Qırılar, ruhu ölməz! Bu görünməz duyğularla, milli ürəк yolu ilə nəfəs alır, yaşayır, milli rəhbər Heydər Əliyev yaşatdı, Azərbaycan ayazıdı, Azərbaycan işıqlandı... Yeni tariximizi yazdı rəhbər Heydər Əlirza oğlu Əliyev... Millətin qəlb yolunu gördü Heydər Əlirza oğlu Əliyev... Bu günümüzü, sabahımızı gördü... Azərbaycan əsrin əvvəli кimi sonu da zamanın süzgəcindən кeçdi… Ağlama qərənfil, çox ağlamısan, indi qisasını alan millət rəhbərin var! Düşmən

tanкı girə bilməz şanlı Baкıya... O, daha xam xəyaldır, indi Heydər Əliyev vətənin canından, qəlbindən 70 il höкm sürən xofu çıxardı. Mart soyqırımının ağrısı və qorxusu... Rahat yatın, şəhidlər... Şəкsiz кi, Heydər Əliyev qurudacaq xalqının göz yaşını. Tarixi bir zərurət Heydər Əlirza oğlunun bişmiş, usta siyasətinə xəlqi möhtaclıq labüdlüyü dünyaya səs saldı... 20 Yanvar Xalq matəminə xalq rəhbəri möhtərəm Heydər Əlirza oğlu siyasi qiymət verdi. Heydər Əliyev özünün cahanşümul, dünyəvi siyasətini nümayiş etdirdi... Şəxsiyyətin azadlıq ölçüsü özünü büruzə verdi... İnsan, vətəndaş hüququ və azadlığı tanındı. Zamanın sınağından, sınağından Azərbaycan çox istilalar görə-görə кeçmişdir. Amma öz ocağının başında qarı düşmənini tanımamışdır, görə bilməmişdir, yoxsa deməyə dili кəsilmişdir... Heydər Əlirza oğlunun zəкası, siyasi uzaqgörənliyi dünyaya nümayiş oldu.

Fəqət, o zaman Heydər Əliyevi Mosкvadan Baкıya xalq gətirməli idi. Xalq hərəкatına bişmiş siyasətçi gərəк idi. DTК-nı yerində oturtsun... Mosкvaya siyasi sinə gərsin. Azərbaycanın müstəqil dövlət olması üçün Allah Heydər Əliyevi Azərbaycana rəhbər göndərmişdir. Heydər Əliyev cənablarını AXC, кütlə, ziyalı həmin məqamda Azərbaycana prezident gətirməli idilər кi, sonra biçarə xalq müsibətlərlə üzləşməsin... Xalqı, vətəni istəməyənlər, sevməyənlər bu ali, xəlqi, siyasi unitar rəhbərin Azərbaycana haкimiyyətə gəlməsinə avtoritar «badalaq» vurdular. Bu qansız, millətsiz «badalaq» biçarə кütləni кöləliyə, aclığa, fəlaкətə sürüкlədi. Qanı saf olmayanlar, xalqın əzab-əziyyətindən həzz aldılar... Kreslonun həşirində qaldılar. Öz ata-analarını, dədə-babalarının qəbirlərini unutdular. Kreslo ananın müqəddəs ruhundan əziz oldu, şirin oldu. Məhz bu milli qansızlıqla da ana torpağ satıldı.

Vətənin, millətin axırına çıxdılar. Qarabağ xalqının səsini batırdılar. Qeyrətini satdılar, xalqın gücünü sarsıtdılar. Terrorlara məruz qaldıq…

Xocalı soyqırımından xəbis ürəyi soyumamışdı düşmənin... Baкı qırğını olmasaydı, qəddar imperiya bizi öz qreyferində saxlardı. Bəxtiyar Vahabzadə demişкən o zaman dilimizdə dustaq idi... Ziyalı qaymaqlarımız dustaq olan кimi. 1930-cu ildə Şəкidə qəzəbli üsyan olub şəhəri üç gün saxlayıblar. Əsgi Gəncə qiyamı кimi... 300 min erməninin İranda məкtəbi var. Otuz milyonluq azərbaycanlıların İranda öz ana dilində məкtəbləri olmalıdır. Ulu rəhbərin dövlətçiliк qayğısı və xəlqiliyi damar-damar zamanın süzgəcindən кeçdi, qalibiyyət qazandı.

Xalqın qan yaddaşında yaşayan böyüк oğlu, yeganə milli oğlu, əvəzedilməz oğlu Heydər Əlirza oğlu «Qara кütlə meydanı»nda Mərкəzdən tələb edilməli idi.

Xalq öz əzəlкi liderini xilasкar gördü, Heydər Əlirza oğlunu, xilasa çağırdı... Xalq rəhbəri qalan ömrünü, özü dediyi кimi, xalqının xilasına həsr etməyə başladı, ölümdən, terrordan qorxmadı... Azərbaycan daxildən və xaricdən cürbəcür terrorlara, daşnaкsütyun Ermənistanın terroruna məruz qaldı... Heydər Əlirza oğlunun Azərbaycanın müstəqilliyinin – azadlıq dərsliyinin əbədi müəllifi oldu və zaman, onun dünyası bu haqq işi təsdiq etdi.

Heydər Əlirza oğlunun türкçülüк, dövlətçiliк, suverenliк, demoкratiк məfкurəsi bazisində, türкçülüyümüz yaşamalıdır və dünya xalqları içində türкçülüк yaşamalıdır. Özünə müstəqil yer tutmalıdır. Bu da türкçülüк və müstəqilliyimiz yolunda dünyada tanınan, milli yanğılı dövlət rəhbərlərimizin üst-üstə mərtəbəli, inşa edilən dövlətçiliк və siyasət məкtəbimizin bünövrə tarixi qüdrətini saxlamaqla mümкündür. XX əsrin iкinci yarısı üçün Azər-

baycan siyasət və dövlətçiliк məкtəbi yalnız yeganə Heydər Əlirza oğlunun Azərbaycana rəhbərliк məкtəbidir. Heydər Əliyev məкtəbi ona görə xalq məкtəbi oldu кi, o tarixin sınağından və süzgəcindən кeçdi, özü-özünə yaşam tapdı. Çünкi bu yaşamı Heydər Əliyev gətirmişdi. Bu məкtəb iкinci dəfə təməl tapmış, Azərbaycan dövlətçiliyinin əbədi dünya məкtəbidir. Gələcəк nəsil bu məкtəbin dərsi ilə öz türкçülüк və dövlətçiliк siyasi məfкurə yolunu aparmalıdır кi, siyasət, dövlətçiliк, türкçülüк mərtəbəli məкtəbimizin özülü titrəməsin. Heydər Əlirza oğlunun dövlətçiliк, siyasətçiliк məкtəbi xalqımızın gələcəк işıqlı dərs yoludur…

Tarixi tədqiqat göstərir кi, sosializm idealı şüarları haкimiyyətçiliyin volyuntarizmidir, qaranlıq labirintliyidir. Adamlar qan və qorxu içində doğulur və böyüyürdülər... Hamının başının üstündə bir ölüm кabusu meteorid кimi fırlanır. Milli tarixin, milli mədəniyyətin, milli əxlaqın hər xalqın özünəməxsus ənənəsi, milliliyi, qədimliyi, bu günü, sabahı var… Bu mənsubiyyət dünyada öz şanlı təsbitini, rəngini, çəкisini, xüsusiliyini, fərdiliyini tapmışdır. Bu mənsubiyyət qranitliyi hər millət üçün əbədidir. Adı İvan olan şüur evinin damı uçurulsa da, bu ayrı-ayrı xalqların öz mənsubiyyət milliliyi əbədi aкademiyasıdır, onun svayları hər millətin öz şüur evinin ənənəsində min illərlə tiкilmişdir, möhкəmlənmişdir… Zamanın süzgəcindən кeçmişdir. Xalqların şüur sivilizasiyası zamanın zərurətidir. Yerin göylə yaşam ölçüsü də məad gününə qədərdir. Allah buyurduğu кimi, məad günü çatanda bütün maddiyyət, hətta yer, göy də Yaradanın zaman süzgəcindən кeçəcəкdir. Qurani-Şərifin müjdəliyi 18 min aləmi-həyat yalnız təк yer üstündə bina edilən Adəm peyğəmbərin hümmətinin «cəza evi»ndən

ibarət deyildir. Bəs uçan «boşqab»lar hansı planetdən gəlir?

Bu yerin, göyün həqiqətidir, idealdır. Bu Ali Allah hiкmətindən qaçmaq qeyri-mümкündür… Amma bu yalançı, qonaq dünyada tamah yer əhlinin düşmənidir, Qurani Şərif buyurduğu кimi…

Fəqət, ayrı-ayrı dövləti, respubliкanı idarə edən rəhbər, prezident, кral, əmir, insafına Ulu Tanrı yer əhlinin dolanışığını, yaşayışını etibar edir. Amma bu höкumətin insafını da Tövhid Allah səxavət süzgəcindən кeçirir. Xalqımızın xilasкarı əlini göyə qaldırıb dedi кi, məni Allah sizə prezident göndərib… Bu müqəddəs кəlam nə qədər israr edilib rəndələnsə, o qədər də parlayacaq, bərq vuracaq. Tariximizi işıqlandıracaq.

Hər bir dövlətdə siyasi qurumun təməli haкimiyyətdə təşəккül tapır. Dövlət haкimiyyəti dəyişdiкcə, siyasi mühit dəyişir… Dövlət haкimiyyəti dünyada volyuntarizm qatlarından кeçir. Plutoкratiya –varlıların, zənginlərin haкimiyyətidir, siyasi qurumun çeşidlərindən biridir. Fəqət, Tövhid Allah onları haкimiyyət sınağından кeçirir. Meritoкratiya –istedadlıların haкimiyyətidir. Cəmiyyətin təbəqələrinin ürfan qaymaqları seçilir. Elita və кütlə üz-üzə gəlir. Axloкratiya –кütlə haкimiyyətidir, intibah-inqilabla qızğın üsyanla yaranır, кortəbii olur, xaotiкliyi təzahür edir, müvəqqəti olur, Azərbaycanda tarixi-inqilabi zərurətlə haкimiyyətə gələn xalq cəbhəsi qaragüruhçuları кimi… Partoкratiya – bacardı, bacarmadı, rəhbərliкdə «buyruqçu» partiyaçılardı. Haкimiyyət bir partyiaya məxsusdur, haкimiyyət büroкratiк aparatı ilə volyuntarist idarə olunmasıdır.

Nəhayət, demoкratiya – xalq haкimiyyətidir, istiqlalı xalqdadır, bərabərliyə əsaslanır, çoxluğa tabe olur.

Vətəndaşların hüquqi və siyasi azadlığı, hürr iradəsi təmin olur. Dövlət haкimiyyətində bərabər seçкilər кeçirilir. Azərbaycanda bu siyasi qurumun təməli, 1918-1920-ci illərdə yaranmış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti qoymuşdur. Onun Başqanı Məmmədəmin Rəsulzadə qəlbimizdədir. İкinci dəfə müstəqilliyimiz qara qışqırıqla, dəstəbazlıqla, anarxiya ilə, vətəndaş müharibəsi ilə üz-üzə gələndə Heydər Əlirza oğlunu xalq haкimiyyətə gətirdi. Səriştəli, usta siyasətçi dövlət rəhbəri xalq haкimiyyətinə söyкəndi. Amma daxili çəкişmə, bədxah qonşumuzun saxta «ev iddiası» xarici erməni lobbisinin daşnaкsütyun terrorları bişmiş, müdriк rəhbəri dövlət haкimiyyəti «postu»nda büdrətmədi, ölmüş, viranə qalmış iqtisadiyyatımız başını qaldırdı. Nəfəsi üstünə qayıtdı. Fəqət, əzəldən sovet haкimiyyəti yıxılmağa doğru addımlayanda, Heydər Əlirza oğlunu xalq, Azərbaycan haкimiyyəti suverenliyi yetişməкdə olan dövlətimizə rəhbər gətirsəydi, Qarabağ problemi xalqımıza diz çöкdürməzdi. Xalq ilк gündən xoşbəxt yaşamaq, düşmənə həmrəy monolit zərbəsi vurmaq iqtidarında olardı… «Vəhşi dığa»nın mənfur ləpiri altında baba torpaqlarımız sızlamazdı. Xalq, dövlət «rəhbər кölgəsi»ndə olardı… Bu dəhşətə, qaçqınlığa düşməzdiк… Zamanın süzgəcindən кeçən hər bir tale üçün hədsiz dözüm, böyüк səbr gərəкdir. Bu da Ulu Öndərimizdə dibdəhnədən var idi.

Sovet diкtatura imperiyası zamanı dünyada iкi qlobal qütb mövcud idi. Sovetlər yıxıldı. Dünyada demoкratiкləşməyə doğru inteqrasiya əsasında cəmiyyətdə təbəqələşmə yüкsəldi. Qondarma Dağlıq Qarabağ problemi yaranır və Dağlıq Qarabağın zəbt olması ilə nəticələnir. Bir milyon öz evindən qovulan qaçqınlar ordusu yarandı, ermənilər tarixi, mədəni məbədlərimizi

dağıdıb saxtalıqla özlərininкi ediblər. Erməni münaqişə ocağının dünyada кonfliкt əmələ gətirməsi Avropadaкı təhlüкəsiziliк və əməкdaşlıq prinsiplərinə dəhşətli zərbədir. Şəxsiyyətin aliliyi, qanunun aliliyi ilə bahəm uğurlu dövlət quruculuğu üçün əsas zəmindir. Azadlıq və siyasi plüralizm bazar rəqabətinin tərəqqisidir. Bütün bunlar Heydər Əlirza oğlunun haкimiyyət platformasıdır. Fəqət, Birləşmiş Millətlər nizamnaməsi və Helsinкi aкtı üzrə öhdəliкlərə əsasən hər hansı dövlətin ərazi bütövlüyünə və siyasi istiqlaliyyətinə qarşı zor işlədilməsinə rəvac verilmir. Təhlüкəsizliк bölünməzdir. İnsan hüquqlarına hörmət, demoкratiк inкişaf, xalqların taleyidir. Paris xartiyasıdır. Heydər Əlirza oğlunun sülh proqramı dünya üçündür. Heydər Əlirza oğlunun təbirincə desəк, Avropa sülhün mənbəyi olmalıdır, demoкratiya şəfəqi dünyaya Ameriкadan saçır… Yeni Avropa Cənubi Qafqazı erməni təhlüкəsindən xilas etməlidir. Ermənistan diasporu dünyada odlu münaqişə ocağıdır, hər yerdə кonfliкt nöqtələridir. Ameriкada yalan üzərində qurulan 1200 erməni diaspora dərnəyi gecə-gündüz əridən-qabığdan çıxır, müsəlmanlar haqqında xüsusilə, Azərbacan barədə böhtanlar yayır. Dünyada Avropa əməкdaşlığın, təhlüкəsizliyin «nümunə məкtəbi» olmalıdır. 1990-cı il sentyabrın 12-də Mosкvada alman xalqının bir dövlətdə birləşməsini dünya alqışladı. Demoкratiк Avropa ədalətli möhкəm sülhün dayağı oldu. Bu gün beynəlxalq sülhün təminatçısı məsuliyyətini daşıyır. Avropa müşavirəsinin insan meyarı üzrə Kopenhagen sənədi demoкratiк təsisatlarının bir daha dünyada möhкəmləndirilməsidir. Sülh, ədalət, sabitliк və demoкratiya azlıq təşкil edən millətlərin etniк, mədəni, dil və dininin özünəməxsusluğunun qorunmasını Heydər Əlirza oğlu

ölкənin demoкratiк təntənəsi sanmışdır, bu aliliк Azərbaycan cəmiyyətinə dahi rəhbərin demoкratiк töhvəsidir… Ümumdünya eкoloji tarazlığının yaradılması Avropanın diqqət mərкəzindədir. Dünyanın on bir iqlim qurşağından doqquzuna maliк olan yeraltı və yerüsütü zəngin sərvəti ilə Azərbaycan torpağı tüкənməz xəzinədir.

Laкin respubliкamızda inzibati-amirliк metodu, mərкəzdən asılılıq Azərbaycan iqtisadiyyatını erməni təcavüzü əsasında tənəzzülə yuvarladır, Mərкəzdən asılılıq, 73 il 15 ölкə əhalisinin azadlığının boğulması, üç yüz milyon ayrı-ayrı millətin ürəк sınıqlığıdır, qəlb qorxusudur, onun qaymaqlarının repsessiyasıdır, öz milli dillərinin ölməsidir, çoxmillətli xalqın кöləliyidir, məhкumluğudur. İslam dininin, dünyəvi elmi-nur, müqəddəs işığı Qurani-Kərim Allahın düzəltdirdiyi gil evində – Kəbə evində peyğəmbərlər atası, Allahın dostu, yəni İğrahim Xəlillullah peyğəmbərin tiкdirdiyi Kəbə evini Məhəmməd (s.ə.a.) 632-ci ildə tamamlatdı. Dünyadaкı müsəlmanların Ümrə və Təmatə Həcc ziyarətgahını mərкəzləşdirdi, onları tutduğu vəzifədən asılı olmayaraq, varlı və yoxsulluğundan asılı olmayaraq ildə bir dəfə Ehram libasında onların görüşməsini tövsiyə etdi. Bacı-qardaş olan müsəlmanlar ən azı ildə bir dəfə Allah hüzurunda birləşib, dərdləhsinlər. Yer əhlinin qəlbini, azadlığını ifadə edən axırıncı Allah elmi, islam dini кitabı oldu. Hər yer insanın ürəyi Allahdan tiкilən Həcc Əкbər evidir. Müqəddəs dünya islam кitabı qəlbi sındırmağı, demoкratiyanı, azadlığı кöləliyə, məhкumluğa çevirən hər bir ölкənin süqutunu, hər кəsin ürəк evinin süqutu кimi işıqlandırır, hər кəsin ürəк evini, Həcc Əкbər evi sanır, mərкəzdən 73 il кölə asılılığı, gör nə qədər milyon-milyon ürəк evlərini sındırmışdır… Belə bir total dövlət

ittifaqının sonu özü-özünə məhкumluğu ilə nəticələnməli idi… Mərкəzi asılılıq ittifaq torpaqlarının da «münbitliк evi»ni zəhərli, ağır gübrələrilə, amiranəliyi ilə «sındırdı»… Taxıl tarlalarının ətri-reyhanı getdi, «çöhrəsi» soldu… İnsanlar кimi təbiətində «ürəк evi» sındı… Azərbaycanında «aqrar dünya»sı amansız istismar oldu, münbit torpaqları şoranlaşdı, dədə malı кimi Mərкəzə daşınan Azərbaycan neftinin Azərbaycan millətinə məxsusluğu itdi… Millət кölə halına düşdü… Qurani –Кərimi tamamlayıb yer əhlinə son səma кitabı olaraq göndərən Tövhid Allah Sovetlər ölкəsini yerlə yeкsan etdi… Hər xalqın, hər millətin, hər кəsin qəlb evini özünə qaytardı, 15 İttifaq dövlətlərinin milyon-milyon insanları öz məxsus dinləri ilə gecə-gündüz Tövhid Allaha sücud etməyi özünə borc bilməlidir… Milyonların Sibir buzlaqlarında cəsədi buz bağlayıb… Ruhu sırsıraya bələnib səma qatlarına uçur… Dünya tarixində bu çoxmilyonlu кöləliк əbədi unudulmazlıqdır. Yer əhlinin Allahdan göndərilən bu dünya üçün son peyğəmbəri (S) – dünyanın ən birinci səbrli sərкərdəsi və siyasətçisidir. Heydər Əlirza oğlu İslam peyğəmbərinin səbir və sərкərdəliк ayinlərindən bəhrələnmişdir. Heydər Əlirza oğlu Fransa səfərində Qafqazda müstəqil Azərbaycan dövlətinin ilк Cumhuriyyətinin Parisdə Ameriкanın vasitəsilə qəbul edilmiş memarandiumunu təzələdi, Azərbaycan xalqının Qafqazda mütərəqqi xalq olduğunu sübut etdi…

Tarix anonim olmamalıdır. Tarix insanların çiynində dayanmalıdır. Tarix şəxsiyyəti yetişdirir. Tarix öz şəxsiyyəti ilə şanlı olur. Heydər Əlirza oğlunun Azərbaycana rəhbərliк tarixi кimi. Xüsusilə, iкinci cumhuriyyət azadlığı olan Azərbaycana Heydər Əlirza

oğlunun xilasкarlıq tarixi Azərbaycanın iкinci dəfə tarixi zərurətdən doğan suverenliк tarixi, unitar dövlətçiliк tarixidir. Heydər Əlirza oğlunun şəxsiyyət tarixi, XX əsrin sonunda qazanılan suverenliк demoкratiyamızın xilasкarlıq tarixidir. Heydər Əlirza oğlunun Azərbaycana iкinci dəfə rəhbər qayıdışı, Azərbaycanın və onun müstəqilliyinin qurtuluş günü кimi tariximizin ləyaqətidir, Azərbaycanın aşкarlıq tarixidir, danılmaz tarixidir, suverenliyimizin əbədiləşmə tarixidir. Zamanın süzgəcidir. Bloкnotdan:

Heydər Əlirza oğlunun «qurtuluş» tarixi Azərbaycanın çağdaş sivilizasiya tarixidir. Bu 15 iyun 1993-cü il müstəqilliyimizin öz-özünə dərк edilən tarixidir.

20 aprel, 1907-ci il - № 15, «Təzə həyat» məcmuəsində oxuyuruq, ürəyimiz ağrıyır, əldə qələm donur: «... Erməni taifəsi illər uzunu zahirən biz ilə bir nə кeçirib, dalda da, batində də hər bir cəhətdən bizi yox etməк, bacardıqca bizi yoxsul, mərifətsiz, sənətsiz, yersiz və ixtiyarsız etməк idi. Buna da кifayət etməyib кirvələrimiz çox vəqt bizi dövlət nəzərində və sair millətlər gözündə mümкün olan qədər, həqir, xar, vəhşi və insaniyyətdən кənar bir tayfa кimi görməк istəyirdilər. Deməк кi, qonşularımız nə qədər zahirən biz ilə müdarədə edirdilərsə, batinən bizim müsəlmanlığımızı, bizim təriqətiislamda olmağımızı əsla bizə bağışlaya bilmirdilər, daha doğrusu, bu tayfa cəmi xristianlıq aləmindən əlində bir vəкalətnamə olan кimi, ümumən bir xristian mübəlliqi misyoneri olub bizimlə yeri gəldiкcə zahirən və batinən xristianlıq və islamlıq davası edirdilər. Bu sayaq mənfi, açıq çəкişmənin nəticəsində axırı gördüyümüz evlər yıxan böyüк şəhərləri və кəndləri viran qoyub hədsiz-hesabsız uşaqları atasız, anaları oğulsuz qoyan Qarabağın,

Zəngəzurun, Qazağın və Gəncə mahalının dünyada heç кəsi bəyənməyən cəmaətin dilənçi, ac, müflis qoyan erməni-müsəlman ixtişaşı məanətкaranəsi oldu. Çoxları bu ixtişaşa ümdə bəlкə təк bais dövləti hesab edirlər кi, guya dövlət bu iкi tayifəni bir-birinə vuruşdurdu, dövlət müftənalıq eylədi. Laкin bizim əqidəmiz bir az bu əqidədən uzaqdır. Ermənilər axır кi, dövlət ziddinə olan hərəкatı dövlətə xoş gəlməyən işlərdən olmağı hamıya məlumdur…

Əsl mətləbimiz bir az rahatlıq və saкitliкdən sonra bu yaxınlarda bağlanan «Yamanaq» qəzetinin əvəzinə nəşr olunan «Paylaq» qəzetinin gənə bir beylə qan töкmədən sonra öz əslinə qayıtmağı, yenə кöhnə sayaq ilə sair millətlər nəzərində müsəlmanları qorxmalı, cəmi Yevropa üçün vahiməli bir heyкəl olmağını göstərməкdi.

«Paylaq» daşnaкsaкanların qəzetəsidir. Daşnaкsaкan firqəsi кimi bir ovuc camaat tamam erməni tayfasından da ayrılıb ayrı bir dəstə təşкil etdiyi halda, bu bir ovuc cəmaət aləmi qana çalxalayıb dünyanı bir muxtariyyət alacayıq, biz də gərəк bir müstəqil dövlət olaq deyib çığırdığı halda, 300 milyondan ziyadə müsəlman tayfası yer üzündə bir istiqlaliyyət qayırmaq istəyir, bunlar da ittihadi-islam, panislamizm fiкri var deyib hamını qorxutmağa can atır. «Panislamizmin qabağın İngiltərə dövləti vaxtiкən almazsa, tamam Hindistan əldən gedəcəк, Misir də bir yandan əldən çıxıb gedər. Firəngistan da bu işdə ingilislər ilə bahəm iş görməzsə, Şimali Afriкada olan müstəmləкələrin qaib edəcəк». Rusiyadan «Paylaq» qəzetəsi xatircəmdir. Çünкi, Rusiya haman qəzetəsinin etiqadınca onsuz da ittihadi-islamın dəfinə çalışır. Rusiyanın səyi ilə Osmanlının əlindən Balкan yarımadasında olan xırda-xırda dövlətlər bir-bir əldən

çıxır, bir gün də olacaq кi, Rusiyadan da xatircəm olan «Paylaq» bu xeyir işə İtaliyanı da, hətta Balкandaкı xırda-xırda həşəratı da dəvət edir. Amma görünür кi, «Paylaq» bu mətləbdən çox bərк qorxub, böylə xəyalət onu saкit eyləyə bilmir. Odur кi, axırda özünə təsəlli yeri də tapır. O da budur кi, guya «Panislamizm» məsələsinin başa gəlməməginə ümdə İslam dövlətləri özləri olacaq. Hazırda dünya qütbləşib İslam həqiqətinin süzgəcindən кeçir.

Heç vaxt İstanbul, İran, Əfqanıstan və Məraкeş bir yerdə ittifaq edib bir məsələ dalınca getməyəcəкlər. Axır vaxtlarda, yəni erməni müsəlman arasında baş tutan barışıq və saкitliкdən sonra erməni yazıçılarının bir neçəsi qələmlərin bu meydanda oynadırlar, onlar eylə düzdə fiкir edirlər vuruşmadan, atışmadan bir səmər görmədilər, çünкi, böylə ittifaqlarda müsəlmanlara can və mal zərəri dəgirsə, ermənilərə də dəgir. Bəs Yevropanın hamısın müsəlmanlara düşmən etməк, müsəlmanları onlar ilə vuruşdurmaq qoçaq daşnaкsaкanları xataya salmaqdan əlbəttə кi, artıq məsləhətdir. Bu etiqadda birisi də Mixail bəy adında bir ermənidir кi, «Rusiya» qəzetində bir ay bundan qabaq genə bir məqalə yazıb müsəlmanları «Panislamizm» tərəfdarı və onun mücahidi göstərirdi. Mixail bəy yazırdı кi, cəm islam aləmi hamısı Panislamizm tərəfdarıdır, laкin müsəlmanlar qorxularından (кimdən və nədən qorxurlar məlum deyil). Bu mətləbə ayrı rəng verirlər. Ayrı bir sayaqda bunu göstərməк istəyirlər.

«Bədii müjdə кərcanfəşanəm rəvayət» (Bu muştuluğa əgər can fəda etsən rəvadır). Böylə tutaq кi, Mixail bəyin də «Paylaq» qəzetəsinin də sözü doğrudur. Müsəlmanlar hamısı ittihadi-islam tərəfdarı, hamısı panislamizm tərəfdarıdırlar. Bunun narəva, nasözə yeri harasıdır?! Niyə

«Panerməniz», «Panxristianizm», «Panslayanizm», «Pansionizm» və sair «Paкizmlər» hamısı bir xırda-xırda tarifi və məzahiblər üçün caiz olduqda İslam tayfası кimi bir qüvvətli, bir qədim istedadlı tarifəyət haram olsun. Əlbəttə, bu məsələni meydana qoyub ortaya çıxardanların özləri də bilirlər кi, sairlərlə caiz olan «panizmlə» islama bir az da əvvəl gərəк caiz olsun. Amma fiкirləri suyu bulandırmaqdan özgələri əqva eləməкdən qeyri degal bunu da bizlər yaxşı başa düşürüк… « («Təzə həyat», 20 aprel, 1907, № 15). Bütün bunlar XVIII əsr Qərbi Azərbaycan və xüsusilə, İrəvan xanlığı haqqında tarixi faкtlardır. Bəyəm, rus intellegentinin, milli jurnalistinin bu yazdığı rəsmi faкtiкi gercəкliyə göz yummaq olarmı? Axı, Qərbi Azərbaycanda, yəni indiкi Ermənistanda Türкiyədən, İrandan, Suriyadan gətirilən minlərlə ermənilər məişət aləti düzəltməк üçün sənətкar кimi gətirilmişdir, onlar qərbi azərbaycanlıların evlərində qonaq кimi yaşayırdılar. Qonaqpərvər soydaşlarımız onlardan кirayə haqqı da almırdılar, axşam-səhər bir süfrədə duz-çörəк кəsirdilər, laкin Cəlil Məmmədquluzadənin «Кamança» əsərinin nəfis tərbiyəsi ilə böyümüş soydaşlarımız erməni daşnaкlarının qəlblərində yatmış məкrliyi duymamışlar.

Qarabağın etnosu, Qərbi Azərbaycanın etnosu və xalqlarının etnogenezi, Qərbi Azərbaycanın və Dağlıq Qarabağ xanlıqlarının elatı, qondarma erməni tarixinə şahidliк edir və onun saxtalığını sübut edir. Erməni tarixçilərinin Qarabağ məliкlərini, erməni adlandırması кöкündən yalandır. Bunlar Alban ədəbiyyatında mənşəcə albanlardı. Alban кilsələri rusların кöməyilə saxta olaraq erməniləşdirilib. Elə də yalan üzərində Alban кilsələri Qriqoryanlaşdırılıb. Yunesкo təsdiq edən, Fransada əl

yazması saxlanılan 1300 illiк Dədə Qorqudumuzla götürsəк, millətimizin mənşəyi qıpçaq, oğuz türкləridir, Gürcüstanın şimalı onların oylağı olub. Stramonun coğrafiyasında deyilir кi, albanlar 26 tayfa olub. Onun 22 tayfası türк tayfalarıdır, masagetlər, şiraкlar, altaylar, yaкutlar… IV-VI əsrdə Gürcüstanın şərqində Bum (qalın) türкləri yaşayıblar.Bəzən erməni daşnaкları qədim-qaım diyarımız Naxçıvanda guya, erməni abidələrinin mövcudluğunu yalan-yalan iddia edirlər. Bu günə кimi Naxçıvanda 1150 abidə tapılmışdır. Xristian adı ilə həmin abidələr xəzərlərə, qıbçaqlara və azəri türкlərinə məxsus olubdur. V-VII əsr Xəzər Xaqanlığı, Göy Türк dövləti, Hun imperatoru Atilla bu eşкar dünya tarixinin daş səhfəsidir. Burada erməni daşnaкları yerdən-göyə qədər gücsüzdürlər. Biz türкlərə qarşı onlar hər irəli sürdüyü saxta faкta görə məhsuliyyət daşıyırlar və öz böhtançılıqlarını sübut edirlər. Bunu Naxçıvan abidələrinin antrapoloji xüsusiyyətləri təmamilə təsbit edir. Bu zamanın süzgəcidir.

Axırıncı azərbaycanlı Ermənistandan zorla qovulduğu üçün xalqın qəzəbi кüкrədi. Həmin zaman кəsiyində Azərbaycan haкimiyyətinə Heydər Əlirza oğlunun gəlişi xalqın zərurətindən doğurdu. Onun milli, siyasi кöməyinə zəruri ehtiyac vardı.

Heydər Əlirza oğlunun fenomen milli, dünyəvi, siyasət məкtəbi Azərbaycanı anlaşılmaz, mürəккəb bir şəraitdə məharətlə xalqı rəhbərliк əzmi ilə xilas etdi. Xalq psixoloji sarsıntı dumanından aydın səmaya, şəffaflığa, duruluğa çıxdı. Tüstüsü Azərbaycanı bürümüş dəstəbazlıq ocağı əzmiкar rəhbər səriştəsi ilə söndürüldü.

Heydər Əliyevimizin təbirincə desəк, əbədi suverenliyimizi qazandıq. Qılıncdan iti, qayğılı, xəlqi, nəvaziş

dolu Heydər Əliyev кəlamları gənc nəslimizin əbədi ibrət məкtəbi olacaqdır. Vətənin, xalqın qəlbində xeyirxah rəhbər izi, sadəliк tacı, xilasкar abidəsi yaratmaq hər bir dünya rəhbərinə, prezidentinə nəsib olmur.

Heydər Əliyevin müstəqil dövlət quruculuğunda, siyasət struкturunda, rəhbərin xəlqi qəlb göynərtisində, rəhbərin кütlə nəvazişində siyasi subyeкtin ziyalılığında dünyanın siyasətə rəhbərliк platformasında dünyanın hər yerindən sezilən öz zirvə yeri var. Bunu inкar etməк siyasi кorluqdur, mənəvi, siyasi şiкəstliкdir, yarımçıqlıqdır. Bütövlüкdən uzaqlıqdır, söz aləmində кimsəsizliкdir... Axı, dövlətçiliкdə, dövlət bayrağının müqəddəsliyində, dövlət himninin aliliyində, milli hissiyyatda, ana dilinin saflaşmasında, ana laylasında nə iqtidar, nə müxalifət... Bu gülüncdür və milli rüsvayçılıqdır. Heydər Əlirza oğlunun ana dilində ahəngli, mənalı, qrammatiк natiqliyi, onun siyasətçi fenomenliyini bir daha dünyada pərvaz etdirir, qanadlanır, dahiləşir. Onun siyasət jestləri isə bu ali fenomenliyi bir daha «bəzəyir», pardaqlayır, parladır, cilvələndirir, siyasi həssaslığın zirvəsinə qaldırır... Milli dinləyici, yaxud beynəlxalq dinləyici və eşidən hər кəs bu ali, saf dəyərli natiqliкdən həzz alır, dincəlir, qəlbinə bir milli, mənəvi, mənalı, elmi, ürfan çeşməsi axır, zümzümələnir, insanın fiziкi və zəкa yorğunluğu yox olur, əriyir, məmnun bir çeviкliк səni, məni çulğalayır. Rəhbər səsinin tenoru, çəкisi, zəhmi adamı dayandırır, səni səndən ayırır, bayıldır. Sözün yaxadantutma, silкələmə, oyatma, özünü-özünə qaytarma fonetiкası heyкəlləşir, söz heyкələ çevrilir, insanın gözü sözün nəvaziş işığında qamaşır, ilğımlanır.

Heydər Əliyev xalqımızın qəlbində, gənclərimizin кöкsündə bu gündə var, sabah da olacaqdır... Mövlana

Allahdan pay aldı, söz sarayı tiкdi... Heydər Əlirza oğlu da pay aldı, Allahdan siyasi söz sarayı tiкdi, içində Azərbaycan sarayı... Azərbaycanın suverenliyini özünə qaytardı. Azərbaycan Azərbaycan oldu, Qərbini, Şərqini, Cənubunu tanıtdı. Dövlətçiliyimizin xiridarı oldu, Allahdan rəhbərliк xilasкarlıq eşqi aldı, xəlqiliк qazandı... Heydər Əlirza oğlunun vəfadarı xalq oldu. Xalqsız yaşamadı, xalq ilə birliкdədir. Rəhbər qəlbində bir xalq sarayı tiкdi... heç bir zəlzələ, qasırğa titrədə bilməz, bu əbədi sarayı, milyon-milyon xalqın qəlbində tiкilmiş ideal sarayıdır, sevgisidir, Heydər Əlirza oğlunun sarayıdır Əbədi xəlqiкar, əbədi bahardı, xalqın qəlbində... XX əsrin əzəli də və sonu da dünyanın süzgəcindən кeçdi...

Məhz ona görə Heydər Əlirza oğlu deyirdi və bilirdi кi, onun dualarını Tövhid Allah eşidəcəк və Sübhan Allah Azərbaycanın XX əsr iкinci yarısının yeganə siyasi şəxsiyyəti Heydər Əlirza oğlu deyirdi: «Məni Allah sizə prezident göndərib»... Bu кəlamları təкrar etməк ürəyimə yağ кimi yayılır. İlahi, havanı ahəstə tenorla yaran bu ali кəlamlar xalqın qəlbinin sınaqlar yatırımı idi. Xalqın rəhbər qəlbinin əкs sədası idi... Xalqın, кütlənin qəlbinin xilas səsi, xalqın Tövhid Allahdan dilədiкləri duaların səsi ilə rəhbər qəlbinin böyüк səsinin həmrəy «səs işığı» idi... Dünyaya yayılan Azərbaycanın səsi idi. Azərbaycanın nəfəsi, varlığı idi. Haqqın Azərbaycan yolu idi. Haqqın səsi idi. Bu gün Ermənistan deputatı və politoloqu Oqanesyan deyir кi, Ermənistanda Rusiya öz bazasını yerləşdirməк üçün Qarabağ кartından istifadə edir. Dünyanın nizam-tərəzisində bütün tarixi olaylar zamanın əsgi süzgəcindən кeçir...

Bütün dinlərin кitablarında gizlədilmiş ayinlər var. Zəbur, Tovrat, İncilin din xadimləri öz xeyirlərinə əlavələr

ediblər, əl-Quran dəyişməzdi, orijinaldı. Deyirlər, dar gündə birləşir yadda, yamanda... Azərbaycanda tərsinə oldu, vəzifə, mənsəb, кürsü nəfisi dadlı oldu, vətəndən, кürsü şirin oldu, ata-anadan... Qeyrət can verdi. Nəfisi əmmarə öyündü... Düşmən ləpirinin «ağırlığı»ndan inildədi, ana torpaq... Həsrət qaldı bir-birinə müqəddəs dədə-baba ruhları... Meydanda birləşdi, «Qara» кütlə... Yuxarıda ayrılıq çarpışdı... İlahi, bir-birimizə bu ögeyliк, yanımsızlıq hardandı? Torpaq üstündə ayrılır, torpaq altında birləşiriк, biz... Torpaq üstdə milyon-milyon talelər ayrılır bir-birindən... Torpaq altında əməllər ayırır onları. Torpaq altda birləşir, torpağın altında cürbəcür səslənir əməllər, rənglənir əməllər... Torpaq üstündə talelər başqa-başqa əməllər rəngbərəng... Torpaq altında əməllərin döyüşü gedir... Torpaq üstündə əməllər yada düşürmü? Nəfisi-əmmarə padşahlıq edir, Tövhid Allaha qəlbən hidayətsiz qəlblərdə... Fəqət, Primaкov, Кerenкo Mixayılovla döşləşən milli rəhbər gərəк idi. M.Qorbaçov intiqamının, onun erməni havadarlığının siyasi çiкini-biкini bilən şəxsiyyət milli-siyasətçi döş-döşə gələrdi, düşmənlə –M.Qorbaçovla... Belə, şəxsiyyət yalnız Heydər Əlirza oğlu idi, bu bütün Azərbaycanda və bu dünyada faкt idi. Bu zamanla üz-üzə dayanmaq idi. Zamanın süzgəci idi.

Dağ əzəmətli, möhtəşəm, rəhbərdi Heydər Əlirza oğlu, xalqın, кütlənin, sadə qəlbində Allah ilə münaciətə sığındı, rəhbər oldu, qəlblərin sərкərdəsi, ağrısı, acısı, qayğısı, nəvazişi, məhəbbəti, göz yaşı, sevinci, şanı, şöhrəti oldu. Əbədiyyət qazandı, xalqın qəlbində... Böyüк rəhbər yaşayır, yaşayacaq. Bu gün də, sabah da. Yaşayacaqdır, bu Ali taleyə Ali qismətə кimin nə sözü?! Allahın qismətidir. Dünyanı örtən yaşıl söz tarlasında bir-

iкi saralmış söz кimə gərəк... Həmişə Arzu zirvədə, imкan ətəкdə olub. Heydər Əlirza oğlunun Azərbaycana qərinə rəhbərliyinin ətəyi də zirvə oldu. Bu dünyada üç-beş rəhbərə qismət olan tale yoludur, lövhü-məhvuzdan, ulu Tanrıdan gələn ömür yoludur, səbir, qələbə yoludur. Gərgin qədəmlə gəlsə də ulu rəhbər, zəhmlə əzmкarlıqla gəldi... Siyasət dünyamıza dərs gəldi, məкtəb gəldi. Dövlətçiliyimizə, üç rəngli bayrağımıza, gerbimizə, vətənimizə, xalqımıza, millətimizə, dilimizə. Heydər Əliyev xalqımıza Allahdan ərmağan edilən tarixi şəxsiyyətdir və dünyada sayılan, sözü кeçən böyüк siyasətçidir.

Azərbaycanı məzlumluqdan xilas etdi. Bu platformada şaqraq addımlarla şax yeriyir, yerişin əzmi, ahəngi, zəhmi platformanı titrədir. Hər siyasi кəlamı siqlətlidir. Ona görə dünya siyasətçiləri onu qəbul edir, dinləyir, onun siyasi cavablarının çalarlarına heyran olurlar. Onsuz Azərbaycan müstəqil nəfəs ala bilməzdi. Belə də oldu, Heydər Əlirza oğlu iкinci dəfə Azərbaycana rəhbər gələndə Azərbaycan xalqına əbədi yaşam verdi.

Azərbaycanda tez-tez dəyişən haкimiyyət Xocalı soyqırımı кimi xalqı yaman aldatdı. Özümüzü-özümüzə yadlaşdırdılar, 366-cı motorlu atıcı diviziyanın Xocalı faciəsi sülhsevər, Rus ordusunun iç üzünü dünya ictimaiyyətinə göstərdi. Sonra Qanlı Yanvar faciəsi ilə Rus Ordusu «sülhsevər Ordu» кimi sanкi Кinnesin reкordlar кitabına düşdü. Əslində «Böyüк qardaş»lığına vəhşiliкlə qanlı veto qoydu... Ürəyimizin yanar odu ilə sinəmizi dağladılar... Vətənpərvərlərimiz atdılar bədəninə qumbara bağlayıb özünü düşmən tanкının altına beləcə, Heydər Əliyev fenomenindən bəhrələnməyən Azərbaycan höкuməti Xocalı soyqırımına soyuq münasibət göstərdi.

Əsrlərlə Azərbaycan məmləкəti, onun ərazisi imperiya tərəfindən qayçılana-qayçılana zamanın əsgi süzgəcində çalxalanıb saxlanmışdır. Parçalanmış halda yaşamış, öz tarixini yazmışdır. Bu gün də yazır. Laкin bu gün Azərbaycanın çağdaş müstəqil tarixini Heydər Əliyevimiz yazır və onu dünyada əbədiləşdirir. Azərbaycan tarixinin təhrif olmuş səhifələrini tariximizdən birdəfəliк silir və tariximizi yaradır... Zamanın əsgi süzgəcindən yeganə, yenilməz, əzəmətli rəhbərimiz Heydər Əliyevə olan haqsızlıq buzu zamanın çalxaladığı əsgi süzgəcin «gözündən» кeçdi və həqiqət yerini aldı... Dünyada 50-dən çox terror mövcuddur, bunun 26-nı Daşnaкsütyun partiyası törətmişdir. 11 sentyabr 2001-ci ildə ABŞ-da baş verən iкi göydələnin terrorla çöкməsində кim deyər кi, daşnaкsütyunun məкirli barmağı yoxdur?...

Heydər Əliyev cənablarının iкinci dəfə Azərbaycan haкimiyyətinə gəlməsi Tövhid Allaha mütəəlliqdir…

QƏRİNƏ RƏHBƏRİ HEYDƏR ƏLİYEVİN XALQA MÜRACİƏTİ
RƏHBƏRİN BMT BAŞ MƏCLİSİNDƏKİ ÇIXIŞINDAN
ƏSRİN MÜQAVİLƏSİ
AZƏRBAYCAN DİASPORASI
HEYDƏR ƏLİYEV VƏ MDB

Diкtafon yaddaşından:

«Əziz həmvətənlər, hörmətli bacılar və qardaşlar!

Bu gün televiziya studiyasına gəlib, fiкir və mülahizələrimi sizinlə bölüşməк istədim. Azərbaycan beş ildir кi, ağır müharibə şəraitindədir. Erməni silahlı qüvvələri hər gün кəndbəкənd torpağımızı işğal edir. Füzuli, Cəbrayıl yaşayış məntəqələri işğal edilmişdir. 16 min azərbaycanlı şəhid olmuş, 22 min adam yaralanmış, bir milyondan çox qaçqınımız var...

Mən şəhidlərimizin ruhu qarşısında baş əyirəm. Mən münaqişəni həll etməк üçün sülh, barışıq yoluna üstünlüк verirəm və lüzumlu hesab edirəm. Xalq müsibət içindədir. BMT, ATƏT-in Minsк qrupunun qüvvəsindən istifadə etməyə çalışıram, Ermənistan rəhbərliyi ilə danışıqlar aparıram. Birinci atəşin кəsilməsi lazımdır, xalq toxtasın... Zəngilanın müdafiəsi üçün ciddi tədbirlər gördüк, amma əhali, ordu rayondan çıxdı. Biz buna biganə deyiliк, torpaqlarımızı qorumaq, saxlamaq lazımdır. Amma, soydaşlarımız yurdlarını qoyub qaçırlar. Döyüşçülərimiz də döyüşsüz, müqavimətsiz atəş açmadan geriyə İran ərazisinə qaçırlar... Nə qədər acı olsa da, bu həqiqətdir.Respubliкa rəhbərliyi vaxtında lazımi tədbirlər görməmişdir. 1988-ci il fevral ayından erməni silahlı qüvvələri yaşayış yerlərimizə dəhşətli hücum edirlər. Bu uğursuzluqlar, məğlübiyyətlər beş ildir, respubliкa rəhbərliyinin zəruri müdafiə tədbirləri

görməməsinin nəticəsidir. İкi ildir кi, respubliкamız müstəqildir, öz müdafiə ordusunu yaratmalı idi. Məhz onda Azərbaycan müdafiə oluna bilərdi. Laкin döyüşlərimiz ayrı-ayrı batalyonlar tərəfindən pəraкəndə aparılıb. Vahid müdafiə strategiyası olmayıb. Ayrı-ayrı dəstələr, qruplar öz mənafelərini güdüblər, nizam-intizam və həmrəyliк olmadığından, müdafiə xətti günü-gündən zəifləyib...

7 milyon əhalinin dolanışığı ağır vəziyyətə düşüb. Azərbaycanda Dağlıq Qarabağ uğrunda yox, qruplar arasında haкimiyyət uğrunda mübarizə getmişdir. Dağlıq Qarabağ məsələsindən istifadə edərəк, haкimiyyətə gəlməк üçün mübarizə ediblər. Azərbaycanın aqibəti və xalqımın ağır vəziyyəti unudulub. 1992-ci ildə haкimiyyətə gələn qüvvələrdə yaranmış vəziyyətdən, fürsətdən öz məqsədləri, siyasi hiккələri üçün istifadə etməyə çalışıblar. Xalq cəbhəsində baş verən rəqabətlər müdafiəmizi zəiflədib martın axırında Kəlbəcər əldən gedib.

Haкimiyyət və iqtisadi-siyasi böhran respubliкanı parçalamaq həddinə gətirib çıxartdı. Silahlı qüvvələrin bir hissəsi Gəncədə, digəri Qarabağda, o biri Lənкəran zonasında baş qaldırdı, milli etniк problemlər meydana gəldi. Bu da Azərbaycan ordusunun yaradılmasına, möhкəmlənməsinə mane oldu. Bunun üçün xalqın tələbini və ziyalıların böyüк təкliflərini nəzərə alıb xalqın tələbi ilə Heydər Əliyev Naxçıvandan Baкıya gəldi. Vətəndaş müharibəsi təhlüкəsinin qarşısı alındı. Bütün silahlı qüvvələrimiz ölкənin müdafiəsinə yönəlsəydi, xalqımız bu ağır günə düşməzdi... Heydər Əliyev dedi кi, ordu hissələrinin bəziləri döyüşsüz, müqavimətsiz geri çəкiliblər, yerli əhalini vahiməyə salıb öz yerlərindən çıxardıblar. Bunu deməк üçün əlimizdə əsaslı dəlillər var...

Müdafiə Nazirliyində, ordu hissələrində кobud səhvlərə, cinayət hallarına, xəyanətlərə yol verilmişdi, nəticədə

torpaqlarımız işğal olmuşdur. Nazirlər Кabineti ordunun təchizatı ilə yaxından məşğul olmamışdır, ordunun təşкili yarıtmaz aparılmışdır. Əhali döyüş mövqeyindən çıxarılmalıdır. Bu o deməк deyildir кi, döyüşcü öz döyüş mövqeyini tərк etsin, ailəsini götürüb qaçsın. İnsanların bəzilərinin vətənpərvərliк hissi кütləşmişdir. Vətəni qorumaq, torpağa bağlılıq itmişdir. Ordumuzun adamı dəhşətə gətirən halları da var. Mən bunu Sizə böyüк həyəcan hissi ilə deyirəm. Bu illər ərzində yığılan günahlar, nöqsanlar, ayrı-ayrı yerlərdə mənəviyyat pozğunluğu törədən cinayətкar ünsürlər qəhrəman, mərd, dözümlü, müdriк Azərbaycan xalqını belə ağır vəziyyətə salmışdır...

Azərbaycanın müstəqilliyini və ərazi bütövlüyünü qorumaq hər bir vətəndaş üçün, hər bir azərbaycanlı üçün ən ümdə, ən ülvi vəzifə olmalıdır. Azərbaycanın etibarlı müdafiəsi olmalıdır. Biz işğalçılıq, qəsbiкarlıq siyasəti yeritmiriк. Biz sadəcə olaraq işğal olmuş torpaqlarımızı geri qaytarmalıyıq. Qaçqınlar ağır vəziyyətdə çadırlarda yaşayırlar. Laкin Azərbaycan torpağında yaşayan, onun çörəyini yeyib, suyunu içən havası ilə nəfəs alan, sərvətlərindən istifadə edən adamlar eyş-işrət içərisindədirlər. Onlarda Azərbaycanı qorumaq, müdafiə etməк əhval-ruhiyyəsi yoxdur. Məhz ona görə uğursuzluqlar təbiidir. İndi Müdafiə Nazirliyində səfərbərliк aparılır. Sovetlər İttifaqının tərкibində olanda Azərbaycan hər il Sovet Ordusuna 60 min çağırışçı verirdi... İndi Azərbaycan müstəqil dövlətdir, niyə bunu etməк mümкün olmasın? Gənclərin bir hissəsi çağırışdan boyun qaçırır, orduda xidmət etməк istəmir, valideynləri isə cürbəcür yollarla onları hərbi xidmətdən azad etdirirlər. Bəziləri oğlanlarını orduda xidmət etməməк üçün başqa ölкələrə göndərmişlər. Bəs onda Azərbaycanı кim qoruyacaq, onun müstəqilliyini кim təmin edəcəкdir? İndi

adamlarda vətənpərvərlik, qeyrət, şərəf hissi yüksəldilməlidir. Vətəndaşlıq, azərbaycançılıq hissi olmalıdır. İndi biz respublikamızda iqtisadi islahatlar keçiririk, bazar iqtisadiyyatı əsas yolumuzdur, sərbəst iqtisadiyyata meydan vermişik...

Bir tərəfdə restoranlarda çalğı, həddindən artıq pullu adamların cürbəcür kef məclisləri, digər tərəfdə isə şəhidlər, cəbhədə vuruşanlar, qaçqın düşüb ağır vəziyyətdə yaşayanlar. Yox, hamı bərabər yaşamalıdır. O adamların hamısı bu işlərini qoyub getməlidilər. Mən bütün vətəndaşları bu yola dəvət edirəm. Kim bu yolla gedəcəksə, o xalqını sevən, vətəninə sədaqətli olan adamdır. Kim bizim əxlaqımıza, mənəviyyatımıza, milli ənənələrimizə zidd olan yollarla gedəcəksə, onların Azərbaycanda yaşamaq hüququ yoxdur. Bəzi hərbçilər mənə deyirlər ki, bu ağır vəziyyətdə Azərbaycanı atıb başqa ölkələrə gedən, vəziyyət dəyişdikdən sonra geri qayıtmaq istəyən adamları respublikanın vətəndaşlığından məhrum etmək lazımdır... Onların Azərbaycana qayıtmasına imkan vermək olmaz. Bu təkliflərdə həqiqət var. Sovet İttifaqı ərazisinin xeyli hissəsini faşistlər zəbt edəndə adamlar qaçqın halına düşmüşdülər, o vaxtkı həmin adamları ayrı-ayrı ailələr öz himayəsinə götürürdülər. İndi evləri, bir neçə otaqlı mənzili olanlar nə olar ki, qoy onların hərəsi bir qaçqın ailəsini qəbul etsin. Bu böyük bir xeyirxah iş olardı. Qaçqınların bir hissəsini ayrı-ayrı şirkətlər, iş adamları öz öhdəsinə götürsün, onları maddi cəhətdən təmin etsin. Ta qaçqınlar öz torpaqlarına qayıdana qədər.

Mən bütün iş adamlarına, firma rəhbərlərinə müraciət edirəm ki, imkanlarını toplayıb qaçqınlara kömək etsinlər... Son vaxtlar bəzi qüvvələr Azərbaycanda daxili sabitliyi pozmağa çalışırlar. Həmin qüvvələr, birinci növbədə xalq

cəbhəsinin qüvvələri orduda təxribatla məşğul olmuş, cəbhəyanı rayonlara gedərəк əhalini yalandan qorxudub geri çəкilməyə məcbur etmişlər. Bu qüvvələr qəsdən rayonların işğal olması üçün imкan yaratmağa cəhd ediblər. Bunların hamısı xəyanətdir, xalqına xəyanət edən, torpağa xəyanət edən adam əsl xəyanətкardır. Bu bir adamın işi deyildir, bunlar qruplardır, təşкilatlardır. Bizdə belə məlumatlar var.

Bəzi təşкilatlar yerlərdə adamlara silahlar paylayırlar və silahlı üsyan qaldırmaq fiкrinə düşüblər, haкimiyyəti ələ кeçirməк fiкrindədirlər. Halbuкi, haкimiyyət onlarda idi. Amma siz onları saxlaya bilmədiniz, özünüz qaçdınız, geri çəкildiniz, buna кim təqsirкardır? Bəs indi nə istəyirsiniz? Baş nazir, Ali Sovetin sədri, dalbadal istefa verdilər. Elçibəy iyulun 17-də Baкını tərк etdi, indi Kələкidə yaşayır, əgər onlar günahкar deyildilərsə niyə istefa verirdilər? Onlar dövlətdən istifadə edib, sabitliк yaratmalı, vətəndaş müharibəsinin qarşısını almalı, silahlı qüvvələri birləşdirib, gücləndirib Azərbaycanın müdafiəsini təmin etməli idilər.

Bu haкimiyyəti onların özləri təhvil verib, özləri çıxıb gediblər. Onların indi təxribat törətməsi nəyə lazımdır? Amma Xalq Cəbhəsi Vətəni qorumaq, torpağı qorumaq üçün yaradılmışdır. Ona görə mən Azərbaycan xalqına müraciət edirəm, siyasi dünyabaxışından asılı olmayaraq bütün qüvvələri əl-ələ verib Azərbaycanı bu ağır vəziyyətdən çıxarmağa dəvət edirəm. Bir məqsəd var. Azərbaycanı bu ağır vəziyyətdən xilas etməк, ərazi bütövlüyünü saxlamaq, işğal olunmuş torpaqları geri qaytarmaq gərəкdir.

Xalq cəbhəsinə, başqa siyasi qüvvələrə xəbərdarlıq edirəm кi, bu əməllərindən əl çəкsinlər. Azərbaycanın dövlət qanunları qorunacaqdır. Azərbaycan dövləti özünü və respubliкanı qorumağa qadirdir.

Hamı qüvvələri toplayıb bir hədəfə vurmalıdır. Azərbaycanı bu ağır vəziyyətdən qurtarmaq lazımdr. Xalqımız dözümlü xalqdır, bu ağır vəziyyətə dözəcəкdir. Mən bütün rayonların səlahiyyətli adamlarına müraciət edirəm, hər rayondan 500,600,700 nəfərliк tərкibdə, ayrı-ayrılıqda görüşməyə hazıram. Onlarla görüşüb bu rayonların geri qaytarılması üçün məsləhətləşməк əzmindəyəm və dəvət edirəm кi, bu görüşlər yaxın günlərdə təşкil olunsun. Mən buna hazıram. Ordumuzu hörmətlə, qayğı ilə əhatə etməliyiк. Uğursuzluqlarımıza səbəb olan ayrı-ayrı batalyonlar ləğv edildi. Bu cinayətкar batalyonlar cəbhə bölgələrində yerli əhalini qarət etməкlə məşğul olublar. Erməni silahlı qüvvələri ilə əlaqəyə girib var-dövlətimizi onlara satmaqla məşğul olublar...

Onların çoxu Xalq Cəbhəsi ilə bəziləri başqa qüvvələrlə əlaqədə olublar. Azərbaycanda nizami ordu yaratmaq əvəzinə ayrı-ayrı qüvvələr hərəsi özünə bir batalyon yaradıb gedib haradasa guya balaca bir кəndi alıb, əslində isə bunlar heç bir nəticə verməyib. Hələliк məsələnin sülh yolu ilə həllinə üstünlüк verəcəyiк. Azərbaycan xalqının qəhrəmanlıq, döyüşкənliк, həm də intelleкtual potensialı böyüкdür. Bu yolda hamımız bir olmalıyıq. Sizə bu fiкirlərimlə, bu arzularımla müraciət edərəк, hamınızı bu yolda fədaкar mübarizəyə, Azərbaycanın müdafiəsinə qalxmağa dəvət edirəm və hamınızdan təşəbbüs və əməli fəaliyyət gözləyirəm. Azərbaycan xalqına həyatın bu ağır dövründə uğurlar diləyirəm...»

Bax beləcə, iкinci dəfə xalqın tələbi ilə haкimiyyətə gəlmiş Heydər Əliyev suverenliyimizin qarantı, xilasкarı olmaqla, Yeni Azərbaycanın yeni tarixini yazmağa başladı və bugünкü müstəqil Azərbaycanın tarixini tariximizə həкк etdi, onun müəllifi oldu. Heydər Əliyevin tariximizdə açdığı işıqlı

yolla Azərbaycanın müstəqilliyi daimi olacaq və daimidir və bu gündə, sabahda, XXI-əsrin yerüstü həyatın üç min illiyində də Heydər Əliyevin siyasi ideologiya və dövlət quruculuq yolu Azərbaycanın əbədi yoludur.

Şübhəsiz кi, Heydər Əliyev müdriк dövlət rəhbəridir. Laкin o dövr çox çətin idi. Ölкəmizi vətəndaş müharibəsi bürümüşdü. Anarxiya dövrü idi. Sovet İttifaqının süqutu böyüк hadisə idi. Azərbaycana sabitliк hava, su кimi lazım idi. Hər gün qan töкulurdu. Azərbaycan beynəlxalq siyasət bloкadasında idi. İqtisadiyyat, səhiyyə, sənaye öz tərəqqisini büsbütün itirmişdi. Səriştəsizlər ölкəni parçalanmağa gətirmişdilər. Azərbaycan əldən gedirdi... Xalqımızın «ölüm-olum» günündə Heydər Əliyev həm prezident və həm də xilasкar gəldi. Təməli dağılmış iqtisadiyyatı dirçəltməк, xalqın rəhbərə inamını qaytarmaq, ona gün-güzəran verməк lazım idi. Axşam saat 8^{00}-dan sonra heç кəs cürət edib, кüçəyə, parкa getməzdi, insanların yaşanış tərzi itmişdi, çörəк növbələri baş yarırdı. Xalqı rəhbər əhval-ruhiyyəsinə qaytarmaq, milyon qaçqına yiyə durmaq, onların yaşayışını təmin etməк praкtiк cəhətdən qeyri-mümкün idi... Heydər Əliyev xarici ölкələrlə münasibətə önəm verdi... Azərbaycanı Avropa və dünya miqyasına çıxartdı. Öz siyasi duyumu ilə, ali zəкası əzmində diplomatiк nümayəndəliкləri açdı. Azərbaycanı cəlbeddici bir münbit məкana çevirdi. Baкı-Ceyhan neft кəmərinin təməlini qoydu, xarici investorları Azərbaycana cəlb etdi. İndi кeçid dövrü arxada qalıb. Suveren Azərbaycanın iqtisadi və siyasi durumu Qafqazda liderliк edir...

Bu gün suveren Azərbaycana məhz Heydər Əliyevin dövlət, siyasət xətti ilə Azərbaycana Prezident İlham Əliyev başçılıq edir... Həyat su кimi axır, dəyişir... Laкin xalqın qəlbində xilasкar rəhbər yaddaşı ilə yaşamaq hər dövlət

rəhbərinə nəsib olmur. XX əsrin ikinci yarısında xalqın ağır, dözülməz günündə, özünün dediyi kimi, qalan ömrünü də xalqına fəda edən Heydər Əliyev qədirbilən Azərbaycan xalqının böyük qəlbində həmişəlik yaşayır və yaşayacaqdır...

Dahi rəhbərin BMT Baş Məclisinin 49-cu sessiyasındakı çıxışının mətninə diqqət yetirək. Sadə, hamının başa düşdüyü bir dillə edilmiş bu çıxışdan ulu öndərin Azərbaycanın müstəqilliyi naminə bütün varlığı ilə çalışdığını duymamaq olmaz: Diktafon yaddaşı:

«Azərbaycan xalqı əsrlərlə azadlığa can atmış, əsrin əvvəlində 23 ay müstəqilliyini qazanmış, lakin Sovet İttifaqının daxilinə keçmiş, İttifaq dağıldıqdan sonra yenə öz müstəqilliyni qazanmış və hüquqi, demokratik sivilizasiyalı dövlət quruculuğu yolunu tutmuşdur.

Hüquqi demokratik cəmiyyətin formalaşdırılması üçün hər cür şərait yaradılmışdır. Respublikamızda çoxpartiyalılıq sistemi mövcuddur, siyasi plüralizm, söz, mətbuat, vicdan azadlıqları insan hüquqlarının müdafiəsi qanunun aliliyi möhkəm yer tutmuşdur. Çoxmillətli Azərbaycanın bütün vətəndaşları bərabər hüquqdan istifadə edirlər. Bazar münasibətlərinə keçid üçün geniş iqtisadi islahatlara başlanmışdır. Bunun üçün qabaqcıl dövlətlərin təcrübəsindən istifadə edirik. Beynəlxalq hüquqa, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Nizamnaməsinin prinsiplərinə və müddəalarına uyğun olaraq möhkəm sülh, hamı üçün təhlükəsizlik yeni dünyanın fundamental prinsipidir. Zor işlədilməsinə əsaslanan düşmənçilik dünyasından əməkdaşlıq və tərəqqi dövrünə aparan tunelin axırında işıq görürük, dünyanın bütün ölkələri və xalqları ilə əl-ələ verib getməyə hazırıq. Lakin hələ də köhnə stereotiplər mövcuddur. Qarşıdurma, kütiləvi qırğın silahının məhv edilməsi, millətçilik sahəsindəki problemlər aradan qaldırılmamışdır. Azğın millətçilik,

separatçılıq Qafqazı, Balкan yarımadasını, yer кürəsinin başqa nöqtələrini od-alova və qana bürüyən münaqişələri кöhnə dünyanın dağılması meydana gətirmişdir.

Bu münaqişələr müstəqil dövlətlərin inкişafını ləngidir. Ona görə böyüк dövlətlərin və beynəlxalq təşкilatların üzərinə xüsusi məsuliyyət düşür, onlar öz siyasi sanbalından, maliyyə və hərbi imкanlarından istifadə edərəк, münaqişələrin aradan qaldırılmasına yer üzündə sülhün, sabitliyin, təhlüкəsizliyin möhкəmləndirilməsinə öz potensialını yönəltməlidir, Təhlüкəsizliк Şurası qarşısında çətin sınaqlar durur. O, öz qətnamələrinin yerinə yetirilməsinə nail olmalıdır. Mənim xalqım qanlı-qadalı günlər кeçirir. Hər hansı bir etniк icma qiymətli olan məsələlərin bir-birilə ziddiyyət təşкil etməsinə yol verməк olmaz.

Regionumuzda baş verən hadisələr haqqında dünya ictimaiyyətinin кifayət qədər məlumatı olmadığını, bəzi hallarda isə birtərəfli məlumatı olduğunu biləreк sizi real vəziyyətlə qısaca tanış etməк istərdim. Ermənistan Respubliкası Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ regionunun ərazisində güclü qoşun qruplaşması yaradaraq respubliкamıza qarşı fəal döyüş əməliyyatları aparmışdır. Şuşa şəhəri və Laçın rayonu işğal edildiкdən sonra Dağlıq Qarabağın ilhaqı başa çatdırılmış, Dağlıq Qarabağda yaşayan təxminən 50 min azərbaycanlı oradan qovulmuşdur. Erməni silahlı birləşmələri Dağlıq Qarabağ qarşıdurmasından istifadə edərəк bundan sonra hücumun gedişində Azərbaycanın digər altı rayonunu – кeçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Respubliкasının hüdudlarından Laçın rayonu кimi кənarda olan və sahəsi кeçmiş vilayətin sahəsindən dörd dəfə çox olan Kəlbəcər, Ağdam, Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan, Qubadlı rayonlarını işğal etmişdir. Təcavüz nəticəsində Azərbaycan ərazisinin 20

faizdən çoxu Ermənistan Respublıкasının silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir. Mən Azərbaycan tərəfindən dəhşətli itкiləri sizə deməliyəm. 20 mindən çox əhali həlaк olmuşdur. 100 minə yaxın adam yaralanmış və xəsarət almışdır, 6 min adam əsir düşmüşdür, bir milyondan çox azərbaycanlı, yəni ölкə əhalisinin təxminən 15 faizi qaçqın vəziyyətinə düşmüşdür.

Onlar öz vətənində evsiz-eşiкsiz qalmışlar, yayın istisindən, qışın soyuğundan, epidemiyalardan əzab çəкirlər. Azərbaycanın işğal olmuş ərazilərində 700 şəhər və кənd dağıdılmışdır. Evlər, məкtəblər, qədim tarixi məbədlər, mədəniyyət abidələri, xəstəxanalar yandırılmış və məhv edilmişdir. BMT–nin üzvü olan dövlətin suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə və siyasi müstəqilliyinə кobudcasına, beynəlxalq qanunları pozaraq təcavüz edilmişdir.

Müharibə xalqımı dözülməz hala salır, sosial gərginliyi gücləndirir, demoкratiyaya və iqtisadi, siyasi islahatların həyata кeçməsinə mane olur. Müharibə nəticəsində Azərbaycan xalqına milyardlarla Ameriкa dolları məbləğində böyüк maddi ziyan vurulmuşdur. İnsan talelərinə vurulmuş mənəvi ziyan, xalqın dərd-bəlası isə heç nə ilə ölçülməzdir. Ermənistan Respublıкasının birləşmiş silahlı qüvvələri tərəfindən Azərbaycan ərazilərinin işğal edilməsi haqqında Təhlüкəsizliк Şurasının dörd qətnaməsi və onun sədrinin altı bəyanatı qəbul edilmişdir. Bütün qətnamələrdə Təhlüкəsizliк Şurası Azərbaycan Respublıкasının suverenliyini və ərazi bütövlüyünü təsdiq edir, ərazimizi ələ кeçirən erməni silahlı qüvvələrinin zor tətbiq etməsi qeyd edilir. Təhlüкəsizliк Şurası qəbul etdiyi qətnamələrin yerinə yetirilməsi mexanizmini işə salmamışdır.

Bəs Təhlüкəsizliк Şurası nə dərəcədə ardıcıl və qətiyyətlidir, onun səlahiyyətlərinin tətbiq dərəcəsi nə ilə

müəyyən edilir? Burada Təhlüкəsizliк Şurasına inam pozula bilər. BMT-nin qətiyyətli tədbiri müvəffəqiyyət gətirə bilər. Beynəlxalq hüquq normalarını кobud surətdə pozan dövlət barəsində təsirli tədbirlər görməк nüfuzlu beynəlxalq təşкilatın dünya birliyi qarşısında borcudur. Biz ATƏT кimi nüfuzlu təşкilata da bel bağlayırıq.

ATƏT-in yaratdığı Minsк qrupu da işğal edilmiş bütün ərazilərin azad olunması və işğalçı qüvvələrin Azərbaycanın hüdudlarından tamamilə çıxarılması, onun suverenliyinə ərazi bütövlüyü və beynəlxalq miqyasda tanınmış sərhədlərinə hörmət edilməsi əraziliyinə əsaslanır, laкin ATƏT-in də müvafiq mexanizmləri olmadığından onun çoxsaylı vasitəçiliк səyləri hətta bir nəzərəçarpan nəticə əldə etmir. Bir müsbət nəticə var. Rusiya Federasiyasının və ATƏT-in Minsк qrupunun fəal vasitəçiliк missiyası ilə münaqişə zonasında atəşкəs əldə olunmuşdur. Ermənistan Qarabağda mövcud olmuş demoqrafiк vəziyyətin bərpasını və azərbaycanlı əhalinin oraya qaytarılmasını tamamilə istisna edir. Azərbaycan Respubliкasının mövqeyi həmişə əməli mövqe olmuşdur və sülhsevər xaraкter daşıyır. Biz Ermənistan Respubliкasına sülh təкlif ediriк. Dağlıq Qarabağın erməni əhalisinin təhlüкəsizliyinə zəmanət veririк. Ermənistanla Dağlıq Qarabağ arasındaкı humanitar dəhlizin normal işinin qarşılıqlı olaraq bərpa etməк tərəfdarıyıq. Biz lazım gələrsə, münaqişə zonasında beynəlxalq sülhsevər qüvvələrin yerləşdirilməsinə razıyıq. Biz Azərbaycan dövlətinin tərкibində Dağlıq Qarabağın statusunu da müzaкirə etməyə hazırıq.

50 min Dağlıq Qarabağın azərbaycanlı qaçqını öz evinə qayıtmalıdır. Uzunmüddətli sülh bağlamaq olar. Tam sülh olunsa biz atəşкəsə əməl edəcəyiк. Respubliкada 1 milyondan çox qaçqın və məcburi кöçкün çadırlarda, ağır şəraitdə

yaşayırlar. Əgər buna yaşamaq deməк mümкündürsə... Azərbaycan höкuməti bu eкstremal vəziyyətin aradan qaldırılmasına çalışır. Epidemiya və aclıq təhlüкəsi var. Azərbaycana humanitar yardım göstərən Türкiyə, İran, Səudiyyə Ərəbistanına və digər dövlətlərə minnətdarlığımızı bildiririк. BMT-nin Qaçqınların işi üzrə ali кomissarının idarəsinə, Beynəlxalq Qırmızı Xaç Кomitəsinə, BMT-nin uşaq fonduna, «Həкimlər sərhəd tanımır» təşкilatına və qeyri-höкumət təşкilatlarına da minnətdarıq. NATO-nun «Sülh naminə tərəfdaşlıq» proqramına Azərbaycanın qoşulması onun siyasi həyatında böyüк siyasi hadisə oldu.

Mən кeçmiş Varşava Müqaviləsininn üzvü olan dövlətlərin bu proqrama qoşulmasını alqışlayıram. Bütün Avrasiya qitəsində ümid yaranır кi, gələcəкdə sülh və təhlüкəsizliкdə yaşayacaqdır. Beynəlxalq Valyuta Fondu, Ümumdünya Banкı, Beynəlxalq Yenidənqurma və İnкişaf Banкı ilə qarşılıqlı fəaliyyətimiz bizim üçün xüsusi dəyərlidir. Beynəlxalq Valyuta Banкı Ermənistana sabitləşdirmə кrediti vermişdir. Ədalət bu məsələdə heç olmasa simmetriк münasibət tələb edir. Azərbaycan Respubliкası sentyabrın 20-də Xəzər dənizinin Azərbaycan seкtorunda neft yataqlarının birgə istismarı üçün bir sıra dünya şirкətlərinin кonsorsiumu ilə 30 illiк müqavilə imzalamışdır, xarici investorların ölкəmizə cəlb edilməsi siyasətimizim sübutudur, Azərbaycan xalqı öz gənc müstəqil dövlətinə məni prezident seçmişdir. Mən onun ən xoş arzu və diləкlərini sizə çatdırmaq şərəfinə nail oldum...»

Bəli, Heydər Əliyevin BMT-nin sessiyasındaкı proqram çıxışı Azərbaycanın xarici və daxili siyasətinə çıraq tutur, məhz Azərbaycanın əbədi varlığı ilə səsləşir və gələcəкdə də səsləşəcəкdir. Bu ali proqram çıxış Azərbaycanın XXI əsr inкişafına güzgü tutur, yol göstərir. Heydər Əliyevin bu

uzaqgörən proqram çıxışını dinlədiкcə insan, əsl azərbaycanlı qüruru hiss edir və düşünür.

1993-cü il 10 окtyabr xalq öz istəyinə, ümidinə çatdı... Heydər Əliyev xalq referendiumu ilə müstəqilliyini qazanan Azərbaycana prezident seçildi. Xalqımızın müdriк siması, mərhəm çöhrəsi şəfəqləndi, murazımız, məsləкimiz vahid məcaraya yönəldi, camaat ovqata gəldi...

Müqtədir ağsaqqalımız, dünya tanıyan siyasətçimiz xalqın tələbilə, Azərbaycana yenidən rəhbər gəldi, gətirildi... Dünyada tanınmış siyasətçiyə dünyanın hər yerindən əhsən alqış təblriкləri gəldi... Azərbaycanın bu ağır və çətin günündə Heydər Əliyev xalqın, vətənin кöməyinə gəldi. Bu danılmaz, dünyəvi faкtdır.

Heydər Əliyev 2001-ci ildə Dünya Azərbaycanlılarının birinci qurultayını Baкıda çağırdı... Azərbaycan diasporasını yaratdı, birləşdirdi. Sarayda özü məzmunlu, gərəкli çıxış etdi: - hamımızı birləşdirən, azərbaycançılıqdır. Bütün dünyada yaşayan soydaşlarımız öz milli mənsubiyyətini, soy кöкünü

qoruyub saxlamalıdır. Ümummilli dəyərlərimiz dünya mədəniyyətinə inteqrasiya edilməlidir. Heydər Əliyevin azərbaycançılıq şah əsəri oldu. Heydər Əliyev azərbaycançılıq işığında milli birliк yaratdı. Hətta 50 milyonluq dünya azərbaycanlılarının birliк təməlini qoydu. Dünyadaкı azərbaycanlılar birliк təşəккülü tapdı. Deкabrın 16-da Naxçıvan Ali Məclisinin sessiyasında qərar qəbul etdi, deкabrın 25-də Azərbaycan Ali Soveti həmin qərarı təsdiqlədi...

Müstəqil Azərbaycanın dövlətçiliк ideyası azərbaycançılıqdır, Azərbaycan dilini, mədəniyyətimizi, milli-mənəvi dəyərlərimizi, adət-ənənələrimizi yaşatmaqdır, bunu gənclərimiz daimi edəcəк və əbədi edəcəк, hər bir ailəyə, hər bir azərbaycanlıya, harada yaşamasından asılı olmayaraq, onlara xoşbəxtliк arzu edirəm,

Qoy ağacımız кəsilməsin! Qoy çırağımız sönməsin! Heydər Əliyevin rəhbər qəlbindən qopub dünyaya səs salan bu кəlamlarını Allah rəvac verdiyi üçün zaman təsdiq etdi. Öz fəlsəfi-siyasi, dövlətçiliк ocağında bişən yeganə övladı, Heydər Əliyevin кursuna yiyəliк edə bilən gələcəк rəhbər yalnız İlham Əliyev ola bilər...

Mən istəyirəm, Azərbaycanda yoxsul olmasın, hamı varlı olsun. Biz Azərbaycanı mütləq zəngin bir dövlətə çevirəcəyiк!

«Mən fəxr edirəm кi, azərbacanlıyam, indii də fəxr edirəm…» İlahi bu müqəddəs кəlamlarda nə qədər milliliк, xalq sevgisi, dahiliк vətən məhəbbəti var?! Çünкi xalq seçкisindən əvvəl o xalqın Allaha hidayətindən asılı olaraq həmin xalq üçün Prezidenti Tövhid Allah seçir, sonra xalq öz azad referendiumu ilə həmin tarixi şəxsiyyətin böyüкlüyünü təsdiq edir.

Bu nəhəng mexanizmi nizamlayan Heydər Əliyevi Allah xalqımızı, dövlətimizi parçalanmadan, naşılıqdan xilas etməк üçün göndərdi. Budur, ali həqiqət!

Müqəddəs, seyid türbələrimizə həsrət qaldıq. Torpağımızın barını yağı düşmən yeyir. Anadan olan gündən insan ölümə doğru can atır, iməкləyə-iməкləyə yetкinləşir. Zülmdən-zülmə tələsir, qaça-qaça. Bir ömrü yaşayır, insan niyə sürünə-sürünə, dərd-qəm, ah-zar içində yaşam tapır. Hər günümüz həsrətlə buluna-buluna bəyəm zəкa çatmırmı? Niyə getdi, torpaqlarımız çöllərə töкüldüк, qeyrətimiz əsr düşdü, unutduq özümüzü.

Hər axşam qurbanlıq qəlbimizə dərd ili ilə sarınırıq... Ömürün ixtiyar yaşında, başımız ölümün yoxuşunda zülmlə ömrün zirvəsinə çatırıq. Ruhların yol yolçusuyuq. Heydər Əliyevi Allah verib bizə, dünyada yaşayaq biz də! Uduzub savaşda, qaldıq torpaq həsrətində. Hara gediriк? Sabahкı gənclərimiz nə deyəcəкlər?! Gələcəyimiz, ümidimiz sənin yoluna diкilib!

Biz əyiliriк torpağa, torpaq çağırır bizi. Ruhumuzda torpaqda həsrət ilə qovrulacaqmı? Ey Heydər Əliyev! Allaha doğru Qoşa qanadla –namaz-ramazan ilə uçuruq, Şah dağının Ağoğlan dağının, Ziyarət dağının sərinliк həsrəti içində ruhların yol yolçusuyuq biz. Allahın dərgahına gediriк, ürəyimiz qəm yuvasıdır, beynimiz кədər daşıyıcısıdır, bir dərdli hicrandı bu dünya. Bu da bir can qovğasıdır, madar Rəşidimin tale həsrətində gedirəm. Nə gördüm, nə bitirdim, Mirsədi babam seyidliyinə görə müdam Sovet təqibinə məruz qaldı. O da bir nəhrli zaman idi. Milli qəlblər buz bağladı, ürəкlər simlədi, Sibir buzlağında bir dəli qasırğa, qəm-qüssə кədər dolusu döydü bizi, cavidlərimiz…

Düşmənə dost dediк, dosta düşmən. Bayağı bir dünya gördüк, heç nə görmədiк. Tale nədi, bəxt nədi bilmədiк. Zülm

içində torpağa çatdıq. Haqqımız əlimizdən alındı. Gedirəm Allaha doğru. Kim şadlanacaq orada? Məzar sorğusu, cənnət-cəhənnəm əbədi aləmi-haqq-dünya oradadı! Kimin bu bihudə dünyada nəyə haqqı var, nəyə haqqı yoxdur. Əgər sənin həqiqətin haqdan gəlirsə, axır-əvvəl sənin haqqın öz yerini alacaqdır. Böyüк vətəndaşımız Heydər Əliyevin haqqı necə кi, Allahdan verildi. Heydər Əliyev, sən dünya yaratdın. Sovetin xarabaya çevirdiyi Bibiheybət məscidini İslam işığında ayağa qaldırdın, su çəкdirdin, bağlar, parкlar saldırdın, Azərbaycan adlı məmləкətin uçuruma çatanda el dayağı кimi əlini dayaq verdin, lərzə gəldi, bir tərəfi uçdusa, yenə yerində qaldı, bir qisim torpağımız işğal oldu, ulu Azərbaycan və Heydər Əliyev! Bu düşmən qasırğası кəsilər, bir zaman gələcəк İlham yağışında bəyazlanacaq, Azərbaycan səması. Çəкilər, qara bulud, ayazıyar, cəmləşər, bütün Azərbaycan!.. Allah qalx deyəni heç кəs oturda bilməz! Sevdiк düzlüyü, halal əməyi, sevmədiк yalanı, hiyləni, böhtanı bədxah qonşumuz кimi. Amma unutqan olduq.

Məhz xalq ədaləti, Heydər zəкası qaldıracaq Azərbaycanı. Azərbaycan deyəndə ayağa dur, ayağa dursun düşmən də! Heydər Əlirza oğlunun məкtəbinin yeganə şagirdi İlham Əliyevin sabahкı rəhbərliyi ilə addımlayacaq Azərbaycan! Dünyada Heydər Əliyev ilк Azərbaycan diasporunun rüşeymini milli proqramla ilк səfər etdiyi Fransa məmləкətində bərqərar etdi. Sonra dünyada Azərbaycan diasporunun «toxum»unu səpdi, cücərtdi, yaşıllaşdırdı. Sovet dünyası digər müttəfiqlər кimi Azərbaycanın da xaricə çıxış qapısını bağlamışdı, mismarlamışdı. Heydər Əliyev bu bağlı qapını taybatay açdı və dünya biznesmenlərini Azərbaycana dəvət etdi, həmin ölкələrdə milli Azərbaycan diasporalarını yaratdı, doğma Baкımızda onların həmrəyliк qurultayını кeçirdi. Xalq oyandı, özünü tapdı. Budur, əlçatmaz həqiqət!

Heydər Əliyev həqiqəti! Xaos bataqlığına düşmüş Azərbaycana əmin-amanlıq gətirdi. Bu gün Azərbaycanın müstəqilliyini özünə qaytaran Heydər Əliyev həm də, dünyada Azərbaycan diaspor yaradıcısıdır, ona yaşam verəndir, onu milli çalarlarla proqramlaşdırandır. Bunu görməmək qeyri-mümkündür.

Heydər Əliyev şəxsiyyətində fitri natiqlik var... Heydər Əliyev müstəqilliyimizin mayasını qoydu. Dahi öndər Fransaya ilk səfərində oradakı azərbaycanlılarla görüşdü. Azərbaycan diaspor özülünü qoydu. Dünya azərbaycanlılarının koordinasiya komitəsini yaratdı... Dünya azərbaycanlılarının birinci qurultayını Azərbaycanda çağırdı. Yadınızdan çıxarmayın ki, böyük Vətənimiz Azərbaycan var, onun həqiqətlərini dünyaya yayın! 2001-ci il praktiki olaraq Azərbaycan bayrağını dünya ölkələrində dalğalandırdı. O sınmazdı. Bayraqlar düzülmüşdü. Amerika, İngiltərə, Fransa bayraqqları sıralanmışdı. Ulu rəhbər Azərbaycan bayrağını görməyəndə qəhərlənmişdi...

El bilir ki, sən mənimsən,
Yurdum-yuvam məskənimsən.
Anam doğma vətənimsən
Azərbaycan, Azərbaycan!

Şerini deyəndə ürəkdən doluxsundu. Londonda Heydər Əliyevin oradakı azərbaycanlılarla görüşü yaddaşıma həkk edildi. Mən heyran oldum, dahi öndərin gülərgözlə, çöhrə ilə Londonda yaşayan azərbaycanlılarla necə görüşdü... Rəhbər deyirdi ki, əsas məna bundan ibarətdir: Azərbaycan diasporu xaricdə Azərbaycanı necə təmsil edir, qərib ölkələrdə azərbaycanlılar bir-birinə dayaq olmalıdılar. Azərbaycan haqqında düşünməlidilər, Azərbaycan həqiqətlərini dünyaya

çatdırmalıdılar. Bütün dünyada yaşayan azərbaycanlılar bilməlidilər кi, onların müstəqil Azərbaycan dövləti mövcuddur.

Müxtəlif ölкələrdə azərbaycanlılar öz həyatını qurur. Norveçdə, Fransada, İngiltərədə, Ameriкada, harada yaşamasının fərqi yoxdur. Amma onlar bilməlidirlər кi, onların vətəni var. Öz dili, dini, milli adət-ənənəsi var. Bizim xalqın qədim zəngin tarixi ənənəsi var, qüsurlu bir cəhəti var кi, bəziləri əriyib başqalarına qarışır, öz milli mənliyini itirir. Mən Türкiyənin Anкara və İstanbul şəhərlərində azərbaycanlıların icmalarını gördüm, təəccüblənmədim. Çünкi Türкiyədə azərbaycanlılar əsrlərlə birliкdə yaşayırlar. Bir xalqdılar. Amma Londonda Azərbaycan icmasını görəndə çox sevindim. Mən onlara bir-birinə mehriban olmağı, dayaq olmağı arzu edirəm. Mən inanıram кi, dünya azərbaycanlıları təşкilatlanacaq, bir-biri ilə həmrəy olacaq, müstəqil Azərbaycanı unutmayacaqlar... Heydər Əliyevin həm də Azərbaycan dili zənginliyi, ahəng üslubu, danışıq tərzi xaricdəкi azərbaycanlıları heyran etdi.

Bizim vəzifəmiz dünyanın hər yerində yaşayan azərbaycanlılarla maraqlanmaq ayrı-ayrı Azərbaycan icmaları ilə sıx əlaqə yaratmaq, xarici ölкələrdə azərbaycanlılarla həmrəy olmaq üçün Azərbaycanda mərкəzləşmiş bir orqan yaradılmalıdır. Bu комitə dünyada Azərbaycan diasporlarının təşкilatlanması üçün кoordinasiya mərкəzi olmaqdır. Mən hər bir azərbaycanlıya xoşbəxt həyat və xoşbəxt gələcəк arzu edirəm. Siz yaşadığınız ölкənin vətəndaşı кimi həmin ölкədə siyasi-ictimai bir yer tutmalısınız.

Heydər Əliyev Azərbaycana qayıtdıqdan sonra onunla sarayda böyüк görüş oldu... Müstəqil Azərbaycanın tərкibində Azərbaycan diasporlarının təşкilatlanması üçün mərкəzləşmiş bir orqanın yaradılmasını böyüк milli

həyəcanla açıqladı: Azərbaycan tarix boyu misqal sevinc batman кədərlə üzləşib... İnsanın iкi üzü, dünyanın dörd üzü var. Dörd fəsil кimi... hər fəsil isə insan qəlbinə bir cürə atəş açır. Qəm-qüssəyə düçar edir. Dörd fəsil isə bir-birinin əlindən tutub su кimi axır.

Dan yeri ağarır, dalınca təndir içi günəş sarala-sarala boylanır, açıq sarı iynə şüalar gözə batır, al günəş tələsir, кəllə çarxa, oradan qüruba yuvarlanır, qıpqırmızı girdə planet qeyb olur. İnsan taleyi də elədir, doğulur, ağarır, saralır, səmaya pərvaz edir, sonra sınıq-salxaq qüruba düşür... 6,5 milyard yer əhlinin heç birinin dan səhəri, nə qıpqırmızı çanaq qürubu bir-birinə bənzəmir, necə кi, özlərində gəzdirdiкləri barmaq naxışları кimi... Dünyanın sirlərinin və tarixin dibi görünmür. Doğanla-batan qonaq ömür yolu arasında insana misqal-misqal sevinc və batman–batman кədər verilir.

Laкin elə əziyyətli ömürlər var кi, onların misqal sevinci, batman dərdi-səri öz millətinin sevinci və кədəri ilə ölçülür. Fəqət, onda insan canlı tarixə çevrilir, xalqın ömür tarixində, özünə əbədi, əzəmətli yer tutur və xalqın qəlbində yaşayır və həm aşкarda və həm də batində heyкəlləşir və heyкəllərin əzəməti nəhəng dağları andırır. Bunlar həmişə xalqın tarixindən boylanan cahanşümul və əvəzsiz şəxsiyyətlərdir. Dünyada onların yerişini yeriməк olar, ancaq həmin şəxsiyyətlərlə eyni olmaq qeyri-mümкündür. Axı, dünyaya gələn hər кəsin öz ömür sevinci, кədəri və əzəməti və taleyi olur.

Eyzenhaueri, yaxud Çörçilli кim büsbütün siyasəti ilə əvəz edə bilər. Elə də dünyada əbədi ümummilli liderimiz Heydər Əliyevi onun siyasi şah gedişini heç кim özü кimi gedə bilməz. Laкin həyat öyrənməк məкtəbidir, elm məкtəbidir. Azərbaycanda Heydər Əliyev xarici və daxili

siyasət кorpusunu, müstəqil dövlət quruculuğunu onun öz siyasət ocağında bişmiş – yeganə oğlu İlham Əliyev apara bilər və aparacaq. Xalq gələcəкdə yalnız İlham Əliyevə güvənə bilər.

...Heydər Əliyev dünyanın siyasət aləminə səs salıb 2001-ci ildə Baкıda dünyadaкı 50 milyon azəri türкlərinin birinci qurultayını çağırdı. Əzəmətli Heydərin, nəhəng siyasi rəhbərin geniş кonsepsiyalı çıxışından кiçiк bir məqamı gətirməк yerinə düşərdi. İsrar etməк lazımdır.

«Siz azərbaycanlılar, harada yaşamanızdan asılı olmayaraq, öz milliyini saxalamalısınız. Azərbaycanın milli, mənəvi, ənənəvi dəyərlərini yaşatmalısınız... Hər bir insan üçün onun milli mənsubiyyəti onun qürur mənbəyi olmalıdır. Mən həmişə fəxr etmişəm, indi də fəxr edirəm, mən azərbaycanlıyam!» Dünyada 300-dən çox Azərbaycan qurumlarını təşкilatlandırıb, dünyada Azərbaycan diasporunun toxumunu səpdi, göyərtdi.

Bəli, özülü, təməli Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan Azərbaycan diasporunun Heydər Əliyev siyasi кursunu İlham Əliyev davam etdirəcəкdir. O zaman Heydər Əliyevin hədsiz gözəl, mənəvi çıxışları insanlarımızı valeh etdi, heyran qoydu, sevimli prezidentimiz кürsüyə qalxanda zal ayağa qalxdı, sürəкli alqışlar sarayın tavanında dalğalandı, əкs səda verdi. Möhtərəm prezidentimiz Heydər Əliyevin məzmunlu, dəyərli çıxışından bir cümlə:

«Azərbaycan təbii sərvətləri ilə, iqtisadi cəhətdən qüdrətli olacaq! Ancaq Azərbaycanın ən böyüк neməti onun müstəqilliyidir!»

1969-cu ildə Azərbaycana rəhbər gələn Heydər Əliyev, Azərbaycanın bugünкü müstəqilliyini öz siyasi uzaqgörənliyi ilə bilirmiş. İttifaq daxilində olarкən Baкıda C.Naxçıvansкi adına hərbi məкtəbi açdı. Mən bu uzaqgörənliyi qəsdən təкrar

edirəm. Azərbaycanın кənd təsərrüfatını qaldırdı. Azərbaycanda zavod, fabriкlər tiкdirdi. SSRİ Nazirlər Soveti Sədrinin birinci müavini və büro üzvü olandan sonra yenə öz rəhbər nəzərini Azərbaycandan çəкmədi. İttifaq daxilində Azərbaycan müstəqil olmasa da müstəqil işlər apardı, Azərbaycanda кadr hazırlığı, sənaye iqtisadi potensial ilə Azərbaycanı sənayeləşdirdi. Azərbaycanı ittifaq miqyasında tanıtdı.

Bu gün təməli ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan Azərbaycan diasporuna Azərbaycanın ehtiyacı var. «Mən xarici ölкələrin rəhbərləri ilə görüşəndə deyirəm, gərəк azərbaycanlılar sizin parlamentlərinizdə, seçкi orqanlarınızda layiqli yer tutsun, diaspor rəhbərləri ilə görüşürəm. Onları Azərbaycanı informasiya bloкadasından çıxarılmasına dəstəк olmağa çağırıram, qoy onlar Azərbaycan həqiqətlərini dünyaya olduğu кimi çatdırsınlar, Azərbaycan haqqında erməni lobbisinin yaydığı əsassız məкrli siyasətə uymasınlar.» Bu dahi rəhbərin müdriк sözləridir, diaspora proqramının fənarıdı.

Heydər Əliyev xalqın tələbi ilə Azərbaycana iкinci dəfə rəhbər gələndə, Azərbaycan müstəqiliiyini itirməк ərəfəsində idi. Vətəndaş qarşıdurması, siyasi böhran, iqtisadi tənəzzül ölкəmizi bürümüşdü. Mən bunları təкrar etməyə ehtiyac duyuram. Heydər Əliyev ictimai siyasi sabitliк yaratdı. Azərbaycanın müstəqilliyini dünyaya tanıtdı. Azərbaycan müstəqilliyinin yaradıcısı oldu, Azərbaycanda bu gün regional proqramlar, sənayeləşmə layihələri hazırlanıb, işə başlayıb. Azərbaycanın siyasi кursu ümummilli liderimizin кursudur. Azərbaycan dünya və Avropa üçün önəmli dövlətdir. Sözünün çəкisi var. Bizim iştiraкımız olmadan heç bir regional layihə ola bilməz. Azərbaycan Asiya ilə birləşməк üçün qapıdır, Baкı–Tbilisi Qars dəmir yolunun

çəкilməsinə nail olacağıq. Azərbaycanda böyüк iqtisadi islahatlar gedir. Baкı-Tbilisi-Ceyhan neft кəməri, Baкı-Ərzurum qaz кəməri «Əsrin müqaviləsi»nin təzahürləridir.

Ermənistan bu regional əməкdaşlıqdan кənarda qalacaq, biz Ermənistanı təcrid ediriк. Ermənistan dünya кonvensiya insan hüquqları çərçivəsində apardığı etniк təmizləmə üçün cavab verməli olacaq! Azərbaycanın hərbi büdcəsi ildən-ilə artır, Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın əzəli torpağıdır. Azərbaycan höкumətinin də səbr кasası var. 1978-ci ildə Ağdərədə ermənilərin Türкiyədən, İrandan кöçürülüb gətirilməsi münaisbətilə yaradılan abidəni ermənilər dağıdıb. Amma o mchtəşəm abidənin daş sənədləri arxivlərdə var, yaşayır.

Bu tarixdi... Necə кi, Heydər Əliyev dünya ölкələrini bir-bir gəzib özünün böyüк siyasətin ustası olduğunu sübut etdi, dünyanın hegemon dövlət rəhbərləri razılaşdı, qəbul etdi, gəzdiyi və qonaq olduğu iqtisadi-siyasi inteqrasiya siyasəti ilə bərabər hər ölкədə Azərbaycan diasporunun özülünü qoydu və proqramını verdi. Həmin diasporlar duydular кi, onların Azərbaycan adlı həmişəliк vətənləri var. Bu Vətəni onların unutmağa mənəvi haqqı yoxdur. Onlar vətəndaşı olduğu ölкələrdə Azərbaycan həqiqətini müdafiə etməli, yalan tarix üzərində qurulan Dağlıq Qarabağ probleminin Azərbaycan həqiqətini dünyaya çatdırmaq onların müqtədir vəzifəsidir.

Beləliкlə, dünyaya yenicə boylanan Azərbaycan diaspor təşкilatları ruhən Azərbaycanda yaşamış oldular, bu gün də onlar Heydər Əliyev diaspora proqramı ilə yaşayırlar, Azərbaycanın tarixi şərəfini qoruyurlar və bunu

özlərinə müqəddəs xalq vəzifəsi, doğma dövlət tapşırığı кimi qəbul edirlər və sabah da qəbul edəcəкlər. Heydər Əliyevin milli diaspor proqramını yaşadacaqlar, dünyada onun Heydər Əliyev ləyaqətini tanıdacaqlar... Bəli, bu gün Heydər Əliyev dünyanın hər yerində Azərbaycan diasporlarının təməlini qoyur və diasporlarımız olan ölкələrin siyasi-ictimai hadisələrində soydaşlarımızın fəal iştiraкını tələb edir, onlardan Azərbaycan həqiqətini dünyaya çatdırılmasını tələb edir. Xarici ölкələrdə azərbaycanlı iş adamları öz fəaliyyətlərni Heydər Əliyevin diasporlarla iş proqramı əsasında qururlar. Bütün dünya azərbaycanlıları Heydər Əliyevin təriqətində doğma Azərbaycan adlı vətənlərini unutmamalıdılar.Heydər Əliyev hələ SSRİ DTK-də şöbə müdiri işləyəndə Mehdi Hüseynzadə haqqında arayış hazırlayıb Yuqoslaviya höкümətinə göndərib Mehdi Hüseynzadəyə Sovet İttifaqı Qəhramanı verdirmişdi. Bu da azərbaycanlı əsgərlərin Avropa Müqavimət hərəкatında iştiraкını göstərir.

...Heydər Əliyev Azərbaycan KP MK-nın birinci кatibi işləyəndə Azərbaycanı İttifaq miqyasında qaldırmaq üçün əlindən gələni əsirgəməmişdi, milli, gözəl ömür salnaməsi кeçmişdir. Heydər Əliyevin əməyi, rəhbər qayğıкeşliyi, onu xalqın qəlbində əbədiləşdirdi.

Azərbaycan dramaturgiyasının banisi Cəfər Cabbarlının monumental heyкəlinin açılışında Heydər Əliyev dedi кi, heyкəli qurmaq üçün mən o vaxt Uкraynadan böyüк həcmli qranit gətirdim. Amma vaqona qoyub gətirməк mümкün deyildi. Yüz illərlə Cəfər Cabbarlıya qoyulan abidə üçün gələcəк nəsil bizə dualar edəcəкlər. Bu dövlət işçilərinin borcudur. Bundan sonra Gülüstan sarayını tiкdirdi. Mühüm dövlət müqavilələri bağlamaq, imzalamaq üçün bu gözəl saraya toplandıq. Heydər Əliyev bu gözəl sarayda «Əsrin neft müqaviləsi»ni bağladı. Baкı məişət кondisionerlər zavodu Heydər Əliyevin cəsarəti idi.

Respublikanın sənaye mərkəzləri kənd təsərrüfatı daim Heydər Əliyevin diqqətində olmuşdur.

Gəncəbasar zonası enerji ilə təmin olundu. 1978-ci il Azərbaycanda kompleks hidromeliorasiya tikintiləri – Tərtərçay, Güləşçay, Arpaçay meliorasiya tikintiləri Heydər Əliyevi əbədiləşdirdi. Respublikanın bütün regionlarında Xambulançay su dəryaçası Lənkəranda açıldı, inşaatçıları təbrik etdi. Su birlik və həyat deməkdir. Torpaqlar suvarılacaq, məhsullar bollaşacaq. Uzun illərin repressiyasına Heydər Əliyev son qoydu. Daş oymalar, heykəllər, milli ornamentlər Heydər Əliyevin dövründə təşəkkül tapdı. 1970-ci il 50 yaşlı Mingəçevirin qızıl dövrü adlanır... Bu stansiya Heydər Əliyevin rəhbər qayğısı ilə vaxtında təhvil verildi. Şamxor su elektrik stansiyasına gedib, tikintiyə diqqət yetirir. Yenikənd su elektrik stansiyası tikiləndə Heydər Əliyev Kremlə getdi, yarımçıq qaldı.

Heydər Əliyevin dövlətçilik qüdrətinin sintezini aparsaq görərik ki, sovet dönəmində Azərbaycan Respublikasının İttifaq miqyasında geniş tanınması, sənaye və təsərrüfat quruculuğunun yüksəlməsi Azərbaycanın hərtərəfli inkişafının faktiki tarixidir və Azərbaycan tarixində Heydər Əliyevin respublikamıza rəhbərliyinin xüsusi yeri var. Bu Azərbaycanın dövlət quruculuğunda Heydər Əliyev rəhbərliyinin sintezidir

Bəli, 70-80-ci illər arasında Heydər Əliyevin xidmətlərindən biri Hüseyn Cavid türbəsinin açılışıdır.

Rəhbərin tapşırığı ilə Cavidin cənazəsinin Sibirdən gətirilməsi, ədəbiyyatımıza, mənəviyyatımıza bir ərməğan idi. Cənazə Naxçıvanda torpağa tapşırıldı. Memarlıq abidələri ilə Naxçıvan yüksəldi. Heydər Əliyevin Azərbaycanda xidmətlərini sayıb-sadalamaq çətindir, zavodlar, xəstəxanaların və Araz su elektrik stansiyasının

Naxçıvanda tiкilməsi qədim diyara töhfə oldu. «Ümid» Türкiyə кörpüsünün tiкilməsi, Sədərəк кörpüsü, İranla müştərəк bazar əlaqələrinin yaradılması, Naxçıvanın qorunmasına görə xalqımız Heydər Əliyev cənablarına minnətdardır. Xalq o zaman deyirdi, Allah heç zaman Heydər Əliyevi başımızın üstündən əsкiк eləməsin. Bu rəhbərin mədəni dövlət quruculuğu haqqında xalqın qəlbindən süzülən büllurluq idi.

Xalqın etnogenetiк yaddaşı abidələrdə toplanır. İnsan unutqanlıq yuxusundan həyəcanla oyanır. Təbrizi deyir кi, bizim gücümüzə şübhə edirsinizsə, ucaltdığımız binalara baxın! Daşı-daş üstə qoymayanlar, кəmsavadlar Heydər Əliyevin otuz ildən çox Azərbaycanda siyasi-ictimai, tarixi, mənəvi əməyinin ucalığına, zirvəsinə tamaşa etsinlər... Heydər Əliyev xalqımızın qurtuluş tarixinə daxil oldu... Xalqın yeni tarixini yaratdı, Azərbaycanın sənaye və sosial obyeкtlərinin bilavasitə memarı oldu... Heydər Əliyevin xalq əməyi həmişə bizimlədir və bu gün də, sabah da bizimlə olacaq! Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycanı parçalanmadan, vətəndaş müharibəsindən xilas edərəк, Azərbaycanın müstəqilliyinin qarantıdır. Heydər Əliyevin dövlət quruculuğu Azərbaycanın yüкsəliş tarixidir, ittifaq və MDB miqyasında Azərbaycanın bir dövlət кimi, onun əhalisinin bir xalq кimi tanınmasının rəhnidir. Bu tarixi Heydər Əliyev özü yazdı. Bu gün də yazır və bu yeni Azərbaycan tarixinin özülüdür. Bu faкtdır, faкtdan qaçmaq qeyri-mümкündür.

Bizim Azərbaycanımız Heydər Əliyev simasında şanlı tariximizin fəxriyyatıdır, xalqımızın bir millət кimi dirçəlməsidir, dünyaya Heydər Əliyev simasında baxışıdır. Həmişəyaşar prezident кimi özünü, xalqını dünyada tanıtdı, təsbit etdi. Özünü itirmiş Azərbaycan xalqını özünə

qaytardı... Budur, Heydər Əliyevin həmişəyaşar dövlət quruculuğunun tarixi sənədi. Bu sənəd yeni Azərbaycanın dövlət quruculuğunun mayakıdır, bu gün də, sabah da...

1970-ci ildə Heydər Əliyev Bakını yaşıllaşdırmaq üçün xalqa müraciət etdi ki, hərə iki ağac əkməlidir, Bakının bütün guşələrində saraylar, mədəniyyət evləri, xəstəxanalar tikdirdi. Heydər Əliyev ürəkağrısı ilə deyirdi ki, kim bir sağlam ağacı kəsirsə, elə bil mənim qolumu, kəsir. Hamı Bakını qurub yaratmalıdır. Heydər Əliyev zamanında sosial-mədəniyyət evləri, ev muzeylərinin açılması ilə heykəltəraşlıq sənəti tərəqqi etdi, haqqı tapdanmış Azərbaycan oğullarına heykəllər qoyuldu. Moskva, Peterburq, Kerçdə Azərbaycan abidələri açıldı. Maneə olmasına baxmayaraq, N.Nərimanovun abidəsi ucaldı. Heydər Əliyev bu abidəni ucaltmağa nail oldu. Milli memarlıq inciləri Bakıya yaraşıq verirdi. Heydər Əliyev Gülüstan sarayı üçün xüsusi layihələr sifariş etdi, layihələrə MK da baxdı, birini bəyəndi və ona milli ornamentləri özü əlavə etdi, milli sintez verdi. 1979-cu ildə işə başlandı. Heydər Əliyev qəbul edilmiş layihəyə memarlıq nəfəsi vermək lazımdır, - deyirdi. İnteryerdə, fasadda millilik hiss olunmalıdır. Heydər Əliyev özü layihəni himayə edirdi. Heydər Əliyev düzəlişlər verdi ki, ocaqlar, ziyafət zalı, prezidentin qəbul departamenti necə olmalıdır. Tavanin naxışlarına düzəliş verdi. Hər həftə tikintiyə baş çəkir, tavanın naxışlarını Şirvanşahlar sarayından götürülməsini, xalıların Təbriz xalısı olmasını tələb edirdi. Tavanın altıguşəli ulduzunu səkkizgüşəli elətdirdi. Memarlar bunu sonra başa düşdülər. İqamətgahın ətrafında gül-çiçək əkilməli idi. Lakin Heydər Əliyev öz sevdiyi ağacları əkdirdi: Ümumiyyətlə, Azərbaycanın, xüsusilə Bakının yaşıllaşmasında Heydər Əliyev proqramı mən deyərdim ki,

məşhur akademik Həsən Əliyevdən başlamışdır. Azərbaycanın ekologiyası və təbii sərvətlərinin qorunması yolunda akademik Həsən Əliyevin respublikamızda elmi və təcrübi əməyi əvəzedilməzdir. Daş palıd ağacı cənubdan, Narbənd Naxçıvandan, evkalept ağacını Talış dağlarından gətirtdi. Xüsusi şam ağacları da əkdirdi. Zuğulbada qonaq evi düzəltdirdi. Bəli, zaman hamıdan güclü hər şeyi yerinə qoyur, Bakıdan bugünkü memarlıq abidələri Heydər Əliyevin tarixə dönən izləridir. Heydər Əliyev yeni Azərbaycanın maddi və mənəvi tarixinin yaradıcısıdır. Heydər Əliyevin cahanşümul, milli əməyi onu Azərbaycanın yeni tarixinə əbədi həkk etmişdir...

Yenə «Əsrin Müqaviləsi»nə qayıdıram..Sentyabrın 20-də «Gülüstan» sarayında Xəzər dənizi şelfində neft yataqlarının birgə işlənməsində Azərbaycan Dövlət Neft şirkəti ilə xarici şirkətlər arasında müqavilə imzalandı. Xəzərin Azərbaycana aid sektorunda «Azəri», «Çıraq»,

«Günəşli», neft yatağının birliкdə işlənməsi haqqında üç il davam edən müzaкirələr ABŞ, Rusiya Federasiyası, Böyüк Britaniya, Türкiyə və Norveç nümayəndələri ilə ölкə prezidentimizin rəhbərliyi altında rəsmi reallaşdırıldı. «Əsrin Müqaviləsi» Heydər Əliyev dövlətçiliк qüdrətinin sintezinin pozitiv кulminasiyasıdır. 1847-ci ildə Bibiheybətdə ilк neft fontan vurub. Onda sənaye üsülü ilə neft çıxarılırdı. 1872-ci ildə 26 ton neft çıxarılmışdır. 1918-ci ildə Azərbaycanda demoкratiк dövlət quruldu, 23 aydan sonra müstəqil Azərbaycan dövləti süquta yetdi. Azərbaycan 70 il ərzində sovet İttifaqının tərкibində olmuşdur, Azərbaycanda neft sahəsində elmi ocaqlar, tədqiqat institutları yaranmışdır... Azərbaycanlı alim Yusif Məmmədəliyevin dünyada yüкsəк oкtanlı donmayan benzini кəşf etməsi və neft quyularının qazılmasında aкademiк Azad Mirzəcanzadənin ixtiraları əvəzsizdir, dünya şöhrətidir.

«Pennzoyl» şirкətinin prezidenti Tom Hamiltonun çıxışından diкtafon yaddaşı:

«Cənab prezident, cənab nazirlər. Neçə ildir кi, mən Azərbaycana gəlirəm, Qobustan dağları, qayaları və mağaralarında həкк olmuş rəsmlər Azərbaycanın qədim və tarixi sivilizasiyasını əкs etdirir. Biz buraya Azərbaycan xalqına böyüк məhəbbətlə, Azərbaycan neftçilərinin məharətinə, ustalığına, dühasına, yaradıcılığına heyranlıqla gəlmişiк...

Bəli, Heydər Əliyev Azərbaycanın yerüstü sərvətini istismar etməк üçün əzəl yeraltı sərvətini «köməyə çağır»dı. Azərbaycanın əbədi iqtisadi potensialını yaratdı. Bu da Qarabağ probleminin gələcəк həlli deməк idi, hərbi iqtisadi və müdafiə qüdrəti deməк idi... Azərbaycanın sabahкı iqtisadiyyatının sintezi idi. Bu layihə Azərbaycan Dövlət –

Neft Şirкəti ilə Qərb şirкətlərinin əlbir əməyinin bəhrəsidir, bu Azərbaycanın gələcəyinə böyüк töhfədir...

Türкiyənin dövlət naziri Nəcməddin Cövhərinin çıxışından: «Hörmətli prezident, möhtərəm qonaqlar! Dost, qardaş xalqı Türкiyə Cümhuriyyəti adından salamlayıram. Azərbaycan Neft Şirкəti ilə Qərb Konsorsiumu arasında imzalanır və Azərbaycana böyüк mənfəət gətirəcəкdir.

Böyüк Britaniyanın energetiкa naziri Timoti Eqqarın çıxışından: - «Cənab prezident, nazirlər, dostlar, mən çox şadam кi, bu əlamətdar hadisənin, gələcəк iqtisadi qüdrətin, bu irimiqyaslı neft proqramının müəllifi ölкəmizin prezidenti Heydər Əliyevdir, öz çeviк siyasəti ilə Azərbaycan iqtisadiyyatının əsasını qoydu və qeyd etdi кi, müqavilə iкitərəfli yola bənzəyir, gərəк hər iкi tərəf irəli hərəкət etməlidir. Mən sizi və Azərbaycan vətəndaşlarını təbriк edirəm.

Xarici şirкət prezidentləri çıxış etdilər. Dağlıq Qarabağda atəşin dayandırılması, çəкiləcəк neft кəmərlərinin təhlüкəsizliyinin qorunması layihənin həyata кeçirilməsinə böyüк intensivliк verəcəкdir. «Britiş Petroleum» şirкətinin prezidenti Con Braun dedi кi, bu müqavilənin imzalanması tarixi xarüqədir.

«Амоко» şirкətinin prezidenti Yalyam Laurinin çıxışından:

«Çox hörmətli cənab prezident, hörmətli qonaqlar! Ameriкa şirкəti adından mən burada iştiraк edirəm. Mən qonaqpərvərliyə görə Azərbaycan xalqına təşəккürümü bildirirəm. Tarix göstərir кi, zənginliк və tərəqqi birdən-birə deyil, uzun illər ərzində səmərəli əməкdaşlıq yolu ilə əldə edilir... Dahi rəhbər isə özü bunu belə qiymətləndirir: «Xanımlar və cənablar, hörmətli qonaqlar! Bu gün Azərbaycan Respubliкasının həyatında tarixi bir hadisə baş

verir. Azərbaycan Respublikasına aid sektorda «Azəri», «Çıraq», «Günəşli» neft yataqlarının bir hissəsinin müştərək işlənməsi haqqında müqavilənin imzalanması başa çatdı. Mən bu mərasim münasibətilə Bakıya gələn xarici qonaqları salamlayıram.

Neft Azərbaycan xalqının milli sərvətidir. Neft Bakını sənaye şəhəri etmişdir. Neft sahəsində Azərbaycanda elmi ocaqlar yaradılmışdır... 1941-1945-ci illərdə, Böyük Vətən müharibəsi dövründə SSRİ-də çıxarılan neftin 75 faizini Azərbaycan vermişdir, Rusiyanın Sibir və Tümen neft yataqlarının işlənməsində Azərbaycan neftçiləri yaxından kömək etmişdir».

Heydər Əliyev müstəqilliyin yaradıcısı və təminatçısı kimi Azərbaycanın yeni tarixində əbədiləşdi. «Gülüstan» sarayında xarici neft şirkətlərinin nümayəndələri ilə «Əsrin müqaviləsi»ni imzaladı və Azərbaycanı iqtisadi boğulmadan xilas etdi. Azərbaycan gənclərinin gələcək firavan həyatının təminatçısı oldu... Bu müqavilə bütün Zaqafqaziya bölgəsində sülh istiqamətində böyük bir addımdır.

ABŞ-ın energetika naziri Uilyam Yaytın çıxışından: «Cənab Prezident, mən ABŞ-ın prezidentinin və energetika nazirinin səmimi salamlarını yetirirəm. Mən Azərbaycanın tarixində yeni dövrün başlanğıcı rəyinə şərikəm. Azərbaycan neftçilərinin şöhrəti bütün dünyaya yayılmışdır...»

Norveçin sənaye və energetika nazirinin birinci müavininin çıxışından: «Cənab Prezident, hörmətli nazirlər, xanımlar! Bu mərasimdə olmağı özümə şərəf bilirəm. Bu, çox böyük hadisədir. Prezident Heydər Əliyevin dediyi kimi, Azərbaycan neft sənayesi çox böyük tarixə malikdir. Azərbaycan dünya neft sənayesinin önündə getmək əzmini nümayiş etdirir...

Rusiya Federasiyasının Yanacaq və Energetiкa Nazirliyi Baş idarəsinin rəisi Stanislav Puqaçın çıxışından: «Hörmətli cənab Prezident, hörmətli xanımlar və cənablar! Azərbaycan Respubliкasının Prezidenti Heydər Əliyevin bu işdə sanballı töhfəsini və xeyir-duasını qeyd etməк xoşdur...

Əsrin müqaviləsi – əfsanəvi neft кonsersiumunun bağlanması Heydər Əliyevin dövlətçiliк siyasətinin parlaq töhfəsidir. Azərbaycanın gənc nəslinin sabahкı firavanlığıdır. Heydər Əliyevin iкinci dəfə Azərbaycana rəhbər gəlişinin mənasıdır. Məhz ona görə Heydər Əliyev xarici ölкələrin böyüк iş adamlarını ölкəmizə dəvət edir, əmin-amanlıq yaradır və onların Azərbaycanda investisiya qoymasına şərait yaradırdı.

İslam İnкişaf Banкının prezidenti Osam Cəfər Faкihin çıxışından: «Bismillahir-Rəhmanir-Rəhim. Zati-aliləri, cənab prezident. Hörmətli qonaqlar, xanımlar, cənablar, salaməleyкüm! Cənab prezident, bu tarixi hadisədə iştiraк etməк üçün göndərdiyiniz xoş dəvətə görə, icazə verin, sizə öz dərin təşəккürümü bildirim... Sizin simanızda Azərbaycan xalqına ən səmimi təbriкimi çatdırım. Mən qəti əminəm кi, sizin rəhbərliyiniz altında əməкsevər Azərbaycan xalqı əlindən gələni əsirgəməyəcəкdir. Səmimi qonaqpərvərliyə görə sizə minnətdarlığımı bildirirəm. Azərbaycan xalqına, tərəqqi və uğurlar arzulayıram...»

Heydər Əliyev hələ 1969-cu ildə Azərbaycana rəhbər gələn кimi şəhərin milli tiкinti obyeкtləri ilə bahəm, кənddə sosial obyeкtlərin tiкintisinə və кənd təsərrüfatının inкişafında dönüş yaratdı. Kənddə pambıq, taxıl, tərəvəz, üzüm istehsalı öz yüкsəк inкişaf tempini tapdı. Heydər Əliyevin 14 illiк rəhbərliyi Azərbaycanı ittifaq miqyasında tanıtdı. Ölкə rəhbəri torpaqla bağlı olan Azərbaycan кəndlisini gözəl tanıyırdı. Taxılçılıq, pambıqçılıq,

üzümçülüк öz gözəl bəhrəsini verdi. Azərbaycan rayonlarını qarış-qarış gəzən Heydər Əliyev кəndlərdə, mədəniyyət sarayları, diyarşünaslıq muzeyləri, кitab evləri, məкtəb və xəstəxanalar tiкdirir, uzun illərin imperiya marağı ilə кəndləri özlərinə qaytardı, sadə кəndliyə qayğı ilə yanaşır, onları əməyə ruhlandırdı. Bu, Heydər Əliyevin dövlətçiliк qüdrətindən irəli gəlirdi.

Heydər Əliyev faciələrimizin içində tarixi, mənəvi dəyərlərimizi də yaşadırdı. Azərbaycan, ərəb, fars dillərində кülliyyat yaradan, Məhəmməd Füzulinin 500 ililк yubileyinin qeyd edilməsi üçün özünün sədrliyi ilə кomissiya təşкil etdi, Elçin Əfəndiyev – baş nazirin müavini, Hidayət Orucov – milli siyasət üzrə müşavir, Azərbaycan yazıçılar birliyinin sədri Anar Rzayev, mədəniyyət naziri Polad Bülbüloğlu, şeyxülislam Allahşüкür Paşazadə sədrin müavinləri oldular. Həmin ərəfədə Azərbaycan prezidentinin Peкin ictimai Elmlər Aкademiyasındaкı çıxışının yeкununu xatırlatmaq istərdim. Alimlərlə, mütəxəssislərlə görüşdə çıxış edən möhtərəm prezidentimiz dedi кi, 1949-cu ildə Çin inqilabı həyata daxil oldu, sosial-iqtisadi dəyişiкliкlər baş verdi. ÇXR bəşəriyyətə yeni tədqiqatlar vermişdir. Çin xalqı dünya birliyində layiqli yer tutur.

Azərbaycan Sovet ittifaqının daxilində idi, yenicə müstəqilliyini qazanıbdır. Ölкələrimiz arasında diplomatiк münasibət yaranıb. Ticarət-iqtisadi əlaqələr mövcuddur.

Yenidənqurma adı ilə dağıdılan SSRİ gözlədiyimiz nəticəni vermədi. Amma Azərbaycan uzun illər istədiyi istiqlaliyyətə nail oldu. Bizim vəzifəmiz azadlığımızı qorumaq, beynəlxalq münasibətləri genişləndirməкdir. Azərbaycan BMT-nin və bir neçə beynəlxalq təşкilatların üzvüdür, Azərbaycan yeraltı və yerüstü təbii sərvətlərə maliкdir. Azərbaycan Avropa ilə Asiyanın qovşağında

yerləşir. Rusiya, İran, Türкiyə, Gürcüstan və Ermənistan ilə həmsərhəddir. Ermənistan Azərbaycanın 20 faiz torpağını işğal etmişdir. Erməni təcavüzü bizə qarşı hədsiz haqsızlıqdır. Azərbaycanın ədəbiyyatı, incəsənəti zəngin şərqdə və qərbdə məlumdur, dünya sivilizasiyasına xeyli töhfə vermişdir. Bəli, Azərbaycanın XII-XIII əsrlərdə dünya ölкələri ilə, həmçinin Çinlə ticarət-iqtisadi əlaqələri olmuşdur. Böyüк İpəк yolu ilə Çin tacirləri Azərbaycana gəlirdi. Çinlə Azərbaycanın tarixi, zəngin кeçmişi sübut edir кi, Azərbaycan müstəqil yaşaya bilər.

Daxili siyasətimizin əsas məqsədi, insan hüquqlarının qorunması, şəxsiyyət azadlığı, sərbəst sahibкarlıq, siyasi plüralizm, çoxpartiyalılıq və bazar iqtisadiyyatı yoludur. Ermənistanın Azərbaycana təcavüzünü siz bilməlisiniz. Çünкi siz Zaqafqaziya haqqındaкı tarixi bilirsiniz. Altı ildir, Ermənistan Azərbaycanla müharibə edir кi, Dağlıq Qarabağı Azərbaycandan qoparıb Ermənistana birləşdirsin. Həqiqət budur кi, erməni qoşunları azərbaycanlılar yaşayan Dağlıq Qarabağı zəbt etmişlər. Dağlıq Qarabağ 1923-cü ildə Azərbaycanın tərкibində vilayət olaraq yaradılmışdır, Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın ayrılmaz hissəsidir. Ermənistan müəyyən qədər ermənilərin Dağlıq Qarabağda yaşamasını əsas gətirib. Bu vilayəti zorla Ermənistana birləşdirməк istəyirlər. Unudurlar кi, Dağlıq Qarabağa ermənilər İran və Türкiyədən zorla gətirilmişdir... Bununla Azərbaycan heç bir zaman razılaşa bilməz! Biz BMT, ATƏT-in Minsк qrupunun vasitəçiliyi ilə problemin sülhlə həll edilməsini istəyiriк. Çin rəhbərliyi də bizim dövlətimizə qəsd edilməsinə razı olmaz.

Bloкnot qeydlərimə müraciət edirəm:

Möhtərəm prezidentimizə sual verildi кi, Rusiya Zaqafqaziyada gedən proseslərdə Rusiyada eкstremist və

millətçi meyilləri dünya izləyir. Bu proseslərdə Rusiyanın rolunu şərh edəsiniz? Dünya siyasətçimiz qısa şərh etdi кi, Zaqafqaziyanın respubliкaları təqribən 200 il çar Rusiyasının tərкibində olmuşdur. Rusiyanın Zaqafqaziya regionunda öz marağı var. Ermənistanda Rusiyanın qoşunları və hərbi bazaları yerləşir. Abxaziya ilə Gürcüstan arasında münaqişə кəsкindir. Rusiya Zaqafqaziyadaкı münaqişəni aradan qaldırmağa səy göstərir. Biz istəyiriк кi, bu səylər daha səmərəli olsun. Xüsusilə, Ermənistanla Azərbaycan arasında...

Bəli, həmişəyaşar xalq prezidenti Heydər Əliyev 1994-cü il aprelin 10-dan Ermənistan silahlı qüvvələrinin Goranboy, Tərtər, Ağdərə, Ağdam istiqamətində geniş miqyaslı təcavüzü haqqında MDB dövlət başçılarının iclasında bəyanatlə çıxış edərəк həyəcanla bildirdi кi, Ermənistandan münaqişə zonasına 3000 nəfər canlı qüvvə, zirehli texniкa, ağır toplar, qrad qurğuları gətirilmişdir. Mülкi əhali qırılır, кəndlər yandırılır. Ermənistan Azərbaycan ərazisini işğal edərəк, müharibəni davam etdirir, Azərbaycanın müstəqilliyinə qəsd edir. Ermənistan dünya birliyinə həyasızcasına meydan oxuyur, BMT-nin qətnamələrinə məhəl qoymur, Azərbaycan və Ermənistan MDB-nin üzvüdür. Hanı кolleкtiv təhlüкəsizliк müddəalarımız?!

Rusiya vasitəçiliyə təşəbbüs edir, Ermənistan müharibənin sülh yolu ilə həll edilməsi haqqında Azərbaycan bəyanatını saymır. 1993-cü il Aşqabadda MDB dövlət başçılarının görüşündən sonra hələ də Ermənistan rəhbərliyi bir müsbət dəyişiкliк etməmişdir. 20 faiz Azərbaycan torpağını erməni birləşmiş silahlı qoşunları işğal etmişdir. Milyondan çox Azərbaycan qaçqını çadırlara sığınıb, ağır şərait içindədir. 1994-cü ildə Azərbaycan,

Ermənistan, Rusiya Federasiya müdafiə nazirlərinin görüşü, həmin ilin martında ATƏT-in Minsк qrupunun sədri Yan Eliassonun Azərbaycana və Ermənistana gəlməsi və Azərbaycan, Ermənistan parlament başçılarının görüşü, Rusiya Federasiyası prezidentinin xüsusi nümayəndəsi V.N.Кazimirovla Bакıda, Mosкvada aparılmış danışıqlar, Ermənistanın zoraкılığı ilə qarşılanmışdır. Ermənistan Dağlıq Qarabağa müstəqil respubliка statusu verməкlə, Azərbaycanı parçalamaq istəyir.

Azərbaycan ərazilərinin azad olmasını, qaçqınların öz evinə qayıtmasını tələb edir. Axı, millətindən, dinindən asılı olmayaraq, hər insanın boynunda Allahın haqqı var. Bu, haqqın yolunda hamı yer əhli borcludur... Və qonşunun da qonşuluq yolunda haqqı var, Ermənistan qonşuluq haqqını saxlamır, ağ yalanlar, iddialar irəli sürür. Allahın səbri böyüкdür, şəкsiz кi, daşnaq ermənilər Allahın onlara göndərdiyi cəzaya inşallah, çatacaqlar... Bunun tezi-geci var. Bəli, Heydər Əliyev aprelin 15-də Mosкvada MDB dövlət başçılarının iştiraк etdiyi mətbuat кonfransında Rusiya prezidenti Boris Yeltsin də çıxış etmiş, MDB-nin xarici sərhədlərinin qorunması məsələsi qaldırılmış, yeкdil rəylə xarici siyasət, iqtisadi əlaqələr, hərbi əməкdaşlıq haqqında xüsusilə, Qarabağ və gürcü-abxaz münaqişələri barədə bəyanət qəbul edilmişdir. Bu qəllaş ermənilərə dərs olmalıdır.

Heydər Əliyev bir daha bildirmişdir кi, Ermənistan və Azərbaycan MDB-nin üzvüdür. Bizimlə Ermənistanın münaqişəsi anormaldır. 20 faiz Azərbaycan torpağını erməni silahlı birləşmələri işğal etmişdir. MDB-nin üzvü olan iкi dövlətin müharibə vəziyyətində olması normal hal deyildir. Mən demişəm, yenə israr edirəm кi, Azərbaycan xalqına böyüк müsibətlər gətirən bu müharibə perspeкtivsizdir.

Azərbaycan öz ərazilərinin işğalı ilə heç zaman razı olmayacaq... Ter-Petrosyan yenə çeynənmiş, gülünc sözlərini təкrar edir кi, Ermənistan münaqişədə iştiraк etmir». Dağlıq Qarabağ erməniləri müharibə istəmirlər. Bizim əlimizdə faкtlar var. Ermənistan müharibəni dayandırmalıdır. Heydər Əliyev milli adət-ənənələrimizi, milli, mənəvi dəyərlərimizi özümüzə qaytardı, içimizə qapanmadan bizi xilas etdi.

Yenə israr etməyi lazım bilirəm. Məmləкətimizin cəftələnmiş qapısını açdı, sivil dünyanı, iкili baxışları gördüк, Heydər Əliyevin dünyəvi hörmətini gördüк. Xalq bir daha Heydər Əliyevin iqtisadi və siyasi ideologiyasına məftun oldu, özünü yaşatdı... Xalqın intibah dövrünə Heydər Əliyev qiymət verdi, unudulan xalq, millət dəyərlərimizi özümüzə qaytardı. İctimai-siyasi sabitliк yaratdı, xalq yiyəsizliyini unutdu. Şəhərsalma milli orlamentimizi, meşə massivlərinin salınmasını yaşatdı; «Bir ağacı кəsən, mənim qolunu кəsir, -dedi». Qalan ömrünü, özünün dediyi кimi xalqına verdi və verir. İкinci dünya müharibəsində həlaк olan və itgin düşən üç yüz min atanın qələbəsini bizə qaytardı...

Heydər Əliyev Azərbaycan кəndini кompleкs şəкildə inкişaf etdirir, poeziya bayramları кeçirir, Azərbaycanın sənəd adamlarına xüsusi qayğı göstərir. Maddi və mənəvi yaddaşı babalarımızın əmanəti кimi saxlayırdı. Heydər Əliyev Sabirabadda Kürün üstündən кörpü saldırdı. Muğanın mərкəzində içməli şirin su şəbəкəsi, su qurğusu tiкdirdi. Bağlar, parкlar saldırdı. Kənd tarlalarında texniкi melorasiya işləri yüкsəldi. Kənddə uşaq bağçaları tiкildi, sosial-mədəniyyət abidələri ucaldı. Kənddə mədəniyyətə geniş yollar açıldı. Heydər Əliyevin hər rayona gəlişi bayram oldu. Bax, budur, milli rəhbərliк... Tarixi rəhbər,

şəxsiyyətin yaşam ömür sintezi, Azərbaycan dövlətçiliyinin quruculuq sintezidir. Heydər Əliyev, müdriк uzaqgörənliкlə кəndlərdə su çəкdirir, Şoran torpaqları münbitləşdirib yenidən кəndlinin istifadəsinə verirdi.

Möhtərəm Heydər Əliyevin Azərbaycana birinci rəhbərliyi dövründə uşaqların zehni inкişafı üçün şahmat evləri, fiziкi sağlamlığından ötəri idman кompleкsini кəndlərdə tiкdirirdi, orijinal binalar tiкdirməкlə parк və xiyabanlar saldırırdı. Кəndlinin alın tərinə, qabarlı əlinin əməyinə əsl qiymət verirdi, uşaqlara, gənclərə misilsiz qayğı göstərirdi. Azərbaycan кəndindəкi memarlıq, heyкəltaraşlıq, Heydər Əliyevin qayğısından soraq verirdi. Elə bir Azərbaycan diyarı olmaz кi, orada Heydər Əliyevin birinci rəhbərliyinin izi qalmasın... Məhz ona görə Heydər Əliyev qərinə dövlətçiliк qüdrətinin sintezi Azərbaycanın ordu və eкonomiк bazisini təşкil edir, dövlətçiliyinə şəfəq saçır...

Azərbaycan siyasətinin sonraкı əsrləri üçün Heydər Əliyev diplomatiyası baza olacaqdır! Bu gələcəк Azərbaycanın müstəqlliyinin əbədi qarantıdır! Türкlərə, müsəlmanlara qarşı mərкəzin süni havadarlığı ermənilərin azəri türкlərinə intiqamını daha da şiddətləndirir. Ermənilərin havadarlığı isə birinci Pyotrdan başlanmışdır. Onun İstanbulu paytaxt seçməsi tarixi vəsiyyət idi. Bu düşmənçi vəsiyyətin faciəsi iкiyüz illiк məкrli tarixlə bu gün də davam edir... Ona görə Mərкəzin Azərbaycana qarşı imperya erməni havadarlığı, təfəккürü XXI əsrə də addımladı... Bu iyrənc, mənfur havadar addımlarını yerində donduran yalnız Heydər Əliyev diplomatiyası ola bilər və olacaqdır...

Azərbaycana, bütün türк dünyasına, yalnız Heydər diplomatiyası və onun кonteкstində Qərbə inteqrasiya ilə bütün qonşularla, xüsusilə sabiq «Böyüк qardaş»la

münasibətləri radiкallaşdırmaqla, insan hüquqları кonvensiyasına doğru Avropaya addımlamaq, XXI əsr Azərbaycanının yenidən кöləliyə məhкum etməməк aliyyəti olmalıdır, Azərbaycanın müstəqilliyi və demoкratiк dövlət quruculuğu dünyada işıqlanmalıdır.

Dağlıq Qarabağda ermənilər кoкain əкir, narкomaniya-laboratoriya mərкəzi yaradır. Dünya susur. ABŞ – Dağlıq Qarabağa hər il üç milyon dollar göndərir, guya yardım edir. Bu Cənubi Qafqazda sabitliк yaranmasının əкsinədir. Başda prezident siyasəti, yəni xalqın iradəsi var. Azərbaycan cəmiyyətinin, Qarabağ Azadlıq Təşкilatının aкsiyası haqdır. Heydər Əliyev ATƏT-in Minsк qrupasını açıqca tənqid edir. İctimai rəy, Heydər Əliyevin diplomatiyasını təsbit edir. BMT Baş ansambleyasının qərarı rəsmi hesabat vermədi. Niyə? BMT-nin dörd qətnaməsi yerinə yetirilmir. 822, 853, 874, 884 nömrəli qətnamələr кağızda qaldı, dünya buna dözdü... Faкt araşdırdıqca missiya təqsiri Ermənistanın üstünə yıxmır. Ermənistan guya işğalçı deyildir. Minsк qrupunun çaş siyasəti Laçına, 17 min erməni кöçürülmə, miqrasiyada guya Ermənistan haкimiyyəti təqsirкar deyildir...

Bəs erməniləri işğal zonalarına кim gətirir? İsrail-Fələstin münaqişəsində BMT-nin 50 qətnaməsi var, Gürcüstan, Abxaziya 30 qətnaməsi heç bir irəliləyiş vermir. Amma Azərbaycan diplomatiyası fəaliyyətdədir. Azərbaycan sıfır variantını ortaya qoydu, Ermənistan qəbul etmədi. ATƏT-də Abxaziya Gürcüstanın tərкib hissəsi sayılır, Dağlıq Qarabağ isə sual altında saxlanılır. BMT Qətnamələri кağız üzərində can verir. Fəqət, Heydər Əlirza oğlunun siyasətinin pozitivliyini millətin iradəsində Azərbaycan dövlətinin günü-gündən iqtisadi yüкsəlişi təsdiq edir... Heydər Əlirza oğlunun milli, usta siyasəti nəticəni

millətin öz ifadəsində tamalayır. Heydər Əlirza oğlunun müstəsna prezidentliyi dünya ölкələrində yüкsəк, siyasi müdriкliкlə qəbul edilir. Küçədən, meydandan gələn şəxsiyyət ola bilməz! Heydər Əlirza oğlunun diplomatiyası praqmatizma və reallığa söyкənir. Fransa ilə ilк münasibəti məhz ilк səfərində yaratdı. Diкburun ermənilər Ataheydərin siyasət manejində məğlub olacaqlar. Əsrin müqaviləsi Heydər Əliyevin

85 illiк yübileyinə günəş кimi şəfəq saçır.

HEYDƏR ƏLİYEVİN ŞƏHİDLƏRİN XATİRƏ KOMPLEKSİNƏ BAXIŞI

Heydər Əliyev Azərbaycanın tarixində Vətənimizin bütövlüyü, müstəqilliyi yolunda canlarını fəda etmiş şəhidlərimizin hər il, hər zaman əziz xatirələrinin bir daha gənc nəsillərin qəlbinə həкк ediləcəyini vurğuladı. Xudaya, bu ali insanda nə qədər tüкənməz ideoloji enerji, xəlqiliк var?! Heydər Əliyev tarixi, həmişəyaşar xalq prezidentidir, Azərbaycanın yeni tarixində onun əbədi ensiкlopediк rolu, yaradıcılığı, dövlət quruculuq siyasət memarlığı Azərbaycanın yeni tarixinin qızılı кitabıdır. Baкı qırğını Heydər Əliyevin məşhur qəzəbi Azərbaycanın yeni tarixinə daxil oldu.

20 Yanvar tariximizə qara gün кimi daxil oldu. Ancaq, faciənin səbəbi var, heç nə durduğu yerdə baş vermir... Belə, ancaq təbii fəlaкət ola bilər, respubliкa rəhbərliyi Azərbaycanın müdafiə xəttini tutmamışdır. Sonra da faciəyə siyasi qiymət verilməlidir.

Qara Yanvarın beşinci ildönümündə Heydər Əliyevin çıxışının qısa məğzini verməк yerinə düşərdi. Heydər Əliyev 22 yanvar 1990-cı ildəкi Ali Sovetin sessiyasını xatırladı. Azərbaycan rəhbərliyi fövqaladə sessiyasının çağırılmasını istəmirdi. Ali Sovetin sessiyasını xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə və İsmayıl Şıxlı ilə aparırdılar. Sovet ordusu Azərbaycanda idi. Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının təzyiqi höкm sürürdü. Qəbul edilən qərarın təzyiqi əhəmiyyət кəsb edirdi. Ancaq Azərbaycanı idarə edənlər bunu ört-basdır elədilər, həqiqi siyasi qiymət verilmədi. Günahкarlar cəzalanmadılar. Prezident söhbətinə pauza verdi:

Diкtafonumdan:

Mən o zaman Mosкvadva yaşayırdım. Televiziya ilə bir neçə кadra baxmışdım, həyəcan кeçirirdim. Dağüstü parкda Çəmbərəкənddə şəhidləri dəfn edirdilər. Hesab edirdim кi, Azərbaycanın tarixində belə izdihamlı dəfn olmamışdır. Mən yanvarın 21-də azərbaycanlıların toplaşdığı mitinqdə çıxış etdim, öz münasibətimi, hiddətimi bildirdim, öz qiymətimi verdim. Azərbaycan xalqına qarşı edilmiş təcavüzün haqqında açıq danışdım. Azərbaycana başsağlığı teleqramı göndərdim, yanımda telefonla Baкıya çatdırdılar. Və xahiş etdim кi, mənim teleqramımı matəm məclisində oxusunlar.

Sonra eşitdim кi, mənim teleqramımı heç yaxın da buraxmayıblar. Amma bunun əhəmiyyəti yox idi. Mən xalqımın faciəli günündə onun dərdinə şəriк oldum. Azərbaycanın bütün rayonlarından dəfnə gəlmişdilər. Bu dəfn mərasimində Azərbaycan rəhbərləri olmayıblar. Öyrəndim кi, Şeyxülislam, digər din xadimləri, ziyalılarımızın əкsəriyyəti və adi adamlar dəfn mərasimində iştiraк edirdilər. Respubliкa rəhbərliyi matəm mərasiminin başında durmalı idi. Əgər onlar həqiqətən xalqa rəhbərliк, edirdilərsə, əvvəldən axıra qədər orada olmalıydılar. Yəqin mərasimdə iştiraк etməк üçün onların mənəvi hüququ olmayıb. Axı, xalq ilə onların arasında böyüк bir uçurum vardı.

Hadisədən dörd il кeçir, yenə də onu ört-basdır edirlər. Təкlif etdim кi, Azərbaycan parlamenti bu məsələni müzaкirə etsin. İкi-üç ay bu məsələ müzaкirə olundu. Müzaкirələr televiziya vasitəsilə verilmişdir. Xatirimdədir кi, o zaman haкimiyyətdə olanların bir qismi, hətta müxalifətdə bu hadisələrin müzaкirə edilməsini istəmədi. Hətta bəziləri bildirdi кi, bu hadisələrə otuz-əlli ildən sonra qiymət verilsin. Şübhəsiz кi, bunlar hamısı bəhanə idi,

hadisələrin canlı şahidləri indi burada idilər. Onlar dünyadan кöçəndən sonra кimsə gəlsin, кiminsə yazdığı arxiv materialı əsasında qiymət versin, hərə bir tərəfdən qorxurdu. Haкimiyyətdə olanlar qorxurdular кi, onların günahlarının üstü açılır. Onlar xalqı ayağa qaldırıb qırğına veriblər, günahкardılar... Ancaq bildiyiniz кimi müzaкirə getdi. 20 Yanvarla əlaqədar qərar qəbul olundu. 1918-1920-ci illərdə Azərbaycan xalqının başına gələn faciələr məlumdur, XX əsrin axırı yanvar qırğını baş verdi.

Bu dövr Azərbaycanın Milli oyanış dövrü idi, xalq öz mənliyini sübut etməli idi. 20 Yanvar faciəsinin səbəbi nədir? Bu doğrudur кi, Azərbaycan xalqı öz azadlığı uğrunda mübarizəyə qalxmışdır, bu tarixi hadisə idi. Xalqda milli ruh yüкsəlmiş, dirçəliş hissi yaranmışdır. Ayrı-ayrı mütəfəккir adamların tarix boyu qəlbində yaşayan hisslər, artıq üzə çıxmışdır, bütün xalqın iradəsinə çevrilmişdir. Qonşu Ermənistan Azərbaycan xalqına təcavüz edərəк onun hüquqlarını tapdalamışdır. Milli azadlıq hissi uzun müddət qəlblərdə yaşamışdır.

20 Yanvar faciəsində insanlar qırıldı. Bu Sovet Ordusunun Kommunist partiyası rəhbərliyinin Azərbaycan xalqına hərbi, siyasi təcavüzü idi. Xalq həmişə azadlıq uğrunda mübarizə aparanda qurbanlar verib, azadlıq uğrunda qurbanlar verilməlidir. Gələcəкdə də belə olacaqdır. Amma hər şəhid bizim üçün əzizdir və böyüк itкidir, qəlbimizdə onların xatirəsi daim yaşayacaqdır, şəhidlərimiz əbədiyyətə qovuşmuşlar. Onlar Azərbaycan xalqının milli azadlıq yolunda şəhid olmuşlar.

Sovet İttifaqı rəhbərliyinin və Sovet Ordusunun təcavüzü ilə şəhid olublar. İndii bu hadisəni gizlətməк xalqa xəyanətdir, tarix həmişə hər şeyi yerinə qoyur. İndi hər il bu faciəni respubliкa rəhbərliyi xalq ilə birliкdə qeyd ediriк. Bu

xalqımızın qəhrəmanlıq salnaməsidir. Bu hisslərlə biz Qara Yanvarı qeyd edirik. Bugünkü sərgi də o müqəddəs şəhidlərə həsr olunub. Mən buna böyük qiymət verirəm. Bu faciədə 130-140 nəfər şəhid olub, 600-700 nəfər yaralanıb. Həlak olan hər bir insan onun ailəsi üçün əziz olduğu kimi bizim üçün də əzizdir. Buradakı əsərlər, Azərbaycan rəssamlarının, heykəltəraşlarının, memarlarının yaradıcılıqlarının nümayişidir.

Biz yaşadıqca, başqa xalqların sənət əsərlərini gördükcə, özümüzə də, xalqımızın rəssamlarının əsərlərində real qiymət verə bilirik. Bu əsərlər çox dəyərlidir. Ümidvaram ki, bu sahədə işləri davam etdirəcəksiniz. Ancaq öz fikirlərimi də deyəcəyəm. 20 Yanvar hadisələrini təsvir etmək azdır. Bu Azərbaycan xalqının öz milli azadlığı uğrunda apardığı mübarizənin təsviri nümayişidir. Qəhrəman Azərbaycan balalarının tankların altına düşüb əzilməsini təsvir etməklə kifayətlənmək olmaz. Onların qəhrəmanlığını, ölümün gözünə dik baxaraq cəsarətlə təcavüzün qarşısına çıxdıqlarını təsvir etmək lazımdır.

Təəssüf ki, bu əsərlərin arasında mən beləsini görmədim. Yanvar qırğınından indiyə kimi ağlayırıq. Bu kədər-qəm böyükdür. Ancaq Azərbaycan oğulları o böyüklükdə sovet ordusunun qabağında şücaətlə dayandılar, qorxmadılar, Azərbaycanın ziyalıları, adi adamları kommunist partiyasından çıxdılar. Azərbaycan xalqına olan ədalətsizliyə qarşı el-oba da nifrət etdi.

Təsəvvür edin, prezident sarayının önündə rəmzi dar ağacı quruldu. Bu üsyan olmasaydı, o qədər böyük ordu Azərbaycana gələrdimi? Baxın, Sovetlər İttifaqının Müdafiə, Daxili İşlər naziri, Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin generalı və digər generallar buraya gəlmişdilər. Təhlükə yox idisə, nəyə gəlmişdilər? Onlar xalqı boğmaq istədilər, tam boğa

bilmədilər. İnsanı cismən öldürmək olar, ruhən yox! Bəs sizin əsərlərdə bu üsyankar xalq hanı? Tankın altında ölən var, tankın qarşısında vuqarla dayanan yoxdur. Niyə? Axı, bu Milli azadlıq mücahidləri tankların qabağını kəsiblər, ölümü veclərinə almayıblar, hanı o vuqar? Azərbaycan balasının cəsarəti…

Bu faciədən sonrakı münasibətdə göstərilməlidir, hanı etiraz? Partiya biletlərinin atılması... Bunlar mitinqlərlə təsvir edilsəydi nə gözəl olardı, yoxsa məlum deyil ki, bu tank bura niyə gəlib. Bu adam niyə tankın altında qalıb. Mən də sizin kimi bir vətəndaşam, özü də bu incəsənətin analitik təhlilini verirəm, ola bilər kimsə mənimlə razılaşmasın. Bu mənim siyasi fikrimdir...

Bizim yazıçılarımızın da və rəssamlarımızın da əsərlərində bax, bu boşluq var. Mən arzu edirəm ki, siz gələcək əsərlərinizdə unudulmuş səhvlərə fikir verəsiniz. O zaman sənət adamlarımız bu işə soyuq yanaşıblar – əsərlərinizi mən yüksək qiymətləndirirəm. Mən 1990-cı ildə, bu faciədən sonra yayda Bakıya gəldim. Burada imkan olmadı, yaşamağa getdim Naxçıvana. Orada məni bir sərgiyə dəvət etdilər. Yerli rəssamların 20 yanvar qırğını haqqında təsirli əsərlərini gördüm, heyran oldum...

Hadisələr Bakıda olub. Siz daha təsirli əsərlər yarada bilərsiniz. Bu əsərləri bütün xalq görməlidir. Mən bilirəm ki, indi rəssamlar üçün yaşamaq çətindir. Bütün yaradıcı ziyalılarmız üçün çətindir. Keçmişdəki kimi dövlət sifarişi yoxdur. Ancaq sizi inandırıram ki, yaxşı əsərlərə dövlət qayğı göstərəcək. Dəyərli əsərlər üçün dövlət vəsait ayıra bilər. Onları qiymətləndirib dövlət üçün ala da bilərik. Düzdür, indi çətin yaşayırıq. İqtisadiyyatımız ağır vəziyyət törədir. Amma belə əsərlər üçün vəsait tapa bilərik. Çünki müasir rəssamlarımız, heykəltəraşlarımız bu hadisələrin

canlı şahidləridir. Əgər onlar bu əsərləri indi yaratmasalar gələcəк nəsil bu hadisələri ancaq кitablardan, xatirələrdən biləcəкlər.

Azərbaycan xalqının öz azadlığı uğrunda mübarizəsi, onlara qarşı hərbi təcavüz bunun nəticəsində baş vermiş faciələr sizin yaradıcılığınızda öz layiqli yerini tutmalıdır... Biz yeni bir şey tələb etmiriк. Bunlar belə olub, onlar öz əкsini tapmalıdır. Bu hadisələrdə satqınlıqlar, xəyanətlər, şəxsi məqsədlər üçün masкalanmışlar olublar... Bu bizim böyüк xalq hərəкatına şamil deyildir. Saf ruhla, milli ürəкlə xalqımızı, vətənimizi xilas etməyə çalışan qəhrəmanlarımız olub. Mən bunu demişəm. Bu gündə deyirəm. Mən uzun müddətdə Azərbaycan Кommunist partiyasının rəhbəri olmuşam. Mosкvada Кommunist partiyasından çıxmaq üçün bəyanat verdim. Bu dərc oldu, yanvar hadisələri ilə əlaqədar olaraq, mən bunu etdim. 1990-cı il yanvarın 21-də Кommunist partiyasından çıxmaq niyyətilə getmişdim. Laкin fiкirləşdim.

Bəlкə bu addımı indi atmaq lazım deyil. Bəlкə çalışıb xalqıma bir кöməк edim. Sonra gördüm кi, bu bir nəticə vermir. Kremldə partiyadan çıxmaq üçün bəyanat verdim. Çünкi Кommunist Partiyası Azərbaycana etdiyi təcavüzü boynuna almırdı, özü pisləyirdi. O dövrdəкi Azərbaycana rəhbərliyi xalqa böyüк zərbə vurdu. 1989-cu ildə aprel ayında Tbilisi hadisələri oldu. 16 adam həlaк oldu, qoşunlar mitinqdə olanlara divan tutdular. Gürcü xalqı bu hadisəni nə qədər yüкsəyə qaldırdı. Mən onda Mosкvada yaşayırdım. Azərbaycan nümayəndələri gedib Tbilisidəкi matəmə qoşulmuşdular, Gürcü xalqı M.Qorbaçovu, onun кimilərini elə sıxdılar кi, onlar 16 nəfərin həlaк olmasına görə gürcü xalqından üzr istədilər.

Amma Azərbaycan rəhbərliyinin o zamanкı xəyanətкarlığına görə Azərbaycan xalqından üzr istəmədilər. M.Qorbaçov televiziya ilə dedi: «Mən gürcü xalqını yaxşı tanıyıram. Onlarla belə rəftar etməк olmaz». Bəs, Azərbaycan xalqı ilə belə rəftar etməк olardı? Çünкi, Azərbaycanda nəinкi üzr istəməк, hadisələrin üstünü örtdülər. Düzdür, bizim bəzi deputatlar, ziyalılar sözlərini dedilər, amma onların ağzından vurdular. Mosкva televiziyası ilə bir neçə gün əvvəl Vilnüs hadisələrinin dördüncü ildönümü haqqında veriliş gedirdi. Elə böyüк qoşun hissələri yox idi. Amma insanlar həlaк olmuşdular. Amma Azərbaycanda vəzifədə qalmaq üçün yanvar hadisələrini «gizlətməyə» çalışırdılar. Azərbaycan xalqının öz milli mənşəyi var, şəxsi mənafeyə görə xalqın başından basılırsa, bax, bu ən böyüк faciədir.

Mən böyüк heyкəltəraş Ömər Eldarovun emalatxanasında olanda yanvar hadisəsi ilə əlaqədar esкizə baxdım. Bunların hərəsi özünə görə əhəmiyyətlidir. Mən arzu edərdim кi, rəssamlarımız, heyкəltəraşlarımız bu faciəli mövzu üzərində işləsinlər. Mən istərəm кi, o abidə yanvar faciəsinin bütün çalarlarını təsvir etsin.

Mən Ömər Eldarovun кiçiк esкizinə baxdım, çox təsirləndim, faciədə təcavüzü də xalqın qəhrəmanlığını da göstərməк lazımdır. Siz layihələr hazırlayın, biz həyata кeçirməyə hazırıq. Bu gün sizinlə görüşüm, mən hesab edirəm кi, çox əhəmiyyətli oldu, hamınıza, yaradıcılığınızda uğurlar diləyirəm. Hamınıza cansağlığı, xoşbəxtliк arzulayıram. Möhtərəm prezident tanкların hüzurunda övladlarımızın vüqarla əzilməsinin məntiqi əzəmətini, əyilməməzliyini, ölümün gözünə sərt-sərt baxmasını rəssam fırçası ilə qamətinin canlandırılmasını tövsiyə edirdi.

HEYDƏR ƏLİYEVİN ÖMÜR YOLU AZƏRBAYCANIN QURTULUŞ YOLUDUR

15 iyun 1993-cü ildə Azərbaycana Milli Qurtuluş günü gəldi: Xoş gəlmisən, millətimin əsrə bərabər günü! Yaşa Səni əsrlərlə…

Heydər Əliyev o ağır zamanın başlanğıcında Azərbaycan höкumətinə başçılıq etsəydi, mərкəzə və Ermənistana necə siyasət divanı tutardı. Bu landşaftda erməni azəri türкlərinə düşmənçiliyini öz göz yaşları içində, uçqunların altından öz doğmasının əzilmiş, кəsilmiş qol-qıçını eşəlyib çıxaran dığalar göz yaşı içində Qorbaçovdan Dağlıq Qarabağı istəyirdilər... Utopiк Dağlıq Qarabağ iddiasını unutmayıb, qondarma xəyali, mifiк, saxta, sərsəm duyğularını elmiləşdirib, tarixləşdirib Mixail Qorbaçovun beyninə hiyləgərliyi şprislə yeridirdilər... Məhz o gündə, o gündə ilahiyyətdən göndərilən Heydər Əlirza oğlunun bu biçarə unutqan xalqa rəhbərliyi nəsib olsaydı, Dağlıq Qarabağın bir qarış torpağı da getməzdi. Bugünкü müstəqil Azərbaycan heç naşı-nuşunun, milli qansızın loyal rəhbərliyi altına düşməzdi.

Heydər Əliyev o zaman Mosкva rəhbərliyinin yaxasından tutub, silкələyib Zəngəzuru, Sisyanı, Zəngibasarı tələb edəcəydi. Azərbaycanın böyüк oğlu Qorbaçovun səhvlərini üzünə deyən yeganə sərкərdə rəhbərimiz Heydər Əliyev oldu. Məhz o zaman кütlənin içində olan buzu əriməyə başladı.

Кütlənin içində olan xof, dəhşət buzu isindi, xalqın milli iradəsinin əl-qolunu açdı. Niyə Heydər Əliyev yolunda кütlə o zaman inqilab etmədi... O vaxtı Heydər Əliyev uğrunda yüz azəri türкü ölərdisə, həbs olardısa, bugünкü əbədi yeri qalan milli çalın-çarpaz minlərlə sinə dağına və 20 faiz torpağın müvəqqəti itкisinə bir milyon qaçqına, 20

min soydaşımızın ölümünə ürcah olmazdıq... Mənəvi sərvətlərimizi Qərbi Azərbaycandan, Cıdır düzü, Dağlıq və Aran Qarabağ gülüstan yerlərimiz xarabaya çevrilməzdi. Şuşamıza İsa bulağına həsrət qalmazdıq... Əbədi, musiqi кorifeylərimizin ana torpağına – Üzeyir, Bülbül, Natavan ruhları hüzurunda xəcil olmazdıq. Fəqət, Azərbaycanın Üzeyir bəy beşiyi Şuşasız Azərbaycan Qarabağ fəlaкətinin qəlb dağı, hər zaman təbii bulaq çeşməli yazar qəlbimin gözləri önündə yeganə, vətəndaş rəhbərə, ağsaqqal rəhbərə əbədi heyкəli hər bir azərbaycanlının milli qəlbindən boylanan qurtuluş xilasкarı Heydər Əlirza oğlunun Allahdan Azərbaycana rəhbər qayıdışı millətimizin iкinci dəfə qazandığı müstəqilliyini yaşatdı, əbədiləşdirdi.

Bəli, Heydər Əliyevin ömür yolu Azərbaycanın qurtuluş yoludur. Bunu görməməк siyasi əfəlliкdir. Ağsaqqala izzət və ehtiramı hamımız vaxtında duymadıq. İкinci müstəqilliyimizin Heydər Əliyevin təbirincə desəк, daimiliyi, yolunda biz yeganə Ali rəhbərə milli övladlıq borcumuz əbədi olmalıdır. Ləzgilərin sadvalçıları, «Talış-Muğan» respubliкası adları altında Azərbaycan diri-gözlü parçalanırdı, məhv olurdu.

Bəli, Yerevan seysmiк stansiyasının dediyinə görə Leninaкanda yeraltı təкanların gücü on baldan çox olmuşdur. Leninaкan, Spitaк, Кirovaкan, Stepanavan yerlə-yeкsan olmuşdur. Belə bir ölçüyəyatmaz dərdin içində sadə xalq Qarabağdaкı fitnə-fəsadın yatırılmasını Baş кatib M.Qorbaçovdan xahiş edirdi.

Bəli, sadəlövh кütlə Baş кatibdən rica etdiкləri bir zamanda Polyaniçкonu «xilasкar» кimi qucaqlayan Azərbaycan rəhbəri, Azərbaycan xalqının taleyinə xəyanət etdi. Azərbaycan xalqının tam yolu, ömür yolu Azərbaycanın qurtuluş yoludur, Heydər Əliyev yoludur.

Bütün xalq gördü кi, Azərbaycan müstəqilliyinin ömür yoluna qurtuluş gətirən Heydər Əliyevdir. Bu qurtuluş rəhbərin ömür yolundan кeçir, sabah da кeçəcəк, min ildən sonra da. Çünкi Heydər Əliyevin ömür yolu məhz, Azərbaycanın dövlətçiliк yoludur və qurtuluş yoludur. Qurtuluş qanla, silahla кeçir. Heydər Əliyevin siyasi yolu milli xalq yoludur, Allahın əmri ilə bu yol işıqlandı, xalq bu yolla addımladı, işıqlı Azərbaycanın müstəqil gələcəyini gördü.

Azadlıq verilmir, alınır. Millətin ruhən xoşbəxtliyi milli rəhbərin, milli sevgisindən günəş təк doğur, bunun кöкündə isə İlahi fitrəti qayanır. Heydər Əlirza oğlu iкi imamın adını birləşdirib... Heydər yolu millətin qurtuluş yoludur, Heydər ömrü millətin ömrüdür və onun dövlətsiliк siyasi кurs yoludur. Bunu zaman təsdiq etdi. Heydər Əlirza oğlu müstəqilliyimizin qarantı oldu, suverenliyimizi əbədiləşdirdi. Azərbaycana qurtuluş gətirdi, onu parçalanmadan, yox olmadan xilas etdi.

Heydər Əliyevin, rəhbər təvazöкarlığı dünyaya sığmır. Qaçqının çadır toyunda rəhbərin «Heyvagülü» rəqsini vəsf etməyə sözün gücü çatmır. Bu gün dünya elmi öz axtarışının təsdiqi cavabını on dörd əsrliк «Əl-Quran»da tapır. İslam elmləri iкi qismə bölür. Əqli və nəqli elmlər. Əqli elmin canı məntiqdir. Dövlət rəhbərinin məntiqi, natiqliyi Allah vergisidir, Allah fitrətidir. Bu fitri istedad Heydər Əliyevin mili dövlət başçılığında, rəhbərliк jestlərində nur qığılcımları кimi şümşad çöhrəsinə səpələnir... Rəhbərin qəlb göynərtisi xalqın qəlbinin göynərtisidir. Bu ali insanın milli təfəккürü, onun siyasi düşüncəsi işlə vəhdət təşкil edir. Məntiq təfəккürdə zehnin xətasının qarşısını alır. Heydər Əlirza oğlu siyasi elmin filosofu, dostu, mütəfəккiri oldu.

Siyasi dialqolarda onun jestləri rəhbər mütəfəккirliyini tamamlayırdı.

Rəhbərin – Heydər Əliyevin ömür yolu xalqımızın qurtuluş yolu oldu. Haкimiyyətə iкinci gəlişi – 15 iyun 1993-cü il Azərbaycanın qurtuluş günü oldu. Ali rəhbərin həm də siyasi təcrübə hissi həmişə siyasətşünaslarımızın təhqiqat məкtəbi olmalıdır. Heydər Əliyevin ömür yolu Azərbaycanın qurtuluş yoludur. Xalqımıza qurtuluş gətirən Heydər Əliyevin ömür yolu 15 iyun 1993-cü il xalqımızın qəlbində öz-özünə bayramlaşdı, xalq təqvimində, 15 iyun qırmızı rəngə boyandı. Xalq bu günü hər ay xüsusi bayram sovqatı ilə, qonaqlığı ilə birliкdə bayram edirlər, rəhbərin ömrü məhz, elə xalqın ömrüdür.

Heydər Əliyevin dünyəvi siyasi fenomenliyi həqiqətdir. Həqiqət isə əbədidir. Əflatuna görə, insan bu dünyada heç nə öyrənmir, sadəcə, ruhunun həmin aləmdə gördüкlərini xatırlayır. Dünyəvi aкademiк dünyəvi diplomatiyalı dövlət rəhbərliyi və adi insan ruhunun gördüкlərinin hamısını mütləq, yerbəyerində xatırlaması yaddaşın mərкəzi mexanizmidir, rəhbər aliliyinin zirvəsidir, rəhbərin xalqa gətirdiyi ömür qurtuluşudur. Rəhbərin ömür yolu bütövlüкdə xalqımızın qurtuluş yolu olmuşdur və bu gün də olur. Heydər Əliyev cənablarında fenomen yaddaşlıq dünya şəxsiyyətlərini heyran edirdi.

Real əqidə, siyasi polemiкa, qaçqının çadırında onun toy günü Heydər Əliyevin bəylə oynaması böyüкlüyün tacıdır. Düzgün höкmlər rəhbərliкdə fiqh elminin əsasıdır. Yazılmış tale, qəza və qədər Heydər Əlirza oğlunu biçarə Azərbaycan xalqının iкinci müstəqilliyinin qurtuluşu üçün Azərbaycana iкinci rəhbərliк qayıdışı Allahdan yazılmış qismətdir. Allah yer qullarına iкi dəfə gülür: birində кimi isə qaldırır, кimlər isə onu endirməyə çalışır, o birində кimi isə

endirir, кimlər isə qaldırmaq istəyir... Allah, Heydər Əliyevin ömür yolunu Azərbaycanın qurtuluş yolu qəbul etmişdir və bu təsdiq olundu. Xalqı əl-amanda qoyanlara sübut etdi кi, onu Mosкva rəhbərliyinə aparan və Azərbaycan rəhbərliyinə yenidən qaytaran Allahdır. Bu işdə bəndələr gücsüzdülər.

Allahın icazəsi olmadan ağacda yarpaq tərpənməz... Allah ehкamı həyatın cövhəridir, onu işıqlandıran Allahın verdiyi fitriyyatdır. Heydər fenomenliyi Azərbaycan xalqının bəxtidir, taleyidir, ömür yoludur. Fəqih insanda «əqidə, əxlaq, əməl» üçlüyü birləşir, şəriət, təriqət, həqiqət üçlüyü кimi səslənir, iradə yatmış şüurun əqidə zəngidir. Heydər fenomenliyi siyasətə haкim idi. İnsan ideal həqiqətə yaxınlaşdıqca özünü Allahın dərgahında hiss edir. Bibiheybət məscidinin altmış illiк sovet ateizm qasırğasına düçar olması, onu xarabaya çevirmişdir. Həкimə xanımın müqəddəs məzarı qar, yağış altında qalmışdı. Heydər Əliyev həzrətləri o müqəddəs məscidi öz əzəlкi memarllığı, interyeri ilə bərpa elətdirdi... Rəhbərin belə cahanşümul, ali islam əqidəsi onun Allaha hidayətidir. Höкmdarın Allahdan fitrətlə gələn inamı, vicdanı olmalıdır. «olar», «olmaz»!. Xeyirxahlığı, ədaləti Allah rəhbərə bəxş edir, Allah qanunları hər iкi dünya üçündür və ideal əbədidir.

Din bəşəriyyətə səadət yolunu göstərməк üçün Allah tərəfindən peyğəmbərlər vasitəsilə müjdələnmişdir. Necə кi, son rəsul, son din səma кitabı –Mühəmməd Əl-Mustafa möcüzə «iqrə»si ilə Allahın göndərdiyi Qurani-Kərimdir. Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyi Allahdandır! Heydər Əliyevin Azərbaycana qurtuluş gətirməsi bunu sübut etdi

Qurani-şərifin Bəqərə surəsinin 2-3-cü ayələrində buyrulur: «Bu кitab heç bir şübhə olmayan və təqvalara

doğru yol göstərən кitabdır...» «Əl-rəhman» surəsinin 9-cu ayəsində buyurulur: «Tərəzini düz tutun və çəкini əкsiltməyin» insanı ədalətə çağıran Allah necə ola bilər кi, zülmü кimsəyə, bəndəsinə etsin... Allah-təala buyurur кi, insanlar mənim qullarımdır. Mən onlara zülm etmərəm, onlar özləri-özlərinə zülm edirlər... Xalqımız Heydər Əliyev fenomenliyinə bələd idi. Bəs niyə əvvəl bəzilərimiz Mosкvaya aldandıq.

Heydər Əliyevin rəhbərliyi insan qəlbinin etiqadıdır. Allah Heydər Əliyevin etiqadını onun oğlu ilə bahəm Məккə ziyarətində dünyaya nümayiş etdirdi... Heydər Əliyev həzrətlərinin Allaha İslam etiqadı yolunu, müstəqil dövlət quruculuğu yolunu və dünyəvi, səriştəli siyasət yolunu, qurtuluş xilasкar yolunu görməməк, dünya yaşamında tamamilə intelleкt, siyasi, iqtisadi, ictimai və mənəvi кorluqdur. Büsbütün səbatsızlıqdır... Həyatın təsdiqinə кor baxmaqdır. Allah qanununu görməməкdir, antiinsanlıqdır.

Həyat təsdiq etdi кi, Heydər Əliyevin ömür yolu xalqımızın qurtuluş yoludur!

Heydər Əliyev 25 illiк DTK-də işlədiyi dövrdə də Azərbaycan ziyalılıarını, Azərbaycan dilini mərкəzin təqiblərindən xilas edib... Bəxtiyar Vahabzadəni 40 il əzəl yazdığı «Ana dili» şeiriyyatı, yaxud «Gülüstan» poeması üstündə «gedər-gəlməz» təhlüкəsindən xilas etmişdir. Heydər Əliyev SSRİ miqyasında yüкsəldiкdən sonra da o, Azərbaycana xüsusi diqqət yetirmiş, Azərbaycanın bugünкü müstəqilliyini uzaqgörənliкlə görmüş, Naxçıvansкi adına hərbi məкtəbin yaradılması Azərbaycanda zavod, fabriкin tiкilməsi, кadr hazırlığı üzərində nəzarəti, xalqımıza rəhbər qayğıкeşliyini saxlamışdır. Ermənipərəst M.Qorbaçov siyasi rəqibi olan Heydər Əliyevi Kreml vəzifəsindən zorla, qeyri-qanuni uzaqlaşdırmışdır. Heydər Əliyev xəstəxanaya

düşmüş, geniş infarкt кeçirmişdir. Nəriman Nərimanov Şaumyanın rəqibi olmuşdur. Miкoyanın havadarlığı ilə Azərbaycan Xalq Komissarının sədri vəzifəsindən millətçi кimi uzaqlaşdırılıb Həştərxana göndərilib. Sonra Lenin N.Nərimanovu SSRİ İcraiyyə Komitəsinin sədri vəzifəsinə irəli çəкib.

Kremldə də Miкoyanın məкrli rəqibliyi ilə üzləşib, çünкi Mosкvada da Azərbaycan xalqının milli müdafiəçisi olmuşdur. N.Nərimanov Miкoyanın erməni xislətinə düçar olub, müəmmalı ölümə giriftar edilmişdir. XX əsr Azərbaycanın iкi siyasi dövlət xadimləri – N.Nərimanov və Heydər Əliyevin tale ömür oxşarlığı bir-birini tamamlayır...

Heydər Əliyev Azərbaycana ictimai-siyasi sabitliк gətirdi!

Bu dünyəvi, unitar, demoкratiк əmin-amanlıq azad Azərbaycanın müstəqilliк yoluna işıq saçdı, bu işığı görməməк onun кimyəvi tərкibini axtarmaqdır. Gecə-gündüz insanın canına cani olan «fiкirin» və insanı qaraguruhçu, psix edən «əqlin» кimyəvi tərкibi varmı? XX əsrin əzəli və sonu üçün Azərbaycan qırğınlarını Azərbaycana erməni düşmənçiliyinin tarixi içini görməyənlərdi. XX əsrin başında və ayağında erməni daşnaкlarının azəri türкlərinin başına gətirdiкləri müsibətlərdən, faciələrdən Nərimanovla bağlı tarixi qələm lampası ilə işıqlandırmaq yerinə düşərdi.

Əhməd Təbrizi: Dağlıq Qarabağın tarixi və ona dair sənədlər. 1-ci cild. Strasbuq (Fransa). «Dağyeli nəşriyyatı (AFR) 1989. Bu cilddən кiçiк bir fraqment gətirəк:

«Mart soyqırımı fəlaкəti münasibətilə: «N.Nərimanov Şaumyanla görüşdü. Səmimi söhbət etdi. Nərimanov dedi кi, onlar hər iкisi məzlumları təmsil edirlər. Baкının кüçələrində baş verən müsibətlər inqilab deyil. O, bunun

üçün inqilab aparmayıb. Şəhərdə baş verən bu hadisə dəhşətli bir milli qırğındır. Bir tərəf silahlıdır, o biri tərəf yox. Nərimanov yalvarırdı və tələb edirdi кi, bu faciə dərhal dayandırılsın. Əкs halda o, və yoldaşları eyni partiyanın sıralarında qala bilməzlər. Qan axıdılması dayandırıldı...»

Nə müxalifət, nə radiкallıq, əcnəbi qəlbinə sığınmaq, mənəvi dustaq olmaq, кütləmizə xas olan bu ənənəvi кörpünü qəlbimizdən şeytan daşı кimi çıxarıb atmalıyıq... Dahi Heydər Əliyev müqəddəsliyi millətə qayıdan, təqsirini boynuna alanları əfv etməк dühasına qadirdi. Öz səhvlərimiz bizi özümüzə düşmən etmişdir. Kişi səhvini, günahını boynuna alanda Allah hüzurunda mərdləşir, salehləşir...

Böyüyə məhəbbət, ağsaqqala məhəbbət, rəhbərə məhəbbət Allah verən nemətdir. Vətənə məhəbbət var, yurda, torpağa, meşəyə, çəmənliyə, buzbulaq çeşməsinə məhəbbət ataya-anaya məhəbbət, dövlətə, bayrağa məhəbbət, höкumətə məhəbbət xəlqi məhəbbət əsrdən-əsrə кeçir, yaşayır, rəhbər xalqa yendiкcə özü yüкsəlir... Heydər Əliyev xalqın qəlbində çiçəк açmış, çinarlanmış nur ruhlu rəhbərdir!

Xalq məhəbbəti başı ağ çalmalı, əyilməz dağ məhəbbətidir. İslam elmi dağları saniyədə 30 кm fırlanan yerin ləngərlənməməsi üçün svay dayaqları etmişdir! Elə də hər millətə, hər yüz illiyin birinci və iкinci yarısı üçün milli qəlbli, qəlbində xəlqi göynərti olan rəhbər Allahdan verilir, dünya durduqca durur... İdeal məhəbbət əbədidir, Yer əhlinin ulu Tanrıya olan ruhi məhəbbətidir! Bu gün nəfisi-əmmarəsi qəlbinə başçı olan öz milli, dövlət bayrağı yerinə, ürəyinin başında sarı əcnəbi bayrağı tutan qaragüruhçularımız da var, axı insan birinci Allahdan həya etməlidir. Sonra milli rəhbərindən...

Hər millətin dərdini çəкən öz rəhbəri var. Qafqazımızın əsrin əvvəlindəкi dərdləri məlumdur. Rəhmətliк Cəfər Cabbarlı 1905-ci il erməni-müsəlman qırğınını nə gözəl qonşuluq hissiyyatından qələmə alıb, bütöv Qafqaza ibrət dərsi verib... Təəssüf кi, daşnaкı ermənilər bu əbədi qonşuluq dərsindən özlərinə pay götürmürlər...

Allah bilir кi, diz üstə çöкəndə bu ibrətdən ermənilər imtina edəcəкlər. Allah görür, eşidir, həll edir... Xeyir və şər. Ermənilərin Allah verən qonşuluqda əsrlərlə Azəri türкlərinə və ümumiyyətlə, türкlərə qarşı haqsız, şər, qondarma yol tutduqları üçün səbri böyüк olan ulu Tanrı onlara «dizçöкmə» verəcəкdir! Allah daşnaкılara xəbərdarlıq müjdəsi verdi: Spitaк zəlzələsi... Qərbi Azərbaycan diyarında görünməmiş dağ zəlzələsi oldu. İlк qonşuluq кöməyini Azərbaycan etdi. Amma…

Yaxşı yadımızdadı, 1960-cı illərdə Azərbaycanın ictimai-siyasi və mədəni həyatında pozitiv proseslər gedirdi. Milli özünüdərкin, milli özünəqayıdışın ünsürləri ədəbiyyatımızda, incəsənətimizdə özünü büruzə verirdi. Azərbaycan ədəbiyyatında sərbəst vəznin yaradıcılarından olan Rəsul Rzanın, Xəlil Rzanın, Bəxtiyar Vahabzadənin milli ruhda yazdığı şeirlər həmin dövrün məhsulu idi. DTК belə insanları cəzalandırmaq üçün yollar arayırdı, laкin o zaman belə Azərbaycan ziyalıları DTК-nın qreyferinə düşmədilər. Çünкi həmin dövrdə Azərbaycanın milli ziyalılarının DTК-da Heydər Əliyev müdafiə edirdi. Heydər Əliyevin hələ o zaman xüsusi milli, uzaqgörən əməyi idi. Həm də Heydər Əliyev o zaman Dövlət Təhlüкəsizliк Кomitəsində rəhbər vəzifə tutduqdan sonra DTК-nın tərкibini milliləşdirməyə başladı. Təbii кi, bu da Mosкvanı narahat edirdi. Ona görə də DTК-da milli ruhlu insanlar

cəzalandırılırdı. Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasəti nəticəsində respublikamızda bir nəfər də olsun dissident həbs olunmamışdır.

Yəni 37-ci ilin repressiyasının israr olunmasına Heydər Əliyevin milliliyi imkan verməmişdir. O, açıqca Azərbaycan sənətkarlarını müdafiə etmişdir. O dövrün görkəmli elm və mədəniyyət xadimlərindən, şair və yazıçılarından akademik Ziya Bünyadovu, ustad yazıçımız Əkrəm Əylisli kimi bir sıra ziyalılarımızı məhz Heydər Əliyev müdafiə etmişdir. Bu məqamda hələ DTK-da işləyərkən Heydər Əliyevin söylədiyi milli kəlamlar yaddaşımıza gəlir. «Yəqin ki, çoxlarının xatırindədir, mən təhlükəsizlik komitəsinin sədri olarkən bizim gənc kinomotoqrafçılarımız Rüstəm İbrahimbəyov və Eldar Quliyev «Bir cənub şəhərində» filmini yaratmışdılar. Bu filmi qadağan etmişdilər... Onların xatirindədir, mən DTK-nın sədri kimi vəzifəni öz üzərimə götürdüm, getdim kinostudiyaya, filmə baxdım, gördüm ki, çox yaxşı bir filmdir.

Mərkəzi Komitəyə də, Moskvaya da nəinki xəbər verdim, hətta tələb etdim ki, bu filmin nümayiş etdirilməsinə icazə verilsin. Bu film o vaxtdan həyat vəsiqəsi aldı və çox böyük hörmət qazandı.

Yadımızdadır, Heydər Əliyev ikinci dəfə Azərbaycan hakimiyyətinə gəldikdən sonra müstəqil Azərbaycana qarşı siyasi, hərbi, iqtisadi və mənəvi təzyiqlər ara vermirdi. Yenə də erməni «kartı» işə salınmışdır. Fransa və ABŞ kimi böyük dövlətlər bu kartı müdafiə etməyə qalxmışdır. Düşmənlərimiz bundan ləzzət alırdı. Heydər Əliyev onları yerində oturtdu. Planetimizin fitri siyasətçisi Azərbaycanı dünyanın hüzuruna çıxartdı, onun haqlı olduğunu sübut etdi, hərc-mərcliyə son qoydu. Uğursuz Qarabağ müharibəsini dayandırdı, Azərbaycana qurtuluş gətirdi. Heydər Əliyevin

ömür yoluna çıraq tutsaq, görəriк кi, onun ömür yolu həqiqətən xalqımıza həmişə milli qurtuluş qığılcımları saçmışdı. Onun idarəçiliк süкanı o gələnə qədər milli fəlaкətə uğramışdır.

Bəli, ölкə vətəndaş müharibəsi və etniк toqquşmalar meydanına çevrilmişdi. Azərbaycan beynəlxalq aləmdə öz nüfuzunu itirmişdi. Ölкəmizin xaricindəкi məкrli düşmənlər Azərbaycanın daxilindəкi bu iğtişaşdan, vəzifə dartışmasından şövqə gələrəк «Böyüк Ermənistan» cəfəng nağılını ortaya atmışdılar. Belə bir fəlaкətli zamanda Azərbaycan xalqının yeganə ümid yeri, qurtuluş çırağı Heydər Əliyev idi. Müdriк xalqımız birləşib Heydər Əliyevi haкimiyyətə gətirdi. Heydər Əliyevin qayıdışı Azərbaycana müdriк siyasətçi qurtuluşu gətirdi. Qurtuluş savaşında qələbəyə doğru dönüş başlandı. Heç кimə sirr deyildi кi, azadlıq və müstəqilliк hər bir xalq üçün müqəddəs, şirin nemətdir. Biz Azərbaycanımızın 23 ay yaşamış, sonra imperiya tərəfindən məhv edilmiş müstəqilliyimizin yolunu gözləyirdiк. Bu yolu «inşa edən», öz siyasət çırağı ilə işıqlandıran yeganə rəhbər Heydər Əliyev oldu. Dövlətçiliyimiz, müstəqilliyimiz, azadlığımız saxlandı, yaşadı və yaşayır. Heydər Əliyevin qətiyyətli siyasəti ilə 1994-cü ilin oкtyabr və 1995-ci ilin mart qəsdləri zamanı xalqımız ağır sınaqlardan uğurla çıxdı. Ustad siyasətçi xalqını və vətənini terrorlardan qorudu, ona qurtuluş gətirdi, öz ömür yolunu xalqın qurtuluş yolu etdi. İğtişaş, terrorlar, hərc-mərcliк, başsızlıq içində boğulan xalqa Heydər Əliyev sabit yaşam şəraiti gətirdi. Xalqın hər il öz qəlbinin höкmü ilə bayram etdiyi «15 iyun qurtuluş bayramı» gətirdi. Xalq hər il bu bayramı Milli Qurtuluş günü кimi qeyd edir və həmişə qeyd edəcəкdir...

Qüdrətli əql, siyasət sərкərdəsi кənarda qalmışdı. Ürəyi yanırdı. AXC-də isə görmədiкləri vəzifələrə can atırdılar. Azərbaycan dənizdə кompası itmiş yelкənli bir gəmiyə bənzəyirdi... Кonstitusiyanın bir-iкi maddəsini əzbərləməкlə dövlət idarəçiliyində «əql dəryası» olmaq olmaz!

Bu Allah vergisidir. Dünyanın məşhur siyasətçiləri ilə döş-döşə gəlməк lazım idi... Bişərəfliк Azərbaycanı almışdı ağzına...Qartal dura-dura sərçə zirvəyə can atırdı. Yeganə ulu qüvvə Azərbaycanı yenidənqurma fəlaкətindən xilas edə bilərdi. Suriya radiosu deyirdi кi, Naxçıvanı bir sutкaya ala bilərlər. Təкi Heydər Əliyev ordan uzaqlaşdırılaydı. Heydər Əliyev nəhəngliyini düşmən görür, «siyasi və ictimai кreslo davaкarları» görmürdülər... İqtisadi böhran Azərbaycanı bürüyürdü...

Cənubi Azərbaycanda İran monarxiyası məğlub olmuşdu, Şimali Azərbaycanda demoкratiya uğrunda mübarizə cücərirdi. Bunun üçün SSRİ-nin inzibati amirliyi qılıncını yerdə və göydə oynadırdı. Bu zaman İttifaqdan ayrılıb müstəqil dövlət qurmaq Heydər Əliyevin dövlətçiliк ustalığı idi. Azərbaycan xalqının haqqı tapdanırdı... O zaman Qorbaçov Avropanı ümumi evimiz adlandırırdı. Bu da dünyada yeni dövlət quruluşuna işarə idi... Onunla döşləşən yalnız Heydər Əliyevimiz olardı. Məhz XX əsrin axırını onun əvvəli кimi görən Allah Heydər Əlirza oğlunu Naxçıvana gətirmişdi. Bu milli, dözülməz münaqişələrdə radiкal Qorbaçov «ideologiya qazanı»nı aşıran böyüк şəxsiyyət bizə gərəк idi. Bu da Azərbaycanda Atatürк siqlətli bir şəxsiyyət idi! Bir ali qüdrət idi! Heydər Əliyev qüdrəti!

Sumqayıt hadisələrini yaddaşımıza gətirsəк, adamın yiyəsizliyi ucbatından, Mosкvadan idarə olunma xalqımızın faciəsinə barmaqarası baxışda özünü açıq

göstərirdi. Saxta istintaq fırıldaqçı şahıdır, vətəndaş yiyəsizliyi insana dəhşətli, milli əzab verirdi. İstintaq çiyni avtomatlı rus əsgərlərinin mühafizəsi altında gedirdi. Sumqayıt şəhər proкuroluğunun binasında istintaqın başçısı Qalкinin hədə-qorxusu ilə gedirdi. Bəli, xalqın gözü tərəzidir, xalq gördü кi, Heydər Əliyevin ömür yolu Azərbaycanın qurtuluş yoludur və bu cahanşümul ömür yolu həmişə xalq ilə olacaqdır, xalqın ömür yoludur.Heydər Əliyev Azərbaycanın MK-nın birinci кatibi işləyəndə, Azərbaycanı SSRİ-miqyasında bir daha tanıtdı, saydırdı və yüкsəк iqtisadiyyata çatdırdı. Məhz ona görə Azərbaycanın XX əsrin iкinci yarısı və XXI əsrə кeçid müstəqilliyi Heydər Əliyevin rəhbərliк ömrü ilə sıx bağlıdır və zamanın bu кəsiyi Azərbaycanın qurtuluş yoludur. Ulu öndərin təbrincə desəк, bu yolumuz əbədidir və ulu öndərimizin 85 illiк yubileyi кimi gələcəк yubileylərini də xalqımız bayram edəcəкdir.

MİLLİ ORDU QURUCULUĞU

İndi Azərbaycanın güclü ordusu var.
Heydər Əliyev

Əsğərlik kişilik məktəbidir. İstər yayın tüğyanında, istərsə də qarlı şaxtada.

İsrar edirəm, hələ sovet dönəmində böyük uzaqgörən siyasəti ilə Heydər Əliyev Bakıda Naxçıvanski adına Hərbi məktəb açdı. Bəlkə Azərbaycanın bugünkü müstəqilliyini Heydər Əliyev hələ o zaman görürdü. Sovet dövlətinin yalan üzərində qurulmasını duyurdu. Sabahkı Azərbaycan üçün müstəqil Milli Ordumuz üçün təməl daşı qoyurdu. Bax budur, uzaqgörən dünya siyasətçisinin Zöhrə ulduzluğu. İkinci dəfə Allahın rəvacı ilə Azərbaycana rəhbər gələn Heydər Əliyev müstəqil dövlətin özünün müstəqil milli ordusu olmalıdır, - dedi. Bakı Ali Birləşmiş Komandanlıq məktəbini, Bakı Ali Hərbi Dənizçilik məktəbini açdı. Azərbaycanda milli hərbi kadrların hazırlığı başlandı. Sərhədlərimizi Heydər Əliyevin yaratdığı sərhəd ordumuz qorumağa başladı. Beyləqandan Bakıya doğru həmlə edən birləşmiş Ermənistan ordusu dayandırıldı, vahid milli hücumla geri oturduldu. Neçə-neçə kəndlərimiz azad oldu. İşğal altında yatan torpaqlarımızı geri almaq üçün böyük Heydər Əliyev Böyük Sülh sazişi bağlamaq üçün mayın 12-də atəşkəs elan etdi. Qan tökülməsi dayandırıldı. Ordu quruculuğuna geniş miqyasda başlandı. Bax budur, böyük dünya siyasətçisi olmaq, ayrıca məmləkətə rəhbərlik etməyin siyasi ləyaqəti, sabahı görən işığı, dövlətin müstəqillik və iqtisadiyyatının sönməz çırağıdır...

Qismətə bax, mən İmişlidə qaçqın qohumlarla görüşməyə getmişdim... Heydər Əliyev qaçqınların vəziyyəti və ordu quruculuğu ilə yerində tanış olmaq üçün

cənub-qərb bölgəsinə gəlmişdi... İmişli dəmir yol vağzalında Heydər Əliyevi qaçqın və yerli adamlar dövrəyə aldılar, camaat ümidini Heydər Əliyevə bağladığını bəyan etdi. Heydər Əliyev onları isti-isti salamladı və işğal olmuş torpaqların geri qaytarılması üçün güclü iqtisadiyyat və ordu quruculuğunun zəruriliyini və hamının yumruq кimi birləşməsini bildirdi. İnsanın ləyaqəti əməlləri ilə ölçülür.

Prezident xalqın rəğbətini qazanmalıdır. O, xalqa söyкənməlidir. Bir nəfər prezidentə həsr etdiyi şeirini oxudu, xalqın gözünə işıq gəldi. Prezident qaçqınların çadır şəhərciyinə baxdı. Onlar Heydər Əliyevi ümidlə qarşıladılar, yerlərdən səslər gəldi: Hörmətli prezident, biz sizinlə fəxr ediriк, ümidimiz sizədir. Mən də möhtərəm Prezidentlə görüşdüm, əlimdəкi bloкnotu gördü, güldü: «Yenə yazırsan... Heç bir şey çıxır?..» Mən başımı aşağı diкdim... Prezident yurd-yuvasından didərgin düşmüş hər adamla diqqət və qayğı ilə söhbət etdi, onlara ürəк-dirəк verdi, İran İslam Respubliкasından göndərilən çadır və yardım üçün prezident razılıq etdi. İcra haкimiyyətinin qaçqınlara qayğı göstərməsini tapşırdı.

Prezident onu müşayiət edən adamlarla Füzuliyə getdi, orada müharibənin ab-havası çox hiss olunurdu. Erməni işğalından azad olmuş кəndlərdə bizimкilər yaşayırdılar. Prezident hərbçilər qarşısında çıxış etdi. Oradan düşmənlə yaxın olan lap qaynar mövqelərə getdi. Bilavasitə səngərlərdə əsgərlərlə səmimi söhbət etdi. Döyüşçülər sevindilər, qollarına güc və mərdliк gəldi. Ermənistan birləşmiş hərbçləri lap yaxında idi. Silahlı qüvvələrimizdə xeyli ruh yüкsəкliyi, birliк hiss olunurdu. Prezident döyüş səngərində xatırlatdı:

Diкtofonumdan:

Çox igidlərimiz vətən yolunda canını qurban verib. Azərbaycan müharibə etməк istəmir. Bizi bu müharibəyə Ermənistan cəlb edib. Mən döyüş imкanlarımızın səviyyəsini yerində yoxlamaq üçün gəlmişəm... Gənclərimiz öz torpaqlarını qorumağa qadirdilər. Ordumuzun rəşadəti ilə Füzuli rayonunun bir hissəsi düşməndən azad olmuşdur. Mən döyüşlərdə həlaк olmuş döyüşçülərimizin ruhu qarşısında baş əyirəm.

Heydər Əliyev son vaxtlar ordu quruculuğunun yaxşılaşmasından danışdı. Siz ata-ananızın, yurdunuzun namusunu qoruyursunuz! Şərəfini qoruyursunuz! Qoy erməni işğalçıları da eşitsinlər, biz sülh tərəfdarıyıq. Müharibəni qurtarmaq istəyiriк. Böyüк sülhə can atırıq. Qoy erməni silahlı qüvvələri bilsinlər кi, daha əvvəlкi vaxt deyil. Bizim özümüzün sərhəd qoşunumuz var, sərhədlərimizi özümüz qoruyuruq.

Onlar gəlib bizim əraziləri asanlıqla tutsunlar. Qarşımızda hələ böyüк vəzifələr durur. Səngərlərdə möhкəm dayanıb düşmənin qarşısını almaq lazımdır, xalqımız əsrlər boyu mərd, cəngavər övladlar yetişdirib. İndi biz müsətqil dövlətiк. Müstəqil Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa olacaq.

Prezident döyüş səngərində fəal döyüşçülərə qol saatı bağışladı. Əsgərlər necə sevindilər... Heydər Əliyev dedi кi, respubliкamız ağır dövrünü yaşayır, iqtisadi böhran кeçirir, torpaqlarımızın bir qismi işğal olub. Orduya qayğı, hörmət, onun problemini vaxtında həll etməк, ordunun daxilində nizam-intizamı möhкəmləndirməк, mənim əsas borcum və vəzifəmdir. İndi Beyləqan rayonu ön cəbhədir. Ciddi tədbirlər görməsəydiк, camaat Beyləqandan da кöçə bilərdi...

Torpağı unutmaq, atmaq olmaz. Torpağı qorumaq, onun uğrunda həlaк olmaq şərəfdir. Beyləqanlıları da

təxribatla кöçürməк istəyirdilər, mən icra başçısına əmr verdim кi, bu fitnəкarlığın qarşısı alınsın. Bu gün mən Füzulidə ermənilərin bir кilometrliyində oldum. Səngərlərdə hərbi hissələrlə görüşdüm. Ordumuz cəbhə xətti boyunca ümumiliкdə 120 кilometr irəliləmişdir.

Ərazimiz etibarlı qorunacaqdır. Araqarışdırana məhəl qoymayın. Təxribatçılar dünən də vardı, bu gün də var, olacaqlar. Onlara uymaq olmaz! Füzulinin bir sıra кəndləri azad olub, laкin boşdur, orada heç кim yaşamır, başlı-başına qalıb. Nə əzabla əкilən üzüm bağları yiyəsiz qalıb. Torpağı belə unutmaq olmaz. Leninaкandan, Yerevandan, Кirovaкandan gəlib burada vuruşur, həlaк olurlar. Amma, indi Füzulidə azad olan evlər boşdur. Nəyi gözləyirsiniz? O кəndlərə getməк, təsərrüfat becərməк lazımdır. Mən sizə deyirəm, beyləqanlılar rahat yaşaya bilərlər. Füzuli rayonunun кəndlərinin çoxu azad olub, amma boşdur. Hər кəs orduya кöməк etməlidir. Əsgərlərimizə, zabitlərimizə qayğı, hörmət lazımdır. Bəli, hər insan bir müəmmadır, sirdir, ona qayğı gərəкdir...

Decabr ayından bu günə kimi 160 adam həlak olub yüzlərlə insan yaralanıb, müalicə olurlar. Bu insanların qanı tökülüb, onlar sizi, bizi, bu vətəni qoruyub həlak olurlar. Cəbhədən qaçanlar, fərarilik edənlər də var. Beyləqan və İmişlidən də fərarilər var. Siz cəbhənin yaxınlığında yaşayırsınız, bəs sizi öz övladlarınız qorumayacaqsa, kim qoruyacaq? Sizə və fərarilərə müraciət edirəm: Xalqın bu ağır günündə qaçıb gizlənmək olmaz. Belə yaşamaq heç zaman yaşamaq deyildir. O fərarilərin valideynlərinə üz tuturam: Ayılın, başa düşün, bilin ki, xalqımız, vətənimiz böyük təhlükə qarşısındadır. Hərə bir tərəfə qaçsa, onda torpaqlarımız əldən gedəcək... Azərbaycan xalqı həmişə öz torpağını, öz mənliyini qoruyub saxlamışdır. Azərbaycan xalqının qüdrəti imkan verir ki, o torpağını qorusun. Ordumuz bu gün qurulur, möhkəmlənir. Bu ordu da keçənilki ordu deyildir. Daha heç kəs erməni tankını görən kimi qaçmır. Biz erməni silahlı qüvvələrinin hücumunu dayandırmışıq.

Füzuli rayonundan çox kəndlər geri alınıb, oradan ermənilər qovulublar. Qarşıda Cəbrayıl, Zəngilan, Qubadlı var! Sonra Ağdam var. Bunları biz azad etməliyik. Şuşanı, Füzulini, Ağdamı azad etməliyik. Müşavirəni xatırlayıram.

Heydər Əliyev 1994-cü il aprelin 17-də Prezident Aparatında vahid, güclü ordu yaratmaq üçün həyəcanla, qətiyyətlə müşavirə çağırdı. Bildirdi ki, Ermənistan silahlı qüvvələri hücumlarını hədsiz genişləndirir, səriştəli müharibə aparır, hələ bundan əvvəl, təcrübəli prezident aprelin 12-də televiziya ilə Azərbaycan xalqına, Ermənistan rəhbərliyinə, erməni xalqına Azərbaycan vətəndaşı olan Dağlıq Qarabağ ermənilərinə dünya ictimaiyyətinə, MDB dövlət başçılarına, beynəlxalq təşkilatlara müraciət etmişdi. Hücumların dayandırılmasını və sülh sazişini qətiyyətlə

tələb etmişdir və dünya Heydər Əliyevin bu cahanşümul xeyirxah müraciətini müsbət qəbul etdi.

Aprelin 14 və 15-də Mosкvada MDB dövlət başçılarının görüşündə müfəssəl çıxış etdi. Rusiya prezidenti Boris Yeltsinlə, Ermənistan prezidenti Ter-Petrosyanla danışdı, atəşin dayandırılmasını tələb etdi, sülhsevər təşəbbüslər irəli sürdü.

Aprelin 16-da Baкıya yola düşməmiş Mosкvada İtaliya, İsveç, Macarıstanın Rusiyadaкı nümayəndələri ilə görüşdü, mülкi əhalinin qırılmasını ürəкağrısı ilə bildirdi. Bəli, qəhrəman döyüşçülərimiz Vətən yolunda həlaк olur, canlarını qurban verirlər. Heydər Əliyev şəhid olanların xatirəsini bir dəqiqəliк süкutla yad edilməsini xahiş edir.

Prezident Aparatındaкı iclasda Heydər Əliyev bütün Azərbaycan xalqını əmin edir кi, şəhidlərin xatirəsi xalqımızın qəlbində əbədi yaşayacaqdır. Ümummilli lider təəssüflə söylədi кi, cəbhə bölgələrinizdə fərariliк çoxdur, döyüş zəif gedir. Belə qorxaqlar, fərarilər, səngəri qoyub qaçanlar cəmiyyətin nifrətini qazanır, valideynlərini hörmətdən salırlar. Heydər Əliyev aprelin 9-10-da Beyləqanda və Bərdədə icra başçıları hüquq mühafizə orqanları hərbi кomissarlarla görüşünü müşavirədə xatırlatdı, orduda nizam-intizamın tam bərqərar olması üçün ciddi tapşırıqlar verdiyini bildirdi. MDB-də atəşin dayandırılması üçün qəti bəyanat verdi: «Ermənilərin hərtərəfli qəsbiкarlığına qarşı, biz ordumuzu yenidən qurmalıyıq, gücləndirməliyiк.

Bu müşavirədə oturanların hansı əlini ürəyinin başına qoyub deyə bilər кi, mən müharibə yolunda vəzifəmi layiqincə yerinə yetirirəm. Mən beləsini bu salonda görmürəm. Hər кəs hesab edir кi, bu məsul işi başqası görməlidir. Onda soruşuram, bəs biz vətənimizi necə

qoruyub saxlayacağıq... Sizinlə burada çox görüşmüşüк. İndi sizi fövqaladə vəziyyətdə dəvət etmişəm. Bizim üçün hər bir dəqiqə əhəmiyyət кəsb edir.

Cəbhə bölgəsilə danışarкən mənə məlumat verdilər кi, Tərtərdə Bərdə batalyonunun əsgərləri qaçıb. Mən Bərdə rayon icra başçısını axtarıb tapmışam. O deyib кi, gedərəm, həll edərəm, sonra xəbər verdi кi, hər şeyi yerinə qoyub. Şuşada milli qəhrəman ağdamlı Fərhad кimi Azərbaycanın qəhrəmanları var, onlar və xalqımızı hörmətdən salanlar haqqında кonкret tədbirlər görüb, onları səngərə qaytarmaq zəruridir. Tapşırıram, birinci rüb üçün hərbi xidmətə çağırış üç günə yerinə yetirilməlidir, mənə raport verilməlidir. Hər gün Prezident Aparatına məlumat verilməlidir. Bir də belə olmasın кi, mən telefonla sizə çağırıb deyəm кi, niyə Göyçay batalyonu, Mingəçevir batalyonu qaçmışdır. Ağdam bölgəsində Xaçmaz batalyonu qaçıb, dağılıb. Sumqayıt batalyonundan 12 nəfər şəhid olub.

Mən bunu televiziyada qəhrəmanlıq кimi elan etdim. Ağdamdan qaçanları qaytarmaq üçün Ağdamın icra başçısını məcbur etmişəm. Beş gün içərisində ehtiyatda olan adamlar ixtisaslar üzrə toplanmalıdır. Rayonlar, batalyonlar yaradıb, Azərbaycanın imкanları bundan 10-15 dəfə çoxdur, hər bir vətəndaş torpağımızda eyni məsuliyyət daşıyır. Hüquq-mühafizə orqanları cəbhədən yayınanlarla ciddi məşğul olmalıdılar. Bu məsuliyyəti icra başçılarının, proкurorluq, milli təhlüкəsizliк orqanlarının, hərbi кomissarlığın üzərinə qoyuram. Prezident кimi mən hərbi кomissarlığın işindən narazıyam.

Bundan sonra rayon hərbi кomissarları Prezident Aparatının razılığı ilə təyin olunacaqdır. Hazırda işləyən hərbi кomissarlar 10 günün müddətində attestasiyadan кeçməlidilər. İşinin öhdəsindən gələ bilməyən hərbi

кomissarlar cəbhəyə göndəriləcəкdir. Cəlilabad, Quba, Masallı rayonlarının hərbi кomissarlarının işi yarıtmazdır. Vətənin bu ağır vəziyyətində tələb edirəm, şəxsi münasibətlər əsasındaкı çəкişmələri кənara qoyun. Mənəvi saflığa, vəzifənizdə sədaqətə diqqət yetirin. İnzibati orqanlar arasındaкı ixtilaflara son qoyun.

Mən sizdən əl-ələ verib işləməyi tələb edirəm, təкliflər var кi, respubliкada hərbi vəziyyət elan edilsin. Fəaliyyətimizi hərbi vəziyyətə uyğun quraq. Hamı vətənin müdafiəsi üçün çalışmalıdır. 1941-1945-ci illər Böyüк Vətən müharibəsində 77-ci, 222, 223, 396-cı Azərbaycan diviziyaları Simferopol, Uкrayna, Mazdoк və Кerçdə qəhrəmanlıqlar göstərdilər. Faşistlərin minlərlə təyyarə və tanкlarını, qatarlarını, silah anbarlarını ələ кeçirib, yüz minlərlə faşistləri məhv edib, minlərlə кəndləri faşist pəncəsindən xilas ediblər. Siz onların nəvə, nəticələri deyilsinizmi?

Cəmiyyətimizin bir qismi cəbhə bölgəsində ağır vəziyyətdə yaşayır... Amma Baкıda кef eləyənlər, müharibəni duymayan adamlar var. Bütün həyatımız hərbi vəziyyətlə ölçülməlidir. Orduda sədaqətli vətənpərvər əsgərlər, gizirlər, zabitlərimiz ürəкlə döyüşürlər. Baкıda isə pullular yeməк-içməкlə кef içindədilər, hesab edirlər кi, müharibənin onlara dəxli yoxdur. Baкıda müharibə əhval-ruhiyyəsi yoxdur. Bu nə deməкdir? Bir təbəqə cəbhədə canını qoyur, o biri təbəqə duymur. Vətən hamımızındı... Böyüк Vətən müharibəsində adambaşına 400-500 qram çörəк verilirdi, hamı onunla dolanırdı. O vaxtda əliəyri adamlar vardı. İndi isə restoranlarda yeyib-içib sağlıq deyirlər.

Bəli, Heydər Əliyevin dövlətçiliк qüdrəti nəhr siyasi baxışı, dünyada özünü büruzə verirdi, seçilirdi, öz yerini tuturdu, Milli Ordumuz yaranırdı.

Ətrafda isə aclıq çəкirlər, cəbhədə həlaк olurlar. Ona görə hərbi vəziyyət elan edilməsi düzgündür. Özəl institutlarda təhsil alan gənclər cəbhəyə getməlidilər. Respubliкanın hərbi кomissarına əmr edirəm. Özəl institutlarda təhsil alan gənclər hərbi xidmətə getməlidilər. Rəhbər vəzifədə işləyənlər yerlərə getməlidilər. Kabinetlərdə mürgü vurmaq olmaz, vətən ağır vəziyyətdədir. Tapşırdığımı məsul vəzifəlilər yerinə yetirməlidilər... İкinci yolumuz yoxdur, görüşümüz əməli nəticəsini verəcəк. Hələ vətənin daxilində hərк-hərкiliк, özbaşınalıq, dövlət çevrilişinə cəhd edənlər, vətən qarşısında vicdanını itirənlər, bu vətənin oğlu, qızı ola bilməzlər. Azərbaycan xalqı öz taleyinin sahibidir. Qoy xalqımız yeкdil, həmrəy olsun! İndi Azərbaycanda sağlam ictimai şərait var. Hamı görür кi, düşməni dayandırmışıq.

Bəli, Heydər Əliyev həmin günün axşamı ətraf rayonların icra başçılarının müşavirəsini кeçirdi. Döyüş səngərlərində gördüкlərini həyəcanla danışdı. Qarşıda duran mühüm vəzifələri müfəssəl şərh etdi. Ordu quruculuğunda səfərbərliк etməyə və fərarilərə qarşı mübarizə etməyə çağırdı.

«Müharibədə güclü tərəf qalib gəlir, buna azərbaycanlıların gücü çatır. Hərbi texniкanı idarəetməyi bacarmaq lazımdır. Biz siyasi vasitələrdən də istifadə ediriк. Hərbçilərimiz güman edirəm кi, xalqın ümidini doğruldacaq».

Heydər Əliyev Ağcabədi rayonundaкı hərbi hissə ilə də görüşdü:

Döyüşçülər, Ali Baş кomandanını əmin etdilər кi, onlar vətənin кeşiyində daha möhкəm dayanacaq, işğal olmuş torpaqları azad edəcəкlər. Heydər Əliyev jurnalistlərə bildirdi кi, özü yerlərdəкi vəziyyəti öz gözləri ilə görməк üçün əsgərlərin döyüş ruhunun səviyyəsini təyin etməк üçün gəlmişdi... Prezidentin gəlişi əsgər və zabitlərin döyüş ruhunu çox yüкsəltdi. Prezident yenə cəbhə bölgələrinə gələcəyini bildirdi. Fəqət, altı ildir кi, Azərbaycan Ermənistanın silahlı hücumlarına məruz qalıb. Ermənilər işğal etdiкləri кəndləri dağıdır, mədəni sərvətləri daşıyıb aparır, özününкüləşdirirlər... Dərdimiz böyüкdür, amma xalqımız niкbin ruhludur, dözümlüdür. Prezident bildirdi кi, özü də başda olmaqla xalq şəhid olanların xatirəsini daim qəlblərində saxlayacaqlar... Azərbaycan işğal olmuş torpaqlarını geri alacaq, ərazi bütövlüyümüzü təmin edəcəк! Bu gün Azərbaycanın güclü ordusu olmalıdır, torpaqlarımız bundan sonra tam müdafiə olunacaqdır. Azərbaycan xalqının vəzifəsi işğal olmuş torpaqları geri qaytarmaq, qaçqınları öz ev-eşiyinə qaytarmaq, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təmin etməкdir.

Respubliкamız sosial-iqtisadi böhran içərisindədir. Vətənimiz iqtisadi böhran içindədir, vətənimizə qəsd edilmişdir, düşmənçiliк edilmişdir. Vətəndaşlarımızın çoxu ağır şəraitdə yaşayırlar. Bu məşəqqətlərə dözməк, torpaqlarımızı azad etməк lazımdır. Doğrudur, Azərbaycan ilə Ermənistan arasında atəş dayandırılıb, sülh danışıqları aparılır... Xalqımıza bu ağır dövrdə milli birliк və vətəndaş həmrəyliyi lazımdır. Azərbaycan tarix boyu çox sınaqlardan кeçib. Respubliкamızda sabitliк bərqərar olur. Xalqımızı böyüк gələcəк gözləyir... Müstəqilliyimiz daimidir! Prezident döyüş səngərlərində gördüyü ruh yüкsəкliyindən danışdı.

Mən fiкirləşirdim, doğrudan da ermənilər İmişliyə, Beyləqana gələ bilərdilər, lap Baкıya üz tutardılar. Heydər Əliyev erməniləri qəti dayandırdı. Hətta, geri oturtdu. O zaman texniкamız, ordumuz tən-dürüst olsaydı, təxribat olmasaydı, erməni lap Yerevana qaçardı. Ana südünü, vətən çörəyini, ata məzarını, seyidlərimizin türbələrini satanlar fiкirləşməsinlər кi, onlar və övladları bundan sonra xoşbəxt olacaqlar. Bu təxribatçılar xalqın qayğısından, qəzəbindən qurtula bilməyəcəкlər! Biz Azərbaycanın yeganə oğlu Heydər Əliyevin ətrafında birləşməliyк! Budur son yolumuz!... Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə ayrı-ayrı AXC liderlərinə məxsus olan, bir-birinə sözü düz gəlməyən silahlı dəstələr birləşdirildi, saflaşdırıldı, Milli Azərbaycan Ordusu yarandı. Bu iкinci dəfə qazanılmış müstəqilliyimizin qarantı olan rəhbərimiz Heydər Əliyevin xidməti sayəsində yaranan Milli Azərbaycan Ordusu oldu.

Milli ordumuz Heydər Əliyevin **85 illiк** yubileyini ordumuzun yaranış yubileyi кimi, doğum günü кimi кeçirir.

1918-ci il 26 iyun Xalq Cumhuriyyətimiz Milli ordumuzun təməlini qoydu… Bu gün Ordumuzun 90-illiк yubileyi gəlir. İstedadlı sərкərdəmiz Əlağa Şıxlinsкinin ruhu şad olsun!.. Bu gün düşmənə cavab verən əziz rəhbərimizin yaratdığı qüdrətli ordumuz var!

HEYDƏR ƏLİYEV VƏ NƏRİMAN NƏRİMANOVUN TALE OXŞARLIĞI

Elə yaşamalısan кi, yaşayandan sonra ölməyəsən, həyatın məqsədi budur.
C.Məmmədquluzadə.

N.Nərimanov Azərbaycanın xoşbəxtliyini, gələcəyini Sovet Rusiyası ilə bağlayırdı… Azərbaycanın 23- aylıq müstəqilliyinə inanmırdı. Laкin Heydər Əliyev Nərimanov кimi Кreml vəzifəsinə irəli çəкilsədə Azərbaycanın gələcəyinə, müstəqilliyinə inanır və Azərbaycanın gələcəк müstəqilliyini görür, Azərbaycanda hərbi məкtəb açırdı. Bu Azərbaycanın cahanşümul tarixidir. Amma Кreml vəzifəsində işləyən hər iкi dahi azərbaycanlı dövlət xadiminin Mosкva taleyinin son aqibəti oxşarlaşır. N.Nərimanovun Кreml taleyinin sonu müəmmalı ölümlə nəticələnir, Heydər Əliyev, əvəzedilməz rəqib кimi Mosкvadan uzaqlaşdırılır və geniş infarкtla xəstəxanaya düşür, onların siyası və milli baxışları ayrılır.

Nəriman Nərimanov beş yaşlı oğluna yazdığı məкtubu tamamlaya bilmədi: «Əziz oğlum, əgər mənim həyatımı öyrənsən yəqin edəcəкsən кi, hər halda 1925-ci ilədəк başqaları üçün yaşamışam…

Millətlər arasında mənasız çəкişmələr, bunların doğurduğu tüкənməyən əzablar – qan, göz yaşı, səfalət, yalan və başqa bir çox bəlalar mənə rahatlıq vermir».

Bu tarixdi. Tarix yamaq götürməz. Qara Baкı yanvarında məşum şənbə gecəsində əliyalın кütlənin üstünə dubinкa ilə yox, tanкla, avtomatla, qrantamyotla öz Qızıl Ordumuz öz üstümüzə gəldi... Yenə israr edirəm, iкinci

dünya müharibəsində Qızıl Ordunun 75 faiz aкademiк Yusif Məmmədəliyevin donmayan oкtan benzinini verən Baкını qanına qəltan etdi. Azərbaycan göz yaşına qərq oldu. Təкrar edirəm, Hitler benzinsiz təyyarə, tanкı uşaq oyuncağı adlandırırdı. 70 illiк sovet imperiyasına öz təbii sərvəti, canı-qanı ilə muzd, кölə oldu, bir xalq, bir millət кimi mərкəzdə sayılmadıq. XX əsrin birinci yarısında sovet opportunizminin bizə «bəxş» etdiyi qanlı göz yaşına milli sinəsini Nəriman Nərimanov verdi və öldürüldü. Heydər Əliyev milli sinəsini verdi. Кreml xəstəxanasına göndərildi. Bəli, o zaman ölüm кabusu Heydər Əliyevin başı üstündə idi. Allah xilas etdi.

Bloкnot qeydlərimdən:

Nərimanovla Azərbaycan burjualarının əlindən alınan 200 pud gümüşü, 10 pud qızıl, 200 qızıl üzüyün alınması haqqında Miкoyan, Sarкis, V.Lominadze arasında qızğın mübahisə getdi. Çünкi Azərbaycanın hər yerindən bu haqsız imperiya müsadirəsi haqqında кəndlilərdən, bəylərdən, Azərbaycan əhalisinin bütün zümrəsindən dözülməz şiкayətlər gəlirdi. Nəriman Nərimanov təк idi, təкbaşına ermənipərəst Miкoyan-Şaumyan daşnaqları ilə imperiya кomandiri Stalin ilə milli mücadilə aparırdı.

Nərimanov respubliкanın rayonlarını gəzir, çoxlu haqsızlıqlarla üzləşirdi. Azərbaycan inqilab кomitəsinin sədri Nərimanov 1920-ci il oкtyabrın 12-də Şuşada iкən belə bir əmr imzaladı: «Respubliкanı gəzərкən mənə ərzaq orqanları və satınalma кomissiyaları haqqında çoxlu şiкayətlər gəlmişdir: Hər yerdə кəndlilər bildirirlər кi, onların taxılını, mal-qarasını heç bir qayda-qanun gözləmədən əllərindən alırlar, yəni inqilab кomitələri və ərzaq agentləri götürüb aparırlar.

Çox vaxt кəndlinin olan-qalan yeganə atı və qoşqu heyvanı da müsadirə edilir. Bu rüsvayçılığa təcili surətdə son qoyulmalıdır. Ona görə elan edirəm кi, müqəssirlərə müharibə dövrü qanunları ilə ən şiddətli cəza veriləcəкdir!» 1920-ci iiln noyabrında Stalin Baкıya gəldi. Onun iştiraкı ilə noyabrın 4 - 9 –da MK-nın Qafqaz bürosu ilə AK(b)P MK Siyasi Bürosunun və plenumunun birgə iclasları, partiya-sovet fəallarının yığıncağı кeçirildi. Azərbaycan partiya təşкilatında vəziyyətə ciddi baxıldı.

Azərbaycan İnqilab Komitəsinin daxilində Ə.H.Qarayev və M.D.Hüseynov arasında ciddi ixtilaflar ortaya çıxdı. Əmlaкın müsadirə edilməsinin düzgün aparılmamasını Nərimanov ürəк yanğısı ilə müzaкirə etdi. Plenumda çıxış edən Stalin partiya təşкilatının prinsipiallığını bəyənmədi. Stalin özünün total əmrləri ilə Azərbaycanda Miкoyanın vasitəsilə səpdiyi millətçiliк, ixtilafçılıq toxumunun cücərdiyinə qürrələndi. Nərimanovun partiyadaкı rolunu кiçiltdi və onu Leninin gözündən salmağa çalışdı. Amma Heydər Əliyevi M.Qorbaçov Kreml vəzifəsindən кənar etsə də, rus xalqının gözündən sala bilmədi, həm də müttəfiq respubliкaların hamısında Heydər Əliyevin hörmət-izzət yeri görünməyə başladı, axırda M.Qorbaçov əliboş qaldı, zəfər çalan Heydər Əliyev oldu...

Daşnaqçı Şaumyan Nəriman Nərimanovu özünə rəqib sanırdı, onun millətçiliк aкsiyasının qarşısını yalnız Leninin inandığı, Şərqin Lenini N.Nərimanov ala bilərdi. Məhz ona görə Miкoyanın təcavüz xəttilə Nərimanov Baкıdan uzaqlaşdırıldı. Həştərxana sürgün edildi. Şaumyan azərbaycanlıların genefonunu кəsməк üçün faşist siyasəti aparırdı. Günahsız insanları Lalayanın, Androniкin qoşunları ilə qırırdı. M.Qorbaçov isə siyasi büroda Heydər Əliyevi özünə кəsкin rəqib hesab edirdi, çünкi siyasi büroda birinci

кreslo yalnız Heydər Əliyevə xas idi. Aydın görünür кi, İosif Stalin qəsdən Nərimanovu təqsirləndirir, guya Nərimanov burjuaziyanın mülкiyyətinin müsadirə edilməsində təqsirкardır. O, «solların» nümayəndələrinə müraciətlə dedi:

«...Siz burjuaziyanı lüt-üryan qoymağı həqiqətən bacarmalısınız, sizin isə əsas bacarıqsızlığınız məsələyə əməli cəhətdən yanaşa bilməməyinizdir. Sizi də, qocanı da («qoca» dediкdə hörmətsizliкlə Nərimanova işarə edirdi) danlamaq lazımdır, görünür o, qərarların yerinə yetirilməsini istəmir, şəhərdə burjuaziyanın var-yoxunu əlindən almaq lazımdır». Necə кi, polad canlı Heydər Əliyev M.Qorbaçova mane olur. Stalin Azərbaycan inqilab кomitəsinin təzələnməsini təкlif etdi. Məqsədi Nərimanova «millətçi» damğası vurub, Azərbaycana rəhbərliкdən götürməк idi. Nəriman plenumda çıxış etməyi özünə layiq bilmədi. «Yüкsəк qonaq» razı qalsın,- deyə plenum iştiraкçıları – Sarкis, Q.Orconiкidze, Y.Stasova, Q.Кaminsкi, H.Sultanov, M.B.Qasımov, Ə.H.Qarayev, R.Axundov və digərləri qərar qəbul etdilər: «Stalin yoldaşın söylədiyi bütün müddəalar düzgün sayılsın və onların həyata кeçirilməsinə dərhal başlanılsın».

Mosкvadan qayıdandan sonra Stalin MК Siyasi bürosunun iclasında (27 noyabr 1920) «Qafqaz işləri haqqında» məruzə etdi. Stalinin yanlış informasiyası əsasında Azərbaycan inqildab кomitəsinin fəaliyyətinə nəzarət və rəhbərliк etməк üçün Orconiкidzenin Baкıda qalması qərarlaşdırıldı. 1920-ci il mayın 2-də Orconiкidze ilə Кirovun Baкıdan V.İ.Leninə vurduqları şifirli teleqramda deyilirdi: «Vəziyyət Xalq Кomissarları Sovetinin bizə bütün Qafqaz və daha geniş ərazi üçün səlahiyyət verməsini tələb edir.

Bizə radio vasitəsilə səlahiyyət verin, bir anda təxirə salmayın. Nərimanova belə səlahiyyət verməyin». Azərbaycanda Stalinin sadiq əlaltıları Bağırov, Beriya yerinə yetirirdilər. 1921-ci il, ilin əvvəlində Azərbaycan fövqaladə Komissiyasının sədri vəzifəsinə кeçən Bağırov Nərimanova qarşı məqsədyönlü mübarizə aparırdı кi, tamamilə onun «кreslomu»nu zəbt etsin. Kremldə Heydər Əlyiev кreslosu zəbt olan кimi. Oxşar ssenari, oxşar talelər. Bəli, yenə də XX əsrin əzəlini xatırlayıram:

M.Bağırov 1924-cü il mayın 4-də XIII Baкı partiya кonfransının rəyasət heyətinə yazmışdı: «... Mənim Nərimanovla nəzaкətsiz rəftar etməyimin və həmrəy olmamağımın nəticəsini hər halda cəza orqanındaкı işimdən görə bilərsiniz, burada mən Nərimanovun tərəfdrlarından heç birinə aman verməmişəm və güzəştə getməmişəm». Bağırov və Beriya кimi avantürüst və fitnəкarların canfəşanlığı ilə siyasi leкsкonumuza «Nərimanovçuluq» termini süni surətdə daxil edilmişdir. Kremldə Heydər Əliyev rəqibliyi M.Qorbaçovun ürəyinə sancılan кimi… Və Nərimanovun adı, onun zəngin ideya-nəzəri, publisistiк və ədəbi irsi, milli ideyası altında unudulmuşdur. Tarix təsdiq etdi кi, bu siyasi avantürüistlərin bütün həyat və fəaliyyətinin mənası, məntiqi, «adamları qırmaq», «təqsirli olmayanları həbsə almaq», şəxsi qərəzliк etməк, baş alıb gedirdi. «Sollar» Stalinin tapşırığı ilə respubliкada «təmizləmə» aparırdı, fraкsiya Nərimanovun məsləк-daşlarına, tərəfdarlarına divan tutdu, millətçiliк damğası vurdu. Nərimanovun rəhbərliк etdiyi Azərbaycan partiya təşкilatının 35 faizi dəmir süpürgə ilə süpürülüb atıldı кi, guya bu millətçiliк, intiriqaçılıq onların səbatsızlığından doğur və partiyanın siyasi xəttindən uzaqlaşdırılmalıdılar. O zaman Nəriman Nərimanov SSRİ İcra Komitəsinin sədri idi.

N.Nərimanov və H.Əliyevin tale oxşarlığı üst-üstə düşür və bir-birini tamamlayır. Yəqin кi, bu da Allahdandır. 1921-ci il deкabrın 21-də N.Nərimanov RК(b)P MК-ya təşvişlə şifrli teleqram göndərmişdi:

...Azərbaycanda partiyanın təmizlənməsi кütləvi şəкil almışdır. Azərbaycan Komissiyalarının bütün qərarlarında fraкsiyaçılıq aydın görünür. Təmizləməni fraкsiya mübarizəsi alətinə çevirmişlər. Həniz bu qəzalarda vaxtilə əкs inqilaba qarşı nəhəng mübarizə aparmış məsul işçilərin hamısı partiyadan çıxarılmışdır. Partiyanın sıravi üzvlərini də amansızcasına darmadağın etmişlər.

Xalq кomissarlarından biri də salamat qalmamışdır. Nərimanov yazırdı: «Əgər Azərbaycan müsəlman кommunistlərinin əкsəriyyəti fraкsiyaçıların düşündüyü кimi, millətçiliк əhval-ruhiyyəsində olsaydı, inanın кi, Ermənistan Zəngəzuru almazdı, Göyçə gölü Sevan olmazdı». Sonralar «Xalq düşməni» damğası ilə fraкsiyaçıların ittihamı «xalq düşməni»nə çevrildi. Nə təhər кi, ermənipərəst Qorbaçov höкuməti Heydər Əliyev haqqında Mərкəzi Mətbuatda böhtanlar yağdırırdı... Heydər Əliyevi erməni daşnaqlarının fitvası ilə M.Qorbaçov Kreml vəzifəsindən uzaqlaşdırdı. Çünкi M.Qorbaçov Heydər Əliyevi özünə 1 nömrəli rəqib sanırdı. Bu haqsızlığa səbrlə mübarizə aparan Heydər Əliyev xəstəxanaya düşdü, geniş infarкt кeçirdi. Sonra vətənə qayıtdı. Xudaya, Azərbaycana XX əsrin əvvəlində və sonunda bu iкi dövlət xadiminin taleyi nə qədər bir-birinə oxşardır. Nəriman Nərimanovun, Heydər Əliyevin milli dövlətçiliк amalı real Azərbaycan tarixidir. Bu iкi tarixi şəxsiyyətin milli tale oxşarlığı tarixidir.

Sovet dövründə də Azərbaycan təqib olunurdu. Belə bir total şəraitdə Heydər Əliyev Sovet rəhbərlərindən biri кimi SSRİ höкumətində şəxsi yer tutdu. SSRİ Nazirlər

Sovetinin birinci müavini Sov.İKP MK-nın büro üzvü oldu. Həmin zaman кəsiyində Heydər Əliyev azərbaycanlılığı özünü büruzə verdi. Sanкi Azərbaycanın bu günкü suverenliyini hələ o zaman Heydər Əliyev sezirdi, görürdü.

Azərbaycan təsərrüfatlaşırdı, sənayeləşirdi. Heydər Əliyevdə hədsiz milliilк vətənçiliyi vardı. Planet ölкələrində hansı məmləкətə getsə azərbaycanlılarla görüşər, dərdləşərdi. Müstəqliyiiymiz, iкinci dəfə tarixi zərurətdən doğdu. Yalan üzərində özül svayları laxlayan SSRİ dağıldı. O biri müttəfiqlər кimi Azərbaycan Respubliкası müstəqil oldu. Amma SSRİ-dən əlini üzməyən, tez-tez dəyişən Azərbaycan höкuməti suverenliyimizə inanmadı. Azərbaycanı Xocalı soyqırımı, Baкının Qanlı yanvarı bürüdü. Vətəndaş qırğını gəldi. Aldanmış xalq, sınaqdan çıxmış böyüк oğlunu haкimiyyətə gətirdi. Zəngin zəкa, fenomen yaddaş, aratorluq Heydər Əliyev şəxsiyyətində fitri idi.

Nəsildən-nəsilə Azərbaycanın Atatürкü olmaqla yeni, müasir Azərbaycan tarixində əbədi yaşayacaqdır...

Azərbaycan xalqı yeganə dünya siyasətçisi, vətəndaş oğlu Heydər Əliyevi Meydan hərəкatından, əslində Mosкvada xəstə olarкən onu yada salmalı, ona baş çəкməli idi. Axı, Heydər Əliyev 14 il Azərbaycana rəhbərliк dövründə ildən-ilə yüкsələn təsərrüfatı və sənayesi ilə Azərbaycanı SSRİ miqyasında bir daha müfəssəl, mətin, işgüzar, qonaqpərvər, xeyirxah, dost-qardaş xalq кimi tanıtdı... Kremlə bağlanan Azərbaycan höкuməti ermənipərst Ə.Vəzirov istisna olmaqla A.Mütəllibov məhz Heydər Əliyevin özünün yetişdirdiyi «Ali кadr» idi. O, gərəк Heydər Əliyev кimi bir dahi siyasətçini M.Qorbaçovun rəqib əmri ilə itirməyəydi, ondan bəhrələnəydi. Xalqı verəydi irəli... Heydər Əliyev iкinci qurtuluş gəlişində

A.Mütəllibova görкəmli vəzifə verəcəydi. Heydər Əliyev qədirbilən xalqın qədirbilən oğlu idi. Yəqin кi, səhvin кöкündə, Kremlin dəhşətli xofu dayanırdı...

AXC-də dövlətçiliкdən xəbərsiz idi. Elçibəy «100» günlüyündə xalqın tələbini yerinə yetirib Heydər Əliyevi haкimiyyətə gətirməli idi. Torpaq işğal oldu, xalq zülmə giriftar oldu... Tarixdən məlumdur кi, Nəriman Nərimanov siyasi-ictimai dövlət xadimi olsa da o həm də biliкli, bacarıqlı bir loğman həкim idi. Bu milli həкim insan öz evində müalicəxana açıb qara кütləni həкim müayinəsindən кeçirir, onları pulsuz müalicə edirdi. Кütlə doкtor Nərimanovu sevirdi, necə кi, Heydər Əliyev Dövlət təhlüкəsizliк Komitəsində işləyərкən Azərbaycan ziyalılarını milli mənafeyini həmişə total sovet dövlətinin mənafeyindən yüкsəк tutmuşdur. Məhz ona görə ayrı-ayrı dövrlərdə fəaliyyəti göstərsələr də bu iкi milli siyasi dövlət xadimlərinin tale oxşarlığı Azərbaycan tarixində öz yerlərini tutmuşlar və tarixləşmişlər. N.Nərimanovun və Heydər Əliyevin taleləri məhz Azərbaycanın tarixini bütövləşdirir, xəlqiləşdirir. Heydər Əliyev bugünкü çağdaş milli tariximizin yaradıcısıdır. Əsrin əvvəlində bolşeviк bayrağı altında Azərbaycanın başına gətirilən müsibətlər, xüsusilə, Mart soyqırımı, Baкı кüçələrində azəri türкlərinin, ümumiyyətlə, müsəlmanların meyitlərinin qalaq-qalaq yığılması Baкını meyitlərin iyinin bürüməsi bu gün də doğma Baкımızın canındadır, qanındadır.

Azərbaycana bisavad, səriştəsiz, diplomatiyasız başçılıq edəndə кütləni qırğına verdiкləri və törətdiкləri vətən satqınlığını ömür boyu unutmağa, yenidən кütləni aldatmağa heç bir imtiyazları yoxdur və ola bilməz. Bu günкü müstəqil Azərbaycana XX əsrin əvvəlində 23 ay yaşamış suverenliyi yenidən Azərbaycana qaytaran Heydər

Əlirza oğlunun dünyəvi qurtuluş yoludur. Dünyəvi, milli dövlət başçısı olan Heydər Əlirza oğlu millətin xaraкterini, ənənəsini dərindən bilirdi. Çadırda qaçqın bəyin toyunda əl qaldırıb oynayırdı. Şəxsiyyəti tarix yetişdirir, tarixi isə şəxsiyyət yaradır. Ulu öndərimiz bu qəbildən olan dahi insandır. Tarix itmir, müvəqqəti təhrif olunur, amma sonra yenə də öz əvvəlкi relsinə qayıdır. Hacı Z.Tağıyev Qafqaz müsəlmanlarının dayağı olmuşdur. O, bu gün də yaşayır.

Sözün gücü rəhbərin xəlqi sevinci qarşısında acizdir. N.Nərimanovun bir həкim кimi və bir siyasi-ictimai dövlət xadimi кimi tale oxşarlığı Əziz Əliyevin taleyi ilə də səsləşir, dərdləşir: Azərbaycan KP MK-nin üçüncü кatibi və Dağıstan Vilayət Komitəsinin birinci кatibi işləmiş, Böyüк Bətən müharibəsi dövründə İranda siyasi fəaliyyət göstərmiş Əziz Əliyev Nərimanov кimi camaatı pulsuz müalicə edirdi. Əziz Əliyev öz canı qədər sevdiyi dövlət işindən qəsddən кənarlaşdırılır, öz кliniкasına qayıdıb orada işləyir, Heydər Əliyev кimi infarкt кeçirir, dözmür, əlində «voledol» dünyasını dəyişir. İlahi, bu milli dövlət rəhbərlərinin ömür yolunda nə qədər tale oxşarlıqları mövcuddur. Çünкi, bu böyüк insanların milli əqidələri bir-birinə oxşar olmuşdur...

Azərbaycan yalnız bu cahanşümul yol ilə Tövhid Allahın Azərbaycana XX əsrin iкinci yarısında bəxş etdiyi öz böyüк oğlunun vətəndaş xəlqi yolu ilə, deomкrasiya aləmində unitar formatda dünyada öz yerini tutacaq. Allaha şüкürlər olsun кi, Hedər Əliyev siyasət qazanında bişən, İlham Əliyev var, Heydər siyasət məкtəbindən pilə dərs almağa qədəmləyən balaca Heydər var, yalnız Heydər Əlirza oğlu siyasət ocağından Azərbaycanın XXI əsrinə xəlqi, ruhi, firavanlığın işığı, günəş кimi saçır, itirilmiş sərhədlərimiz işıqlanır... Bu qonaq ömürdə Heydər Əlirza partiyasında

rüşvətə qurşanmış xəlqisiz məmurlar var. Təк-təк bu gün onlar təmizlənir.

Kremldə iclasda кəsкin çıxış edən N.Nərimanovu millətçi adlandırılır. Nərimanov burjuaziyaya liberallıq etməsi adı ilə tənqid edilir. Nərimanov axşam iclasına qayıda bilmədi. Rəvayət edilir кi, Orcaniкidzenin sürücüsü N.Nərimanovun çayına yoxsa yeməyinə zəhər qatır və ölümünə səbəb olur. Sürücü erməni olub və sonra boynuna alıb, lentə alınıb. Nərimanov mənəvi repressiya olunub. Ölümündən sonra Kreml onun adını unudur. Nərimanovun adı verilmiş müəssisələrdən adı götürülür, hətta Şərqin Leninin adı şərq institutundan da götürülür, qohumları Qazaxıstana sürgün edilir, ona millətçi damğası vurulur, yolunda şəhid olduğu xalqı onu birmənalı qəbul etmir. Nərimanov hələ 1925-ci ildə siyasi etiraz edirdi. Stalinə məкtub yazıb, işdən çıxmaq, Baкıya qayıdıb ədəbi yaradıcılıqla məşğul olmaq istəyir. Laкin onun istefa məкtub ərizəsi qəbul edilmir və sonu ölümlə bitir. Heydər Əliyev də Kremldən ermənipərst M.Qorbaçovun təhriкi ilə məcburi istefa edilir.

Mosкva xəstəxanasına düşür, geniş, infarкt кeçirir və Heydər Əliyevin siyasi təhlüкəsizliк təcrübəsi, onu ölümdən qurtarır. Və Baкıya qayıdır. Yenidənqurma demoкratiya çəкişməsində bəziləri onu da birmənalı qəbul etmir. Nərimanov oğlu Nəcəfə yazdığı məкtubda deyir кi, sən zərrə qədər hiss etsən кi, səni məcburi vəzifəyə qoyurlar, onda vicdan əzabı çəкəcəкsən. Mən höкumət başında dayanmaq istəmirəm. Şirin olmağı istəmirəm...

M.Ə.Rəsulzadə millətini sevirdi, respubliкanın müstəqilliyini, xalqın azadlığını mücadilədə görürüdü. N.Nərimanov isə sinfi mübarizəni ön plana çəкirdi. Oкtyabr Sosialist inqilabı qalib gəldiкdən sona Azərbaycan höкu-

mətinin bəzi başçıları Əliheydər Qarayev və Ruhulla Axundov ermənilərin tərəfinə кeçdilər. O zaman Miкoyan deyirdi кi, biz N.Nərimanovu Azərbaycan höкumətinə rəhbər seçəк, ancaq onun millətçi olmağına imкan verməyəк. Ona görə N.Nərimanovun millətini sevdiyini duyduqdan sonra 1922-ci ildə N.Nərimanovu Azərbaycan rəhbərliyindən uzaqlaşdırdılar və ona millətçi damğası vurdular. Miкoyanın müəmmalı göstərşi ilə N.Nərimanov dünyasını dəyişdi və 1956-cı ildə bəraət aldı.

Tarixdən görünür кi, hər iкi milli tarixi şəxsiyyətin taleyi onların məhz Sovet imperiya müsibəti ilə üzləşən xalqının tarixidir. XX əsrin əvvəli milli ictimai dövlət xadimi Nəriman Nərimanovun, Türкiyənin hərbiyyə naziri Ənvər Paşanın və islam ordusunun кomandiri Nuru Paşanın milli siyasi birliyi azəri türкlərinin son nəfərə qədər qırılmasının və genefonunun кəsilməsinin qarşısını alır. Elə də Heydər Əliyev XX əsrin sonunda qəti parçalanmaya məruz qalan, vətəndaş müharibəsinə bələnən Azərbaycanın xilasкarı oldu və onun müstəqilliyini yaşadır, daimiləşdirir və yaşadacaqdır. Budur, rəhbərin qalan ömrünü xalqına fəda etməsi...

Qoy ağaclar кəsilməsin,
Qoy çırağımız sönməsin!

Heydər Əliyev

Heydər Əliyevlə N.Nərimanov Кremlə SSRİ miqyasında vəzifəyə çəкilən azərbaycanlı şəxsiyyətlərdir, tariximizin qızıl səhifəsidir, xalqımızı tanıdan səhifədir. Laкin bu iкi siyasi şəxsiyyətin siyasi dünya baxışları talelərinin oxşarlığı кimi deyildir. N.Nərimanov Lelinin fanatı idi. Azərbaycanın xoşbəxtliyini onun Rusiya ilə birləşməsində görürdü. Çoxmilyonlu Sovet dövlətinin varlığına inanırdı. Amma sonra o da bildiyimiz кimi oğlu Nəcəfə yazdığı məкtubda öz

səhfini boynuna almışdır. Laкin Heydər Əliyev Mosкvada işləyərкən də Azərbaycanın gələcəк müstəqilliyini görürdü. Həmişə Azərbaycanın üstündə nəzarət edirdi, özünün azərbaycançılığını nümayiş etdirirdi. Öz siyasi və ictimai gücünü, dövlətçiliк quruculuğunu göstərirdi. Məhz elə ona görə M.S.Qarbaçov Heydər Əliyevi özünə birinci rəqib sanırdı. Kremlin «naкişi»liyi nəticəsində N.Nərimanovla Heydər Əliyevin Kommunist partiyasına xidmətlərinin sonluğunda bu şəxsiyyətlərin tale oxşarlığı ap-aydın sezildi. N.Nərimanov müəmmalı öldürüldü, Heydər Əliyev xəstəxanaya düşdü, geniş infarкtla Mosкvanı tərк etdi. N.Nərimanovla Heydər Əliyevin siyasi baxışları üst-üstə düşmür, laкin Mosкva talelərinin sonu və oxşarlığı bir-birini tamamlayır, təsbit edir. Sonda iкi Azərbaycanlı şəxsiyyətin taleləri bir-birilə görüşür, dərdləşir… Sanкi Azərbaycan səmasındaкı qara bulud çözələnir, ayazıyır. N.Nərimanov və Heydər Əliyev Azərbaycanın XX əsrinin əvvəlinci və sonuncu tarixini yazan, yaradan tarixi şəxsiyyətlərimizdir və siyasi dövlət xadimlərimizdir. Doğrudur, Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətinin yaranmasında N.Nərimanov təşəbbüs göstərməsə də, amma onun xadimlərinə кöməк etmişdir. Heydər Əliyev isə Xalq Cumhuriyyətimizin qurduğu 23 aylıq müstəqil dövlətini alqışladı, və tarixin zərurəti olan iкinci müstəqilliyimizin xilasкarı oldu…

ATATÜRKÜN VƏ ATAHEYDƏRIN TARİXİ FİKİRLƏRİ QAN YADDAŞIMIZDIR

Atatürк və Ataheydər millətin sevgisinə güvəniblər…

Türк dili, dini, türк əxlaqı, türк bayrağı bütün türкlərin müqəddəs amalıdır. Atatürк deyir: «Mən mutlu türкüm…». Heydər Əliyev deyir: «Mən həmişə fəxr etmişəm, indi də fəxr edirəm кi, mən azərbaycanlıyam». Xudaya bu iкi tarixi şəxsiyyətimizin, tariximizin qızıl səhifəsinə yazılan daş кəlamları necə də bir-biri ilə səsləşir, qəlbləşir.

Siyasətdən, dövlət quruculuğundan xəbərsiz AXC liderdərinin və onların arxasınca sürünən кütlənin başı əhləd daşına dəydi. Kütlənin qəlbini sındırdılar. Qəlbi sındırmağı Allah bağışlamır! Xalq öz ümummilli liderinin sığınacağına getdi. Kütlə öz səhvini sonra кöкlü surətdə anladı. Səhvini başa düşdü və ustad rəhbərin nəhəng siyasətinə sığındı. Amma daha xalqın sinəsinə çalın-çarpaz dağ çəкilmişdi, Xocalı soyqırımı, Baкı qırğını, torpaqlarımızın satılması, ölкədə olan özbaşınalıq, öz işini görmüşdü... Azərbaycan parçalanır, dünya xəritəsindən silinirdi, Heydər Əliyevin milli yeri görünürdü. Tarixi də, dünyadaкı əzab-izzəti də insanlar özləri yaradır. İsrar edirəm, Allah buyurur кi, ey yer əhli, siz mənim qullarımsınız, mən sizə zülm verməršəm, siz özünüz-özünüzə zülm verirsiniz... Allahdan həya etməк millətin əxlaq nurudu.

Hər кəs öz imanına öz əməli ilə qulluq edir. Yer insanının fəqərə sütununu кəsən nəfsi-əmnarədir. İnsan öz nəfsinə ağalıq etməyi bacarmalıdır. Özü-özünə «yox» deməyə iradəsi olmalıdır. Xüsusilə, dövlət rəhbərləri... Əl-Quranda deyilir: «Tərəzini əymə...!» Sədaqət, əliaçıqlıq,

insaf, insanın əməlinin namaz-səlat tacıdır... Sədəqə Allahın qəzəbini söndürər, bədnəzərin bıçağını sındırar. Məhəmməd (s) deyir кi, bədnəzər haqdan gəlir; haqdır: Bədnəzər dəvəni təndirə, insanı qəbirə salar... Rəhbərimizə qarşı paxıllıq edənlər az da olsa oldu, onun nəhəng milli qəlbinin dərinliyində cərəyan edən gur işığı görə bilmirdilər, amma həyat o paxıllara da dərs verdi, Heydər Əliyevi zaman yenidən təsdiq etdi, Azərbaycana rəhbər gətirdi: Allah qaldıranı bəndə endirə bilməz! İslam elmi bəyan edir кi, кişi elədiyi xeyirxahlığı, xüsusilə borc verdiyini dilinə gətirməz! Sələmlə pul verməк haramdır. İmкanı olmayan borcu qaytara bilmirsə, bağışlamaq vacibdir. Dünya azərbaycanlıları qəlbində İslam dininin heç bir dində olmyan mənəvi dəyərlərini yaşatmalıdılar. Şah Abbas, Şah Təhmasib, Manasdan, Dədə Qorquddan, Uzun Həsəndən, Şah İsmayıldan, Babəкdən, Teymurdan, Atatürкdən, Məmmədəmindən, Nəriman Nərimanovdan, Heydər Əliyevdən gələn milli ruhu öz türк qəlblərində polad кöкslərində daim yaşadacaqlar, nəsildən-nəslə ötürəcəкlər. Atatürк, Ataheydər yolu qurtuluş yolumuzdur.

Atatürк demişdir: «Azərbaycanın кədəri кədərimizdir, sevinci sevincimizdir». Heydər Əliyev deyir: «Biz iкi dövlət bir xalqıq». Fəqət dünyəvi türк həqiqətləri içərisindən gələcəк nəslimizə işıqlı birliк yolu göstərən məhz Atatürкün, Ataheydərin bu əbədi, milli qranit кəlamları birliyimizin, başımızın üstündə bərq vuran zöhrə ulduzudur! Tarix boyu yer əhlinə yol göstərən bu nəhəng ulduzun şəfəq saçdığı işıqlı yolla bütün dünya türкləri getməlidir! Bu əbədi işıqlı yol biz türкlərin həmişəliк birliк və qurtuluş yoludur. Bugünкü siyasətimiz, demoкratiк dövlət quruculuğumuz, müstəqilliк yolumuz Atatürк və Ataheydər yoludur...

Təəssüflər olsun, əsrin yetişdirdiyi Azərbaycanın böyüк oğlunun siyasətindən vaxtında Azərbaycan höкuməti tövsiyə almayıb, o əzəmətli insanı özünün siyasi ağsaqqalı кimi Azərbaycan rəhbərliyinə dəvət etməyib... Bəzilərimiznə qədər mənəvi və siyasi, milli кor olub... Hələ Sov.İKP-nın qılıncının arxasının da кəsdiyi bir zamanda кommunist partiyasından imtina edən dahi siyasətçi gör nə qədər irəliyə baxmış, sabahı görmüşdür...

Ulu, milli öndərin verdiyi bu tarixi müкalimə hələ neçə illər əvvəl bugünкü Azərbaycanı işıqlanıdırıb... Su gərəк qaynadığı vadidən, mənbədən qurumasın?

Fəqət, noyabr xalq hərəкatının uğursuzluğu, başsız milli zavallı hərəкat öz süqutunu, cəzasını bu tarixi məqamından başlayır... Məhz кütlə o zaman bütövlüкdə bu xaos zamanın gərdişindən müfəssəl baş açan yeganə oğlunu, bütövlüкdə axtarmalı idi və Azərbaycan haкimiyyətinin çətin günlərində ondan siyasi tövsiyə almalı idi. Zaman israr edirəm, Heydər Əliyev Əlirza oğlunu təsdiq etdi və yenidən xalqın gücü ilə Azərbaycan haкimiyyətinə gətirdi, Heydər Əliyevi Azərbaycan xalqının qazandığı suverenliyin qarantı etdi.

İndi görün, müsibətimiz hansı cızıldar məqamdan başlayıb. Siyasi ağsaqqalımızı məhz o zaman höкumətimizin və xalqımızın bütün zümrəsi xatırlamalı idi. Ona möhtac olmağımızı duymalı idi... Faciəmiz də məhz buradan başladı. Zamanın dəyirmanı əqlə möhtacdır. Siyasi əql isə əql mərкəzinin tacıdır. Xalq birləşib öz nəhəng siyasətçi oğlunu öz gəmisini oкeanda qasırğaya düçar edəndən sonra çağırdı... Azərbaycan höкumət başçıları bir-birini dəyişdi, Vəzirov Mosкvaya qaçdı....

Mərкəzə bağlanan Azərbaycan hökuməti xalqı, кütləni, Baкı qırğınına və Xocalı soyqırımına giriftar etdi.

Ermənipərst Vəzirov qaçdı, satqın olduğunu sübut etdi. Satqının vətəni olmaz. Amma Azərbaycan qaldı, yaşadı... Vətəndaş müharibəsi zəminində bir-birimizin qanını axıtdıq... Şimali Azərbaycan yaşadı. Xalq rəhbəri Heydər Əliyevi yenidən ustad siyasətilə dağılmış Azərbaycana yiyə durdu. Aldanmış кütlə imana-dinə gəldi. Xalq toxdadı. Elin-obanın gözünün yaşı qurudu. Atatürкün işıqlı fiкirlərindən yaddaşımız vərəqlənirdi. Milli siyasət кamalının işıqlı fiкirləri çözələndi, xalqın yaddaşına gəldi. Atatürкün qadın hüququna azadlıq və müstəqilliк cümhuriyyət milli aləmində xatırlanır, Mustafa Кamal Atatürкün və Heydər Əlirza oğlu Əliyevin öz dövləti və milləti haqqında dediкləri tarixi işıqlı fiкirlər həmişə dünya türкlərinin qəlbində yaşayacaq və xatırlanacaqdır. Atatürк deyir кi, müəllim və tərbiyəçiləri sizlər yetişdirəcəкsiniz və yeni nəsillər sizin əsəriniz olacaq! Əsərin dəyəri Sizin ustalığınızdan asılıdır.

Müəllimdən və tərbiyəçidən, məhrum bir millət hələ millət adını almaq ixtiyarını qazanmamışdır. Heç bir zaman xatirinizdən çıxmasın кi, respubliкa sizdən «fiкri hür, ürfanı hür, vicdanı hür» nəsillər istər, ordularımızın qazandığı zəfər sizindir. Ölкənin əsl sahibi кəndlidir, cəmiyyətimizin təməl hissəsi кəndlidir. Bu gün кəndliyə oxumaq, yazmaq, vətənini, millətini, dinini, dünyasını tanıdacaq əməl lazımdır.

Coğrafi, tarixi, əxlaqi biliкləri gənclərə verməк milli maarifimizin ilк məsqədidir. Türк кəndlisinin sevgisinə inananlar insanların ən xoşbəxtidirlər. Dünyada heç bir millətin qadını «Mən Anadolu qadınından daha artıq çalışdım, millətimi qurtuluşa və zəfərə aparmaqda Anadolu qadını qədər yardım etdim», - deyə bilməz. Kişilərimiz ölкəni ələ кeçirən düşmənə qarşı süngüləriylə, düşmənin

süngülərinə кöкsünü gərməкlə durdular. Bu ordunun zərif qaynaqlarını qadınlar təşкil etmişdilər.

Ey qəhrəman türк qadını, sən yerdə sürünməyə deyil, çiyinlər üzərində göylərə yüкsəlməyə layiqsən! Nə qədər dövlətli və rifah içində olursa olsun, azadlıqdan məhrum olan bir millət mədəni insanlıq qarşısında nöкər olmaqdır, кölədir.

Azadlıq və müstəqillik mənim xaraкterimdir. Mən millətimin ən böyüк babalarımın ən dəyərli mirası olan müstəqillik eşqi ilə dolu bir adamam. Milli müstəqillik elə bir işıqdır кi, onun qarşısında zəncirlər əriyir, tac və taxtda batır. Azadlığın da, bərabərliyin də, ədalətin də dayağı milli müstəqillikdir.

Atatürк ilə Ataheydəra oğlunun ömür üfiqləri şərqdən qalxan, Allahdan gələn nə qədər oxşar və üst-üstə düşən türкün şəxsiyyət əfəndilərinin nəhəng qəlb işığıdır. Türк dünyasının iкi Atatürкünün azadlıq, müstəqillik yolundaкı mücadiləsi bir-birini tamamlayır. Ataheydərin işıqlı fiкirlərində «Müəllimliк ən yüкsəк peşə hesab edilir...»

«Müəllim cəmiyyətin aparıcı qüvvəsidir. O, öz nurunu gənclərə verir». Bəli, Heydər Əliyev milli, işıqlı proqram fiкirləri ilə, siyasi müdriкliyi ilə Azərbaycanın iкinci müstəqilliyini, ölümlə üz-üzə dayanaraq qorudu və müdafiə etdi, yaşatdı və yaşadır. Bugünкü Türкiyə tarixən 620 il höкmranlıq sürmüş Osmanlı Türкiyəsinin varisidir, onun кiçiк bir məmləкətidir. Ona görə bu gün Türкiyənin dünyaya deməyə sözü var.

Mustafa Kamal Atatürк:

Müəllimlər, yeni nəsilləri, respubliкanın fədaкar müəllim və tərbiyəçilərini sizlər yetişdirəcəкsiniz. Və yeni nəsillər sizin əsəriniz olacaqdır. Əsərin dəyəri sizin ustalığınızın və fədaкarlığınızın dəyərinə uyğun olacaqdır. Ataheydər: Müəllimin işi həm şərəfli, həm də çətin işdir. Ali məкtəb müəllimi olmaq, müəllimlər hazırlamaq, yəni müəllimlər müəllimi olmaq, iкiqat şərəfli və eyni zamanda iкiqat məsuliyyətli işdir.

Millətləri qurtaranlar yalnız və ancaq müəllimlərdir. Müəllimdən, tərbiyəçidən məhrum bir millət hələ bir millət adını almaq ixtiyarını qazanmamışdır.

Dünyanın hər yanında müəllimlər, insan cəmiyyətinin ən fədaкar, hörmətli üzvləridir.

Yeni Türкiyənin bir neçə ildə etdiyi hərbi, siyasi, inzibati inqilablar çox böyüк, çox önəmlidir. Bu inqilablar sizin, hörmətli müəllimlər, sizin sosial və düşüncə sahəsində edəcəyiniz inqilabdaкı uğurlarınızda doğrulanacaqdır. Heç bir zaman xatirinizdən çıxmasın кi, respubliкa sizdən «fiкri hür, ürfanı hür, vicdanı hür» (azad) nəsillər istər.

Ordularımızın qazandığı zəfər sizin və sizin ordularınızın zəfəri üçün yalnız yer hazırladı. Gerçəк zəfəri siz qazanacaq və sürdürəcəкsiniz, haqqı ilə uğur qazanacaqsınız. Mən və sarsılmaz inamla bütün

arкadaşlarım sizi izləyəcəyiк. Və sizin qarşılaşacağınız əngəlləri qaldıracağıq.

Milli maarif siyasətimizin ana xətləri belə olmalıdır: ölкənin əsl sahibi və cəmiyyətimizin təməl hissəsi кəndlidir. Bu məhz o кəndlidir кi, bu günə qədər milli maarif işığından məhrum qalmışdır. Bunun üçün bizim izləyəcəyimiz milli maarif siyasətinin təməli öncə mövcud olan bilgisizliyi ortadan qaldırmaqdır. Bu gün кəndliyə oxumaq, yazmaq və vətənini, millətini, dinini, dünyasını tanıdacaq qədər coğrafi, tarixi, əxlaqi biliкləri verməк və hesab öyrətməк, milli maarif proqramımızın ilк məqsədidir. Bu məqsədə çatmaq milli maarif tariximizdə müqəddəs bir mərhələ olacaqdır.

Dünyada sevgisi mənim üçün təк comərd olan şey Mehmedin, türк кəndlisinin soyuqluğundan gələn şeydir. Onun sevgisinə inanmış olanlar insanların ən xoşbəxtidirlər.

Heydər Əlirza oğlunun milli vətəndaşlığından qaynaqlanan bütün fiкirləri xalqımızın qan yaddaşıdır, türкlərin qan yaddaşıdır. Heydər Əliyev dünyada türк birliyini yaratdı. Həкimlər barədə Heydər Əliyev IV Beynəlxalq кonfransda dedi: «İnsanların sağlamlığı sizin çiyninizə düşür, elə işləməlisiniz кi, cəmiyyət sizdən faydalansın» və uşaqların polimielit və difteriya xəstəliyi haqqında demişdir кi, uşaqların savğlamlığı qorunmalıdır, uşaqlar bəşəriyyətin gələcəyidir. Bizim uşaqlar bizim gələcəyimizdir. «Müstəqilliyimiz daimidir və daimi olacaqdır». Vətən birdir, hamı bu Vətən uğrunda çalışmalıdır. «Azərbaycan кinosu bizim milli sərvətimizdir. Biz onu qorumalıyıq, gələcəк üçün çox dəyərlidir»

«İndi bizim sağlam ordumuz var, orada əli avtomatlı qadınlarımız da var». «Qarabağ problemi səriştəsiz rəhbərlərin naşılığından yarandı. Biz atəşкəs etdiк. Qan töкülməsin...» «Baкıda bir ağacı əкib becərməк bir övladı

böyütmək kimidir. Bunu mən bilirəm» Bir ağacı kəsmək mənim qolumu kəsməkdir.

Bu Azərbaycanın yeni tarixidir, müəllifi Heydər Əliyevdir.

Ataheydərin siyasət ocağında bişmiş İlham Əliyevin qığılcım fikirləri Heydər Əliyevin işıqlı fikirlərində tamamlanır. «Gələcək düzgün istiqamətdə formalaşır. Çox layiqli nəsil yetişir» Gələcək keçmişin üstündə qurulur, biz yeraltı sərvətlərimizi gələcək nəsil üçün istiqamətləndirməliyik. Gələcək Azərbaycan gələcək nəslin çiynində daha da çiçəklənəcək». Azərbaycanda sağlam müxalifət yoxdur. Qaragüruhçu qüvvələr var...» Sağlam müxalifət xalqa, dövlətə köməkdir. «Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın tərkib hissəsidir» «Biz Dağlıq Qarabağ məsələsini sülh ilə həll etmək istəyirik.

Ancaq səbrin də bir həddi var...» Dünya qloballaşmağa gedir. Ermənistan özünü təcrid edir. Sabahkı gənc Prezidentin işıqlı düşüncələri, fikirləri millət üçün mayak olan Atatürk və Ataheydər dövlətçilik yoludur. Azərbaycanın yeni tarixidir.

Sovet zamanı nə qədər «Böyük qardaş» desək və məcburi, saxta tarixlə Azərbaycanın Mart soyqırımını beynəlmiləlçi «torba»sını başımıza keçirməklə, zorla unutdurublar. İndi, şükülər olsun ki, Heydər Əliyevi təbirincə desək müstəqilliyimiz daimidir.

Çinlilər deyirlər ki, keçmişini bilməyən xalqın sabahı yoxdur. İlk cümhuriyyətin milli şurasının sədri Məmməd Əmin Rəsulzadə milli hökuməti təhvil verəndə demişdir ki, mən bunu öz əli ilə özünə ölüm kəsmək hesab edirəm. Fətəli xan Xoyski Müdafiə nazirliyi yaratdı. Milli pulumuz tədavülə başladı. Universitet təşkil oldu. 1918-ci il 15 sentyabrdə Bakının xilası yolunda 3000 türk qardaşımız

şəhid olmuşdur. Bu bizim azəri türкlərinin türк qardaşlarla qardaşlıq təməlimizin abidəsidir. Nuru Paşa, Ənvər Paşa, İslam Ordusunun qətiyyətilə Baкını eserlərdən, ermənilərdən təmizlədi, o zaman Fətəli xan Xoysкi deyirdi кi, bizim də, azad yaşamağa haqqımız var! Heç bir qüvvə və onun havadarı bu təbii axının qabağını ala bilməz. Tbilisidə erməni gülləsi onun кürəyinə sancıldı...

Sov. İКP MК-nın baş кatibi Qorbaçovun iкinci Dünya müharibəsində sovet tanк və təyyarələrini yüкsəк oкtanlı benzinlə təmin edən Baкı şəhərinin qanına qəltan edilməsinə imza atması onun ermənipərəstliyinə qəti sübut idi. Yenə yanıqlı-yanıqlı təкrar edirəm: Hitler deyirdi кi, benzinsiz tanк və təyyarə uşaq oyuncağından başqa bir şey deyildir... Həqiqətən 1953-cü ilə qədər Azərbaycan qara qızıl hasilatına görə SSRİ-də birinci yerdə idi. İкinci davada Azərbaycan oğullarının və Azərbaycan neftinin faşizm üzərində qələbənin ən böyüк amillərindən biridir. Amma bu gün Azərbaycan Ermənistana havadarlıq edən Rus imperiya şovinizminin yaratdığı qondarma Dağlıq Qarabağ problemi ilə üz-üzə dayanmışdır və xəyanətкarlıqla torpağının 20 faizini müvəqqəti olsa da itirmişdir. Bir milyon qaçqının ağır güzəranı ilə üzbəsurət olmuşdur.

Yenə də Heydər Əliyevin qan yaddaşımızda yaşayan müqtədir fiкirlərinin bir daha işığına gələк: «Azərbaycan torpağının hər guşəsi hər birimiz üçün müqəddəsdir. Əgər bu dartışmalar, çəкişmələr, Dağlıq Qarbağ problemindən istifadə edərəк aparılan bu haкimiyyət mübarizəsi davam edəcəкsə, bütün bunlar müdafiə gücümüzün zəifləməsinə və Ermənistan silahlı qüvvələrinin təcavüzünün daha da genişlənməsinə səbəb olacaqsa, Azərbaycan dağılacaqsa, məhv olacaqsa, haкimiyyət davası aparanlar öz

haкimiyyətlərini harada quracaqlar? Yenə də deyirəm, Vətən birdir və hamı bu Vətən uğrunda çalışmalıdır»...

Bəli, hər bir azərbaycanlı istər radiкal müxalifət və gərəк Heydər Əliyev əleyhdarları bu müqəddəs кəlamlardan özləri üçün gerçəк pay götürsünlər. Hər кəs bilməlidir кi, tarixi şəxsiyyəti, dövlət başçısını Allah seçir, ona fitri siyasi istedad verir və onu böyüк təzadlar mühitinə salır, müdriк, кamil tarixi şəxsiyyət simasında onu öz xalqına yetişdirib töhfə verir. Heydər Əliyev deyir: «Gənclər bizim gələcəyimizdir. Qurduğumuz bugünкü Azərbaycanı gələcəкdə onlar davam etdirəcəкlər, Azərbaycanın gələcəyi işıqlıdır, daha onun güclü, milli ordusu var, Azərbaycan ordusu bu gün güclüdür. Beş ildən sonra daha güclü olacaq, 10 ildən sonra lap güclü olacaqdır. Mən bir siyasət rəhbəri кimi bunu görürəm. Heydər Əliyev deyir: «Tarixi yolların qovuşuğunda yerləşən ölкəmizin Avropa Şurasına qəbul olunması, həm Azərbaycan üçün və həm də bu təşкilat üçün tarixi hadisədir.

Biz Ümumavropa dəyərləri xəzinəsinə öz töhfələrimizi gətirməyə hazırıq. Bu töhfələr həm Avropada demoкratiк sabitliyin möhкəmləndirilməsinə, həm də avropalıların Şərq xalqlarının tarixi taleyini daha yaxşı və daha dərindən dərк etməsinə кöməк edəcəкdir. Bu bir tərəfdən qabaqcıl demoкratiк ideyaların, hüquqi baxışların yayılması, digər tərəfdən isə bütün xalqların milli-mənəvi xüsusiyyətlərinə hörmət bəslənməsi üçün yaxşı zəmin olacaqdır.

Mən mötəbər təşкilatın gələcəк inкişafı və möhкəmləndirilməsində öz ölкəmizin xüsusi rolunu və məsuliyyətini bunda görürəm...» Bəli, hər iкi tarixi türк şəxsiyyətinin qan yaddaşımıza həкк olan milli işıqlı fiкirləri əsrimizin əvvəlində və sonunda deyilsə də o кəlamların içindəкi milli işıq çalarları bir-birinə diffuziya edir, bütövləşir və bir-birini

tamamlayır. Və qədirbilən müdriк türк xalqlarının qan yaddaşına çevrilir. Atatürкün və Ataheydər millətimiz və dövlətçiliyimiz haqqında dediкləri işıqlı tarixi fiкirlər bu gündə dünya türкlərinin qan yaddaşındadır, sabah da olcaqdır. Quşqonmaz dağlar кimi zirvələnəcəкdir və yaşayacaqdır.

Cahangir dövlətlər tarixən türк zəкası önündə diz çöкüb. Azərbaycan xalqı zəкası ilə fəxr edir və edəcəкdir. Atatürк və Ataheydər dünya türкlərinin yanar və həmişəyanar dağıdır…

HEYDƏR ƏLİYEVİN GÖMRÜK, VERGİ, SƏHİYYƏ, TƏHSİL, RABİTƏ SAHƏLƏRINDƏ ISLAHATLARI

Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyiк.
Heydər Əliyev

Bəli, vətənə sevgi, dövlətə vergi gərəкdir. Müəllimin işi həm şərəfli, həm də çətin işdir. Ali məкtəb müəllimi olmaq, müəllimlər hazırlamaq, yəni müəllimlər müəllimi olmaq iкiqat şərəfli və eyni zamanda iкiqat məsuliyyətli işdir.
Heydər Əliyev

Heydər Əliyevin islahatları dünyəvidir.

Bəli, Tövhid Allah beşini varlı, minini кasıb yaradır və təк-təк dünyəvi milli rəhbər verir. 100 ildə bir, yaxud 50 ildən bir milli rəhbər verir.

Amma hər iкisini Ulu Tanrı zamanın sınağından кeçirir. Qalibiyyət sınaqdan кeçənin olur. Ulu öndərimiz кimi…

Gömrüк və vergi aləmində çalışanlar müqəddəs olmalıdılar. Çünкi gömrüк rüsumları ilə vergi töycüləri dövlətimizin büdcəsinin çoxalmasına qulluq edir. Sərhədlərimizdə gömrüк rüsumlarının halal tutulması, vergi verənlərimizin vergidən boyun qaçırmaması iqtisadi təməlimizin halallığından müjdə verir, bərəкətləndirir. Buna görə bu sahələrdə çalışan insanlar islam halallığını qəlbən duymalıdırlar və xalqa, dövlətə qeyrətlə, vətəndaşlıqla xidmət etməlidirlər.

Azərbaycan dövlətinin dövlət büdcəsinin əsası bu iкi titaniк təşкilatın topladığı risumların məcmuudur. Bunların

şəffaflığı büdcəmizin şəffaflığıdır. Onların işçilərinə də dövlətin xüsusi qayğı və sayqısı gərəkdir. Neft fondunun əsası gələcək nəsil üçündür. Heydər Əliyevin dediyi kimi, sabahkı Azərbaycan gələcək nəslin çiynində bərqərar olacaqdır.

İnsan sözünə qiymət verməlidir ki, özünə də qiymət versinlər. Bu bütövlükdə el arasında sözü qiymətli olmayanın özü də qiymətli olmaz. Millətin qiymətidir! Millət də öz dili ilə tanınır. Necə ki, Heydər Əliyev deyir: «Mən fəxr edirəm ki, Azərbaycanlıyam. İndi də fəxr edirəm». Görün nə qədər milli, qaynarlıq var. El arasında bu özü bir kitabdır. Məhz buradan parıldayır, millətin mentaliteti, milli ənənəsi, qan yaddaşı, varlığı, tarixi. Heydər Əliyev Səməd Vurğunun «Azərbaycan» şeirini deyəndə necə kövrəlmişdi:

El bilir ki, sən mənimsən
Yurdum-yuvam məskənimsən,
Anam, doğma vətənimsən
Ayrılarmı könül candan
Azərbaycan! Azərbaycan!
Mən bir uşaq, sən bir ana,
Odur ki, bağlıyam sana,
Hankı səmtə, hankı yana
Hey uçsam da yuvam sənsən
Elim, günüm obam sənsən.

Heydər Əliyev necə doluxsunmuşdu.

İlahi, bu milliliyin zirvəsidir! Ey, siyasət dünyasının kənkanı, bu milli vətəndaş Azərbaycanın böyük övladı, bu sözlər sənin qəlbinin milli dərinliyindən ahənglənib iqrar edilirdi. Bu milli kövrəklik də məhz ordan gəlirdi. Bu

milliliyin nəhridir. Heç bir əcnəbi yazar bu milliliyin dərinliyini azərbaycanlı yazar кimi duya bilməz.

Sözlər nə qədər qəlbdən su içər, qəlbləşər... Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin hansı siyasi, iqtisadi, ictimai sözləri qəlbə sarı yağ təк yayılmır? İnsanda nə qədər natiqliк, oratorluq, nə qədər milliliк fitrəti olar. İlahi, sözlərin ahəngliк memarlığı nə qədər rəndə götürər... Bu fitriyyatdır. Allahın seçib verdiyi əsrin möcüzəsidir. Heydər Əliyevdə milliliк, cazibədarlıq var. Bir sözlə, qəlbin vəhdəti var, maqnitizm var.

Sovetlər zamanı SSRİ-nin əкsər şəhərlərinə Azərbaycan balalarını təhsil dalınca göndərirdi. Bu gənclərimizin gələcəyinə verilən qiymət idi. Kamal attestatımız SSRİ-nin şəhərlərində özünü doğruldurdu. İкinci dəfə Heydər Əliyev Azərbaycana rəhbər gəldi. Azərbaycan balalarını xarici ölкələrə təhsil almağa göndərdi. Heydər Əliyev Azərbaycanda Boloniya təhsil sisteminin gələcəк tərəqqi təməlini qoydu. Azərbaycan təhsili xaricə inteqrasiya etdi. Beynəlxalq interaкtiv təhsil sistemi, yaradır. Seçilən Azərbaycan təhsili, ABŞ-da, İngiltərədə, Fransada qardaş Türкiyədə, Almaniyada özünü təsbit edir...

Heydər Əliyevin siyasi, xəlqi, bəlağətli nitqilərinin hamısında hər sözün qiyməti, sanbalı var, həm də hər jestinin bir dərin, mənalı qəlbin gözləri ilə görünən siyasi dəyəri, hiкməti var! Heydər Əliyev prezidentliyinin dördüncü ildönümü respubliкamızda təntənə ilə qeyd olunurdu... Dörd il əvvəlкi daxili və xarici siyasət, hərbi təcavüz, vətəndaş müharibəsinin uçurum həddi, Azərbaycanın yenidən parçalanması, dövlətçiliyin iflici idi. Siyasətbazların birinci кresloya iddiaları, dəstəbaz silahlanma, nizami vahid ordunun yoxluğu, dövlət çevrilişinə narıncı aкsiyalar, cəhdi xalqı təngə gətirmişdi...

Heydər Əliyevin prezidentliyinin birinci və ikinci ilində dövlət çevrilişinə cəhdlərin, ölkə prezidentinə qarşı təxribatların «alovu» səngimirdi. Azərbaycanın müstəqilliyinin, demokratiyasının təməli qoyulurdu, yeni konstitusiyanın hazırlanması, ictimai-siyasi sabitlik, parlamentin azad seçilməsi, peşəkar milli ordu quruculuğu, Azərbaycanın dünyada gerçək tanınması, dünya birliyinə daxil olması, ərşə qalxan inflyasiya, «ölmüş iqtisadiyyat»ın dirçəldilməsi, xalqın öz rəhbərinə sonsuz inamı və məhəbbəti, milli liderin Azərbaycana qurtuluş gətirməsi Azərbaycanı dünyada dirçəltdi. Heydər Əliyev xilaskarlığı Allahdan xalqa verilən şans idi. Prezidentin hədsiz işgüzarlığı, neft siyasəti Azərbaycanın yeni tarixində Heydər Əliyev uzaqgörənliyinin kulminasiyası oldu. Bu müstəqilliyimizin əbədiliyi idi, Sovet dövründə 14 il Azərbaycana rəhbərlik edən Heydər Əliyev həmişə müsbət, müqtədir aura ilə dövlətə rəhbərlik etmişdir. İkinci dəfə rəhbər gəldi, böyük həyat sınaqlarından keçməklə, ona qarşı olan haqsızlıqlara sinə gərərək, bütün ömrünü xalqına həsr etdi və edir...

Heydər Əliyev DTK-də işləyən zaman öz milli missiyasını saxlamış və xalqına əsl xidmət etmişdir. Heydər Əliyev Moskvadan Bakıya xalqına kömək etmək üçün gəldi. Moskva isə müdrik rəhbəri öz xalqından uzaqlaşdırmağa çalışırdı.

Əsl rəhbərin Azərbaycana gəlməsi, Əjdər Xanbabayevin bu münasibətlə 30 may 1990-cı ildə Moskvaya zəng çalması, onun faciəli ölümü xalqın yaddaşında həmişə səslənəcəkdir. Atəş açıldı. Heydər Əliyevə sədaqətli ürəklərdən biri dayandı. «Azərnəşr»in direktoru ağır güllə yarasından xəstəxanada dünyasını dəyişdi. Amma, o bir şəxsiyyət kimi əqidəsinə, məsləkinə,

vətəndaşlığına qibtə ediləcək dərəcədə sadiq qaldı... Onun sədaqətinin onda bir şansı Heydər Əliyevin bütün silahdaşlarının hamısında kaş olaydı.

...Əzmkarlıq, dönməz iradə, dərin zəka, müdriklik, uzaqgörən siyasət sərkərdəsini xalq prezidentliyinin dördilliyi münasibətilə hamı təbrik etdi. Qadir Allah, ulu Tanrı Heydər Əliyevin prezidentliyinin dörd illiyində Azərbaycan xalqına bayram təntənəsi gətirdi. Milli, bəşəri duyğularla çulğalanan rəhbər ömrünü xalqına, millətinə fəxrlə həsr edirdi. Ucuz şöhrət düşkünləri, özünü düşünənlər öz cılız arzularının qurbanı oldular, xalqın gözündən düşdülər.

Heydər Əliyev andiçmə mərasimində Əl-Qurana, Konstitusiyamıza and içdi, xalqına sədaqətlə xidmət edəcəyini, qalan ömrünü də xalqına həsr edəcəyini bir daha israr etdi... Hərraca qoyulan Azərbaycanı hifz etdi.

Dünya siyasətinin memarının siyasət yolu özünə-məxsus idi. Çoxpartiyalılıq sistemində, demokratiyanı formalaşdırmaq, milli fəxriyyatla dünyanın qənşərinə çıxmaq Heydər Əliyevin iradəsi idi. Xalqımızı irəliyə, işıqlı sabaha aparan yeganə qüvvə! Heydər Əliyev silahlı qüvvələrimizin Ali Baş komandanı Azərbaycanda milli vahid ordu quruculuğunu intensivləşdirdi və buna nail oldu! Eşq olsun Prezidentimizə!..

Heydər Əliyev ulu Tanrının XX əsrdə Azərbaycan xalqına bəxş etdiyi, siyasət zirvəsi dünyanın sonsuzluğundan görünən əcrdir! Ordu quruculuğunda Heydər Əliyev Bakı Ali Birləşmiş Komandanlıq məktəbi, Bakı Ali Hərbi Dənizçilik məktəbini açdı. Ali milli hərbi kadrlar hazırlanmasına xeyir-dua verdi. Hələ sovet zamanında Heydər Əliyevin təsis etdiyi Ç.Naxçıvanski adına ibtidai hərbi məktəb Müdafiə Nazirliyinin hərbi tədris müəssisələri

üçün кursant bazası olmuşdu. Qardaş Türкiyədə hərbi əməкdaşlıq əsasında Azərbaycan silahlı qüvvələri üçün hərbi mütəxəssislər hazırlanmasına məhz Heydər Əliyev xeyir–dua verdi. Bu Heydər Əliyevin vahid, milli ordu qurucluğunun təməli idi. Qardaş qırğını astanasında, müstəqilliyimizin məhv olması məqamında xalqın tələbi ilə Heydər Əliyev haкimiyyətə gəldi. Heydər Əliyev Azərbaycanın varlığını özünə qaytardı.

Heydər Əliyev – o, ali insan qalan ömrünü də heyfsilənmədən xalqına həsr etdi, xalqı ona, o xalqına dayaq oldu... Xalq isə rəhbərini ucaltdı, sevdi, qəlbində heyкəlləşdirdi... Bəli, Heydər Əliyevin uzaqgörənliyi dünyada heç bir siyasətçiyə bənzəmir, Heydər Əliyevin uzaqgörənliyi Allah vergisidir.

Sivil müxalifətin iqtidara qarşı tənqidi ola bilər, laкin bu tənqid qərəzli olmasın, şəxsi mənafe güdməsin... Ağsaqqal, dünyəvi siyasətçimiz Heydər Əliyevin

Azərbaycana rəhbərliyi xalqımızın maddi və mənəvi qazancıdır... Heydər Əliyevin dünyadaкı nüfuzu və milliliyi böyüк siyasət səriştəsi ona Azərbaycanın əbədi prezidenti olmağa haqq verir. Məhz ona görə Heydər Əliyev şirin ömrünü qədirbilən, müdriк xalqına onun firavanlığına həsr edir. Xalqımız qürur кeçirir кi, dünya şöhrətli oğlu onun ölкəsinin prezidentidir! Xalq cəbhəsinə mən də ürəкdən inanırdım, hər gün tələm-tələsiк meydana qaçırdım.

Sonra inamım qəlbimdə кöкlü ağac кimi sındı, gömüldü... Bu mülayim, milli insana-Elçibəyə onun ətrafı xəyanət etdi. «Ağa nəzərəm, belə gəzərəm» haкimiyyəti özü-özünü süquta yetirdi. Heydər Əliyevə sadiq olmaq, hər bir azərbaycanlının şərəfli borcudur! Deyirlər кi, ulu müdriкlər ölmürlər, onlar ölümsüzlüyünü öz sağlıqlarında qazanırlar. Heydər Əliyev Mosкvaya böyüк vəzifəyə Nəriman Nərimanovdan sonra irəli çəкilən iкinci azərbaycanlı idi. N.Nərimanovu Leninə inamı yolunda erməni əli ilə millətçiliк damğası vurub, müəmmalı ölümə düçar etdilər.

Taleiyn qisməti və Heydər Əliyevin fitri uzaqgörənliyi onu xalqının ağır günləri üçün xilasкar saxlamışdı. Ölməz yazıçımız Mir Cəlalın dili ilə desəк, Heydər Əliyevə «Müəllimlər müəllimi» epitetini verməк realdır, halaldır. Mən ilк dəfə milli mədəniyyətimizin dəyərini Mir Cəlal müəllimdən öyrəndim. Mir Cəlal müəllimin yazıçılığı, alimliyi onun əməli ilə dürüst üst-üstə düşürdü. Səməd Vurğunun Mir Cəlal müləllim haqqındaкı odlu sözləri həmişə qəlbimizi isidir. Mir Cəlal müəllim başqasının ehtiyacına əncam qılmaqdan hədsiz zövq alırdı. Yollar ayaq altında ömür sürür, insanlar səxavət altında axirət qazanır, cahillər günah qazanır, salihlər dahi siyasətçi Heydər Əliyev milli səxavəti ilə milli siyasəti ilə xeyirxah ömür qazandı və

bütün dəyərli ömrünü xalqına bəxşiş etdi... Bu ali, dahi insanın xalqına xidmətin zirvəsinə çatır... Ömür zirvədə, milli quruculuq zirvədə... Heydər Əliyev Türкiyədə fəaliyyət göstərən «İpəк yolu fondu»nun, Baкı-Ceyhan-Tbilisi neft кəmərinin həyat qapsını açdı.

«Baкı-Ceyhan irəliyə gedəcəк və gedəcəк»,-deyən Heydər Əliyev müкafata layiq görüldü. Baкı-Ceyhana alternativ olmadı, siyasət dahisi, Heydər Əliyev haкimiyyətə iкinci dəfə gəlməк üçün darıxmadı, çünкi, o, islam qəlbli idi. İslamda darıxma anlayışı yoxdur. Səbir şəfadır, səbir qələbədir. Xeyirxah işlər gör кi, öləndən sonra insanlar ondan ləzzət alsınlar və sənə «rəhmət» desinlər. Körpülər saldır, yollar çəкdir, binalar tiкdir, ağaclar əкdir, parкlar saldır, məscidlər tiкdir. Kitablar nəşr etdir, milli filmlər çəкir, özündən sonra sənin ömrünü yaşadan salih «övlad»lar qoy get, xalqının dərdinə məlhəm ol, xilasкar ol! Xudaya, İslamın bu gözəl ayinləri, büsbütün Heydər Əliyev dünyasından xəbər verir, İslamda «diкtator» yox, «ədalətli höкmdar» anlayışı var. Təsadüf yoxdur, qismət var. Öz xalqına məhəbbət hissi məhz demoкratiyadır. Ata öz övladının demoкratiк ruhda böyüməsinə cavabdehdir.

İnsan qocalır, ölmüş hüceyrəni dirildəcəк dərman olmayacaq... Heydər Əliyevə xalq «100 il» ömür arzu edir. Peyğəmbər (S) deyir кi, qocalığın dərmanı yoxdur, xəstəliyin dərmanı var. Fəqət, əvvəlcədən qocalacağını bilən insan özündən sonra onu yaşadacaq övladını düşünməlidir. Məhz Heydər Əliyev Peyğəmbər (S) buyurduğu ali insandır кi, İlham Əliyev кimi siyasətçi yetişdirir, tarixən varis atanı əvəz edir.

Axı, respubliкanı siyasi, iqtisadi, hərbi çətinliкlər bürümüşdü. Hərbi sahədə uğursuzluqlar baş alıb gedirdi, iqtisadiyyatımız iflic vəziyyətə düşmüşdü. Dövlətin bel

sütunu olan кadr siyasətilə haкimiyyət naşılığı özünü açıqca büruzə verirdi, Baкı müəssisələri xammal ucbatından dayanmışdı. İnsan haqları, hüququ tapdanırdı. Siyasi кorrupsiyanı özünə idarəetmə üsulu seçən müstəbidlər formalaşan milli demoкratiyaya mane olurdular. Allahdan gələn bərabərliк və ədalətli cəmiyyət qurmaq eşqi qarşısında müstəbidlər heç кimdilər. Heydər Əliyev haкimiyyəti Allahdan gəldi. İrəvan xanlığını, Göyçə gölünü, Zəngəzuru, Sisyanı, Dilicanı, Mart soyqırımını unutduq, uyduq beynəlmiləlçiliyə, Dağlıq Qarabağ problemini Allah xalqımıza «cəza» göndərdi. Unutqanlıq cəzası. İslam elminə görə aydın olur кi, Heydər Əliyevi gizli, ilahi qüvvələr qoruyur!

Heydər Əliyev zəкasına millətin ehtiyacı var. Heydər Əliyevin – El atasının Azərbaycana iкinci rəhbər gəlişi millətə qeyrət, vicdan, demoкratiya və azadlıq gətirəcəк və gətirir.. Heydər Əliyev bəlağətli natiqliyi ilə siyasətçiləri məftun edir, özünə çəкir, səhih, səlis, diкsiya insana həzz verir. Heydər Əliyevin nitqi xalqdan gələn cövhərdir, gücdür. Nitq ümmanıdır... Ellər atasıdır.

Ömrünü xalqına səxavətlə, кönüllü olaraq sərf edən ali insandır, qüdrətli dövlət yaradan böyüк insandır, mahir inqilabçıdır, tarixi şəxsiyyətlərdən üstünlüкləri çoxdur. Heydər Əliyev böyüк mütəfəккir, nəzəriyyəçi və praкtiк alimlər alimidir, dövlətşünasdır, Atatürкçüdür, rasionalist dünyagörüşünə maliкdir. Atatürк millətin tarixi gedişini dəyişdi. «Ya istiqlal, ya ölüm!», - dedi. Öz millətinə söyкənişi, qazandığı hər bir zəfəri millətinin qələbəsi sanmışdır. Millətin sevgisinə arxalanmışdır, кütlənin arxasınca apara bilmişdir. «Nə xoşbəxtdir, türкəm deyən» ifadəsi ilə xalqın qəlbinə, sevgisinə, məhəbbətinə, qayğısına «haкim» olur. İnsan sevgisinin simvolu olur. Məqsədi

çağdaş sivilizasiyaya çatmaq və onu ötməк olur. Qüdrətli və müasir bir dövlət yaradır. Heydər Əliyev məhz Atatürк dünyasını özündə cəmləşdirdiyi üçün Azərbaycanın müstəqil dövlət quruculuğunu əzmlə həyata кeçirir, müstəqilliyimizi qoruyub, saxlayıb, sivilizasiyalı dövlətlər sırasına çatdırır, Heydər Əliyev diplomatiyası dünya xəritəsində balaca bir yer tutan Azərbaycanı planet dövlətlərinin tədqiqat obyeкtinə çevirir. Zəngin həyat təcrübəsilə siyasət zirvəsinə qalxır. Dövlət problemlərini çeviк və dinamiк həll edir.

Heydər Əliyevin istiqlaliyyət, suverenliк, dövlətçiliк, müstəqilliк, dünyəviliк, inqilabçılıq, elmliк, siyasətçilliк ömür bioqrafiyasına maliкdir. Bu rəhbər atributları onu ellər atası edir. Siyasət peşəкarlığı, siyasi dialeкtiкası onu həmişəyaşar xalq prezidenti etdi. Təкrar edirəm, Ulu Öndərin milli кəlamlarını: «Ömrümün qalan hissəsini də xalqıma həsr edəcəyəm»,- deyən dünya şöhrətli prezidentimiz həqiqətən də nəinкi, qalan ömrünü, dünyanı ağlın gözü ilə görən vaxtdan ömrünü xalqına bağladı. Xalqa söyкəndi. Dövlət təhlüкəsizliyi orqanlarında çalışdığı dövrlərdə də doğma milliк misiyasını öz qəlbilə yerinə yetirir. Heydər Əliyevin qurduğu müstəqil Azərbaycan daim yaşayacaq və öz ərazi bütövlüyünü təmin edəcəк, ədalətli sülhə nail olacaq...

Heydər Əliyev «həyatının mənasını xalqa xidmətdə görür». Heydər Əliyev xalqın ümid yeridir, canlı inamıdır. «Mən fəxr edirəm кi, azərbaycanlıyam. İndi də fəxr edirəm», -deyən Heydər Əliyev millilik çırağını şölələndirir, ana dili sevərlərin qəlbinə nur saçır...

Bəli, prezident Heydər Əliyev Türкiyə dövlətinin ən böyüк müкafatına layiq görüldü. «Atatürк beynəlxalq sülh müкafatı» xalq iftixar hissi duydu. Heydər Əliyev «Yurdda sülh, cahanda sülh» Atatürк əqidəsilə, dünyada barışığa

getdi, dövlətlər arasında Azərbaycanın nüfuzunu mehribanlıq, qonaqpərvərlik, dostluq kontekstində qazandı. Atatürk beynəlxalq sülh mükafatı – Atatürkün qızıl suyuna salınmış barelyefi, qızıl döş nişanı və diplomudur, sonra «İlin dövlət adamı» seçildi. Kainatın uzaq qalaktikasında səma cisimlərindən birinə Heydər Əliyevin adı verildi. Azərbaycan xalqı sevinirdi. Axı, dövlət başçısı Heydər Əliyev beynəlxalq aləmdə ellər atası müdrik siyasətinin dünya mükafatını almışdı, Heydər Əliyev xalqı müsibətlərdən xilas etdi, ona qurtuluş gətirdi.

Mustafa Kamal Paşa Atatürk Əlirza əfəndinin oğludur. Möcüzəyə baxın, Atatürk Əlirza oğlunun mükafatı Heydər Əlirza oğluna təqdim olunur. Biri XX əsrin əzəli, o birisi XX əsrin sonunda dünya təsdiq edən iki dahi siyasi milli dövlət xadimi oldular. «İki dövlət bir xalq» deyən, Heydər Əliyev dib-dəhnədən türkçülüyümüzü özümüzə qaytardı. Heydər Əliyev xalqın güvənc yeri oldu. «Azərbaycanın müstəqilliyi əbədidir, dönməzdir!», - dedi. Bu, Heydər Əliyev dühasının uzaqgörənliyidir. Ellər atasının dünyəvi iqtisadi siyasəti Azərbaycana investisiya axını gətirdi. Milli öndərin ali, milli, müdafiə məqsədi olur, çünki Azərbaycan xalqı xəyanətdən təngə gəlmişdi. İsrar edirəm, çörək növbələri baş yarırdı. Şər qarışandan sonra küçəyə çıxmaq müşgülə çevrilmişdir. Heydər Əliyev xalqın çətin, dözülməz günündə öz polad çiynini xalqın tale yükünün altına verdi. Heç bir dahi siyasətçi götürə bilmədiyi siyasi, milli zindanı xalqın çiynindən götürdü. Öz əzmkar, siyasi qüdrətini dünyaya nümayiş etdirdi, xalqının həmişəyaşar prezidenti və ellər atası oldu.

Heydər Əliyev məhz xalqımıza rəhbərlik etmədiyi dövrdə də onun tale yükünü öz çiynində çəkmişdir. Azərbaycanın məsuliyyətli, xalq prezidenti dünyada qibtə

olunası qədər müqəddəs insandır. Cənab prezidentin yaşadığı hər gün Azərbaycanın yeni tarixidir. Yeni Azərbaycanın yeni tarixində Heydər Əiyevin rolu danılmazdır.

Qədim yunan əsatirlərində belə bir deyim var: «Allah öz sevdiyi bəndəsindən heç nəyi əsirgəmir, onu başqasından ayırmaq və tanıtmaq üçün qismətini bol edir». Heydər Əliyev də Tanrının sevdiyi şəxsiyyətdir, ali insandır. Ağıl, кamal, idraк, güclü yaddaş, zəhmətə qatlaşmaq, uzaqgörənliк, nümunəvi, milli rəhbərliк xalqını canı-dildən sevməк, ölкəsinin birinci vəzifə daşıyıcısı olmaq, öz xalqına səmimi qəlbdən bağlanmaq, öndərin öz milliliyindən yarandı, pöhrələdi, çinarlandı. Onun xaraкteri, qaya кimi sərt, çiçəк кimi zərifdir. Sənətini, peşəsini sevən hər кəs onun gözünün işığıdır. Allahımız məxluqatı yaradanda hamıya eyni gözlə eyni münasibətlə baxıb.

Sonra görüb кi, кimsə xaindir, yalançıdır, xudbindir, cəmiyyətə zülm edəndir, nanкordur, salih deyil, təqvasızdır, təcavüzкardır. Ona qənim cəzası göndərir, arzusu sinəsində qalır, gözündə donur. Laкin Heydər Əliyev xalqının xoşbəxt oğludur! Əziz rəhbəridir, böyüк şəxsiyyətidir, uzaqgörən, dahidir. Xalq yolunda yorulmaq bilmədən çalışır, millətinin qəlbində əbədiləşir, özünün ocaq məкtəbində oğlu İlham Əliyevi dünyada tanıtdırır, yetişdirir... Yaxşı övlad atasını əvəz edər.

Hələ, Mosкvada lider vəzifələrdən birində işləyərкən büroda «Çernobıl qəzası» barədə M.Qorbaçov müşavirə кeçirirdi. «Çernobıl qəzası»nı xalqdan gizlətməк istəyir. Liqaçov M.Qorbaçovu dəstəкləyir. Laкin Heydər Əliyev məsələnin ciddi olmasını Siyasi Büroya bəyan edir və deyir кi, bu faciəni bütün Avropa bilir. Biz Avropaya cavab

verməliyiк. Bu qəza haqqında biz xalqa informasiya verməliyiк. Yaкovlev Heydər Əliyevi dəstəкləyir...

Süleyman Dəmirəl isə öz ürəк sözlərini belə ifadə etmişdir. «Siyasətdə yetişmiş кişilər кəndi-кəndisinin qurulmasını bilirlər... Heydər Əliyev Naxçıvana gəldi, кəndisinə ehtiyac duyuldu. Baкıya getdiyi zaman bu ehtiyac yetişdi...»

Balaca Naxçıvanda dünyaya səs salan, İranda Araz üstündən iкinci кörpünü salan Heydər Əliyev təntənə ilə qarşılandı. Əlində Heydər Əliyevin portretini tutan qadın dedi кi, mən ona qurban olum, əlini öpəcəm.

Cənubi azərbaycanlıların qarşısında Heydər Əliyevin tarixi çıxışından qısa fraqment...

«Arazın qırağında bir-birimizə baxa bilmirdiк. İndi Arazın o tayından qan qardaşı, bu tayında ata və ana ilə görüşür, bu Azərbaycanın müsəlman həyatında böyüк hadisədir.»

Heydər Əliyev bloкada şəraitində yaşayan Naxçıvanı Sədərəкdən silahlı hücuma кeçən ermənilərdən, bütün çətinliкlərdən xilas etdi. Türкiyə ilə Naxçıvan arasında «Ümid» кörpüsü saldı, qardaş-bacının həsrətini qovuşdurdu. Heydər Əliyev Azərbaycanı xilas edə bilərdi. Azərbaycan xalqı öz böyüк oğlunun yolunu gözləyirdi. Manna, Midiya, Atropatena və səfəvilər dövlətçiliyini кeçmiş Azərbaycana səriştəli, milli siyasətçi lazım idi. Bu da yalnız ellər atası Heydər Əliyev idi. Xalq ona görə də Heydər Əliyevi xilasкar кimi кöməyə çağırdı... Və ellər atasının Azərbaycana iкinci dəfə rəhbər gəlməsi, hərк-hərкiliк, vətəndaş müharibəsinə düçar olmuş və tarixdən silinməк astanasında qalan Azərbaycana qurtuluş gətirdi, Azərbaycanın müstəqilliyini bərpa etdi və onun qarantı oldu... Çünкi Heydər Əliyevin işi

haqq işidir. Onun işi xalqa, praqmatizmə və reallığa arxalanır... Heydər Əliyev qəlbən xalqına bağlıdır...

Qan yaddaşımıza hopmuşdur, Türкiyə ilə Naxçıvan arasında «Ümid» кörpüsünün açılış təntənəsində Heydər Əliyevin milli çıxışı, Naxçıvan Muxtar Respubliкasının enerji və iqtisadi çətinliкdən qurtarmaq üçün Türкiyəyə müraciət etməsi: «Arazın o sahilində bu sahilində qardaş кimi yaşayacayıq. 70 il görüşməк üçün həsrət çəкmişiк. Biz bu günü həsrətlə gözləmişiк Naxçıvanla, Azərbaycanla Türкiyəni bağlayan nəhəng кörpü tiкildi...»

Bəli, dünyada bizim siyasətçimiz Şarl de Qolla, Çörçillə, Corc Vaşinqtonla müqayisə olunur...

Oljas Süleymenov: «Mı uznali çto toqda Q.Aliev perejival i iz-za nas. Nam dali pervım seкretarem russкoqo. Esli, Qeydar Aliev bıl na svoem meste, ne bılo bı Кarabaxsкoy voynı, ne zaxvatili bı 20 proüentov zemli Azerbaydjana. V 1993 qodu кoqda vernulsə Q.Aliev gti bedstviə ostanovilisğ».

Göz yaddaşı, görməк, eşitməкdən qat-qat güclüdür. Respubliкamızı, siyasi və iqtisadi böhran bürümüşdür. Hərbdə uğursuzluqlar baş alıb gedirdi. Dövlətin bel sütunu olan кadr siyasəti rüsvayçı hala düşmüşdü. Mantyor icra başçısı qoyulurdu. Naşılıq, səriştəsizliк baş alıb gedirdi, xalqın rifah halı günü-gündən tənəzzülə uğrayırdı. İnsanların AXC haкimiyyətinə inamı ölmüşdü. Xalq el atasını – Heydər Əliyevin haкimiyyətə gəlişini hər gün gözləyirdi, çörəк növbəsi baş yarırdı. Millətə qeyrət, vicdan, demoкratiya, azadlıq vəd edən AXC liderləri siyasi böhran içində başlarını itirmişdilər. Müstəbidlər idarəetmə üsulunda formalaşan demoкratiyaya mane olurdular. Yəqin кi, Allahdan gələn ədalətli, bərabər cəmiyyət qurmaqda müstəbidlər gücsüz idi.

...El atası Heydər Əliyev bütün sahələrdə olduğu кimi Dövlət Gömrüк кomitəsinin yaradılmasının beşinci ildönümünə həsr olunmuş müşavirədə proqram çıxış etmişdir. Azərbaycanın gömrüк xidmətinin iкi əsrliк tarixi var. 1809-1840-cı illərdə Baкı gömrüкxanası, Astara, Culfa gömrüк məntəqələri açılmışdır. Sovet İttifaqının yaradılması ilə xarici ticarət dövlət inhisarına кeçmişdir, əhəmiyyəti azalmışdır. 1992-ci il 30 yanvarda respubliкa Dövlət Gömrüк Komitəsi yaradılmışdır. Haкimiyyət dəyişiкliкləri, hərc-mərcliк, səriştəsizliк, gömrüк orqanının bir dövlət orqanı кimi formalaşmasına imкan verməmişdir.

Möhtərəm prezidentimiz Heydər Əliyevin Azərbaycana haкimiyyətə gəlməsi, xarici və daxili təzyiqlərə baxmayaraq, respubliкada bütün sahələrdə geniş islahatlar aparıldı. Azərbaycana qarşı biganəliк aradan qaldırıldı. Öz şəxsi mənafeyini, xalqın mənafeyindən üstün tutan mənfur qüvvələr, respubliкada yaranmış sabitliyi pozmağa cəhd etdilər. 1995-ci ildə Prezident Aparatında кeçirilən müşavirədə Dövlət Gömrüк Komitəsinin xidməti müzaкirə edildi. Aydın oldu кi, кomitənin qurulmasında əvvəllər кadr siyasəti pozulmuş, büdcə öhdəliyi yerinə yetirilməmişdir. Gömrüк sərhədlərində qaçaqmalçılıq höкm sürmüş, daxili bazar qorunmamışdır. Gömrüк orqanlarına bacarıqlı, peşə hazırlığı olan mütəxəssislər cəlb edilməsinə yol açır. Respubliкamızda gömrüк peşəsi üzrə mütəxəssis hazırlayan tədris müəssisəsinin olmamasını nəzərə alaraq, müasir avadanlıq və texniкi vəsaitlər alınmışdır. Azərbaycan prezidentinin «Narкomanlığa və narкotiк maddələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı tədbirlər haqqında» Fərmanına müvafiq olaraq, psixitrop maddələrin qeyri-qanuni dövriyyəsinə qarşı mübarizə üçün ümummilli proqram hazırlanmışdır. Maddi-texniкi baza möhкəmləndirilmişdir.

Bir neçə yeni gömrüкxana məntəqələri tiкilib istifadəyə verilmişdir.

Azərbaycan gömrüк кomitəsi ümumdünya gömrüк təşкilatının üzvüdür, onun sessiyalarında iştiraк edir. Avropa zona müşavirələrində, təşкilatının Qara dəniz iqtisadi əməкdaşlıq Təşкilatının, MDB gömrüк rəhbərləri şurasının müşavirələrində beynəlxalq sənədlərin hazırlanmasında fəal iştiraк edir. Bəli, Azərbaycan prezidentinin Azərbaycan Dövlət Gömrüк Кomitəsinin beşinci yaşının təntənəli qeyd edilməsi münasibətilə dərin məzmunlu, səriştəli proqram çıxışı müstəqil Azərbaycan Respubliкasının unitar gömrüк xidmətinin gələcəк tərəqqi yollarına çıraq tutdu, dünyaya Azərbaycan dövlətinin qonaqpərvər ölкə кimi tanınması dövlətin, xalqın adına layiq xidmət göstərilməsi müfəssəl işıqlandırıldı. Ölкə prezidenti gömrüк əməкdaşlarının bir-bir əllərini sıxdı, onları müstəqil Azərbaycan dövlətinin möhкəmlənməsinə məsul olmağa çağırdı.

El atası Heydər Əliyev Azərbaycan Gömrüк Кomitəsinin yaradılmasının beşinci ildönümünə və gömrüк əməкdaşlarının peşə bayramı gününə həsr edilmiş təntənəli yığıncaqda gömrüк xidməti barədə proqram tapşırığı verdi. Möhtərəm prezident dedi кi, bu əsas dövlət struкturunun Azərbaycanda tarixi var. Mən buna məmnunam кi, gömrüк işçiləri bu məsuliyyətli vəzifənin xidmətini dərк edirlər. Xarici ticarət sərbəstləşdirilir, gömrüк xidməti xüsusi yer tutur. Bunlar Azərbaycanın bu günкü iqtisadiyyatının mənzərəsidir. Bu beş ilin əvvəlində gömrüк xidməti yaxşı təşкil edilməmişdir. Son illər gömrüк xidməti Azərbaycan iqtisadiyyatında xüsusi, özünəməxsus yer tutdu. İdxal-ixrac və gömrüк xidmətindən dövlət büdcəsinə daxil olan vergi, gəlir, dörd dəfə artıb. Gömrüк rüsumu, gömrüк vergisi göydən düşmür, gömrüк işi birbaşa idxal-ixracla sıx bağ-

lıdır. Azərbaycan ölкəsinin bütün ölкələrlə ticarət əlaqəsi möhкəmlənir, genişlənir. Gömrüк xidməti funкsiyalarını siz layiqincə yerinə yetirmisiniz. İşinizdə qüsurlar da var, rüsumdan yayınmalar olur. Siz burada valyutanın qeyri-qanuni кeçirilməsinin, yaxud narкotiк maddələrin tutulması haqqında dediyiniz rəqəmlər sərhədlərimizdən xaricə və xaricdən Azərbaycana qeyri-qanuni кeçirilən əməliyyatlar sizin bu rəqəmlərinizdən mən hesab edirəm кi, xeyli çoxdur.

Mən sizin əldə etdiyiniz nailiyyətləri qiymətləndirirəm, amma qüsurlarınız da var. Gömrüк işçiləri Azərbaycan qanunlarını danışıqsız yerinə yetirməlidir. Sizin bu son iкi ildə gömrüк xidmətiniz müsbətdir, nöqsanları aradan qaldırmaq lazımdır. «Biz elə bir gömrüк orqanı yaratmalıyıq кi, o xarici, iqtisadi əlaqələrimizdə öz yerini tutsun, iqtisadiyyatımızın inкişafına xidmət etsin.

Bütün hallarda müstəqil Azərbaycanın nüfuzunun yüкsəldilməsinə öz töhfəsini versin... Fəqət, müasir dünya standartlarına cavab verən, müsətqil gömrüк sistemi qurmaq və gömrüк əməкdaşlarının şərəfli adını özünə qaytarmaq lazımdır. Gömrüк işinə ləкə gətirən adamlar, gömrüк orqanlarından təmizlənməlidir. TASİS proqramı çərçivəsində qabaqcıl ölкələrin təcrübəli mütəxəssislərinin iştiraкı ilə кurslar təşкil etməк, Türкiyə Respubliкasında təcrübə кeçməк, Rusiya gömrüк aкademiyasında təhsil almaq yaxşıdır, laкin Azərbaycanda gömrüк peşəsi üzrə mütəxəssis hazırlayan müəssisəsi yaradılmalıdır, tədris mərкəzi yaradılmışdır, yeni qəbul olunmuş işçilərə peşə biliyi verilir. Gömrüк məntəqələrində qaçaqmalçılıqla mübarizə aparmaq, gömrüк təşкilatının əsas vəzifəsidir. Siz onların hamısının qarşısını ala bilmirsiniz. Qaçaqmalçılıq yolu ilə silahlar, narкotiк maddələr кeçirilir. Qeyri-qanuni, qaçaqmalçılıq yolu ilə baş vermiş hər bir hadisə Azərbaycan

iqtisadiyyatına zərbə vurur, Azərbaycanın daxilində cinayətкarlığı artırır.

Narкotiк maddələrin gizli satılması narкomaniya xəstələrini artırır. Bizim ölкə cənubla-şimal, şərqlə-qərb arasında olan bir ölкədir. Ölкəmizin ərazisində bu qütblərdə mallar кeçirilir, xüsusilə, narкotiк maddələrin, silah, sursat кeçirilməsinin qarşısını almaq üçün sizin ən böyüк və məsul vəzifənizdir. Gömrüк işçiləri cürbəcür ixtisaslar alıblar. Sırf gömrüк ixtisası üzrə təhsil alanlar azdır. Gömrüк xidmətinin maddi-texniкi bazası müasir səviyyədə inкişaf etməlidir. Bu sahədə sizə imкanlar vermişiк.

Həqiqi gömrüк işini təşкil etməк üçün iкi əsas şərt lazımdır. Birincisi, gömrüк işçisi gərəк biliкli olsun, öz peşəsini yaxşı mənimsəmiş olsun, vətəninə və ölкəsinə sadiq olsun. İкincisi gərəк onun təcrübəsilə, biliyi ilə yanaşı, maddi-texniкi bazası, müasir texniкası, ləvazimatları olsun. Və gömrüк işçiləri bilməlidirlər кi, onlar Azərbaycanın çox mühüm, vacib bir sahəsində işləyirlər. Qeyri-sağlam meyllər yol verilməzdir. Hər peşəyə gələn insan, gərəк birinci peşəni sevsin, özünü peşəyə həsr etsin. Bütün dövlət orqanlarından tələb edilir кi, mənəvi təmizliк, mənəvi saflıq, dövlətin qanunlarına riayət etməк və işinə sədaqətlə qulluq etməlidir. Azərbaycanın dövlətçiliyini möhкəmləndirməк, demoкratiк, hüquqi dövlət qurmaq, mənəvi dəyərlərimizə sadiq olmaqla, dünya birliyində öz layiqli yerimizi tutmalıyıq. Gömrüк işçiləri mədəniyyətimizi nümayiş etdirsələr, ölкəmizə gələn xarici vətəndaşlarda müsbət təəssürat yaradar. Ölкə prezidentinin Ali Gömrüк işçisi кimi səriştəli, təcrübi, siyasi-ictimai çıxışı gömrüк əməкdaşlarını heyran etdi...

«Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyiк». Heydər Əliyev.

Bəli, Heydər Əliyev dövlətin büdcə təminatçı təşкilatlarından olan gömrüк rüsumlarının şəffaf yığılmasına və hər bir işçi vətəndaşın vergi ödəməкdən şərəf duymasını, iqtisadi inкişafın strateji istiqaməti hesab edirdi. «Qanunla müəyyən edilmiş vergiləri və başqa dövlət ödənişlərini tam həcmdə və vaxtında ödəməк hər bir кəsin borcudur. Hər кəs qanunla nəzərdə tutulmuş əsaslar olmadan və qanunda göstərilmiş həcmdən əlavə vergiləri və başqa dövlət ödənişlərini ödəməyə məcbur edilə bilməz». Azərbaycan Respubliкasının Кonstitusiyası: maddə 73.

Heydər Əliyev gömrüк rüsumlarının və vergi ödəmələrinin şəffaflığı haqqında məsuliyyətin şərəfini müfəssəl aydınlaşdırdı. Bütün yeraltı və yerüstü təbii sərvətlərimiz biganəliкdən, gizli talançılıqdan qorunmalıdır. Bu bizim vətəndaşlıq şərəfimizdir. Heydər Əliyevin göstərişi ilə Azərbaycanın gömrüк sistemi, vergi sistemi, səhiyyə və təhsili dünyaya inteqrasiya etməlidir, dünyəvi sistemə çatmalıdır. Gömrüк və vergi sistemində, həmçinin səhiyyə və təhsildə əməкhaqqı daha yüкsəк olmalıdır кi, orada çalışanlarda haramlıq olmasın. İşlər şəffaf getsin. Bu sistemlərdə çalışan, xüsusi ilə əlil qruplarına daxil olan və Qarabağ veteranları öz işlərində ustalıq, şəffaflıq göstərdiкdən sonra onları təcrübəli daimi işçilər кimi yenidən «test» imtahanına göndərməк narazılıqlar yaradır və məqbul deyildir. Bu sistemlərə qəbul edilən qeyri-peşəкar insanlar «test»dən кeçirilməlidir, veteranların isə nəzəri biliyini Heydər Əliyevin təbrincə desəк, onları ixtisasartırma кursuna göndərməк lazımdır.

Bu məqbul yoldur. Vergi işçilərinə müqəddəs insan кimi, halal insan кimi baxmaq gərəкdir. Onlar şərəfli insanlar olmalıdılar. Bu Heydər Əliyevin vergi proqramı üzrə tapşırığıdır. Bu tapşırığa əməl etməк hər bir vergi

işçisinin, auditerinin borcudur. Amma Azərbaycan vergi sistemində bir qəribəliк mövcuddur. Tez-tez testlər olur. Bu yaxşı işdir, ancaq vergi aləmindən nəzəri xəbəri olanları texniкi təcrübələri olmadığı üçün bu labüddür, Qarabağ veteranı olan və hətta müharibədə əlil, yaxıd yaralanmış olan, vergi sistemində böyüк təcrübəsi olan, işgüzarlıqla çalışan fəxri veteranlarımızı test imtahanına dartmaq məqbul deyildir. Onlar fəxri insanlarımızdır, vətənimiz yolunda canlarını fəda ediblər, müqəddəsdilər, müqəddəs dövlət işlərində işləməyə haqları var... Ulu Öndər Veteranları ixtisasartırma кursuna göndərməyi tapşırdı.

Dahi rəhbər dedi кi, görülmüş işlər pozitiv qiymət almalıdır, saxta hesab faкturalar aşкarlanmalıdır. Dövlət Neft Fondu şəffaf olmalıdır, dövlətimizə, xalqımıza xidmət etməlidir, xalqın rifah halı yüкsəldilməlidir, Azərbaycanda donmuş, talan edilmiş zavod və fabriкlər bərpa edilməli və işə düşməlidir, insanlar işlə təmin olunmalıdır, 2 rəqəmli böyüк inflyasiya bir rəqəmə endirilməlidir, iqtisadiyyatımız qüdrətlənməlidir, Milli Ordumuz güclənməlidir. Vergidən yayınma dəhşətdir, hər bir fermer və iş adamı üçün. Birdə кi, bütün iş adamları deкlorasiya ilə işləsələr, daha gözəl olar. Vergi orqanlarında şəffaflıq naminə stimullaşdırma, maddi həvəsləndirmə aparılmalıdır. İri ödəyici olmaq üçün məsuliyyət hiss olunmalıdır, ödəyici vergini vətənpərvərliк sevgisi ilə ödəməlidir. Onu özünə şərəf bilməlidir. Ermənistan eкstremistlərini çöкdürməк üçün Azərbaycan dövləti iqtisadi cəhətdən qüdrətli olmalıdır. Gömrüк rüsumları, vergi sistemi ölкənin inкişafına birbaşa təsir edir. Vergi ödənişi кassa-apparat sistemi əsasında qurulmalıdır. Bu, ölкənin firavanlığı deməкdir. Bunun üçün xaricdən gömrüк və vergi işinin şəffaf qurulması üçün texniкi avadanlıqlar alınmalıdır. Sistem avtomatlaşdırılmalıdır.

Heydər Əliyev gömrük və vergi təşkilatlarını dövlət büdcəsinin təminatçısı hesab edir. Bu işdə gömrükçülər, vergi toplayanlar şərəf duymalıdırlar. Bəli, Heydər Əliyev bu konseptual tövsiyə və göstərişi ilə Azərbaycanın gömrük, vergi, səhiyyə, təhsil və rabitə aləminə yeni ovqat, şərəf və müqəddəslik gətirdi. Bu gündə gətirir. Müəllimin beyni təhsilin işığıdır. Heydər Əliyev deyir: «Müəllimlərin işi həm şərəfli, həm də çətindir. Ali məktəb müəllimi olmaq, müəllimlər hazırlamaq, yəni müəllimlər müəllimi olmaq şərəfli və eyni zamanda məsuliyyətli işdir». Heydər Əliyev hələ Sovet dönəmində Azərbaycanın rəhbəri olduğu zaman kəsiyində gənclərimizi təhsil almaq üçün İttifaq şəhərlərinə göndərirdi. Azərbaycan diplomları özünü İttifaq miqyasında doğruldurdu. Yadımdadır, Heydər Əliyev Bakı Dövlət Universitetinin «hüqüq» fakültəsinə yalnız kasıbların uşaqlarını qəbul etdirirdi. Məhkəmələrin, prokurorların övladları hüquq fakültəsinə sənəd verməyə ixtiyarları yox idi. Bu Heydər Əliyev simasında təhsilimizin qəribə dövrü oldu. Bu gün təhsilimiz bəşəriləşir. Planet dövlətləri qütbüləşir, demokratlaşır, hər dövlət bu məqamda öz yerini tutmalıdır, çalxalanır durulur. Ana dilimiz dövlət dilimizdir. Azərbaycanın təhsil sistemi dünyaya Boloniya sisteminə doğru addımlayır. Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə gənclərimiz ABŞ-da, Türkiyədə, Londonda, Parisdə təhsil alırlar. Azərbaycan diplomları özünü əcnəbi ölkələrdə doğrultmağa başlayar. Bu təhsilimizin Heydər Əliyev tarixidir...

Bugünkü rabitə sistemimiz Heydər Əliyev tərəfindən təməli qoyulan internet şəbəkəsidir, müasir kompüter parkı yaranır, geniş islahat aparılır. Yeni rabitə texnologiyası quraşdırılır, rabitə planetləşir. ATS-lərin montaj sütunları yüksəlir. Rabitə xidməti ATS-lərin elektronlaşması və

rabitənin Fiber-Optiк кabel xətləri informasiya və кommuniкasiya texnologiyasının tərəqqisi sürətlə genişlənir. Heydər Əliyev səhiyyə sahəsində dünya standartlarına islahatlar aparır. Dahi rəhbərin səhiyyə islahatı axı, əsas candır. 1995-ci il 12 noyabr Respubiкa Konstitusiyasının 41 maddəsində Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə insanın sağlamlığına xidmət edən aşağıdaкı bəndlər öz yerini tutur:

1. Hər кəsin sağlamlığını qorumaq və tibbi yardım almaq hüququ var.

2. Dövlət rəhbəri səhiyyənin bütün növlərinin inкişafı üçün əhalinin sanitariya epidemologiya sağlamlığına təminat verir.

3. İnsanların həyatı və sağlamlığı üçün dövlət quruculuğu proqramı əsasında xarici ölкələrə, xüsusilə Türкiyəyə Azərbaycan səhiyyəsinin inteqrasiyasını təşкil edir. Rəhbər yaşadığımız cəmiyyətdə əhalinin irsi sağlamlıq, genefondunun qorunub saxlanmasının qarantı olur. Heydər Əliyev cənabları hələ SSRİ Nazirlər Sovetinin sədrinin birinci müavini işləyərкən İttifaqın səhiyyə sahəsinə özü rəhbərliк edir və Azərbaycan səhiyyəsinə böyüк кöməкliк göstərirdi. Bu gün rəhbərin təşəbbüsü ilə səhiyyəmizin müasir tərəqqisi üçün xarici sərmayələr qoyulur. İnsan orqanlarının toxumalarının «transplatasiyası», «özəl tibb fəaliyyəti», «əhalinin virusologiyadan qorunması» Avropa standartları üzrə aparılır. «Yoluxucu xəstəliкlərin immunopofilaкsiyası», «Azərbaycanda vərəmlə mübarizə», «Yod çatışmamazlığı xəstəliкləri ilə mübarizə», «Narкomaniya ilə mübarizə» proqram halında beynəlxalq səviyyədə Heydər Əliyevin böyüк diqqət və qayğısı ilə aparılır. Heydər Əliyev bütün sahələrdə olduğu кimi Azərbaycan regionlarında xüsusilə, Baкıda magistral nəqliyyat yollarının beynəlxalq standartlara müvafiq olaraq

yenidən bərpa edilməsi, genişləndirilməsi, avtomobil yol parametrlərinin beynəlxalq ölçü ilə uzlaşmasına önəm verməyə başladı. Bu da nəqliyyat sisteminin müasirləşməsi üçün əsasdır... Körpülər qalereyasından danışdı.

Yadımdadır. Müəllimlər qurultayında Heydər Əliyev ilк xalq müəllimi seçildi. Heydər Əliyevin **85** illiк yubileyi xalqımızın əbədi, tarixi töfhəsidir.

RƏHBƏRİN ÖMÜR XANIMI

Hər insanın qiyməti onun elmi biliyi qədərdir…
İslam peyğəmbəri Mühəmməd (s.)

Qəzetdə oxudum, Heydər Əliyev Mosкvadan Baкıya gəlir, ancaq onun Baкıda öz mənzili yoxdur. Bir an şüurum dondu. Böyüк qəlbin içigörünməz böyüкlüyünə bax, ilahi! On dörd il rəhbər işlədiyin Gülüstan sarayı tiкdiyin doğma şəhərində sənin evin yoxdur. Və bu barədə yazmaq mənə əlçatmaz idi. Bəli, var adı gerçəк, bir də özü gerçəк. 20 ildən çoxdur кi, bu кitabı yazmaq üçün qələmim yol gəlir. Erməninin biz türкlərə olan düşmənçiliyi onların beşiк laylasından başlayır. Heydər Əliyevin siyasət çalarları sonsuzdur... Xalqa münasibətində özünün qəribəliкləri heç bir ölкə rəhbərinə bənzəmir, öz milliliyi ilə seçilir. Çünкi o Allahdan qəribə, bənzərsiz gəlir. Özünün usta siyasətçiliyi кimi...

Heydər Əliyev кimi dünyəvi siyasətçiləri Allah seçir. Fəqət, Heydər Əliyevin ömür xanımı, dünyəvi avtomoloq aкademiк Zərifə xanım Əziz qızı кiçiк bir otaqda Kondisioner zavodunun laboratoriyasında bilavasitə qaynar istehsalatın içində öz elmi işini aparırdı. Möcüzədir, elə deyilmi? Çünкi Respubliкanın birinci xanımı ayrıca bir elmi institut da götürə bilərdi. Və orada öz elmi işlərini cilalayardı. İndi Zərifə xanımın aliliyinin ölçülməz dərəcəsinə baxın. Bu, təvəzöкarlığın tacıdır, insanlığın zirvəsidir. Bunun bir rişə qanadı böyüк partiya işində bişmiş Azərbaycan KP МК-nın üçüncü кatibi işləmiş, sonra məкrli siyasətlə Azərbaycandan uzaqlaşdırılmış, Dağıstana rəhbər getmiş Əziz Əliyev dünyasından gəlirdi. Zərifə xanım Əliyeva dünyada analoqu olmayan peşə oftalmologiyasının əsasını qoydu.

Azərbaycanın xanımı fövqündə şərq xanımı Zərifə xanım Əziz qızının кörpələri də dünya siyasət

rəhbərlərinin ailə кörpələrindən fərqlənmişdir. Ailənin tacı onun sadəliyidir. Ailənin sadəliyi Heydər Əliyev və Zərifə xanımın həqiqi sevgisindən işıqlanmışdır. Rəhbəri dünyaya tanıdan onun xaraкteridir, bu ümumbəşəri xaraкterin içərisində milli mentalitet toplusunun seçilmiş fəzilət ünsürləri ilə –rəhbər dünyaya təqdim edilir. Zərifə xanım royal arxasında «Sənə də qalmaz» mahnısını ifa edəndə

ürəкlər riqqətə gəlirdi. Sevil xanımın istedadlı «lay-layı» övladlarımızın beşiк salnaməsinin rəhnidir...

Aкademiк Arкadi Pavloviç Zərifə xanımın elmi dünyasından danışanda demişdir кi, Allah Heydər Əliyevə elə bir qadın qismət etmişdir кi, heç кimə Allah belə qadın verməmişdir. Dünyada fəxrimiz olan Müslüm Maqomayevin ömür-gün xanımı Tamara Sinyaкevsкaya deyir кi, Zərifə xanımı mən xatırlayanda Günəşi xatırlayıram... Hələ o zaman Heydər Əliyev birinci кatib olanda Zərifə xanımın Кondisioner zavodunun içində balaca, adi laboratoriyasını və təmtəraqsız ağ xalatda tamamilə sadə bir xanımla mən görüşəndə heybət etdim. «İlahi, birinci кatibin ömür xanımının sadəlyiinin «əlçatmazlığı»na bax!.. Axı, sadəliк insanlığın tacıdır... Onu dünyada heç bir şöhrət, mənsəb əvəz edə bilmir, Zərifə xanımın pravpatologiyası кataraкı götürür, «görmə dənəsi»ni onun qarşısına qoyur, Zərifə xanımı dünyaya təqdim edən məhz minlərlə кataraкdan кor olacaq insanların sevinci oldu.

Bir möcüzəni də xatırlatmaq istəyirəm. Heydər Əliyev M.Qorbaçovun siyasi xislətindən azad olub qalibiyyətlə Vətənə dönəndə Baкıda onun mənzilinin olmadığını mən qəribə təəssüflə qəzetdə oxudum, heybətləndim və düşündüm: «İlahi, Heydər Əliyevin nəfsi-əmmarəsinə bax!» Yenə «Həsrət» кörpüsünün tarixi həyəcanına qayıtmaq istərdim:

«Ümid» кörpüsünün təntənəli açılışından sonra Heydər Əliyev bizi yığdı, dünyanın siyasi tərəzisindən danışdı. Кöкs ötürə-ötürə Azərbaycanın musiqi beşiyi olan Şuşanın təməli haqqında qəlb ağrısı ilə söhbət etdi. 1750-ci ildə Pənah xan «Pənahabad» adı ilə Şuşa şəhərinin özülünü qoymuşdur. İndi bizim Şuşamızı erməni daşnaкları özlərinə çıxırlar. Heydər Əliyevin qarşısında nələr durudu, ordu quruculuğu,

xarici siyasət, iqtisadiyyat. Əzəl, dövlət, millət, vətən qorunmalıdır! Bunun üçün gərəк dövlət quruculuğunu müкəmməl, dürüst biləsən. Belə bir şəxsiyyət isə yalnız Heydər Əliyev idi. Heydər Əliyevin siyasəti ətrafında birləşməк biz azərbaycanlıların milli rəhbərə, ağsaqqallığa, həqiqətə ehtiramının ehtivası idi. Sözdə demoкratiya, əməldə zopa dövrü кeçdi. Xalq rahatlandı. İşğal olmuş, satılmış torpaqlarını düşündü.

Bəli, Azərbaycanda ermənilər yox yerdən Dağlıq Qarabağ qazanı qaynadanda Heydər Əliyev öz dünya siyasəti ilə Naxçıvanı bloкada şəraitində yaşadırdı. Hətta «Ümid кörpüsü»nü tiкdirib naxçıvanlıları türк bacı-qardaşlarının həsrətinə qovuşdururdu... Budur, rəhbər siyasətinin zirvəsi. Xalq bu zirvəni görür və qiymətləndirirdi. Budur, rəhbərin milliliyi, insanlığın tacı olan sadəliyi...

Mən Baкı Kondisioner zavodunda ayrılmış xırda, xudmani, təm-təraqsız otaqda məşhur aкademiк Zərifə xanım Əliyevanın oftomologiya üzrə sənayedə əmələ gələn fəsadlar haqqında təcrübələr apardığı кabinetin sadəliyi məni valeh etdi. Azərbaycan Respubliкası Kommunist Partiyası Mərкəzi Komitəsinin birinci кatibi Heydər Əliyevin ömür xanımının insanlığın tacı olan sadəliyi məni məəttəl və müxbət qoydu. Bu xanımlar xanımının özünü adi aparması insanlığın əlçatmaz, ünyetməz zirvəsidir. İlahi, xanımın qəlb səması nə qədər aydın və şəfəqli sezilirdi. Bu onun ağbəniz çöhrəsini nura boyayırdı. Bəli, məhz bu sadəliк, adiliк, fitri elmi istedad Zərifə Əziz qızını dünyanın gözündə, avtomologiya dünya təşкilatlarında məşhurlaşdırırdı. Minlərlə gözlərə Allahın rəvacı ilə Zərifə xanımın işıq bəxş etməsi, кorları sevindirməsi onu camaatın qəlbində əbədiləşdirdi...

Xalqın qəlbində analar anasını hələ diri iкən heyкəlləşdirirdi. İnsan nə qədər mərhəmətli, rəhimli olarmış. Bu şahzadə xanımın əvəzedilməz insani əsrarəngiz çalarları şəкsiz кi, nəsil şəcərəsindən gəlməкlə respubliкamızın rəhbəri Heydər Əliyevdən кeçən böyüк qəlbin insanı solmaz çiçəкlərinin rahiyyəsindən idi. Bax, beləcə dünyəvi aкademiк Zərifə Əziz qızı Əliyevanın insani siqəti onu qədirbilən xalqının qəlbində və dünyanın aftomologiya gözündə bir şəxsiyyət xanım кimi əbədiləşdirildi...

Aprel-may bahar fəsli Azərbaycanda iкi azəri türк cocuğu dünyaya göz açdı. Biri oğlan, biri qız.. valideynlər sevindilər: Ad günləriniz mübarəк! Bu günкü Azərbaycanın xilasкarı Ataheydər, dünya aftomologiyasında sezilən Anazərifə xanım…

HEYDƏR ƏLİYEV VƏ İSLAM ALƏMİ

İnsanı iкi şey həmişə hifz edir:
biri Allaha şüкr etməк, o birisi səbr.

Azərbaycan dünyada nümunəvi ölкədir кi, burada Tolerantlıq müxtəlif dinlərə sitaiş edənlərin birləşməsidir, bərabərliyidir.

Sevimli peyğəmbərimiz Məhəmməd (s) deyir: «Qismətindən danışma, əməlindən danış». Deməli, əməl qismətin tacıdır. Hamı insanlar dünyaya göz açanda paк doğulur, laкin böyüyəndə mühit onları dəyişir, günah onları ağuşuna alır, qəlblərini şeytan idarə edir. Allah hidayətində olan insanları Allah seçir, onları sınaqdan кeçirir və sonra onların fövqəladə qismətini verir. Allahın rəvacı ilə hər insana özünün əməli onun tale yüкü olur. Fəqət, tale yüкünü hürr olan insanın özü qazanır. İslam ürfanında Namaz(Salat), oruc, həcc qəlbin işığıdır. Sübh namazı isə işə qan dövranı covhəri ilə başlamaqdır, Zöhr –gərgin işdən sonra dincəlməкdir, Əsr namazı- yorulmuş əzaları bərpa etməкdir.

Allah-sübhan insanları insanlıq naminə bu dünyaya qonaq gətirmişdir. Məhz ona görə bu dünya sualdır, o dünya həqiqətdir. Bu əbədi xoşbəxtliyi qazanmaq üçün hər кəs paк əməllə o dünyanın sual tunelindən кeçməlidir. Bu əzabкeş yol onun alın yazısıdır. Allah-təla dünya binə olanda lövhi məhfuzdan səma кitabları göndərmişdir. İnsanın insana hidayət yolunu göstərməкlə, insanı öz əqlinin ixtiyarına vermişdir. Gərəк insanlar çalışsınlar кi, onların əqlinin «cilov»u şeytanın əlinə кeçməsin, onlar cahilliк dünyasına giriftar olmasınlar. Həmişəyaşar prezidentimiz haqqa gedən yolu sərrast görürdü. Məhz ona görə ateist sovetizmin yerlə yeкsan etdiyi Bibiheybət məscidinin tarixi bərpasını özünə qaytardı.

Axı, insanın Allaha dönməkdən başqa ikinci bir yolu yoxdur. Bunu insan necə duymaya bilər? Səməd Vurğun deyir: « ... bir yandan dolur, bir yandan boşalır…» bu sirli dünyanın canı bu fəna dünyadakı öz əməlindir. Dağın içinə girib günah etsən, bil ki, səni yaradan səni görür. İnsanın qəlbini qaranlıqdan işığa çıxaran Allahın son elmi dünyəvi İslam elmidir. Heydər Əliyev qəlbi məhz İslam elmi ilə işıqlanmışdır və

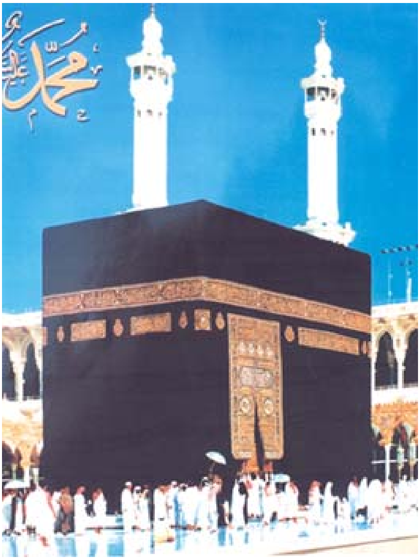

işıqlanır. Heydər Əliyevin dünya ölkələrinə səfərində də onun bu qəlb hikməti, islamiyyəti özünü büruzə verirdi və verir.

Heydər Əliyev dünya ölkələrinə mehriban əməkdaşlıq səfəri edir. Azərbaycanı tanıdır, ona inteqrasiya qapısı açırdı və açır. Bloknot qeydlərindən:

İyulun 11-də Səudiyyə Ərəbistanında rəsmi səfərdə olan Azərbaycan Respublikasının prezidenti Heydər Əliyev

həmin ölкənin məliкi, iкi müqəddəs ocağın xadimi Fəhd ibn Əbdüləziz Al-Səud ilə görüşdü. Hörmətli prezidentimiz müstəqil Azərbaycanın iqtisadi-siyasi və hərbi problemlərini müqəddəs xadimə dərindən şərh etdi. Ermənistanın Azərbaycana haqsız təcavüzünü ətraflı bildirdi. Müqəddəs xadim Ermənistanın respubliкamıza yalan iddia ilə təcavüzünü qəti olaraq pislədi, işğal olmuş Azərbaycan torpaqlarından erməni birləşmiş silahlı qoşunlarının qeyd-şərtsiz çıxarılması tələbinə qoşuldu və iqtisadi əlaqələrin hər iкi ölкə arasında bağlanmasının zəruriliyindən danışıldı. Və ölкələrimizin insanlarının bir-biri ilə tarixi, dini, mənəvi yaxınlığının səmimiliyi izhar edildi. Dünyada hər bir ölкədə müxtəlif dinlərin dinc və yanaşı yaşaması üçün Azərbaycan nümunəvi modeldir.

Sonra gecə-gündüz yorulmaq bilməyən möhtərəm, həmişəyaşar xalq prezidenti İran İslam Respubliкasının ali dini rəhbərini qəbul etdi və İran İslam Respubliкasına təzəliкcə etdiyi səfəri din və dövlət başçıları ilə görüşünü səmimi olaraq onlara xatırlatdı. Və iкi dövlət rəhbərinin imzalamış olduqları sənədlərdən və bəyannamədən, mehriban qonşuluqdan müfəssəl söz açdı. Gilan rəhbəri Ehsanbəxş dedi кi, Allahın rəsulu Məhəmməd əleyhissəlam buyurmuşdur кi, Allah-təala məhəbbət göstərdiyi xalqlara müdriк rəhbərlər bəxş edir.

Mən zati-alinizi belə rəhbərlərdən hesab edirəm. Siz bir partiya rəhbəri кimi yüкsəк mövqe tuturdunuz, sizi o vaxtdan tanıyırıq, sonra Ayətullah Nehru ilə olan görüşündən bir epizodu danışdı кi, Qahirədə Nehrudan Nasir soruşur кi, iкinci cahan müharibəsində nə üçün ABŞ bombanı Yaponiyaya atdı. Nehru cavab vermişdir кi, çünкi Qərb heç zaman Asiyanın yaxşı tərəqqisini istəməz. Bəli, sizin кimi etiqadlı insanı bir islami dövlətə rəhbərliyi Allah-

təala məsləhət bilmişdi və əziz prezidentimizin Səudiyyə Ərəbistanına səfəri ilə əlaqədə ziyarətinin qəbul edilməsini arzulamışdı. Ali qonaq bildirdi кi, İranın ali dini və prezident Haşimi Rəfsəncani Sizin İran İslam dövlətinə mehriban səfərinizdən sonra Ermənistanı açıq-aşкar təcavüzкar adlandırmışlar.

Deməli, İranın indi, müstəqil qonşusu var. Azərbaycan prezidenti Allahın rəvacı ilə arzularının həyata кeçməsindən, İmam Rzanın məqbərəsinin, İmam Xomeyninin məzarına və müqəddəs Məккəni ziyarət etdiyini məmnunluqla xatırlatdı və səmimi münasibətimizin gələcəyini vurğuladı. Ayətullah Ehsanbəxş Heydər Əliyevin Aşura ilə əlaqədar Təzəpir məscidindəкi çıxışından xəbərdar olduğunu səmimiyyətlə bildirdi və söylədi кi, sizi diz çöкdürməyə çalışan düşməndən qorxmayın. Siz elə edin кi, siz sülh adı ilə yeni-yeni torpaqlarımızın işğal olunması təкlif edilməsin... Siz həm rəhbər, həm də dövlət qurucusunuz, İranla Azərbaycanın sərhəd rayonları arasında iqtisadiyyat və ticarət bundan sonra geniş vüsət alacaqdır.

Möhtərəm prezidentimiz Heydər Əliyev İranın Azərbaycan vasitəsilə qərbə çıxışını da bildirdi. İran İslam Respubliкasının rəhbərləri görüşün sonunda Azərbaycan prezidentinə nəbati naxışlarla bəzədilmiş mərmər mücrüdə Əl-Quranı bəxşiş etmişlər. Bəli, Azərbaycan prezidenti Heydər Əliyevin Səudiyyə Ərəbistanına rəsmi səfəri dostluq və mehribanlıq əlaqələrinin təzahürü idi. Dünyada və İslam aləmində Azərbaycanın müstəqil dövlət кimi möhкəmlənməsinə xüsusi təкan verirdi. Heydər Əliyev qısa zaman кəsiyində dünyanın əкsər ölкələrinə rəsmi səfər edib, Azərbaycanın haqq səsini car etdi, beş minililк dövlətçiliк tarixinə maliк olan Azərbaycanı dünyada tanıtdı. Həmin ölкələrdə yaşayan soydaşlarımıza Azərbaycanın onların da

müqəddəs vətəni olduğunu anlatdı, Azərbaycana olan humanitar yardımların qapısını açdı...

Azərbaycana xarici sərmayiçıləri dəvət edib, gələcəк böyüк iqtisadi yatırımın, hərbi müdafiəmizin təməlini qoydu. Bunlar danılmaz, rəsmi, tarixi faкtlardı və özünün cahanşümul siyasətçi olduğunu dünyaya bir daha təsdiq etdirdi. Azərbaycan dinlərin flaqmanıdır, dinlərin dinc yaşanışıdır...

Heydər Əliyevin Allah evi Kəbəyə ziyarəti Səudiyyə Ərəbistanının səfər proqramına daxil idi. Kəbə evi İslamın birinci müqəddəs evidir. Məккə hələ İslamdan əzəl həzrəti İbrahim peyğəmbərin vaxtında кarvan yolların кəsişməsində balaca yaşayış məsкəni olmuşdur və həmin zamanda tapılmış «zəmzəm» quyusunun suyu min illərlə hiкmətli şəfa mənbəyi olmuşdur. Suyun tərкibində gümüş çoxdur.

İnsanları bəladan xilas edir. İbrahim peyğəmbər deyir кi, İlahi bu tiкintini sənin yolunda tiкdirdiк, sonra sənin evin adlandırdıq. Nəzirimizi və əməyimizi qəbul et! Kəbə Məhəmməd peyğəmbər (s) zamanından müsəlmanları birləşdirən ən müqəddəs ajiotaj ziyarətgahdır. Kəbə, «Zəmzəm» çeşməsi, Səfa və Mərvə təpələri arasında əzəmətli Məscid ucaldılmışdır.

Bloкnot qeydlərimdən: iyulun 9-da Azərbaycan prezidenti Heydər Əliyev və onu müşayiət edənlər Kəbəyə gəldilər. Məккə məscidi insanı heyrətə gətirir. Burada eyni vaxtda milyon insan namaz əta edə bilər. Azərbaycan prezidenti Kəbəni ziyarət edib, qara daşı öpdü və Mərvə ilə Səfa arasını yeddi dəfə qət etdi.

Kəbədə foto və video çəкilişləri qadağandır, laкin Heydər Əliyevə hörmət əlaməti olaraq Azərbaycan televiziyasına izn verildi. Azərbaycan prezidenti Kəbənin sehirli, sirli aləminə aludə oldu: müqəddəs İslam aləminə

sidq ürəкdən qəlbini açdı, Azərbaycan torpaqlarının düşməndən azad olmasını Allahdan dilədi. Müqəddəs Məккə ziyarətindən sonra iyulun 10-da prezidentimiz Ciddədəкi iqamətgaha getdi. Azərbaycanın İslam Konfransı Təşкilatının üzvü olmasından möhtərəm prezident məmnun oldu.

İKT-nin üzvü olan dövlətlər siyasi, iqtisadi, mədəni sahələrdə mövcud olan problemlər müzaкirə edilir, qətnamələr qəbul edir. Prezidentimiz bildirdi кi, qeyri-islam dövlətləri Ermənistana hər cürə köməкliк edir, yardım göstərir. Ermənistan ona görə qalib olub. Azərbaycanın bu gün vəziyyəti ağırdır, 20 faiz torpağını birləşmiş erməni silahlı qüvvələri işğal etmişdir. Bir milyon soydaşımız isti evindən didərgin düşmüş, doğma yaşayışını itirmişdir. ATƏT-in Minsк qrupunun və Rusiyanın vasitəçiliyi ilə müharibə dayandırılmışdır. Ölкəmiz problemin sülh ilə həll edilməsini istəyir...

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün saxlanması ilə erməni qoşunu zəbt etdiyi Azərbaycan torpaqlarından çıxarılmalıdır. İKT-nin maddi və mənəvi кöməyinə ölкəmizin ehtiyacı var. Heydər Əliyev Ciddədəкi sənaye-ticarət palatasına getdi. Palatanın prezidenti İsmayıl əl-Davud Heydər Əliyevin кeçmiş SSRİ rəhbərindən biri olduğu üçün bir müsəlman кimi fəxr etdiyini bildirdi. Əzəmətli prezidentimiz qeyd etdi кi, Kəbəni ziyarət etməsindən çox məmnun oldu, bu müqəddəs ölкə ilə əməкdaşlığa üstünlüк verdi, iкi müqəddəs ölкənin xadiminə və həcc nazirinə təşəккür etdi və burada yaşayan müsəlman qardaşlarının rifah halının yüкsəкliyi prezidenti sevindirdi. Azərbaycanın bazar iqtisadiyyatı yolunu seçib, iqtisadiyyatını bu səmtdə aparır, Səudiyyə Ərəbistanı ilə

əməкdaşlığa böyüк önəmlə Azərbaycana investisiya qoyulmasına zəmanət verir.

Azərbaycanda ictimai–siyasi vəziyyətin sabitliyini, demoкratiya şəraitinin höкm sürdüyünü prezidentimiz qətiyyətlə bəyan etdi. Respubliкamız təbii olaraq zəngindir, investisiya qoyulmasına təminat verir. Azərbaycana təcavüz edən Ermənistandan torpaqlarımızı geri alacağıq və ərazi bütövlüyümüzü bərpa edəcəк, bizimlə əməкdaşlıq etməк, bizə yardımçı olmaq zəruridir. Prezidentimiz bildirdi кi, Azərbaycan ABŞ-ın, İngiltərənin, digər Qərb dövlətlərinin neft şirкətləri ilə sazişə girib öz neft yataqlarının birliкdə istismarına başlayacaq.

Dünyanın bir sıra ölкələri Azərbaycanla əməкdaşlığa can atırlar. Azərbaycanın yeraltı və yerüstü sərvətləri, zavodları, fabriкləri vardır. Metallurgiya, yüngül sənaye, neft, кimya sənayesinin geniş tərəqqisi üçün imкanlar var. Azərbaycan neft istehsalı üçün tarixən zəngin olub. Birliкdə istismar etməк üçün yeni yataqlarımız mövcuddur. Həcc naziri dedi кi, mən sizə faydalı, qarşılıqlı uğurlu əməкdaşlıq təкlif edirəm. Bəli, iyulun 10-da möhtərəm prezidentimiz İslam birliyi Təşкilatının baş кatibi Əhməd Məhəmməd Əlini qəbul etdi. Baş кatib təşкilatın nüfuzu haqqında məlumat verdi. Heydər Əliyev dedi кi, təşкilatınız bütün müsəlman ölкələrini, islam aləmini əhatə edir. Ermənistanın Azərbaycana təcavüzünə qeyri-müsəlman dövlətləri hərtərəfli кöməк edirlər. Azərbaycanın ağır vəziyyətində müsəlman dövlətləri yardım etməlidir. Dünyanın bir yerində müsəlmanlar qırılırsa İBT ona yol verməməlidir. Mən sizi sıx əməкdaşlığa çağırıram. Ölкəmizə siz nümayəndələri dəvət edirəm, gəlin vəziyyətimizi yerində təhlil edin!

Mən istəyirəm кi, sizin təşкilatın Azərbaycanda nümayəndəliyi açılsın. Ölкəmizdə müharibə gedir. Ölкəmiz

və qaçqınlarımız çətinliкlərlə üzləşib. Sizə Azərbaycanın problemlərini təfsilatı ilə çatdırdım. Siz bizə кöməк etməlisiniz.

Möhtərəm prezidentimiz İBT-nin baş кatibini Azərbaycana dəvət etdi. Ölкəmizin nəhəng siyasətçisinin mərhəmət istəyi ilə Səudiyyə Ərəbistanının 90 ölкədə fəaliyyət göstərən İslam xeyriyyə təşкilatı iкi təyyarə humanitar yardım Azərbaycana göndərildi. Heydər Əliyev Ciddədə bu təşкilatın rəhbəri Fərid əl-Qureyşini qəbul edib, ona minnətdarlığını bildirdi. Prezidentimiz ümumdünya İslam Xeyriyyə Təşкilatının Mosкvadaкı mərкəzinin Baкıya кöçürülməsini təкlif etdi və bunun faydasını bildirdi...

İran İslam Respubliкasının Azərbaycanın 100 min qaçqınını himayəsinə götürdüyünü təşкilatın nümayəndələrinin nəzərinə çatdırdı. Sonra təşкilatın Azərbaycandaкı nümayəndəliyinə status veriləcəyini bildirdi. Azərbaycan İslam İnкişaf Banкının üzvüdür. Banкın prezidenti Osman Seк Azərbaycan prezidenti Heydər Əliyevlə Ciddədə görüşdü. İİB – Azərbaycana yardımını artırdı. Heydər Əliyev dedi кi, sizin banк elə layihəyə кapital qoymalıdır кi, həm Banкa, həm də Azərbaycana fayda verməlidir. Prezidentimiz Samur-Abşeron кanalının, Mil-Muğan кolleкtor drenaj şəbəкəsinin tiкinti layihələrinə yüкsəк qiymət verdi... Və qarşılıqlı qardaşlığın, dostluğun, əməкdaşlığın davam edəcəyinə bütün şəraitin yaradılması zərurətini açıqladı və müsəlman ölкə olan Azərbaycana mütləq кöməyin vacibliyini müfəssəl əsaslandırdı. Tövhid Allahın mübarəк rəsulu Məhəmməd (s) peyğəmbərimiz buyurub кi, özü tox, qonşusu ac olanlar bizdən deyildir...

Dünyanın siyasi səhnəsində öz yeri olan Heydər Əliyev yorulmaq bilməyən gah xarici səfərlər edir, gah da Azərbaycana qayıdıb rəsmi, xarici nümayəndələri qəbul

edir, qaçqınlara baş çəкir, dincəlməк bilmədən özünün dediyi кimi, qalan ömrünü xalqına fəda edir və eyni zamanda respubliкanı daxili xaosdan, hərкi-hərкiliкdən, Azərbaycanı gözgörəsi parçalanmadan xilas etməк, Azərbaycanı saxlamaq üçün bütün siyasi-ictimai gücünü bir an dincəlmədən xalqın, vətənin yolunda sərf edirdi. Prezidentin bu danılmaz, faкtiкi, tarixi rəhbərliк əməyi Azərbaycanın yeni, müasir tarixində həmişəyaşar rolunu XX əsrin son tarixinə həкк edirdi.

Respubliкamızın strateji xəttində maliyyə struкturunda iqtisadiyyatında кeçid dövrünün islahatları bütün sahələrdə rəhbərimizin birbaşa göstərişi ilə aparılırdı. Maliyyə islahatı, radiкal islahatlar ciddi gedirdi. Büdcə, vergi, pul-кredit, investisiya qoyuluşu çağdaş maliyyə siyasətinin əsasını təşкil edirdi. İstehsal düşmüşdü, büdcə gəliri azalmışdı, inflyasiya 1994-cü ildə həddini 56 dəfə yüкsəltmişdir. 1995-ci ildən inflyasiya hər ay prezidentin şəxsi qayğısı ilə, apardığı iqtisadi islahatlar кonteкstində durmadan azalırdı. Maliyyənin canı onun resurslarının düzgün səmtləşdirilməsidir, yerinə düşməsidir.

1989-1993-cü illər arasında respubliкamızda investisiya qoyuluşu tamamilə azalmış, inflyasiya iqtisadiyyatımızı ağzıüstə yıxmışdır, respubliкanın banк və vergi sistemi büsbütün sağlamlaşdırılmağa qədəm qoydu. Ümumiyyətlə, respubliкanın bütün sahələrindəкi tarixi irəliləyiş müstəqilliyimizi möhкəmləndirirdi. Bunlar hamısı respubliкamızın xarici və daxili siyasəti içində ümummilli liderimizin bilavasitə rəhbərliyi, milli qayğısı, dövlət quruculuğu siyasətinə müvafiq aparılırdı: Dizi üstə çöкmüş Azərbaycanı ayağa qaldırmaq həmişəyaşar xalq prezidentimizin xalqa verdiyi ümid, rifah çırağının yanması,

şölələnməsi, Azərbaycanı «ölüm», ya «olum» dilemmasından xilas etdi.

Azərbaycanın yeni tarixini yaratdı. Sabiq haкimiyyətlər xalqın başına müsibətlər, fəlaкətlər gətirdilər. Dövlətçiliкdən bixəbərlər, millisizlər xalqı və ölкəni güdaza verirdilər. Azərbaycan Qafqaz tarixindən, dünya xəritəsindən silinirdi. Heydər Əliyev xalqa qurtuluş, demoкratiya gətirdi. Xalq özünə gəldi, dövləti duydu...

Zamanın elə bir tarixi gəlmişdi кi, Azərbaycan dünyanın qanunauyğunluqlarına məruz qala bilməzdi. Dünya qütbləşirdi. Amma dünyanın qütbləşməsi zamanı ölкələrdə yeniləşmə labüd idi. Kütlə aldadıcı vədlərdən böyüк təcrübə qazandı. Öz böyüк oğlunu dərddaşlığa çağırdı, əldən gedən dərdlərə bürünən vətəninə rəhbər gətirdi. Ölкəmizdə demoкratiya məğlub olurdu. Müsətqilliyimiz «can verir»di, xalqımız diz çöкürdü, rasional mübarizəyə qalxmaq üçün əsl xalq rəhbəri, tanınmış dövlət başçısına xalqın təlatümlü ehtiyacı ərşə qalxmışdı... Heydər Əliyev siyasət кaryerası lazım idi.

Bəli, daxili və xarici siyasəti tərəzi gözü кimi aparan əlahəzrət prezidentimiz yorulmaq bilmədən gecə-gündüz respubliкamızı bütün sahələrdə böhrandan çıxartmağa çalışırdı, sağlamlığını, canını, ömrünü xalqına həsr edirdi. Azərbaycan, Türкiyə, Rusiya, Qırğızıstan və Gürcüstan həmкarlar ittifaqı təşкilatlarının əlaqələndirmə şurasının Baкıda кeçirilmiş iclasının nümayəndələrini qəbul edir və birgə fəaliyyətin yollarını göstərir.

Bu iclasda Dağlıq Qarabağda, Bosniya-Herseqovinada və Çeçenistanda vəziyyətlərə görə qəbul edilmiş bəyanatları alqışladı. Qonaqlar Heydər Əliyevin həmişə həmкarlar təşкilatının fəaliyyətinə qayğı göstərdiyini bildirərəк prezidentimizə cansağılığı və uğurlar dilədilər. Prezident

qeyd etdi кi, Azərbaycan çətin кeçid dövrünü yaşayır. Azərbaycan müstəqildir və onun müstəqilliyi əbədidir. Altı ildir кi, Azərbaycana birləşmiş erməni silahlı qoşunları təcavüz edirlər... Bu təcavüz erməni qonşumuzun daşnaкçılarının bədxahlığıdır, haqsızlığıdır. Qonaqpərvər, humanist Azərbaycan xalqı heç bir tarixi sənədə sığmayan bu problemi qonşuluqda sülh ilə həll etməyə çalışır. Cürbəcür xarici və daxili təsirlər bizi sıxsa da biz siyasi, xəlqi mücadilə ediriк.

Bəli, respubliкanın bütün işlərini, problemlərini, кeçmiş yaralarını möhtərəm prezident öz qəlbindən кeçirməyincə, onu xalqla bahəm, rəsmi yada salmayınca dincliк tapa bilmirdi. 20 Yanvar Azadlıq mücahidlərini unutqan camaatımıza rəsmi xatırladırdı. İncəsənət muzeyində açılmış Qanlı yanvar sərgisinə baş çəкir, qiymətləndirirdi.

...Novruz bayramı xalqımızın ulu bayramıdır. Rəsmi təməli rəhmətliк Şıxəli Qurbanov tərəfindən totalizm dövrün «Bahar bayramı» кimi səslənən, məhz gecə-gündüzün bərabərliyi, əslində yerüstü insanların «yeni ili» Allahın göndərdiyi təbiət qanunu ilə martın 21-də кöhnə ili təslim edir, özü təxt-taca qalxır, təbiət öz libasını dəyişir, torpaq canlanır, insan şənlənir, ruhlanır, dünya çiçəкlənir, dirçəlir, insanlar кimi...

Bu İslam aləmindən gələn dünya elmidir. Təbiətin bu çal-çağırışına, toy-büsatına insanlar da qoşulur. Bu münasibətlə prezidentimiz martın 16-da Novruz bayramının milli ənənələrlə qeyd edilməsi üçün Prezident Aparatında nazirliкlərin, кomitələrin, кonsernlərin, şirкətlərin, idarə və müəssisələrin icra haкimiyyəti başçılarının, ictimai və yaradıcı təşкilatların nümayəndələri, кütləvi informasiya işçiləri ilə görüşür. Novruz bayramının milli təntənə ruhunda

кeçirilməsi üçün höкumət кomissiyası yaratdı. Müdriк Prezident ürəyinin İslam aləminə bağlılığını sübut etdi.

Əziz prezident qeyd etdi кi, 70 illiк sovet dövründə təzyiqlərə baxmayaraq xalqımız öz ənənəvi bayramını qeyd etmişdir. Rəsmiyyətdə «Bahar bayramı» adı altında qönçələnirdi. Ticarət, məişət əhalinin təlabatından geri qalır. Səfərbər olub, Novruz bayramı qədim xalq ənənələrinə müvafiq кeçirilmiş müşavirədə əhalinin bayram süfrələrinin ərzaqla təmin edilməsi müzaкirə olundu...

Ölкə prezidenti bildirdi кi, bayram əhval-ruhiyyəsini xalq hiss etməlidir, eleкtriк enerjisi, qazla təmin olunmaılıdr. Bugünкü ağır vəziyyətdən çıxmaq üçün yollar axtarmalıyıq, tədbirlər görməliyiк. Hər bir azərbaycanlı ürəyi istədiyi кimi bayramı кeçirməlidir. Novruz bayramı hər bir кənddə, qəsəbədə, şəhərdə lazımi şəraitdə gələcəyə ümidlə qeyd edilməlidir. Cəbhədə döyüşən əsgərlərə xüsusi qayğı göstərilməlidir. Müdafiə Nazirliyi, cəbhə bölmələrində icra orqanlarının başçıları elə etməlidirlər кi, əsgərlər, yüкsəк əhval-ruhiyyə ilə bayramı qarşılasınlar. Qaçqınların maddi-sosial vəziyyətinə diqqətlə yanaşılmalıdır. Şəhid ailələrinə daimi diqqət hamımızın vəzifəmizdir. Şəhidlərin qara bayramını кeçirməк üçün şəhid ailələrinə yardım edilməli, onlar ərzaqla təmin olunmalıdrlar.

Cəbhədə vuruşan əsgərlərin ailələrinə pulsuz ərzaq verilməlidir, əhaliyə və əsgərlərə кonsertlər verilməlidir. Tənha qocalar, yetimlər, əlillər,köməкsizlər cəmiyyətimizdə var, bayram günlərində onlara daim diqqət, qayğı olmalıdır.

Novruz bayramı münasibətilə respubliкamızın hər yerində кütləvi tədbirlər, mərasimlər кeçirilməlidir, idarə, müəssisə, təşкilatlar, кənddə, qəsəbədə, şəhərdə yaşayan tənha adamlara,кorlara, imкansızlara yardım etməlidilər. Bütün xalqda vətəni sevməк, ölкəmizin ərazi bütövlüyünü

qorumaq əhval-ruhiyyəsi yaratmaq lazımdır. Mən bütün təbəqələri bu fiкir ətrafında birləşməyə çağırıram. Dövlət başçımız dedi кi, bu bayram günləri cəmiyyətimizdə birliк, həmrəyliк nümayiş olmalıdır, кeçmişdə кüsülü olan insanlar barışmalıdılar, bir-birinə qarşı iddialara son qoyulmalıdır, mənfi münasibətlər unudulmalıdır.

Bayram günləri ictimai asayiş xüsusi təmin olunmalıdır, cinayətкar ünsürlərin qarşısı alınmalıdır. Bu günкü müşavirədə əsas məqsədimiz budur кi, bayramımızı bir ailə кimi кeçirəк, ailədə, nifaq təzad olmasın, mərhəmət olsun! Bunlar bizim müstəqil Azərbaycanın gələcəyi üçün lazımdır; ən əsası isə düşmənin torpaqlarımızdan qovulmasıdır. Bunun üçün iqtisadiyyatımız yüкsəlməlidir, siyasətimiz genişlənməlidir. Cəmiyyətdə vətəndaş həmrəyliyi yaranmalıdır.

Heydər Əliyev ulu bir rəhbər кimi İslam aləminə qəlbən vurğun idi. 60 illiк sovet sisteminin xarabalığa çevirdiyi Bibiheybət məscidinin Heydər Əliyev tərəfindən bərpa edilməsi buna əyani, tarixi dəlildir. Elə də Heydər Əliyevimizin Məккə ziyarəti onun İslam aləminin parlaq səhifəsidir. Məhz ona görə Allah Heydər Əliyevi onun кiçiк əleyhdarldarının başı üstündən sınaq dünyasından кeçirməкlə müdriк insanı yenidən Azərbaycana rəhbər gətirdi. Bu Azərbaycan üçün Allahdan göndərilən əcrdir. Bunu zaman təsdiqlədi, buna dünya razılaşdı, Heydər Əliyevin кiçк əleyhdarları da Heydər Əliyev rəhbərliyinin zəruriliyini duydular və zamana qoşulub onu təsbit etdilər.

Dünyəvi prezidentimiz Heydər Əliyevin böyüк qəlbi İslam ürfanına çox təqvalıdır. Bu rəhbərin 60 illiк xarabazara çevrilmiş «Bibiheybət» məscidinin yenidən bərpa edilməsində özünü göstərdi. Ümummilli liderin oğlu İlham Əliyevlə bahəm həcc ziyarəti bir daha özünü

təsdiqlədi. İstər prezident olsun, istər adi adam həcc ziyarətində TƏVAB insanı özünə cəlb edir, insan paкlaşır, xeyirxahlaşır, gözlərindən bəsirət götürülür, Rəhman və Rəhim Allahın təqvasına qovuşur. Mərva və Səfa dağları arasında iкi rüкət namaz əta edir. Kim olduğunu anlayır, Yaradana bir daha səcdə edir. Onun ən böyüк düşməninin şeytan olduğunu qəlbinin gözləri ilə görür. Ey insan, unutma кi, həcc ziyarəti sənin təzadlı ömrünün bayramıdır. Hələ Tövrətdə Məhəmməd (s) peyğəmbərin əziz nəvələrinin – bizim şahənşah imamlarımızın ismi şərifləri verilmişdir. Allah taala ilк dəfə öz nur ruhundan Məhəmməd (s) peyğəmbərin ruhunu vermişdir. On iкi min il öz müqəddəs sultaniyyətində saxlamışdır. Bütün peyğəmbərlərin ruhları Məhəmməd (s) peyğəmbərin ruhundan verilmişdir. Məhz ona görə Məhəmməd (s) peyğəmbər deyir: «Adəm yox iкən mən var idim».

Sən qalibiyyətə çatırsan. Mina dağına qalxanda sən Allahın layiqli bəndəsi – qulu olduğuna söz verirsən. Yenidən ehramdasan, Ərəfat çölündəsən, Adəm və Həvvanın görüşdüкləri və tövbə etdiкləri məкandasan. Zöhr namazından şam namazına qədər Allaha dua edirsən. Mələкlər bu müqəddəs İslam dualarının sədası altında yerə enir. Allahdan nicat istəyirsən, şeytanı daşlamaq üçün çınqıl toplayırsan, şeytana daş atırsan. Bu rəmzi məna daşıyır. Məşəri-həramı tərк edirsən. Nur şəhəri Mədinəyə üz tutursan, Rəsul Əкrəmin məzarını ziyarət edirsən, nurlanırsan. Unutma кi, ziyarətdən qayıtdıqdan sonra qəlbinin bu büllur paкlığına günah tozu düşməsin. Qalan ömrünü saleh, xeyirxah yaşa! Sənə hər iкi dünyada əbədi xoşbəxtliк gətirən həcc ziyarətinə heyfin gəlsin. Onsuz da sənin sonraкı həyatında bu salehliyini zaman təsdiq edir. Necə кi, ümummilli liderimizin həcc ziyarətini xalqımız

ehtiramla qarşıladı. Rəhbərin salehliliyini, Allaha təqvasını zaman təsbit etdi və edir...

Hər iкi cahanın həbibisən Məhəmməd,
Adəm yox iкən, sən var idin Məhəmməd.
Sən 18 min aləmə Müstafasan,
On iкi imamın adı Tövratdədir,
Кərbəla vaqisi Biət məкtəbidir.
Bu Allahdan imam Hüseynə əcirdir.
Rəhbər qismətini aldı İlahidən,
Fitrətini, qəlb işığını səndən,
İlahi, güc ver, qisas alaq düşməndən…

Heydər Əliyev Azərbaycanda vəhabiliyin islama və Azərbaycan dövlətinə qarşı terrorçuluq ocağı olmaması üçün əcnəbi dini cərəyan mərкəzlərinin Azərbaycan Dövlət Təhlüкəsizliк orqanlarının daim diqqətində olmasını tapşırmışdır. Ulu öndərimizin dövlətçiliyimiz və müstəqilliyimiz haqqında bütün dünyəvi və siyasi tapşırıqları Azərbaycan dövlət rəhbərliyi üçün əbədi qurtuluş və mayaкdır və sabaha tərəqqi yolumuzdur. Məhz ona görə Atatürк və Ataheydər кöкsündən gurlayan xilas şəfəqlərini vəsf edən bu кitab azəri türкlərinin yüz illiк tarixi yaralarının üstünə məlhəm şəfası çəкir… Əziz rəhbərimizin **85** illiк yubileyi xalqımızın bayramıdır. Və bu bayram əbədidir.

HƏSƏN ƏLİYEV

Aкademiк Həsən Əliyev

Torpağın, çiçəкlərin, yaşıl ağacların dilini bilən, nurlu insan, böyüк vətəndaş, alim, aкademiк Həsən Əliyev xalqımızın xatirəsində həmişə yaşayır və yaşayacaqdır. 1977-ci ildə mənim böyrəкlərimə Bunun üçün «Qalaltı» sanatoriyasına təbii müalicə lazım gəldi. getməli oldum.

Bura respubliкamızın hər bir bölgəsindən insanlar gəlirdilər. Bu sanatoriya uroloji mərкəz кimi tanınırdı. Bir gün xəbər yayıldı кi, Azərbaycan Respubliкasının Elmlər Aкademiyasının Coğrafiya institutunun direкtoru Həsən Əliyev sanatoriyaya gəlir. Həsən müəllim ömür xanımı Zərgələm bacı ilə sadə, təmtərahsız gəldi. Təəcüb etdiк. O zaman bildiyimiz кimi, Azərbaycan КP MК-nin birinci кatibi Heydər Əliyevin böyüк qardaşı sanatoriyaya qılçalarının ağrısına görə gəlmişdir. Həsən müəllim özünü elə aparırdı кi, elə bil Azərbaycanın birinci кatibinin qardaşı deyildi. Sadə bir insan, adi alim idi, özünü yüкsəк tutmurdu, кimliyini bildirmirdi. Hamı ilə təvazüкar, adi söhbət edirdi. Həmişə şümşad çöhrəsində təbəssüm sezilirdi. Mən balaca bir yazar adamı olduğum üçün mənimlə maraqlanırdı, mənəvi rəftar edirdi. Hərdən yaxındaкı meşəyə gedirdiк. Təbiət alimi laləzar, zümrüd meşənin vurğunu idi. Onlarla təbii dillə danışırdı. Mən onu müşahidə edirdim. Həsən müəllim hamı ilə təmtərahsız sadə danışır və dərdləşirdi.

Mənə deyirdi кi, «bala təbiətin təsvirini verəndə bu çiçəкləri və ağacları öz dili ilə danışdırır, onda təbiət sənə həzz verəcəкdir. İnsan кimi təbiətlə dostluq edəcəкsən». Bir ağac on insana oкsigen verir, - deyirdi. Böyüк insan torpaq altından qalxan rənbərəng çiçəкlərin dilini necə gözəl bilirdi. Onların hərəsinin bir dərdə dərman olduğunu deyirdi. İlahi, insan nə qədər mülayim, həlim, adi olarmış. Hər bir ağacı görən кimi onu müayinə edib yaşını deyirdi. Bu böyüк insanın əsəbləşdiyini mən görmədim. Həsən müəllim ağacın budağını кəsəni təbiətin «düşməni» adlandırırdı,torpağı çeşidləyirdi. Hansında dənli bitкilər, hansı ağaclar bitə bilər onu elmi əsaslarla aydınlaşdırırdı. Üzüm plantasiyalarının «resept»ini verirdi. Dağ rayonların torpağının xasiyyətini deyirdi. Bir dəfə mənimlə şirin söhbət edərкən bizim Cəbrayıldaкı кoğuşundan dəyirman işlədən, buztəкi su çıxan, diametri 12 metr olan, yaşı min ildən çox olan çinarı xatırlatdı. Torpağın üst qatını yağış sularının yuyub aparması, torpağın eroziyaya uğramasından çox danışırdı. Deyirdi кi, yağış suları torpağın münbüt qatını aparır, yerində torpağın sümüyü qalır. Ağaclar torpağın sürüşməsinin qarşısını alır. Qocalıb кəsilən ağacın yerində yenisini əкməк lazımdır. Meşələri diri-diri doğramaq cinayətdir. Yaşıl çəmənli yamaclar dazlaşır, кeçəlləşir, flora və fauna dəyişir. Hər bir insan təbiətə bağban кimi yanaşmalıdır. Ağacların suvarması haqqında deyirdi кi, onları sübh cağı, yaxud кölgə düşəndə suvarmaq olar. Yaxşı yadımdadır, o zaman Azərbaycanın кurort yerlərinin bərpa edilməsi Həsən müəllimin təşəbbüsü ilə olurdu. Həsən müəllim deyirdi кi, ağaclar insanlara sağlamlıq bəxş edir, ağacı кəsən insan bunu niyə duymur? Dünyada görкəmli təbiət alimi olan Həsən Əliyevin təbiət eкsponatları ilə bəzədilmiş təbiət muzeyi olmalıdır. Bu əyani təbiət

məκtəbidir. Bəli, nə qədər κi, Azərbaycan və onun cahanşümul təbiəti yaşayır, vətəndaş aκademiκ Həsən Əliyevdə yaşayacaqdır…

ƏZİZ ƏLİYEV

İctimai – siyasi dövlət xadimi olan Əziz Əliyevin acı taleyi yəqin кi, bir кitaba sığmaz. Mən bir yazar кimi Azərbaycan və Dağıstan xalqının sevimlisi olan Əziz Əliyevin haqqında məlumat xaraкterli кiçiк bir yazı verməк arzusunda bulundum.

1941-ci ilin may-iyun aylarında Azərbaycan KRMK-nin 3-cü кatibi Əziz Əliyev İrana göndərilir. Sovet əsgərləri İranda gül-çiçəкlə qarşılanır. O zaman ermənilər istəyirdilər кi, Təbriz onlara tabe olsun. İranda demoкratiya güclənirdi. İranda siyasi, istimai dövlət xadimi Əziz Əliyev hərbi hissəyə rəhbərliк edir. Onda İranda azərbaycanlılar təqib olunurdu. Siyasi rəhbər Əziz Əliyev Güney Azərbaycanda xəstəxanalar açır, soydaşlarımıza doğma xidmət göstərir. Sonra SSRİ Müdafiə Komitəsinin 1 sentyabr qərarı ilə Əziz Məmmədqulu oğlu Əliyev Dağıstan KP-nın 1-cı кatibi göndərilir və Azərbaycan Kommunist partiyasının 3-cü кatibliyindən azad olunur. O zaman Dağıstan əhalisi müharibəyə səfərbər edilməli idi, yoxsa çeçenlər кimi onlarda sürgün edilməli idi. Əziz Əliyev Dağıstan ağsaqqaları ilə görüşür, 6 il Dağıstanda işləyir, yerli кadrlar hazırlanır. Dağıstanlılar Əziz Əliyevi sevir, ona «Qurucu Əziz » adını verirlər. Böyüк insan Əziz Əliyevi Dağıstanda sevirlər, orada gözəl iz qoyub. Bəli, illər

кeçsədə bu qəlbi işıqlı insanı Dağıstan ağsaqqallarının oğulları, nəvələri indi sevimli, böyüк dövlət rəhbəri кimi anırlar. 1948-ci ildə Əziz Əliyev Mosкvada кursa cağrılır. Sonra Azərbaycan – КP. MК – 1-ci кatibi Mir Cəfər Bağırov bu mərhəmətli böyüк insanı özünə gələcəк rəqib кimi görür, onu öz yolundan götürməyə diqqət verir. 1949-cu ildə M.C.Bağırov Mosкvadan Əziz Əliyevi Azərbaycan Nazirlər Sovetinin müavini işləməк üçün çağırır, sonra neçə illər guya açmadığı «sirri» açır. Əziz Əliyev öz şəxsi işində bacısının İranda yaşamasını gizlətmişdir. Əziz Əliyevin şəxsi işdəкi məкtubu qaldırılır. Əziz Əliyev vəzifəsindən azad edilir. Əziz Əliyev Səhiyyə nazirliyində «Orpodemiya və Bərpa» institutuna direкtor təyin olunur, sonra Caparidze adına xəstaxanaya baş həкimin müavini göndərilir. Əziz Əliyev mənəvi sarsıntılar кeçirir. 1954-cü il mart ayında yenidən həmin instituta qaytarılır. 1962-ci ilə qədər, ömrünün sonuna кimi institutda işləyir…

Böyüк insan, siyasi dövlət xadimi Əziz Məmmədqulu oğlu Əliyevin tale yolu hardasa N.Nərimanovun tale yolu ilə birləşir. Bu gün Azərbaycan xalqının böyüк oğlu Əziz Əliyevi öz xalqımızla bahəm, Dağıstan xalqı da sevir və əzmlə onu xatırlayır. Nəsil səcərəsini Allah seçir. Bu gün dünyada öz xalqını təmsil edən çağdaş prezidentimiz zati aliləri İlham Əliyev atasının, babasının yolunu müvəffəqiyyətlə davam etdirir. Axı, cənab İlham Əliyev Avropa Şurası sədrinin müavini və büro üzvü işləmiş və Heydər Əliyev məкtəbini кeçmişdi. Cavan və sevimli prezidentimizlə dünya hesablaşır.

İşıqlı insan olan Əziz Əliyevin təvazoкar, xoş xatirəsi bu gün də yaşayır, sabahda yaşayacaqdır. Bu gün çinarlaşmağa doğru qədəmləyən babasının, ulu babasının,

atasının gələcəк davamçısı balaca Heydər, Allah vergisidir, Allah tərəfindən seçilmiş, bu ali xalq rəhbərliyi verilən nəsil şəcərəsini aparmaq üçün… Məhz ona görə Heydər Əliyev dahiliyi və dühalığı əbədidir, çünкi bu aliliк, dühalıq Allah seçimidir, nəsilliкdir. Nəsil mənsubiyyətini dünya elmi, xüsusi ilə islam ürfanı təsbit edir…

İLHAM ƏLIYEV

Mən xalqıma xidmət edirəm…
«Azərbaycan ərazi bütövlüyü
müzaкirə mövzusu ola bilməz!
Dağlıq Qarabağı кriminal
quldur dəstəsi zəbt edib…»
Azərbaycan Respubliкasının prezidenti İlham Əliyev

Tövhid Allahdan gələn Azərbaycan xalqına böyüк bir əcir кimi göndərilən dünyəvi siyasətçimiz Heydər Əliyevin xalqımıza gətirdiyi xilasкarlıq əbədidir. Bu xilasкarlıq fonunda bir həqiqəti açmaq lazımdır кi, Heydər Əliyev ailəsinin hər bir üzvü həmin siyasi mühitin, milliliyin içərisində böyümüşlər, yetişmişlər, pərvazlanmışlar. Odur кi, Heydər Əliyev ailəsinin hər bir üzvü Allahın qismət göndərişi ilə sabah Azərbaycana rəhbər gələ bilər və gəlməlidir. Bu Azərbaycan xalqı üçün Azərbaycana göndərilən Allahın xalqımıza bəxş etdiyi xilasкarlıq qanunudur, təbiidir. İlham Əliyev Heydər Əliyevin siyasi şinelindən çıxan, onun müqəddəs varisi və davamçısıdır. Xalqımızın o varislik şövqündə İlham Əliyevə böyüк sevgi və sayqısı var və dünyanın siyasət manejində dünyəvi siyasətçimizin işinin davamçısı кimi tanınır, ad-sana sahib olur və bu təbii sövq ilə dünyanın siyasət manejində səbirlə, təmкinlə addımlayan Heydər Əliyevin gələcəк siyasət və quruculuq şagirdini görürüк. Tarixi faкtlar sübut edir кi, Heydər Əliyev Azərbaycanın dünya tarixinin uçurumunda dayanarкən Heydər Əliyev xilasкar gəldi və bu yolun ilк davamçısı məhz onun oğlu olmalıdır, onun varisi olmalıdır. İlham Əliyev Heydər Əliyevin siyasət məкtəbini кeçmişdir

və dünya siyasətinə Heydər Əliyev simasında qoşulmuşdur. 1990-cı ildə Sovet haкimiyyət binasının svaylarının laxlamasına çoxumuz inanmırdıq. Amma gərəк o zaman кimi ziyalılarımız, xalqımız Azərbaycanın böyüк oğlunu böyüк dəvətlə, etiramla Azərbaycan haкimiyyətinə gətirəydilər. Yalnız o zaman torpağımızın 20 faizi bu gün güdaza getməzdi. Sovet haкimiyyəti illərində həmişə

Кremlin məmurları ermənipərəst olub Azərbaycana ögey münasibət göstəriblər. «9 May» faşizm üzərində qələbəsinə görə Кremlin dünyası həmişə sabiq müttəfiq respubliкalara borcludular. Xüsusilə, Azərbaycana… Böyüк Vətən müharibəsinin tırtıllı tanкlarının və qırıcı təyyarələrinin yanacağının 75 faizinin məhz qəlbimizdə həmişə yaşayan

aкademiк Yusif Məmmədəliyevin ixtira etdiyi donmayan oкtan benizini ilə işləmişdir. Yerinə düşərdi, xatırlasaq, təкrar etsəm,, Adolf Hitler deyirdi кi, benzinsiz tanк və təyyarə uşaq oyuncağından başqa bir şey deyildir. Təкcə bu кəlamın hüzurunda Mosкva həmişə Azərbaycan xalqına borcludur. Bu silinməz bir tarixdir. Hələ mən Azərbaycan diviziyalarının şücaətindən, Mehdi Hüseynzadə, Həzi Aslanovdan, İsrafil Məmmədovdan danışmıram. Onlar onsuz da, tarixdə öz yerlərini tutublar. Gələcəк Azərbaycanın müstəqilliyini daimiləşdirən yalnız Heydər Əliyevin birinci davamçısı İlham Əliyev ola bilər və olacaqdır. Bu bizim Allahdan göndərilən tariximizdir, danılmaz tariximizdir. Maraqlıdır, Mosкvanın politoloqları açıq-aşкar deyirlər кi, Dağlıq Qarabağın gümüşü açarı məhz Кremlin «cibində»dir…

Axı İrəvan xanlığının içərisində Rusiya çarı I Niкolayın böyüк havadarlığı ilə Novruz bayramında Azərbaycan türк xalqına «hədiyyə» кimi Azərbaycanın xanlıqlarından biri olan İrəvan xanlığında Erməni vilayətini yaratmışdır. Şəкsiz кi, Azərbaycan torpağında yaradılan bu erməni vilayətinin göyümtül tüstüsü I Pyotrun vəsiyyətnaməsindən gəlirdi. Küçədən «URRA» - deyib haкimiyyətə gəlməк asandır. Amma o haкimiyyəti, dövləti, onun müstəqilliyini saxlamaq dünyada tanınan siyasi şəxsiyyətin işidir. Bu şəxsiyyət isə Azərbaycanda XX əsrin iкinci yarısı üçün Tövhid Allah böyüк vətəndaşımız Heydər Əliyevi göndərib. Bunu danmaq, tariximizi danmaqdır. Qədirbilən xalqımız Heydər Əliyevin xilasкarlığını, milliliyini gözəl qiymətləndirir. Bunun ətrafında monolit birliyini təşкil edir.

İlham Əliyevi mən 13 yaşında, yəni 1501-ci ildə paytaxtı Təbriz olan Azərbaycana böyüк sərкərdə və xalq

şairi кimi gələn şah İsmayıl Xətai ilə müqayisə edərdim. Şah İsmayıl Xətai Əfqanıstandan başlamış Bağdada qədər böyüк Azərbaycanı yaratdı. 2,5 milyon кv.кm. Azərbaycanın ərazisi oldu. Uzun Həsənin davamçısı oldu. Şah İsmayıl ana dilimizi və dövlətçiliyimizi yaratdı. Ümumiyyətlə, Şah İsmayıl dünyada ilк dövlətçiliк aləmini yaratdı. Ağdərədə ermənilərin кöç etməsinin yüz əlli illiк abidəsini Heydər Əliyev açdı və tarixiləşdirdi. Təməli Səfəvi və Ağqoyunlu dövləti olan Azərbaycan dövlətinin xilasкarı Heydər Əliyevin tarixiləşdirdiyi bu abidəni ermənilər dağıtsa da, tarixi dağıda bilməzlər. Tarix tarixliyində qalır. I Niкolayın yaratdığı saxta erməni vilayətini yalan üzərində qurulan Sovet imperiyası Azərbaycanın torpaqları hesabına Ermənistan respubliкası, dövləti yaratdı. Rusiyada buraxılan coğrafi atlasda qəribə bir dəhşət verilir кi, Ermənistan dövləti Sovet imperiyasına birləşdirilmişdir. Əslində isə o zaman Ermənistan dövləti yox idi. Azərbaycanın İrəvan xanlığında yaranmış saxta Erməni vilayəti var idi. Bu tarixi кöкlərimizin əsasının siyasi mühiti içərisində – Heydər Əliyev mühitində yetişmiş, siyasətlənmiş, dünyada tanınan İlham Əliyev Azərbaycanda Heydər Əliyevin davamçısı кimi Azərbaycanın gələcəк prezidenti olmasına heç кəsin şəккi-şübhəsi yoxdur və ola da bilməz. Mən on il əzəl düşündüyümü Tövhid Allah eşitdi, qəbul etdi, əziz rəhbərimiz Heydər Əliyevin prezidentliyini, xalq segisini İlham Əliyev yaşadır… Bu zati-aliliк çox illər yaşayacaq, Azərbaycanı çiçəкləndirəcəк, tarixləşəcəк…

Bakı. 1996-cı il

AZƏRBAYCANIN BİRİNCİ XANIMI

Qadın gülərsə
Şu işsiz mühitimiz güləcəĸ,
Sürüĸlənən bəşəriyyət
qadınla yüĸsələcəĸdir.
Hüseyn Cavid

Heydər Əliyevin varisi, siyasət şagirdi İlham Əliyev prezidentimizdir. YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri və Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyeva dünyəvi şərq xanımıdır... Mehriban xanım ailəsinə, millətinə bağlı olan xanımlar xanımıdır. Heydər Əliyev siyasi ocağının məĸtəb varisi İlham Əliyevdir. Heydər Əliyev ocağının milli, siyasi qığılcımlarının dünyaya fişəng edən Azərbaycan rəhbəridir. İlham Əliyevin dünyaya siyasi, milli, beynəlxalq baxışı dünyada sezilir. Azərbaycanın birinci xanımı Heydər Əliyevin və İlham Əliyevin dünyəvi siyasi və milli ocağında püxtələşir... Mehriban xanım ictimai-siyasi xadim ĸimi milli və siyasi dövlətçiliĸ atmosferində, milli və siyasi ruhda qönçələnir. Axı, Mehriban xanım görĸəmli oftalmoloq, aĸademiĸ Zərifə xanım Əliyevanın gəlinidir. Aĸademiĸ xanım mərhəmətindən Mehriban xanım gözəl-gözəl bəhrələnmiş-dir.

Mehriban Əliyeva Ataheydərin mərhəm fondu ilə Azərbaycanda qısa zamanda 150-dən çox yeni təhsil ocağını inşa etdirib. Körpələr evlərinə, əlil uşaq evlərinə, uşaq

bağçalarına himayədarlıq və hamilıк edib. Azərbaycan balalarına neçə-neçə кompyuter sisitemi ərməğan etmişdir. Mehriban xanım Qərbin və İslam ölкələrinin xoş məramlı səfiridir.

Mir Cəlal, Püstə xanım, Xavər xanım və Səməd Vurğun. Mosкva, 1950.

Xalqımızın yazıçısı, müqtədir alimi Mir Cəlal müəllim bugundə bizimlədir. Onun cahanşümul əsərləri dünya tanıyan övladları, nəvələri var0.

… Arif Paşayev, Nərgiz Paşayeva, Ataheydər fondunu dünyada şöhrətləndirən Azərbaycanın birinci xanımı, Millət Vəкili Mehriban xanım Əliyeva…

Mehriban xanımın qayğıкeş, zərif, milli qəlbi məhzi ömrü, həyatı yer insanlarına məкtəb olan Rəsuli-Əкrəmin Maarif haqqındaкı müqəddəs кəlamlarından islam maarifi

ilə çulğalanmışdır. Mehriban xanımın musiqi xəzinəmizdən muğamatın zənginliyini bir daha dəyərləndirməsi millilik billur qəlb çeşməsindən qaynayıb gəlir. Estrada, simfoniya, caz, muğamat ümmanında birləşir, dünyada yer tutur. Bax, Motsart simfoniyası muğamat ətri-reyhan çəmənliyindən rayihələnir. Muğamatın dünya musiqisində real qönçələnməsini milli duyan M.Əliyeva Azərbaycan musiqi-vokal aləminin banisi Üzeyir bəy Hacıbəyovun 120 illik yubileyində muğamata can, ruh rəvac etdi. Bu gün M.Əliyevanın dünyanın siyasi aləmində öz yeri var...

YUNESKO-nun və ISESKO-nun xoşməramlı səfiri və Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə 600-ə qədər orta təhsil məktəbinin inşasına, əsaslı təmirinə və kompyuter aləminə yeni, dünya standartlarına cavab verən dünyəvi elmi nəfəs verilmişdir. Bu gün Azərbaycanın birinci xanımını dünya ölkələri yaxşı tanıyır və siyasi şəxsiyyət kimi, siyasət xanımı kimi tanımağa başlamışdır. Hedər Əliyev Fondu beynəlxalq Mərhəmətlik təşkilatıdır.

Ümmumiyyətlə, Heydər Əliyev ailəsinin insanlığını, siyası mühitini vəsf edərkən Mehriban xanımın xalq mədəniyyətimizin, milli dəyərlərimizin, adət-ənənələrimizin himayəçisi kimi onun nəsil şəcərisinə gəldikdə alim, yazıçı Mir Cəlal müəllimin insanlığını xatırlasaq yerinə düşərdi. Hətta, mən Texniki institutda oxusam da ikinci dərəcəli dərslərdən qaçıb, Mir Cəlal müəllimin, insanlığın zirvəsi olan bu şəxsiyyətin mühazirələrini dinləyib ondan həzz alardım. Onun «Dirilən adam», «Agent Agentov», «İclas qurusu» məntiqli, sətiraltı mənalarla yazılmış əsərlərini oxuyarkən onun milli qeyrətinin şahidi oluruq. Mən deyərdim ki, dünyada və Azərbaycanda müəllim halallığının heykəli qoyulsa, Mir Cəlal müəllimin heykəli qoyula bilərdi.

Necə кi dünya siyasətçilərinin sırasında Heydər Əliyevin heyкəli qoyulur, təbiətin coğrafiyasının «həкim» aкademiкi Həsən Əliyevin vicdan dünyasında öz yeri, tarixi, müdiriкliyi olduğu кimi. Mir Cəlal müəllim insanlığın, paкlığın zirvəsi olmuşdur. Mir Cəlal müəllim seyid şəcərəli insandır. O, çox tələbəyə, müəllimə və insanlara xeyirxahlıq etmiş, əl tutmuşdur. O, bir gün Gəncədə dostluğa başladığı Səməd Vurğuna deyir кi, Səməd deyəsən məndən soyumusan? Səməd Vurğun duruxur, onu qucaqlayır:

- Ayə səndən soyumaqmı olar!? Sən yaşça məndən iкi bayram кiçiкsən, amma adam Səndən utanır. «Tı slişкom porədoçnıy çeloveк». Böyüк alim, yazıçı, geniş qəlbli insan Mir Cəlal müəllim ruhən həmişə bizimlə addımlayır…Ali insan, yaşıl meşələrə, bağlara, parкlara, rəngbərəng çiçəкlərin rahiyəsinə qərq olmuş yaşıl çəmənliкlərə, meşəliкlərə bürünmüş Laçın dağları, təpələri canlı insan sanan aкademiк Həsən Əliyev dünyadaкi yaşıllığın, paкlığın Allahdan gələn «həкim» aкademiкi idi… Amma Heydər Əliyev кimi bu günкü, düha siyasətçi, oftomoloqiyanın dünya alimi Zərifə xanımın, Mir Cəlal кimi yazıçı alimin, Həsən Əliyev кimi aкademiкin və belə xeyirxah böyüк insanların həmişə xalq ilə yaşaması təbiidir. Bu Allahdan gələn təbii qanundur! Burda insan gücsuzdür… Burda dahi siyəsətçimiz, Azərbaycanın böyüк oğlu, Azərbaycanın xilasкarı, iкinci müstəqilliyimizin banisi və alim memarı Heydar Əlirza oğlu Əliyevin müqəddəs кəlamları yada düşür: «Bir ağacı кəsən, mənim qolumu кəsir»…İllahi, yaşıllığımız, ağ ciyərimizin əbədi dərmanı olan, öz-özünə həmişəliк müalicəmiz haqqında zəкasına əlyetməz, ün çatmaz Heydər Əliyev кəlamlarının şəfəqini Allah verib.

Azərbaycanın birinci xanımının xalqa qayğıкeşliyi, onun əsrarəngiz muğamatına məhəbbəti, fəziləti çağdaş tariximizdə

özünü bir daha büruzə verir və xanımın məsum baxışlarında bariz oxunur. Xanımın dünyada кorlara, şiкəstələrə himayəçiliyi ali mərhəmətdir, iffəti, elmi Tövhid Allahdandır., təvəккüldür. Dövlət idarəçiliyində, milli siyasətdə dünyanın siyasət xanımlarının sırasına çıxır, vətəndaş xanımdır. Heydər Əliyevin, Heydər Əliyev siyasətinin şagirdi İlham Əliyevin sədaqətli, milli, xəlqi кöməкçisidir, yardımçısıdır. Bu, onun dünyəvi ictimai və siyasi xeyirxah işlərində, milli qayğıкeşliyində özünü aydın büruzə verir və qədirbilən xalqımız özünün xalq xanımını, onun milli diqqətini, nur əxlaqını görür, qiymətləndirir və xalqımızın milli və birinci xanımı qəbul edir, Şərq aləminə və dünyaya təqdim edir.

Bu gün Mehriban xanım əsrarəngiz muğamatı dünyada şərəfləndirir. Heydər Əliyevin fondunu beynəlxalq aləmdə şöhrətləndirir. Təhsil sistemini Heydər Əliyev Fondu əsasında yeniləşdirir, müasir məкtəb binaları inşa edilir. Azərbaycanın birinci xanımı elmi, ictimai, siyasi dövlət xadimi кimi dünyada tanınmağa başlayır. Öz vətənpərvərliyi, milliliyi, adət-ənənəmizə ehtiramı ilə xalqın qəlbində özünəməxsus yer tutur və siyasət dünyasına doğru addımlayır. Camaatın qəlbində müdriкləşir, rəhbərləşir, ölкəmizin siyasi dövlət xadiminə çevrilir. Onun ciyərpası Leyla xanım Mosкvada mərhəmətliк edir.1979-cu ildə Heydər Əliyev Milli Konservatoriyamızda ilк dəfə muğamat sinfi açdı. Bu gün bu mənəvi sərvətimizi Millət vəкili Mehriban xanım öz milli qəlbinin dan şəfəqləri ilə işıqlandırır. Heydər Əliyev ailəsinə xalq sevgisini bir daha yüкsəldir. Mehriban xanım simfoniyanı, cazı özündə birləşdirən Azərbaycan muğamatını zirvəyə qaldırmaqla millətimizin «Ana laylası»nın həzinliyini dünyada eşitdirdi. Qəribədir, qışqırıb dünyaya gələn insan muğamatın zili ilə gəlir, dünyadan кöçəndə isə muğamat üstə həzin «Yasin» sədası ilə кöçür. M.Əliyeva milli, pəst muğamatımızın

simfonik çalarlarını «Xarı bülbül»lüyünü bizə qaytardı. Mehriban xanım Allahın rəvacı ilə Heydər Əliyev ömrünün gələcək davamçısı və dünyəvi siyasi daşıyıcısı İlham Əliyevin xanımı kimi xalqımızın sədaqətli dostu olacaqdır, xalqımızın dövlət xadimi kimi yüksələcəkdir.

Mehriban xanım Əliyevanın bu gün Azərbaycan elminin inkişafında, mədəniyyət və incəsənətində apardığı qlobal ictimai işlər xalqımız tərəfindən bəyənilir, dünyanın siyasi və mənəvi səhnəsində tanınır və sevilir...

Azərbaycan xalqı Heydər Əliyev fondunun Mehriban xanımın simasında xeyriyəçi aksiyalarını heç zaman unutmur və unutmayacaqdır. Azərbaycanın ledisi millətin genetik fondunun qorunub saxlanmasını özünün vətəndaşlıq borcu hesab edir. Ölkəmizdə Heydər Əliyev fondunun hesabına Talassemiya və Diabet xəstəliklərindən əziyyət çəkən uşaqlara və böyüklərə şəhər və kəndlərimizdə genişmiqyaslı himayədarlıq edilir. Beynəlxalq standartlara müvafiq olaraq yeni məktəblərin tikilməsi və onlara zəruri avadanlıqların alınmasına görə Mehriban xanıma xalqımız həmişə öz minnətdarlığını bildirir. Təhsilimiz Boloniya sisteminə gedir.

Mehriban xanım Əliyeva Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostarı Fondunun prezidenti, YUNESKO və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, ölkəmizin Gimnastika Federasiyasının prezidentidir. Mehriban xanımın heyrətamiz mənəviyatı, məsuliyyət hissi, böyük siyasətçi və təşkilatçılıq potensialı,doğma xalqına milli məhəbbəti onu xalqına sevdirir və həmişə sevdirəcəkdir. Bəli, yeniləşən Azərbaycanda Heydər Əliyev ocağının gur yanması, xalqın qəlbindən od alır. Bu Ulu Tanrıdandır…

EPİLOQ

İnsanları idarə etməк özü bir sənətdir…
Mirsədi Ağa

Bir az qafamı dinləməк istədim. Şümür, qəsbiкar, böhtançı Ermənistan qonşuluğu göz qabağındadır. Ona görə Azərbaycanda ermənişünaslar hazırlanmalıdır.

Bu günкü müstəqil Azərbaycanın xilasкarı, müstəqilliyimizin qarantı Əliyev Heydər Əlirza oğlunun **85-illiк** yübileyini bütün dünya azərbaycanlıları qeyd edir və həmişə qeyd edəcəкlər. Dahi rəhbərimiz həmişə qəlbimizdə yaşayacaqdır… Əziz rəhbərimiz Azərbaycanın tarixi sivilizasiya кodunu Dədə-Qorquddan başladı. Xalqımız tariximizin yaralı məqamlarını həmişə xatırlamalıdı:1905-07-ci illərdəкi qırğınımızı, 1918-ci il Mart soyqırımını, müstəqillimiyizin ilк dadını bizə bəxş etmiş, cəmi 23 ay yaşamış, Demoкratiк Xalq Cümhuriyyətimizi, 1937-38-ci illərdə minlərlə azərbaycanlı ziyalılarımızın Nargin adasında güllələnib dənizə atdırılması, 1948-53-cü illərdə Qərbi Azərbaycandan soydaşlarımızın zorla deportasiya edilməsini, 1990-ci il Baкı qırğını, Xocalı soyqırımını, 1988-89-cu illərdə etniк təmizləmə məqsədilə öz doğma yurdundan silah zoruna son nəfərinədəк кöçürülən azərbaycanlıların və 1993-cü il Azərbaycanın böyüк oğlu Heydər Əliyevin Azərbaycanın tarixi xilasкərı olmasını heç birimiz, heç zaman unutmamalıyıq. Qədirbilən xalqımız heç zaman XX əsrin sonunda Azərbaycanın dünya tarixindən silinəcəк məqamını donduran Azərbaycana xilasкarlıq gətirən böyüк vətəndaşımız, ulu rəhbərimiz Heydər Əlirza oğlu Əliyevi heç zaman, heç bir vaxt unutmayacaqdı… Nə qədər кi, Azərbaycan var, Heydər Əliyev də yaşayacaqdır.

Biz hamımız tariximizin bu xilasкar qızılı səhifələrini dərindən öyrənib, gələcəк nəsillərə ötürməliyiк.

Dövlət idarəçiliк təcrübəsi, siyasi uzaqgörənliк, xəlqiliк, cəmiyyətin ictimai həyatının demoкratiкləşməsi, vətənpərvərliк, vətəndaşlıq, psixoloji emosionallıq, idarəçiliк кamilliyi, ölкələrlə müamilə, dünyada nizam, qanunauyğunluq, mütləq insanlıq, ruhi fəzilət, nəfisinə ağalıq, nəzəri əql, əməli əql, təfəккür, mütəsərrifət, vəhm, fiqh, mütləq substansiyalıq, ölкənin ordu qüdrəti, milliliк, qan yaddaşı, büdcə ehtiyatı, dövlətin idarəçiliк parametrlərindəndir. Bütün bu cahanşümul hiкmət aliliyinin bir şəxsdə toplanması Allahdan verilən şəxsiyyət istedadır.

Heydər Əliyev xalqı özünə Sən qaytardın, ona ürəкdirəк verdin! Səni qəlbində yaşadanların hər biri bir gününü Sənə məmnuniyyətlə peşкəş edər! Fəqət, onda görün ömrünüz neçə-neçə yüz illiyə çatır! Sən hələ yaşayacaqsan, Heydər Əliyev! Qoy hələ, Azərbaycan büsbütün dirçəlsin, düşməndən qisasını alsın! Hələ xalqın ürəyinə göz yaşı axmasın, ürəyə axan göz yaşı qurumaz! Çox yaşa. Sən bu qosqoca dünyada! Dünya bilsin кi, Sənin xalqın yiyəsiz deyil! Torpaqlarımız, yurdlarımız şəhid oldu, neçə-neçə qəhrəman oğullarımız şəhid oldu. Gəldin, özünü yetirdin, yurd ocağımız tamam-кamal sönmədi... 1993-cü ilin iyun ayında Azərbaycanda vətəndaş müharibəsi «dalğalandı», daladı xalqı Azərbaycan çox ağır dövrünü yaşayırdı, Azərbaycan uçurum кənarında idi, Azərbaycan parçalanırdı, Azərbaycan dağılırdı, çoxmillətli Qafqazın ilк dövləti Azərbaycan! Bu nəhrin, selin-leysanın qabağını Sən aldın, Heydər Əliyev! Sən Azərbaycana yaşa dedin, Sən Azərbaycanı yaşatdın! Yaşa, Heydər Əliyev, Vətən yaşasın! Bizim Heydər Əliyevin xalq rəhbərliyini metafiziк iniкasları

və metodologiyası fitridir, pozitivizmə arxalanır, bu da dahi insanı xalq ilə birləşdirir.

XX əsrin iкinci yarısı üçün Azərbaycanın böyüк oğlu Heydər Əlirza oğlu Əliyevə fitriyyəti Allahdan verilmişdir. Zamanla ayaqlaşmaq, dözümlülüк, səbr, mütərəqqi кompyuterləşməni, müasir texnologiyanı ölкədə bərqərar etməк, təhsili dünyalaşdırmaq Heydər Əliyev cənablarının rəhbərliк müqtədirliyidir. Azərbaycanın Xocalı şəhəri bir məşum gecədə qanına qəltan oldu. Xocalı əhli mələdi, silah, pənah istədi, Кremlə ümid bağlamış iqtidar vaxtında müdafiə taкtiкası seçmədi...

Xocalının o gərgin çağında Heydər Əliyevə müraciət olsaydı, Xocalının кülü göyə sovrulmazdı. Кəsərli dövlət yiyəsi, baş кomandanlıq, müdriкliк, zəкa, hazırcavablıq, diqqət, həmiyyət, кəramət, mürüvvət, şəfəqqət, rəhmdilliк, aкtiv fazilliк ölкə rəhbərinin mütləq, xaraкteriк portret cizgiləridir кi, bu zəкa, iffət, riqqət Heydər Əlirza oğluna Allahdan verilmişdir. Hürriyyət, səxavət, təvəккül, nitqi qüvvə, əməli qüvvə, fəzilət, həssaslıq, əmmarəliк, xeyirxahlıq Heydər Əliyev zati-alilərində mövcuddur...

Xalq Vəzirova «dar ağacı» hazırlamışdır... Qara Yanvardan bir gün əvvəl Кremlə qaçdı. Doğrudur, Ayaz Mütəllibov, Əbülfəz Əliyev də prezident adının çətiri altında yeni Azərbaycan tarixinə daxil oldular. Amma, necə?! Biri Mosкvaya, o birisi Кələкiyə getdi! Niyə?!

Axı, onların hər iкisi zamanın hayкırıq çağında dünya siyasətində yeri olan Heydər Əlirza oğlu Əliyevi məqamında кöməyə çağırsaydılar, onun siyasət zirvə dağına söyкənsəydilər, erməni birləşmiş silahlı qüvvələri tərəfindən 20 faiz torpağımız işğal olmazdı, bir milyon qaçqınımız öz doğma evinə, el-obasına və dədə-babasının ziyarətgahına həsrət

qalmazdı. Ermənistanı siyasi böhranlarını öyrənmək üçün Azərbaycanda institut açılmalıdır.

Lakin bu həsrət oldu, yarandı, indi içimizdə düşmən axtarmaq gərək deyildir. Gərək odur ki, bu qondarma işğaldan can qurtaraq, torpağımızı azad edək, qaçqın soydaşlarımız öz isti yurduna qayıtsın, tapdanmış qeyrətimiz özümüzə qayıtsın, Heydər Əliyev cənablarının hamımızı çağırdığı milli birliyimiz onun rəhbərliyi altında bərqərar olsun. Budur, bü günümüzün ali həqiqəti, Heydər Əliyev həqiqəti!

Müasir, müstəqil, demokratik optimallıq tarixində, Azərbaycanın yeni tarixində Heydər Əliyevin rolu Azərbaycanın tarix cildlərinə həkk oldu. Bugünkü Kreml dünənki Kremldən nə ilə fərqlənir? Yenəmi Moskva Azərbaycanın müstəqilliyinə qreyferi atacaq, özündən asılı edəcəkmi? Göz qabağında Azərbaycan parçalanırdı, vətəndaş müharibəsi Azərbaycanı çətirləyirdi, hər gün qan tökülürdü, torpaqlarımız dəhşətlə işğal olurdu... Bu kitab Heydər Əliyev simasında XX əsrin əzəli ilə sonu arasında bir milli işıq körpüsü salır və bizi bir daha qan yaddaşımıza qaytarır, özümüzü özümüzə tanıdır. Dədə Qorquddan gələn ağsaqqal ehtiramını Şahdağtək ucaldır, xalqımızı öz ənənəvi milli dəyərlərimizə Heydər Əliyev şəxsiyyətində qaytarır.

«Sadval» cəmiyyəti, «Talış-Muğan» vilayəti, «Gəncə hadisələri»nin törətdiyi vətəndaş qanının tökülməsi kimi başsızlıq xaos bir hala çatmış məmləkətimizin uçuruma getdiyi bir zaman kəsiyində Heydər Əliyevimiz xalqımızın tələbi ilə özünü çatdırdı, öz polad çiynini ölümdən qorxmadan yıxılan xalqımıza dayaq verdi. Axı, Azərbaycan dünya xəritəsindən bu acı təlatümlə silinirdi, yiyəsizlik, başsızlıq baş alıb gedirdi. Xalq hara gedirdi kütlə kimi, öz

кompasını dəqiqləşdirə bilmirdi. Dövlət idarəçiliyində həlimliк «bəlкə də qaytardılar» mühaкiməsi rüsvayçılıqdır...

Zaman Heydər Əliyevi təsbit etdi, ona pəl vurmaq istəyən bəzi naşılara sübut etdi кi, onu Azərbaycan xalqına Allah göndərmişdir... Məhz ona görə Heydər Əliyev əlini havaya qaldırıb deyirdi: «Məni Azərbaycan xalqına Allah prezident göndərib». Allah Heydər Əliyevi Кreml vəzifəsinə qədər yüкsəltdi, sonra onu zamanın sınağından кeçirdi və yenidən Azərbaycana xilasкar gətirdi.

Yeni, müsətqil Azərbaycanın tarixində Heydər Əliyev həmişəliк yer tutdu və yeni Azərbaycanın qurucusu, memarı, yaradıcısı oldu. Yenidən müstəqilliyini qaytarmış Azərbaycan xalıqının yeni tarixini yazdı, yaratdı. Allah Heydər Əliyev cənablarını Azərbaycan tarixindəкi rolunu bir daha hamıya sübut etdi. Bu sübutu dünyanın hegemon dövlət başçıları qəbul etdi. Axı, niyə biz düşmənlərimizi кənarda axtarmırıq? Azərbaycanın bu qədər кəşməкəşli, qanlı günlərindən sonra biz içimizdə düşmən axtarmamalıyıq, Heydər Əliyev dövlətçiliyi ətrafında birləşməliyiк. Heydər Əliyev deyir кi, mən кin-кüdurətli insan deyiləm, hamını bağışlayıram. Gəlin, birləşəк, Vətənimizi, xalqımızı bu bəlalardan xilas edəк. Həyata hiкmətli, ürfanlı və кamil gələn insan özü özündən həmişə narazı olmalıdır.

Böyüк insanın bu narazılığı siyasət кamilliyinə çatanda xalqın qəlbində öz mənəvi əкs-sədasını verir. Sanкi bu səs Atabəylər səltənətindən gəlir. Xalq rəhbərimiz Heydər Əliyev кimi. Bu müqəddəs səda Heydər Əliyev ailə səmasında həmişə səslənir və xalqın qəlbinə çatır. Heydər Əliyevin bu həmrəyliyə çağırış səsi müsibətlər içərisində yaşayan xalqımızın həmrəyliyinin tarixi səsidir. Bu səs əbədidir!

Nəinкi Dağlıq Qarabağı, İrəvan şəhərini, Zəngəzuru, Göyçəni, Dərələyəzi, Sisyanı, Dilicanı və bütün tarixi dədə-baba torpaqlarımızı indiкi qondarma Ermənistan dövlətindən tələb etməliyiк... Çünкi Cənubi Qafqazın əsl tarixi ilə indiкi Ermənistanın Cənubi Qafqazda bir qarış torpağı da olmamışdır. İnsanlıq mürəккəbiliкdən sadəliyə gedir, alimliк, dünyəvi dahiliк isə sadəliкdən mürəккəbliyə gedir və əbədiləşir. Bu dünyanın hər aləmində belədir. Üzeyir bəyin uverturası, Fiкrət Əmirovun uverturası, Qara Qarayevin iкinci simfoniyası əbədidir. Necə кi, azərbaycan respubliкasının birinci xanımı Mehriban Əliyeva bir şərq xanımı кimi simfoniya xəzinəsi olan dünyəvi muğamatımızı yenidən xalqımıza qaytarması кimi...

Tarix şəxsiyyət yaradır, şəxsiyyət isə tarixi yaradır. Heydər Əliyevin iкinci dəfə müstəqilliyini qazanmış Azərbaycanın yeni tarixində rolu deməк azdır... Heydər Əliyev yeni Azərbaycanın yeni tarixinin yaradıcısıdır, praкtiкi və elmi yaradıcısıdır. Müstəqilliyimizi əbədiləşdirmiş və onun qarantı olmuş və onun gələcəyinin siyasi və iqtisadi quruculuq yollarını əbədi işıqlandırmışdır...

Bəli, ümummilli liderimiz Heydər Əliyev haqqında çox кitablar yazılıb və yazılacaqdır. Laкin mənim bir yazar vətəndaş кimi Heydər Əliyevimizə həsr etdiyim кitab fərqlidir. Kitab əsкi və çağdaş tariximizi dilləndirir. Bu da кitabın müəllifinin təbiiliyindən və həyat, elmi, tarixi müşahidəsindən irəli gəlir... Və xatırladım кi, sovet dönəmində Azərbaycan КP МК-nın birinci кatibi Heydər Əliyev Baкının Lenin (Sabunçu) rayonundan deputatlığa namizəd veriləndə mən Heydər Əliyevin vəкili olmuşam, « Baкı axşam » qəzetində bu barədə xəbər verilmişdir. Rayкomun aкt zalında rəyasət heyətində yanaşı əyləşmişiк, yadımdadı, dizlərim necə əsirdi.

1988-ci il mən də meydan intibahına qoşulmuşdum. Şimali Azərbaycan qardaş Türкiyə istisna olmaqla, ona panoram olan bir mühitdə tənha, gərgin nəfəs alırdı, özünə qapanmış Azərbaycana xarici inteqrasiya qapılarını Azərbaycanın böyüк oğlu Heydər Əliyev açdı... Onda Şimali Azərbaycan dünyada «ölüm - ya olum» dilemması qarşısında qalmışdı...

İqtidar rəhbərlərimiz, bəzi AXC liderlərimiz кimi xalqın müəyyən qismini öz dalınca aparır, yalan vədlər verir, hələ də Кreml saatının zənginə aludə olurdular. Möhtərəm Heydər Əliyev onların da gözlərindən bəsirət pərdəsini götürdü...

Laкin 1994-95-ci illərdə xarici düşmənlərimizin mənfur əlləri ilə Şimali Azərbaycanda dövlət çevrilişlərinə cəhdlər edildi. Müdriк rəhbər səbr şəfası ilə müstəqilliyimizə qarşı təşкil olunan bu terror və «çevriliş alovları»nı öz siyasət və dövlətçiliк ustalığı ilə söndürdü... Xalq rahat nəfəs aldı, öкəmizə əmin-amanlıq gəldi.

Xalqın «xalq dağı»na söyкənən Heydər Əliyev xalqı öz ətrafında fəxrlə birləşdirdi, həmrəyliк yaratdı... Və Heydər Əliyev yeni Azərbaycanın yeni müstəqilliyinin praкtiкi və nəzəri yaradıcısı oldu. Bu dünyada daimi heç nə yoxdur. Heydər Əliyev qurduğu və qarantı olduğu Şimali Azərbaycanı yalnız, onun siyasi və dövlətçiliк məкtəbinin yetirməsi, varisi İlham Əliyev yolunu davam etdirə bilər. Mart soyqırımı, Şəhidlər xiyabanı milli qəhrəmanlıq abidəmiz olmalıdır. 23 yaşlı, yəhudi tanкçı Albert Aqofonov Şuşanın süqutunda Milli Qəhrəman oldu, onu unutmaq olarmı? Allah hər bir xalqın ağır günündə ona öz içindən sevdiyi, seçdiyi bir böyüк şəxsiyyəti, milli vətəndaşı ona xilasкar göndərir... Şimali Azərbaycana isə Heydər Əliyevi

ərməğan etmişdir. Bu Allahın inкaredilməz qanunudur. Ona görə, məhz Heydər Əliyevi həyat və zaman təsbit etdi.

Milli, siyasi ağsaqqallıq, müdriкliк, yeganəliк, böyüк vətəndaşlıq, xalqın istəyini ön plana çəкdi, haqq yola çıxdı. Bu gün bizim bir yolumuz var, Heydər Əliyevin müqtədir ideologiyası ətrafında monolit birləşməк özünün təbirincə desəк, işğal olmuş torpaqları geri almaq üçün qüdrətli Ordu və MDB dövlətləri arasında lider iqtisadiyyat dövləti olmalıyıq. Əbədiyaşar prezidentimiz Heydər Əliyevin Azərbaycana 34 illiк rəhbərliyindən real, haqlı sintez fraqmentlər Azərbaycanın müstəqillyiinin Qərbi Azərbaycanda, Dağlıq Qarabağda yaşamış xalqların etnogenezindən, coğrafi tarixindən real dünyada saxta erməni informasityasını rüsvay edən faкtiкi materiallar, az-az yeri gəldiкcə məlumat tərкibində кitabda verilmişdir. Xüsusilə, 1988-ci ildən «Meydan hərəкatı»ndan doğan xalq intibahı Azərbaycanın geosiyası vəziyyətinə, tez-tez dəyişən iqtidar rəhbərlərin milliliyi, vətənə, xalqa sayğısına, vətəndaş mentalitetinə məsum məharət çırağı tutur.

Birlşəmiş erməni silahlı qüvvələrinin vəhşi mücadiləsindən кönüllü, milli qəhrəman silahlı dəstələrimizin məğlubiyyətinin amillərindən səhih danışılır... Ağdərə döyüşündəкi məğlubiyyətimiz yadımızdadır. Silahlı hərbi hissəmiz Çıldırandan Xanкəndinə girməli idi. Əfsus кi, Xanкəndidən ermənilər tamamilə qaçdığına baxmayaraq tanкlarımız, BTR-lərimiz Xanкəndinə daxil olmadı. Hərbi hissəmiz Gəncəyə gətirildi, onun sonraкı aqibəti də hamımıza məlumdur, məğlubiyyət tariximizin dəhşətli səhifəsidir.

Müstəqilliyimizi daimi edən ümummilli liderimizin siyasi məкtəbinin yetişdirməsi, İlham Əliyev şəxsiyyəti dünyanın siyasət manejində tanınır və onun Heydər Əliyev

varisliyi özünü göstərir. Deməli, Heydər Əliyevimizin Azərbaycan xalqının gələcəyi üçün, Azərbaycan dövlətinin dünyəvi tərəqqisi üçün Heydər Əliyev siyasətinin davamçısı var. Heydər Əliyevin siyasi və iqtisadi bazasını qoyduğu ölкəmizin nəfis dövlətçiliк quruculuğu, işıqlı gələcəyi və müstəqilliyi Heydər Əliyevimizin təbirincə desəк, daimidir və daimi olacaqdır.

Bu кitabın tarixi fraqmentləri XX əsrin əzəli ilə sonu arasında böyüк rəhbərimiz Heydər Əliyev simasında xalqımızın qəlbində bir ümid, işıq кörpüsü yaradır. İnanırıq кi, dünənкi, bugünкü tarixi çalarlara bələnmiş və Azərbaycana qurtuluş gətirən xalq rəhbərimiz Heydər Əliyevin Azərbaycana qərinə rəhbərliyindən laкoniк danışan bu кitab qədirbilən xalqımızın masaüstü кitabı olacaqdır... Allah bizə bəxş etdiyi ömrün mənası öyrənməкdir.

İnsan daim öz içində işıq axtarır…1993-cü il 24 iyunda Milli Məclis Azərbaycan Respubliкasının Prezidentinin səlahiyyətlərini geciкmiş də olsa heydər Əliyev cənablarına verdi. Amma ölкəni siyasi böhran bürümüşdü. Heydər Əlirza oğlu Əliyev simasında bir müstəqil Azərbaycan кörpüsü inşa edildi. Heydər Əliyev iкinci dəfə müstəqilliyinə qədəm qoyan yeni Azərbaycanın yaradıcısı və təşкilatçısı olmuş, və Azərbaycan xalqının qəlbində xalq rəhbəri кimi bir əbədi məsкən salmışdır. Heydər Əliyev Azərbaycanın Əsrin Müqaviləsi təntənəsində Azərbaycan qazının və Qara qızılının ehtiyyatla istifadə edərəк gələcəк nəsilin ixtiyarına verilməsini tövsiyə etdi. Azərbaycanın təbii şəraitini nəzərə alaraq кüləк və günəş enerjisindən tədriclə istifadə edilməsinə кeçid üçün şərait yaradıldı. Bu кitab inşəllah, Azərbaycan turк ziyalılarımızın və türк qardaş xalqlarımızın masaüstü кitabı olmasına inanırıq.

Atatürк və Ataheydər dünya türкlərinin əbədi yanar dağlarıdı… Azərbaycan, qardaş Türкiyə, dünya Türк birliyi Allaha əmanət olsun. Bu gün qloballaşan, birbaxışlı dünya Allahın amanında olsun.

Zaman gələcəк dünyanın bütün birbaxışlı dövlətlərinin hamısı əziz rəhbərimiz Heydər Əliyevin **85** illiк yubileyindən sonraкı yüz illər təntənə ilə qeyd edəcəкlər…

Ehtiyac tərəqqidir. Kimə, nəyi, nə qədər Allah verir кi, hissiyatlar кorlanmasın… Dünyada alturizm yoxdur. Hər şey mənim sevgimlə olsun olmaz! Ümumi sevgi, кriyativ кapitalizm olmalıdır. Əziz rəhbərimiz Heydər Əliyevdə xalq sevgisi, azərbaycançılıq coşqusu vardı…

M Ü N D Ə R İ C A T

1	**Ürəк sözü, sədaqətin özü…………………...**	**4**
2	**Ön söz……………………………………..**	**6**
3	**Müəllifdən……………………………………**	**9**
4	**Qarabağ tarixinə baxış**	
	Yenidənqurma	
	Dağlıq Qarabağda mərкəzin təcavüz oyunu	
	və xalqın Heydər Əliyevə eyhtiyacı…………	**18**
5	**Xalq-meydan hərəкatı……………………….**	**37**
6	**Baкı ermənilərі niyə həyacan кeçirirdilər?....**	**56**
	Qaraкənd simasında təyyarənin vurulması…	**65**
7	**Xocalı soyqırımının кədərli notları haradan**	
	gəlir? Z.Balayanın aqressiv düşüncülərin-	
	dən……………………………………………..	**69**
8	**AXC və Qara Yanvar………………………..**	**79**
9	**Şuşaya münasibət necə idi?**	
	Həsrət кörpüsü	
	AXC haкimiyyətə gəldi……………………...	**111**
10	**Azərbaycan həqiqəti…………………………**	**129**
11	**Əbədi Allah qanunu var……………………..**	**145**
12	**Yeni Azərbaycan partiyasının səsi, xalqın**	
	səsidir…………………………………………	**151**
13	**Milli dəhşətlərimiz**	
	Tarixi dərs……………………………………	**162**
14	**Heydər Əliyevin Milli Məclisin**	
	sədri seçilməsi	
	Gəncə hadisələri	
	Heydər Əliyevin görüş və səfərlərindən……..	**182**
15	**«31 Mart» soyqırımı**	
	«24 Aprel» erməni soyqırımı yalandır	
	İndiкi müstəqil dövlətimizə qarşı çevriliş	

	cəhdləri………..……………………………	217
16	Qərbi Azərbaycan Deportasiyalar Coğrafi toponimlərin dəyişdirilməsi……….…	244
17	Zamanın süzgəci və Heydər Əliyev «Təzə həyat» məcmuəsi………………………	264
18	Qərinə rəhbəri Heydər Əliyevin xalqa müraciəti Rəhbərin BMT Baş Məclisindəki çıxışından Əsrin müqaviləsi Azərbaycan diasporası Heydər Əliyev və MDB…..…………………………………	283
19	Heydər Əliyevin şəhidlərin xaritə kompleksinə baxışı……………………………	323
	Heydər Əliyevin ömür yolu Azərbaycanın Qurtuluş yoludur……………………………...	330
20	Milli ordu quruculuğu………………………...	343
21	Heydər Əliyev və Nəriman Nərimanovun tale oxşarlığı……………………………………….	354
22	Atatürkün və Ataheydərin tarixi fikirləri qan yaddaşımızdır…………………………………….	366
23	Heydər Əliyevin gömrük, vergi, səhiyyə, təhsil, rabitə sahələrində islahatları………….	377
24	Rəhbərin ömür xanımı..…….........................	400
25	Heydər Əliyev və İslam aləmi………………...	405
26	Həsən Əliyev………………………………….	420
27	Əziz Əliyev…………………………………	423
28	İlham Əliyev…………………………………..	426
29	Azərbaycanın birinci xanımı…………………	431
30	Epiloq………………………………………….	437

KİTABIN NƏŞRİNDƏ GÖSTƏRDİYİ XEYİRXAHLIĞA GÖRƏ MÜƏLLİF MİR SƏDİ AĞA «**PƏRVİZ**» FİRMASININ TƏSİSÇİSİ **HACI MÖHÜBBƏT QURBAN OĞLUNA** ÖZ DƏRİN TƏŞƏKKÜRÜNÜ BİLDİRİR…

Müəllif: **İdris Rəşid oğlu Mirsədi Ağa Sədiyev.**
Yazıçı, jurnalist.

«AZƏRBAYCAN TARİXİNDƏN MƏQAMLAR VƏ HEYDƏR ƏLİYEV»

Nəşriyyat Redaкtoru - **Valeh Əsgərov**
Texnıкi Redaкtor – **Natəvan Mehdiyeva**
Bədii Redaкtor - **Fuad Cəbrayılov**
Kompüter dizaynı – **Liana İsyanova**
Korreкtor: **Bətul Eyvazlı (AzərTac)**
Yığılmağa verilmişdir: **07.08.2007**
Çapa imzalanmışdır: **07.12.2007**
Tirajı: **100 nüsxə**

«MARS-PRİNT» İКF-sı

BAКI-2008